فهرست نسخه‌های خطی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

جلد سی و هفتم

۱۳۵۰۱-۱۴۰۰۰

به کوشش علی صدرایی خوئی   با نظارت عبدالحسین حائری

مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی

با همکاری کتابخانه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست نسخه های خطی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

آثار مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی/ ۸۸

فهرست نسخه های خطی
کتابخانه مجلس شورای اسلامی

جلد سی و هفتم

۱۳۵۰۱-۱۴۰۰۰

به کوشش علی صدرایی خوئی
با نظارت عبدالحسین حائری

مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی
با همکاری کتابخانه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم/ ۱۳۷۷

فهرست نویسی پیش از انتشار : مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی

مجلس شورای اسلامی، کتابخانهٔ مرکزی و مرکز اسناد
فهرست نسخه های خطی کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی / علی صدرایی خویی، زیر نظر عبدالحسین حائری؛ مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی. ـ قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم، مرکز انتشارات، ۱۳۷۷ .
ج .ـ(دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم، مرکز انتشارات؛ ۶۲۰ : مسلسل انتشار؛ ۱۲۳۷ : آثار مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی؛ ۸۸)
جلدهای اوّل تا بیست و چهارم این مجموعه توسط کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی به چاپ رسیده است.
شابک: ۰ ـ ۴۸۵ ـ ۴۲۴ ـ ۹۶۴ ISBN: 964 - 424 - 485 - 0
۱. نسخه های خطی ـ فهرستها. ۲. نسخه های خطی فارسی ـ فهرستها.
۳. نسخه های خطی عربی ـ فهرستها. ۴. نسخه های خطی ـ ایران ـ تهران ـ فهرستها.
الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی.
ب. صدرایی خویی، علی، ۱۳۴۲ـ ج. حائری، عبدالحسین، زیر نظر.
د. دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم، مرکز انتشارات. هـ. عنوان.
۹ ف ۴ ص / ۶۶۲۱ Z ۰۱۱/۳۱

دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم
مرکز انتشارات

فهرست نسخه های خطی کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی / ج ۳۷

نویسنده: علی صدرایی خویی، با نظارت عبدالحسین حائری
مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی
ناشر: مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانهٔ دفتر تبلیغات اسلامی
نوبت چاپ: اول / ۱۳۷۷
شمارگان: ۱۰۰۰
بها: ۲۶۰۰ تومان

نشانی: قم، خیابان شهدا (صفائیه) مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم،
ص پ ۹۱۷، تلفن: ۷ـ۷۴۲۱۵۵، نمابر: ۷۴۲۱۵۴، پخش: ۷۴۳۴۲۶
شبکه اینترنت: BUSTAN @APADANA.COM
شبکه شارح: BUSTAN(تلفن ۴ـ ۷۴۴۱۵۳)

Printed in the Islamic Republic of Iran

محققانی که در تهیه و تنظیم این فهرست هم‌کاری داشته‌اند:

ابوالفضل حافظیان	تنظیم و کنترل برگه‌های کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی
رضا محمدی	تنظیم برگه‌های نسخه‌شناسی و کنترل برگه‌های کتابشناسی و نسخه‌شناسی
رمضانعلی انتظاری شهرکهنه	تنظیم فیش‌های نسخه‌شناسی، مراجعه به مصادر، مقابلهٔ نمونه های چاپی و پی‌گیری امور اداری
قاسم شیرجعفری	مقابلهٔ نمونه‌های چاپ و تنظیم فیش‌های کتاب‌شناسی
محمد ترابیان	مقابلهٔ نمونه‌های چاپی

بسم الله الرحمن الرحيم

این فهرست، سی و هفتمین جلد از فهارس نسخه‌های خطی کتاب‌خانهٔ مجلس است. در این فهرست پانصد نسخه از شمارهٔ ۱۳۵۰۱ تا ۱۴۰۰۰ معرفی شده که موضوع بیشتر آن‌ها ادبیات و دیوان اشعار است و در لابه‌لا نسخه‌هایی در سایر موضوعات نیز به چشم می‌خورد.

بعد از این جلد، جلد سی و هشتم شامل معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۴۰۰۱ ـ ۱۴۵۰۰ منتشر می‌گردد که شامل معرفی آخرین شماره‌های نسخ خطی موجود در کتاب‌خانهٔ مجلس می‌باشد.

و آخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین

علی صدرائی خوئی

فهرست مطالب کتاب

﴿ ۱۳۵۰۱ ﴾

(شعر ـ فارسی)

جنگ مدایح و مراثی

از: ؟

مجموعه قصایدی است در مراثی و مدایح چهارده معصوم علیهم‌السلام، جمع‌آوری شده از اشعار شعرای زیر:

نظام استرآبادی، ابن حسام، حیرتی، خاقانی، صدقی، هلالی، جامی، ملا نثاری، ملا رازی، شمس تبریزی، انیسی، قسامی، قبطی.

آغاز:

تو از وی عالم و آواز تو جاهل درین صورت
تو زو عالمتری جوشن زبان بگذار تا گوید

چنان ناید که تا نقاش گوید صورتی کلکش
بیان دانش خویش و بعلم او خطا گوید

انجام:

یکی پسر که بود قایم نبی و ولی
به اسم همچو نبی چون ولی بحرب و جهاد

بیا بخانه که از یمن مقدم قدمت
دهد خدای تعالی هزار... و گشاد

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در اول و آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «شعاع ۱۳۱۵»؛ جلد: تیماج دورو، مشکی.

۳۴۷ برگ؛ ۱۶/۵×۲۶ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۳۲].

﴿ ۱۳۵۰۲ ﴾

مرقعات

(عربی)

ده مرقع است که در آن‌ها کلمات قصاری از حضرت پیامبر ﷺ و چند آیه به خط کاتب معروف حافظ عثمان تحریر شده است.

نسخ معرب زیبا، عثمان معروف به حافظ قرآن، تمامی صفحات جدول مذهب، فاصلهٔ جملات با دایرهٔ شش پر زرین، عناوین خط مشکی درشت؛ جلد: مقوا، عطف و لچک‌ها پارچه‌ای.

۶ برگ؛ ۶×۲۲ سانتی متر؛ ۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۱۲].

﴿ ۱۳۵۰۳ ﴾

دیوان انوری

(فارسی)

از: اوحدالدین علی انوری ابیوردی (قرن ۶ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۳۰۳، شمارهٔ [۷۸۲۱] مراجعه شود.

آغاز نسخه:

گر دل و دست بحر و کان باشد   دل و دست خدایگان باشد
پادشاه جهان که فرمانش   بر جهان چون قضا روان باشد

نسخ؛ بی‌کا، ظاهراً ۶۸۰؛ عناوین شنگرف؛ تمامی صفحات مجدول شنگرف؛ اشعاری در حاشیه به خط غیر از متن اضافه شده است؛ جلد: تیماج، مشکی مجدول.

۱۷۲ برگ؛ ۱۶×۲۳ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۶].

﴿ ۱۳۵۰۴ ﴾

المختار فی فروع الحنفیة

(فقه حنفی ـ عربی)

از: مجدالدین عبدالله بن محمود موصلی حنفی (۶۸۳ ق)

مؤلف بعد از آن‌که کتابی در فقه حنفی نگاشت و آن را به دلیل اشتهارش در نزد فقها

به «المختار للفتوی» نام نهاد، از وی درخواست شد تا دیدگاه‌های رؤسای سه مذهب فقهی دیگر را نیز در آن درج کند، لذا کتاب حاضر را نگاشته و در آن برای یوسف رمز (س)، محمد (م)، ابوحنیفه (ح)، زفر (ز)، شافعی (ف)، مالک (ک) قرار داده است. او کتاب خود را در چند کتاب فقهی و هر کتاب را در چند باب و هر باب را در چند فصل تنظیم نموده و از کتاب طهارت شروع و به کتاب الفرایض (ارث) پایان داده است.

[کشف الظنون ۱۶۲۲/۲].

مؤلف، خود این کتاب را شرح نموده که به «الاختیار لتعلیل المختار» موسوم است و در شمارهٔ [۱۴۰۲۷] معرفی خواهد شد.

آغاز : «الحمدلله علی جزیل نعمائه و احمده علی جلیل آلائه و اشکره علی جمیع بلائه... و بعد فقد طلب منی من وجب جوابه علیّ ان اجمع له مختصرا علی مذهب».

انجام : «فاطرحه کان لم یکن ثم اقسم الباقی علی سهام الباقین والله اعلم بالصواب و الحمدلله وحده و صلی الله و سلم علی من لا نبی بعده».

نسخ معرب؛ بی‌کا، پنج‌شنبه ۱۵ ذی‌قعدهٔ ۱۰۷۶؛ عناوین شنگرف و مشکی؛ جلد : مقوا، عطف تیماج سرخ، لولادار.

۲۳۹ برگ؛ ۱۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۵۶].

﴿ ۱۳۵۰۵ ﴾

رازگل **(مثنوی ـ فارسی)**

از : محمود صحیحی (قرن ۱۰ ق)

مثنوی عرفانی است که مؤلف در بیان حالت‌های عارفان و اشارت‌های ایشان سروده و در سال ۹۲۰ ق. به پایان رسانیده است و در پایان آن می‌گوید :

هم بکن...... آن سلطان مست　　　　که ز هجرش سال نهصد بیست هست

و در بیان نام خود و نام کتاب گوید :

آن چنان‌که بر صحیحی فقیر — کرد اشارت که قلم کاغذ بگیر
راز گل نامش که این راز آمدست — با هزاران پرده در ساز آمدست

در آن از فخر رازی و مناظره‌اش با شیخ نجم‌الدین کبری، شمس تبریزی، مولانا، امام علی علیه السلام و امام صادق علیه السلام حکایت‌هایی نقل شده است.

هم‌چنین داستان‌هایی از ملاقات باباطاهر عریان و خواجه حافظ و حکایت‌هایی از شیخ احمد جامی آورده شده است.

مؤلف از شاگردان خواجه محمد پارسا نقشبندی (متوفای ۸۶۵ ق) است و در این کتاب ایمان حضرت ابوطالب را نفی نموده است.

در نسخهٔ ما نام شاعر در چند جا «صحیحی» نوشته شده است، ولی با توجه به کثرت غلط‌هایی که کاتب در نسخه مرتکب شده، احتمالاً نام وی «صبیحی» بوده که همان «صبیحی سمرقندی ترسا» است که در فرهنگ سخن‌وران ص ۳۳۳ ذکر شده است.

آغاز: «جواب گفتن حضرت شیخ نجم الدین کبری قدس سره در فروماندن امام فخر رازی

فخر رازی چون فرو ماند از دلیل — شد زبانش بسته از برهان قیل
آنچنین فرمود آن شیخ جهان — چون دلیلت گشت باطل این زمان».

انجام:

ای خدایا قوتی ده بنده را — شیب پای نفس این افکنده را
تا شود صحن دلم مأوای عشق — نی غلط گفتم کجا پروای عشق
هستی‌ام را هست کن با هست حق — در گروه واصلان مست حق
نیستی را هست کرد انعام تو — خاک گوهر می‌شود از نام تو
مدح تو از گفت ما گستاخی است — شاه عالم ما شکرنا گفت درست
کرده‌ام توفیق کارم را به تو — داده‌ام هم اختیارم را به تو
آنچنان کن که شوم در هر دو دار — در گروه اولیای رستگار

هــم بکـــن... آن ســـلطان مست | که ز هجرش سال نهصد بیست هست
ویل (ویس) محمود اسرک از یقین | خـــادمی بـــر اولیـــای راه بـــین
قـــوت جـــانش دوســـتی اولیـــا | در دلش نـــی جـــز تـــمنّای خـدا

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد : مقوا، عطف تیماج.

۸۱ برگ؛ ۱۱×۱۶ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۵۷].

﴿ ۱۳۵۰۶ ﴾

مناجات‌نامهٔ خواجه عبدالله انصاری (فارسی)

آغاز : «بسمک القدوس قدّسنی منی، الهی این چه فضلست که با دوستان خود کرده‌ای که هر که ایشانرا شناخت ترا یافت و هر که ایشانرا یافت ترا شناخت».

انجام : «علم شریعت دلگیر باشد امّا روز قیامت دستگیر باشد».

نستعلیق؛ سید عمرالسرّی، بی‌تا؛ برگ اول کتبهٔ مذهب مرصع با نقش گل، تمامی صفحات مجدول مذهب؛ جلد : پارچه‌ای، سرخ، عطف و حاشیه تیماج مشکی، مجدول مذهب.

۸ برگ؛ ۱۶×۲۴ سانتی متر؛ ۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۵۵].

﴿ ۱۳۵۰۷ ﴾

کتیب معجزات = نظم بهجة المباهج (شعر ـ فارسی)

از : تقی‌الدین محمد حیرتی تونی هروی (۹۷۰ ق)

شاعر که به «حیرتی» تخلص می‌کند در این کتاب، «بهجة المباهج» حسن شیعی سبزواری را به نظم کشیده است.

[منزوی ۳۰۵۴/۳ و ۴۴۱۹/۶ با عنوان کتاب معجزات؛ الذریعه ۲۷۶/۹ و ۲۸۲/۱۷؛ دانشگاه ۴۱۲۲/۱۵؛ بر گل ۷۸۶/۲ با عنوان «کتاب معجزات»].

آغاز :

آغاز:

الهی از دل من بند بردار / مرا در بند چون و چند مگذار
الهی ساز آسان مشکلم را / نما راهی بملک جان دلم را

انجام:

ز اعجاز این ابیات فاخر / کتیب معجزات آمد بخاطر
ازین معنی دل من فیض یابست / که هم تاریخ و هم نام کتاب است
در فکر تعین عدد شد / دوباره ده هزار و هشتصد شد
درین گفتن مدد لطف خدا بود / وگرنه حیرتی را حد کجا بود

نستعلیق؛ ابراهیم زرگر ۹۷۲؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج دورو، قهوه‌ای، ترنج با سر با نقش گل، مذهب.

۳۱۹برگ؛۱۶×۲۵سانتی‌متر؛ ۱۷ سطر(چهارستونی)؛ [ثبت ۸۶۶۵۹].

﴿ ۱۳۵۰۸ ﴾

دیوان حجت مشهدی

(فارسی)

از: سید مهدی بن غیاث الدین پیش‌نماز حجت مشهدی (قرن ۱۱ ق)

کلیات اشعار شاعر است شامل: قصاید، غزلیات به ترتیب حروف آخر قوافی و مخمسات. شاعر در اشعارش به «حجت» تخلص می‌کند و در تخمیسات خود اشعار آصفی، ولی دشت بیاضی، حافظ شیرازی، ارفع مایلی ـ که از وی با دعای «حفظه‌الله» یاد می‌کند ـ و فوجی نیشابوری را تخمیس نموده است.

[الذریعه ۲۳۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ۱۵۴].

نسخهٔ دیگری از دیوان «حجت» در فهرست مرعشی [۱۵۱/۲۰، ش ۷۷۹۳] معرفی شده است.

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز قصاید و آغاز دیوان:

انجمن‌ها همه پر شمع و چمن‌ها پر گل　　شاهدان جلوه‌گر و صافدلان آینه ساز
گل بصد ناز بر اوراق چمن عشوه فروش　　بلبلان بر سر هر شاخ گلی نغمه طراز

آغاز غزلیات:

ابتدا کردم بنام یار بسم‌اللّه را　　باید اول گفت در هر کار بسم‌اللّه را
بردن نامش مکرر می‌کند شیرین سخن　　زان بقرآن کرده حق تکرار بسم‌اللّه را

انجام دیوان:

چنان جا کرده مهرش در دل تنگ　　که آتش می‌زند در جان بصد رنگ
دل من بستهٔ موی میانش　　سرم خاک ره سرو روانش

نسخ؛ بی‌کا، ۳ ذی‌قعدهٔ ۱۰۸۸ (آخر غزلیات)؛ عناوین و شمارهٔ اشعار شنگرف؛ در حاشیهٔ بعضی صفحات اشعاری تحریر شده؛ در چند جای نسخه مهر بیضوی به سجع «شعاع» متعلق به شعاع شیرازی آمده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و بلبل و انسان، مجدول.

۲۳۷ برگ؛ ۱۵×۲۳ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۰].

﴿ ۱۳۵۰۹ ﴾

خلاصة السیر **(تاریخ ـ فارسی)**

از: محمد معصوم فرزند خواجکی اصفهانی (قرن ۱۱ ق)

مؤلف بنا داشته تاریخی از آغاز آفرینش تا عصر شاه صفی بنگارد. او کتابش را در سه مقصد تنظیم کرده که از دو مقصد اول آن نسخه‌ای تا به حال شناسایی نشده است.

[منزوی ۶/۴۳۲۰؛ الذریعه ۹/۱۰۷۰؛ برگل ۲/۸۸۶؛ بخش سوم آن در سال ۱۳۶۷ ش در تهران با عنوان تاریخ شاه صفی به چاپ رسیده است.]

نسخهٔ حاضر مقصد سوم (تاریخ شاه صفی) را شامل است.

آغاز : «مقصد سیم از مطلب چهارم در ذکر مناقب پادشاه جم جاه فلک بارگاه شاه صفی حسینی موسوی صفوی بهادرخان، حمد بیحد و ثنای بیعدد مخصوص ذات کبریایی است که از بدأ تواریخ فضلش رقم زد کلک بدائع و صنائع است و خامهٔ مشک بیز آثار قدرتش».

انجام : «از توجهات آن خانوادهٔ کرم موفق گردیده و این نسخهٔ شریفه را به اتمام رسانیده امید آنکه در عواقب امور دست رد بر سینهٔ مأمول این ذرهٔ بیمقدار نگذارند بمحمدٍ...».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا (برگ اول و آخر نونویس)؛ عناوین شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه مهر مربعی به سجع «حسن رمضان»؛ در حاشیهٔ برگ ۱۷۷ شعری به تاریخ ۲۱ رجب ۱۲۳۷ تحریر شده؛ در آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «جهانگیر ۱۲۱۶»؛ جلد : روغنی، مشکی، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و بوته، مذهب، مجدول.

۲۱۱ برگ؛ ۱۴×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۲].

﴿ ۱۳۵۱۰ ﴾

مجموعه

۱ - دیوان ثنایی «۱ پ - ۵۳ ر» **(فارسی)**

از : خواجه حسین ثنایی مشهدی (۱۰۰۷ ق)

[مجلس ۱۰۰/۸؛ منزوی ۲۲۶۳/۳].

نسخهٔ حاضر قصاید را شامل است.

آغاز نسخه : «قصیده در نعت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم

ای طعنه زن ز روی تو گوهر بر آفتاب   وی در عرق چو روی تو از گوهر آفتاب

خوابد اگر بیاد هم آغوشی تنت   چشم رمد کشیده کشد در بر آفتاب»

۲ـ ديوان فطرت «۵۵ پ ـ ۱۲۲ پ» **(فارسى)**

از: ميرزا معز موسوى خان فطرت (۱۱۰۶ ق)

بخش‌هايى از غزليات، رباعيات، قطعات و قصايد شاعر است. با ديباچه‌اى به نثر.

[الذريعه ۸۳۹/۹؛ منزوى ۲۴۶۸/۳].

آغاز ديباچه: «سبحان الله هر چند ديدهٔ قلم را از مكحلهٔ دوات سرمهٔ سليمانى...».

آغاز غزليات:

مجال گفتگو در كنه ذاتش نيست دانا را
بود ناچار از ضبط نفس غواص دريا را

دل از سعى طپيدن بيشتر در قيد زلف افتد
بود دام دگر پرواز مرغ رشته بر پا را

۳ـ ديوان واعظ قزوينى (منتخب) «۱۲۱ پ ـ ۱۳۳ ر» **(فارسى)**

از: ملا محمدرفيع واعظ قزوينى (۱۰۸۹ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۲۸۸، شمارهٔ [۷۸۰۴] مراجعه شود.

آغاز:

اگر نه از گل محنت سرشته‌اند مرا — چرا به جبهه خط چين نوشته‌اند مرا

چنان ز حاصل خود غافلم كه پندارم — هنوز در گل هستى نكشته‌اند مرا

انجام:

هر كس كه درين زمانه عزّت جويد — بايد كه ره دروغگويى پويد

عينك زآنروز در چشم مردم شده است — كز نيك و بد آنچه گويد افزون گويد

نستعليق؛ رسالهٔ اول على محمد براى محمدعلى، ۲۵ جمادى الثانى ۱۱۵۳؛ رسالهٔ دوم صفدرعلى بن شيخ محمد مشهدى ۲۲ ذى قعدهٔ ۱۱۵۲؛ عناوين و نشانى‌ها شنگرف؛ تمام برگ‌ها كرم‌خوردگى دارد و بعضى از اوراق وصالى شده؛ جلد: مقوا، عطف و گوشه‌ها گالينگور سرخ.

۱۳۳ برگ؛ ۲۲/۵×۱۱/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۳].

﴿ ۱۳۵۱۱ ﴾

دیوان فوقی یزدی

(شعر ـ فارسی)

از: فوق الدین احمد باقفی، متخلص به فوقی (قرن ۱۲ ق)

نسخهٔ حاضر بخشی از قصاید و غزلیات شاعر را که در هجو است، شامل است.

[مجلس ۲۸۴/۳ ـ ۲۸۵ آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است؛ دانشگاه ۲۸۳۹/۱۴؛ منزوی ۱۸۸۸/۳ و ۲۴۷۲؛ الذریعه ۲۶۲/۷ و ۸۵۱/۹].

نستعلیق؛ محمدحسین کاشانی ابن محمد جعفر، پنج‌شنبه ۱۶ ذی‌قعدهٔ ۱۲۸۱؛ عناوین شنگرف و لاجورد و سبز؛ در آخر نسخه مهری به سجع «محمد حسین...»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۶۰ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۵].

﴿ ۱۳۵۱۲ ﴾

کلیات عماد فقیه

(شعر ـ فارسی)

از: خواجه عمادالدین علی فقیه کرمانی (۷۷۲ یا ۷۷۳ ق)

[مجلس ۵۹/۳؛ منزوی ۱۸۸۶/۳؛ مشار، فارسی ۲۳۴۴/۲].

نسخهٔ حاضر این اشعار و مثنوی‌ها را شامل است:

۱ ـ صحبت‌نامه، آغاز:

بنام خدایی که توفیق ازوست — دل زنده را نور تحقیق ازوست

خدایی که شاهان با تخت و تاج — سجودش کنند از سر احتیاج

۲ ـ غزلیات، آغاز:

ای هر دم از عطای تو کامی دگر مرا — وز شکر نعمت تو دهن پر شکر مرا

۳ ـ ساقی‌نامه، آغاز:

بیا ساقی بجامی کن شبم روز　　　بآبی سرخ قندیلم برافروز

۴ ـ طریقت‌نامه، آغاز:

مرا در غرّهٔ روز جوانی　　　تباشیر صباح کامرانی

انجام طریقت نامه و کلیات:

طریقت‌نامه چون آمد به پایان　　　ز حقّ درخواستم تاریخی آسان

چو دل در شهریار عهد بستم　　　فتاد از غیب تاریخش بدستم

نستعلیق؛ بی‌کا، ۱۰ ذی‌قعدهٔ ۷۸۳؛ عناوین شنگرف؛ صفحهٔ اول سرلوح کتیبه مذهب مرصّع، تمامی صفحات مجدول؛ جلد: تیماج دورو، مشکی، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و پرنده و انسان، لچکی.

۱۱۰ برگ؛ ۱۲×۲۲ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۴].

﴿ ۱۳۵۱۳ ﴾

کلیات خواجوی کرمانی　　　(شعر ـ فارسی)

از: کمال‌الدین محمود بن علی خواجوی کرمانی (۷۵۳ ق)

[مجلس ۴۶۷/۳؛ منزوی ۱۸۵۷/۳ و ۲۳۲۱؛ الذریعه ۳۰۴/۹].

نسخهٔ حاضر این دو مثنوی را شامل است:

۱ ـ گهرنامه «۱ پ ـ ۵۵ پ»، آغاز:

بنام نام بخش نامداران　　　گدای درگه او شهریاران

۲ ـ کمال نامه «۵۶ پ ـ ۱۷۳ پ»، آغاز:

بسم من لا اله الا هو　　　صنع لفظی وزین معناه

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

انجام نسخه :

جامه دگرگون و برون شد ز رنگ   نام نکو کرد دگرگون به ننگ

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [قبل از قرن ۱۰] عناوین شنگرف؛ برگ اول و برگ «۵۶» کتیبه مرصع؛ تمامی صفحات مجدول؛ در اول نسخه مهر بیضوی به سجع : «غلام حسین بن محمد امین ۱۲۶۳» و مهر بیضوی دیگر به سجع : «عبده الراجی احمد»، و مهر بیضوی به سجع «ابن ابوالحسن مبین ۱۲۵۸»؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و بلبل، لچکی.

۱۷۴ برگ؛ ۱۶×۲۵ سانتی متر؛ ۲۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۷].

﴿ ۱۳۵۱۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ منتخب برهان قاطع «۱ ر ـ ۵۷ ر» **(فرهنگ ـ فارسی به فارسی)**

گزیده‌ای است از کتاب «برهان قاطع» خلف تبریزی، با همان ترتیب اصل.

آغاز : «آ بر وزن جا یعنی بیا و نام درختی است، آب به معنی آب و رواج و آر».

انجام : «وثاق پیره‌زن خانه و حجره‌ایست که پیره‌زن در درون دولتخوانه و بارگاه نوشیروان داشت».

۲ ـ منتخب اللغة چلبی «۵۸ پ ـ ۱۶۶ پ» **(فرهنگ ـ عربی به فارسی)**

منتخبی است از کتاب لغت چلبی که گویا همان «صحاح العجم» تقی الدین محمد بن سرکلی چلبی باشد که در [الذریعه ۱۱/۱۵ و کشف الظنون ۱۰۷۴/۲ و منزوی ۱۹۹۸/۳] معرفی شده است.

آغاز : «کتاب الالف باب الالف مع الالف من المصدر الثلاثی مجرد، ابتدا، آغاز کردن».

انجام : «... یونان، دهی است ببعلبک یاه یاه کلمه‌ایست که برای راندن شتر

گویند».

۳ـ منتخب حدائق السحر وطواط «۱۶۸ ر ـ ۱۸۶ ر» **(ادبیات ـ فارسی)**

آغاز : «الترصیع بپارسی در نشانیدن جواهر و جز آن بـود در چیزی و در ابـواب بلاغت».

انجام : «... سهل ممتنع شعری باشد که آسان نماید امّا مثل آن دشوار بتوان و در تازی این فن و این جنس سخن ابوفراس بحتری است و در پارسی فرخی را».

۴ـ اشعار عربی با ترجمهٔ منظوم فارسی «۱۸۷ ر ـ ۱۹۲ ر»

نستعلیق؛ فرج اللّٰه منشی شیرازی خازن الاشعار متخلص به طرفه[1]، رسالهٔ دوم شب هشتم رجب ۱۲۷۲، رسالهٔ سوم دوازدهم شعبان ۱۲۷۲ در تهران، رسالهٔ چهارم ذی‌قعدهٔ ۱۲۷۲ (به فرمودهٔ عبدالعلی خان ادیب الممالک)؛ نشانی‌ها شنگرف، تمامی صفحات مجدول مذهب محرر؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۱۹۴ برگ؛ ۹×۱۳/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۶۸].

﴿ ۱۳۵۱۵ ﴾

مجموعه

۱ـ جام جم = جام جهان نما **(مثنوی عرفانی ـ فارسی)**

از : رکن الدین اوحدی مراغه‌ای اصفهانی (۷۳۸ ق)

[مجلس ۱۵۳/۳؛ الذریعه ۲۳/۵؛ منزوی ۲۷۳۵/۴؛ مشار، فارسی ۱۰۴۸۳/۲].

آغاز :

قل هو الله لامرءٍ قد قـال — من له الحمد دائماً مـتوال

احـــدٌ واجبٌ بـغیر ولد — صـمدٌ لم یـلد و لم یـولد

۱ـ شرح حال وی در اول نسخه به نقل از «حدیقةالشعرا» دیوان بیگی، به خط احمد گلچین معانی نوشته شده در ۲۵ فروردین ۱۳۴۸ در چهار صفحه آمده است.

انجام:

ناظران را ازو حیاتی بخش — اوحدی را نیز نجاتی بخش
دل او را بـذکر عـادت کـن — کار او ختم بر سعادت کـن

۲ ـ مثنوی اثر شیرازی «حاشیه ۴ ر ـ ۷ پ» **(فارسی)**

از: میرزا شفیعا اثر شیرازی (۱۱۲۰ ق)

آغاز نسخه:

ز حفظش چنان منتظم شد جهان — که سالم بود مـغز بـی استخوان

انجام:

عدوی شهنشاه مـا خـوار بـاد — به چنگ مصیبت گرفتار بـاد

۳ ـ چهارباغ = خروج مختار «حاشیه ۷ پ ـ ۳۵ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: سید قدرت الله بن علی هاتفی قهفرخی (۱۳۰۰ ق)

منظومهٔ کوتاهی است در شرح تاریخ خروج عبیدالله مختار ثقفی.

نسخهٔ حاضر بخشی از این مثنوی را شامل است.

آغاز نسخه: «باز آمدن بر سر کلام قهفرخی و مذمت اشرار

چون سوق کلام اثر را شنفت — حکیمانه قهفرخی پند گـفت
سلیمان بدار درک کینه خواه — ز اشرار آن قوم گم کرده راه»

انجام:

در این بحر چون ختم کرد او سخن را — ازو تـــــازه دارش دل انـــجمن را
هر آن مجمعی این کلامش چو خوانند — ز لطفت بر او فـیض حـمدی رسـانند

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [متن قرن ۱۲]؛ عناوین مذهب، مرصع، صفحهٔ اول سر لوح مزدوج مرصّع مذهب با نقش گل، مجدول، تمام صفحات مجدول مذهب مرصّع؛ جلد: تیماج، مشکی.

۱۰۳ برگ؛ ۱۴×۲۲ سانتی متر؛ ۱۷ سطر (سه ستونی)؛ [ثبت ۸۶۶۶۹].

﴿ ۱۳۵۱۶ ﴾

دیوان امیر معزی

(فارسی)

از: افضل الدین محمد بن عبدالملک معزی نیشابوری (قرن ۶ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۳۶۴، شمارهٔ [۷۸۸۶] مراجعه شود.

آغاز:

باد آمد و آورد خزان لشکر سرما   بشکست و هزیمت شد ازو لشکر گرما

آری چو فلک بند خزان را بگشاید   بندد درِ گرما و گشاید درِ سرما

انجام:

لبیک زند بخت چو آواز دهی   تکبیر کند چو رزم را ساز دهی

آنرا که بدست خویش بکماز دهی   اقبال گذشته را بدو باز دهی

نستعلیق؛ فتحعلی شقاقی، ۲۷ رجب ۱۲۵۵ برای شاهزاده قهرمان میرزا؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده، تمامی صفحات مجدول مذهب و لاجوردی و محرر، در صفحهٔ اول سر لوح مزدوج مذهب الوان؛ جلد: تیماج، سوخت، مشکی، ترنج با سر، مذهب الوان با حواشی گره‌دار.

۱۵۲ برگ؛ ۱۴×۲۵ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۷۱].

﴿ ۱۳۵۱۷ ﴾

صحاح اللغة

(فرهنگ ـ عربی به عربی)

از: ابونصر اسماعیل بن حماد نیشابوری، جوهری (۳۹۳ ق)

[مجلس ۱۹۳/۲۵، ش ۷۱۹۴]. نسخهٔ حاضر از کلمهٔ «خصب» شروع و تا آخر کتاب را شامل است.

آغاز: «الخصب بالکسر نقیض الجدب یقال بلد خصب و بلد اخصب کما قالوا».

نسخ معرب؛ احمد بن حسن بخاری ۶۸۹ (پایان جلد اول)؛ چند برگ از وسط نسخه و سه برگ آخر نونویس؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: گالینگور، سرخ، عطف و گوشه

تیماج سرخ.

۳۱۷ برگ؛ ۱۸×۲۷ سانتی متر؛ ۳۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۷۲].

﴿ ۱۳۵۱۸ ﴾

مرآة‌العارفین فی طریق الحقّ و الیقین = سرور العارفین (معارف‌اسلامی ـ فارسی)

از : احمد شریف بن محمدرضا یزدی بروجردی متخلص به نادم (قرن ۱۳ ق)

مؤلف که تا چهل سالگی به خدمت در فوج سربازی و مباشری مشغول بود در چهل سالگی به تشویق محمد کریم خان کرمانی رئیس طایفهٔ شیخیه کرمان این کتاب را تألیف نموده و در پایان آن از علمای شیخیه به تجلیل یاد می‌کند.

وی کتابش را در یک فروغ و دوازده تجلی و یک شعاع و هر تجلی را در دوازده پرتو تنظیم و به ناصرالدین شاه قاجار تقدیم نموده است. او در اثنای کتاب اشعاری از خود می‌آورد.

نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب و هشت تجلی اول را شامل است. تألیف این جلد در بیستم رجب ۱۲۸۷ در بروجرد به پایان رسیده است.

فهرست مطالب کتاب چنین است :

فروغ : در توحید و معرفت خدای تعالی شامل دوازده عکس.

تجلی اول : در بیان علم و شرافت و فضیلت آن و آداب تعلیم و تعلم، دوازده پرتو.

تجلی دوم : در معرفت صفات انسان و بیان ارواح خمسه به طریقهٔ حکما، دوازده پرتو.

تجلی سوم : در بیان معرفت انفاس اربعه، دوازده پرتو.

تجلی چهارم : در بیان قوای سیّم و چهارم و پنجم نفس ناطقهٔ قدسیه که آن علم است و حلم است و نباهه، دوازده پرتو.

تجلی پنجم : در تتمهٔ قوای پنجم نفس ناطقهٔ قدسیه که آن نباهه است، دوازده پرتو.

تجلی ششم : در کیفیت نفس کلیهٔ الهیه و بیان قوای پنج‌گانه و خواص دوگانه و

صفاتی که در آن کمون دارد، دوازده پرتو.

تجلی هفتم: در اسرار شهادت جناب سیدالشهداعلیه‌السلام و ذکر احادیث در فضیلت ثواب در گریستن بر آن بزرگوار و ذکر عالم ذر و قبول شهادت و بیان فضیلت زمین کربلا و تربت آن جناب و ثواب زیارت آن حضرت و برخی از مصائب، دوازده پرتو.

تجلی هشتم: در فضیلت زیارت و ثواب گریستن و تتمهٔ اسرار شهادت آن حضرت، دوازده پرتو.

تجلی نهم: در فضایل مولای متقیان ـ صلوات الله علیه ـ، دوازده پرتو.

تجلی دهم: در فضایل سایر ائمه احد عشر ـ سلام الله الملک الاکبر ـ، دوازده پرتو.

تجلی یازدهم: در علم اخلاق و طریقهٔ سلوک با ابوین و اخوان و اهل و عیال و خدم و حشم و معرفت اخوان دینی و حقوق ایشان و وجوب محبت ایشان که اصل ولایت است، دوازده پرتو.

تجلی دوازدهم: در بیان اسرار الصلوة و قلیلی از صوم از واجب و مستحب، دوازده پرتو.

شعاع: در بیان احادیث قدسی از فرمایشات خداوند عالم جل شأنه در تورات و زبور و انجیل و فرمایشات در شب معراج آن حضرت و از کلمات حضرت امیر ـ صلوات الله ـ و احادیث از ائمهٔ طاهرین علیهم‌السلام، دوازده اشعه.

آغاز: «حمد و ثنای بی حد و شکر و سپاس لایعد سزاوار احدی است جلّت عظمته که از لمعان اشراق فیض خود وجود فایض الجود...».

انجام: «و چه در قرون ممات و ختم بفضل الله مایشآء و یحکم ما یرید بتأییده بر دست مؤلفش اقل الخلیقة احمد الشریف بن محمدرضا...».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بیستم رجب ۱۲۸۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، زرد.

۲۸۰ برگ؛ ۱۸×۲۲/۵ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۷۵].

﴿ ۱۳۵۱۹ ﴾

مرآة العارفین فی طریق الحق و الیقین = سرورالعارفین (اعتقادات ـ فارسی)

از: احمد شریف بن محمدرضا نادم یزدی بروجردی (قرن ۱۳ ق)

نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب (حالات امیرالمؤمنین علیه السلام) و از تجلی نهم تا دوازدهم را شامل است.

آغاز: «الحمدلله الخالق المقدر و البارئ المصور و الجبار المتکبر لافتقار الاثر المؤثر... امّا بعد چنین‌گوید واثق بالله الصمد ابن محمدرضا احمد آمنه الله الفرد الاحد».

انجام: «معنی این را می‌فهمی که می‌گویی در سجدهٔ آخر اللهم انی اسئلک الراحة عند الموت و العفو عند الحساب بجهت این است که تا نماز دیگر شاید نرسیدی... ختم کردم».

نسخ؛ به خط مؤلف، عصر جمعه ۲۳ ربیع الثانی [پاک شده]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در برگ آخر مهر بیضوی به سجع «محمد باقر خادم سبط نبی»؛ جلد: گالینگور، مشکی، عطف تیماج مشکی.

۲۷۱ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۷۶].

﴿ ۱۳۵۲۰ ﴾

ترجمان اللغة (ترجمه و شرح قاموس فیروزآبادی) (فرهنگ ـ فارسی)

از: محمد یحیی بن محمد شفیع قزوینی (قرن ۱۲ ق)

[مجلس ۸۳/۳؛ الذریعه ۷۲/۴؛ دانشگاه ۳۴۴/۲؛ منزوی ۱۹۷۶/۳].

آغاز: «سپاس بلند اساس و ستایش بی‌حد و قیاس حکیمی را سزاست که به حکمت بالغه و قدرت کامله بلبل هزار دستان ناطقه را هر لحظه به ترنمی تازه...».

انجام نسخه: «... شنّط القوم یعنی پراکنده گردان گروه را مثل شطّطهم از باب تفصیل یا اینکه دور گردان کرد».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ جای عناوین در اواخر کتاب سفید مانده است؛ جلد : تیماج، تهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و پرنده.

۲۷۳ برگ؛ ۱۹/۵×۳۰ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۷۷].

﴿ ۱۳۵۲۱ ﴾

دیوان خاوری شیرازی (شعر ـ فارسی)

از : میرزا فضل الله بن عبدالنبی خاوری حسینی شیرازی (۱۲۶۷ ق)

[مجلس ۱۶۸/۲۶، ش ۷۶۷۱]. نسخهٔ حاضر این بخش‌ها را شامل است :

۱ ـ قصاید «۱ ر ـ ۷۱ ر»، **آغاز :**

قلمِ آن گسسته رشتهٔ پروین — عَلَمِ این شکسته رایت جوزا

ثمر جود آن بصفحهٔ گیتی — اثر عدل این بعرصهٔ دنیا

۲ ـ ترکیب‌بند و ترجیع‌بند «۷۲ ر ـ ۷۶ ر»، **آغاز :**

با غیر ای پیمان شکن بربسته‌ای پیمان چرا

بر یاری یار کهن افشانده‌ای دامان چرا

با لب عتاب آمیختن حنظل ز شکر ریختن

این فتنه‌ها انگیختن ای فتنهٔ دوران چرا

۳ ـ غزلیات «۷۷ ر ـ ۱۶۸ ر»، **آغاز :**

دمی از پرده بیرون کن خدا را روی زیبا را

که تا مجنون خود سازی هزاران همچو لیلا را

برای جلوه‌ای افراختی چون سرو بالا را

از آن یک جلوه خرم ساختی گلزار دنیا را

۴ ـ مثنویات و قطعات «۱۶۸ پ ـ ۲۰۱ ر»

فهرست موضوعات مثنویات و قطعات چنین است :

تاریخ وفات سیدمحمد ۱۲۲۰، در تعریف پردهٔ تصویر همایون، در صفت گرمای ارض راه خراسان، تعریف مملکت فارس، در عزیمت خسرو عالم به شکارگاه، تاریخ وفات نواب شاه‌زاده سلطان احمد میرزا در ۱۲۳۷، تاریخ وفات آقامحمد درویش که جدّ مادری شاعر می‌باشد، در طلب اسب، تاریخ توپ مسمی به شهاب، در طلب انگشتر لعل، استدعای فرمان مستمری، در طلب عبا به جهت غریبی از سادات خراسان، تاریخ توپ مسمی به رعد، تاریخ توپ مسمی به خصم افکن، تاریخ توپ مسمی به زلزله، تاریخ وفات محمدحسین بیک، تاریخ تکیه حسینیه، خواهش مرخصی عزیمت مشهد مقدس رضوی، تاریخ توپ مسمی به عدو شکاری، تاریخ توپ مسمی به صاعقه، تاریخ وفات شاه‌زاده محمدعلی میرزا متخلص به دولت، تاریخ وفات میرزا باقر تفرشی.

آغاز:

برین پرده تمثال دارا ببین — فلک پرده دار آشکارا ببین
مثال شهنشاه ملک عجم — طرازندهٔ مسند و تخت جم

۵ ـ رباعیات «۲۰۱ پ ـ ۲۰۷»

نسخهٔ حاضر از آخر رباعیات افتادگی دارد.

آغاز:

با لطف تو بخت هم‌نشین است مرا — بی‌مهر تو ادبار قرین است مرا
لطفی که سپهر در نمود است بمن — مهری که ستاره در کمین است مرا

انجام رباعیات و انجام نسخه:

گر سلطانی مطیع درویشان باش — ور درویشی پشتوه ایشان باش
درکسوت شاهی سوی درویشی کن — کشکول بکف با همه کس سلطان باش

نستعلیق؛ بی‌کا، محرم ۱۲۳۷ [آخر قصاید]؛ عناوین شنگرف؛ در حاشیه برگ ۱۴۵ یک بیت شعر به خط میرزا نصرالله بن میرزا اسماعیل به تاریخ ۱۲۸۹ نوشته شده؛ جلد: تیماج، آبی.

۲۰۷ برگ؛ ۱۴×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۸۰].

﴿ ۱۳۵۲۲ ﴾

مجموعه

۱ ـ رساله در رمل «۲ ر ـ ۶ پ» **(فارسی)**

نسخهٔ حاضر چند برگ از رساله‌ای در احکام خانه‌های رمل را شامل است.

۲ ـ تعبیر خواب = خواب‌نامه «۶ پ ـ ۶۶ ر» **(فارسی)**

از: محمد بن سیرین

پنجاه و هشت باب است در تعبیر خواب‌ها. **[مشار ۱/۱۳۶۶].**

آغاز: «انتخابیست که محمد بن سیرین کرده و برگزیده است از کتاب دانیال و از کتاب یوسف النبی و کتاب جعفر بن صادق و از دیگر کتاب معبران پیشین».

انجام: «و اگر خوکی بیند که با وی به یک چشمه آب خوردی جماع همی کند این کس بنده بود این و علم به الصواب تمام شد...».

۳ ـ پندنامهٔ انوشیروان «۸ ر ـ ۱۴ ر» **(فارسی)**

این کتاب در لابه‌لای خواب‌نامه واقع شده است.

آغاز: «در روزگار انوشیروان عادل هیچ چیز عزیزتر از حکمت نبود و هیچکس بزرگتر از حکیمان».

انجام: «کار به اخلاص کن و حیلت و قلب و دغل رها کن تا رستگار شوی».

۴ ـ داستان موبد موبدان «۶۶ پ ـ ۸۸ ر» **(عقاید زردشتی ـ فارسی)**

آغاز: «از دفتر مانی پارسی و پهلوی یکی دفترست که وی را راسته خوانند و دادارین داد».

انجام: «شخصی را نگزد و پاداش دهد از نیکویی‌های خویش و دیگر هر که بادی».

۵ ـ سوگندنامه «۸۸ ر ـ ۹۰ پ» **(عقاید زردشتی ـ فارسی)**

آغاز: «سخنی گوید باید عاقل بود گویش و سرود و خبر دارند در دین با مسلمانان».

انجام: «زبان و دلم با یکدیگر راست است، امید که یزدان گناه کار از بی‌گناه پیدا کند».

۶ ـ زند «۹۰ پ ـ ۹۶ پ» **(عقاید زردشتی ـ فارسی)**

از: بهمن و جاماسب

نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

آغاز: «اهوشی خواست پس دادار اورمزد خرد مروسب آگاهی بزراتشت نمود».

انجام نسخه: «از پارس و خراسان و سیستان به دشوارگر بیایند و سه گونه درفش دارند و لشکر بسیار از ایران باشد».

نسخ؛ کتاب چهارم بهرام گشتاسب اندر فرخی بام سورک، شهریور جدید، خرداد ماه قدیم ۱۰۱۳ جلالی؛ عناوین و رموز شنگرف؛ تمام صفحات جدول شنگرف؛ بعضی از صفحات وصالی شده؛ جلد: گالینگور، سبز.

۹۶ برگ؛ ۱۹×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۸۱].

﴿ ۱۳۵۲۳ ﴾

حکایات منظوم

حکایت‌هایی است که از کتاب‌هایی چند جمع‌آوری شده، بدین ترتیب:

۱ ـ منتخب از مخزن‌اسرار و خسرو و شیرین و هفت‌پیکر و اسکندرنامه «۱پ ـ ۹پ»؛

۲ ـ حکایت طهمورث «۱۰ ر ـ ۱۱ پ»؛

۳ ـ پندنامه بوذرجمهر حکیم «۱۲ پ ـ ۱۷ پ».

[منزوی ۱۵۵۳/۲ و ۱۶۰۰].

آغاز:

بـــنده‌ای را اره بـــر سـر مـی‌نهد   دیگـری را تـاج بـر سـر مـی‌نهد

اوست سلطان هر چه خواهد آن کند   عــــالمی را در دمــی ویــران کــند

نستعلیق (دو ستونی)؛ جوانمرد ولد خداداد جوانمرد، ۲۴ شعبان ۱۲۳۵؛ عناوین شنگرف؛ تمام صفحات جدول شنگرف؛ جلد : گالینگور، سبز.

۱۷ برگ؛ ۱۹×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۸۴].

﴿ ۱۳۵۲۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان نوائی = نوادر الشباب «۱ ر ـ ۲۰۸ پ» **(شعر ـ ترکی)**

از : نظام الدین امیرعلیشیر نوائی جغتایی (۹۰۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۸۰] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر از آغاز دیباچه نثر افتادگی دارد و آغاز غزلیات آن با آغاز نسخهٔ سابق برابر است.

در حاشیه نسخهٔ حاضر این رسائل و مطالب تحریر شده است.

۲ ـ وقفنامه «حاشیه ۱ ر ـ ۲ ر» **(ترکی)**

از : مؤلف پیشین

وقف‌نامه‌ای است که امیرعلی شیرنوایی در مورد اموالش و صرف آن‌ها در وجوه برّ نوشته است. ترجمهٔ فارسی این وقف‌نامه در مقدمه «مجالس النفایس» چاپ تهران کتاب‌فروشی منوچهری با تصحیح و تعلیق علی اصغر حکمت در سال ۱۳۶۳ ش. به چاپ رسیده است.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «نیچه قطعه باغات التمینش جریب تخمیناً یا ناندکور محله سید اینکرمی التی جریب».

انجام : «و اوز توفیقاتی بیله موضح قیلیپ بوبقاعغه مخلد و موبد وقف بولغانین

مقرر و معین قیلد یلار».

۳ـ دیوان مولا حیدر «حاشیه ۸ پ ـ ۲۲ پ» **(شعر ـ ترکی)**

چند غزل و یک مثنوی است از شاعری با تخلص حیدر.

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحیم / فتح و ظفر آیتی دور ای حکیم

تنکری آتی بیرله غفور و رحیم / باشلا سایرایشینی دانا حکیم

انجام:

مال ایا سید ین ایانا بیر دعا / فاتحه تکبیر ایتارونک منکا

۴ـ مجالس النفایس «حاشیه ۲۳ ر ـ ۶۳ پ» **(تذکره ـ ترکی)**

از: نظام الدین امیرعلی شیرنوایی جغتایی (۹۰۶ ق)

تذکرهٔ شعرا است به ترکی در شرح حال شاعران معاصر مؤلف بالغ بر ۳۸۵ شاعر، مؤلف آن را در سال ۸۹۶ ق. تألیف نموده است. این کتاب چند بار به فارسی ترجمه شده است بدین ترتیب:

ترجمهٔ سلطان محمد بن امیری هروی متخلص به فخری در سال ۹۸۲ ق. که به «لطایف نامه» نام‌بردار است.

ترجمهٔ حکیم شاه محمد بن مبارک قزوینی که در ۹۲۷ شروع و در سال ۹۲۹ ق. به پایان رسانیده است.

این دو ترجمه به اهتمام علی اصغر حکمت و با تصحیح و تحقیق ایشان در سال ۱۳۲۳ ق. در تهران به چاپ رسیده است.

ترجمهٔ شیخ زادهٔ فایضی نیمردانی در سال ۹۶۱ ق. این ترجمه به «بقیهٔ نقیه» موسوم است.

ترجمهٔ شاه علی بن عبدالعلی در اوایل قرن یازدهم هجری..

ترجمهٔ میرزا عبدالباقی شریف رضوی متخلص به وفا در قرن سیزدهم.

[تاریخ تذکره‌های فارسی ۱۱۸/۲ ـ ۱۲۸؛ الذریعه ۳۷۲/۱۹؛ کشف الظنون ۱۵۹۱/۲؛ مشار، فارسی ۴۵۲۵/۴].

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز:

یوزحمد آنکاکیم یاساب جهان بستانی ایلاب یوز زلف دینگل و ریحانی

۵ـ منشآت امیرعلی شیرنوائی «۶۴ پ ـ ۱۰۷ ر» (ترکی)

آغاز: «حمد موفور اول صانعه کیم علمی منشی سی صنعی قیل بیله کلام مجید».

۶ـ رسالهٔ سلطان حسین بایقرا «حاشیهٔ ۱۰۷ ر ـ ۱۱۰ پ» (ترکی)

از: سلطان حسین میرزا بایقرا فرزند منصور متخلص به حسینی (۹۱۱ ق)

از این رساله در نسخهٔ حاضر فقط مقدمهٔ آن موجود است. در این مقدمه مؤلف از اوضاع عصر خود اظهار رضایت نموده و عبدالرحمن جامی و امیر علیشیر نوائی را می‌ستاید.

در فهرست نسخه‌های خطی فارسی از سلطان حسین بایقرا دو رسالهٔ فارسی به نام‌های «معما» و منظومهٔ «گل و مل» معرفی شده است. هم‌چنین به همین مؤلف، دیوان اشعار و تذکرهٔ «مجالس العشاق» نیز نسبت داده شده است که انتساب دومی صحیح نیست.

[منزوی ۲۲۰۰/۳ «معما» و ۳۰۸۵/۴ «منظومهٔ گل و مل»؛ برای شرح حال مؤلف ر.ک: دانشنامهٔ ادب فارسی، انوشه ۳۵۴/۱].

آغاز: «حمد و ثنا اول پادشاهلار پادشاهینه کیم اندین عظیم راق ممکن بولماغای انینک سراپردهٔ عظمت».

۷ـ دیوان هلالی جغتایی (بخشی از آن) «حاشیهٔ ۱۱۲ پ ـ ۱۱۶ پ»

از : نورالدین استرآبادی هلالی جغتایی (۹۳۶ ق)

[مجلس ۲۸۲/۲۶، ش ۷۷۹۹]. در نسخهٔ حاضر فقط چند غزل از آن موجود است.

نستعلیق؛ کتاب پنجم امیر محمد بن صفی شاه ساکن موضع سماشی من اعمال اردبیل، ۹۷۱ ق (حاشیهٔ برگ ۱۰۷ ر)؛ عناوین شنگرف؛ تا برگ ۱۱۶ مطالب در متن و حاشیه تحریر شده است؛ جلد : تیماج، سرخ.

۲۰۸ برگ؛ ۲۴/۵×۱۷/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۸۵].

۱۳۵۲۵

جوک باشست

(عرفان هندی ـ فارسی)

مترجم : نظام الدین پانی پتی (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۶۱/۲۱ و ۲۴۳/۲۵، ش ۷۲۴۳]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

انجام : «... جمیع احوال و اعمال و کردار و گفت و شنید و داد و ستد و تمام حرکات و سکنات را حوالهٔ او کنی و ازو دانی شناخت او را حاصل خود بدان، که نهایت مطلب خدادانان اینست».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ برگ اول سر لوح مزدوج مرصع مذهب، تمامی صفحات مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: مقوا، عطف و گوشه تیماج.

۲۷۸ برگ؛ ۱۸×۲۹ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۸۶].

۱۳۵۲۶

مثنوی خسرو و شیرین

(فارسی)

از : میرزا عبدالله بن حبیب الله، شهاب ترشیزی (۱۲۱۵ ق)

منظومهٔ مفصلی است در داستان خسرو و شیرین، مؤلف این منظومه را در طی چهارده ماه سروده، و در آن بعد از حمد باری تعالی و نعت حضرت پیامبر ﷺ، به مدح شاهزاده محمود پرداخته و پس از آن داستان را شروع نموده است.

[الذریعه ۱۶۱/۷؛ منزوی ۲۷۸۶/۴].

شهاب ترشیزی چند مثنوی دیگر دارد به نام‌های :

بهرام‌نامه [منزوی ۲۶۷۱/۳]، دیوان اشعار [همان ۲۳۸۷/۳]، قصهٔ حاجی رحیم [همان ۳۰۳۸/۳]، کلیات [همان ۱۸۷۵/۳]، ملحدنامه [همان۳۲۳۲/۳]، یوسف و زلیخا [همان ۳۳۴۲/۳؛ مجلس ۷۰۴/۳، ش ۱۲۰۵].

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام چند برگ افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

این چهار آخشیج[1] و هفت اختر — وین چار و هشت نقش و پنج نظر

جمله آثار سفلی و علوی — از کم و بیش و از ضعیف و قوی

انجام نسخه :

زینتی کردمش به قدر توان — کردمش سوی مجلس تو روان

مقدم این عروس پاک نهاد — بر تو و دولتت مبارک باد

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ در آخر نسخه مهر مربعی به سجع «عبده رجبعلی»؛

جلد: تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر و لچکی مذهب، مجدول.

۱۱۲ برگ؛ ۱۸×۳۰/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۸۷].

﴿ ۱۳۵۲۷ ﴾

کنز المصائب (تاریخ ـ فارسی)

از: محمد ابراهیم بن محمد اسماعیل، ساغر اصفهانی (۱۳۰۲ ق)

تاریخ عمومی است شامل برخی وقایع صدر اسلام و حالات اهل‌بیت علیهم‌السلام. مؤلف کتابش را در بیست و یک گفتار و هر گفتار در چند باب و فصل ترتیب داده و ترتیب ابواب و فصول آن نامرتب است.

۱ـ «آخشیج» : عنصر، طبع، اسطقس. (لغت‌نامهٔ دهخدا).

مؤلف در لابه‌لای کتاب اشعاری از خود آورده است.

[الذریعه ۱۶۶/۱۸؛ برگل ۹۹۴/۲؛ مشار ۴۱۵۳/۴].

آغاز: «شخصی روایت می‌کند که من در میان لشکر اشقیاء ابن زیاد ملعون بودم که اسرای اهلبیت را به شام شوم نزد یزید بن معاویهٔ ملعون می‌بردند».

انجام: «ابد الآبدین و دهر الداهرین لعنت بر یزید پلید و ابن زیاد و عمر سعد و شمر و همهٔ قاتلین لعنت الله علیهم اجمعین آمین آمین یا ربّ العالمین».

نستعلیق؛ عبدالرحیم فرزند شفیعا و نوهٔ رفیعا، شنبه ۱۱ رجب ۱۳۰۸؛ عناوین و نشانی‌ها مشکی؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۲۷۹ برگ؛ ۱۱×۱۷/۵ سانتی متر؛ ۲۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۳۵].

﴿ ۱۳۵۲۸ ﴾

دیوان شاپور تهرانی

(شعر ـ فارسی)

از: شرف الدین ارجاسب شاپور تهرانی (قرن ۱۱ ق)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «شاپور» دارای غزلیات، ترجیع‌بند، قطعات و رباعیات.

[دانشگاه ۱۲۴۲/۹ و ۳۴۳۱/۱۳ و ۱۷۰۴/۱۰، الذریعه ۴۹۰/۹؛ منزوی ۱۸۷۳/۳ و ۲۳۶۹].

۱ ـ **غزلیات** به ترتیب حروف آخر قوافی «۱ پ ـ ۱۰۵ پ»، **آغاز:**

ز خط زایل نگردد جانفزایی لعل جانانرا

ز خاصیت نیندازد غباری آب حیوان را

چه مذهب دارد آن ظالم چه ملت دارد آن کافر

که چشمش می‌کند غارت دل گبر و مسلمان را

۲ ـ **ترجیع‌بند** «۱۰۵ پ ـ ۱۱۳ ر»، **آغاز:**

عشق از سر زلف صید بندی تابیده بعشق من کمندی

ما کوه تحملیم و ما را — از خلق نمی‌رسد گزندی

۳ـ قطعات «(۱۱۳ ر ـ ۱۱۹ ر)»، آغاز:

صباحی زآب کوثر روی شسته — گلی از چشمهٔ خورشید رسته
زده بر نغمه سازی بلبل صبح — گل خورشید خندان در گل صبح

۴ـ رباعیات «(۱۲۰ پ ـ ۱۲۵ پ)»، آغاز:

برخیز چه خفتی ای ندیم سحری — کاورده سپیده دم شمیم سحری
پرویزن[1] شب مگر حریرست که باز — خوش بیخته می‌وزد نسیم سحری

انجام:

ما و شب وصل و ساز و سوز آوردن — وز باده چراغ جان فروز آوردن
محسود حیات جاودانی باشد — با نوش لبی شبی بروز آوردن

نستعلیق؛ محمد تقی بن جمال الدین کرمانی، ۱۰۴۲؛ تمامی صفحات جدول مذهب و لاجوردی؛ در صفحهٔ اول غزلی از کلیم؛ در آخر نسخه تملکی در دارالسلطنه اصفهان با مهر مضلع به سجع «عبده سلیمان» به تاریخ رجب ۱۱۰۶؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ترنج با سر با نقش گل.

۱۲۵ برگ؛ ۹/۵×۱۷ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۳۸].

﴿ ۱۳۵۲۹ ﴾

(مثنوی ـ فارسی)

مجمع البحرین

از: ظهیر کرمانی (قرن ۱۲ ق)

منظومه‌ای است در داستان مد و مالت و منوهر، اصل این داستان به زبان سانسکریت بوده که به شعر فارسی ترجمه شده است.

[الذریعه ۲۸۳/۱۹؛ منزوی ۳۱۶۸/۴؛ رضوی ۷۲۷/۲ که دو نسخه از آن معرفی شده است].

۱ـ «پرویزن» : غربال.

آغاز:

از این منزل سخن را بر کجائی — که باشد زین حکایت ابتدائی
چنین آغاز کرد ای فکری نام — که در هند است او را جا و آرام

انجام:

دل می‌برند قزوینیان شکر لبند تبریزیان — خوبند اصفهانیان من بنده‌ام شیراز را
شیراز پر غوغا شود شکر لبی پیدا شود — ترسم که آشوب لبش بر هم زند بغداد را

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، ۲۹ رمضان‌المبارک ۱۱۷۲؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۱۴۴ برگ؛ ۱۲×۲۰ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۳۹].

۱۳۵۳۰

وامق و عذرا

(داستان منظوم ـ فارسی)

از: میرزا ابراهیم کرمانی متخلص به ظهیر (قرن ۱۲ ق)

[مجلس ۲۶/۲۳۲، ش ۷۷۴۴]. نسخهٔ حاضر از اول و آخر افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

ز عشق توست گر مجنون مستم — به معنی از توام گر هر چه هستم
بکش زین جملهٔ خود را بخواری — مبادا میرم اندر شرمساری

انجام:

بکن او را بزودی از جهان کم — ملک را وارهان از این توهم
بزن بر اسب صولت زین فرخواش — که نامت در جهانگیری شود فاش

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، قرمز.

۱۴۹ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۰].

﴿ ۱۳۵۳۱ ﴾

(شعر ـ فارسی)

دیوان سیف اسفرنگ

از: سیف الدین اعرج اسفرنگی (۶۵۲ یا ۶۶۶ ق)

[مجلس ۲۴۸/۳ ـ ۲۴۹ و ۱۳۷/۸؛ دانشگاه ۱۲۴۱/۹؛ منزوی ۱۸۷۳/۳ «کلیات» و ۲۳۶۷ «دیوان»].

نسخهٔ حاضر از آخر ناقص است.

آغاز:

ز شام پرچم سلطان هلال عید شد پیدا
چو شمع از سر گرفت اینبارکار دین ملک والا

نسیم صبح نصرت داد روح شرع را پایه
هوای جام دولت کرد بخت پیر را برنا

انجام نسخه:

ای ملک از حساب وزیران نظیر او — در صد قران مدبر صاحب قران برآر
.... تو و غوغای ...... — فریاد الامان ز دل ناتوان برآر

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ در برگ ۲ و داخل کتاب مهر مربعی به سجع «عبده عیسی خان ۱۲۰۵»، جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول، گرهی.

۱۱۲ برگ؛ ۱۲/۵×۲۴ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۳۷].

﴿ ۱۳۵۳۲ ﴾

(شعر ـ فارسی)

طریق التحقیق = زادالسالک

از: ابوالمجد مجدود بن آدم سنایی غزنوی (قرن ۶ ق)

[مجلس ۲۴۲/۲؛ دانشگاه ۸۹۳/۹؛ منزوی ۲۸۴۸/۴؛ الذریعه ۱۶۵/۱۵؛ مشار، فارسی ۲۷۳۸].

آغاز :

ابـتدای ســخن بــنام خــداست   آنکه بی مثل و بی شبه و بی‌همتاست
خــالق الخــلق بــاعث الامــوات   عــالم الغــیب ســامع الاصــوات

انجام :

این زمان بهر عزّت و تمکین   جبرئیل از فـلک زد تـحسین
ختم این نظم بر سعادت بـاد   رونقش دم بـدم زیـادت بـاد

شکسته نستعلیق (دو صفحهٔ اول چلیپایی)؛ بی‌کا، جمادی‌الاولی ۱۲۶۶؛ تمامی صفحات مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.
۵ برگ؛ ۱۰/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۲۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۳۶].

﴿ ۱۳۵۳۳ ﴾

دیوان سلمان ساوجی

(شعر ـ فارسی)

از : جمال الدین سلمان بن محمد ساوجی (۷۷۸ ق)

[مجلس ۴۰۰/۲۵، ش ۷۴۲۰]. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

درخت لا دو شاخ آمد یکی شرک و دویم وحدت
بـزن در شـاخ وحـدت دست و بـر شـاخ دگـر لا
دلت را بـا غـم عشـقش بـه مـعنی آشـنایی ده
کـه تـن را آشـنا کـردن هـمی شـاید در آن دریـا

انجام :

.... تــو عــبیر مــردم   روی تو چو .... ناگزیر مردم
.... حــجرالاســود مــاست   هم حلقهٔ زلف دستگیر مـردم

نستعلیق؛ [... بن عوضشاه بن...]، ربیع الآخر ۸۴۷؛ تمام صفحات جدول شـنگرف؛ در

برگ ۱۶۱ مهر بیضوی به سجع «عبده الراجی عبدالحمید»، در برگ ۱۹۵ مهر مربعی به سجع «الواثق بالله الغنی عبده ابوالحسن»؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۲۲۲ برگ؛ ۱۶×۲۵ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۱].

۱۳۵۳۴

الصافی فی شرح الکافی **(شرح حدیث ـ فارسی)**

از : ملا خلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹ ق)

[مجلس ۳۵/۶ ـ ۳۹ و ۲۵/۲۶، ش۷۵۲۲]. نسخهٔ حاضر کتاب عقل و توحید را شامل است.

آغاز : «فتح گنجینهٔ شاهی شرح احادیث راز داران الهی گشاد نعیم نامتناهی».

انجام نسخه : «... امر می‌کند فرشته را پس می‌گیرد خَلقِ او را پس داخل می‌کند او را در تصدیق به امامت ما خواهی نخواهی، اشارت به توفیق است، تمام شد».

نستعلیق؛ محمد شفیع بن مولی محمد حسین الاسترآبادی، پنجشنبه ۱۷ جمادی الاولی ۱۰۶۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ مقابله و تصحیح شده؛ در اول نسخه تملک محمد ابراهیم بن زین‌العابدین النصیری الطوسی با مهر مربعی به سجع «علی بس است ظهیر محمد ابراهیم را» در آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «لا اله الا الله الملک الحقّ المبین محمد جمال الدین»؛ جلد : تیماج، سبز، سوخت، ترنج با سر با نقش گل، مجدول، لولای جلد جدا شده است.

۳۷۳ برگ؛ ۱۲×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۲].

۱۳۵۳۵

الصافی فی شرح الکافی **(شرح حدیث ـ فارسی)**

از : ملا خلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹ ق)

[مجلس ۲۵/۲۶، ش ۷۵۲۲]. نسخهٔ حاضر کتاب عقل و توحید را شامل است و آغاز و

انجام آن با نسخهٔ شمارهٔ [۱۳۵۳۴] برابر است.

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه تملک ریحان الله بن جعفر فاطمی با مهر مربعی وی؛ در آخر نسخه مهر مدور بزرگ به سجع «محمد شریف بن احمد بیک خان»؛ جلد : پارچه، عطف تیماج قهوه‌ای.

۲۰۷ برگ؛ ۱۶×۲۷/۵ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۳].

﴿ ۱۳۵۳۶ ﴾

الصافی فی شرح الکافی

(شرح حدیث ـ فارسی)

از: ملا خلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹ ق)

[مجلس ۲۵/۲۶، ش ۷۵۲۲]. نسخهٔ حاضر کتاب الایمان و الکفر را شامل است.

نستعلیق؛ بی‌کا، دوشنبه ۹ ربیع الثانی ۱۰۷۹؛ عناوین شنگرف؛ مقابله و تصحیح شده؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۳۰۶ برگ؛ ۱۹×۳۱ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۴].

﴿ ۱۳۵۳۷ ﴾

الصافی فی شرح الکافی

(شرح حدیث ـ فارسی)

از: ملا خلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹ ق)

[مجلس ۲۵/۲۶، ش ۷۵۲۲]. نسخهٔ حاضر کتاب توحید را شامل است و از آخر افتادگی دارد.

آغاز : «هو الله ولی کل نعمة یا هو یا من لا هو الا هو... و بعد چون داعی دولت قاهره خلیل بن الغازی القزوینی مأمور شد بصافی شرح کافی کلینی به زبان فارسی... باب حدوث‌العالم و اثبات‌المحدّث شرح‌الحدوث اینکه چیزی نبوده باشد و به‌هم رسد».

انجام نسخه : «اشاره به این است که ایمان اختیاری ایشان را الله تعالی نخواسته پس طریقی نمانده مگر جبر و آن مقدور تو نیست بگذارید مخالفان را به این معنی که

افراط در مجادله مکنید».

نستعلیق (احادیث نسخ معرب)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه تملک محمد حسین بن محمد هادی به تاریخ ۱۳۲۹ که نسخه را در کرمانشاه خریداری نموده و روزگاری در تملک شاهوردی خان والی جسر اعلای ولایت پشتکوه بوده است و تاریخ وفات محمد طاهرخان شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۴۳ و تملکی با مهر مربعی به سجع «یا امام محمد باقر»؛ جلد : تیماج‌دورو، زرشکی.

۱۹۱ برگ؛ ۲۵/۵×۱۷/۵ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۵].

﴿ ۱۳۵۳۸ ﴾

الصافی فی شرح الکافی (شرح حدیث ـ فارسی)

از : ملا خلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹ ق)

[**مجلس** ۲۵/۲۶، ش ۷۵۲۲]. نسخهٔ حاضر جزء پنجم «کتاب دعا» را شامل است و تألیف آن در ۱۰۶۸ ق. شروع شده است.

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با دو نسخه صحیح که یکی نسخه اصل بوده توسط محمد کاظم بن آقا محمد صادق به تاریخ دوشنبه ۷ ذی‌قعدهٔ ۱۱۵۴ مقابله و تصحیح شده است؛ عبارت‌های زیادی از نسخه خط خورده و تغییر یافته است. جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با نقش گل، مجدول گرهی.

۱۹۲ برگ؛ ۲۴×۱۵/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۶].

﴿ ۱۳۵۳۹ ﴾

الصافی فی شرح الکافی (شرح حدیث ـ فارسی)

از : ملا خلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹ ق)

[**مجلس** ۲۵/۲۶، ش ۷۵۲۲]. نسخهٔ حاضر جزء پنجم «کتاب دعا» را شامل است.

نستعلیق؛ بی‌کا، چهارشنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۰۸۹؛ عناوین شنگرف؛ به تاریخ چهارشنبه

۱۹ ربیع الاول ۱۰۸۹ با نسخهٔ اصل مقابله و تصحیح شده و عبارات زیادی خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، لولادار. ۱۴۷ برگ؛ ۱۹×۲۵ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۴۷].

﴿ ۱۳۵۴۰ ﴾

خسرو و شیرین = شیرین و خسرو

(مثنوی ـ فارسی)

از : عبدالله هاتفی جامی (۹۲۷ ق)

هاتفی بنا داشت در جواب خمسهٔ نظامی خمسه‌ای شامل پنج مثنوی بسراید که چهار مثنوی آن را با نام‌های : لیلی و مجنون، شیرین و خسرو، هفت منظر، تمر نامه یا ظفر نامه را سروده است. [سپهسالار ۵۴۳/۲ ـ ۵۴۶؛ منزوی ۲۶۹۶/۴]. مثنوی تمرنامه در جلد ۲۶، صفحهٔ ۴۰۷، شمارهٔ [۷۹۲۷] معرفی گردید.

نسخهٔ حاضر مثنوی خسرو و شیرین را شامل است. این مثنوی با تصحیح و مقدمهٔ سعدالله اسعدالله یف به وسیلهٔ آکادمی علوم اتحاد شوروی، انستیتوی خاورشناسی در مسکو سال ۱۹۷۳ م در ۱۶۲ + ۴۶ صفحه به قطع رقعی شامل ۱۸۱۵ بیت با عنوان «شیرین و خسرو» به چاپ رسیده است.

[منزوی ۲۹۸۳/۴؛ الذریعه ۲۷۰/۱۴ و ۱۶۹/۱۹؛ سپهسالار ۵۴۳/۲ در ضمن خمسه هاتفی].

آغاز :

الهی نور علم و زندگی ده[1] — به فرقم تاج عز و بندگی ده
من از سرگشتگی گم کرده‌ام راه[2] — کن از لوح دلم تعلیم الله

انجام :

چنانش کن بخوبی گرم بازار — که باشد مشتری از جان خریدار

۱ـ خداوندا به عشقم زندگی ده (نسخهٔ چاپی).
۲ـ من نادان که هستم طفل این راه (نسخهٔ چاپی).

به نیکویی چنان کن نامدارش   که باشد بر سعادت ختم کارش

نستعلیق؛ محمد الکاتب رزه‌ای، صفر ۹۹۱، در برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان، دو صفحهٔ اول طلااندازی بین سطور و گل‌های زرین در حاشیه، تمامی صفحات مجدول مذهب مرصع محرر و گل‌های الوان مابین دو ردیف اشعار به صورت عمودی، چندین کتیبه مذهب مرصع با گل‌های الوان در لابلای کتاب و عنوان اشعار به شنگرف داخل کتیبه آمده؛ در اول و آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «عبده جعفر بن محمد صادق»، در آخر نسخه نام «محمد حسن» به همراه تاریخ ۱۲۱۲؛ تمام اوراق کتاب در داخل اوراق سرخ وصالی شده است؛ جلد : روغنی دورو با زمینهٔ سبز، ترنج با گل‌های الوان و زمینهٔ سرخ، جدول شنگرف، زمینهٔ حاشیه زرد و در حاشیه اشعاری نوشته شده؛ پشت جلد زمینه سرخ با نقش گل و جدول زرین.

۸۲ برگ؛ ۱۳×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۵۰].

« ۱۳۵۴۱ »

کتیب معجزات = نظم بهجة المباهج (شعر ـ فارسی)

از : تقی الدین محمد حیرتی تونی هروی (۹۷۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۰۷] مراجعه شود. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نستعلیق؛ بی‌کا، ۹۶۳؛ عناوین شنگرف و زرین و لاجوردی در داخل جدول زرین، برگ اول کتیبه مذهب مرصع با گل‌های الوان، دو صفحه اول طلااندازی بین سطور و گل‌های زرین و الوان در حاشیه، تمام صفحات جدول زرین لاجوردی؛ در اول نسخه تملک نورالدین تهرمانی که در سال ۱۳۱۹ کتاب را خریداری نموده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۲۸۲ برگ؛ ۱۷/۵×۲۷ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۵۱].

« ۱۳۵۴۲ »

بیعة الافاخم (شرح حدیث ـ فارسی)

از : علی بن میرزا محمد جیلانی (قرن ۱۳ ق)

شرح مفصلی است بر عهدنامهٔ حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر، این شرح را مؤلف به

نام فتحعلی شاه قاجار و برای محمد میرزا شاه‌زاده والی رشت نوشته و در سال ۱۲۳۴ مطابق «بیان عهود امیر کل تمام شد» به پایان رسانده است.

[ملی تهران ۱/۲۳۶/۱؛ منزوی ۱۵۵۱/۲].

آغاز: «حمد و شکر و مدح بی‌قیاسی که شاهباز بلند پرواز عقول عالیه... امّا بعد چون حکمت بالغهٔ الوهیت و غایت موهبت ربوبیت اقتضای افاضهٔ جود».

انجام: «علیهم صلوات المصلین ابدالآبدین و اذ قد بلغ الکلام الی اللّٰه و الیهم فلا معدل و لامتجاوز فلنقطع الکلام علیه حامدین و مصلین و مسلمین قد تمت... دست افتاده گیر».

نستعلیق؛ محمد تقی بن محمد باقر اصفهانی، پنجشنبه ۱۲ جمادی‌الثانی ۱۲۳۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی به امضاء «منه عفی عنه»، در حاشیه تصحیح شده؛ جلد: روغنی، زمینهٔ مشکی، ترنج با سر با نقش گل و پرنده و زمینه زرین، جدول زرین.

۳۹۵ برگ؛ ۱۸×۲۹ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۶۲].

﴿ ۱۳۵۴۳ ﴾

تحفهٔ سلطانیه

(نامه‌نگاری ـ فارسی)

از: حسن بن گل محمد

دستورهای نامه‌نگاری است، مشتمل بر سه باب با این عناوین:

باب اول: مکتوب و جواب آن؛

باب دوم: احکام سلاطین و حکام و جواب آن؛

باب سوم: مکاتبات شرعیه.

[گنج بخش ۱۱۷۱/۳ که هشت نسخه از آن را معرفی نموده است].

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام است و لغات دشوار در لابه‌لای سطور معنی شده است.

آغاز: «اول نامه بنام کردگاری که نگارندهٔ لوح و قلم است و برآرندهٔ عالم است».

انجام نسخه : «خواجه کز کمال عدلش هست ملک آباد و خلق آسوده به سعادت منزول روح را».

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و علائم شنگرف، با توضیح لغات در حاشیه و بین سطور؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، فرسوده.

۱۵۳ برگ؛ ۱۶/۵×۲۳ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۸۶۴].

﴿ ۱۳۵۴۴ ﴾

دیوان فیاض لاهیجی (شعر ـ فارسی)

از : عبدالرزاق بن علی بن حسین فیاض لاهیجی (۱۰۷۲ ق)

بـه‌شمارهٔ [۱۳۴۸۷] مـراجـعه شـود. نسـخهٔ حـاضر بـخشی از قـطعات و قـصائد را شامل است.

آغاز نسخه :

صدر جهان و عالم جان و سپهر فضل   ای آنکه آسمانت به جان چاکری کند

انجام نسخه :

مرجع اهل هنر باشی و تـا روز جـزا   آب رویم جز بدان درگه مبادا ریخته

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۸۸ برگ؛ ۱۲×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۶۳].

﴿ ۱۳۵۴۵ ﴾

کلیات ملکم خان ارمنی (سیاسی ـ فارسی)

از : ناظم‌الدوله میرزا ملکم خان بن یعقوب ارمنی (۱۳۲۶ ق)

۱ ـ در بیان سلطنت انگلستان «۱ ر ـ ۵۵ پ»

آغاز : «قرار سلطنت انگلستان سلطنت محدودی و موروثی است و اگر اولاد ذکور

نباشد دختر».

انجام : «مطابق ۱۲۸۴ هجری و توپهای آن‌ها و عملیه‌جات آن‌ها از قرار صورتی است که ذکر می‌شود».

۲- بیان بعضی حالات فرنگستان که نتیجهٔ آن منجر به‌جنگ‌شد«۵۶ پ - ۶۷ پ»

از : مؤلف پیشین

آغاز : «بیان حالاتی که سبب جنگ فرانسه و پروس شد. سابقاً پولیطیک دول متفقه آلمانی».

انجام : «تفصیل آن به کتابچهٔ علاحدّه لازم دارد و خارج از مقصود بود معروض نگردید».

۳ - سروشیه قرتیکا به منشی روزنامه ملت سنیه ایران «۶۸ ر - ۸۵ ر»

آغاز : «برادر مکرم من از تاریخ یوم جمعه چهاردهم ربیع الاول سنهٔ ۱۲۸۳ در شهر».

انجام : «و هم بملت فوائد کثیره خواهی رساند، خدا حافظ تو باد والسلام».

۴ - رسالهٔ چهارچشمان «۸۶ ر - ۹۸ پ»

در انتقاد اجتماعی است. این رساله در نسخه‌های مختلف با این چند نام : «چهارچشمان»، «جهلمندان» و «سیاحی گوید» آمده است.

در نسخهٔ حاضر از فقرهٔ دوم آن رساله موجود است. در تعدادی دیگر از نسخه‌ها نیز هم‌چنین است. اما در مجموعه رسائل ملکم چاپ اول ـ که این رساله با نام «سیاحی گوید» چاپ شده است ـ از آغاز فقرهٔ اول این رساله است.

[مجلس ۲۷۹/۲۲؛ منزوی ۱۵۹۳/۲].

آغاز : «بعد از آنکه از منزل مفسد بیرون آمدیم رفیقم مرا برد میان فرقهٔ غریبه».

انجام : «سواری را دیدیم که به اضطراب تمام مرکبش را به سمت شمال می‌راند والسّلام».

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۴]؛ تمام صفحات جدول مذهب و مشکی؛ جلد:

تیماج، یشمی، مجدول.
۹۸ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۸۶].

﴿ ۱۳۵۴۶ ﴾

(فرهنگ ـ عربی به عربی)

مختار الصحاح

از: زین الدین محمد بن ابی‌بکر رازی (قرن ۸ ق)
[مجلس ۲۲۴/۲۵، ش ۷۲۲۲]. نسخهٔ حاضر از نصف حرف «ضاد» تا آخر کتاب را شامل است.
آغاز نسخه: «ضیافةً اذا نزل ضیفاً و کذا تضیّفه و تضیّفت الشمس مات للغروب».
نستعلیق؛ شاه باز بن مصطفی، یکشنبه اواخر ذی حجهٔ ۹۴۹؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی از «اختری»، در حاشیه تصحیح شده؛ جلد: مقوا.
۱۳۹ برگ؛ ۱۴/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۸۷].

﴿ ۱۳۵۴۷ ﴾

(دعا ـ عربی)

مختصر مصباح المتهجد

از: شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی (۴۶۰ ق)
به جلد ۳۵، صفحهٔ ۲۶۸، شمارهٔ [۱۲۳۰۳] مراجعه شود.
آغاز: «الحمدللّه ربّ العالمین اعلموا رحمکم الله انی لما عملت عبادات السنة فی کتاب».
نسخ قدیم معرب؛ گویا به خط مؤیّدالدین ابی‌طالب محمد بن علقمی، صفر ۵۷۸، با نسخهٔ مصنف و چند نسخه دیگر مقابله شده است، در صفحهٔ اول نسخه با خط سرخ نوشته شده:
«ما علیه بالحمرة فهو من نسخة مصححة مقروة علی بعض الفضلاء و ما علیه بالسواد کانت بضبط اصله فهو من نسختین... به خط ابن سکون و احدهما صححها الشیخ ابن

ادریس رحمه الله».

هم‌چنین در صفحهٔ اول نسخه دعای حج [1] از کتاب «روضة العابدین» شیخ ابوالفتح محمد بن علی کراجکی نقل شده است.

در صفحهٔ آخر نسخه چنین نوشته شده :

«فرغ من کتابته فی صفر من سنة ثمان و سبعین و خمس مئة و الحمدلله علی نعمه المتظاهره و صلواته و سلامه علی رسوله سیدنا محمد المصطفی و علی عترته الطاهرة».

هم‌چنین در حاشیهٔ صفحهٔ آخر چنین نوشته شده :

«ایوب بن علی بن ایوب ا لمعوی الحلی صاحب... بن امیر بن احمد بن احمد بن الخشاب و ابن الحسن عبدالرحیم... الرقی رضی الله عنهم اجمعین و کان رحمه الله تعالی... الصلحاء المتعبدین و من ابناء الکتاب المعروفین و کان اخر قراة لی فی سنه تسع و ست مائه و فیها مات رضی الله عنه بعد ان تجاوز... اللهم صل علی سیدنا محمد و سلم تسلیماً».

و در زیر آن نوشته شده که این نوشته به خط ابن علقمی است.

جلد : مقوای لائی.

۲۴۰ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۸۹].

﴿ ۱۳۵۴۸ ﴾

مجموعه

۱ـ التحیات الطیبات «۱ پ» **(صلواتیه ـ عربی)**

از : قوام الدین محمد بن محمد مهدی سیفی قزوینی (۱۱۵۰ ق)

[الذریعه ۴۸۷/۳؛ مرعشی ۳۱۵/۵، ش ۱۹۴۹].

هشت قطعه شعر است در صلوات و ثنای چهارده معصوم علیهم‌السلام. در نسخهٔ حاضر فقط

۱ـ این دعا را علامه مجلسی در بحارالانوار ۱/۹۸ و ۲۷/۹۹ به نقل از خط جد شیخ بهائی از همین کتاب کراجکی نقل نموده است.

یکی از این قطعات موجود است.

آغاز:

ربّنا صلّ علی احمد خیرالمرسلینا و علی صاحب الحوض امیرالمؤمنینا

۲ـزبدة الاصول «۲ پ ـ ۱۳۶ ر» **(اصول فقه ـ عربی)**

از: شیخ بهاء الدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

به جلد ۲۵، صفحهٔ ۲۴۲، شمارهٔ [۷۲۴۲] مراجعه شود.

۳ـ حاشیة شرح مختصر الاصول للعضدی «۱۳۷ پ ـ ۱۴۶ پ» **(اصول فقه ـ عربی)**

از: مؤلف پیشین

نسخهٔ حاضر بخش‌های پراکنده‌ای از این حاشیه را شامل است.

آغاز: «قوله اذا عرف بعض الاحکام کذلك ای عن ادلتها التفصیلیة و لا یخفی ان انتقاض الطرد بالمقلد الذی هذه صفته انما یصح عند من لا یقول».

۴ـرساله دلیل وجوب شکر المنعم «۱۴۶ پ ـ ۱۴۹ ر» **(عربی)**

از: مؤلف پیشین

در این رسالهٔ کوتاه، شیخ بهائی دلیل دیگری علاوه بر ادله علما، بر وجوب شکر منعم اقامه نموده است.

آغاز: «یقول الفقیر... مما استدل به اصحابنا قدس الله اسرارهم و اعلی فی الفردوس قرارهم علی ان شکر المنعم واجب عقلاً و ان لم یرد به نقل اصلاً».

۵ـالوجیزة «۱۴۹ پ ـ ۱۵۶ پ» **(درایه ـعربی)**

از: مؤلف پیشین

[مجلس ۳۹/۲۶، ش ۷۵۴۰]. آغاز این نسخه با آن برابر است.

۶ـ سبحة البنان و ورد اللسان = صلواتیه «۱۵۶ پ ـ ۱۵۷ پ» (عربی)

از: خوارزمی

صلوات و دعایی است که مؤلف در مدح ائمهٔ اثنی عشریه علیهم السلام انشا نموده است.

آغاز: «اللهم صلّ علی الراسخ اصله فی التخوم و الشامخ فرعه فی النجوم المعصوم من کل ذنب».

انجام: «صاحب‌الزمان محمد بن الحسن بن علی بن محمدبن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن‌الحسین اخی الحسن بن علی الّذی یملا طباق الارض قسطاً و عدلاً».

۷ـ اشعار مراثی «۱۵۶ پ ـ ۱۵۹ پ» (فارسی)

نسخ؛ احمد بن یوسف بن عبد علی بن فیاض بن عبد علی بن مفضل الخفاجی اصلا الغناقوی مسکنا، سلخ شعبان ۱۰۳۸ (برگ ۱۳۶)؛ عناوین شنگرف؛ نشانی‌ها مشکی؛ رسالهٔ دوم با حواشی به امضاء «منه [مدظله، سلمه الله، رحمه الله]» و «جواد» و حواشی دیگر؛ جلد: تیماج، مشکی، ترنج با سر، لچکی، مجدول.

۱۵۹ برگ؛ ۱۲×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۵ و ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۸۸].

﴿ ۱۳۵۴۹ ﴾

دیوان شاه نعمت الله ولی (شعر ـ فارسی)

از: شاه نعمت الله بن عبدالله کرمانی (۸۳۴ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۱۸۷، شمارهٔ [۷۶۹۲] مراجعه شود.

آغاز:

نعمت اللهم وز آل رسول — محرم عارفان ربانی

قرة العین میر عبدالله — رشد وقتی و پیر روحانی

انجام:

چون بغیر از یکی نمی‌یابم — در دلم جز که او نمی‌گنجد

دردمندیم و درد مـی‌نوشیم　　خم چه باشد سبو نمی‌گنجد

تعلیق معرب؛ بی‌کا، ۸۲۷؛ تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر، صفحهٔ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع، دو صفحه اول طلااندازی بین سطور و گل‌های زرین در حاشیه؛ جلد: مشمع؛ عطف و گوشه تیماج مشکی.

۱۸۳ برگ؛ ۲۴×۱۴ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۹۰].

﴿ ۱۳۵۵۰ ﴾

دیوان حافظ　　(شعر ـ فارسی)

از: شمس الدین محمد حافظ شیرازی (قرن ۷ ق)

[مجلس ۴۰۰/۲۵، ش ۷۴۲۰]. نسخهٔ حاضر از وسط افتادگی دارد.

نستعلیق؛ پیر حسین کاتب، اوایل شوال ۸۹۸؛ بالا و پایین صفحهٔ اول کتیبه مرصع الوان زرین با زمینهٔ لاجوردی و طلااندازی بین سطور، تمامی صفحات مجدول دوستونی، عناوین زرین با تزیین لاجوردی و گل‌های ریز؛ جلد: تیماج دورو، مشکی، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و بوته، لچکی، لولادار.

۱۵۰ برگ؛ ۱۹×۱۰/۵ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۹۳].

﴿ ۱۳۵۵۱ ﴾

دیوان صبور کاشی　　(شعر ـ فارسی)

از: میرزا احمد صبور کاشی (۱۲۲۸ ق)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «صبور» مشتمل بر قصائد، غزلیات و رباعیات.

[منزوی ۲۴۰۴/۳؛ دانشگاه ۳۶۵۸/۱۴، ش ۴۷۱۴، ذریعه ۵۹۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۳۲].

۱ ـ قصاید «(۱ پ ـ ۹۳ پ)»، **آغاز:**

چیست آن دریای نورانـی کـه عـقلش گـوهر است
رشحه‌ای ز امواج فیضش صد چو بحر اخضر است

از کـران و قـعرش آگـه نـیست فکـرت کـاندران
زورق انـــدیشه را نـــه بـادبان نـه لنگـر است

۲ ـ غزلیات «(۹۴ پ ـ ۱۶۷ پ)»، **آغاز:**

ای دیـدهٔ دانش از تـو بـینا — پیش خـرد تـو عـقل شـیدا
ای صورت رازهـای پـنهان — ز آئـینهٔ فکـرت تـو پـیدا

۳ ـ رباعیات «(۱۶۹ پ ـ ۱۸۲ پ)»، **آغاز:**

عشق تو ز خانمان جدا کرد مرا — ســرگشتهٔ وادی بـلا کـرد مـرا
زآنروز که با من آشنا شد غم تـو — بیگانه ز خویش و آشنا کرد مـرا

انجام:

کس نــیست بــجز خــیال او مــحرم دل
یــا بــی رخ او دمــی شــود هــمدم دل
هر کس غم دوست دارد اینطرفه که هست
دل دشمن جـان و جـان هـمی در غـم دل

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی و محرر؛ در صفحهٔ اول و آغاز غزلیات (۹۴ پ) سر لوح الوان زرین، در صفحهٔ اول نوشته شده: «دیوان صبور کاشی سرهنگ که در وقعهٔ لنکران در فتنهٔ روسیه شـهید شـد المـتخلص بصبور»؛ در اول نسخه تملک فرهاد بن ولیعهد ذی تعدهٔ ۱۲۸۳؛ جلد: تیماج، یشـمی، سوخت، ترنج با سر با نقش گل، مجدول.

۱۸۲ برگ؛ ۱۳/۵×۲۲/۵ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۵۲].

﴿ ۱۳۵۵۲ ﴾

دیوان قطران تبریزی (شعر ـ فارسی)

از: ابومنصور امیر شرف الدین بن منصور ارموی تبریزی (۴۶۵ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۱۶۶، شمارهٔ [۷۶۶۸] مراجعه شود.

آغاز:

تـا بـپوشید بـلولوی ثـمین بـاغ سـمن بگـل سـرخ بـیاقوت بـیاراست چـمن
همه کهسار عقیق است همه دشت کهن شده هر دو چه طراز عـدن و کـان ثـمن

انجام:

عـــدوتان بـاد فـرهادی ز رنـجوری و بـیدادی
ز دولت بادشان شادی چو خسرو راست از شیرین
بد این نوروز و روز افزون کند از باده رخ گـلگون
هـمیشه روزتـان میمون هـمیشه عـیدتان شـیرین

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ صفحهٔ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر؛ در اول نسخه نوشته‌ای از رهی معیری در مدح شاعر و نسخه آمده است؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۹۵ برگ؛ ۲۱/۵×۱۳/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۵۵].

« ۱۳۵۵۳ »

(شعر ـ فارسی)

سبحة الابرار

از: نورالدین ملا عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

یکی از مثنوی‌های هفت اورنگ است.

[مجلس ۲۴۸/۸؛ الذریعه ۱۲۶/۱۲؛ منزوی ۲۸۹۲/۴؛ مشار، فارسی ۲۹۱۸/۳].

آغاز نظم:

ابتدی بسم الله الرحمن الرحیم المتولی الاحسان

آغاز نثر:

«المـنة للّـه کـه بـخون گـر خـفتم یک چند چو غنچه عافبت بشکـفتم
سبحان الله این چه گوهری است که در نیسان احسان».

نستعلیق؛ محمود بن حسن، ۲۲ جمادی الاولی ۹۴۴؛ عناوین شنگرف، صفحهٔ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان، تمام صفحات جدول مذهب و لاجوردی؛ در اول و آخر نسخه مهر مربعی به سجع «المتوکل علی الله عبده محمد نبی»؛ جلد: تیماج، زرشکی، ضربی، ترنج، مجدول، لولادار، پشت جلد اسلیمی.

۱۰۴ برگ؛ ۱۱×۱۸/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۵۷].

﴿ ۱۳۵۵۴ ﴾

دیوان ازرقی هروی

(شعر ـ فارسی)

از: ابوبکر بن اسماعیل وراق، ازرقی هروی (قبل از ۴۶۵ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۱۲۱، شمارهٔ [۷۶۲۲] مراجعه شود.

آغاز:

ز نـور قـبّه زرّیـن آیـنه تـمثال — زمین تفته فرو پوشد آتش سربال

فروغ چتر سپهری پی درخشیدن — بسنگ زلزله اندر زند بگاه زوال

نستعلیق؛ فتح الله حسینی، ۱۲۶۲؛ صفحهٔ اول سر لوح مزدوج مرصع مذهب، دو صفحهٔ اول طلااندازی بین سطور و در حاشیه نقش گل و بوته زرین، تمامی صفحات مجدول مذهب محرر؛ جلد: پارچه، قرمز.

۷۸ برگ؛ ۱۴/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۵۴].

﴿ ۱۳۵۵۵ ﴾

مجموعه

۱ ـ قمار نامه «۱ پ ـ ۶۲ پ»

(فارسی)

از: محمد امین قاجار (قرن ۱۳ ق)

آداب و دستورهایی است که مؤلف پیرامون انواع قمار و شطرنج به فرزندش داده است. او این کتاب را به نام ناصرالدین شاه نوشته است. [منزوی ۱۷۰۹/۲].

آغاز:

«ای نقش جهان ز صنع تو گشته پدید — در حکم تو کعبتین ماه و خورشید

از ششدر روزگار ما را برهان — کز بازی او بما رسید آنچه رسید

ستایشی که پاکبازان نرد بندگی را شاید و نیایشی که منصور به سود از آن رقعه...».

انجام: «و بی شانی مقامرین آگاهی یافته هیچوقت پیرامون این عمل نگردی و الله بصیر بالعباد».

۲ ـ نصیحت نامهٔ شیخ المقامرین «۶۳ ر ـ ۶۹ ر» **(فارسی)**

از: محمد ابراهیم مشتری خراسانی (۱۳۰۵ ق)

[الذریعه ۱۰۴۹/۹؛ منزوی ۱۷۰۹/۲؛ رضوی ۷۶۵/۷].

آغاز: «نصایحی است از شیخ المقامرین به پسر خود به رسم کنایه که هرگاه بخواهی موافق سلیقه و قانون ابنای زمان...».

انجام: «عافیت اندیش دان کسی که بتواند در شهر زیستن کند تا بعد باقی گفته شود».

شکسته نستعلیق؛ رسالهٔ اول بی‌کا، دوشنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۳۰۹؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف و مشکی؛ جلد: تیماج، سبز.

۶۹ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۵۳].

﴿ ۱۳۵۵۶ ﴾

دیوان لامعی گرگانی **(شعر ـ فارسی)**

از: ابوالحسن بن محمد بن اسماعیل لامعی گرگانی (قرن ۵ ق)

[منزوی ۲۵۰۵/۳؛ الذریعه ۹۴۱/۹، فرهنگ سخنوران ۴۹۹؛ ملی تهران ۱۲۳/۱؛ دانشگاه ۱۸/۱۶ ش ۵۴۷۹؛ مشار، فارسی ۲۳۶۳/۲].

آغاز: «در مدح عمیدالملک ابونصر وزیر گفته است:

در جویبارها که نوشت این نگارها — کایدون پر از نگار شد این جویبارها

با کوهها چه شعبده کرد آسمان که باز　　پیروزه گون شدند همی کوهسارها»

انجام:

من عاشقم و دلم بدو گشته تباه　　عاشق نبود ز عیب معشوق آگاه

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ این نسخه در تاریخ ۲۱ دی ۱۳۳۱ از طرف آلوگلدی به رهی معیری اهداء شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۸۲ برگ؛ ۱۰×۱۷ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۵۶].

﴿ ۱۳۵۵۷ ﴾

این شماره سند است و در فهرست اسناد معرفی خواهد شد.

﴿ ۱۳۵۵۸ ﴾

التیسیر لشرح الجامع الصغیر

(شرح حدیث ـ عربی)

از: شیخ عبدالرؤوف مناوی شافعی (۱۰۳۱ ق)

مختصری است از شرح کبیر مؤلف بر جامع صغیر که به «فیض القدیر بشرح الجامع الصغیر» موسوم است.

[ذیل کشف الظنون ۳۴۴/۱؛ سرکیس ۱۷۹۹/۲].

آغاز: «الحمدلله الذی علمنا من تأویل الاحادیث... امّا بعد فانی لما شرحت فیما مضی الجامع الصغیر من حدیث البشیر النذیر...».

انجام: «و اسند الیه الشهادة علی المجاز لانه مشهور فیه نحو نهاره، کلمات هو عن ابی هریرة قال غریب لا نعرفه الا من حدیث موسی بن عبیدة و هو ضعیف انتهی...».

نسخ معرب؛ حجازی بن شهاب الدین احمد الاحمدی الغوزی، چهارشنبه ۱۵ شوال ۱۰۴۹؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در آخر نسخه تملک عبدالله المفتی در محکمه شرعیه بلد قندهار با مهر بیضوی و مهر مربعی بزرگ به سجع «عبدالله مفتی شرع نبی کل قندهار»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ترنج با سر، مجدول.

۴۸۱ برگ؛ ۲۱×۳۰ سانتی متر؛ ۳۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۶۱].

﴿ ۱۳۵۵۹ ﴾

فرهنگ عربی به فارسی

از : ؟

فرهنگ لغاتی است نامرتب؛ مؤلف در آن لغات عربی و فارسی را به فارسی ترجمه نموده و شرح داده است. این فرهنگ از جهت ادبی و لغوی در سطح بسیار پایینی است.

نسخهٔ حاضر از اول و آخر افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «اصرار بمعنی مؤکد اثرار بمعنی سرّ اثیر بمعنی کهنه افکار بمعنی فکرها فر بمعنی زینت گره گیر بمعنی جهانبان تکلف بمعنی زحمت».

انجام نسخه : «تفوی بمعنی جوشیده و هی یعنی آن تمیّز بمعنی پاره پاره سحیق».

نستعلیق (لغات عربی نسخ)، بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد: گالینگور، قرمز.

۲۰۵ برگ؛ ۱۰/۵×۱۷/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۳۶۳].

﴿ ۱۳۵۶۰ ﴾

ارشاد الاذهان إلی أحکام الایمان (فقه ـ عربی)

از : علامهٔ حلی حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶ ق)

به جلد ۲۵، صفحهٔ ۷۱، شمارهٔ [۷۰۶۰] مراجعه شود.

نسخ؛ محمد بن حسن سرکانی الاصل؛ ۹ جمادی الاولی ۱۰۰۲؛ در برگ «۲۱۵ پ» اجازه‌نامه‌ای که شیخ لطف الله بن عبدالکریم بن شیخ ابراهیم بن شیخ نورالدین علی بن شیخ عبدالعالی بن شیخ‌احمد بن شیخ مفلح‌العاملی میسی‌در سوم‌شوال ۱۰۳۰ به شخصی صادر کرده است. این اجازه به خط مجیز در نصف صفحه نوشته شده و نام اجازه‌گیرنده پاک شده است. آغاز : «بسمله لقد اجزت للاخ الاعز الصالح الفالح الناجح المسمی عن التعریف و التوصیف». عناوین شنگرف؛ با حواشی توضیحی؛ جلد: تیماج، مشکی.

۲۱۷ برگ؛ ۱۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۵۹۰۵].

﴿۱۳۵۶۱﴾

مجموعه

۱ ـ انتخاب مثنوی معنوی «۲ پ ـ ۶۰ پ و ۶۹ ر ـ ۸۶ ر» **(فارسی)**

از: ؟

منتخبی از مثنوی مولوی به همان ترتیب اصل و بدون هیچ شرح و توضیحی است.

آغاز:

بشنو از نی چون حکایت می‌کند وز جدائی‌ها شکایت می‌کند

کز نیستان تا مرا ببریده‌اند از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

انجام:

شهوت ار غالب شود بس کمترست از بهایم آن بشر کان ابتر است

آن دو قوم آسوده از جنگ و خراب وین بشر با دو مخالف در عذاب

۲ ـ قصیدهٔ شاگردیه محمدعلی مذهب «۶۱ ر ـ ۶۲ پ» **(فارسی)**

آغاز:

بودم نشسته دوش و دل از جور آسمان بود آنچنان که کس نبود یا ربّ آنچنان

۳ ـ شعری از حکیم سوزنی «۶۲ پ ـ ۶۵ ر» **(فارسی)**

۴ ـ شعری از نشاطی در مدح مولا علی علیه‌السلام «۶۵ ر ـ ۶۶ پ» **(فارسی)**

آغاز:

ای نصیری مگو خداست علی بندهٔ خاص کبریاست علی

۵ ـ گلشن راز «۸۶ پ ـ ۱۳۴ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

از: شیخ محمود بن عبدالکریم شبستری (۷۲۰ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۱۸۰، شمارهٔ [۷۶۸۴/۲] مراجعه شود.

۶ ـ الهی نامه = منتخب حدیقه «۱۳۵ پ ـ ۱۸۳ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

از: مجدود بن آدم سنائی غزنوی (۵۲۵ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۸۳] مراجعه شود.

آغاز:

حمد و شکر و ثنا علی الاطلاق ذات حق را سزد باستحقاق

۷ـ رباعیات بابا افضل کاشانی «۱۸۴ پ ـ ۱۹۱ ر» **(فارسی)**

۸ـ قصیدهٔ لامعی «۱۹۱ پ ـ ۱۹۹ پ» **(فارسی)**

آغاز:

چون بر فلک گرفت هزیمت سپاه چین آورد شاه چین برون لشکر از کمین

۹ـ قصیدهٔ حکیم عنصری «۱۹۹ پ ـ ۲۰۵ ر» **(فارسی)**

آغاز:

خدایگان خراسان و آفتاب جمال که وقف کرد برو ذوالجلال عزّ و جلال

۱۰ـ قصیدهٔ ابوالفرج رونی «۲۰۵ ر ـ ۲۰۶ ر» **(فارسی)**

آغاز:

ای همایون بنای آهو پای آهوی در تو نانهاده خدای

۱۱ـ شعری از ادیب صابر «۲۰۶ ر ـ ۲۱۰ ر» **(فارسی)**

آغاز:

ز ما بیان رخ و چشم و زلفت ای دلبر یکی گل است دوم نرگس و سیم عنبر

۱۲ـ مثنوی پیر و جوان «۲۱۰ پ ـ ۲۱۵ پ» **(فارسی)**

از: محمد نصیر طبیب اصفهانی (۱۱۹۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۱۰] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

آغاز:

شبی با نوجوانی گفت پیری کهن دردی کشی صافی ضمیری

۱۳ ـ جام جم = جام جهان نما «در حواشی نسخه» (عرفان ـ فارسی)

از : رکن الدین اوحدی مراغه‌ای اصفهانی (۷۳۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۱۵] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نستعلیق (چند برگ چلیپایی)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف و زر و لاجورد، در برگ «۲ ر» شمسه مذهب مرصع و فهرست کتاب داخل شمسه در زمینهٔ زرین آمده، با چهار سر لوح مزدوج زرین مرصع با گلهای الوان، تمام صفحات مجدول مذهب لاجوردی محرر؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده است؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ترنج با سر، لچکی، مجدول.

۲۱۵ برگ؛ ۱۰/۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۰ و ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۵۲].

﴿ ۱۳۵۶۲ ﴾

ترجمهٔ احادیث (فارسی)

از : ؟

ترجمه‌ای است از احادیث شیعه، بدون ترتیب موضوعی، احادیثی که ترجمه شده عبارت‌اند از :

۱ ـ حدیث معراج «۱ پ ـ ۳۰ ر»؛

۲ ـ مناجات نامه حضرت موسی عليه السلام «۳۱ پ ـ ۴۳ پ»؛

۳ ـ احادیث متفرقه پیرامون بهشت و دوزخ و فضایل اهل‌بیت: «۴۳ پ ـ ۱۶۵ پ»؛

۴ ـ نصایح حضرت پیامبر به معاذ «۱۶۵ ر ـ ۱۶۹ پ»؛

۵ ـ تعبیر خواب طبق حروف ابجد «۱۷۰ ر»؛

۶ ـ احکام بانگ ماکیان «۱۷۰ پ».

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز مجموعه : «که جناب اقدس الهی می‌خواست که حضرت رسالت پناه را در نزد

خود خواند نُه افلاک را معراج آن خواجهٔ لولاک گرداند و هفت آسمان را و هر چه در آن آفریده».

نستعلیق؛ محمد جعفر خلف ملا بابا روضه خوان، محرم ۱۲۷۸؛ عناوین شنگرف؛ نشانی‌ها مشکی و شنگرف؛ جلد: تیماج، زرشکی، ترنج با سر، مجدول و نقش گل در حاشیه.

۱۷۱ برگ؛ ۱۶/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۷۹۰۳۶].

﴿ ۱۳۵۶۳ ﴾

الاحکام الملخّصة فی حکم ماء الحمصة

(فقه ـ عربی)

از: ابوالاخلاص حسن بن عمار شرنبلالی حنفی (۱۰۶۹ ق)

در زمان مؤلف اطبا روشی را برای درمان زخم‌ها ابداع نمودند که طبق آن حمصه (نخود) را بعد از «کی» کردن[1] زخم روی آن گذاشته و پانسمان می‌کردند. بعد از آن آب‌هایی از زخم از اطراف نخود ترشح می‌کرد. مؤلف در این رساله از پاک یا نجس بودن آن آب بحث نموده و تألیف آن را در سال ۱۰۵۹ ق. به پایان رسانیده است.

[ایضاح المکنون فی الذیل علی کشف الظنون ۳۷/۳؛ ملک ۴۴۰/۷، ش ۴۶۱۲/۶].

کتاب دیگری در همین موضوع به نام «المقاصد الممحصة فی بیان کی الحمصة» تألیف عبدالغنی نابلسی (۱۱۴۳ ق) نگاشته شده که نسخه‌ای از آن در کتابخانهٔ اوقاف بغداد موجود است.

[فهرس المخطوطات العربیة فی مکتبة الاوقاف العامة فی بغداد، عبدالله الجبوری، جزء اول ص ۵۴۸ ش ۲۳۵۶/۱؛ مجامیع مخطوطات الطب و الصیدلة و البیطرة فی مکتبة المتحف العراقی، اسامة ناصر نقشبندی ص ۱۱ با عنوان «الابحاث الملخصة فی حکم کی الحمصة»].

آغاز: «الحمدللّٰه الّذی شرع لنا دیناً قیما غیر ذی عوج و کلفنا بما لم یجعل علینا فیه

۱ـ کَی: داغی که با آهن تافته و جز آن بر عضوی نهند؛ لغت نامه دهخدا، مادّه «کَی».

من حرج و الصلوة... و بعد فیقول العبد المضطر... هذه نبذة یسیرة لحادثة شهیرة سمیتها احکام الملخصة فی حکم ماء الحمصة جمعتها إجابة لمطالبها اعطاه الله تعالی من فضله ما یؤمله من اعزالمطالب و اکملها و استفت باللّٰه مستمداً من جلایل آلائه و مننه و قد ورد سؤال عن صفة من الطب استنبطها بعض الحزّاق فی حرفته و فیه ان توضع الحمصة فی محل من الجسد بعد کی محلّها ای مقدرة فیه لاذهاب ما هو مضرٌ باخراج شیء لا یسیل بقوته بل تحصل رشح یظهر علی نحو ورقة توضع علی الحمصة او خرقة لاماطته بحیث لو ترک الموضع المذکور لم یبق لمحل الحمصة انتناخ و یذهب بجملته فهل هذا الرشح القاصر عن سیلانه عن المحل بقوته ینقض وضوء صاحبه و یکون مبطلاً لطهارته».

انجام : «کل صاحب عذر اذا... نزوله بدواء و غیره خرج عن کونه صاحب عذر بخلاف الحایضة».

نسخ؛ به خط مؤلف، ۱۰۵۹؛ در اول نسخه یک صفحه در مورد ابوالحسین القدوری آمده است؛ جلد: گالینگور، سبز.

۶ برگ؛ ۱۴×۲۰ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۷۹۰۳۴].

﴿ ۱۳۵۶۴ ﴾

وسیلة النجاة

(فقه ـ فارسی)

از : ملا احمد بن محمد مهدی نراقی (۱۲۴۵ ق)

رسالهٔ عملیه‌ای است که مؤلف در احکام طهارت، نماز، روزه، زکات، خمس و حج به صورت فتوایی به نام فتحعلی شاه قاجار تألیف نموده است.

[الذریعه ۸۵/۲۵؛ مرعشی ۱۱۱/۸، ش ۲۹۱۸].

نسخهٔ حاضر از ابتدای کتاب تا پایان کتاب الخمس را شامل است.

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و العاقبة... امّا بعد چنین گوید خادم شرع انور».

انجام نسخه: «اولی آن است که اذن از مجتهد جامع الشرایط گیرد در این صورت...».

نستعلیق؛ بی‌کا، ۱۲ رمضان المبارک ۱۲۴۲؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در بالای صفحهٔ اول دستخط مؤلف به همراه مهر وی مبنی بر تصحیح و مقابلهٔ این نسخه توسط دو نفر از افراد مورد وثوق ایشان، آمده است؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۲۵۰ برگ؛ ۱۴×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۷۹۰۲۸].

﴿ ۱۳۵۶۵ ﴾

فرهنگ فارسی به فارسی

از : ؟

فرهنگ لغت فارسی به فارسی است به ترتیب الفبایی و هر حرف در یک فصل و هر فصل مرتب شده بر حروف آخر کلمات.

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد و از حرف الف آخره را تا نون آخره میم را شامل است.

آغاز نسخه : «(اغسار) زمین نمناک (اغبر) خاک (اغفر) پوشانیده (افتقار) جمع فقر است... فصل الباء مع الف (باحورا) چند روز است که آفتاب به غایت گرم می‌شود (بادپیما) بی‌فایده».

انجام نسخه : «(نسل ادهم) شرابی که از انگور سیاه گیرند (نعمت توجذراصم) یعنی ای خداوند».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی.

۱۵۲ برگ؛ ۱۰×۱۵ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۷۹۰۲۷].

﴿ ۱۳۵۶۶ ﴾

مجموعه

۱ ـ صراط النجاة **(اعتقادات ـ فارسی)**

از : ملا محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)

ترجمهٔ حدیث اعرابی است که از حضرت علی علیه السلام پیرامون معنی واحد و یگانه بودن

باری تعالی پرسیده است. مؤلف در ضمن این ترجمه اعتقادات مذهب شیعه را نیز بیان نموده است. [کتابشناسی مجلسی ص ۲۵۹؛ الذریعه ۳۷/۵؛ دانشگاه تهران ۱۴۰۸/۵].

آغاز : «الحمدلله الواحد المبرّا عن شأنه الاضداد و الانداد...».

انجام : «خداوند عالم همه مؤمنین و مؤمنات و مسلمین و مسلمات را از میل کردن به باطل و مذاهب غیرحقّه نگاه دارد بحقّ محمد و آله...».

۲ ـ چند سؤال و جواب فقهی پیرامون ارث «۷۳ ر ـ ۷۵ پ» **(فارسی)**

۳ ـ رجعت «۷۷ ر ـ ۸۳ پ» **(اعتقادات ـ فارسی)**

از : علامه محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)

[کتابشناسی مجلسی ص ۲۳۷؛ الذریعه ۹۰/۱ و ۶۸/۱۳].

نسخهٔ حاضر بخشی از این رساله را شامل است.

۴ ـ رساله در اعتقادات «۸۴ ر ـ ۹۹ پ» **(فارسی)**

از : ؟

رسالهٔ مختصری است در اعتقادات و پس از آن شرح افعال نماز و ترجمهٔ اذکار آن. در آن از علامهٔ مجلسی یاد شده است.

این رساله از آغاز و انجام ناتمام است.

آغاز نسخه : «اجسام قادر نیست و جماعتی گفته‌اند که خدا ائمّه را قادر گردانیده و این امر را به ایشان تفویض نموده پس ایشان خلق را آفریده‌اند و روزی می‌دهند».

انجام نسخه : «و تقبل شفاعته و قبول شفاعت کن او را فی امته در باب امت و ارفع درجته و بلند گردان درجهٔ او را».

۵ ـ رساله در اخلاق «۱۰۰ ر ـ ۱۱۹ پ» **(فارسی)**

از : ؟

رسالهٔ کوتاهی است در اخلاق، شامل چند فصل کوتاه، مؤلف در هر فصل احادیثی

را نقل و به پارسی برگردانده است. در نسخهٔ حاضر فصل‌های زیر موجود است :

فی الحث علی العمل و استعداد الموت، فی فضل البکاء و الحث علیه، فصل فی الخطاب مع اهل القبور، فصل فی جواب الموتی بلسان الحال، فصل فی تنبیه النفس بعد الجواب، و چند فصل کوتاه دیگر.

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «اما والذی نفسی بیده لو تعلمون ما اعلم لضحکتم قلیلا و لبکیتم کثیراً».

انجام نسخه : «بمیراند ما را و حال آنکه هدایت یافتگان باشیم نه گمراهان اطاعت کنندگان باشیم نه اکراه کردگان تابعین غیرعاصین و لامضرین یا ضامن جزاء المحسنین».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : مقوا.

۱۱۹ برگ؛ ۱۴×۲۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۷۹۰۲۴].

﴿ ۱۳۵۶۷ ﴾

مجموعه

۱ـ منتهی الوصول الی علمی الکلام و الاصول «۱ پ ـ ۷۶ پ» **(اصول فقه ـ عربی)**

از : علامه حلی حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶ ق)

مختصری است در دو فن : ۱ ـ علم کلام، ۲ ـ علم اصول فقه. مؤلف تألیف آن را در روز جمعه ۱۶ جمادی الاولی ۶۸۷ به پایان رسانیده است.

[مکتبة العلامة الحلّی ۱۹۷؛ دانشگاه تهران ۸/ ۳۹۰ ـ ۳۹۴؛ الذریعه ۲۳/ ۱۵].

نسخهٔ حاضر فن دوم (اصول فقه) را شامل است.

آغاز نسخه : «و اذا وفقنا الله تعالی اتمام الفن الاول من هذا الکتاب فنشرع فی الفن الثانی منه و هو المتعلق باصول الفقه... علی مقدمة و قواعد امّا المقدّمة ففیها مباحث اصول الفقه علم بقوانین کلیة یعرف بها طرف الاحکام الشرعیة اجمالاً».

انجام : «او کان الوصف حقیقیاً او باعثا او مضبطا او طاهراً او متحدا او اعم بعدیا او مطرداً منعکسا او مناسبا او اشتمل علی احد الضروریات الخمسة او کان الفرع مشارکاً فی غیر ا الحکم... و ارشادنا فیما اوردناه و نسأله ان یجعل ذلك لوجهه خالصا انه سمیع الدعا قریب مجیب».

۲ ـ حدیثی پیرامون آیهٔ «ان المتقین فی جنات و عیون» «(۷۶ پ ـ ۷۷ پ)»

۳ ـ ایضاح الاشتباه فی اسماء الرواة «۷۸ پ ـ ۱۰۱ پ» **(رجال ـ عربی)**

از : علامه حسن بن یوسف بن مطهر حلی (۷۲۶ ق)

به جلد ۲۵، صفحهٔ ۴۱۹، شمارهٔ [۷۴۴۰] مراجعه شود.

۴ ـ فوائد متفرقهٔ رجالی و تاریخی «۱۰۱ پ ـ ۱۰۵ پ»

۵ ـ الرعایة فی شرح بدایة الدرایة «۱۰۶ پ ـ ۱۴۷ پ» **(درایه ـ عربی)**

از : شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی (۹۶۶ ق)

[مجلس ۱۱۲/۲۶، ش ۷۶۱۰]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۶ ـ الفهرست «۱۴۸ ر ـ ۱۷۳ ر» **(کتابشناسی ـ عربی)**

از : شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی (۴۶۰ ق)

[مجلس ۱۸۳/۱۰؛ مرعشی ۲۴۵/۴، ش ۱۴۵۷].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «کتاب الصلوة کتاب الصیام کتاب الزکاة و غیرها علی نسق الاصول و کتاب الامامة من جهة الخیر کتاب المتعة کتاب العمرة ذکر ذلك ابوالفرج محمد...».

انجام : «عن محمد بن ایوب و انس بن علی بن زیاد عن ابی اویس بن عصام له کتاب نوادر اخبرنا جماعة عن ابی‌المفضل عن حمید عن ابن عصام و صلی الله...».

۷ ـ کشف الریبة فی احکام الغیبة «۱۷۴ پ ـ ۱۷۹ پ» **(اخلاق ـ عربی)**

از : شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی (۹۶۵ ق)

در نسخهٔ حاضر بخش اول این رساله موجود است.

آغاز: «الحمدلله الذی طهر السنة اولیائه عن اللغو... امّا بعد فلما رأیت اکثر اهل هذا العصر ممن یتّسم بالعلم و یتصف بالفضل».

انجام نسخه: «ما لا یرضاه لنفسه فهذه معالجات جملیة و امّا التفصیل فهو ان ینظر الی السبب».

نسخ؛ رسالهٔ اول نظام الدین محمد بن حسن؛ رسالهٔ دوم حسین بن نظام الدین قرشی ساوجی، ۱۲ ذی حجهٔ ۱۰۱۳؛ رسالهٔ ششم محمد نظام بن حسین قرشی ساوجی، جمعه ۱۳ صفر ۱۰۱۳؛ جلد: مقوا، عطف و حاشیه تیماج مشکی.

۱۷۹ برگ؛ ۱۲×۲۲/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۷۹۰۱۹].

﴿۱۳۵۶۸﴾

مجموعه

۱ـ قصیدهٔ خاقانی پیرامون ایوان مدائن «ص ۱» **(شعر ـ فارسی)**

۲ـ اشعار فارسی و عربی «ص ۳ ـ ۵»

۳ـ تخمیس قصیدهٔ برده «ص ۶ ـ ۳۵» **(عربی)**

از: مولوی

تخمیسی است بر «قصیدة البردة» موسوم به «الکواکب الدّریة فی مدح خیر البریّة» سرودهٔ شرف الدین محمد بن سعید بوصیری (متوفای ۷۰۴ ق) که در جلد [۲۶ ص ۸۴ ش ۷۵۸۸] معرفی شد. نسخهٔ دیگری از این تخمیس در [ش ۱۳۵۸۰] معرفی خواهد شد.

آغاز نسخه:

یا ایها المحتظی من لذة الالم — یا ایها المغتذی من ذلة السقم

مابال طرفک طول اللیل لم تنم — امن تذکر جیران بذی سلم

مزجت دمعاً جری من مقلة بدم

انجام:

بک افتتحت الهی فیک خاتمتی   فارفع بنورک ظلّی وامح مظلمتی
و اغفر کبائر عصیانی و معصیتی   و انظر بلطفک فی ذلّی و مسکنتی
و ارحم بفضلک یا ذاالجود و الکرم

۴ - چند بیت شعر و مطالبی به عربی «ص ۳۶ - ۳۷»

۵ - القول الصحیح فی تخمیس بردة المدیح «ص ۳۸ - ۶۴» **(شعر - عربی)**

از: عایشه بنت یوسف بن احمد بن ناصر باعونی شافعی[۱] (۹۲۲ ق)

تخمیس دیگری است از قصیدهٔ برده، شاعر قبل از تخمیس مقدمهٔ کوتاهی به نثر آورده است.

آغاز نثر: «تقول الامة الفقیرة الی رحمة الله تعالی و عفوه و مغفرته عایشة بنت یوسف الباعونی لطف الله تعالی بها فی الدارین و بارک فی ذریتها».

آغاز نظم:

کتمت وجدی فاضحی غیر مکتتم   بمدمع عن دمی اللون منسجم
و قال صحبی و وجدی صار کالعلم   امن تذکر جیران بذی سلم
مزجت دمعاجری من مقلة بدم

انجام:

ازکی صلوة تنیل القصد و الطلبا   من الوفاء و تؤدی بعض ما وجبا
و تشهد العبد من الطافه عجبا   مارنحت عذبات البان ریح صبا
و اطرب العیس حادی العیس بالنغم

۶ - حدیث قدسی: «من اراد صاحباً فالله یکفیه و من اراد مونساً فالقرآن یکفیه»

«حاشیه ص ۳۴» روایتی در ذم حرص دنیا، چند حدیث دیگر، از اعمال جفر جامع حضرت

۱- برای شرح حال شاعر، ر.ک: عمر رضا کحاله، معجم المؤلفین، ۲۹/۲.

امیرالمؤمنین ؑ، جدولی است برای استخراج جواب سؤالات جفری «ص ۶۵ ـ ۶۶»

۷ـ مفاتح الغیب (در استخاره) «ص ۶۷ ـ ۱۲۹» **(حدیث ـ فارسی)**

از: ملا محمدباقر بن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)

[مجلس ۲۹۲/۱۷؛ مرعشی ۲۱۴/۱، ش ۱۸۷/۲۴؛ دانشگاه تهران ۲۸۷/۱۷؛ این کتاب چندین بار به چاپ رسیده است؛ کتابشناسی مجلسی ۲۹۱ ـ ۲۹۳].

آغاز : «الحمدلله الذی لا یعلم خیر عباده سواه و من استخاره هداه... و بعد مستمد فیض قدوسی محمدباقر مجلسی عفی الله عن سیئاته».

انجام : «و با توزع بال و تشتت احوال و وفور اشغال در چند شب از لیالی ماه مبارک... محمد و عترته المقدّسین و لعنة اللّه علی اعدائهم اجمعین».

۸ـ التنبیهات العلیة علی وظائف الصلاة القلبیة = اسرار الصلوة «ص ۱۳۰ـ۲۰۷» **(اخلاق ـ عربی)**

از: شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی (۹۶۵ ق)

رسالهٔ مشهوری است در اسرار نماز و رموز و دقایق آن که در روز شنبه ۹ ذی‌حجهٔ سال ۹۵۱ تألیف آن به پایان رسیده است. این کتاب و ترجمهٔ فارسی آن چند بار به چاپ رسیده است. **[مشار، عربی ۲۲۱؛ مرعشی ۴۴/۱، ش ۳۲].**

آغاز : «الحمدللّه مطلع من اختاره من عباده الابرار علی حقایق الاسرار».

انجام : «اشرکنا فی ثواب من وافدناه فان ذلک منه و به و له و حسبنا الله و...».

۹ـ ترجمهٔ منظوم قصیدهٔ فرزدق «ص ۲۰۷ ـ ۲۰۸» **(شعر ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

قصیده‌ای را که فرزدق در مدح امام سجاد ؑ با این مطلع : «هذا الذی تعرف البطحاء وطأته» سروده، جامی در کتاب «سلسلة الذهب» به شعر فارسی ترجمه نموده، و در نسخهٔ حاضر از آن کتاب نقل شده است.

آغاز:

آنکس است اینکه مکّه و بطحا   زمزم و بوقبیس و خیف و منا

انجام:

چون فرزدق به آن وفا و کرم   گشت بـینا قـبول کـرد درم

۱۰ ـ حدیث فضل امیرالمؤمنین علیه السلام «ص ۲۰۹» **(عربی)**

۱۱ ـ زبر و بینات آیهٔ «انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس» «ص ۲۱۰» **(عربی)**

از: صدرالدین ثانی محمّد بن منصور دشتکی شیرازی

ـ صفحه‌های ۲۱۱ ـ ۲۱۲ سفید است.

۱۲ ـ قصیدهٔ فرزدق در مدح امام سجاد علیه السلام «ص ۲۱۳ ـ ۲۱۴»

۱۳ ـ چند بیت به عربی «ص ۲۱۵ ـ ۲۱۶»

۱۴ ـ بحثی پیرامون اسم فاعل در علم نحو «ص ۲۱۷»

۱۵ ـ مسئلهٔ نحویه «اذا دخلت المضارع لام الابتدا» «ص ۲۱۸»

۱۶ ـ فایدهٔ عروضیه، ابیاتی از توبة بن حمیر، حکایتی از ابراهیم بن زید نیشابوری (چاپ سنگی) «ص ۲۱۹ ـ ۲۲۰» **(عربی)**

۱۷ ـ شرح قصیدة البردة (چاپ سنگی) «ص ۲۲۱ ـ ۲۶۹» **(ادبیات ـ عربی)**

از: ابوشامه شهاب‌الدین عبدالرحمن بن اسماعیل مقدسی دمشقی (۶۶۵ ق)

[کشف الظنون ۱۳۳۴/۲؛ مخطوطات الادب فی المتحف العراقی، اسامهٔ نقشبندی و ظمیاء عباس ص ۳۷۰، ش ۹۳۴ تا ۹۳۸ که در آن پنج نسخه از این شرح معرفی شده است].

نسخهٔ حاضر چاپ سنگی است و تحریر آن برای چاپ در سال ۱۲۷۱ ق. صورت گرفته است.

آغاز: «سبحان من اخفی سبحات وجهه بانوار جلاله و ابدی سرادقات عزّه... و بعد فان القصیدة المشهورة بالبردة للامام الهمام حجة الادب لسان العرب».

انجام: «اتی فی مطلع القصیدة بذکر هبوب الریاح فی قوله ام هبت الریح من تلقاء کاظمة... و الصلوة علی نبیه و آله باطنا و ظاهرا و سلم تسلیما کثیرا».

۱۸ـ حکایت کعب بن اشرف که در لابه‌لای رسالهٔ قبلی واقع شده «ص ۲۵۹ ـ ۲۶۰»

۱۹ـ القصیدة الاشکنوانیة (چاپ سنگی) «ص ۲۷۰ ـ ۲۷۳» **(شعر ـ عربی)**

از: وزیر عمیدالدین اسعد بن نصر انصاری (۶۳۳ ق)

قصیده‌ای است که شاعر در ایام حبس خود با پسرش تاج الدین در قلعهٔ اشکنوان[1] سروده است. شرح این قصیده در شمارهٔ [۱۱/۱۳۱۶۵] معرفی گردید.

[مشار، عربی ۷۰۴ با عنوان «قصیدة الحبسیة الاشکنوانیة»].

آغاز:

من یبلغن حمامات ببطحاء ممتعات بسلسال و خضراء

انجام:

استغفرالله ذنبا لا یحیط به نطاق نطق و لا تقصا احساء

لکنّه عند عفو الله ارقبه اقل من قطرة فی لج داماء

۲۰ـ چند شعر و حدیث عربی «ص ۲۷۳ ـ ۲۷۷»

۲۱ـ القصیدة الرّمانیة «ص ۲۷۷ ـ ۲۷۹» **(عربی)**

از: سید محمد مهدی بن مرتضی بحرالعلوم طباطبائی (۱۲۱۲ ق)

قصیده‌ای است در چهل و شش بیت که شاعر در تعریف رمّان (انار) سروده است.

[الذریعه ۱۷/۱۱۸].

آغاز:

یا طالبا فضائل الرمان أُتلُ لذلک سورة الرحمن

تجد بها الرحمن فیها فضّله اجمله طوراً و طوراً فصّله

۱ـ «اشکنوان» قلعه‌ای بوده در حوالی شهر اصطخر در استان فارس، (لغت نامهٔ دهخدا، مادهٔ «اشکنوان»).

انجام:

و حسبه فضلاً و فخراً و کفی ان خیر یاقوت به قد عرفا
هذا ثنائی حین جاش جیشی و انّ وصف العیش نصف العیش

۲۲ ـ قصیدة القراجه داغی «ص ۲۷۹ ـ ۲۸۸» **(عربی)**

از: حاج میرزا محمدعلی بن احمد قراجه داغی تبریزی[1] (۱۳۱۰ ق)

قصیده‌ای است در صد و شصت و دو بیت که مؤلف در هنگام وداع نجف اشرف و حرکت به مشهد مقدس رضوی سروده است. این قصیده در فضایل شهر نجف و مدح امیرالمؤمنین علیه السلام و ذکر مصیبت‌های حضرت سیدالشهدا علیه السلام می‌باشد.

آغاز:

یا نجفا هجرتُ عنک بالجفا خرجتُ منک مکرهاً لا بالرضا
... یغبطک السبع الشداد دائماً لان فیک الحق بالعرش استوی

انجام:

علیهم سلام الحق مادام حقّهم علیه بما نالتهم من مصیبة
و صلّی علیهم کلما فاض جودهم علی کلّ موجود بقبض و بسطة

۲۳ ـ چند حدیث به عربی «ص ۲۸۹ ـ ۲۹۰»

۲۴ ـ تنبیه الراقدین «ص ۲۹۰ ـ ۳۱۴» **(اخلاق ـ عربی)**

از: ملا محمد طاهر بن محمد حسین شیرازی قمی (۱۰۹۸ ق)

رسالهٔ مختصری است در پند و اندرز و تذکر به مرگ و یاد آخرت که مؤلف از احادیث اهل بیت علیهم السلام جمع‌آوری نموده است. این رساله با رسالهٔ «محاسبة النفس» ابن طاوس در سال ۱۳۴۰ ق. به چاپ رسیده است. **[مجلس ۵۶/۴؛ الذریعه ۴۴۳/۴؛ مشار، عربی ۲۱۸].**

آغاز: «الحمدللّه الذی خلقنی فهو یهدین و الذی هو یطعمنی و یسقین... امّا بعد

۱ـ برای شرح حال شاعر ر.ک: ریحانة الادب، ۴۳۸/۴.

فاعلم رحمک الله ان القلوب تمرض الابدان و تعرضه العلل و الاسقام».

انجام: «و ان رانی الذین احبونی نفروا عنّی و کرهونی اللهم صلّ علی محمد و آل محمد و اخرج قلوبنا من الدنیا... غیر عاصین و لامعیّرین یا ضامن جزاء المحسنین».

۲۵ ـ شرح قصیدهٔ یقول العبد «ص ۳۱۶ ـ ۳۱۷» **(اعتقادات ـ عربی)**

از: ؟

شرحی است بر قصیدهٔ یائیهٔ سراج‌الدین علی بن عثمان اوشی فرغانی حنفی (۵۷۵ ق) که به «قصیدهٔ یقول العبد» مشهور است.

دو شرح دیگر بر این قصیده در شماره‌های ۱۳۸۶۰/۱ به نام «نفیس الریاض لاعدام الامراض» و شمارهٔ ۱۴۱۱۰/۵ به نام «شرح قصیدهٔ یقول العبد» معرفی شده است.

در نسخهٔ حاضر خطبه و بخشی از آغاز این شرح موجود است.

آغاز: «الحمدلله المتصف باوصاف الکمال المقدس عن الحدوث...

و بعدیقول العبد فی بدء الامالی لتوحید بنظم کاللئالی

قال العبد الضعیف اراد المصنف بقوله یقول العبد نفسه و انما بدء المصنف بنفسه دون الحمدلله».

انجام نسخه: «و الامالی جمع الاملاء من املی الکتاب ای قاله».

۲۶ـ موعظه‌ای از ملا محمدرفیع واعظ قزوینی (متوفای ۱۰۸۹ق) «ص ۳۱۸ـ۳۱۹» **(فارسی)**

۲۷ ـ التحصین فی صفات العارفین «ص ۳۱۹ ـ ۳۴۱» **(عرفان ـ عربی)**

از: شیخ ابوالعباس احمد بن محمد بن فهد حلی (۸۴۱ ق)

[مجلس ۲۱/۳۵، ش ۱۲۰۰۶] آغاز نسخهٔ حاضر با آغاز آن نسخه برابر است.

۲۸ ـ مطلبی از کتاب «معالم الزلفی» سید هاشم بحرانی «ص ۳۴۲ ـ ۳۴۴»

۲۹ ـ تخمیس قصیدة البردة «ص ۳۴۵ ـ ۳۷۲» (شعر ـ عربی)

از: درویش علی بن حسین بن علی بن محمد بغدادی[1] (۱۲۷۷ ق)

این تخمیس را مؤلف در سال ۱۲۷۳ در کربلا سروده است.

آغاز: «حمداً لمن اطلع حدیقة الادب فی ریاض الانظار نظماً کعقود الجمان».

آغاز نظم:

ماذا اعتراک و لم قمضت بالالم — و قد تسربلت سربالاً من السقم

ما وکف دمع علی الخدین منسجم — امن تذکر جیران بذی سلم

مزجت دمعا جری من مقلة بدم

انجام:

لا تخش درویش و المختار خیرحمی — من هفوة النفس و من زلة القدم

فکیف اخشی و مدح الطهر معتصمی — ففی ابتدائی به بالله ملتزمی

و فی التخلص ارجو خیر مختتم

۳۰ ـ اشعار عربی «ص ۳۷۳»

ـ صفحات ۳۷۴ تا ۳۸۰ سفید است.

۳۱ ـ دیوان نیاز یزدی (منتخب) «ص ۳۸۱ ـ ۳۸۵» (فارسی)

از: نیاز یزدی، گویا ملا محمد شرفی از خویشان شرف‌الدین علی یزدی (قرن ۱۰ ق)

در نسخهٔ حاضر یک مثنوی و چند قصیده در مدح حضرت علی علیه السلام با تخلص نیازی موجود است.

آغاز:

خدای جهان آفرین را سپاس — که رستم ز تقلید و وهم و قیاس

۱ـ برای شرح‌حال شاعر ر.ک: سیدمحسن امین، اعیان‌الشیعه، ۳۹۶/۶؛ عمر رضا کحاله، معجم‌المؤلفین، ۴۳۲/۲.

۳۲ـ اعتقاد الامامیة = العقیدة الکافیة «ص ۳۸۵ ـ ۳۸۶» (عربی)

از: شهید ثانی زین‌الدین بن علی عاملی (۹۶۵ ق)

رسالهٔ فشرده و کوتاهی است در بیان اعتقادات شیعهٔ امامیه. این رساله در مقدمهٔ غایةالمراد فی شرح نکت الارشاد ـ چاپ دفتر تبلیغات اسلامی حوزهٔ علمیهٔ قم، ۱۴۱۴ ق. ـ صفحهٔ ۱۵۵ ـ ۱۵۸ به چاپ رسیده است.

[مجلس ۱۹۴۷/۱۰؛ ملی تهران ۳۷۸/۵؛ فیضیه قم ۱۶۲/۳؛ الذریعه ۲۲۸/۲].

آغاز: «اعتقد اعتقادا مطابقا لا مقلدا فی دینی لاحد من النّاس و لاشاک و لاظان و لامتوهم و لامرتاب انی اشهد ان لا اله الا الله الها واحدا فردا صمدا».

انجام: «و علی بقاء المهدی و وجوب وجوده بتواتر الاخبار و عدم اخلال اللّٰه تعالی : هذا اعتقادی و علیه احیا و علیه اموت و علیه ابعث انشاءالله تعالی».

ـ صفحات ۳۸۷ ـ ۳۸۸ سفید است.

۳۳ـ طریق پر کردن مربع وفقی «ص ۳۸۹»

۳۴ـ اشعاری از امیرالمؤمنینؑ «ص ۳۹۰»

۳۵ـ چند بند از آغاز تخمیس قصیدهٔ برده که در بند سوم همین مجموعه معرفی شد «ص ۳۹۱ ـ ۳۹۲»

۳۶ـ ترجمهٔ حدیثی از امیرالمؤمنین علیؑ «ص ۳۹۳»

۳۷ـ مطلبی در پند و اندرز به عربی «۳۹۴ ـ ۳۹۵»

۳۸ـ چند شعر فارسی «۳۹۶»

نسخ؛ رسالهٔ سوم بی‌کا، یکشنبه اواخر شعبان ۱۲۹۶ [ص ۳۵]؛ رسالهٔ پنجم احمد بن محمد کاظم، بی‌تا، رسالهٔ هفتم همو، جمعه ۱۱ رجب ۱۳۰۰، رسالهٔ بیست و هفتم همو، ۷ جمادی الثانی ۱۲۹۹؛ رسالهٔ بیست و نهم ۱۲۷۳ کربلا، بعضی از عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۳۹۶ صفحه؛ ۱۴/۵×۲۳/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۷۹۰۱۶].

﴿ ۱۳۵۶۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان مجنون عامری = اخبارالمجنون و اشعاره «ص ۱ ـ ۶۵» **(عربی)**

از: قیس بن ملوح عامری مشهور به مجنون، گردآوری : ابوبکر والبی.

[سزگین ۳۸۹/۲ ـ ۳۹۲؛ مشار، عربی ۳۸۷].

آغاز نسخه :

فقلت و دمع العین یجری بحرقة   و لحظی الی عینیه لحظة شاخص

الا ایـها القـانص الخشـف خـلّه   و ان کنت تأبـاه فـخذ بـقلائصی

انجام :

«و قلت لها کونی عقیراً فـاننی   غداة غد ماش و بـالاس راکـبه

قال ابوبکر الوالبیّ هذا جملة ماتناهی الینا فی اخبار المجنون و اشعاره و مـا کـان منحولاً من قصیدة او خبر عرضنا عن کتبه».

۲ ـ نامهٔ شیخ بهایی به میرزا ابراهیم همدانی (متوفای ۱۰۲۶) «ص ۶۶ ـ ۶۸» **(فارسی)**

[مجلس ۴۵۶/۹؛ دانشگاه ۵۰۳/۳].

آغاز :

«یا غایب من عینی لا عن بالی   و القـرب الیک مـنتهی آمـالی

... قد نوّرت عیون قلوب المشتاقین لمعات انوار الترقعة القدسیة المبانی».

۳ ـ نامهٔ شیخ احمد بن زین الدین احسائی «ص ۶۹» **(عربی)**

۴ ـ تعزیت‌نامهٔ شیخ احمد احسائی به محمدحسین میرزا «ص ۶۹» **(عربی)**

تعزیت‌نامه‌ای است به مناسبت درگذشت پدر (بدون تصریح به این موضوع). این نامه را وی در ۱۴ جمادی سنهٔ ۱۲۳۷ به مـحمدحسین میرزا فـرزند مـحمدعلی میرزا (دولتشاه) بن فتحعلی‌شاه نوشته است؛ زیرا در تاریخ مذکور مـحمدعلی مـیرزا ـ پـدر

محمدحسین میرزا مخاطب نامه - در راه فتح بغداد و شکست دادن حکومت عثمانی بود که به بیماری وبا درگذشت.

آغاز: «امّا بعد حمد الله الذی ابدع الکائنات لم تتلو تبلها مثلا و خلق الموت».

۵-نامه‌ای که‌از قول‌شیخ‌احمد احسائی به‌فتحعلی‌شاه‌نوشته‌شده‌است«ص ۷۰-۷۱» **(عربی)**

این نامه نیز تعزیت نامه‌ای است خطاب به فتحعلی شاه قاجار در مرگ فرزندش محمدعلی میرزا دولتشاه.

آغاز: «ابهی سلام جری بافکار الاقلام فی صحایف صحف الانوار و اسنی ثناء».

۶-نامهٔ فتحعلی شاه به شیخ احمد احسائی «ص ۷۱» **(عربی)**

این نامه به انشای میرزا عبدالوهاب معتمدالدوله نشاط از جانب شاه قاجار خطاب به شیخ احمد احسائی و اظهار اشتیاق بسیار به دیدار او نگاشته شده و در فهرست کتب شیخ، جلد ۱، صفحهٔ ۲۰۹ به چاپ رسیده است.

آغاز: «الحمدللّٰه الذی شوقنا بلقاء الشیخ الجلیل و الحبر النبیل قطب الاقطاب».

۷-حرزی منقول از شیخ احمد احسائی «ص ۷۲»

۸-حدیثی از پیامبرﷺ و چند مطلب متفرقهٔ دیگر «ص ۷۳ - ۷۴»

۹-سؤال و جواب «ص ۷۵» **(عربی)**

از: شیخ احمد بن زین‌الدین احسائی

پاسخی است به دو سؤالی که از شیخ احمد احسائی شده است:

۱ - عدم انفکاک وجود از ذات باری، مستلزم عینیت وجود برای ذات نیست؛ بل مستلزم تلازم...

۲ - قول اخفش در علت جرّ در آیهٔ «و اللیل اذا یسر...» که به حذف کلمهٔ جرّ است.

۱۰-یادداشتی منقول از خط ملاصدرا شیرازی دربارهٔ سماع ابن‌سینا در مرض موت و عشق او به خداوند «ص ۷۵»

حکایتی است به نقل از ابوعلی قرمزی صوفی صهر ابن سینا. کاتب این نوشته را در ۹ ربیع‌الثانی ۱۲۳۸ از خط صدرالدین شیرازی متأخر ـ که گویا منظور ملاصدرا است ـ نقل کرده است. نسخه‌ای دیگر از این یادداشت با تفاوت بسیار اندک در نسخهٔ کهن جنگ قرن شمارهٔ ۷۳۶۰ موجود است.

آغاز: «بسمله مولانا ادام وجودکم لما قالوا وجود الباری عین ذاته لعدم انفکاک الوجود».

۱۱ ـ لغز الزبدة «ص ۷۶ ـ ۷۹» **(عربی)**

از: بهاء الدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۲/۱۲۶۵۸] مراجعه شود. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱۲ ـ قطعه‌ای از مناجات خواجه عبدالله انصاری «ص ۸۰» **(فارسی)**

۱۳ ـ غزلی از تشنهٔ قزوینی «ص ۸۲» **(فارسی)**

۱۴ ـ مخمس ندیمی «ص ۸۳» **(فارسی)**

تخمیسی است از غزل حافظ.

آغاز:

ای دل نماند حشمت محمود غزنوی   آن گیرودار نکهت آیین خسروی

۱۵ ـ چند قطعه و قصیده به فارسی و عربی «ص ۸۴ ـ ۹۰» شامل:

چند قطعه از ابوسعید و شهاب سهروردی و چند قصیده از کوثر؛ چند قطعه دو یا سه بیتی که برخی از آن‌ها در اصفهان ۱۲۳۸ به نقل از عرائس التفسیر کتابت شده است.

۱۶ ـ نجم الولایة لمن اراد الهدایة «ص ۹۱ ـ ۱۳۲» **(اعتقادات ـ عربی)**

از: میرزا محمد بن عبدالنبی اخباری متخلص به سیل (۱۳۳۲ ق)

مؤلف کتاب حاضر را در صد و سی و سه نجم کوتاه در بیان مسائل فلسفی و اعتقادی نگاشته است. او در پایان کتاب از میرزا عبدالوهاب اشعار فارسی نقل می‌کند و پس از

آن خود در تاریخ ختم کتاب گوید :

«ارخت عام بزوغه و تمامه نجم الولایة کوکب التقدیس هاتف الصدق للخصام نطق».

مؤلف در این کتاب از تألیف دیگر خود موسوم به «مصادر الانوار» یاد می‌کند که در آن شصت برهان و چهارصد آیه و دویست و بیست و شش حدیث در ذم فقها و فتوا دادن درج نموده است. [الذریعه ۷۰/۲۴].

آغاز : «الحمدللّٰه و سلام علی عباده الذین اصطفی امّا بعد فهذا نجم الولایة لمن اراد الهدایة و بالنجم هم یهتدون بل شمس الحقیقة لمن سلک الطریقة انّ فی ذلک لآیات لقوم یعقلون. نجم : الوجود ما عرف به الموجود و حدّ به المحدود فلا تعریف له و لا توصیف لانهما بالحدود».

انجام : «ان نجم الولایة اشرق بعد ما بان منه تاریخ قیل کم بخمسه فقال الحق

این نجم ولایت است و هم شمس و شموس
خورشید چو رخشید چه زنگی و چه روس
فیضی است روان ز سیل دریای شهود
بر دشمن و دوست مستوی یا معکوس».

۱۷ ـ الکواکب الدری فی معرفة الهادی و المهدی «ص ۱۳۲ ـ ۱۳۷» **(اعتقادات ـ عربی)**

از : مؤلف پیشین

مباحث کوتاهی است در اعتقادات که مؤلف بر مبنای مسلک اخباری بحث نموده است.

آغاز : «الحمدللّٰه و سلام علی عباده الذین اصطفی... الوحدة جنة اعدت للمتقین و الکثرة جحیم برزت للغاوین و الوحدة جمال الله و رحموته و الکثرة جلال الله و نقومته».

انجام: «صبر فی المصیبة و صبر عن المعصیة و صبر علی الطاعة و السلام علی من اتبع الهدی».

۱۸ ـ مطالبی به نقل از شیخ احمد احسائی که کاتب از وی شنیده و با دعای دام ظله از وی نقل می‌کند «ص ۱۳۸ ـ ۱۳۹»

۱۹ ـ اجوبة المسائل «ص ۱۴۰ ـ ۱۴۴» **(عربی)**

از: شیخ احمد بن زین الدین احسائی (۱۲۴۲ ق)

سؤالی را که یکی از شاگردان احسائی پیرامون حدیث نبوی «سئل عبدالسلام عن النبی ﷺ قال اخبرنی عن خمسة خلقها الله تعالی بیده فقال ﷺ: خمسة خلقها بیده و هی جنة عدن و شجرة طوبی غرسها بیده و صوّر صورة آدم بیده و بنی السماء بیده و کتب الالواح لموسی بیده قال: صدقت یا محمد» از وی پرسیده، در این رساله شرح و توضیح داده است.

آغاز: «الحمدلله الذی خلق آدم علی صورته و اسکنه فی جنة عدنه... و بعد... قد سألنی ولدی الروحانی الطالب للاسرار اللاهوتیة و الرافض للأجسام الناسوتیة و التارک للدنیا الدنیة التی حبها رأس کلّ خطیئة ان اشرح الحدیث الذی صدر من معدن النبوة».

انجام: «و یسمع کلاماً منطوقاً فی غایة الجودة و الفصاحة او صحیفة مکتوبة فالشخص هو الملک النازل للوحی الالهی و الکلام کلام الله و الکتاب کتابه فبهذا التحقیق الرشیق ظهر معنی کتب الالواح لموسی تأمل تجده و الله هو العالم».

۲۰ ـ چند حدیث و شعر «ص ۱۴۵ ـ ۱۴۷»

۲۱ ـ دیوان سیل [منتخب] «ص ۱۴۸ ـ ۱۵۲» **(فارسی)**

از: میرزا محمد بن عبدالنبی اخباری متخلص به سیل و اخباری (۱۳۳۲ ق)

در نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار وی موجود است و دیوان کامل وی در شمارهٔ [۱۳۶۴۸] معرفی خواهد شد.

۲۲ ـ ساقی نامه «ص ۱۵۳» **(فارسی)**

از: میرزا عبدالرسول بن محمد حسن زنوزی خوئی متخلص به فنا (۱۲۶۹ ق)

آغاز:

خدا را ستایش که آرد بـرون　　　ز رگهای رز آب آتش درون

در نسخهٔ حاضر قسمت اول این ساقی نامه موجود است.

۲۳ ـ غزلی از رفعت به خط خودش «ص ۱۵۴ ـ ۱۵۵»

۲۴ ـ قصیدهٔ دعبل خزاعی (بخشی از آن) «ص ۱۵۵ ـ ۱۵۶» **(عربی)**

[الذریعه ۱۱۱/۱۷ با عنوان «القصیدة التائیة»].

آغاز نسخه:

منازل کـانت للـصلوة و للـتقی　　　و للصوم و التطهیر و الحسنات

۲۵ ـ اشعاری از میرزا حسین کرمانشاهی به خط زیبا و استادانه نستعلیق آمیخته با شکسته خود شاعر که به شهید تخلص می‌کرده، و هم‌چنین دست‌خطی از علی اکبر همدانی نجفی که در کرمانشاه در سال ۱۳۰۷ ق. با میرزا حسین مذکور ملاقات کرده و وفات او را در همین سال یادداشت نموده است. «ص ۱۵۶ ـ ۱۵۹» **(فارسی)**

۲۶ ـ شعری از خیام و جوابش از مصطفی جوادی «ص ۱۶۰»

۲۷ ـ اشعار میرزا حسین کرمانشاهی متخلص به شهید «ص ۱۶۱ ـ ۱۶۳» **(فارسی)**

۲۸ ـ اشعاری از علی اکبر همدانی نجفی به خط خودش «ص ۱۶۴»

۲۹ ـ نان و حلوا «ص ۱۶۵ ـ ۱۷۶» **(شعر ـ فارسی)**

از: بهاء الدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۴] مراجعه شود.

آغاز:

ایها اللاهی عن العهد القدیم　　　ایها الساهی عن النهج القویم

۳۰ـ شعر عربی از عبدالرسول زنوزی متخلص به فنا و شعر فارسی از رفعت «ص ۱۷۷»

۳۱ـ شعری به عربی به خط فرج‌الله و شعری از میرزا حسین کرمانشاهی شهید به خط خودش «ص ۱۷۹»

۳۲ـ شرح عرشیه ملاصدرا «ص ۱۸۱ ـ ۱۸۲» **(عربی)**

از: شیخ احمد بن زین الدین احسائی (۱۲۴۱ ق)

نسخهٔ حاضر یک برگ از آغاز جزء سوم را شامل است.

۳۳ـ اشعاری از: سعدی، هلالی، لاله خاتون، شیخ بهایی «ص ۱۸۳ ـ ۱۸۴»

۳۴ـ حکایت سعید نظام الدین یحیی و صدر بخاری و نامهٔ معاویه به علی علیه‌السلام و جواب آن حضرت «ص ۱۸۵»

۳۵ـ شیر و شکر «ص ۱۸۶ ـ ۱۹۱» **(شعر ـ فارسی)**

از: بهاء الدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۳] مراجعه شود. آغاز این نسخه با آن برابر است.

۳۶ـ قصیدهٔ شیخ علی شفیهنی حلی «ص ۱۹۲ ـ ۱۹۴» **(عربی)**

آغاز:

ذهب الصبا و تصرّم العمر　　　و دنی الرحیل و قوّض السفر

۳۷ـ لطیفهٔ غیبیه «ص ۱۹۶ ـ ۲۰۲» **(فارسی)**

از: محمد بن محمد دارابی (قرن ۱۱ ق)

شرحی است بر الفاظ و ابیات مشکله دیوان خواجه حافظ شیرازی، این کتاب توسط خانقاه احمدی شیراز به چاپ رسیده است. **[مجلس ۳۵۷/۳؛ منزوی ۱۳۴۲/۲]**.

آغاز: «فصیح‌ترین کلامی که فصحای بلاغت شعار و بلغای فصاحت آثار...».

انجام:

در بزم حور یکدو قدح درکش و برو　　　یعنی طمع مدار وصال دوام را

۳۸ـ اشعاری که ابونواس در خدمت امام رضاعليه‌السلام خوانده است «ص ۲۰۴»

۳۹ـ مطائبات و لطائف منظوم «ص ۲۰۶»

دراین بخش علاوه بر چند بیت از قیس عامری و غیره و بیتی از شیخ مرتضی انصاری؛ مناظره یا مجاوبه‌ای است به نظم و مطایبه آمیز بین شهید ثانی، شیخ حسین بن عبدالصمد عاملی و شیخ علی بن شیخ احمد احسائی. این مجاوبهٔ طنزآمیز از شهید ثانی آغاز شده با دوبیتی زیر:

انبت ورداً ناظراً ناظری   فی وجنه کالقمر الطالع

فلم منعتم شفتی لثمه   والحق ان الزرع للزارع

سپس جواب عاملی و پس از آن جواب، جواب از احسائی است.

بیت شیخ انصاری این است:

اما اشتیاق فوصف لا یؤدیه   القلب عندک فانظر ما تری فیه

۴۰ـ حدیثی از یونس بن عبدالرحمن «ص ۲۰۷»

۴۱ـ فی وصف الفانوس از محی‌الدین بن محمود طریحی و چند شعر عربی **(عربی)**

«ص ۳۰۸»

۴۲ـ اشعاری از مثنوی معنوی «ص ۲۰۹»

۴۳ـ مطلبی از کشکول حسام الدین حاجزی و شعری از ابوسعید ابوالخیر و ابن‌سینا، مطلبی از تفسیر نظام الدین نیشابوری «ص ۲۱۰»

۴۴ـ رقعه‌ای از امام حسن عسکریعليه‌السلام که کاتب آن را از خط کسی نقل نموده که او از خط علاءالدوله سمنانی و او از خط شیخ نجم‌الدین ابی‌المعانی‌بن‌محمدبن‌شرف الدین ابی‌الوفا محمد بن احمد مدقق الاسفراینی از خط امام(عج) نقل نموده است «ص ۲۱۱»

آغاز: «قد صعدنا ذری الحقایق باقدام النبوة و الولایة و نوّرنا سبع طرایق باعلام الفتوة و الهدایة».

۴۵ـاشعار متفرقه‌ای به عربی از شیخ احسائی و دیگران «ص ۲۱۲ ـ ۲۱۶»

۴۶ـسورۀ توحید به‌قلم غریب هم‌چنین مطالبی‌به عبری با ترجمه‌فارسی«ص۲۱۷ـ ۲۲۰»

۴۷ـاشعاری از جامی و امام علیؑ «ص ۲۲۱»

۴۸ـاشعاری از رضی الدین آرتیمانی «ص ۲۲۲ ـ ۲۲۴»

۴۹ ـاشعاری از مثنوی مولوی «ص ۲۲۵ ـ ۲۲۷»

۵۰ـ شعری از ابراهیم ادهم «ص ۲۲۷»

۵۱ـاشعار در رثای امام حسینؑ «ص ۲۲۸»

دوبیتی‌هایی است از کوثر با درج یک مصراع عربی در هر دوبیتی به این صورت که مصراع چهارم هر یک از دوبیتی‌ها این مصراع است : «حسین یدعو هل مغیث یا لثارات الحسین». در دوبیتی آخر تخلص کوثر دیده می‌شود. دوبیتی نخست تمام عربی است.

۵۲ـدیوان کوثر «ص ۲۲۹ ـ ۲۳۷» **(فارسی)**

گویا از : محمدرضا کوثر علیشاه همدانی

در این بخش، قسمتی از اشعار شاعر درج شده بدین ترتیب :

الف : مثنوی مراتب نفس و عشق

آغاز :

باز باز دل پرد بر آسمان — در هوای آشیان قدسیان

صفی علیشاه نعمت‌اللهی مثنوی عقل و عشق را با توجه به این مثنوی سروده است.

[منزوی ۳۰۰۷/۳].

ب : قصیده در آداب و سر وحدت

ج : قصیدۀ بهاریه در عشق و محبت در وزن‌های مختلف

۵۳ـساقی نامۀ غیرت تبریزی «ص ۲۳۸ ـ ۲۴۰» **(فارسی)**

از : میرزا جعفر تبریزی متخلص به غیرت

آغاز:

الهی به مردان پرخاش جوی به مستی رندان دیوانه خوی

- قطعهٔ زشت و زیبا از دولت به خط شکسته نستعلیق زیبا «ص ۲۴۱»
- قصیده‌ای عارفانه از نور علی شاه «ص ۲۴۲»

۵۴ـ ساقی نامه درویش حسین نوا «ص ۲۴۳ ـ ۲۴۵» **(فارسی)**

آغاز:

مرا عمر یکسر بـه مستی گـذشت شب و روز در می پرستی گـذشت

۵۵ـ ساقی نامهٔ رضی الدین آرتیمانی «ص ۲۴۶ ـ ۲۴۷» **(فارسی)**

آغاز:

الهی به مستان میخانه‌ات به عقل‌آفرینان دیوانه‌ات

۵۶ـ ترجیع‌بند هاتف «ص ۲۴۸ ـ ۲۵۰» **(فارسی)**

آغاز:

ای فدای تو هم دل و هم جان ای نثار رهت هم این و هم آن

۵۷ـ ترجیع‌بند مولانا سلمان ساوجی «ص ۲۵۰ ـ ۲۵۱» **(فارسی)**

۵۸ـ چند قطعه به فارسی و اشعاری از سعدی «ص ۲۵۲ ـ ۲۵۳»

نسخ و نستعلیق؛ با قلم‌های مختلف کاتب بیشتر مجموعه عبدالله بن محمدقلی تبریزی، خطوط صاحبان اثر و شعر در این مجموعه مانند میرزا حسین کرمانشاهی استاد نستعلیق شکسته و علی اکبر همدانی استاد شکسته نستعلیق در آن دیده می‌شود؛ عناوین شنگرف؛ رسالهٔ دوم ۱۲۳۳ در منزل میرزا عبدالرسول خلف میرزا حسن متخلص به فانی خوئی، رسالهٔ بیستم ۱۵ محرم ۱۲۳۰ در کربلا، رسالهٔ سی و هفتم یزد اواخر جمادی الاولی ۱۲۳۸؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، عطف تیماج.

۱۲۸ برگ؛ ۱۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۷۹۰۱۴].

﴿ ۱۳۵۷۰ ﴾

انشاء العارفين **(نامه نگاری ـ فارسی)**

از: عباس بن فتح الله بن حسین بروجردی متخلص به مریخ

مؤلف در این رسالهٔ مفصل آداب و آیین نگارشِ نامه و عرایض و فرامین را جهت تعلیم کودکان در مکتب‌های آموزشی بیان نموده و در خاتمهٔ آن اندکی از علم سیاق و نجوم و دانستن نحس و سعد ایام را آورده است. او این رساله را در مدت شش ماه تألیف نموده و در یک مقدمه و ده باب و خاتمه قرار داده و به حاجی میرزا ابوتراب بروجردی و محمد آقا داماد میرزا محمود، تقدیم داشته است.

فهرست ابواب آن چنین است :

باب اول : در فرامین و رقم پادشاهان و بقیهٔ احکام دیوان مبارکه.

باب دوم : در اسانید شرعیه.

باب سوم : در ذکر انشائات تصنیفی میرزا مهدی خان استرآبادی.

باب چهارم : در بیان انشائات عربی حاجی سید محمدباقر مجتهد اصفهانی و آقا جمال خوانساری.

باب پنجم : در ذکر انشائات میرزا ابوالقاسم قائم مقام و میرزا عبدالوهاب معتمدالدوله و منشئآت متفرقه از سایرین.

باب ششم : در قانون نگارش انشائات به علما و فضلا و طلاب.

باب هفتم : انشائات از مؤلف و سایرین.

باب هشتم : در باب انشائات دوستان به یکدیگر و خویشان و سایرین.

باب نهم : انشائات مهرانگیز عشق آمیز.

باب دهم : در تألیف رموز و قواعد سیاهه‌جات گوناگون و شطری از منابع احادیث و علم نجوم و رموز کارآمد خلایق از قبیل خواب نامه و حساب و ساعات خسوف و کسوف و نوروز نامهٔ محرم و بعضی از تواریخ.

خاتمه : در تاریخ ختم کتاب.

آغاز : «الحمدلّله الذی خلق السموات و الارض و جعل الظلمات و النور... بهترین مقالی که از منبع دهان چون آب روان جاری».

انجام : «هر کس این حقیر فقیر را بدعای خیر و فاتحة الکتاب یاد و شاد ننماید مطالعه و ملاحظه بر او حلال نیست و معذب بلعنت خدا و نفرین رسول الله خواهد بود...».

نستعلیق؛ عبدالله بن حاجی تقی بروجردی؛ ۱۲۰۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در وسط چند برگ سفید مانده است؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ترنج با سر، لچکی، مجدول.

۳۰۴ برگ؛ ۱۳/۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۷۹۰۰۱].

﴿ ۱۳۵۷۱ ﴾

مجموعه

۱ ـ اصول دین «۱ پ ـ ۱۳ ر» **(عقاید ـ فارسی)**

از : سید ابوالحسن حسینی اصفهانی مشهور به خوشمزه

خلاصهٔ «اصلاح العمل» سید محمد طباطبایی است که مؤلف در اول آن اصول دین را اضافه نموده و نسخهٔ حاضر «اصول دین» را دربر دارد.

آغاز : «الحمدلّله ربّ العالمین و الصلوة... و بعد بر بندهٔ عاصی درگاه ربّ العالمین ابوالحسن».

انجام : «بپرسد که از فلان مجتهد است اینکه بداند آنکس که این مجتهد خودش است یا نه».

۲ ـ مصباح الطریق = مختصر اصلاح العمل «۱۳ ر ـ ۱۱۳ پ» **(فقه ـ فارسی)**

از : حسن بن محمد علی یزدی (قرن ۱۳ ق)

ترجمهٔ فشرده‌ای است از «اصلاح العمل» سید محمد طباطبائی. مترجم ابتدا آن را به

صورت مفصّل به فارسی برگردانده که به «اکمال الاصلاح» نام‌بردار است. سپس این ترجمه را از آن برگزیده است. [الذریعه ۱۱۲/۲۱؛ مشار، فارسی ۴۷۷۶/۴].

نسخهٔ حاضر از آغاز کتاب تا اول زکات را شامل است.

آغاز: «الحمدللّه الذی اوضح لنا طریق العمل بنصب الاعمال والدلائل».

انجام: «و اگر دوائی بخورد که بجهة آن خواب نکند محل اشکالست تمت».

۳ـ معالم الدین و ملاذ المجتهدین (ترجمه) «۱۱۳ پ ـ ۱۲۹ پ» **(فارسی)**

در نسخهٔ حاضر چهل حدیثی که در اول کتاب «معالم الدین» در فضیلت علم ذکر شده به زبان فارسی ترجمه شده است.

آغاز: «این چند حدیثی است در فضیلت علم و آن‌هائی که طالبان علمند».

۴ـ چهل حدیث «۱۳۰ ر ـ ۱۳۱ پ» **(فارسی)**

از: ؟

چهل حدیث کوتاه است با ترجمهٔ فارسی بدون ذکر سند و منبع نقل.

آغاز: «مأثور است از ائمّهٔ طاهرین صلوات الله علیهم که فرمودند مباش ظالم».

۵ـ درر الاخبار «۱۳۱ پ ـ ۱۶۶ ر» **(حدیث ـ فارسی)**

از: محمد کاظم بن محمد شفیع هزارجریبی (۱۲۳۲ یا ۱۲۳۸ ق)

مؤلف در این رساله روایت‌های اخلاقی را از امامان شیعه علیهم السلام بدون ذکر سند و منبع جمع‌آوری و به فارسی ترجمه نموده است. [الذریعه ۱۱۷/۸].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «دیگر بسند معتبر از ابان بن عثمان روایت کرده است که گفت مردی به خدمت امام جعفر صادق علیه السلام آمدو عرض کرد... حضرت فرمود که هرگاه خدایتعالی ضامن روزی شده است پس اهتمام تو از برای چه چیز است».

انجام: «هیبت مرد از برای زن خود باعث زیادتی عفت آن زن می‌گردد و طاعتی

نیست از برای مخلوقین در معصیت خالق».

نسخ؛ رسالهٔ دوم سید مصطفی نهاوندی، ۱۲۴۳ کربلا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : مقوا، عطف و گوشه تیماج.

۱۶۶ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۶ ـ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۷۹۰۰۰].

﴿۱۳۵۷۲﴾

دیوان دولت

(شعر ـ فارسی)

از : محمد علی میرزا دولت شاه قاجار (۱۲۳۷ ق)

دیوان شاعر است با تخلص دولت شامل : قصاید، رباعیات، مثنویات و ترجیع‌بند.

[مجلس ۴۸۱/۳ ـ ۴۸۲؛ الذریعه ۳۳۱/۹؛ منزوی ۲۳۲۹/۳؛ مشار، فارسی ۲۳۰۲/۲].

آغاز :

چـو ریـزی از لب شکـرفشان گـوهر　　عجب که آب نگردد ببحر و کان گوهر

بود دهان تو درجـی در آن نـهان لؤلؤ　　بود لبان تـو لعـلی در آن روان گـوهر

انجام :

از ظلم قوم بیدین غلطان بخاک و خون بین

چـون طفل اشک دولت طفلان کـربلا را

یا ربّ چـه حشـر دیگـر گـردد بپا بـمحشر

چـون روز حشـر پـرسند دیـوان کـربلا را

نستعلیق زیبا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ برگ اول کتیبهٔ مذهب مرصع، تمام صفحات جدول مذهب و لاجوردی و محرر؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۲۱۱ برگ؛ ۱۷/۵×۲۶/۵ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۷۸۹۹۰].

﴿ ۱۳۵۷۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ شرح صلوات «۱ پ ـ ۱۱۰ ر» **(فارسی)**

از: عبدالله بن علی اصغر طارمی تفرشی (قرن ۱۴ ق)

رسالهٔ مفصلی است در آداب صلوات فرستادن بر حضرت پیامبرﷺ و آل اطهارش، مؤلف این رساله را به نام محمد ولی میرزا در هشت فصل تألیف نموده و در روز سه شنبه ربیع المولود ۱۳۲۸ به پایان رسانیده است.

فهرست مطالب آن چنین است:

فصل اول: در بیان معنی صلوات و تسلیم به حسب لغت و اصطلاح.

فصل دوم: در ذکر نکات و ابحاث متعلق به آیهٔ صلوات.

فصل سوم: در تعیین لفظی که صلوة و سلام به آن حاصل می‌گردد.

فصل چهارم: در ذکر فضایل و فواید فرستادن صلوات.

فصل پنجم: در ذکر مواطن و مواضع و مواقفی که فرستادن صلوات تأکیدش بیش‌تر است.

فصل ششم: در ذکر آدابی که صلوات فرست را رعایت آن ضروری است.

فصل هفتم: در ذکر صلوات‌های جمعی از انبیاعلیهم‌السلام و غیر انبیا.

فصل هشتم: در ذکر صلوات متنوعه.

آغاز: «نحمدک اللهم علی ما اخذت عهدک علینا بالایمان بک... امّا بعد بندهٔ حقیر معترف بتقصیر... بر الواح ارواح ارباب بصیرت و صاحبان خبرت مینگارد که».

انجام: «و اگر کسی خواهد که دعائی یا صلواتی دیگر را به آن ملحق گرداند مختار است و الحمد...».

۲ ـ رسالهٔ محمدیه «۱۱۰ ر ـ ۱۱۷ پ» **(تجوید ـ فارسی)**

از : محمد بن شمس قاری کاظمی (قرن ۱۱ ـ ۱۲ ق)

[مجلس ۱۲/۳۵، ش ۱۲۰۰۴]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است. علاوه بر منابع ذکر شده در معرفی آن نسخه، در [منزوی ۹۷/۱، ملک ۳۴۸/۸، ش ۵۴۱۸] نیز از این رساله یاد شده است.

۳ ـ تجوید «۱۱۷ پ ـ ۱۲۳ ر» **(فارسی)**

از : عبدالله بن علی اصغر طارمی تفرشی (قرن ۱۴ ق)

توصیه‌های کوتاهی است در مورد تجوید و لزوم رعایت آن در نماز.

آغاز : «قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم الصلوة عمود الدین اول ما یحاسب به العبد الصلوة».

۴ ـ العوالم الخمس من قول بعض العرفا «۱۲۳ ر ـ ۱۲۶ ر» **(عربی)**

آغاز : «اعلم ان عوالم الکلیة خمسة الاولی عالم اللاهوت و هو عالم الذات البحت».

انجام : «لا عبادة کالصمت لا عقل مع هوی لا حافظ احفظ من الصّمت والسلام».

نسخ خوانا؛ رسالهٔ اول به خط مؤلف با مهربیضوی به سجع «یا اباعبدالله ادرکنی»، جمعه ۱۴ ربیع المولود ۱۳۲۸، رسالهٔ دوم و سوم و چهارم همان کاتب، ۱۳۲۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، زرد.

۱۲۶ برگ؛ ۱۰/۵×۱۸ سانتی متر (قطع پالتویی)؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۷۸۹۸۹].

﴿ ۱۳۵۷۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ لسان الذاکرین «۱ پ ـ ۱۲۷ ر» **(فارسی)**

از : حاج میرزا هادی بن میرزا ابوالحسن شریف نائینی (قرن ۱۳ ق)

پیش گفتاری است در مراثی امام حسین علیه السلام که مؤلف بر جلد دوم کتابش

لسان‌الذاکرین نوشته است.

تاریخ مفصل ائمه‌علیهم‌السلام است ترتیب یافته برای مجالس روضه‌خوانی. مؤلف آن را به نام فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲ ـ ۱۲۵۰ ق)، و در یک مقدّمه و چهار باب و یک خاتمه تنظیم نموده است.

[منزوی ۴۵۲۴/۶؛ الذریعه ۳۰۴/۱۸؛ برگل ۱۰۴۱/۲؛ مشار، فارسی ۴۳۷۴/۴].

نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب و از زندگانی امام زین العابدین‌علیه‌السلام تا امام عصر(عج) را دربر دارد. مؤلف در اول این جلد دیباچه‌ای به نثر، شامل شش مقدمه با عنوان «المقدمات الستة» آورده است.

آغاز دیباچه : «ستایش و سپاس مخصوص خداوندیست بی‌شبه و قیاس لاعدیل لجماله...».

مؤلف در پایان جلد دوم از حاج محمد قاسم روضه خوان کاشانی و میرزا هاشم فرزند میرزا محمد مؤمن خیابانی مشهور به میرزا بابای اصفهانی یاد نموده و می‌گوید که کتاب را به توصیه آن‌ها نوشته که ختم آن با فوت محمد قاسم روضه خوان کاشانی مصادف شده و لذا این ماده تاریخ را در فوت وی و ختم کتاب سروده است :

گفت تاریخ وفاتش وقت اتمام کتاب
هادی محنت قرین ماتم نگار عارفان
سال اتمام کتاب و رحلتش این مصرع است
قاسم اندر سجده حقّ برد ره سوی جنان

سپس شرح حال مختصری از محمد مؤمن بن غیاث الدین علی کاشانی و اندکی از شرح حال خود را ذکر نموده است.

۲ ـ یوسف و زلیخا = یوسفیه «۱۲۸ ر ـ ۱۸۴ پ» **(داستان ـ فارسی)**

از : مؤلف پیشین

مؤلف در این رسالهٔ مختصر، داستان حضرت یوسف﷣ را بیان نموده؛ این کتاب فاقد فصول و ابواب است. [دانشگاه ۳۰۶۰/۱۳، ش ۴۰۸۱ و ۸۵/۱۶، ش ۵۷۶۴].

آغاز: «حسن عشق آفرین محبوبی در نظر صاحب نظران جلوه گر است که یوسف در صباحت وحید».

انجام:

چون ز راه کوی حق آگاه شد / بندگیها کرد تا خود شاه شد

از دعا بشناس تو آگاهیش / بود از ذکر دعاها شاهیش

نستعلیق؛ بی‌کا، ۱۲۴۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ تمام صفحات جدول شنگرف و آبی و محرر؛ جلد: ساغری، مشکی، ترنج با سر و لچکی با نقش گل و زمینهٔ زرین.

۱۸۴ برگ؛ ۱۶×۲۸/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۷۸۹۸۸].

﴿ ۱۳۵۷۵ ﴾

مصباح المصیبة فی فضائل و مصائب الائمة﵈ **(تاریخ - فارسی)**

از: محمد جعفر بن کربلایی سلطان احمد تبریزی (بعد از ۱۲۷۰ ق)

تاریخ مفصلی است در شرح حال امام حسین﷣ نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب است و مقدمهٔ مؤلف را ندارد.

این جلد در ده فصل و یک تتمه ترتیب یافته و تألیف آن در سوم شعبان ۱۲۷۰ به پایان رسیده است.

فهرست مطالب فصول این جلد چنین است:

فصل اول: در بیان بدو نور و ابتدای ظهور نور آن نور اول.

فصل دوم: در بیان کیفیت تولد باسعادت آن قرة العین حضرت رسالت.

فصل سوم: در بیان شرفیاب شدن زوّار سماوی.

فصل چهارم: در بیان سبب تسمیهٔ آن امام خافقین به اسم حسین﷣ و کیفیت

شیرخوردن آن امام العالمین و تاریخ تولد و مدت خلافت و تاریخ شهادت آن سید العاشقین.

فصل پنجم : در اثبات وجوب وجود امام علیه السلام است.

فصل ششم : در بیان اثبات امامت و وصایت و خلافت خامس آل عبا.

فصل هفتم : در بیان معجزات باهرات و خارق عادات آن حضرت.

فصل هشتم : در احتجاجات آن حضرت.

فصل نهم : در بیان فضایل و مناقب آن آل اطایب است.

فصل دهم : در بیان سرّ شهادت آن قبلهٔ حاجات. (در نسخه اشتباهاً فصل هفدهم نوشته شده است).

آغاز نسخه : «الفصل الاول در بیان بدو نور و ابتدای ظهور نور آن نور اول نور خداوند».

انجام نسخه : «... تامل فیما ذکرنا مما اقتبسناه من اخبار ائمة الهدی علیهم السلام و السلام علی اهل الاسلام».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۳ شعبان ۱۲۷۰؛ نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی مصنف، در حاشیه تصحیح شده، بسیاری از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای.

۲۱۳ برگ؛ ۱۵/۵×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۷۸۹۸۷].

﴿ ۱۳۵۷۶ ﴾

هفت اقلیم

(تذکره ـ فارسی)

از : امین احمد بن خواجه میرزا احمد رازی (قرن ۱۲ ق)

جغرافیای مفصلی است ترتیب یافته در هفت اقلیم به عدد اقلیم‌های هفت‌گانهٔ ربع مسکون. مؤلف در هر اقلیم، شهرها و آبادی‌های واقع در آن را ذکر نموده و در هر آبادی

شرح‌حال چند نفر از علما و شعراى منسوب به آن را درج نموده است. اين كتاب بارها در هند و ايران به چاپ رسيده است.

[الذريعه ۲۲۹/۲۵؛ سپهسالار ۴۸۲/۲ - ۴۸۶؛ مشار، فارسى ۱۲۵۸/۲ با عنوان «تذكرهٔ هفت اقليم»].

آغاز:

«خرد هر كجا گنجى آرد پديد   بنام خدا سازد آنرا كليد

... امّا بعد چنين گويد محرر مقالات... كه اين كمينهٔ بى‌بضاعت هميشه اوقات را در تحقيق‌احوال ابرار و اخبار اخيار مصروف‌مى‌داشت و از بحار فوايد و اشعهٔ انوار عوايد».

انجام:

بود كز ملك معنى آشنايى   كند يادم باخلاص و دعايى

كه تا مطلوب جانم حاصل آيد   مگر قولم قبول يكدل آيد

نستعليق؛ جهانشاه، جمعه ۳ ربيع‌الاول ۱۰۹۳؛ مشهد مقدس رضوى؛ عناوين شنگرف، تمام صفحات جدول زرين و لاجوردى، برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع، در اول نسخه تملك مير سليمان وجدى سنهٔ ۱۱۵۷، در اول نسخه فهرست كتاب آمده است؛ جلد: تيماج، سرخ.

۴۰۶ برگ؛ ۱۹/۵×۳۲ سانتى متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۷۸۹۸۲].

﴿ ۱۳۵۷۷ ﴾

قصص الانبياء = تكملة اللطائف و نزهة الظرائف **(تاريخ ـ فارسى)**

از: احمد بن محمد بن منصور ارفنجى

ترجمه و گزارشى است از «قصص الانبياى» ابواسحاق بن ابراهيم بن خلف نيشابورى.

[منزوى ۴۵۱۰/۶؛ الذريعه ۱۰۲/۱۷، برگل ۵۱۱/۲؛ تهران خانقاه احمدى ۵۱/۲؛ دانشگاه

۳۲۲۲/۱۳؛ تهران ادبیات ۲۸/۲ و ۶۰/۱، تهران حقوق ۵۱۲].

نسخهٔ حاضر از اول و آخر افتادگی دارد و از باب ابتدای آفریدن مخلوقات تا آخر قصهٔ خلافت حسن بن علی علیه‌السلام را شامل است. مؤلف در مقدمه بعد از اندک توضیحی پیرامون دین اسلام و حضرت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله و بیان اعتقاد درست چنین گوید:

«این کتاب سنّت را به پارسی کردم بر سنت رسول علیه السلام و بر سنت اصحابانش بحمد الله و فضله و آنست که تابعان و اتباع التابعین بر سر این بودند چنانکه عطا و طاووس و شعبی و سعید بن المسیب و حسن بصری و علقمه و اسود... و محمد بن سیرین رحمة الله علیهم و آنانکه از پس ایشان بودند چون ابوبکر سجستانی و سلیمان تمیمی و ابن عوف و یونس بن عبید آن‌گه چون سفیان ثوری و مالک بن انس و ابن شهاب و اوزاعی و شعبه آن‌گه چنانکه یحیی بن سعید و جماد بن سلمه و جماد بن زید و عبدالله بن مبارک و فضیل بن عیاض و سفیان بن عیینه آن‌گه چنانکه نعمان بن ثابت... چنانکه عبدالرحمن بن مهدو وکیع بن الجراح و ابن تمیم آنکه از پس ایشان چنانکه عبدالله محمد بن ادریس و ابوعبدالله احمد بن حنبل و اسحق بن راهویه و ابوزرعة الرازی... و آن‌گه نظیر ایشان از علم بشام و حجاز و مصر و عراق و کوهستان و خراسان و این سنت از سنت ایشان است و از کتاب‌های ایشان است و ما از مبتدعان و صاحب رأیان بیزاریم و ما این کتاب بر خطّ پدر خویش خواندیم الحسن بن عبدالله رحمه الله و سماع از فقیه اجل العالم الواعظ ابوالفوارس الجحاف بن عبدالله کردیم بقرائت خویش و چندانکه اندر خورد بود اندرین کتاب آوردیم تا هر کسی این کتاب دارد این سنت نگاه دارد که این اعتقاد همهٔ علماست رحمة الله علیهم که نامهای ایشان اندر اینجا نبشتیم و همه بر سر آن بودند و ما بر سر آنیم و از صاحب رأیان که به تدبیر خویش مذهبها بر دست گیرند بیزاریم...

بسم الله الرحمن الرحیم باب ابتداء آفریدن مخلوقات، گفت مؤمن باید که اعتقاد دارد که...».

آن‌گاه به بیان داستان ابتدای آفرینش مخلوقات، قصهٔ عرش، قصهٔ کرسی، قصهٔ حملة العرش و قصهٔ انبیا از آدم تا حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله قصهٔ خلفای چهارگانه، قصهٔ حضرت علی علیه السلام قصهٔ اهل‌بیت و قصهٔ امام حسن علیه السلام می‌پردازد. نسخهٔ حاضر به قصهٔ امام حسن علیه السلام ختم می‌شود.

آغاز نسخه : «ندارد او منافق باشد و میان ایمان و اسلام فرق است چنانکه قوله تعالی قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنو ولکن قولوا اسلمنا الآیة اعرابیان گویند».

انجام نسخه : «قصه خلافت حسین رضی الله عنه، اندر خبر است که چون علی رضی الله عنه... اندر خبر است که چون سید علیه السلام از دنیا برفت...».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۰]؛ عناوین زر و شنگرف و لاجورد، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، مجدول.

۱۹۲ برگ؛ ۲۱×۳۲ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۷۸۹۸۲].

﴿ ۱۳۵۷۸ ﴾

جنگ اشعار = زبدة المنتخبین **(شعر ـ فارسی)**

از : علی محمد بن احمد همدانی (قرن ۱۳ ق)

مؤلف در این جنگ اشعار گوناگونی از شعرای مختلف برای طهماسب میرزا جمع‌آوری نموده و در آغاز، دیباچهٔ نثری از خود آورده است.

اسامی شعرایی که شعرشان در این جنگ درج شده عبارتند از :

فتحعلی خان، خالص، یوسف، شاه طاهر قمی، کاتبی، مقیم، حکیم سنایی، مغربی، اسیری، طالب، شیخ بایزید، نیازی، هاتف، طوفان، خلیل، مهدی بیک شقاقی، ملا جامی، ذره، میرفندرسکی، ملا محسن، مؤذن، بابا افضل، ابراهیم ادهم، حسینی، سلیمان صباحی، عرفی، سید میر ملک شاه، ابن حسام، نظامی، شیخ داود، عطار، نسیمی، قاسم انوار، جنید بغدادی، میرزا محمد تقی کرمانی، مسکین، ترجمة الشوق عرفی، میرزا مست‌علی،

حیدر، جوهری، نورعلی شاه، شاه نعمت الله، فروغی، بحری، ادیب، ناصرخسرو، قهری، آذر، ظهیر فاریابی، نشاط، انوری، خاقانی، مولوی، میرزا رضی آرتیمانی، مخلص، نعیمی، مجذوب، شیخ ابوعلی، معتمدالدوله، حبیب، نظیری، اثیم، مشتاق، ملا حسین کاشفی، تراب، ساقی نامه میرفتاح، گلشن صبا، حسن، قصاب، محروم، درویش خادم، کمال‌الدین، خواجه حافظ، محوی، مهجور، درویش خاکی، رباعیات خیام، دولت، وکیل، حاجی، وحشی، عاشق، عظیم، طغرا، مسلح، سراپای مهری، رباعیات باباطاهر، شیخ بهایی، صائب، رفیق، محتشم، طرزی افشار، صابر، شاکر، عصیان، گلشن راز شبستری، همای طبیب، نجات، یغما، بدرالدین، سعدی، مطرب، باقر، ریاض الفتوح میرفتاح، خسرو و شیرین وحشی.

آغاز نثر : «لغات حمد و سپاس و نکات ستایش بیقیاس شایستهٔ اوراق مدایح خداوند یگانه و سزاوار صحایف اوصاف معبودی است جلّ شأنه...».

آغاز نظم :

شه انجم سپه فتحعلی شه آنکه می‌باشد
سلیمان تخت و بهمن بخت تغرل تاج و دارا رای

انجام :

اگر چه از گناه و جرم و عصیان اندرین عالم
گریبان می‌درم هر دم ازین آلوده دامانی
چنین امیّد میدارم ز انعامت که در محشر
ز دست ساقی کوثر شراب ناب نوشانی

شکسته نستعلیق زیبا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر، در بالای هر صفحه جدولی کوچک و داخل آن یک بیت شعر، در اطراف متن در داخل جدول زرین اشعاری به شنگرف تحریر شده، در اول و میانه کتاب دو سر لوح مزدوج مذهب مرصع زیبا، دارای پنج سر لوح و شش قطعه میناتور، در اول نسخه

اسامی شاعران در دو صفحه در داخل جدول زرین آمده؛ جلد: روغنی دورو، مجدول زرین با نقش گل‌های بزرگ الوان و پرنده در زمینهٔ زرین با نقش گل و بلبل در حاشیه در زمینه سرخ؛ پشت جلد نقش طاووس در زمینه سرخ با جدول زرین.

۳۰۸ برگ؛ ۱۳×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۳۶].

﴿ ۱۳۵۷۹ ﴾

ترجمهٔ شاهنامه (ترکی)

از : ؟

ترجمه‌ای است از شاهنامهٔ فردوسی به نثر ترکی، این ترجمه مبسوط و مفصل برگزار شده و مترجم در اثنا، برخی اشعار شاهنامه را به فارسی می‌آورد.

پیرامون ترجمه‌های ترکی شاهنامه به کتاب‌شناسی فردوسی تدوین ایرج افشار ص ۱۱۱_۱۱۳ مراجعه شود.

این ترجمه در سه جلد است و نسخهٔ حاضر جلد دوم آن بوده و از رسیدن سیاوش به افراسیاب تا بیت زیر را شامل است :

نه زین شاد باشند و نه زان به رنج　　　چنین است رسم سرای سپنج

آغاز نسخه : «بلبل داستان سرای گلزار حکایت و طوطی شکرخای باغ روایت استاد دانا یعنی فردوس سخن آراء قولنجه جلد اوّلده احوال شاهان پیشین بو محله دک تحریر و بو رابطه یه دک تقریر اولنمش ایدی که کیکاوس بن کیقباد سیاوش پاکیزه‌نژادی عسکر ایرانیه سردار ایدوب رستم دستانی».

انجام نسخه : «قصه لری واندن اشاغیسی انشاءالله تعالی جلد ثالثده تحریر و تقریر اولنو...».

نستعلیق؛ ابراهیم جوری، اواسط صفر ۱۰۲۷؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و مشکی، برگ اول سر لوح مزدوج که از بین رفته؛ جلد: تیماج، مشکی.

۲۵۱ برگ؛ ۱۲/۵×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۳۸].

﴿ ۱۳۵۸۰ ﴾

تخمیس قصیدهٔ برده (عربی و فارسی)

از : مولوی

به شمارهٔ [۱۳۵۶۸/۳] مراجعه شود.

تخمیسی است به عربی از قصیدهٔ برده، پس از آن ترجمهٔ منظوم هر بند در ده بیت به فارسی. مؤلف نظم تخمیس و ترجمه را در سال ۸۷۱ ق. به پایان رسانیده است.

چند تخمیس دیگر از این قصیده در جلد حاضر شمارهٔ ۱۳۵۶۸/۵ و جلد بیست و ششم، شمارهٔ ۷۵۸۸ معرفی گردید.

آغاز نثر : «باسمک اللهم و ذکرک فتحی و فتوحی و بحمدک اللهم و اشکرک...».

آغاز تخمیس :

یا ایـها المـحتظی مـن لذة الالم — یا ایها المـغتذی مـن ذلة السـقم

ما بال طرفک طول اللیل لم تنم — امـن تـذکر جیران بـذی سـلم

مزجت دمعاجری من مقلة بدم

آغاز ترجمهٔ منظوم فارسی :

ای بهره‌مند جان تـو از لذت الم — وی یافته غذا دلت از ذلت سقم

انجام :

فـارفع بـنور قـدسک ظـلی و مـظلتی — وانـظر بـلطفک فـی ذلی و مسکـنتی

واغـفر کـبایر عـصاتی و سـیئاتی — و ارحم بفضلک یا ذا الجـود و الکـرم

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۰ ق]؛ برگ اول سر لوح مزدوج مرصع بـا زمینهٔ لاجـوردی، دو صفحهٔ اول جدول‌زرین و لاجوردی، تمام صفحات جدول زرین؛ در اول نسخه تملک طیّب محمد العریف بکامل زاده سـنه ۱۱۹۰ بـا مـهر مـدور وی و تـملک احـمد نـاصح و تملک عارف محمد و وقف نمودن وی؛ جلد: تیماج‌دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج زریـن با نقش گل، لولادار، پشت جلد ترنج با زمینه لاجوردی و حاشیه زرین، جدول زرین.

۴۳ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۶ سطر معمولی و ۵ سطر چلیپایی؛ [ثبت ۸۶۵۳۷].

﴿ ۱۳۵۸۱ ﴾

زرین قبای هفت لشکر (افسانه منظوم - فارسی)

از : ؟

منظومهٔ حماسی است شبیه شاهنامهٔ فردوسی.

کتابی به نثر، شامل داستان‌های شاهنامه، ساخته شده برای نقالان، با عنوان «هفت لشکر» در جلد دهم فهرست مجلس ص ۱۶۱۷ معرفی گردیده که داستان‌ها و عنوان‌هایش مشابهت کامل با این منظومه دارد و در قرن سیزدهم هجری تألیف شده است. گویا این منظومه از روی آن کتاب به نظم کشیده شده است.

در جلد هفدهم فهرست مجلس نیز شاهنامهٔ منثوری با نام «تاریخ دلگشای شمشیرخانی» تحریر توکل بیک بن تولاک بیک در سال ۱۰۶۳ ق. معرفی شده است.

[منزوی ۳۷۵۳/۳؛ مجلس ۱۶۱۷/۱۰ و ۱۲۷/۱۷].

آغاز :

شنیدم که گویندهٔ سرگذشت ز کردار گیتی که بر سر گذشت

که چون شاه کیخسرو کامیاب مرخص شد از جنگ افراسیاب

انجام :

شه چین بقلاب صیاد شاه صمیران جنگی و زرین کلاه

ببخشیدشان شاه آزاد کیش فرستاد هر یک پی مرز خویش

نستعلیق (دوستونی)، بی‌کا، بی‌تا (دو برگ آخر نونویس به خط ابوالفضل بن میرزا علی ثقة السلطان گروسی، ۲۸ محرم ۱۳۲۵)؛ عناوین شنگرف، از برگ ۲ تا ۶ مجدول مذهب مرصع؛ در صفحه آخر نسخه دستخط ثقةالسلطان ابوالفضل بن میرزا علی خان ثقةالاسلام گروسی با مهر بیضوی «ثقةالسلطان» موجود است. او این دستخط را در روز

چهارشنبه سلخ ذی‌حجهٔ ۱۳۳۳ در ایامی که در زنجان از خوف مؤاخذهٔ مردم از اعمال خانه براندازش به خانه ظهیرالاسلام حاجی میرزا مهدی پناهنده شده بود، نوشته است؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۲۱۳ برگ؛ ۲۱×۳۵ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۴۰].

﴿ ۱۳۵۸۲ ﴾

دیوان انوری

(شعر ـ فارسی)

از: اوحدالدین علی انوری ابیوردی (قرن ۶ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۳۰۳، شمارهٔ [۷۸۲۱] مراجعه شود.

آغاز:

گر دل و دست بحر و کان باشد   دل و دست خدایگان باشد

باز شاه جهان که فرمانش   بر جهان چون قضا روان باشد

انجام:

جانا لبم از شراب غم خشک مکن   چشمم ز سرشک هیچ دم خشک مکن

در عشق گران رکاب صبری دادی   زنهار خدّ زین ستم خشک مکن

تعلیق؛ احمد بن علی بن احمد الشیرازی، جمعه ۲۰ صفر ۷۸۵؛ عناوین زر و شنگرف و لاجورد و مشکی در داخل جدول زرین، تمام صفحات مجدول مذهب و لاجوردی؛ در اول نسخه ابیاتی از حکیم سنایی و شمسه و کتیبه مذهب مرصع؛ در حاشیه و ورق ماقبل آخر دستخط مرحوم محمد مهدی حسینی فراهانی ملقب به ملک الکتاب و متخلص به عشرت آمده که در سال ۱۲۵۰ در قم نوشته است؛ جلد: تیماج دورو، سرخ، سوخت، ترنج با سر و لچکی با زمینهٔ زرین، لولادار.

۲۳۷ برگ؛ ۱۷×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۴۴].

﴿ ۱۳۵۸۳ ﴾

ایضاح سقط الزند = شرح سقط الزند (ادبیات ـ عربی)

از: ابو زکریا یحیی بن علی خطیب تبریزی (۵۰۲ ق)

شرحی است معروف بر دیوان «سقط الزند» ابوالعلاء معری.

[قاهره، فؤاد سید ۲/۴۰؛ کشف الظنون ۲/۹۹۲؛ فهرست نسخ خطی مدرسهٔ نمازی خوی، نسخهٔ شمارهٔ ۵۷۵ که در سال ۹۵۷ تحریر شده است].

نسخهٔ حاضر از آخر شرح حال ابوالعلاء معری چند برگ افتادگی دارد.

آغاز: «... الحمدلله حمدالشاکرین و صلواته علی سیدنا محمد و آله الطاهرین».

انجام نسخه: «... و کان عمره ستاً و ثمانین سنة... رابعة و عشرین یوماً لم یاکل اللحم منها خمساً و اربعین سنة».

نسخ قدیم معرب؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۵] در حاشیه برگ ۳۳۳ پ نوشته شده: «بلغ معارضة فی سنة اربع و سبعین و اربع مئة» مقابله و در حواشی تصحیح شده است؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول مذهب.

۳۳۷ برگ؛ ۱۷×۲۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۴۷].

﴿ ۱۳۵۸۴ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج سنواتی دورهٔ افشاریه و زندیه (آمار ـ فارسی)

از: ؟

در این کتابچه صورت هزینه‌ها از سال ۱۱۳۳ تا ۱۱۸۳ ثبت شده است.

آغاز: «مال فروشی مستاجری آقا رستم از...».

انجام: «بالتمام تسلیم ورثه و مال المصالحه را بشرح ذیل دریافت نموده».

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در ذیل تمام اوراق رسالهٔ دوم مهر مربعی به سجع «عبده مصطفی الانصاری»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۱۴۰ برگ؛ ۱۳×۲۳ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۵۴۹].

﴿ ۱۳۵۸۵ ﴾

نامه‌ها و فرامین ظل السلطان (تاریخ ـ فارسی)

هشتاد و چهار نامه است که به ظل السلطان مسعود میرزا فرمان‌فرمای فارس و اصفهان و یزد و عربستان در مورد مسائل مختلف نوشته شده و وی در حاشیهٔ هر کدام دستورهای لازم را صادر نموده است. در آغاز نسخه، نامهٔ ناصرالدین شاه به ظل السلطان در مورد رعایت حال اهالی یزد و مهاجرین هندوستانی که در شعبان ۱۲۹۸ نوشته، موجود است.

آغاز: «فروزنده اختر برج خلافت و شهریاری و درخشنده گوهر درج سلطنت و تاجداری فرزند ارجمند کامکار ظل السلطان سلطان مسعود میرزا فرمانفرمای مملکت فارس و...».

انجام: «دولت جاوید مدّت اشتغال داشته باشند، باقی مباد آنکه نخواهد بقای شاه».

شکسته نستعلیق؛ (فرامین ظل السلطان در حاشیهٔ نامه‌ها تحریر شده با تاریخ‌های مختلف در حدود سنه ۱۳۰۰)، تمام نامه‌ها در وسط اوراق نسخه وصالی شده است؛ در بالای صفحهٔ اول مهر ناصرالدین شاه به سجع «السلطان بن السلطان الملک ناصرالدین شاه قاجار»؛ مهرهای مختلف در لابلای نسخه به سجع «وزیر دول خارجه» و «جلال الدوله ۱۲۸۸» و «ظل السلطان ۱۲۸۶» و «محمد بن عبدالله ۱۲۷۴» و «عبده الراجی فتحعلی» و «عبده المذنب حبیب الله الانصاری» موجود است؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل و بوته، مجدول گرهی.

۸۴ برگ؛ ۲۱/۵×۳۴ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۵۵۰].

﴿ ۱۳۵۸۶ ﴾

ترجمهٔ وفیات الاعیان (تاریخ ـ فارسی)

مترجم: شیخ حسن بن علی جابری انصاری (۱۳۳۵ ش)

ترجمه‌ای از کتاب «وفیات الاعیان» ابن خلکان است که مترجم آن را برای

ظل السلطان حاکم اصفهان در هشت جزء ترجمه و تحریر نموده و به دربار ظل السلطان تحویل داده است. بعد از مراجعه مجدد به وی اعلام می‌کنند که هفت جزء ترجمه مفقود شده و فقط جزء حاضر را به وی برمی‌گردانند. مترجم شرح چگونگی ترجمه و اندکی از شرح حال خود و مفقود شدن بقیهٔ اجزا را در صفحهٔ اول نسخهٔ حاضر در ۱۳۳۱/۷/۲۲ هـ. ق. تحریر نموده است.

این ترجمه به صورت شیوا و روان انجام شده و مترجم اشعار عربی را بدون ترجمهٔ فارسی، آورده است.

نسخهٔ حاضر جزء اول ترجمه و از آغاز کتاب تا ایوب بن شاذان را شامل است.

آغاز: «حمد و سپاس افزون از وهم و قیاس بارگاه کریمی را سزاست که قامت موجودات را... و بعد چون افتتاح هر سخنی و ابتدای هر انجمنی پس از تیمن».

انجام نسخه: «عمارت نجم الدین ایوب است و دیدم تاریخ بنای حوض را در سنگی که نصب شده بود بالای آن سال پانصد و شصت و شش بود خدایش بیامرزاد».

نستعلیق (اسامی اشخاص و اشعار نسخ)؛ به خط مترجم، بی‌تا؛ عناوین مشکی؛ در اول نسخه دستخط مؤلف به تاریخ ۱۳۳۱/۷/۲۲؛ جلد: مقوا، عطف تیماج.

۸۲ برگ؛ ۲۱×۳۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۵۱].

﴿ ۱۳۵۸۷ ﴾

ترجمهٔ وفیات الاعیان (تاریخ - فارسی)

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری (۱۳۳۵ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۸۶] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر از حرف خا (خارجة بن زید انصاری) تا حرف ظا (ظافرحداد) را شامل است.

آغاز نسخه: «حرف الخاء المعجمة، خارجة بن زید الانصاری، ابوزید خارجة بن

زید بن ثابت انصاری یکی از فقهای سبعه بود در مدینه و ذکر ابی‌بکر بن عبدالرحمن».

انجام نسخه :

«و فکّر فیما رأی خاطری — فقلت البحار مکان الشبک

این دو بیت گفته و برگشت و ما از حسن بدیههٔ او تعجّب نمودیم رحمه اللّه».

نستعلیق (نام اشخاص و اشعار نسخ)؛ به خط مترجم؛ بی‌تا؛ جلد: مقوا.

۵۹ برگ؛ ۲۱/۵×۳۵/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۵۲].

﴿ ۱۳۵۸۸ ﴾

یادداشت‌های انصاری

(تاریخ ـ فارسی)

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری (۱۳۳۵ ش)

گزارش‌هایی از وقایع ایام سلطنت ناصرالدین شاه قاجار است. این گزارش را مؤلف از بیستم صفر ۱۲۶۶ ـ تولد ناصرالدین شاه ـ شروع و سال به سال وقایع مهم را تا سال ۱۳۱۹ ثبت نموده است. بعد از آن به ذکر اسامی شاه‌زادگان و تاریخ تولد و سمت هر یک و نام حکام ولایات پرداخته و در پایان قصیده‌ای به فارسی در مدح ناصرالدین شاه سروده است.

[منزوی ۴۰۸۷/۶ با عنوان «یادداشتها» که غیر از کتاب حاضر است؛ الذریعه ۲۶۳/۲۵؛ نشریه نسخه‌های خطی، دفتر ششم، ص ۴۰۸۸].

نسخهٔ حاضر مسودات مؤلف است و مطالب آن قلم خوردگی داشته و نامرتب است.

آغاز : «بسمله مجملی از مآثر اعظم شاهنشاه‌زادگان ایران بندگان حضرت مستطاب».

انجام : «و میرزا خان و قیصرخان بودند مخذول و مغلول و بطرفة العینی مقتول شدند

تایید حقّ رسید و بعزم این ثبات کرد — کردار خویش را علم معجزات کرد».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ بسیاری از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ تعدادی

از برگ‌ها جدا و پاره شده؛ جلد: مقوا، عطف تیماج.

۳۴ برگ؛ ۲۲×۳۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۵۵۳].

﴿ ۱۳۵۸۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ ارداویراف نامه = ویراف نامه «۱ ر ـ ۱۸ ر» **(عقاید زرتشتی ـ فارسی)**

از : ؟

نام کتابی به زبان پهلوی که در آن شرح معراج ارداویراف دستور مندرج است. نام این کتاب به پهلوی «آردای ویراف نامَک» است. کتاب مزبور در مجموع دارای ۸۸۰۰ کلمه و شامل ۱۰۱ فصل است که هر فصل آن به چند بند تقسیم می‌شود. در نسخهٔ حاضر این کتاب توسط مترجمی ناشناس به فارسی برگردانده شده است.

[لغت نامهٔ دهخدا (چاپ جدید) ۱/۱۴۳۷؛ مشار، فارسی ۲۲۱].

آغاز : «چون اردشیر بابکان به پادشاهی نشسته بود پادشاه...دین را بکشت و جهان را از دشمنان خالی کرد و آرمیده شد و دستوران و موبدان که در آن روزگار بودند همه را به نزدیک خویش خواند».

انجام : «بلاهای اهریمنی از ما دور کناد باد صواب».

۲ ـ باب چهل و چهارم اندر خروج مزدک «۱۸ ر ـ ۲۷ پ» **(تاریخ و عقاید زرتشتی ـ فارسی)**

بخشی از یک کتاب زرتشتی است پیرامون تاریخ مزدک و چگونگی ظهور و خروج وی.

آغاز : «اندرین جا پیداست و چگونگی مذهب او و چگونه کشت و او را و اقوام او نوشیروان عادل».

انجام : «و این حکایت از وی بیادگار بماند، حکایت مزدک... چنین بوده است».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ تمام صفحات جدول شنگرف؛ جلد: گالینگور، سبز.

۲۷ برگ؛ ۲۰×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۸۳].

﴿ ۱۳۵۹۰ ﴾

بحر الحقائق فی معرفة الرموز و الدقائق (فقه ـ عربی)

از: محمد ابراهیم بن حسین حسنی حسینی (قرن ۱۳ ق)

مؤلف در کتاب حاضر مسائل فقهی را به صورت استدلالی، به ترتیب کتاب‌های فقهی، مورد بحث و بررسی قرار داده است.

مؤلف در مقدمه از حاشیهٔ خود بر معالم به نام «تنقیح المسائل فی معرفة الاصول و الدلائل» نام می‌برد که بعد از آن به تألیف کتاب حاضر پرداخته چنان‌که خود گوید:

«فبعد ما حققت مطالبها و اتقنت مقاصدها و تأملت فی أخبار اهل البیت شرعتُ فی استخراج المسائل الفقهیة و دلایلها العقلیة و النقلیة بکتاب سمیته ببحر الحقایق فی معرفة الرموز و الدقایق فذکرت فی کلّ مسئلة من مسائله اقوال العلماء الواصلة الیّ مع ادلتهم و اوردت دلیل کلّ طایفة مع اجوبتهم عن استدلال غیرهم و اودعتُ فیها ما خطر ببالی و تفرعت علی کلّ مسئلة منه ما استنبطه قریحة من فروع المسائل».

به احتمال زیاد «شرح معالم» مؤلف همان است که در الذریعه ۲۰۴/۶ با عنوان «حاشیهٔ معالم» از آن یاد شده است.

نسخهٔ حاضر از کتاب الطهارة تا آخر غسل میت را شامل است و از آخر افتادگی دارد.

کتاب دیگری با عنوان «بحرالحقایق» در فهرست مرعشی ۱۵/۱ به شمارهٔ ۵۹۶۶ معرفی شده که گویا یکی دیگر از مجلدات کتاب حاضر است.

آغاز: «الحمدلله الذی فجر لنا ینابیع بحرالحقایق بمسالک مدارک شرایع الدین...

امّا بعد فیقول المفتاق الی ربه الغنی المغنی محمد... اسبغ الله علیه ایادیه و جعل مستقبله)).

انجام: ((لکان القول بعدم وجوب الغسل مطلقا فی السقط وجیها لکن معهما نخصص هذا الخبر بما دون اربعة اشهر و نحکم به فیه بخصوصه علی ان التخصیص فیه اهون)).

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر، مقابله و تصحیح شده، با حاشیه به امضاء «منه زید فضله»، در اول نسخه تملک فرهاد میرزا سنه ۱۲۵۷ و دستخط محمد بن ملّا اسماعیل واعظ؛ جلد: ساغری، مشکی.

۲۹۰ برگ؛ ۱۹/۵×۳۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۷۸۹۹۸].

۱۳۵۹۱

هدایة الأمة الی أحکام الائمة

(حدیث ـ عربی)

از: شیخ محمد بن حسن حر عاملی (۱۱۰۴ ش)

[مجلس ۲۷۷/۲۵، ش ۷۲۸۲]. نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب و تا اول زکات است.

آغاز: ((الحمدلله علی الهدایة الی التوحید و العدل و الولایة و الصلوة و السلام... امّا بعد فیقول الفقیر... هذه رسالة مشتملة علی ما لابد منه من الاحکام الثابتة)).

انجام: ((و روی ان الرضاعليه‌السلام کان یقصر فی سفره من المدینة الی مرو و روی انه اشخص مکرها والله اعلم تم الجزء الاوّل)).

نسخ؛ علی بن احمد الحسینی العاملی، ۱۱۱۳ مشهد مقدّس رضوی؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ مقابله و تصحیح شده، با حواشی به امضاء «منه رحمه الله» و حواشی دیگر؛ در اول نسخه تملک محمد علی بن الحاج المیرزا بابا بن محمدرضاخان شعبان ۱۳۰۴ و تملکی دیگر از وی به تاریخ محرم ۱۲۹۳ با مهر مربعی به سجع «محمد علی الشریف الرضوی» و فهرست کتاب آمده است؛ در آخر نسخه مطلبی در مورد قهوه از محمد علی بن محمد امین؛ جلد: تیماج دورو، قهوه‌ای، طبله دوم جدا شده.

۲۲۲ برگ؛ ۱۷/۵×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۵۷].

﴿ ۱۳۵۹۲ ﴾

مجموعه

۱ ـ مظهر العجایب «۱ ر ـ ۷۶ پ» (شعر ـ فارسی)

از: فرید الدین محمد بن ابراهیم عطار نیشابوری (۵۱۲ ق)

[مجلس ۴۰۹/۳ و ۳۳۴/۸؛ منزوی ۱۸۸۵/۳؛]. نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

این سخن را زان زمان عطار گفت — این سخن درها همه عطار سفت
گر تو مرد حقی این سِرّ گوش کن — وز زبان خامشی خاموش کن

انجام نسخه:

رو تو این راه و رضا ده بر قضا — تا دهندت در معانیها عطا
رو تو این راه و بیا در کوی او — تا ببینی در معانی روی او

۲ ـ مظهر الاسرار «۷۸ ر ـ ۲۲۵ پ» (شعر ـ فارسی)

از: مؤلف پیشین

[مجلس ۴۱۷/۳؛ منزوی ۳۲۱۶/۴]. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز:

این همه مردم بقصد تو بدند — نزد منصور از برای تو شدند
زانکه منصور از محبان تو بود — بود او را پیش درگاهت سجود

انجام:

خود رفیقت بس بود مظهر بیا — در دو دنیایت کند او خود دعا
ختم اینم ترک باشد در جهان — غیر این معنی نگویم در عیان

نستعلیق؛ درویش محمد سقا بن درویش پیر حسین سقاء بن امیر احمد سقاء الاصفهانی، ۲۵ شوال ۹۱۲؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۲۲۵ برگ؛ ۱۳×۲۲ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۶۰].

﴿۱۳۵۹۳﴾

مجموعه

۱ ـ دیباچهٔ دیوان «۱ ر ـ ۳۲ ر» **(فارسی)**

از: امیرخسرو بن محمود دهلوی (۷۲۵ یا ۷۲۸ ق)

[مجلس ۳/۲۳۰؛ منزوی ۲۳۱۷/۳]. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

۲ ـ تذکرهٔ شعرا «۳۳ ر ـ ۱۴۷ پ» **(فارسی)**

از: ؟

تذکرهٔ شعرایی است که در قرن دوازدهم تدوین شده است. نسخهٔ حاضر مسودهٔ مؤلف است. در آن شرح حال برخی از شعرا با نمونه‌هایی از اشعارشان ذکر شده که شرح‌حال‌ها کوتاه و اشعار نقل شده در برخی موارد طولانی و در مواردی از چند بیت تجاوز نمی‌کند.

نام مؤلف به دست نیامد، ولی در شرح حال میرزا زکی همدانی (متوفای ۱۰۲۵ یا ۱۰۳۰) «۱۳۴ ر» از خود یاد می‌کند و می‌گوید:

«مولانا زکی مولد و منشا او همدان است در تاریخ شهور سنه ۱۰۱۲ که باتفاق میرزا قواما مستوفی نواب حسین خان شاملو به هرات آمده بود و این فقیر حقیر مستوفی سرکار قهستان خراسان بود او را در بلدهٔ قاین ملاقات نمود و این ابیات و ساقی نامه...».

شعرایی که شرح حال و شعرشان در این تذکره آمده عبارتند از:

خواجه افضل «۳۳ ر ـ ۳۷ ر»

حکیم افضل اردستانی «۳۸ پ»

مولانا اوجی نطنزی «۳۹ ر»

ابوالحسن علی بن جولوغ فرخی سجزی «۴۱ ر ـ ۶۸ پ» مؤلف اشعار زیادی را از دیوان این شاعر نقل نموده است.

قاسم بیک حالتی «۶۹ ر ـ ۷۷ ر»

خلاصهٔ خمسهٔ نظامی گنجوی «۷۹ ر ـ ۸۰ پ و ۸۷ ر ـ ۸۷ پ»

محتشم کاشانی «۸۱ ر ـ ۸۵ پ»

مظهری کشمیری «۸۸ ر»

مثالی اصفهانی «۹۰ ر»

محمد قاسم موجی «۹۱ پ»

ملا محمد صوفی «۹۲ ر ـ ۹۵ پ»

انتخاب از صفات العاشقین هلالی «۹۶ ر ـ ۱۰۵ پ»

میر محمد یوسف جربادقانی «۱۰۶ ر ـ ۱۰۷ پ»

میر محمد معصوم ولد میر حیدر معمایی طباطبائی «۱۰۸ ر ـ ۱۰۸ پ»

ساقی نامهٔ مولانا عبدالرزاق طرزی گیلانی «۱۱۰ ر ـ ۱۱۳ ر»

مطلع :

بیا ساقی اسباب می ساز کن　　　سر خم بنام خدا باز کن

محمد طاهر بسطامی «۱۱۳ پ»

مولانا طوبی طالقانی «۱۱۳ پ»

غزلیات سنجر «۱۱۴ ر»

سلمان ساوجی «۱۱۸ ر ـ ۱۲۱ پ»

زمانا زرکش «۱۲۲ ر ـ ۱۲۵ پ»

غزلیات اوجی نطنزی «۱۲۶ ر ـ ۱۲۷ پ»

چند مثنوی فارسی «۱۲۸ ر ـ ۱۳۱ ر»

دیباچهٔ تحفة الصغر امیر خسرو دهلوی «۱۳۲ ر ـ ۱۳۳ پ»

مولانا زکی همدانی «۱۳۴ ر ـ ۱۳۹ پ»

میر زینتی نطنزی «۱۴۰ ر ـ ۱۴۱ ر»

مولانا هلالی جغتائی (شرح حال) «۱۴۴ ر - ۱۴۴ پ»
غزلیات شیخ علی نقی «۱۴۵ ر - ۱۴۵ پ»
چند قصیده به فارسی «۱۴۶ ر - ۱۴۷ پ»

آغاز مجموعه : «بر سر چاشنی می‌شوند ناکام باکام هرکسی در خور می‌آید و لذت آن در دلها و حلاوت آن در زبان‌ها حال می‌شود و در افواه می بماند».

انجام مجموعه :

در نگنجد درّ و لعل من لدنّی کـان تـوست
هم به معدنهای قال و هم به دریـاهای قـار
روز و شب پشت کرام الکاتبین حل می‌کند
مشکل لوح و قـلم را بـر یـمین و بـر یسـار

شکسته نستعلیق؛ رسالهٔ دوم دستخط مؤلف، بی‌تا؛ صفحات ۱۱۵ و ۱۱۶ سـفید مـانده است؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.
۱۴۷ برگ؛ ۱۵×۲۴ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۵۶۲].

﴿ ۱۳۵۹۴ ﴾

کلیات شمس الحقایق تبریزی = دیوان مولوی بلخی (شعر - فارسی)

از : جلال الدین محمد بن محمد بلخی رومی (۶۷۲ ق)

[مجلس ۲۹۲/۲۶، ش ۷۸۰۹]. نسخهٔ حاضر بخشی از دیوان است و از آغاز و انـجام افتادگی دارد. تخلص شاعر در اشعارش «خاموش» و «شمس» است.

آغاز نسخه :

ساغری چند بخور از کف ساقی وصـال — چو ز پرگار شدی برجه و در رقص درآ
گرد آن نقطه چو پرگار همی زن چرخی — این چنین چرخ فریضست چنین دایره را

انجام نسخه :

جانی که جدا گردد جویای خدا گردد — او نادره‌ای باشد او بوالعجبی باشد

آن دیده کزین ایوان ایوان دگر بیند — صاحب نظری باشد شیرین نقبی باشد

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ تمامی صفحات مجدول شنگرف؛ اکثر صفحات وصالی شده، بعضی اوراق جابه‌جا گردیده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر و لچکی با نقش گل و بلبل مجدول گرهی.

۵۵ برگ؛ ۱۶/۵×۲۵/۵ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۵۹].

﴿ ۱۳۵۹۵ ﴾

مجموعه

۱ ـ شرح القصیدة الاشکنوانیة (ادبیات ـ عربی)

از : قطب‌الدین محمد بن مسعود فالی سیرافی (۷۱۲ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۶۵/۱۰] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ منشآت قائم مقام «۵ صفحه» (نامه ـ فارسی)

نامه‌ای از قائم مقام فراهانی به فاضل خان گروسی است. این نامه بعداً به نسخه، ضمیمه شده است.

آغاز :

«الا یا صبا نجد متی ابحت من نجد — لقد زادنی سراک وجداً علی وجد

باد آمد و بوی عنبر آورد — بادام شکوفه بر سر آورد

کتاب مستطاب که مجموعه فضایل و آداب بود مصحوب میراسمعیل بیک».

اوراقی از نسخه سفید مانده است. هم‌چنین در آغاز نسخه چند صفحه ملحق شده و در آن بخشی از آغاز شرح قصیدهٔ اشکنوانیه مجدداً تحریر شده است.

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۰]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ مقابله و تصحیح شده، لغات در حاشیه معنی شده؛ در برگ ۱۱۳ پ رباعی به عربی از ناصرالدین ابوبکر عمر در مدح

مصر؛ جلد : تیماج، مشکی، مجدول.

۱۱۷ برگ؛ ۹/۵×۱۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۶۶].

﴿ ۱۳۵۹۶ ﴾

مجموعه

۱ ـ شرح القصیدة الاشکنوانیة «۱ پ ـ ۸۹ پ» **(عربی)**

از : قطب‌الدین محمد بن مسعود فالی سیرافی (۷۱۲ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۶۵/۱۰] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ قانون ابن‌سینا [بخشی از آن] «۹۰ ر ـ ۹۶ پ» **(طب ـ عربی)**

فصلی است از کتاب قانون ابن سینا پیرامون «تدبیر المسافر».

آغاز : «بسمله الفصل الثانی منها قول کلی فی تدبیر المسافر قد ینقطع عن».

انجام : «و قد نقع فیه حاشا و یجب ان یمسح انفه بالاسفیناج داخل المنخر تمت».

نسخ؛ رسالهٔ اول سلیمان بن احمد بن محمد بن سلیمان النباطی، ربیع الاول ۱۱۴۷؛ (چند برگ از اول و لابلای نسخه نونویس)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، سرخ.

۹۶ برگ؛ ۱۰/۵×۱۶ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۶۷].

﴿ ۱۳۵۹۷ ﴾

مجموعه

۱ ـ شرح العروض السّاویة «۱ پ ـ ۷۰ پ» **(عروض ـ عربی)**

از : شمس الدین محمود بن عبدالرحمن اصفهانی (۷۴۹ ق)

شرح مهم و معروفی بر عروض ساوی است. عروض ساوی قصیدهٔ لامیه‌ای حدود سیصد بیت، سرودهٔ صدرالدین محمد بن رکن الدین محمد ساوی است که آن را در

مقابل قصیدهٔ عروضیهٔ ابن حاجب سروده است. مطلع عروض ساوی چنین است :

بحمدالملیک الحقّ ذی الطول و العلا　　و شکر ایادیه افتتح متفألا

[کشف الظنون ۲/۱۱۳۶].

آغاز : «بحمد الملیک الحقّ... الحمد هو الثنا و النداء علی الجمیل من نعمه و غیرها یقال حمدته علی انعامه و علی حسبه».

انجام : «فانه ما قصر فی ایراد حل مسایل العالمین فی ابیات منضدة و الفاظ مسددة و صیانتها من الحشو و الایطال و الرکاکة و الاقوا و مع هذا اعترف بالتقصیر و صلی الله...».

۲ ـ نهایة الراغب فی شرح عروض ابن الحاجب «۷۱ پ ـ ۱۳۶ ر» **(عروض ـ عربی)**

از : جمال الدین ابومحمد عبدالرحیم بن المعید اسنوی (۷۷۲ ق)

شرحی بر قصیدهٔ ابن حاجب به نام «المقصد الجلیل فی علم الخلیل» است که در علم عروض سروده است.

آغاز قصیده :

الحمدللّه ذی العرش المجید　　علی الباسه من لباس فضله حللا

شارح این قصیده را بر استادش فتح الدین ابوالنون یونس بن ابراهیم بن عبدالقوی بن قاسم کنانی عسقلانی مصری و او بر ناظم قرائت نموده‌اند. [کشف الظنون ۲/۱۱۳۴].

آغاز: «الحمدللّه ربّ العالمین و صلاته و سلامه علی سیدنا محمد خاتم النبیین و علی آله و صحبه... امّا بعد فان القصیدة المسماة بالمقصد الجلیل نظم الاستاد جمال الدین».

انجام : «بل قد علمت مما سبق انقسامهما ایضا الی حالین و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم».

نسخ؛ رسالهٔ اول محمد بن عبدالفتاح بن ابی‌الغیث المنزلی بلداً و الشافعی مذهباً، پنج‌شنبه ۷ شوال ۱۰۱۱؛ رسالهٔ دوم همو، دوشنبه ۲۰ ربیع‌الثانی ۱۰۱۱؛ رسالهٔ دوم مقابله و تصحیح شده؛ جلد : تیماج، سرخ.

۱۳۶ برگ؛ ۱۴×۱۶/۵ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۶۹].

﴿ ١٣۵٩٨ ﴾

کلیات شمس الحقایق تبریزی = دیوان مولوی بلخی (شعر - فارسی)

از: جلال الدین محمد بن محمد بلخی رومی (۶٧٢ ق)

[مجلس ٢۶/٢٩٢، ش ٧٨٠٩]. گزیده‌ای‌است از دیوان شمس‌تبریزی به‌همان ترتیب اصل.

آغاز نسخه:

ای بگـفته بـر دلم اسـرارهـا　　ای بـرای بـنده پـخته کـارها

چـاره‌ای نـبود بـجز بـیچارگی　　گرچه حیلت می‌کنیم و چارهها

انجام نسخه:

یا ربّ که چه پیدا و نـهان آمـده‌ام　　مــانند دهــان بـهر دهـان آمـده‌ام

این جمله جهان قرارگه نیست مـرا　　آری بــنظارهٔ جــهان آمــده‌ام

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ١٠]؛ برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع، تمام صفحات جدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج، سرخ.

٢٩٧ برگ؛ ١۵×٢۴ سانتی متر؛ ١۴ سطر؛ [ثبت ٨۶۵٧٠].

﴿ ١٣۵٩٩ ﴾

شرح المقدمة الجزولية = شرح القانون (نحو - عربی)

از: ؟

شرح مفصلی است بر «المقدمة الجزولية» تألیف عیسی بن عبدالعزیز بن یللبخت بن عیسی یوماریلی جزولی (۶٠٧ ق)، که به «القانون» مشهور است.

«جزولی» این مقدمه را به صورت املا و تفسیرهایی بر «امالی زجاجی» بیان نموده و شاگردانش تحریر و تقریر نموده‌اند، چون این تدریس و تقریر چندین بار صورت گرفته، نسخه‌های موجود از این کتاب اختلاف زیاد دارند. شارح یکی از اهداف خود را در شرح حاضر جمع بین نسخه‌های متعدد این کتاب ذکر کرده، در اثنای شرح می‌گوید: «فانا قد التزمنا فی هذا الشرح ان نجمع بین النسخ الموجودة من هذا الکتاب فانه کثیر

الإختلاف فانه کان یؤخذ عنه املاء تارة یزید و تارة ینقص». «برگ ۱۶ ر».

به همین دلیل در این شرح، شارح مکرر عبارت «قال رحمه الله فی النسخة المتاخرة» و «فی نسخة أُخری» را به کار می‌برد. ترتیب مطالب کتاب مانند ترتیب «امالی زجاجی» است.

این شرح مفصل بوده و با نقد و ایرادهای فراوان و ذکر اقوال نحویون بصری و کوفی همراه است. [کشف الظنون ۱۸۰۰/۲].

نسخهٔ دیگری از این شرح در کتاب‌خانهٔ مرعشی به شمارهٔ [۷۶۸۹] موجود است که در فهرست [۷۲/۲۰] اشتباهاً به نام «شرح تصریف الملوکی» معرفی شده است.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «و اما الرفعة فاسم لها اذا دلّت علی معنی یحدث بعامل فخصوا الحرکة».

انجام : «و لنقتصر علی هذا القدر اقتصر علیه المصنف لئلا یخرج عن مقتضی الشرح و الله اعلم، جعل الله تعالی عملنا خالصا لوجهه... و صلی الله علی محمد...».

نسخ؛ محمد بن محمد بن احمد بن داود، شب دوشنبه اواسط شعبان ۶۷۶؛ جلد: تیماج، زیتونی، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی.

۸۵ برگ؛ ۲۰×۳۰ سانتی متر؛ ۳۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۷۲].

﴿ ۱۳۶۰۰ ﴾

مجموعه

۱ـ شرح قصیدة بانت سعاد «۲ پ ـ ۳۵ ر» (عربی)

از : جمال الدین ابراهیم بن محمد امیوطی لحمی (۷۹۰ ق)

تلخیصی است از شرح ابن هشام بر قصیدهٔ کعب بن زهیر مشهور به قصیدهٔ بانت سعاد.

[کشف الظنون ۱۳۳۰/۲؛ سزگین ۲۳۱/۲؛ اسعد افندی ش ۲۷۵۵].

آغاز: «الحمدللّٰه ربّ العالمین و صلواته و تسلیماته علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین هذا و قد قصدت ارشدک الله الی اقتطاف شیء من الزبد التی امتخضها».

انجام: «لا یکیع المبتدی عن النظر فی کلامه رضی الله عنه اذا تدرب علی هذا القدر و من الله یستمد التوفیق الی ارشد طریق و الحمدللّٰه...».

۲ ـ المثلثات «۳۶ پ ـ ۴۱ ر» **(شعر ـ عربی)**

از: ابوعلی محمد بن المستنیر قطرب نحوی (۲۰۶ ق)

ارجوزه‌ای ۶۴ بیتی است در بیان معانی سه گانهٔ کلماتی که از نظر شکل هم‌سان هستند، اما حرف اول آن‌ها با سه حرکت فتح، کسر و ضم خوانده می‌شود و در هر صورت یک معنی خاص و مختلف دارد ولی با اعراب‌های مختلف معانی مختلف دارند.

[فرهنگنامه‌های عربی به فارسی، ص ۲۰۹؛ سزگین ۶۲/۸ ـ ۶۴].

آغاز:

یا مولعا بالغضب	و الهجر و التجنب
جنک قد برح بی	فی جده و اللعب

انجام:

«نظمت فی حبی له	مثلثا لقطرب

اول ست و احرست یسقطان من اللغة تم».

نسخ؛ رسالهٔ اول علی بن زین الدین بن علی بن ابراهیم الشربینی بلداً الشافعی مذهباً، چهارشنبه ۱۹ شهرالله المحرم ۸۵۱؛ رسالهٔ دوم محمد بن داود بن علی بن منصور الآبی الشافعی، شعبان ۸۱۲؛ رسالهٔ اول مقابله و تصحیح شده؛ جلد : تیماج، مشکی، مجدول گرهی.

۴۱ برگ؛ ۱۳×۱۸ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۷۳].

﴿ ۱۳۶۰۱ ﴾

دیوان رشید وطواط **(فارسی)**

از: رشیدالدین محمد بن عبدالجلیل بلخی (۵۷۳ یا ۵۷۸ ق)

[مجلس ۲۳۱/۳ ـ ۲۳۲ و ۴۳۳/۸ و ۲۷۰/۱۳ و ۳۵۴/۱۷؛ منزوی ۲۶۰/۳؛ الذریعه ۱۲۷۰/۹؛ مشار، فارسی ۲۳۸۹/۲].

نسخهٔ حاضر، قصائد، غزلیات و رباعیات شاعر را شامل است.

آغاز:

ای زمین را از رخت چون آسمان فرّ و بها

بوسه را از لبت ملک زمین زیبد بها

یک زمانی زلف را زان روی چون مه باز کن

تا زمین را بیش گردد ز آسمان فرّ و بها

انجام:

آن دست زنان و پای کوبان پیوست

زین پیش که رستمی من از کوی تو مست

آن دستِ مرا کنون درآور در پای

وان پایِ مرا کنون درافکن در دست

نستعلیق؛ بی‌کا، ذی‌حجّهٔ ۱۰۱۸ (دو برگ اول نونویس)؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده؛ چند برگ از اول و آخر نسخه وصالی شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۱۱۰ برگ؛ ۲۳×۱۲ سانتی متر؛ ۱۹ ـ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۷۶].

﴿ ۱۳۶۰۲ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان عبدالواسع جبلی «۱ پ ـ ۹۹ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: بدیع الزمان عبدالواسع بن میر عبدالجامع جبلی (قرن ۶ ق)

[مجلس ۳۶۵/۲۶، ش ۷۸۸۶/۸]. نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر را شامل است.

آغاز:

یا صاحبی این الخبر زان سرو قد سیمبر
کز عشق او گشتم سمر لب تشنه و خسته جگر

برکنده جان افکنده سر باکام خشک و چشم تر
گردد ز غم زیر و زبر دنیا و دین و جان و تن

انجام:

از چرخ نصیب من گزند افتاد است　　در گردن دانشم کمند افتاد است
بخت من از آن چنین نژند افتاد است　　کین مایهٔ همتم بلند افتاد است

۲ ـ دیوان سوزنی «۱۲۵ پ ـ ۲۶۱» **(شعر ـ فارسی)**

از: شمس‌الدین محمد بن علی سوزنی سمرقندی (۵۶۲ ق)

[مجلس ۲۴۴/۳ و ۱۶۱/۶ و منزوی ۲۳۶۴/۳ و الذریعه ۴۷۶/۹].

نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر را شامل است.

آغاز:

نور دین نور عین و مهر و وفا　　آفریده شده ز لطف و صفا
باب تو مهر چرخ مکرمت است　　تو هم از مهر زاده هم ز وفا

انجام:

همه یاران ز من بزرگ شدند　　من بماندم به چشم ایشان خرد
ای دریغا که من نه بتوانم　　خویشتن را یکی... در برد

نستعلیق؛ میرزا علی، رسالهٔ اول رجب ۱۲۷۴؛ رسالهٔ دوم ۱۲۷۴ [برگ ۱۸۸]؛ از برگ ۱۰۰ تا ۱۲۴ سفید مانده است؛ جلد: گالینگور، مشکی.

۲۶۲ برگ؛ ۱۳×۲۰ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۷۵].

﴿ ۱۳۶۰۳ ﴾

القوانین المحکمة **(اصول فقه ـ عربی)**

از: میرزا ابوالقاسم بن حسن گیلانی قمی (۱۲۳۱ ق)

[مجلس ۳۷۵/۲۵، ش ۷۳۹۱]. نسخهٔ حاضر از اول کتاب تا اواسط عام و خاص را شامل است.

آغاز: «الحمدللّه الذی هدانا الی اصول الفروع».

انجام نسخه: «... اختلفوا فی جواز تخصیص العام بمفهوم المخالفة».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [در زمان مؤلف]؛ در حاشیه تصحیح شده، در برگ‌های ۹۵ و ۹۶ حاشیه به امضاء «منه دام ظله العالی»؛ جلد: مقوا، عطف و گوشه تیماج.

۱۰۱ برگ؛ ۲۱×۱۷ سانتی متر؛ ۲۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۷۷].

﴿ ۱۳۶۰۴ ﴾

کلیات ملکم خان ارمنی **(فارسی)**

از: ناظم الدوله میرزا ملکم خان ارمنی (۱۳۲۶ ق)

۱ ـ پولتیکهای دولتی «۱ پ ـ ۳۹ پ»

[منزوی ۱۵۵۶/۲].

آغاز: «پولتیک ایران چیست کشتی دولت کجا می‌رود در این دریا».

۲ ـ کتابچهٔ غیبی = دفتر تنظیمات «۴۰ پ ـ ۵۹ ر»

[منزوی ۱۶۵۹/۲].

آغاز: «اشخاصی که شما را شناخته‌اند تأسف دارند که پیر شده‌اید ولی تأسف من در این است».

۳ ـ تنظیم لشکر و مجلس اداره «۵۹ پ ـ ۶۷ پ»

[منزوی ۱۵۸۳/۲].

آغاز: «پس از بیان این مسئله یک نکته عرض می‌کنم که می‌توان گفت».

۴ ـ دفتر قانون «۶۸ ر ـ ۸۶ پ»

[منزوی ۱۶۰۸/۲].

آغاز: «طهران نسبت به ترکستان کمال نظم را دارد ولی ایران نسبت به چهل دولت دیگر...».

۵ ـ دستگاه دیوان «۸۶ پ ـ ۹۳ ر»

[مجلس ۴۶۵/۲۶، ش ۷۹۷۹/۳؛ منزوی ۱۶۰۵/۲].

آغاز: «سؤال ایران نظم ندارد، بتوجه تو را از کجا باین شهرت ناظم ایران قرار داده‌اند».

۶ ـ پولتیک روس و انگلیس «۹۳ ر ـ ۹۵ پ»

[منزوی ۱۵۵۵/۲].

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

شکسته نستعلیق؛ سید ابوالقاسم، رسالهٔ اول ۵ جمادی الاخری ۱۳۰۶، رسالهٔ دوم ۱۲۸۹ دارالسلطنه تبریز، رسالهٔ سوم جمعه ۲۶ رجب ۱۳۰۶، رسالهٔ چهارم یکشنبه ۶ شعبان ۱۳۰۶، رسالهٔ پنجم ۳۰ رمضان‌المبارک ۱۳۰۶، رسالهٔ ششم شوال ۱۳۰۶؛ عناوین شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۹۵ برگ؛ ۱۷×۲۲ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۷۸].

﴿ ۱۳۶۰۵ ﴾

فصل الخطاب الابراهیمیة فی کشف عبارات الروضة البهیة (فقه ـ عربی)

از: ابراهیم بن محمد حسین بن مجدالدین بن سید علیخان مدنی شیرازی (حدود ۱۲۵۵ ق)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله ـ قوله» بر «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة»

شهید ثانی. این حاشیه، مفصل و به صورت استدلالی برگزار شده است.

نسخهٔ حاضر از اول حاشیه تا نیمه‌های کتاب الصلوة (حکم نماز خواندن اطفال) را شامل است.

نسخهٔ دیگری از این کتاب در کتاب‌خانهٔ ملی تربیت به شمارهٔ ۶۲ موجود است که شامل مباحث طهارت و صلاة است.

[فهرست کتابخانهٔ دولتی تربیت تبریز، کتب خطی، محمد نخجوانی ص ۵۷؛ الذریعه ۲۳۰/۱۶].

آغاز : «الحمدللّه الذی نور قلوبنا بسراج منیر معرفته و صیر قرة عیوننا فی اصباح الشیعة بمصباح الشریعة... قوله کتاب هو مصدر ثالث لکتب کما فی المدارک اما باعتبار ما قاله بعض علماء التصریف...».

انجام : «بل المراد منه التعوید و المداومة علی افعال المکلفین و الغایة من التعوید المذکور ذلك فهو امر خارج عن المراد منه غایة له و الحمدللّه ربّ العالمین».

نسخ خوانا؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛
جلد : تیماج، مشکی، مجدول گرهی
۱۲۷ برگ؛ ۱۹/۵×۲۹/۵ سانتی متر؛ ۳۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۷۹].

﴿ ۱۳۶۰۶ ﴾

مجموعه

۱ ـ شرح المعلقات السبع «۱ ر ـ ۱۸ پ» **(ادبیات ـ عربی)**

از : ابوعبدالله حسین بن احمد زوزنی (۴۸۶ ق)

[مجلس ۱۰۷/۲۵، ش ۷۰۹۹]. نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد و آغازش با آغاز آن نسخه برابر است.

انجام : «ثمّ لمّا نقل بالهمزة الی باب الافعال قصر الی الوصول الی المفعول به و هذا عکس القیاس المطرد لأن مالم یتعد الی المفعول فی الاصل تعدی الیه».

- برگ‌های «۱۹ ر - ۲۴ پ» سفید است.

۲ - حاشیهٔ معالم‌الدین «۲۵ ر - ۱۴۴ پ» **(اصول فقه - عربی)**

از: ؟

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله - قوله» بر «معالم الدین» شیخ حسن عاملی.
نسخهٔ حاضر از آغاز مبحث «وضع» تا آخر «الامر بالامر» را شامل است و از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز: «ثم الوضع یحتمل ان یکون علی وجه الارتجال او النقل ثمّ کان واحد».

انجام: «و القول بان الامر یطلق علیهما فیکون مشترکا بینهما ممنوع فی صیغة الامر».

۳- قصیدهٔ ابن‌عمید در مورد غلامی‌که بر سرش سایه‌انداخته‌بود«۱۴۵پ -۱۵۳ر»**(عربی)**

از: ابن عمید محمد بن حسین عمید (۳۶۰ ق)

رسائل ابن عمید در جلد ۷۱/۲۶، ش [۷۵۷۷] معرفی گردید.

آغاز:

و اعجب من ذا انها فی اکفهم | تأجّج نار والاکف یجور
کانما الخال تحت القرط فی عنق | بدی لنا من محیّا جل من خلقا

انجام:

ورائها افرح حمر حواصلها | فلا الی شجر تَأْوی و لا ماء

۴ - شعری از قطری بن الفجاءة «۱۵۳ پ» **(عربی)**

۵ - مغنی اللبیب «۱۵۴ ر - ۲۰۵ پ» **(نحو - عربی)**

از: جمال الدین عبدالله بن یوسف معروف به ابن هشام (۷۶۲ ق)

[مجلس ۱۶۴/۲۵، ش ۷۱۵۵]. نسخهٔ حاضر بخشی از باب دوم و سوم را شامل است.

آغاز نسخه: «إنّ للتفصیل نحو الناس رجلان رجل اکرمته و رجل اهنته و قوله...».

انجام نسخه:

«تناغی غزالاً عند باب ابن عامر | وکحل ماقیک الحسان باثمد

و استدل الصفار بهذا البيت و بقوله و قائلة خولان».

۶ـ حاشية البهجة المرضية «۲۰۶ ر ـ ۲۲۹ ر» **(نحو ـ عربی)**

از: ؟

حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله ـ قوله» بر کتاب «البهجة المرضية فی شرح الالفية» جلال الدين سيوطی.

نسخهٔ حاضر از اول حاشیه تا «نون المخففة من المثقلة» را شامل است.

آغاز: «الحمدلله ربّ العالمين و الصلوة... قوله بسم الله اقول ههنا اشكال مشهور».

انجام نسخه: «و الجمهور اوّلوا الآية ای كالجمع الذی خاضوا انتهی، قوله من اللغات ای اللغات الاربعة».

نستعلیق و نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ (رسالهٔ ششم به خط مؤلف)؛ بخشی از عناوین شنگرف؛ رسالهٔ دوم و ششم در حاشیه تصحیح شده، رسالهٔ پنجم با حواشی مختلف، رسالهٔ ششم با حواشی به امضاء «منه»؛ بعضی از عبارات رسالهٔ ششم خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۲۲۵ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۸۱].

﴾ ۱۳۶۰۷ ﴿

مجموعه

۱ ـ احاديث منظوم «۱ ر ـ ۶ ر» **(حديث ـ فارسی و عربی)**

از: ؟

در این رساله بیست و دو حدیث از کلمات قصار حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به ترتیب حروف آغاز حدیث جمع‌آوری و هر کدام با یک رباعی به فارسی ترجمه شده است.

آغاز: «الحمدلله العالم الخبير السميع البصير العلی الكبير الواحد بلانظير... قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الراحمون يرحمهم الرحمن ارحموا من فی الارض

هر که رحمت کند بر اهل زمین ز آسمان رحمتش نثار کنند
کهترانرا بزرگ دار همه تا خطابت بزرگوار کنند».

انجام: «الید العلیا خیر من الید السفلی

دست بالا ز دست زیر بهست بشنو از عاقلی و داننده
گفت سید که دست بخشنده بهتر است از ید ستاننده».

۲ ـ نظم صد کلمهٔ امیرالمؤمنین «۶ پ ـ ۱۸ پ» **(حدیث ـ فارسی و عربی)**

از: عادل خراسانی (قرن ۱۰ ق)

شاعر، صد کلمهٔ امیرالمؤمنینؑ را که جاحظ جمع‌آوری کرده، هر کدام را در یک رباعی به نظم کشیده است. در نسخهٔ حاضر ترجمه‌ها در لابه‌لای سطور و زیر احادیث نوشته شده است.

[مجلس ۱۴/۶؛ الذریعه ۱۱۲/۴ و ۶۶۳/۹؛ منزوی ۱۶۴۳/۲ و ۲۹۸۷/۴].

آغاز:

«بهترین هر کلام ای نور چشم مردمان هست نام خالق بسیار بخش مهربان

حدیث اول: لو کشف الغطاء ما ازددت یقیناً

حال خلد و جحیم دانستم به یقین آنچنان که می‌باید».

انجام نسخه: «الحاسد مغتاظ علی من لا ذنب له

هست مرد حسود خشم آلود بر کسی کو نکرد هیچ گناه
نعمت خلق دید و نتواند رنجه باشد ز اصطناع اله».

ثلث زیبا (احادیث به خط جلی)؛ محمود بن احمد الرغا، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول مذهب؛ احادیث و ترجمهٔ منظوم آن داخل جدول زرین، در برگ اول شمسه مذهب الوان؛ تمام برگ‌های نسخه در وسط اوراق جدید وصالی شده؛ بدون جلد.

۱۸ برگ؛ ۱۶×۲۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۵۸۴].

﴿ ۱۳۶۰۸ ﴾

دیوان فرقتی کاشانی (شعر ـ فارسی)

از: ابوتراب بیگ بن میرزا علی فرقتی انجدانی کاشانی (۱۰۲۶ یا ۱۰۲۷ ق)

دیوان قصاید و غزلیات و قطعات شاعر است که در اشعارش «فرقتی» تخلص می‌کند.

[منزوی ۲۴۶۴/۳؛ دانشگاه ۱۲۷۰/۹ و ۲۷۳۳/۱۲؛ الذریعه ۸۲۴/۹].

آغاز:

یکی اعجاز پیر می فروش اینست ای زاهد

که می‌آرد برون از چوب خشکی آتش تر را

قدت طوبیست روی جنّت و لعل لبت کوثر

همانا کرده حسنت آشکارا روز محشر را

انجام:

کفار و اسیر بت بیجان گشتن   زهاد و بگرد سرّ ایمان گشتن

حاجی و ره کعبه و حیران گشتن   ما و سر کوی یار و حیران گشتن

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ اول نسخه یادداشتی از شیخ جابری در مورد شاعر این دیوان؛ جلد: تیماج، مشکی، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی؛ نام جلدساز به شکل مهر بیضوی به سجع «محمد مرجع ۱۳۱۲» در داخل سر ترنج.

۸۲ برگ؛ ۸×۱۵ سانتی متر (قطع پالتویی)؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۸۳].

﴿ ۱۳۶۰۹ ﴾

جنگ اشعار (فارسی)

جنگی است شامل قصاید و غزلیات فارسی، در توحید، موعظه و مدح چهارده معصوم علیهم‌السلام. در این جنگ که در قرن نهم تنظیم شده، اشعار شاعران گم‌نامی درج شده که در جایی معرفی نشده‌اند؛ چون شعر آن‌ها در مدح اهل‌بیت علیهم‌السلام است، می‌توان یقین

نمود که همه آن‌ها مذهب شیعهٔ امامیه داشته‌اند.

اوراق نسخه در صحافی جابه‌جا گردیده و آسیب جبران‌ناپذیری به آن وارد شده است.

فهرست موضوعات اشعار و نام شاعرانی که شعرشان در این جنگ ذکر شده عبارت است از :

۱ ـ فی التوحید، افجنگی «۱ ر ـ ۲ پ»

۲ ـ نصیحت، ابن سراجی «۳ ر ـ ۵ ر»

۳ ـ نصیحت، ثنایی «۵ ر ـ ۵ پ»

۴ ـ فی ا لنعت، از : طوطی که در تبریز سروده است. «۵ پ ـ ۹ پ»

۵ ـ فی النعت، جمال آملی «۹ پ ـ ۱۱ ر»

۶ ـ فی النعت، ؟ «۱۱ ر ـ ۱۱ پ»

۷ ـ فی نعت حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم، درویش سلطان ابن غیاث «۱۳ ر ـ ۱۴ ر»

۸ ـ روایت از جابر انصاری، توحیدی «۱۴ ر ـ ۱۷ ر» در آن می‌گوید :

مه صومم ز هجرت بود صاد و لام و جیم آندم

که شد منظوم این درها ز بحر دل چنین غرا

(۷۳۳ ق)

۹ ـ در نصیحت، افجنگی «۱۷ ر ـ ۱۸ پ»

۱۰ ـ فی منقبت شاه مردان، افجنگی «۱۸ پ ـ ۲۰ پ»

۱۱ ـ فی التوحید، سلیمی «۲۰ پ ـ ۲۴ ر»

۱۲ ـ حکایت جرجیس نبی علیه السلام «۲۴ پ»

۱۳ ـ در شکایت فلک، راهب «۲۵ پ»

۱۴ ـ فی التوحید «۲۷ پ»

۱۵ ـ فی المنقبت «۲۸ پ»

۱۶ ـ فی التوحید، ابوالقاسم «۲۹ ر»

۱۷ ـ ولایت نامه شاه مردان، حسن «۳۰ ر»

۱۸ ـ فی المنقبت «۳۱ ر»

۱۹ ـ منقبت، ادهمی «۳۱ پ»

۲۰ ـ فی المنقبت «۳۲ پ»

۲۱ ـ ولایت نامه «۳۳ پ»

۲۲ ـ فی المنقبت، شمس الدین «۳۴ ر»

۲۳ ـ فی المنقبت، سنجری «۳۴ ر»

۲۴ ـ فی التوحید، جلال جعفری «۳۶ ر»

۲۵ ـ منقبت، تقی «۳۷ پ»

۲۶ ـ فی المنقبت «۳۸ ر»

۲۷ ـ معجزات حضرت مصطفی و پنج مسئله اعرابی از شاه ولایت «۴۳ ر»

۲۸ ـ وفات نامهٔ حضرت فاطمه خاتون خیرالنساء علیهاالسلام «۴۶ پ»

۲۹ ـ قصه سلطان خراسان و زهر دادن و شهادت آن حضرت «۴۸ ر»

۳۰ ـ نعت مصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله، برهان «۵۳ پ»

۳۱ ـ حکایت برق دیو و بند بر گردن او از دست شاه مردان، ناطق شیرازی «۵۳ پ»

۳۲ ـ فی المنقب، غیاثا «۵۵ ر»

۳۳ ـ منقب شاه مردان، مولانا رومی «۵۶ ر»

۳۴ ـ حکایت قلبان پادشاه که مبغض ولایت بود، کمال فارسی «۵۷ پ»

۳۵ ـ فی منقبت الائمة علیهم‌السلام، علی حجازی «۶۰ ر»

۳۶ ـ فی التوحید، شمسک «۶۱ پ»

۳۷ ـ ولایت نامه شاه مردان، حمزه کوچک «۶۴ پ»

۳۸ ـ ولایت نامه شاه مردان، عصمت «۶۵ پ»

۳۹ ـ منقبت شاه مردان، ابن حسن «۶۸ ر»

۴۰ ـ فی التوحید، عطار (دو قصیده) «۶۸ ر»

۴۱ ـ فی توحید باری تعالی، جمال ساوجی «۷۱ پ»

۴۲ ـ مناجات، عطار «۷۲ ر»

۴۳ ـ اسامی اجداد حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله، عارف «۷۳ ر»

۴۴ ـ فی نعت مصطفی صلی الله علیه و آله، حافظ (غیر از حافظ شیرازی) «۷۴ ر»

۴۵ ـ منقبت شاه مردان، جوالیقی «۷۵ پ»

۴۶ ـ فی نعت مصطفی، بدر جاجرمی «۷۶ ر»

۴۷ ـ فی التوحید، ابن غیاث «۷۷ ر»

۴۸ ـ معجزات حضرت مصطفی و مهمانی جابر رفتن و قتل فرزندان، سلیمی «۷۷ پ»

۴۹ ـ ولایت نامه شاه مردان و جواب مسئلهٔ قیصر گفتن، ثنایی «۸۰ ر»

۵۰ ـ قصهٔ شیر مست، ثنایی «۸۳ ر»

۵۱ ـ سؤال نامه «۸۳ پ»

۵۲ ـ نصیحت، سلیمان «۸۶ ر»

۵۳ ـ حکایت پادشاه و دخترش «۸۹ پ»

۵۴ ـ حکایت گلخن مفلس «۹۲ پ»

۵۵ ـ حکایت ملک شاه در اصفهان، مسیب «۹۳ ر»

۵۶ ـ حکایت زن جادوگر که در کشمیر بود، محمود «۹۵ ر»

۵۷ ـ نصیحت نامه «۹۶ ر»

۵۸ ـ منقبت شاه مردان، غیاث «۹۸ ر»

۵۹ ـ فی توحید باری تعالی «۱۰۰ ر»

۶۰ ـ دیوان جنید (منتخب) «۱۰۱ ر»

بخشی از غزلیات شاعر است با تخلص جنید.

۶۱ ـ اشعار قاسم «۱۱۵ ر»

آغاز: «برو ای عاشق شوریدهٔ سرگشته سودایی شیدایی سرمست ازین عالم پرفتنه و آشوب بشو دست».

آغاز: «ای صبا یک سحری رو به سرکوی نگار من و برگو ز من دلشده آن دلبر بی مهر و وفا را».

آغاز: «گوش و هوش و دل و جان و خرد و خاطر و فهم و نظر و دانش و بینش همه جمع آر».

آغاز: «برو ای باد بگو دلبر سنگین دل بد عهد بلاجوی ستم کار».

آغاز: «ای برادر مرو اندر پی نفس سگ جفاکار بدآموز خدا را همچو مردان بکن».

۷۸ ـ بحر طویل در وصف یار، ابن غیاثا «۱۲۹ ر»

آغاز: «ای اصل اسما فرعت مسما الا و نعما جان و دل ما».

۷۹ ـ فی المنقبت «۱۲۹ پ»

۸۰ ـ اشعار جنید «۱۳۳ ر»

۸۱ ـ حکایت «۱۳۴ ر»

۸۲ ـ مذمت «۱۳۶ ر»

۸۳ ـ حکایت بنای مشهد مقدس علی علیه‌السلام، جنید «۱۳۶ پ»

۸۴ ـ اشعار جنید، آذری، عصمت، قاسم «۱۳۹ پ»

۸۵ ـ فی التوحید، سلیمی «۱۴۱ ر»

۸۶ ـ صلوات نامه، سلیمی «۱۴۲ ر»

۸۷ ـ ولایت نامهٔ امیرالمؤمنین و دست بریدن، مولوی «۱۴۳ ر»

۸۸ ـ اشعار جنید «۱۴۶ ر»

۸۹ ـ منقبت اهل بیت، احمدی «۱۴۷ ر»

۹۰ ـ حکایت مارگیر «۱۵۰ ر»

۹۱ ـ حکایت شبلی «۱۵۰ پ»

۹۲ ـ اشعار مولای رومی «۱۵۱ ر»

۹۳ ـ ولایت نامه شاه مردان، حسام «۱۵۵ ر»

۹۴ ـ اشعار، جنید «۱۵۶ ر»

۹۵ ـ اشعاری از : عماد، ناطق، اوحدی، سعدی، سنایی، مولوی «۱۵۹ ر»

۹۶ ـ اشعار جنید «۱۶۴ ر»

۹۷ ـ اشعار کمال فارسی «۱۷۲ ر»

۹۸ ـ اشعار شمس تبریزی «۱۷۸ ر»

۹۹ ـ اشعار حسن کاشی «۱۸۲ ر»

۱۰۰ ـ اشعار عیلانی «۱۸۶ ر»

۱۰۱ ـ اشعاری از : سعدی، خاقانی، حافظ، شمس تبریزی، سیدعلی، سنایی، خواجو، مغربی، مولوی رومی «۱۸۶ پ ـ ۳۲۸ پ»

آغاز جنگ :

علم غیبی کس نمی‌داند بجز پروردگار　　گر کسی گوید که من دانم ازو باور مدار
مصطفی هرگز نگفتی تا نگفتی جبرئیل　　جبرئیلش هم نگفتی تا نگفتی کردگار

انجام جنگ :

سالکانِ ره او را ز سر صدق یقین　　نور مهرش عوض شمع درفشان آمد
هر دو عالم ز طفیلش رقم هستی یافت　　خون فطرت بحق جد تو مهمان آمد

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف و زرین و لاجوردی، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی؛ تمام اوراق نسخه در وسط برگ‌های جدید وصالی شده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج مذهب با سر با نقش گل و بلبل، مجدول مذهب.

۲۳۸ برگ؛ ۱۶/۵×۲۵/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۸۵].

۱۳۶۱۰

جنگ صفی یزدی (فارسی)

از : صفی قلی بیگ بن محمد علی بیگ یزدی (قرن ۱۱ ق)

مؤلف از ادیبان و حاکمان عصر صفوی و از طرف شاه عباس، وزیر یزد بوده است. او در اشعارش به «صفی» تخلص می‌کند. شرح حال وی در فرهنگ سخنوران ص ۳۴۰ و لغت‌نامهٔ دهخدا، مادّه «صفی قلی بیگ» ذکر شده است. او در این جنگ مطالبی از معاصران و متقدمان خود به نظم و نثر جمع‌آوری نموده و در ضمن آن اشعاری از خود نیز آورده است. هم‌چنین در آن، ماده تاریخ‌هایی را که خود سروده، درج نموده است که

از آن‌ها ارتباط وی با دانشمندخان[1] - از اُمرای هند - روشن می‌گردد. این ماده تاریخ‌ها در سال‌های ۱۰۷۸ و ۱۰۸۱ سروده شده است.

این جنگ مفصل بوده و نسخهٔ حاضر طبق برگ شمار اصل، از برگ ۱۵۴ تا ۲۴۴ را شامل است. هم‌چنین در آن مطالبی بعداً اضافه شده است.

فهرست مطالب موجود در این جنگ بدین ترتیب است :

۱ - **اشعاری** از زرگر اصفهانی[2] به خط عبدالمطلب کنی تحریر شده در ۸ جمادی الثانی ۱۲۷۹ «۱ ر - ۲ پ».

۲ - نان و حلوا «۳ ر - ۹ ر» (مثنوی - فارسی)

از : شیخ بهاءالدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۴] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است. در پایان نسخهٔ حاضر چند بیت از شیخ بهایی در مدح این مثنوی ذکر شده است.

۳ - دوازده امام = اثناعشریه «۹ ر» (عربی)

از : مؤلف پیشین

چند بیت است در درود و ثناء بر ائمه علیهم‌السلام

آغاز :

سـلام اللـه عـليكم — اهـل بـيت العـصمة

۴ - دوازده امام منظوم = صلواتیه «۹ ر» (عربی)

از : ؟

آغاز :

بحبیب حسبی و حسیب نسبی — و طـبیب ادبی و لبیب نـجبی

۱- گویا همان «نعمت خان عالی» مشهور به دانشمندخان صاحب تفسیر نعمت خانی.

۲- در فرهنگ سخنوران ص ۲۴۷ دو شاعر با این نام ذکر شده : آقا محمد حسن زرگر اصفهانی (متوفای ۱۲۷۰ ق)، شیخ نجیب‌الدین رضا زرگر اصفهانی تبریزی (متوفای ۱۰۸۰ ق) و اشعار مذکور متعلّق به یکی از این دو شاعر است.

۵ ـ دوازده امام منظوم «۹ پ» (عربی)

از : ؟

ذی شرف مشرف ذی ظفر مظفر ذی خطر مخطر ذی کرم مکرم

۶ ـ دوازده امام منظوم «۹ پ» (عربی)

از : ؟

آغاز :

الهی بنبیٍ عربی و رسول مدنی و اخیه اسدالله مسمی بعلی

و بزهراء بتولٍ و بامٍ ولدتها و بسبطیه و شبلیه هما نجل زکی

۷ ـ تفسیر کوتاه سورهٔ حمد «۹ پ» (عربی)

منسوب به : فخرالدین محمد بن عمر رازی (۶۰۶ ق)

تمامی این تفسیر چنین است : «الحمدللّه الذی قدرنا فی سوابق علمه بالفضل و الاحسان ربّ العالمین ربنا فی دارالدنیا بنعیم الالوان الرحمن علینا فی السکرات بالبشارة و الامان الرحیم علینا فی القبور بین الحیات و الدیدان مالک یوم الدین یحکم فیه بالعدل و الاحسان، ایاک نعبد عبادة العبود فی کلّ حین و اوان و ایاک نستعین علی جمیع الاعداء من النفس و الشیطان اهدنا الصراط المستقیم للاستعانة علی الایمان صراط الذین انعمت علیهم علی طریق الجنان غیرالمغضوب علیهم ولاالضالین من البدع و العصیان».

۸ ـ **خطبهٔ** شیخ علاءالدین محمد بن استاد صاحب جنگ «۹ پ ـ ۱۰ پ» (عربی)

در این خطبه، مؤلف اسامی ۱۱۴ سورهٔ قرآنی را به ترتیب سور درج نموده است.

آغاز : «الحمدللّه الّذی فتح بفاتحة کتابه ابواب الرحمة علی المؤمنین و جعل ذبح بقرة بنی اسرائیل عبرة للعالمین و فضل آل عمران علی العالمین خلق النساء شهوة للرجال».

۹ ـ **خطبه نکاح** انشای میرمحمدباقر داماد حسینی «۱۰ ر» (عربی)

آغاز : «الحمدللّه مرصع عُقَدِ عَقدِ عروس الفلك باللؤلؤ اللالاء و مزینَ اجنحة طاوس الملک بالحمراء و الخضراء».

۱۰ـ **چند حدیث‌نبوی** در احوال‌زنان،خطبهٔ‌نکاح برای ثبت‌در قبالهٔ‌نکاح«۱۱ر.۱۱پ»

۱۱ ـ **فایده** در دیدن ماه‌های نو، دعای رؤیت هلال «۱۱ پ»

۱۲ ـ **ساعات استخاره**، طریق استخاره، کیفیت استخارهٔ تسبیح، کیفیت استخارهٔ ذات الرقاع «۱۱ پ ـ ۱۲ ر»

۱۳ ـ **دعا** برای قضای حاجات، ابدال هفت‌گانهٔ روی زمین « ۱۲ پ»

۱۴ ـ **فال نامهٔ** امیرالمؤمنین(ع) و فال نامهٔ امام صادق(ع) و طریق دانستن آمدن و نیامدن مسافر از سفر «۱۳ ر»

۱۵ ـ **فصل** فی معرفة الاکتاف من کتاب فرخ نامهٔ جمالی [1] «۱۳ ر ـ ۱۴ ر» (فارسی)

۱۶ ـ **غالب و مغلوب** «۱۴ ر ـ ۱۴ پ» (فارسی)

منسوب به : ارسطو

[مجلس ۳۱/۱۰؛ سپهسالار ۳۴۶/۵؛ منزوی ۳۳۰/۱].

آغاز : «بسمله اما بعد این رساله‌ای است مشهور به رسالهٔ غالب و مغلوب که فیلسوف زمان ارسطاطالیس حکیم از برای پادشاه عدیم المثال اسکندر ذوالقرنین ساخته و پرداخته».

۱۷ ـ **اظهار مضمر** [2] «۱۴ پ» (شعر ـ فارسی)

از : ترکمان

۱۸ ـ **اظهار مضمر** «۱۵ ر» (شعر ـ فارسی)

از : میر قطب الدین حیدر اردکانی

۱ـ الذریعه ۱۵۷/۱۶.

۲ـ «اظهار مضمر» نزد بلغا آن است که شعری گفته شود بر وجهی که از حروف کلامی مخصوص. و یا از جملهٔ حروف تهجی، هر چه شخصی در ضمیر خود گیرد. چون مصراع مصراع یا بیت بیت آن شعر بخوانند و از آن شخص پرسند که آن حرف در این‌جا هست و یا نه، و آن‌کس معین نماید معلوم شود که کدام حرف است. موافق قاعده‌ای که مقرّر کرده‌اند. «لغت نامه دهخدا، مادهٔ اظهار».

۱۹ ـ اظهار مضمر «۱۵ ر» (شعر ـ فارسی)

از : قطب الدین خسروشاه

۲۰ ـ مطالب متفرقه : معمای فقهی منظوم، طریق معرفت غالب و مغلوب، اشعاری از : سحابی و صفی قلی بیک (جامع جنگ) و آخوند معزا و مولانا مؤمن خسروی، از منشآت میرزا جعفر وزیر، چند معما، مطلبی از قواعد شهید، مناجاتی به زبان یونانی، سه قلم خطوط غریبه، از منشآت امیرمحمد صالح «۱۵ ر ـ ۱۶ ر»

۲۱ ـ قسمت نامهٔ میراث فهمی «۱۷ ر» (مثنوی ـ فارسی)

از : ملا محمد تهرانی معروف به فهمی رازی (قرن ۱۰ ق)

[الذریعه ۸۲/۱۷؛ دانشگاه ۲۲۴۵/۱۱؛ منزوی ۳۰۳۷/۴].

آغاز :

زیبا هر آنچه مانده ز بابا از آن تو   بد ای برادر از من و زیبا از آن تـو

۲۲ ـ دو غزل از حافظ شیرازی به خط قربانعلی تحریر در ۱۲۳۵ «۱۷ پ ـ ۱۸ ر»

۲۳ ـ شعری از حسینقلی فرزند حاج رجبعلی که در شوال ۱۳۰۹ نوشته‌است «۱۸ پ»

۲۴ ـ دیباچهٔ بیاض «۱۹ ر» (فارسی)

از : ؟

آغاز :

این نادره مجموعهٔ اقسـام سـخن   گلهای گلاب را بود چون گلشن

۲۵ ـ قضا و قدر «۱۹ پ ـ ۲۲ پ» (مثنوی ـ فارسی)

از : محمدقلی سلیم تهرانی (۱۰۵۷ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۳۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آغاز آن نسخه برابر است.

۲۶ ـ مثنوی شیر و نهنگ «۲۲ پ ـ ۲۳ پ» (فارسی)

از : مظفر[1]

۱ـ در فرهنگ سخنوران ص ۵۴۸ و ۵۴۹ چند شاعر با تخلص مظفر معرفی شده است.

آغاز :

در سـفر ... ز بـخت سـعید / دیده به دیدار حکیمی رسید

ریـختهٔ مـعنی یونان زمـین / سرمه کش دیدهٔ عـین الیـقین

۲۷ ـ مثنوی واهب، از : مستوفی متخلص به واهب «۲۳ پ» (فارسی)

۲۸ ـ مثنوی درد دست، از : میرزا حسین «۲۳ پ ـ ۲۵ پ» (فارسی)

آغاز :

چمن پیرای گلزار غـم و درد / سرشک گوشهٔ چشم غـریبان

۲۹ ـ قضا و قدر «۲۵ پ ـ ۲۶ ر» (مثنوی ـ فارسی)

از : رکن الدین مسعود کاشانی معروف به مسیح و رکنا (۱۰۶۶ ق)

[مجلس ۲۹/۸؛ دانشگاه ۳۶۹۶/۱۴؛ الذریعه ۱۴۶/۱۷؛ منزوی ۳۰۴۳/۴].

آغاز :

شنیدم روزی از پاکیزه رائی / سرای عافیت را کدخدائـی

۳۰ ـ مثنوی شکست دست «۲۶ ر ـ ۲۷ ر» (فارسی)

از : ابوطالب کلیم کاشانی (۱۰۶۱ یا ۱۰۶۲ ق)

[مجلس ۴۲۰/۸؛ دانشگاه ۳۸۸۹/۱۴؛ رضوی ۵۸۹/۷؛ منزوی ۳۱۳۲/۴].

آغاز :

کیم من داغداری از زمـانه / بهر داغی خدنگی را نشـانه

۳۱ ـ قحطیه = وصف قحط هند «۲۷ ر ـ ۲۸ ر» (مثنوی ـ فارسی)

از : شاعر پیشین

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۱۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آغاز آن نسخه برابر است.

۳۲ ـ قحطیه = وصف قحط هند «۲۸ ر ـ ۲۹ ر» (مثنوی ـ فارسی)

از : محمد قلی سلیم تهرانی (۱۰۵۷ ق)

[ملک، تهران ۱۲۳/۹، ش ۶۰۵۳/۱۱؛ رضوی ۲۷۴/۷؛ منزوی ۳۲۹۸/۴].

آغاز:

شد از فعل بد غماز چو مشک — جهانی را داغ آخر از آن خشک

۳۳ ـ وصف اسب «۲۹ ر ـ ۲۹ پ» (مثنوی ـ فارسی)

از: شاعر پیشین

آغاز:

مرا تا افکند هر روز جایی — نصیبم کرد گردون بادپایی

۳۴ ـ حمارنامۀ وحشی «۲۹ پ ـ ۳۰ ر» (مثنوی ـ فارسی)

از: مولانا کمال‌الدین وحشی بافقی (۹۹۱ ق)

[منزوی ۲۷۷۴/۴ که نسخه‌ای از آن را در کتابخانه امیرالمؤمنین نجف اشرف به شمارۀ ۱۶۳۴ معرفی نموده است].

آغاز:

بود سفیهی به سفاهت علم — ساخته محکم به جهالت قدم

۳۵ ـ حمارنامۀ وحشی «۳۰ ر» (مثنوی ـ فارسی)

از: شاعر پیشین

این مثنوی غیر از مثنوی سابق شاعر است.

آغاز:

چون از سپهر خسرو سیاره بست بار — به عزم ره بلاشه حماری شدم سوار

۳۶ ـ حمارنامۀ صفی قلی بیگ «۳۰ ر ـ ۳۰ پ» (مثنوی ـ فارسی)

از: صفی قلی بیک بن محمد علی بیگ یزدی (جامع جنگ) (۱۰۶۶ ق)

آغاز:

دوش بستم کمر به عزم سفر — تا زدایم ز سینه زنگ حضر

۳۷ ـ مثنوی وصف اسب «۳۰ پ ـ ۳۱ ر» (فارسی)

از: ابوطالب کلیم کاشانی (۱۰۶۱ یا ۱۰۶۲ ق)

این مثنوی غیر از مثنوی تعریف اسب شاعر است که در [منزوی ۳۱۳۲/۴ و ۳۲۹۶] معرفی شده است.

آغاز:

خدایگانا اسبی که داده به کلیم ز ناتوانی هرگز نرفته رو به نسیم

۳۸ ـ مثنوی وصف اسب «۳۱ پ ـ ۳۲ ر» (فارسی)

از: خواجه عصمت فرزند خواجه مسعود بخارائی (۸۴۰ ق)

آغاز:

روزی بـه بـارگاه سلیمان روزگـار رفتم که قبله‌ای به از آن آستان نبود

۳۹ـ اشعاری از: زلالی «۳۲ر ـ ۳۲پ»، کوثری «۳۲پ»، واعظ قزوینی «۳۳ر ـ ۳۳پ»؛ صائب تبریزی «۳۳ پ ـ ۴۱ ر».

۴۰ ـ رباعیات از شعرای زیر:

سحابی «۴۱ ـ ۵۳ ر»، مولا محمد علی شیرازی مشهور بـه صـوفی «۵۳ ر»، کـمال اسماعیل خلاق المعانی «۵۳ ر ـ ۵۴ ر»، میرمغیث محوی «۵۴ ر ـ ۵۴ پ»، عارف رومی «۵۴ پ»، مجذوب تـبریزی «۵۴ پ»، بـابا افـضل کـاشی «۵۴ پ ـ ۵۵ پ»، مـیرزا اسماعیل متخلص به غفلت «۵۵ پ»، مرحوم ملا محسن یزدی «۵۵ پ»، مـیرصوتی «۵۵ پ»، حکیم عمر خیام «۵۶ ر ـ ۵۷ پ»، میرزا ابوتراب متخلص به فـطرت «۵۷ پ»، الله قلی بیک «۵۷ پ»، میرزا جعفر وزیر «۵۷ پ».

۴۱ ـ رباعیات پدر کاتب جنگ محمد ظهیر صفی «۵۷ پ ـ ۵۸ پ».

۴۲ ـ رباعیات صفی قلی بیگ (جامع جنگ) «۵۸ ـ ۶۱ پ» در ضمن این رباعیات، رباعیی است که مؤلف در تولد فرزند نصیر در ۱۰۸۱ ق سروده است.

۴۳ ـ حسن و عشق = صحت و مرض «۶۲ ر ـ ۶۶ ر» (عرفان ـ فارسی)

از: محمد بن سلیمان فضولی بغدادی (۹۷۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۷] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آغاز آن نسخه برابر است.

۴۴ ـ سیر العباد الی المعاد «۶۶ پ ـ ۶۹ پ» (مثنوی عرفانی ـ فارسی)

از : حکیم مجدود بن آدم سنایی غزنوی (قرن ۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۱] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۴۵ ـ اشعاری از صفی یزدی (جامع جنگ) «۷۰ ر ـ ۷۹ ر» (فارسی)

از : صفی قلی بیگ بن محمد بن علی بیگ یزدی متخلص به صفی (قرن ۱۱ ق)

اشعاری شامل رباعیات، غزلیات و چند مادّه تاریخ است. شاعر در اشعارش به «صفی» تخلص می‌کند. در این بخش اشعاری در این موضوعات به چشم می‌خورد :

تاریخ بنای عمارت دانشمندخان در جهان آباد هندوستان در سال ۱۰۷۸، تاریخ خرید دولت‌سرای اسماعیل بن دانشمندخان که سال ۱۰۸۱ در یزد خریده بود. ولادت فرزند مؤلف به نام محمد، تاریخ رسیدن غلام بچه‌ای که دانشمندخان برای مؤلف فرستاده بود، تاریخ آزادی غلام، تاریخ گلیمی (فرش) که توسط فرزند دانشمندخان برای مصلای عتیق وقف نموده بود، تاریخ تعمیر مسجد توسط دانشمندخان در سال ۱۰۸۱، تاریخ فرش مسجد، اشعاری که مؤلف در حضور دانشمندخان سروده است.

۴۶ ـ یک دوبیتی از میرزا محمد نعیما که برای میرزا محمد علی صاحب اختیار گفته است. «۷۹ پ»

۴۷ ـ حکایت طرماح با معاویه «۸۰ ر»

۴۸ ـ حکایت توبهٔ مالک بن دینار و ابراهیم بن ادهم «۸۰ پ ـ ۸۱ ر»

۴۹ ـ حکایت عابد و سگ یهودی، کلماتی از سری سقطی، فرق بین اذن و اجازه و یک مسئلهٔ فقهی «۸۱ پ ـ ۸۲ ر»

۵۰ ـ اشعاری که حضرت علی‌علیه‌السلام بر کفن سلمان نوشت، بخشی از وصایای آدم، احادیثی از رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله و امام صادق‌علیه‌السلام و مطلبی به نقل از مکارم الاخلاق و عدة‌الداعی «۸۲ ر ـ ۸۳ پ»

۵۱ ـ اشعاری از : ملّا سحری تهرانی[1] «۸۴ ر»، مولوی رومی، عبدالواسع جبلی، اشراق «۸۴ پ»، چند رباعی به خط ناظم آن‌ها «۸۵ ر»، حافظ، خواجه اصفی، خیام «۸۵ پ» سه رباعی به خط ناظم آن‌ها «۸۵ پ».

نستعلیق (تعدادی از صفحات چلیپایی)؛ به خط مؤلف، ۱۰۹۱؛ عناوین شنگرف، ۷۷ برگ اول مجدول مذهب مرصع؛ در اول نسخه مهر بیضوی به سجع «عبده الراجی میرزا محمد» در دو برگ اول و آخر نسخه ابیاتی درج شده؛ در برگ ۱۸ مهر شلجمی به سجع «عبده محمد ولی»؛ جلد : مقوا، عطف و گوشه تیماج تهوه‌ای.

۸۴ برگ؛ ۱۷×۲۸/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۶۸۹].

﴿ ۱۳۶۱۱ ﴾

حقایق الاصول **(اصول فقه ـ عربی)**

از : ملا عبدالرحیم بن علی نجف‌آبادی اصفهانی (متوفای حدود ۱۲۸۶ ق)

یک دوره بحث استدلالی است در اصول فقه. نسخهٔ حاضر جزء اول و دوم کتاب تا پایان حجیّت مفاهیم را شامل است. و تألیف این بخش در جمادی الاولی ۱۲۴۱ به پایان رسیده است. این کتاب در تهران سال ۱۲۸۶ به صورت سنگی به چاپ رسیده است. **[الذریعه ۳۰/۷؛ مشار، عربی ۳۱۳؛ کتابشناسی اصول فقه شیعه ۱۰۰].**

آغاز : «الحمدللّه الّذی اسّس مبادی الاحکام تمهید قواعد الدین... اما بعد فیقول الغریق فی بحار الآمال و الامانی و المتعطش الی شرب زلال فیض الرّبانی».

انجام نسخه : «مفهوم الزمان کقوله ضم یوم الخمیس او فی یوم الخمیس و الحقّ عدم الحجیة لما مرّ فی مفهوم القید و الدلیل علیه لیس الا ما مر فیه و قد عرفت الجواب عنه تم...».

نسخ؛ به خط مؤلف جمادی الاوّل ۱۲۴۱؛ عناوین شنگرف و جای برخی عناوین خالی

۱ـ ر.ک : فرهنگ سخنوران، ص ۲۶۲.

مانده است؛ جلد: گالینگور، سرخ، عطف و گوشه تیماج سرخ.
۳۲۸ برگ؛ ۱۵×۲۰ سانتی متر؛ ۲۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۰۵].

﴿ ۱۳۶۱۲ ﴾

شمس الحقایق = کنز الفقراء **(مثنوی عرفانی ـ فارسی)**

از: نصرت علیشاه نعمت اللهی[1]

مثنوی مفصلی است در بیان حالات عشق و بیان حالات سالکان که مؤلف آن را در سال ۱۳۴۲ ق. سروده است.

مؤلف در آغاز، مقدمهٔ مفصلی دربارهٔ عرفان و تصوف آورده و ضمن آن شمه‌ای از شرح حال خود را نیز ذکر کرده و گوید که ابتدا به خانقاه صفا علیشاه ملقب به ظهیرالدوله[2] مشرف شدم و پس از آن از محضر قوام السادات، رونق علی شاه رشتی، میرافضل علیشاه، حاج بهار علیشاه، حاج ناصر، روشن و گلشن بهره بردم.

مؤلف بعد از مقدمه شروع به منظومه می‌کند و در آن ابتدا به حمد و ثنای باری تعالی و نعت حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل‌بیت علیهم السلام پرداخته، پس از آن به بیان مقامات عارفان و طریق سیر و سلوک به سبک مثنوی معنوی می‌پردازد.

در آغاز نسخهٔ حاضر تقریظی به نظم و نثر از علیشاه شیرازی ملقب به «شمس‌الاولیا» در مدح کتاب «شمس الحقایق» و مؤلفش درج شده که آغاز آن چنین است:

کتاب شمس الحقایق که بحر ذخاریست   یگانه منبع بینش محیط اسرار است

۱ـ مؤلف از درویشان نعمت اللهی است. تاریخ معاصر این سلسله و اقطاب آن را، منوچهر صدوقی سها در کتاب «تاریخ انشعابات متاخره سلسلهٔ نعمت اللهیه» به تحریر آورده که در موضوع خود سودمند است. نام مؤلف در آن کتاب به چشم نمی‌خورد ولی شرح حال اساتید وی را از آن کتاب می‌توان به دست آورد.

۲ـ ظهیر الدوله علیخان ملقب به صفا علیشاه داماد ناصرالدین شاه و مرید صفی علیشاه. (متوفای ۱۳۴۲ ق) مقبرهٔ او در شمیران معروف و مدفن عدّه‌ای از دانشمندان و رجال است. «لغت‌نامهٔ دهخدا، مادهٔ ظهیرالدوله».

آغاز دیباچه :

«چیست مفتاح در ابواب اسرار قدیم

چیست حل مشکل و عقد مهمات الحکیم

... ثنای و سپاس معبودی را سزاست که طایر عقول و اوهام در معرفت حقایقش طیران قدر و قیاس نتواند...».

آغاز نظم :

اولین آیات اسرار الست — کز وجود لا به الا نقش بست

شد وجودش باعث ایجاد جان — هستیش شد غایت کون و مکان

انجام نظم :

چون تو همراهی و رهدار و دلیل — رهروانرا هست بر لطفت دخیل

یاور ما چون تویی در هر مقام — خاتمه پیدا نمود اینجا کلام

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین مشکی، تمام صفحات مجدول محرر؛ لغات در حاشیه معنی شده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج، مجدول گرهی.

۳۱۵ برگ؛ ۱۹×۲۵/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۹۰].

﴿ ۱۳۶۱۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ پنج گنج = خمسه نظامی **(شعر ـ فارسی)**

از : الیاس بن یوسف مطرزی نظامی گنجوی (۵۹۸ ق)

[مجلس ۳۱۷/۲۶، ش ۸۷۳۳]. آغاز مثنوی‌ها در نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است و ترتیب آن‌ها چنین است :

مخزن الاسرار (۱ر ـ ۷۶پ) خسرو و شیرین (متن و حاشیه ۸۴پ ـ ۱۹۰پ) لیلی و مجنون (۱۹۰ر ـ ۳۰۲ر) هفت پیکر (۳۰۳ر ـ ۳۸۳پ) اسکندرنامه (۳۸۴ر ـ ۵۶۶ر)

۲ـ مطلع الانوار = مخزن الاسرار «حاشیهٔ ۱ ر ـ ۷۶ پ و متن و حاشیهٔ ۷۷ ر ـ ۸۳ پ»
(شعر ـ فارسی)

از: امیرخسرو بن سیف‌الدین محمود دهلوی (۷۲۵ ق)

[مجلس ۲۶/۲۹۴، ش ۷۸۱۲]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نستعلیق؛ نجفعلی، کتاب اول و ششم شعبان ۱۲۲۸ برای میرزا بابا فرزند سیدمحمد شیرازی، رسالهٔ چهارم ۲۲ ربیع الثانی ۱۲۲۸ برای میرزا سیدمحمد فرزند سید فرج شیرازی، تمامی صفحات جدول محرر مذهب؛ جلد : تیماج، مشکی، مجدول، مذهب. ۵۶۶ برگ؛ ۱۸×۲۷/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۹۲].

« ۱۳۶۱۴ »

شاهنامه **(فارسی)**

از: حکیم ابوالقاسم حسن بن اسحاق فردوسی طوسی (۴۱۱ یا ۴۱۶ ق)

[مجلس ۳۰۶/۲۵، ش ۷۳۲۲؛ منزوی ۲۹۳۵/۳ ـ ۲۹۵۶؛ مشار، فارسی ۳۱۷۴/۳].

آغاز:

به بسم الله آغاز شهنامه را — نمایم که او هست خلاق ما
خداوند روزی ده دستگیر — خداوند بخشنده ....
خداوند جان و روان و خرد — کزو برتر اندیشه برنگذرد

انجام:

نمیرم از آن پس که من زنده‌ام — که تخم سخن را پراکنده‌ام
هر آنکس که دارد هش و رأی دین — پس از مرگ بر من کند آفرین

نستعلیق؛ محمد صابر صادق درویش محمد، ۲۳ شوال ۱۲۳۶؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع، برگ اول سر لوح مزدوج مرصع مذهب و داخل کتیبه بسمله، در برگ ۱۴۷ و ۴۱۳ سر لوح مزدوج مذهب؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : روغنی دورو، مجدول مذهب مرصع با نقش گل در وسط و گل و بوته زرین و الوان در

متن و لچکی و حاشیه؛ پشت جلد زمینه سرخ و گل زرین در وسط و جدول زرین.
۵۴۵ برگ؛ ۱۸×۲۷/۵ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۹۴].

﴿ ۱۳۶۱۵ ﴾

منشأ الانشاء **(نامه نگاری ـ فارسی)**

از: عبدالواسع نظامی نیشابوری (قرن ۱۰ ق)

[مجلس ۲۵۸/۲۶، ش ۷۷۷۴]. نسخهٔ حاضر از آغاز چند برگ افتادگی دارد و انجامش با انجام آن نسخه برابر است. در آغاز نسخه فهرست منشآت با خط نونویس تحریر شده و در آخر آن کاتب در دو صفحه به نظم و نثر در مورد کتابت نسخه توضیح داده است.

آغاز نسخه : «بتحدید و تأکید جمیع عثرات و خطیات او را من السوابق و اللواحق بخشیدیم».

نستعلیق؛ ابوالقاسم شهاب الدین احمد الخوافی المتخلص بمنشی، اواسط جمادی الاوّل ۹۳۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات مجدول زرین محرر؛ بعضی از لغات در لابلای سطور معنی شده، فهرست کتاب در اول نسخه آمده؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.
۲۲۷ برگ؛ ۱۶×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۹۶].

﴿ ۱۳۶۱۶ ﴾

احسن التواریخ **(تاریخ ـ فارسی)**

از: حسن بیگ روملو (۹۸۵ ق)

[مجلس ۴۲۱/۲۶، ش ۷۹۴۶]. نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد و از «توقف نمودن خاقان در لاهیجان» تا «وفات شاه طهماسب» را شامل است.

آغاز نسخه : «کس فرستاد بدین نهج اعلام نمود ابشار و ایذاء امیره مظفر کرد».

انجام نسخه : «... اسکندر با دلاوران که بنوک ناوک جوشن گذار نقطه از دایرهٔ دیدهٔ

سها بردارند و بزخم تفنگ قضا رفتار نور از چشم خورشید بستانند. بیت : چون طاق و جفت زنند از طریق لعب کنند».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در برگ ۸۶ تملکی با مهر بیضوی به سجع «عبدالقادر ۱۲۷۰»؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر، لچکی، مجدول گرهی.

۴۲۴ برگ؛ ۱۴×۲۲ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۹۷].

﴿ ۱۳۶۱۷ ﴾

سفینهٔ خاور **(شعر ـ فارسی)**

از : حیدر قلی بن فتحعلی شاه قاجار متخلص به خاور[1] (قرن ۱۳ ق)

سفینه‌ای است ترتیب یافته از اشعار شاعران فارسی زبان، دیباچه‌ای به نثر. مؤلف در دیباچه اظهار نموده که بنا دارد در این سفینه اشعاری را که شاعران در استقبال شعر یکدیگر در یک بحر و قافیه و ردیف سروده‌اند جمع‌آوری نماید. ولی او موفق به اتمام آن نشده و نام شعرا را در محل‌های مشخص نسخه نوشته ولی فرصت نقل اشعارشان را پیدا نکرده است. او این سفینه را بعد از سال ۱۳۰۰ ق. و به نام ناصرالدین شاه تألیف و در لابه‌لای آن اشعاری از خود درج نموده است. اوراق نسخه در صحافی جابه‌جا شده است.

شعرایی که شعرشان در این جنگ آمده عبارتند از :

خواجه حافظ شیرازی، صباحی، نورعلیشاه، رفیق، صافی، سحاب، نواب محمود، خسرو، عاشق، نقی، فیضی، مجمر، قانع، نظیری، سلمان، نشاط، کلیم، نیازی، سرکار خاقان، شیخ سعدی، جامی، شهید، سلمان ساوجی، نظام، نواب دارا، همام، امیر خسرو دهلوی، اهلی شیرازی، داراب خوانساری، مهدی بیک شقاقی، شیخ فیضی دکنی، میر سید علی مشتاق اصفهانی، دولت، ملا حسین رفیق، محمد صادق مدهوش گلپایگانی،

۱ـ برای شرح حال وی ر.ک : فرهنگ سخنوران، ص ۱۸۵.

قاسمی، یغما، شیخ علینقی کمره‌ای، عرفی، خسروی، محمد حسن اصفهانی (زرگر)، نعیما، طوفان، بابا فغانی شیرازی، هاتف اصفهانی، فیضی، احسن، عطار، آصفی، محتشم، خالص، کمال، مدهوش.

آغاز نثر: «ستایش و سپاس مر معبود بی زوالی را رواست که ظرایف طرایف و اوراق لطایف ظرایف هفت کتاب افلاک را از قلم قدرت کامله به طغرای خطوط شعاعی».

آغاز نظم:

عروس عافیت آن گه قبول کرد مرا — که عمر پیش بها دادمش به شیربها

خروس کنگرهٔ عقل پر بکوفت چو دیر — که در شب امل من سپیده شد پیدا

انجام:

خاور ز جفاهای تو فریاد ندارد — یا اینکه به عالم چو تو بیدادگری نیست

مگر رخسار یارم بی نقابست — که مه روشنتر امشب ز آفتابست

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بعد از ۱۳۰۰ ق؛ در برگ ۱ و ۷ دو سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان و بسمله در داخل کتیبه، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر، عناوین شنگرف؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده؛ در صفحهٔ اول نام حاج میرزا غلامحسین بن حاج میرزا موسی بن حاج سیدرضا بن حاج میرباقر که در ۲۵ رجب ۱۳۵۲ نوشته شده است؛ جلد: مقوائی، عطف تیماج.

۹۲ برگ؛ ۲۱×۳۳ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۶۹۸].

﴾ ۱۳۶۱۸ ﴿

مجموعه

۱ ـ لیلی و مجنون «۱ ر ـ ۸۲ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: مکتبی شیرازی (۹۰۰ ق)

[مجلس ۳۴۴/۲۵، ش ۷۸۶۶/۱]. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

خورشید ازل نمود دیدار / آن به که شوی ز خواب بیدار
هم چرخ و هم انجم ایستاده / بر راه تو دیده‌ها گشاده

انجام:

باد اول و آخرش درین دیر / اول بصواب و عاقبت خیر
شد نامه تمام و قصه کوتاه / المنة و البقاء لله

۲ - شیر و شکر «۸۳ ر - ۸۸ پ» **(مثنوی - فارسی)**

از: شیخ بهاء الدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸] مراجعه شود.

آغاز:

ای مرکز دایرهٔ امکان / وی زبدهٔ عالم کون و مکان

نستعلیق؛ رسالهٔ اول بی‌کا ۱۱ ذی‌قعدهٔ ۱۱۹۰ (برگ ۸۲) عناوین شنگرف؛ در اول نسخه مهر بیضوی به سجع «شعاع» متعلق به شعاع شیرازی؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۸۸ برگ؛ ۱۳/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۹۹].

﴿ ۱۳۶۱۹ ﴾

جنگ اشعار

۱ - ساقی نامهٔ ظهوری «ص ۱ - ۶۰» **(فارسی)**

از: نورالدین محمد ظهوری ترشیزی (۱۰۲۴ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۴۵] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

شوم خواجهٔ چارسوی غنا / کنم نقطه در کار عین عنا

۲ ـ ساقی نامهٔ نوعی خبوشانی «ص ۶۱ ـ ۶۳» **(فارسی)**

از : ملا محمدرضا نوعی خبوشانی (۱۰۱۹ ق)

این ساقی‌نامه جز ساقی‌نامه‌ای است که از همین شاعر در شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۴] معرفی گردید.

آغاز :

بیا ساقی ای گلشن راز دل　　　که با او نفس گشت غماز دل

۳ ـ ساقی نامهٔ فیاض لاهیجی «ص ۶۳ ـ ۷۰» **(فارسی)**

از : مولا عبدالرزاق فیاض لاهیجی (۱۰۷۲ ق)

[مجلس ۴۱۸/۸؛ منزوی ۲۸۸۲/۴].

آغاز :

بیا ساقی اسباب می ساز کن　　　سر خم به نام خدا باز کن

۴ ـ خسرو و شیرین «ص ۷۰ ـ ۷۲» **(شعر ـ فارسی)**

از : سید جمال الدین محمد عرفی شیرازی (۹۹۹ یا ۱۰۰۲ ق)

در نسخهٔ حاضر فقط یک بند از این مثنوی با عنوان «رفتن شیرین به تماشای باغ» موجود است. در شمارهٔ [۱۳۶۵۳/۳] نسخهٔ کاملی از آن معرفی خواهد شد.

آغاز نسخه :

صباح دلگشا چون خندهٔ حور　　　که شادی مست بود اندوه مخمور

۵ ـ مثنوی کاتبی «ص ۷۳ ـ ۸۷» **(فارسی)**

از : محمد کاتبی نیشابوری (۸۳۹ ق)

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز :

بنده بودی چون تو عمری تن نزار　　　وز غمم دل بود همچون تن نزار

۶ ـ اشعاری از : قدسی «ص ۸۳ ـ ۸۷»، مولانا طبعی «ص ۸۷ ـ ۸۸»، صائب «ص

۸۸»، شاپور غریبی «۸۹ ـ ۹۱»، صائب با دعای سلمه الله «ص ۹۲ ـ ۹۳»، مولانا شأنی «ص ۹۳ ـ ۹۴»، رکنای کاشی «ص ۹۵ ـ ۹۸»، میر رضی «ص ۹۹»، مولانا اخلاص «ص ۱۰۰».

۷ ـ قضا و قدر حکیم رکنا «ص ۱۰۰ ـ ۱۰۲» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : رکن الدین مسعود کاشانی معروف به مسیح و رکنا (۱۰۶۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۶۱۰/۲۹] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۸ ـ ترجیع بند آذری «ص ۱۰۲ ـ ۱۰۳» **(فارسی)**

از : نورالدین حمزة بن عبدالملک آذری طوسی اسفراینی (۸۶۶ ق)

آغاز :

عشق بایست یا اولوا الالباب　　　فافتحوا من مفاتح الابواب

۹ ـ اشعاری از : نظامی «ص ۱۰۴ ـ ۱۰۶ پ»، شفایی «ص ۱۰۷»، میرزا صالح «ص ۱۰۸»، میروالهی «ص ۱۰۸ ـ ۱۱۰».

نستعلیق چلیپایی، بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۱]؛ عناوین شنگرف؛ در اول نسخه یادداشتی از محمد حسین شعاع‌الملک شیرازی با مهر وی در مورد این جنگ به تاریخ سه‌شنبه ۱۷ شوال ۱۳۴۸؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۵۵ برگ؛ ۱۱×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۰۰].

﴿ ۱۳۶۲۰ ﴾

گلشن توحید

(شعر عرفانی ـ فارسی)

از : ابراهیم دده بن صالح مغلوی متخلص به شاهدی (۹۵۷ ق)

مؤلف از هر یک از دفترهای شش‌گانه «مثنوی معنوی» مولوی صد بیت انتخاب و سپس هر بیت را با پنج بیت شرح نموده که بدون دیباچه ۳۶۰۰ بیت است.

نسخهٔ حاضر حدود هزار و نهصد بیت از این کتاب را شامل است.

[مجلس ۴۴۹/۳؛ منزوی ۳۰۷۱/۴ که آغاز نسخهٔ حاضر با آغاز نقل شده متفاوت است و تنها با آغاز نسخه ش ۳۳۱۶۱ آن برابر است؛ دانشگاه ۵۷۰/۸؛ الذریعه ۲۲۵/۱۸].

آغاز:

ابتدا کردم بنام کردگار — نیست غیر از تو تویی پروردگار

حاضری و ناظری ای رهنما — حل بکن این جمله مشکل‌های ما

انجام:

شاهدی که ناظم این گلشن است — چشم‌هاش از نور عرفان روشن است

خود نوشت و ختم کردش آن زمان — یادگاری ماند اندر عاشقان

نستعلیق؛ بی‌کا، جمعه ۱۲۸۲؛ اشعار مولوی شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف و لاجوردی و محرر؛ در حاشیه تصحیح شده و لغات معنی گردیده؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۴۸ برگ؛ ۱۲/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۰۱].

﴿ ۱۳۶۲۱ ﴾

فارغ نامه **(شعر ـ فارسی)**

از: فارغ گیلانی رودسری (قرن ۱۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۴] مراجعه شود.

آغاز:

للّه الملک انه مالک — هو باقی و غیره هالک

سر این نامه نام آن معبود — که بنامش دو کون یافت وجود

انجام:

طبع سخن سنج من کرد بیکروز نظم — در صفت اهل بیت شعر چنین آبدار

هست امیدم چنان آنکه برد از جزا — دست بگیرد مرا خواجهٔ روز شمار

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.
۱۳۳ برگ؛ ۱۴×۲۱ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۰۲].

﴿ ۱۳۶۲۲ ﴾

مثنوی گلزار عباسی (شعر ـ فارسی)

از : محمد طاهر وحید قزوینی (۱۱۱۲ ق)

[مجلس ۴۴۲/۳؛ منزوی ۳۰۶۹/۳؛ الذریعه ۲۱۷/۱۸].

آغاز :

خسروی بود در دیار عراق   همچو شمشیر خود به گیتی طاق

انجام :

داردش از عمر و بخت برخوردار   تا که باشد ..... لیل و نهار

شکسته نستعلیق چلیپایی، بی‌کا، بی‌تا؛ در اول نسخه آمده که کتاب از مملوکات آقا عیسی بوده و عیسی بن جعفر الحسینی در ۲۱ ذی‌قعدهٔ ۱۳۱۹ آن را از حسام الواعظین خریداری نموده؛ جلد : گالینگور، سرخ.
۸ برگ؛ ۱۱×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۰۳].

﴿ ۱۳۶۲۳ ﴾

دیوان مهجور (فارسی)

دیوان اشعار شاعر با تخلص «مهجور» است که در آن غزلیات به ترتیب حروف تهجی، قصاید، ساقی‌نامه و یک بحر طویل آمده است. قصاید وی اغلب در مدح و مراثی اهل‌بیت علیهم‌السلام خصوصاً مدح حضرت علی علیه‌السلام و مرثیهٔ سیدالشهداء علیه‌السلام است. در این دیوان قصیده‌ای در مدح خانلر میرزا احتشام الدوله و قطعه‌ای که شاعر در مادهٔ تاریخ فوت شیخ محمد حسن نجفی (صاحب جواهر) در سال ۱۲۶۶ ق. ساخته نیز

آمده است و در آخر آن گوید:

کردم سؤال ماده تاریخش از خرد — اندر جواب گفته که با چشم خون چکان
بردار ز مصرع تاریخ و بازگو — پرواز کرده روح لطیفش سوی جنان
مهجور زار گشته از این غصه و الم — دارد امید لطف ز خلاق انس و جان[1]

در فرهنگ سخنوران ۵۷۱ چند شاعر با تخلص «مهجور» ذکر شده است که هیچ قرینه‌ای در نسخهٔ حاضر برای تعیین یکی از آن‌ها یافت نشد.

آغاز دیوان:

رفتی نموده‌ای تو بغم مبتلا مرا — رفتی ز هجر سوختی ای بیوفا مرا
رفتی و برده‌ای ز دلم طاقت و توان — بگذاشتی غریب ز راه جفا مرا

انجام دیوان:

همیشه تا که شاداب است گل در گلشن وصلت
هماره تا که سرسبز است در صحن چمن ریحان
بود جاوید عمر دوستانت در جهان دیدیم
نصیب دشمنانت باد دایم آتش نیران

نستعلیق؛ به خط شاعر، بی‌تا؛ بعضی از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۲۱۹ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۰۴].

﴿ ۱۳۶۲۴ ﴾

دیوان عارف اسفراینی (شعر ـ فارسی)

از: اسماعیل بن ملا قربانعلی اسفراینی، عارف (۱۲۸۸ ق)

دیوان اشعار شاعر است شامل قصاید و مدایحی که در مورد شاهان عصر خود گفته

۱ـ این مصراع به حساب ابجد برابر با ۱۲۶۶ می‌شود.

است. او معاصر با ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه قاجار بوده و در اشعارش آن‌ها را مدح می‌کند.

[منزوی ۲۴۲۶/۳؛ فرهنگ سخنوران ۳۳۶؛ در مجله ارمغان سال ۱۳ صفحات ۴۷۰ - ۴۷۳ و ۵۵۳ - ۵۶۲ توضیحات مفصلی پیرامون شاعر و دیوانش ذکر شده است].

آغاز:

در پرده بینداز رخش پرده نشین است
بی پرده نشان گفتمت آن نور عیان را
از زلف و خطش گوی نه از دور و تسلسل
بگذار به زنجیر تسلسل دوران را

انجام:

مزن بر هم تو ای باد سحر آن زلف افشان را
که در زلف دلاویزش دلم آویخت از مویی
ندارد بوی عشق و عاشقی کس اندرین گلشن
بجز عارف که برد از بوستان معرفت بویی

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، سرخ، عطف و گوشه تیماج سرخ.
۱۱۹ برگ؛ ۱۲/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۰۶].

﴿ ۱۳۶۲۵ ﴾

عقدالعلی للموقف الاعلی **(تاریخ - فارسی)**

از: افضل الدین عمیدالملک احمد بن حامد کرمانی (متوفای پس از ۶۱۳ ق)

[مجلس ۱۵۰/۲ - ۱۵۱ و ۹۴۶/۱۰؛الذریعه ۲۹۰/۱۵؛مرعشی ۱۱۰/۹؛مشار،فارسی ۴۵۴۷/۳].

آغاز:

«تعالی الله خالق کلشیء و جلّ اللّه رازق کلّ حیّ

قادر خدائی و لطیف رهنمایی که کله ازرق و رواق معلق را وراء نواظر بینندگان».

انجام : «... امید بفضل حقّ عزّ اسمه چنانکه این جمع سبب اجتماع اهواء و اتفاق آراء خلایق گردد خدمت پادشاه برّ و بحر ادام الله ملکه... انه القادر علی ذلک و المتطول به».

نسخ؛ محمد بن حسین بن عبدالحسین الکرمانی الماهانی، دهه اول جمادی الثانی ۱۳۴۲؛ عناوین و نشانی‌ها و اعداد شنگرف؛ لغات در حاشیه معنی شده؛ در آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «عبده الراجی محمد کاظم الشریف»؛ جلد : تیماج‌دورو، قهوه‌ای، مجدول، عطف و حاشیه تیماج مشکی.

۶۴ برگ؛ ۱۱/۵×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۰۷].

۱۳۶۲۶

دیوان قضایی یزدی

(شعر ـ فارسی)

از : عبدالرحیم قضایی یزدی (۱۲۵۳ ق)

قصاید و رباعیات شاعر است با تخلص «قضایی».

[منزوی ۲۴۸۳/۳؛ الذریعه ۸۸۳/۹؛ دانشگاه ۲۴۹۳/۱۱، شامل غزلیات؛ رضوی ۴۸۹/۷].

نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

آغاز :

از دل من هر نفس پردودِ آه است آسمان   گر نیاید باورت از من گواه است آسمان

یابد آسایش تو را گر بر سر مهر آورد   ورنه از راه دلم روزش سیاه است آسمان

انجام نسخه :

ای رفته و باز آمده ابتر گشته   وان خلق نکو خلقت دیگر گشته

خر از سفر انسان شود اینطرفه که تو   انسان به سفر رفته و خر برگشته

شکستهٔ نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۳۳ برگ؛ ۱۳×۲۰ سانتی متر؛ ۱۱ ـ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۰۸].

﴿ ۱۳۶۲۷ ﴾

دیوان راغب هندی (شعر ـ فارسی)

از: میر احمد مبارک راغب لکنهویی هندی (قرن ۱۳ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۴۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است. در این نسخه، غزلیات شاعر موجود است.

آغاز:

نرگست ای نگار هست اکحل   لیک از عشرت مدام اشکل

ایکه در پرده چشم مست ترا   شیشهٔ پر شراب شد بیغل

انجام نسخه:

ز دست محتسب از جان ملول شد حافظ   ز منع باده باعلان ملول شد حافظ

برنگ راغب گریان ملول شد حافظ   ز باده خوردن پنهان ملول شد حافظ

ببانک بربط و نی رازش آشکاره کنم

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نام شاعر در اشعار و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه مهر مربعی به سجع «سید ظهور الله خان»؛ حاشیهٔ تمام اوراق وصالی شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۸۴ برگ؛ ۱۴×۲۳ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۱۰].

﴿ ۱۳۶۲۸ ﴾

دیوان طغرای مشهدی (شعر ـ فارسی)

از: ملا طغری مشهدی (قرن ۱۱ ق)

اشعار شاعر است با تخلص «طغرا». در فهرست مشترک پاکستان [۱۸۳۷/۳] به نقل از اته [۸۶۸] این دیوان با عنوان «تعریف کشمیر» معرفی شده که صحیح نیست. رسالهٔ «تعریف کشمیر» به نظم و نثر است که در شمارهٔ [۱۳۴۴۳/۷] نسخه‌ای از آن معرفی گردید.

نسخهٔ حاضر این بخش‌ها را شامل است :

الف : قصاید «۱ ر ـ ۸۰ پ»

این قصاید اغلب در مدایح است شاعر در جایی از آن می‌گوید :

سیوم نعت را چون مرتب کنم به کشف الرموزش ملقب کنم

در این قصاید مدایحی در مدح حضرت علی‌ؑ، قزل ارسلان و دولت شاه گجراتی موجود است.

آغاز:

حکمت او در گشود غمکدهٔ خاک را
پر گهر اشک ساخت حقهٔ افلاک را

تیغ محبت فشاند بر تن گلچین زخم
ریخت بر اطراف او غنچه صفت چاک را

ب : قطعات «۸۰ پ ـ ۸۶ پ»

آغاز:

تبارک الله ازین بزم عشرت افروزی که عیش می‌رسد از وی به چار حد جهان

ج : مثنویات «۸۶ پ ـ ۹۵ ر»

در ضمن این بخش مخمسی موسوم به «اعتقادیه» نیز مندرج است.

آغاز:

آوازه شناس گشت خامه از دولت این سرود نامه

د : متفرقات «۹۵ پ ـ ۱۲۸ پ»

این بخش که در آخر نسخه واقع شده، از انجام افتادگی دارد.

انجام متفرقات و انجام نسخه :

ماهی کشد بدیدهٔ خود توتیای چوب گر این نهنگ خوی زند بر جهاز دست

دستش بکوره می‌شود آتش فروز جنگ آرد اگر به خنجر او تیغ ساز دست

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برگ اول سر لوح مذهب که پاک شده، عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و مشکی و محرر؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده؛ در آخر نسخه تملک مصطفی حسامی و تاریخ تولد احمد حسامی ۱۳ ربیع الاول ۱۳۵۳؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۱۲۸ برگ؛ ۱۵×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۱۱].

﴿ ۱۳۶۲۹ ﴾

دیوان شوکت بخارایی (شعر ـ فارسی)

از: محمد اسحاق شوکت بخارایی (۱۰۸۸ ق)

[منزوی ۱۸۷۵/۳ و ۲۳۸۵/۳؛ الذریعه ۵۵۰/۹؛ رضوی ۴۳۴/۷ که آغاز آن با آغاز نسخهٔ ما برابر است].

آغاز:

خدایا رنگ تأثیری کرامت کن فغانم را

بموج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را

تنم را بسکه ضعف تیره بختی ناتوان دارد

کند چشم شما مژگان تصور استخوانم را

انجام:

شوکت آن مرغ آتشین گفتارم کز عشق بدل شکسته چندین خارم

از نالهٔ آتشین بگلزار جهان چون غنچهٔ لاله داغ شد منقارم

شکسته نستعلیق چلیپایی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، عطف و گوشه تیماج سرخ.

۸۵ برگ؛ ۱۱/۵×۲۱/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۱۲].

﴿ ۱۳۶۳۰ ﴾

دیوان صفی چرکس (فارسی)

از: صفی قلی بیک بن قراخان چرکس متخلص به صفی (قرن ۱۱ ق)

منتخبی از غزلیات و مثنویات شاعر است.

[مجلس ۴۷۲/۳ آغاز نسخهٔ حاضر با آغاز آن نسخه برابر است؛ منزوی ۲۴۰۸/۳؛ دانشگاه ۱۱۹۹/۹؛ رضوی ۷۳۹/۷؛ الذریعه ۶۱۴/۹].

آغاز:

الهی غنچهٔ ذکر خفی گردان دهانم را
مکن گویا بحرفی جز ثنای خود زبانم را
نهال معرفت در جویبار خاطرم بنشان
معطر کن چو نحل از بوی وحدت مغز جانم را

انجام:

مجو مهر و وفا از طینت زن — بفهم این حرف را و بشنو از من
تو ار یوسف نی به از برادر — زلیخا از زن این عصر کمتر

نستعلیق چلیپایی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، سرخ.

۲۰ برگ؛ ۲۱/۵×۱۱/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۱۳].

﴿ ۱۳۶۳۱ ﴾

دیوان وفایی شوشتری (شعر ـ فارسی)

از: میرزا عبدالرسول مداح وفایی شوشتری (قرن ۱۳ ق)

دیوان مراثی شاعر است که در رثای اهل‌بیت علیهم‌السلام خصوصاً سالار شهیدان سروده‌است.

[الذریعه ۱۲۷۵/۹؛ منزوی ۲۶۰۲/۳؛ دانشگاه ۲۵۹۰/۱۲ که آغاز نسخه ما بعد از چند بیت با آن برابر است؛ مشار، فارسی ۲۳۸۹/۲].

آغاز:

تا که خدائی کند خدای محمد		دست من و دامن ولای محمد

و بعد از چند بیت گوید:

روزگـار از نکـهت زلف نگـارم عـنبرین شـد
گیتی از عکس رخش رشک نگارستان چین شد

انجام:

ظلمهایی را که از هر ظالمی کردم بیان		همچو ظلم ساربان نبود مرا انـدر سخن
شوشتری مداح شد ماتم سرای شاهدین		هم بطوس و هم نجف هم حیدرآباد دکن

نستعلیق؛ اسدالله بن حاجی حسن قرباغی، شب پنجشنبه ۸ رمضان‌المبارک ۱۳۰۶؛ عناوین لاجوردی؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای.

۶۸ برگ؛ ۲۰/۵×۱۵/۵ سانتی متر؛ ۱۳ ـ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۱۴].

« ۱۳۶۳۲ »

شبستان نکات **(عرفان ـ فارسی)**

از: ملا یحیی سیبک فتاحی نیشابوری (۸۵۲ ق)

[مجلس ۱۹۲/۶؛ منزوی ۱۶۳۸/۲؛ الذریعه ۲۴/۱۳].

آغاز: «حمد خدای را که چشمهٔ میم حمدش دریائیست در حد کمال کرم و دایرهٔ میم نعمتش سفره‌ایست».

انجام:

شب ظلمت از روی [او دور] دار		ستان آنگـهش از قـبول نـظر

نسخ؛ بی‌کا؛ بی‌تا (صفحهٔ آخر نونویس)؛ عناوین و علائم شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۳۹ برگ؛ ۱۹×۱۴ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۱۵].

﴿ ۱۳۶۳۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ جنگ اشعار «۱ ر ـ ۲۷ ر» و «۴۶ ر ـ ۵۶ پ» **(فارسی)**

از : ؟

جنگ اشعاری است شامل شعرهای منتخب از شعرای گوناگون. در لابه‌لای این جنگ منشآت تونی درج شده و برخی از اوراق نسخه سفید مانده است.

شعرایی که شعرشان در این جنگ آمده عبارتند از :

وحید «۱ ر» اشعار و غزلیات جامی «۱ پ ـ ۹ پ»، خواجه سلمان «۱۰ ر»، جامی «۱۰ ر»، مولانا احمد سلمه الله تعالی «۱۰ ر ـ ۱۰ پ»، مولانا سوزنی، میرنایب همدانی، بابافغانی، غزل‌هایی که ندر محمدخان ازبک هنگامی که در سال ۱۰۵۶ از نهیب رأی هند به بلخ فرار نموده، به شاه عباس ثانی ارسال نموده و شاه در جواب وی غزلی را سروده است «۱۱ پ»، امام قلی خان اورنگ، فردوسی، خاقانی، خواجه آصفی، منتخبی از دیوان محمد قاسم مشهدی «۱۷ ر ـ ۲۲ ر»، طالب کلیم «۲۲ ر»، شوکت «۲۳ ر»، جامی «۲۳ ر»، شیخ بهاءالدین «۲۳ پ ـ ۲۷ ر»، سعدی، قصاید محمدقلی سلیم «۴۶ ر ـ ۵۴ پ».

آغاز جنگ :

یا من بدا جمالک فی کل ما بدا　　بادا هزار جان مقدّس ترا فدا

می‌نالم از جدائی تو دمبدم چو نی　　وین طرفه ترکه از تو نیم یکنفس جدا

انجام جنگ :

همه وقتم صفتم گوشه نشینی بودی　　تا تو برخواسته‌ای از طلبت بنشستم

سعدیا با تو نگفتم که مرو در پی دل　　نروم باز اگر این بار که رفتم جستم

۲ ـ منشآت قاسم تونی «۲۷ پ ـ ۴۵ پ» **(نامه‌نگاری ـ فارسی)**

از : محمد قاسم بن عبدالقادر تونی (قرن ۹ ق)

بخشی از نامه‌ها و مراسلاتی که مؤلف به معاصران خود در موضوعات متعدد نگاشته

است. دیوان اشعار مؤلف در [منزوی ۲۴۷۹/۳] معرفی شده است.

آغاز : «سبحان الله هر چه دیدهٔ قلم را از مکحلهٔ دوات سرمهٔ سلیمانی میکشم پریزادان معانی نقاب از چهره نمی‌گشایند».

انجام: «اگر بند بر زبان خامه گذارم دوری نه و بعقل انسب و بصواب اقرب خواهد بود

اذا لم تستطع امراً فدعه   و جاوزه الی ما تستطعه».

شکسته نستعلیق چلیپایی؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۱]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ تمامی صفحات جدول چهارستونی مذهب، صفحه اول کتیبه مذهب الوان؛ جلد : تیماج، سرخ. ۵۷ برگ؛ ۱۸×۲۶/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۱۸].

﴿ ۱۳۶۳۴ ﴾

روضة الانوار عباسی **(فلسفهٔ عملی ـ فارسی)**

از : ملا محمد باقر بن محمد مؤمن خراسانی سبزواری (۱۰۹۰ ق)

به جلد ۲۵، صفحهٔ ۲۸۵، شمارهٔ [۷۲۹۴] مراجعه شود.

آغاز : «افتتاح کلام بنام واجب الاعظام پادشاهی سزد که بمقتضاء حکمت بالغهٔ ازلیه... اما بعد در این ایام فرخنده آغاز سعادت انجام رحمت عام سبحانی».

انجام : «انوار دراری رأفتش که نوربخش اطراف عالم است بر ساحت امید خواص و عوام لامع باد».

نسخ؛ بی‌کا؛ بی‌تا؛ در برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان و بسمله در داخل کتیبه، دو صفحهٔ اول گل‌های زرین در حاشیه که از بین رفته؛ تمام صفحات جدول مذهب و مشکی، عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : ساغری، مشکی، پشت جلد تیماج. ۲۴۵ برگ؛ ۱۶/۵×۲۴ سانتی متر؛ ۲۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۱۷].

﴿ ۱۳۶۳۵ ﴾

مرکز ادوار = مبدأ فیاض **(شعر ـ فارسی)**

از : شیخ ابوالفیض بن مبارک فیضی دکنی (۱۰۰۴ ق)

[مجلس ۴۱۸/۸؛ سپهسالار ۵۲۰/۲؛ ملک، تهران ۱۰۵/۸، ش ۴۸۴۰ آغاز آن با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است. الذریعه ۲۹۳/۱۹؛ مشار، فارسی ۴۷۱۵/۴].

منزوی در فهرست نسخه‌های خطی فارسی [۳۱۱۶/۴] منظومهٔ دیگری برای مؤلف با نام «مبدأ فیاض» و دو نسخه از آن را در کتاب‌خانهٔ ملک و کتاب‌خانهٔ خصوصی عبدالحسین بیات معرفی نموده است. نسخهٔ معرفی شده در فهرست ملک همان مرکز ادوار است و آغاز آن با آغاز مرکز ادوار برابر است. ولی نسخهٔ بیات که در نسخه‌های خطی، دفتر ششم، ص ۱۱۴ معرفی شده آغاز آن نقل نشده و گویا همان مرکز ادوار است. علّت نامیده شدن این منظومه به مبدأ فیاض، آن است که شاعر در پایان آن گوید:

شد ز فیض ازل انجام او — مبدأ فیاض نهم نام او

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحیم — گنج ازل راست طلسم قدیم

گنج ازل چیست کلام خدای — مهر ابد کرده بنام خدای

انجام نسخه:

هم شرف عالم پاکی به او — هم گهر آدم خاکی به او

طایری از عشق برانگیخته — در قفس افتاده و پر ریخته

نستعلیق؛ خواجه علی سمرقندی، پنجشنبه ۲۵ شوال ۱۰۳۶ در قبة الاسلام بلخ؛ عناوین شنگرف؛ در حاشیهٔ برگ «۲۳ پ» مطلبی راجع به تحطی در سال ۱۳۳۶ آمده و در آن از جنگ میرزا کوچک خان با قشون روس و انگلیس یاد نموده، در برگ «۲۳ ر» مهر مربعی به سجع «مریم کنیز فاطمه»؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای.

۳۲ برگ؛ ۱۵×۲۴ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۱۶].

﴿ ١٣۶٣۶ ﴾

آیین اکبری = اکبرنامه = تاریخ اکبری **(تاریخ هند ـ فارسی)**

از : ابوالفضل بن مبارک علّامی (١٠١١ ق)

[مجلس ٢٨۵/٢۵، ش ٧٢٩٣]. نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب و از آخر افتادگی دارد.

آغاز : «الله اکبر این چه دریافتی است ژرف و شناختی شگرف که حقیقت پذیران».

انجام نسخه : «حضرت بدولت و سعادت از خانهٔ زین فرود آمده روی نیاز بر زمین».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان، دو صفحهٔ اول طلااندازی بین سطور، تا برگ ٧١ جدول مذهب و مشکی، عناوین شنگرف؛ بعضی از اوراق وصالی شده؛ جلد : تیماج، سرخ.

۴٣٣ برگ؛ ٢۴/۵×١۵ سانتی متر؛ ١٧ سطر؛ [ثبت ٨۶٧١٩].

﴿ ١٣۶٣٧ ﴾

جنگ اشعار **(فارسی)**

جنگ اشعاری شامل منتخب اشعار شاعران پارسی گوی است. این جنگ در قرن دهم هجری تنظیم گردیده و کاتب آن در موارد متعدد از عبدالرحمن جامی (متوفای ٨٩٨ ق) با عنوان «مخدومی» یاد می‌کند.

فهرست اشعار جنگ چنین است :

١ ـ دیوان حافظ شیرازی (منتخب) «١٣ ر ـ ٣٧ ر»

٢ ـ دیوان عبدالرحمن جامی (منتخب) «۵۴ پ ـ ٩۶ پ»

٣ ـ یوسف و زلیخا «١١٧ ر ـ ١٧۵ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از : عبدالرحمن بن احمد جامی (٨٩٨ ق)

به شمارهٔ [١٣١۶٠] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر از آغاز، اندکی افتادگی دارد.

۴ ـ مناجات عبدالرحمن جامی «١٧۵ ر ـ ١٧۶ پ»

آغاز :

خدایا تویی آگه از حال من — عیانست پیش تو احوال من
تویی مونس جان غمخوارگان — تویی چارهٔ کار بیچارگان

انجام :

بضاعت نیاوردم الاّ امید — خدایا ز عفوم مکن ناامید
بحق نبی حرمت خاندان — ببخشای بر جامی ناتوان

۵ ـ مناجات درویش سقای بهرام «۱۷۶ پ ـ ۱۷۸ پ»

آغاز :

کریما قادرا آمرزگارا — رحیما مشفقا پرودگارا
خداوند جهان و حی داور — برحمت دلنواز و بنده‌پرور

انجام :

بحق عارفان دیده بینا — که بر جرم اسیرانت ببخشا

۶ ـ قطعه‌ای از شیخ واحدی «۱۷۸ پ ـ ۱۷۹ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز :

ز کاف کفر ما چون بوده اسلام — پدید آمد شد آنرا معرفت نام
جمیع معرفت در کاف و لام است — اگر عاشق شوی حرف تمام است

انجام :

بیا با ما درین بت‌خانه یکبار — ببین آخر تو با این کفر و زنار

۷ ـ اعتقادنامهٔ عبدالرحمن جامی «۱۷۹ پ ـ ۱۸۳ ر» **(اعتقادات منظوم ـ فارسی)**

آغاز :

للّه الحمد قبل کلّ کلام — بصفات الجلال و الاکرام
حمد او تاج تارک سخن است — صدر هر نامهٔ نو و کهن است

انجام :

هست دیدار حقّ اجل نعم — و به انتهاء الکلام و تم

۸ ـ در بقیهٔ اوراق جنگ، اشعاری از شعرای زیر به صورت پراکنده آمده است :

نویدی، اهلی، پناهی، ریاضی، محوی، کاتبی، حیرتی، حیدر، مفلسی، خلقی، نثاری، حسامی، کوکبی، مانی، صبوحی، صالح، خیالی، هاتفی، طاهر، سیفی، آذری، حسینی، انسی، عصمت، آصفی، آهی، خسرو، سقا، عشقی، هلالی، کمال، سلمان، حسن دهلوی، واحدی، ضمیری، خواجو، لسانی، غزالی (غیر از غزالی مشهدی)، حافظ، حافظ حلوائی، حافظ تونی، گلخنی، ناصر، بساطی، جامی، نهالی، شریفی، بنائی، حسینی، هاشمی، حرفی، وفائی، قبولی، فکری، همایون، همدم، فنائی، احمد ژنده پیل، نظامی، شهیدی، میلی، محتشم (غیر از محتشم کاشانی)، نیازی، سعد، سعدی، مسعود سعد، شریف، شرف، قدسی، هاشم، نسیمی، ابن یمین، عزمی، عراقی، واصلی، طوسی، جمال، مشفقی، فریدون، سهمی، صادق، حریمی، قیدی، عارف، کاهی، گداعلی، میرمظفر بدخشی، کامران، خواجه عصمت، وصلی، فغانی، سوائی، امیدی تهرانی، مخفی، وصفی، ندیمی، حالی، وصالی، شیخ جمال، نرگسی، تونی، شاه قاسم، یوسفی.

آغاز :

خیال روی تو از دیده می‌شود بیرون
اگر نه از مژه پایش بنوک خار آید
مرا چه موی سرت ساخت چشم جادوی تو
که موی سر ز پی جادویی بکار آید

انجام :

چون دلت با غیر ما مشغول شد — زین همه سعی تو نامقبول شد
گر دلی می‌بایدت بسیار دان — رو مصیبت نامهٔ عطار خوان

نستعلیق چلیپایی، عبدالرحمن بن شرف [۹۷ر] از معاصران عبدالرحمن جامی و گویا تمامی جنگ به خط وی است، بی‌تا [قرن ۱۰]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، سرخ. ۱۸۶ برگ؛ ۱۸×۲۹ سانتی‌متر؛ سطور چلیپایی و سه ستونی و هر ستون ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۰].

﴿ ۱۳۶۳۸ ﴾

مجمع الفرس = فرهنگ سروری **(لغت ـ فارسی به فارسی)**

از : محمد قاسم بن محمد سروری کاشانی (قرن ۱۱ ق)

به جلد ۲۶، صفحهٔ ۹۷، شمارهٔ [۷۵۹۹] مراجعه شود.

آغاز : «ابتدای سخن هر دانشمند سخنور و انتهای سخن هر خردمند... اما بعد بر رأی معنی آرای ارباب فطرت و دها و ضمیر بیضا تنویر اصحاب فطنت و ذکا».

انجام : «... عارف اسرار حقیقی و مجازی شیخ مصلح الدین شیرازی علیه الرحمة فرماید بیت :

من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال».

نسخ؛ بی‌کا، ۱۰۹۹ با قلم نونویس (صفحهٔ اول نونویس)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده، با حواشی از برهان قاطع؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با نقش گل، مجدول گرهی.

۲۵۵ برگ؛ ۱۴×۲۶/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۱].

﴿ ۱۳۶۳۹ ﴾

دیوان عاشق اصفهانی **(فارسی)**

از : آقا محمد خان خیاط، عاشق اصفهانی (۱۱۸۱ ق)

کلیات شاعر است شامل قصاید، غزلیات، یک مخمس و رباعیات، او در اشعارش به «عاشق» تخلص می‌کند.

[مجلس ۲۶۸/۳ و ۱۶۴/۸؛ الذریعه ۶۷۲/۹؛ منزوی ۲۴۲۷/۳؛ مشار، فارسی ۲۳۳۸/۲].

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد. و در حواشی آن، اشعار و غزلیاتی با خطی غیر از خط متن اضافه شده است.

آغاز نسخه :

فارغ شود ز رنج کسوف و غم غروب گر مقتبس شود ز ضمیر وی آفتاب

...... بــه پـیش بـارگه کـبریای او   در جـنب آسمان نـهم خـانهٔ حـباب

آغاز غزلیات «(۲۱ ر - ۳۴۵ پ)» :

تـو مست بـاده نـظاره‌گـان بیخود تـماشا را
در آن محل کـه مـی‌آرد بـخاطر حسرت مـا را
بدل صد بار گـفتم راه‌کـویش را بـه سـر پـویم
همان چون وقت رفتن شد ز سر نشناختم پا را

انجام نسخه :

هر چند که کرده آنچه زان مـنفعل است   خـــون . . . .
با او چه کنم که حاصل آب و گل است   ایـــن قـــطرهٔ خـــون کـــه . . . . .

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ در آغاز نسخه محمد حسین شعاع الملک شیرازی در یک صفحه شرح حال شاعر را از آتشکدهٔ آذر نقل نموده است با مهر بیضوی وی به سجع «شعاع» به تاریخ چهارشنبه ۱۶ ذی‌حجهٔ ۱۳۵۱؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با نقش گل، گوشهٔ طبله دوم از بین رفته است.

۳۶۰ برگ؛ ۱۷×۲۷ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۲].

﴿ ۱۳۶۴۰ ﴾

گلشن ابراهیمی = تاریخ فرشته (تاریخ هند - فارسی)

از : محمد قاسم هندوشاه استرآبادی، فرشته (زنده در ۱۰۳۳ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۳۸] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب و از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

...... اقـــبال او بـــرفروخت   عطارد کمربند جوزا بسوخت
قدر تخت او را شده مشتری   بـیاموخت نـاهید خـنیاگـری

انجام نسخه : «رایت پـادشاهی پـنج فـرقه در نـظر خـلایق دکـن جـلوه‌گـر گشت

عادلشاهیه نظامشاهیه قطبشاهیه عمادشاهیه یزیدشاهیه انشاءالله تعالی از جلد دوم این تاریخ احوال ایشان...».

نستعلیق؛ بی‌کا، ۲۱ جمادی الاوّل در سنهٔ بیست و ششم از پادشاهی محمدشاه در شاهجهان آباد (دهلی)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ مقداری از ابتدای نسخه در حاشیه تصحیح شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، لچکی، مجدول گرهی.

۴۸۰ برگ؛ ۱۶×۲۷ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۳].

﴿ ۱۳۶۴۱ ﴾

محمود و ایاز

(شعر ـ فارسی)

از: حکیم محمد حسن زُلالی خوانساری (۱۰۲۴ یا ۱۰۳۱ ق)

[مجلس ۴۵۷/۸؛ منزوی ۳۱۷۷/۴؛ دانشگاه ۳۲۴۰/۱۳؛ الذریعه ۲۸۶/۱۹؛ مشار، فارسی ۴۶۲۹/۴].

آغاز:

بنام آنکه محمودش ایاز است — غمش بتخانهٔ ناز و نیاز است

شب و روز از پی خدمت بدرگاه — سیاهی می‌کنم از دور چون آه

انجام:

فلک را بین و خود روزی ببین چیست — که هیچ انگشتری بی این نگین نیست

ولی نقش نگین بر خاتم دل — شده ختم سخن بر جان بسمل

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف و داخل جدول زرین، برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان و بسمله داخل کتیبه، تمام صفحات جدول زرین و مشکی؛ جلد: تیماج دورو، زیتونی.

۲۰۱ برگ؛ ۱۴×۲۴ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۴].

﴿ ۱۳۶۴۲ ﴾

فراق نامه (مثنوی ـ فارسی)

از: میر احمد مبارک راغب لکهنویی (قرن ۱۳ ق)

مثنوی مفصلی که شاعر در سال ۱۲۴۹ ق. سروده است. در پایان آن می‌گوید :

این تراوش که اشک خامه تست — نـام پـاکش فـراق نـامهٔ تست

سال هجری کـه یـار نـقل نـمود — چهل و نه بر هزار و دو صد بـود

[منزوی ۳۰۱۹/۴؛ الذریعه ۳۴۸/۹؛ سنا ۳۸۱/۱ ـ ۳۸۲؛ آصفیه ۶۳۰/۳؛ فهرست مشترک، منظومه‌ها ۱۸۶۲/۳].

آغاز :

در جهان غیر مرگ کاری نیست — صورت چرخ جز مزاری نـیست

از اجــل خــانهٔ جــهان ویـران — گشت آبــاد شــهر گــورستان

انجام :

کرده آن یار از جهان چون نقل — داد تکلیف سـال نـقلش عـقل

گـفت تـاریخ نـالهٔ جانکاه — کـه غـم هـجر بـاشد از سر آه

نستعلیق؛ به خط شاعر، ۴ ربیع الثانی ۱۲۵۳ مطابق ۸ جولای ۱۸۳۷؛ در اول نسخه مهر مربعی به سجع «سید ظهور الله خان»؛ بعضی از ابیات خط خورده و تغییر داده شده و بعضی حذف گردیده و ابیاتی نیز اضافه شده؛ جلد : گالینگور، تهوه‌ای.

۴۹ برگ؛ ۱۴×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۷].

﴿ ۱۳۶۴۳ ﴾

دیوان اردی (فارسی)

از: سید احمد اردی (قرن ۱۴ ق)

دیوان شاعر است با تخلص «اردی». نسخهٔ حاضر غزلیات به ترتیب حروف تهجی و

چند مادهٔ تاریخ را شامل است که در یکی از آن‌ها تاریخ وفات خواجه‌خان در سال ۱۳۲۴ ق ذکر شده است.

آغاز:

جلوهٔ یار شود از دل محرم پیدا همچو حوّا که شد از پهلوی آدم پیدا
همه عالم به تماشای دل آشفته است چون من آشفته دلی نیست به عالم پیدا

انجام:

شکسته شد دل من همچو مینا
چو دیدم بر رهی مینا شکسته

غیر دل هر جا که جستم من ندیدم هیچ جای
در دل خود نیک دیدم دلربا را یافتم

نستعلیق؛ به خط شاعر، ۲۰ ذی حجه ۱۳۲۷ مطابق یکم اسفند ۱۳۱۹ [1] [در نسخه چنین نوشته شده]؛ نشانی‌ها و اعداد و نام شاعر در ضمن اشعار به شنگرف؛ در اول نسخه تاریخ ۱۳۲۶ نقل شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۳۹ برگ؛ ۱۷/۵×۲۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۸].

﴿ ۱۳۶۴۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ ساقی نامهٔ ظهوری «۱ ر ـ ۶ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: نورالدین محمد ظهوری ترشیزی (۱۰۲۴ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۴۵] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر بخشی از آغاز این ساقی نامه را شامل و آغازش با آغاز آن نسخه برابر است.

۱ـ سال ۱۳۲۷ هجری قمری برابر با ۱۲۸۶ هجری شمسی می‌شود.

۲ ـ سراپا = آینهٔ بدن‌نما «۶ پ ـ ۸ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از: سید علی مهری عرب جبل عاملی (قرن ۱۲ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۲۵] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۳ ـ شاهنامهٔ قاسمی «۸ ر ـ ۴۷ پ» **(شعر حماسی ـ فارسی)**

از: میر محمد قاسم بن میر سید جنابذی متخلص به قاسمی (قرن ۱۰ ق)

مثنوی‌ای حماسی در دو دفتر است. دفتر اول: در کشورگشایی‌های شاه اسماعیل صفوی (۹۰۵ ـ ۹۳۰ ق) در بحر متقارب و شامل چهار هزار بیت که شاعر آن را در سال ۹۴۰ ق. سروده است. دفتر دوم: در سرگذشت شاه طهماسب (۹۳۰ ـ ۹۸۴ ق) در پنج‌هزار بیت که در سال ۹۵۰ ق. سروده شده و نسخه‌ای از آن در شمارهٔ [۱۴۱۵۵] معرفی خواهد شد.

[مجلس ۴۷۹/۳ و ۴۰۳/۸؛ منزوی ۲۹۵۶/۴؛ رضوی ۷۰۷/۷ ـ ۷۱۳؛ الذریعه ۲۲/۱۳؛ دانشگاه ۱۳۳۴/۹؛ مشار، فارسی ۳۱۷۴/۳ که در آن اظهار شده دفتر اول این مثنوی در سال ۱۲۸۷ ق در لکهنو هند در ۱۰۲ صفحه به چاپ رسیده است].

نسخهٔ حاضر دفتر اول کتاب و از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

آدمی چه چه پری حور لقا　　که به دنیات فرستاده خدا

انجام نسخه:

نیازی که آیین مستان بود　　به از طاعت خودپرستان بود

بیا ساقیا در قدح ریز می　　میی کش خماری نباشد ز پی

نستعلیق؛ بی‌کا، ۲۴ صفر ۱۱۲۱ در بلدهٔ تون؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمامی صفحات مجدول محرر چهارستونی مذهب و خط‌کشی لابلای سطور؛ جلد: تیماج، سرخ.

۴۸ برگ؛ ۲۶/۵×۱۷/۵ سانتی‌متر؛ چهارستونی چلیپایی و هرستون ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۲۹].

﴿ ۱۳۶۴۵ ﴾

جنگ نظم و نثر **(فارسی)**

از : ؟

این جنگ در قرن یازدهم هجری تنظیم شده و در آن دست‌خط‌هایی از چند شاعر دیده می‌شود. در این جنگ اشعاری از شعرای مجهول یا بی دیوان قرن یازدهم ذکر گردیده که اهمیت خاصی به این جنگ می‌دهد.

فهرست مطالب این جنگ چنین است :

۱ ـ الف تا یای ظهوری «۱ پ ـ ۲ پ» **(فارسی)**

از : نورالدین محمد ظهوری ترشیزی (۱۰۲۴ ق)

مقالهٔ کوتاه ادبی است به نظم و نثر که مؤلف در آن حروف الفبا را به ترتیب ذکر و برای هر کدام قطعهٔ نثر یا بیت شعری آورده است.

آغاز: روزگاریست که کلک سخن معنی پرور در ماتم کریمان بخاکستر نشسته پلاس سوگواری».

انجام : «یا بزبان حال و درای مقال به ندا درآمده که یا کریم ادرکنی ادرکنی ادرکنی».

۲ ـ الف تا یای «۳ ر ـ ۷ پ» (فارسی)

از : محمدرضا تجلی بن سلیمان

مقاله‌ای کوتاه است که مؤلف به روش الف تا یای ظهوری انشا نموده است.

آغاز : «چون کلمه‌ای که خفایی کُنج حرمان بتطبع ظهوری گنج عرفان نگاشته صفحهٔ عجز و قصور نموده امید که ارباب هوش و شعور مسطور المأمور معذور را».

انجام : «چشم آن دارم که خورده بر خورد آن دوره گرد ملک معنی پژوهان و غریب دیار عرفان بل غریق لجهٔ عصیان محمدرضا تجلی بن سلیمان نگیرند و العذر عندکرام النّاس مقبول».

۳ ـ سه معما و تعمیه به اسم یکی از دانش‌مندان «۸ ر ـ ۸ پ»

۴ ـ دیوان ظهوری (بخشی از قصاید) «۹ پ ـ ۱۳ پ» **(فارسی)**

از : نورالدین محمد ظهوری ترشیزی (۱۰۲۴ ق)

۵ ـ دیوان شوکت بخارائی (بخشی از غزلیات) «۱۳ پ ـ ۱۹ پ» **(فارسی)**

از : محمد اسحاق شوکت بخارائی (۱۰۸۸ ق)

۶ ـ دیوان صائب (بخشی از غزلیات) «۲۰ ر ـ ۲۲ پ» **(فارسی)**

از : میرزا محمد علی صائب تبریزی (۱۰۸۱ ق)

۷ ـ دیوان فطرت (بخشی از اشعار وی) «۲۳ پ ـ ۲۵ پ» **(فارسی)**

از : میرزا معز موسوی خان فطرت (۱۱۰۶ ق)

۸ ـ دیوان مسیحای نازکی (بخشی از اشعار) «۲۶ ر ـ ۲۸ ر» **(فارسی)**

از این شاعر در کتاب‌های تذکره ذکری به میان نیامده است. در فرهنگ سخنوران ص ۵۴۰ چند شاعر با نام «مسیح» و در ص ۵۸۶ چند شاعر با تخلص «نازکی» عنوان شده، ولی با شاعر مورد بحث ما تطبیق ندارند.

۹ ـ دیوان بیگانهٔ نیشابوری (بخشی از آن) «۲۸ پ ـ ۳۰ ر» **(فارسی)**

از : میرزا ابوالحسن نوادهٔ میرابوالمعالی (قرن ۱۱ ق)

در نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر با تخلص «بیگانه» و هم‌چنین دیباچهٔ دیوان وی موجود است.

۱۰ ـ اشعاری از واعظ «۳۳ ر»

۱۱ ـ دیوان ملک مشرقی (چهار صفحه) «۳۳ پ ـ ۳۵ ر» **(فارسی)**

از : میرزا ملک مشرقی مشهدی (۱۰۵۰ ق)

۱۲ ـ دیوان نظیری (دو صفحه) «۳۵ پ ـ ۳۶ ر»

از : ملا محمد حسین نظیری نیشابوری (۱۰۲۱ یا ۱۰۲۳ ق)

۱۳ ـ دیوان رشدی رستمداری (سه صفحه) «۳۶ پ ـ ۳۷ پ» **(فارسی)**

از : ملا رشدی رستمداری (قرن ۱۱ ق)

نستعلیق معمولی و شکسته چلیپایی؛ رسالهٔ دوم به خط مؤلف، بی‌تا؛ رسالهٔ سوم بی‌کا،

جمادی الاول ۱۰۷۱ در خانه خواجه محمد شریف [۸ پ]؛ در برگ «۳۰ ر» مهر مربعی به سجع «افوض امری الی الله عبده علی نقی ۱۱۱۵» این جنگ با خطوط مختلف تحریر شده است؛ اکثر صفحات جدول زرین و لاجوردی؛ در وسط دو صفحه سفید مانده؛ بعضی از اوراق وصالی شده؛ جلد: گالینگور، سرخ.

۳۷ برگ؛ ۱۱/۵×۲۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۳۰].

﴿ ۱۳۶۴۶ ﴾

مجموعه

۱ـ صلواتیه «۱ پ ـ ۴ پ» **(فارسی)**

از: ؟

مؤلف در این رسالهٔ کوتاه چهل و هشت موضع را که صلوات فرستادن در آن‌ها بر حضرت پیامبر و آل اطهارش لازم است، به صورت کوتاه ذکر نموده است.

آغاز: «بعد از ادای ثنای بی‌انتهای حضرت قدیم که بی ابتدا محسن هر پادشاه و گدا».

انجام: «چه آن حضرت ﷺ است در تمامی مقاصد و مهمات دنیویه و خلاصی از غم‌های حیات فانیه و حصول مطالب باقیهٔ اخرویه و نتایج هولهای روز قیامت و حصول به درجات علیه بهشت...».

۲ـ شرح رباعیات وحدت وجود «۵ ر ـ ۱۲ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

جامی چند رباعی در «وحدت وجود» سروده بود. در رسالهٔ حاضر مشکلات آن رباعیات را شرح و توضیح داده است.

[منزوی ۸۰۸/۴ و ۳۴۷۲/۵؛ الذریعه ۲۷۹/۱۳؛ سپهسالار ۱۴/۵ و ۱۹۲، ادبیات، تهران ۶۲/۲ و ۳۹۱/۱].

آغاز:

حـمد الاله هـو بـالحمد حـقیق / در بحر نـوالش هـمه ذرات غـریق

تا کرده ز محض فضل توفیق رفیق / نسپرده طریق شکر او هـیچ طـریق

انجام: «و افتح بهذا المحمل مفصلة و کن بطینتک لله و من کان لله کان الله له».

۳ـ نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص «۱۶ پ ـ ۷۵ ر» **(عرفان ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

[مجلس ۲۹/۱۰ و ۶۲۹؛ منزوی ۱۴۶۵/۲ این کتاب به تحقیق ویلیام چیتیک به چاپ رسـیده است].

آغاز: «برطالب‌خبیر پوشیده‌نماندکه با مجرد حفظ مقالات‌ارباب‌توحید و بخیال معانی آن اکتفاکردن و آنرا مرتبه از مراتب‌کمال شمردن غایت‌خسران و نهایت حرمان است».

انجام: «و چنانک در اسم...

برد جامی ره سوی دربان عجب رمزی شنید

کامد از فکری در آن نام دلآرامی پـدید».

۴ـ اشعة اللمعات «۷۵ پ ـ ۱۲۶ ر» **(عرفان ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

[مجلس ۴۱۰/۲؛ سپهسالار ۱۳۹/۳؛ دانشگاه ۷۵۲/۸].

آغاز:

«لولا لمـعات بـرق نـور القـدم / من نحو حمی الجود و حیّ الکرم

من یخرجـنا مـن ظـلمات العـدم / او یـعصمنا مـن هـفوات القـدم

پاکا خداوندی که آینهٔ حقیقت محمدی را مطرح اشعهٔ لمعات جمال جمعی».

انجام:

بتسوید این شرح توفیق یـافت / مـــقراً بـــزلّات اقـــلامه

و اذ قـــال اتـممته قـد بـدا　　　بـــما قـــال تـاریخ اتـمامه

۵ـ بهارستان «۱۲۷ پ ـ ۱۶۵ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

[مجلس ۴۲۸/۲ و ۶۵۱/۱۰؛ دانشگاه ۱۸۸/۲؛ منزوی ۳۵۳۵/۵؛ این‌کتاب به‌چاپ رسیده‌است].

آغاز:

«چو مرغِ امر ذی بالی ز آغـاز　　　نه از نیروی حـمد آیـد بـپرواز

بـمقصد نـارسیده پـر بـریزد　　　فتد زان سان که هرگز برنخیزد

هزاردستان حمد و ثنا از زبان مرغان بهارستان عشق و وفا که از منابر اغصان فضل».

انجام:

«بوقتی شد آخر که تاریخ هجرت　　　شود نهصد ار هشت بر وی فزایـی

و المسئول من الله ذی الجلال و الاکرام الظفر بنیل المرام و الفوز بحسن الاختتام و الصلوة...».

۶ـ طریق خواجگان = نوریه = سررشته «۱۶۵ پ ـ ۱۷۲ ر» **(عرفان ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

[مجلس ۱۳۸۷/۱۰؛ منزوی ۱۴۷۳/۲؛ دانشگاه ۴۷۳/۳].

آغاز:

«سر رشتهٔ دولت ای بـرادر بکـف آر　　　ویـن عـمر گـرامـی بـخسارت مگـذار

دایم همه جا با همه کس در همه کار　　　مـیدار نـهفته چشـم دل جـانب یـار

بدان افناک الله عنک و ابقاک به که حاصل طریقه خواجه بزرگوار».

انجام:

با وی از جان یکدل و یکرو شوی　　　بـلکه او را مـحو سـازی او شـوی

در بـــقای او شـوی فـانی تـمام　　　زنـــدهٔ جـــاوید مـانی والسّـلام

۷ـ دیوان جامی (دیوان دوم) «۱۷۲پ ـ ۱۸۶پ متن» و «۱ر ـ ۱۸۶ پ حاشیه» **(فارسی)**

از: مؤلف پیشین

به شمارهٔ [۱۳۱۵۶] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر دیوان دوم شاعر و از انجام افتادگی دارد.

آغاز:

«بسم الله الرحمن الرحیم — املی حمد المنان الکریم

آنکه باین نکتهٔ سنجیده گشت — فاتحه آرای کلام قدیم

متکلمی که خلعت آغاز کلام معجز طراز قرآن را بماء نفی و ماهو بقول شاعرٍ».

انجام نسخه:

اگر نه ساغر لعلت بکام خواهد شد — ز دیده خوردن خونم مدام خواهد شد

چنین که لاغر زردست وز ابروت مه نو — چو یک دو هفته برآید تمام خواهد شد

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در برگ ۷۵ مهر بیضوی به سجع «نامم ز نام محمد شرف یافت» و مهر بیضوی دیگر به سجع «هدایت یافت محمد صفی ۱۰۷۵» و تملک شمس الدین بن عمر و مهر مربعی به سجع «العبد المذنب محمد هاشم ۱۲۵۳»؛ در برگ ۱۶۵ نوشته‌ای در مورد فراغت از مقابله از عبدالله المحمّدی به تاریخ غرّهٔ ذی‌قعدهٔ ۱۳۰۸ و مهرهای متعدد؛ جلد: تیماج، سرخ.

۱۸۶ برگ؛ ۱۴/۵×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۳۱].

﴿ ۱۳۶۴۷ ﴾

تحفة الحبیب **(شعر ـ فارسی)**

از: سلطان محمد بن امیری هراتی متخلص به فخری (قرن ۱۰ ق)

به جلد ۲۵، صفحهٔ ۳۵، شمارهٔ [۷۰۲۷] مراجعه شود.

آغاز نثر: «حضرت حکیم علی‌الاطلاق جلت حکمته که وظایف لطایف حمد و...».

آغاز نظم: خواجه سلمان فرماید:

بدست باد گه گاهی سلامی میرسان ما را
که از لطف تو خود آخر سلامی بس بود ما را
شب غم نامهٔ هجر تو را با کوه اگر گویم
ز رقت چشم‌ها گردید گریان سنگ خارا را

انجام:

اگر هزار خدنگ افکنی بجانب من — خطا مباد الهی از آن هزار یکی
فتاد کاتبی از تیر یار تا دم صید — چنین لطیفه نیفتد ز صد هزار یکی

نستعلیق؛ (در اول نسخه آمده که ظاهراً به خط معلم شاعر است) شنبه ۱۸ رجب ۱۳۱۶؛ عناوین شنگرف؛ در آخر نسخه اسامی شعرای این جنگ به ترتیب حروف الفبا آمده؛
جلد: تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر مجدول گرهی.
۱۳۱ برگ؛ ۱۴×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۳۳].

﴿ ۱۳۶۴۸ ﴾

دیوان سیل اخباری **(فارسی)**

از: میرزا محمد بن عبدالنبی اخباری متخلص به سیل و اخباری (۱۳۳۲ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۶۹/۲۲] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر غزلیات فارسی شاعر به ترتیب حروف تهجی، یک ترکیب‌بند فارسی و یک قصیدهٔ عربی را شامل است. و از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

آمدی بر سر بیمار خویش — خیر مقدم خیر مقدم مرحبا
یا حبیبی استمع ماذا اقول — منک شکوای و انت المشتکی

انجام نسخه:

طوبی لقوم آمنوا بقلوبهم — مستغفرین لهم دموع تهمع

ویل لقوم آمنت افواههم و عیونهم من ذنبهم لا تدمع

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در اول نسخه یادداشتی از سید محمد جزایری در مورد شاعر به تاریخ شعبان ۱۳۸۴؛ در جاهای افتادگی در لابلای نسخه اوراق سفید جدید صحافی شده ولی چیزی در آن‌ها نوشته نشده؛ جلد : مقوا، سبز، عطف و گوشه تیماج.

۷۵ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۳۴].

﴿ ۱۳۶۴۹ ﴾

عجایب الغرایب = غرایب الدنیا (مثنوی عرفانی ـ فارسی)

از: نورالدین حمزة بن علی اسفراینی، شیخ آذری (۸۶۶ ق)

[مجلس ۳۷۲/۳ ـ ۳۷۵؛ الذریعه ۲۱۹/۱۵؛ منزوی ۳۰۰۱/۴؛ مشار، فارسی ۳۴۹۵/۳ با عنوان «عجایب الدنیا»].

آغاز:

ابتدا می‌کنم به بسم الله کاوست بر کل کائنات گواه

آفرینندهٔ وجود و عدم شرف اندوز طینت آدم

انجام:

به کریمی خویش رحمت کن ختم کار همه سعادت کن

چون غرایب نداشت هیچ اتمام ختم کردیم و الصلوة و السّلام

نستعلیق؛ محمد بن میرعماد، ۱۰۲۵؛ عناوین شنگرف و در داخل جدول زرین، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع؛ جلد : تیماج، سرخ.

۱۸۵ برگ؛ ۱۰×۲۱ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۳۵].

﴿ ۱۳۶۵۰ ﴾

دیوان راقم مشهدی (فارسی)

از: سعدالدین محمد بن غیاث‌الدین راقم مشهدی (۱۱۰۰ ق)

[مجلس ۴۱۵/۲۶، ش ۷۹۳۶] نسخهٔ حاضر غزلیات به ترتیب حروف تهجی و دیباچهٔ دیوان را شامل است و از آغاز دیباچه و غزلیات و هم‌چنین انجام نسخه افتادگی دارد.

آغاز دیباچه (نسخه) : «... قصه از رموز لاتناهی ایوان قدرش پایه رسائی برهان سلّم شکستن».

آغاز غزلیات :

بهار حسن که شد مایهٔ طراوت باغ
که شُست لاله ز دل نقش داغ مادر زاد

که تاب داد سر زلف نازکز اثرش
که نیست سرو هَم از پیچ و تاب رشک آزاد

انجام نسخه :

به آیینی ز گلشن میروی بیرون که برگلها   گلستان را قفس از رخنهٔ دیوار میسازی
نباشد بی‌اثر حرفی که آید بر زبان راقم   برنگ خامه گر گفتار از کردار میسازی

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول شنگرف و لاجوردی؛ در بعضی صفحات اشعاری به خط شاعر در حاشیه تحریر شده؛ جلد : تیماج، سرخ.
۱۸۷ برگ؛ ۱۳×۲۶/۵ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۳۶].

﴿ ۱۳۶۵۱ ﴾

دیوان همایون اسفراینی (شعر ـ فارسی)

از: امیر همایون اسفراینی (۹۰۲ یا ۹۱۰ ق)

[مجلس ۴۰۴/۸؛ الذریعه ۱۲۹۷/۹؛ منزوی ۲۶۱۲/۳].

آغاز:

بی تو جایی که شود خاک دل چاک آنجا   تا ابد ناله برآید ز دل خاک آنجا
هرکجا سر فکند تیغ تو بر خاک ز شوق   سر برآرند شهیدان همه از خاک آنجا

انجام:

در ره عشق همایون بلب آمد جانم　　کاش این قاعده را از تو نیاموختمی

نستعلیق؛ درویش حسن ادرنه‌ای، بی‌تا؛ در اول نسخه شرح حال شاعر به نقل از تذکرهٔ تحفهٔ سام میرزا، برگ اول کتیبه مذهب با زمینه لاجوردی و گل‌های الوان و داخل کتیبه «دیوان مولانا همایون»، تمام صفحات جدول زرین و مشکی و گل‌های زرین در زمینه‌های مثلثی لاجوردی؛ جلد: تیماج دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج مذهب با سر با نقش گل، مجدول مذهب.

۴۷ برگ؛ ۱۲×۲۰/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۵۹۴].

﴿ ۱۳۶۵۲ ﴾

الاکتفا (سفرالاکتفا) فی ضبط دول الخلفا (تاریخ - عربی)

از: ابو مروان عبدالملک بن قاسم بن الکردبوس توزری الکردبوسی (قرن ۷ ق)

تاریخ خلفا است از ابوبکر تا القائم بامرالله (متوفی در ۴۶۷). در این کتاب تاریخ غزنویان، سامانیان، آل‌بویه و سلجوقیان نیز با تفصیل آمده است.

مهم‌ترین مآخذ مطالب این کتاب، نخست تاریخ طبری است و پس از ۳۱۳ ق (که سال درگذشت طبری مؤلف تاریخ است) از تجارب الامم ابن مسکویه و ابن خلکان و تاریخ العقد نقل می‌کند، که از همهٔ این مآخذ با لفظ «قال» نقل می‌کند.

[کشف الظنون ۲۹۳/۱ با عنوان «تاریخ الخلفاء ابن کردبوس»، فهرست خزانه ابن یوسف ۴۵۵، احمدیه تونس (جامع الزیتونه)، ص ۳۶۱].

کتابی دیگر با همین نام از جمال‌الدین بن نباته مصری وجود دارد که در سه جلد است.

در حواشی نسخه مسقطات متن با خطی غیر از خط متن اضافه شده است.

آغاز: «الحمدلله الّذی زین الوجود ببعثة الرسل و الانبیاء... اما بعد فهذه قراطیس جمعت فیها اخبار الخلفاء و ما یتبع ذلک من الحوادث المهمة فی دولة کلٍّ ضبطاً».

انجام:

یدبره ابن مسلمة شفاها　　برأی غیره الرأی السدید
واعجب منهما سیف بمصر　　تقام به بسنجار الحدود

نسخ؛ بی‌کا، قرن ۷ ـ ۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه مطالعه محمد البحیری ۲۷ ذی حجه ۹۹۷ و مطالعهٔ صدقة... و مهر بیضوی به سجع «حسبی الله وحده و کفی شعبان بن مصطفی»؛ جلد : تیماج، مشکی، ضربی، ترنج با سر، مجدول، لولادار. ۱۵۷ برگ؛ ۱۸×۲۶ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۹۵].

❖ ۱۳۶۵۳ ❖

کلیات عرفی **(ادبیات ـ فارسی)**

از: سید جمال الدین محمد عرفی شیرازی (۹۹۹ یا ۱۰۰۲ ق)

[مجلس ۱۵۱/۲۶، ش ۷۶۵۶]. نسخهٔ حاضر این مطالب را شامل است :

۱ ـ رسالهٔ نفسیه «۱ ر ـ ۱۰ ر» **(اخلاق ـ فارسی)**

آغاز : «حمدی که از نهایت شایستگی منزه از شائبهٔ تعین و تخصص آمده».

انجام: «و هر نفس که به ناشایستگی از عمر طی می‌شود در شمار مدّت موتست، تم».

۲ ـ مثنوی بحر اللئالی «۱۰ پ ـ ۵۰ پ»

آغاز :

بسم الله الرحمن الرحیم　　موج نخست است ز بحر قدیم

۳ ـ خسرو و شیرین «۵۰ پ ـ ۶۳»

آغاز :

خداوندا دلم بی نور تنگ است　　دل من سنگ و کوه طور سنگ است

[منزوی ۲۷۸۷/۴؛ مجلس ۳۲۶/۳ آغاز و انجام آن با نسخهٔ ما برابر است].

۴ ـ قصاید «۶۳ پ ـ ۱۲۷ ر»

آغاز:

ای متاع درد در بازار جان انداخته　　گوهر هر سود در جیب زیان انداخته

۵ـ غزلیات «۱۲۷ پ ـ ۲۱۶ ر»

آغاز:

ای نه فلک ز خوشهٔ صنع تو دانه‌ای　　وز قصر کبریایی تو عرش آستانه‌ای

۶ـ رباعیات «۲۱۶ ـ ۲۳۲ ر»

انجام:

از بس که بتان دو رویه در وی گذرند　　هر کوچهٔ او نشان شق القمر است

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تمام صفحات مجدول مذهب مرصع، در برگ ۱ و ۱۰ و ۵۰ و ۶۳ و ۱۲۷ پنج سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان، ۹ صفحه از کتاب در کنار سرلوح‌ها طلااندازی بین سطور و گل‌های الوان ریز در داخل طلااندازی، در حاشیهٔ برگ ۱۲۴ و ۱۲۵ اشعاری اضافه شده؛ جلد: مقوائی، پشت جلد تیماج زرد مجدول با نقش ترنج.

۲۳۲ برگ؛ ۱۱×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۲۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۹۶].

﴿ ۱۳۶۵۴ ﴾

ترجمهٔ منظوم احادیث نبوی (فارسی)

از: ؟

ترجمهٔ منظومی از احادیث کوتاه حضرت پیامبر ﷺ است. در این رساله ابتدا حدیث به عربی نقل شده و پس از آن هر حدیث با یک بیت به فارسی برگردانده شده است. این ترجمه در سال ۸۲۴ ق. به پایان رسیده است.

در شمارهٔ [۱۳۶۰۷] رسالهٔ دیگری در ترجمهٔ منظوم بیست و یک حدیث و هم‌چنین در شمارهٔ [۷۶۶۲/۷] ترجمهٔ منظوم صد و بیست حدیث نبوی (سه اربعین) معرفی گردید.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «مهلکة المرء حدّة طبعه

هــلاک مـرد بـاشد تـیزی او — که مرد تیز باشد تند و بدخو».

انجام : «سعد الرجل بمصاحبة السعید

کسی کو نـیک بـختی یـار یـابد — بکـوی نـیک بـختان بـار یـابد

ز هجرت طا و کاف و دال رفته — شد این نظم ترجّم جمله گـفته».

احادیث نسخ و ترجمهٔ منظوم نستعلیق؛ جعفر التبریزی، اواخر شعبان ۸۴۷؛ تمام صفحات مجدول مذهب مرصع، حاشیهٔ تمام صفحات زرافشان؛ مقداری از لبهٔ اوراق فرسوده شده؛ جلد : مقوائی.

۳۱ برگ؛ ۸×۱۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۵۹۷].

﴿ ۱۳۶۵۵ ﴾

مرقعات

از : سید محمد راشد

بیست مرقع، شامل سرمشق‌های خط ثلث است.

آغاز : «بسم‌الله الرحمن‌الرحیم اللهم اجعلنی محبوبا فی قلوب‌المؤمنین و المؤمنات».

انجام : «... تعالی جدّک و جل ثناؤک و لا اله غیرک».

ثلث؛ سید محمد راشد (از شاگردان سید محمد شقیق)، بی‌تا؛ نوشته تمام صفحات داخل جدول و در حاشیه نقوش اسلیمی و در لبه اوراق مقوای زرشکی و جدول مذهب، نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول، مذهب.

۱۱ برگ؛ ۱۵×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۵۹۸].

﴿ ۱۳۶۵۶ ﴾

الشفا فی اخبار آل مصطفی (حدیث ـ عربی)

از : محمدرضا بن عبدالمطلب تبریزی

مؤلف در این کتاب احادیث را از کتاب‌های روایی شیعه به صورت موضوعی

جمع‌آوری نموده است. او در آغاز هر حدیث نام کتابی که حدیث را از آن نقل نموده و پس از آن نوع حدیث را (مرفوع ـ مسند و مرسل...) ذکر می‌کند و بعد از نام هر راوی؛ ثقه، حسن، ضعیف، مجهول و... بودن وی را با علامتی تذکر می‌دهد. عنوان موضوعات در نسخهٔ حاضر در حواشی نوشته شده است. [الذریعه ۱۴/۱۹۹].

نسخهٔ حاضر نصف دوم از جلد سوم و از «صلوة اللیل» شروع شده و تا آخر کتاب دعا را شامل است و از آغاز افتادگی دارد. تألیف این بخش روز جمعه ۲۴ شعبان ۱۱۷۸ در نجف اشرف به پایان رسیده است.

آغاز نسخه : «عن محمد بن عبدالله بن جعفر الحمیری عن ابیه و هرون بن مسلم عن مسعدة بن صدقة عن الصادق عن آبائه علیهم السلام مثله».

انجام : «عن ابی‌جعفر علیه السلام انه کان اذا صلی بالنّاس صلوة فطر اواضحی خفض صوته یسمع من یلیه لا یجهر بالقرآن و المواعظ و التذکیر یوم الاضحی و الفطر بعد الصلوة».

نسخ؛ به خط مؤلف، جمعه ۲۴ شعبان ۱۱۷۸ در نجف با دو مهر دایره‌ای وی به سجع «محمدرضا عفی عنه» و «محمد بن عبدالمطلب المدعو بالرضا»؛ عناوین شنگرف؛ چند برگ اول نسخه پوسیده‌شده و مقداری از آن از بین رفته؛ جلد: پارچه‌ای، زرد، عطف تیماج.
۲۲۹ برگ؛ ۲۰×۳۱ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۰۱].

﴿ ۱۳۶۵۷ ﴾

جنگ‌های ایران و روس، نامه‌ها (تاریخ ـ فارسی)

نامه‌های سیاسی است که در سال ۱۲۴۱ ق. به دستور نمایندهٔ دولت ایران، عباس میرزا نایب‌السلطنه توسط قائم مقام به دولت‌های روسیه و انگلیس نوشته شده است. هم‌چنین در آن نامه‌های دولت روسیه به دولت ایران در همین سال موجود است.

موضوع این نامه‌ها که اندکی قبل از آغاز جنگ‌های دوم ایران و روس نگاشته شده،

اختلاف‌های مرزی دولت ایران و روسیه که زمینهٔ جنگ‌های دوم را به وجود آوردند، می‌باشد.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز : «سواد اول رقعه که بموجب امر و فرمان نواب ولیعهد به جناب پرنس میشیکوف ایلچی دولت روسیه از جانب قائم مقام نوشته شده است، چون تشخیص سرحدات مملکتین محروستین».

انجام نسخه : «... آنچه مستمسک دست تعرض از ایشان برنمی‌دارد و از امنای دولت‌اند بدست».

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف و مشکی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۶۴ برگ؛ ۱۹×۲۹ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۶۰۲].

﴿ ۱۳۶۵۸ ﴾

نامه‌های دولت ایران به سفارتخانه‌های عثمانی و... **(تاریخ - فارسی)**

رونوشت نامه‌هایی است که از طرف دولت ایران در سال‌های ۱۲۹۶ و ۱۲۹۷ ق. به سفارت‌خانه‌های عثمانی، روسیه تزاری و انگلیس در ایران و سفارت‌خانه‌های ایران در اسلامبول و انگلستان نوشته شده است.

آغاز : «اجوبه و نوشتجات رسمیه صادره از وزارت جلیلهٔ امور خارجه به سفارت دولت علیه عثمانیه».

انجام : «بطوری که نوشته‌اید در روز مزبور تلگراف تبریک از جانب سنی الجوانب همایونی خواهم فرستاد».

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ چند صفحه در لابلای نسخه سفید مانده؛ جلد : تیماج، زیتونی، مجدول.

۶۸ برگ؛ ۲۰/۵×۳۳ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۶۰۳].

﴿ ۱۳۶۵۹ ﴾

نامه‌های دولت ایران به سفارت‌خانه‌های عثمانی و... (تاریخ ـ فارسی)

رونوشت مکاتبات دولت ایران با سایر کشورها است در سال‌های ۱۲۹۵ ـ ۱۲۹۶ ق. در عهد سلطنت ناصرالدین شاه قاجار، شامل :

۱ ـ نامه‌های دولت ایران به سفارت‌خانه‌های انگلستان، روسیه، عثمانی، فرانسه و دیگر کشورها.

۲ ـ جواب سفارت‌خانه‌های مذکور به آن نامه‌ها.

۳ ـ نامه‌هایی که از طرف دولت ایران به سفرای ایران در سایر کشورها نوشته شده است.

آغاز : «به سفارت دولت انگلیس ۷ شهر ربیع الثانی ۱۲۹۵، بر حسب ارادهٔ مطاعهٔ اعلیحضرت... میرزا علی اکبر خان بکار کارگزاری مهام خارجه بندر بوشهر».

انجام : «در انتظار وصول شرح این فقره از جانب شما می‌باشند. می‌دانید که موقع نازک و فرصت کم است و با وجود مثل شما آدمی انشاءالله باید خیلی صرفه برداشت».

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول شنگرف و لاجوردی؛ اوراقی سفید مانده است؛ جلد : تیماج، آبی، مجدول.

۸۷ برگ؛ ۲۱×۳۳ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۶۰۴].

﴿ ۱۳۶۶۰ ﴾

وقف‌نامهٔ قنات دروازهٔ قدیمی شمیران (فارسی)

از : حاجی علیرضا بن محمد اعتماد الدوله شیرازی (قرن ۱۴ ق)

وقف‌نامه قنات جاری از دروازهٔ قدیم شمیران است که واقف آن را در سال ۱۳۱۱ ق. زیر نظر میرزا ابوالقاسم امام جمعه وقف خیرات و مبرات نموده است. در حواشی وقف‌نامه، مهر و امضای تأیید مشیرالدوله، رکن الدوله، اسماعیل چالمیدانی، آخوند ملا

حمزه محرر، سید زین‌العابدین امام جمعه، سید محمدباقر صدر العلما، نظام‌الملک و سید ابراهیم لواسانی به چشم می‌خورد.

نستعلیق؛ بی‌کا، شعبان ۱۳۱۱؛ نام‌ها و عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : ندارد. یک برگ کاغذ در ۳۵×۵۰ سانتی‌متر است که بر روی پارچه چسبانده شده و دارای ۳۷ سطر می‌باشد؛ [ثبت ۸۶۶۰۶].

﴿ ۱۳۶۶۱ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج سراب وگرمرود در سال ۱۲۳۸

در این کتابچه جمع و خرج شهرهای سراب و گرمرود در سال ۱۲۳۸ ق. که جزء ابواب جمعی ملک قاسم میرزا بودند به خط سیاق ذکر شده و عباس میرزا نایب‌السلطنه آن را تأیید و مهر نموده است.

سیاق؛ بی‌کا، شوال ۱۲۳۸؛ در اول نسخه هفت مهر به سجع «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد مقیم» و «افوض امری الی الله عبده الراجی محمد تقی ۱۲۲۸» و «عبده محسن...» و «افوض امری الی الله عبده الراجی موسی الحسینی ۱۲۳۷» و «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد حسن ۱۲۲۶» و «اسمعیل الحسینی» (مهر اخیر در تمام صفحات تکرار شده) و مهر مربعی بزرگ عباس میرزا به سجع «درّ دریای خسروی عباس ۱۲۱۴»؛ جلد : روغنی، با نقش گل و بوته، عطف و حاشیه تیماج.

۲۳ برگ؛ ۱۳×۱۹ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۶۰۶].

﴿ ۱۳۶۶۲ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج خوی و سلماس سال ۱۳۰۸

در این کتابچه جمع و خرج شهرهای خوی و سلماس که ابواب جمعی محمدخان والی بودند در سال ۱۳۰۸ ق. در عهد مظفرالدین شاه با خط سیاق نوشته شده و در اول آن مهر تأیید مظفرالدین شاه و در پایان آن مهر امیر نظام و مستشار السلطنه زده شده است.

سیاق؛ بی‌کا، شعبان ۱۳۰۸؛ در اول نسخه مهر مربعی بزرگ ولیعهد به سجع «منشور حکمرانی بگرفت زیب و آئین از خاتم ولیعهد سلطان مظفرالدین» و مهر بیضوی به سجع «دبیرالسلطنه»، در تمام صفحات مهر بیضوی به سجع «مستشار السلطنه ۱۳۰۷» و در آخر نسخه مهر مربعی به سجع «امیر نظام»؛ جلد: مخمل سبز با نقش گل، عطف و حاشیه و پشت جلد تیماج قهوه‌ای.

۴۰ برگ؛ ۱۸×۳۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۶۰۸].

﴿ ۱۳۶۶۳ ﴾

مجموعه

۱ - دیوان ازرقی هروی «۱ پ - ۷ پ» (فارسی)

از: ابوبکر بن اسماعیل وراق ازرقی هروی (قبل از ۴۶۵ ق)

[مجلس ۱۲۱/۲۶، ش ۷۶۲۲].

۲ - دیوان عنصری «۷۱ پ - ۱۳۷ ر» (فارسی)

از: ابوالقاسم حسن بن احمد عنصری بلخی (۴۳۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۳۹۹/۱۳] مراجعه شود.

۳ - دیوان ادیب صابر ترمذی «۱۳۹ پ - ۲۰۴ پ» (فارسی)

از: شهاب الدین ادیب صابر ترمذی (۵۴۶ ق)

[مجلس ۱۳/۸ و ۳۵۴/۱۷؛ منزوی ۲۳۹۶/۳؛ الذریعه ۵۷۲/۹؛ مشار، فارسی ۲۲۶۲/۲].

نستعلیق؛ میرزا سید فتح الله تفرشی، رسالهٔ دوم پنجشنبه ۱۴ شوال ۱۲۵۸ پارس‌ئیل در یزد، رسالهٔ سوم شنبه ۵ ذی حجهٔ ۱۲۵۸ در یزد؛ عناوین رسالهٔ دوم شنگرف؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۲۰۴ برگ؛ ۱۳×۲۲ سانتی متر؛ ۱۲ - ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۸۸].

﴿ ۱۳۶۶۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان ابیوردی «۱ پ ـ ۲۲ پ» [چاپ سنگی] **(عربی)**

از: ابوالمظفر محمد بن احمد ابیوردی (۵۰۷ ق)

نسخهٔ حاضر چاپ سنگی است و شامل مقطعات شاعر است.

۲ ـ دیوان مجد همگر «۲۳ ر ـ ۹۴ ر» **(فارسی)**

از: مجدالدین بن احمد مجد همگر یزدی (۶۵۸ ق)

نسخهٔ حاضر بخشی از قصاید شاعر است.

۳ ـ دیوان سروش اصفهانی «۹۵ ر ـ ۱۰۲ پ» **(فارسی)**

از: میرزا محمد علی بن قنبر علی سروش اصفهانی (۱۲۸۵ ق)

نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار و قصاید شاعر می‌باشد.

۴ ـ جمع مختصر = مختصر وحیدی «۱۰۳ پ ـ ۱۱۹ پ» **(عروض ـ فارسی)**

از: وحید تبریزی

به جلد ۳۵، صفحهٔ ۱۴۲، شمارهٔ [۱۲۱۴۵] مراجعه شود.

۵ ـ رسالة فی العروض «۱۲۰ ر ـ ۱۲۳ پ» **(عربی)**

از: ؟

نسخهٔ حاضر بخشی از این رساله را دارد. و در مقدمهٔ آن، مؤلف اول کلام صاحب بن عباد را در مورد عروض نقل نموده است.

آغاز: «الحمدللّٰه الّذی مدّ علی البسیط بحور الافضال و سکن زلال حرکاتها باوتاد الجبال... اعلم ان العروض هو میزان الشعر و برهان صحته و معیار سبکه».

۶ ـ یک کلمه (چاپ سنگی) «۱۲۴ پ ـ ۱۶۱ پ»

از: یوسف بن میرزا کاظم تبریزی

[مجلس ۱۳۶/۳۶، ش ۱۲۵۸۶/۱]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نسخ و نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه رسالهٔ دوم لغات معنی شده، در آخر نسخه دو بیت شعر که محمد تقی ملک الشعراء در تاریخ ۱۳۲۴ تحریر نموده؛ جلد : تیماج، سبز، سوخت، ترنج مذهب با سر، مجدول گرهی.

۱۶۱ برگ؛ ۲۱/۵×۱۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۸۷].

﴿ ۱۳۶۶۵ ﴾

صفوة الصفا = المواهب السنية فی مناقب الصفویة (عرفان ـ فارسی)

از : ابن بزاز درویش توکلی بن اسماعیل اردبیلی (۸۰۰ ق)

رسالهٔ مفصلی است در یک مقدمه و دوازده باب در مناقب و احوال شیخ صفی‌الدین اردبیلی. مؤلف، این رساله را در آخر شعبان ۷۵۹ به پایان رسانده است.

این کتاب به دستور شاه طهماسب صفوی توسط میرزا ابوالفتح حسینی شریفی (متوفای ۹۷۶ ق) تحریر و بازنویسی شده است.

[دانشگاه ۱۳۰/۸؛ مشار، فارسی ۳۳۹۹/۳، این کتاب در سال ۱۳۲۹ در بمبئی به چاپ سنگی رسیده و هم‌چنین در سال ۱۳۷۰ ش با تحقیق و تصحیح در ایران به چاپ رسیده است.]

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «ملّت پنج ارکان دنیا را چهار دیوار محکم بر سر منهج شریعت و طریقت... باب اول در ذکر احوال ابتدای حال شیخ صفی‌الدین قدس سره مشتمل بر یازده فصل».

انجام نسخه : «حکایت، پیره بدرالدین گفت که همکاران او که با او جفت میراندند روزی با وی گفتند ما گرسنه‌ایم و دیه دور است و ما را چیزی باید گفت چه می‌خواهید گفتند».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج،

تهوه‌ای.

۲۳۱ برگ؛ ۱۴×۲۴ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۸۶].

﴿ ۱۳۶۶۶ ﴾

کلیات نور علیشاه

(عرفان - فارسی)

از: محمد علی ملقب به نور علیشاه طبسی (۱۳۱۲ ق)

[مجلس ۴۴۳/۳ و ۳۶۲/۸].

۱ - رساله در سیر و سلوک «۱ ر - ۷ ر» **(عرفان - فارسی)**

رسالهٔ کوتاهی در سیر و سلوک عرفانی که مؤلف به فرزند خود نوشته است.

[مجلس ۴۴۳/۳، منزوی ۱۲۱۰/۲؛ دانشگاه ۲۵۰۷/۲].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

۲ - تفسیر سورهٔ حمد و بقره «۸ پ - ۲۱ پ» **(شعر عرفانی - فارسی)**

[مجلس ۳۶۳/۸].

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحیم — سرّ علم حمد علیّ عظیم
سلسلهٔ نام الهیست این — ناظم سررشتهٔ شاهیست این

انجام:

بودند ازین کسان گروهی — دل سختِ سیاه رو چو کوهی
تحریف کن کلام یزدان — دانسته پس از تعقل آن

۳ - جنات الوصال «۲۲ پ - ۲۰۵ پ» **(شعر عرفانی - فارسی)**

[مجلس ۱۶۵/۲۶، ش ۷۶۶۷]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است، و این نسخه جنت اول و دوم و بخش اولِ جنت سوم را شامل است.

۴ـ آیة النور = اصول و فروع «۲۰۶ پ ـ ۲۴۰ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

[مجلس ۴۴۳/۳ و ۳۶۳/۸؛ منزوی ۱۰۱۶/۲؛ الذریعه ۱۲۳۱/۹].

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة... بدانکه بر هر مکلّفی واجب اَست».

انجام :

ظهور صاحب ما ساز نزدیک   بکن روشن چو روز این شام تاریک

ز یمن مقدم آن شاه عادل   جدا گردد ز هم تا حقّ و باطل

نستعلیق؛ ابوطالب الحسینی، ۲۸ رمضان المبارک ۱۲۶۸؛ جلد : تیماج، مشکی، لولادار.

۲۴۲ برگ؛ ۱۱×۱۷ سانتی متر (قطع پالتوئی)؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۸۵].

﴿ ۱۳۶۶۷ ﴾

سراج المنیر **(اخلاق عملی ـ فارسی)**

از : قاضی محمد شریف بن محمد، کاشف شیرازی (۱۰۶۰ ق)

[مجلس ۲۴/۲۶، ش ۷۵۲۱]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن برابر است.

انجام :

«در ایندم که هستیم باشیم شاد   که خواهیم این دور را کرد یاد

الحمدللّٰه ربّ العالمین... و بر اولاد آن حضرت... نبی غالب علیه الصلاة و السّلام».

شکسته نستعلیق؛ محمدحسین، سلخ ربیع الاول ۱۲۲۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و محرر، در اول نسخه مهر بیضوی به سجع «محمد حسین الموسوی» و مهر مربعی به سجع «مفخم السلطان ۱۳۴۳» و دستخط یحیی دولت‌آبادی مبنی بر اهداء نسخه از طرف مفخم السلطان به وی در طهران؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر و لچکی مذهب، مجدول گرهی.

۷۵ برگ؛ ۱۱×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۸۴].

﴿ ۱۳۶۶۸ ﴾

تاریخ گزیده (تاریخ ـ فارسی)

از : حمدالله بن تاج الدین ابوبکر مستوفی قزوینی (۷۵۰ ق)

[مجلس ۴۶۶/۱۰؛ سپهسالار ۳۰۳/۳؛ الذریعه ۲۸۱/۳؛ مشار، فارسی ۱۱۲۴/۱].

در آخر نسخهٔ حاضر شجره‌نامه‌ای در ذکر انساب انبیاء، اولیا، ائمه، پادشاهان، وزرا و امرا در ۱۴ برگ ترسیم شده که مؤلف اظهار داشته این شجره اختراع خواجه رشیدالدین است و وی آن را از روی کتاب‌های معتبر اصلاح نموده است. این شجره‌نامه در نسخهٔ چاپی وجود ندارد.

آغاز: «سپاس و ستایش پادشاهی راکه ملک او بی زوالست و مملکت او بی انتقال».

انجام : «یاد کرده و تصحیح این ایشان از کتب معتمد علیه کرده شد و العلم عندالله».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۸ ق]؛ عناوین شنگرف و مشکی و نشانی ها شنگرف؛ بعضی از اوراق افتاده به وسیله کاتبان دیگر نوشته و ضمیمه شده است؛ جلد : گالینگور، قهوه‌ای.

۳۶۲ برگ؛ ۱۶×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۸۳].

﴿ ۱۳۶۶۹ ﴾

شیرازنامه (تاریخ ـ فارسی)

از : ابوالعباس فخرالدین احمد بن ابی‌الخیر زرکوب شیرازی (۷۸۹ ق)

[مجلس ۱۷۷۶/۱۰؛ دانشگاه ۴۲۰۸/۱۵؛ منزوی ۴۳۴۴/۶؛ مشار ۳۳۴۲/۳].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز : «رسید و حکایات عطا و اخبار مآثر و سخاء آنجناب که چون خورشید کرد جوامع اصقاع رباع ربع مسکون بهره‌مند گردانید».

انجام : «... منذر بن عبدالله بن منذر و اغلب بر آنند که از اولاد منذر قیس بوده و او را شاه منذر گویند... و الله اعلم بحقایق الامور و صلی الله... یا ارحم الراحمین».

نستعلیق؛ عبدالله خلف رئیس محمد جعفر، ۱۷ رمضان المبارک (؟)۱۲ در دارالعلم شیراز (حسب فرموده شیخ عبدالنبی خلف شیخ الشیوخ ابوتراب در مسجد جامع تحریر شد)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ.
۱۲۵ برگ؛ ۱۳×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۸۲].

﴿ ۱۳۶۷۰ ﴾

دیوان ثاقب مدراسی (فارسی)

از : میر مهدی ثاقب حسینی برادر سید مرتضی بینش[1] (قرن ۱۳ ق)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «ثاقب» شامل قصاید، غزلیات به ترتیب حروف تهجی و رباعیات. شاعر در قصایدش اشخاص زیر را مدح نموده است :

حضرت علی‌علیه‌السلام، شرف الدوله بهادر، وزیر الممالک دکن نواب مختارالملک بهادر، نواب سالار جنگ، راجه سمنت راؤ صاحب، نواب الدوله بهادر خلف نواب رشیدالدوله، محمد رحمت الله خان، راجه اندرجیت بهادر و قادر علی خان بهادر، صاحبزاده عمدة الدوله بهادر و مرثیه نواب عزیز الملک مرحوم.

آغاز : «قصیده در مدح ابوالائمة النجبا... سیدنا علی بن ابی‌طالب علیه التحیة و الثناء

کند نازل مصیبت بر سر خلق خدا شبنم
رساند بر دماغ نازکان آزارها شبنم
در این اوقات سرویش آن آوا کرد بر طبعم
که دور از راحتم نبود و نزدیک فضا شبنم
درد در باغ و بستان دکن هر صبحدم سیبش
بحیرت باغبان افتاده کین باز است یا شبنم

۱ـ برای شرح حال شاعر ر.ک : فرهنگ سخنوران، ص ۱۲۱؛ الذریعه ۱۸۳/۹.

بـچرخ آرد دمـاغ گـرم او را شـدّت سـردی
نماید پایمال از بس سر خورشید را شبنم».

انجام : رباعی

از تـیغ تـو مشـتهر بـه ادراکـم جـنگ   یعنی که برزم توست رستم کم جـنگ
چون بـید بـلرزد جگـر شـیر و پـلنگ   در بیشه ز رعب نام مستحکم جـنگ

شکسته نستعلیق؛ سید محمد جلال‌الدین، ۲۷ ذی‌قعدهٔ ۱۲۹۵؛ عناوین و نام شـاعر در اشعار شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۰۸ برگ؛ ۱۴×۲۰ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۸۰].

﴿ ۱۳۶۷۱ ﴾

مهذب الاسماء فی مرتّب الاشیاء (لغت ـ عربی به فارسی)

از : محمود بن عمر بن محمود قاضی سجزی

[مجلس ۳۷۸/۲۵، ش ۷۳۹۶] نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد و آغاز آن با آغاز نسخهٔ سابق برابر است.

انجام نسخه : «الیهمور ریک بزرک، الیهامیرج، الیـهودی جـهود الیـهود و الهـودج الیهودیة».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف؛ در حـاشیه تـصحیح شـده؛ جـلد : تـیماج، سـرخ، مجدول.

۲۳۹ برگ؛ ۱۳×۱۸/۵ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۷۹].

﴿ ۱۳۶۷۲ ﴾

فرهنگ خداپرستی (شعر ـ فارسی)

از : لسان الحق عبدالوهاب یزدی متخلص به محرم (قرن ۱۳ ق)

[مجلس ۲۳۵/۸؛ منزوی ۳۰۲۸/۴؛ الذریعه ۱۹۹/۱۶؛ مشار، فارسی ۳۷۱۰/۳].

آغاز:

در موسم عاشورا در تکیه دولت — بگرفته عزا بهر دعای شه ملت

انجام:

یحیی النفوس بسلسال المقال — کما عیسی بانفاسه الارواح یحییها

لا زال فی الارض منثور مدایحه — ما غرّد الورق وجدا فی روابیها

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در آغاز نسخه تقریظی است به عربی از میرزا محمد ساوجی در مورد کتاب و شعری از محمد حسن تسلیم در مدح مؤلف؛ در آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «عبده غلامرضا»؛ جلد: گالینگور، زرشکی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۱۵۶ برگ؛ ۱۰/۵×۱۸/۵ سانتی متر؛ ۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۷۸].

﴿ ۱۳۶۷۳ ﴾

یوسف و زلیخا (شعر - فارسی)

از: ملا مهدی شعلهٔ گلپایگانی (قرن ۱۲ ق)

[مجلس ۵۰۷/۳؛ منزوی ۳۳۴۲/۴؛ الذریعه ۳۴۶/۱۹].

بخشی از این نسخه در شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۵] معرفی گردید.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

بیا ساقی از آن مینای وحدت — بده جامی که مخمورم ز کثرت

که اینک شعله از پیر معانی — بغارت یافت از توحید خوانی

انجام:

قلم در راه فکرت پیچ و خم زد — خم فتنه بتاریخش رقم زد

به پایان بردن این منزل آه — زهی طی شد بود از عمر پنجاه

به نظم آوردمش از طبع فیروز | ز اول تا به آخر در چهل روز
بس است ای شعله تا کی هرزه سوزی | به جای گفتگو آتش فروزی
هر آنکس شور عشقی در سرش نیست | ز درد عشق شعله باورش نیست

نستعلیق؛ بی‌کا، ۴ جمادی‌الاول ۱۲۶۴؛ در اول و آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «شعاع»؛ جلد: گالینگور، سرخ.

۱۵۹ برگ؛ ۱۴×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۷۴].

﴿ ۱۳۶۷۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ کلمات علیهٔ غرا «۱ پ ـ ۵۶ ر» **(مثنوی اخلاقی ـ فارسی)**

از: مولانا مکتبی شیرازی (زنده در ۹۲۸ ق)

شاعر که در اشعارش به «مکتبی» تخلص می‌کند، شصت کلمه از سخنان پندآموز منسوب به حضرت علی علیه السلام را در هزار و پانصد بیت به فارسی ترجمه و شرح نموده است.

[منزوی ۱۶۶۳/۲ و الذریعه ۱۱۸/۱۸ که هر دو نسخهٔ ملک الشعرای بهار را معرفی نموده‌اند و نسخهٔ حاضر همان نسخهٔ مرحوم بهار است؛ مشار، فارسی ۴۱۰۳/۴].

آغاز:

آن کسی را بزرگ دان که اجل | نتواند بدو رساند خلل
آنکه مردم بزرگ خوانندش | گر نمیرد بزرگ دانندش

انجام:

اختر دولت از جبینش راست | همچو خورشید از آسمان پیداست
دولتش باد تا ابد باقی | کوثرش جام و حیدرش ساقی

۲ ـ شعری از مولوی «۲۶ پ ـ ۲۷ ر»

۳ـ سئوالات و جواباتی که صاحب روم از عمر پرسیده و او آن‌ها را به حضرت علی علیه‌السلام ارجاع داده است این حدیث در نسخهٔ حاضر از کتاب الفضایل احمد بن حنبل نقل شده است «۵۷ پ ـ ۵۹ ر» **(عربی)**

۴ـ حدیثی از امام صادق علیه‌السلام «۵۹ ر»

۵ـ شعری از محمد بن علی خاتون به فارسی «۵۹ ر»

۶ ـ مطالبی به نقل از تفسیر مواهب علیه، واعظ کاشفی «۵۹ پ ـ ۶۰ ر»

۷ـ اشعاری از:

شاه نعمت الله ولی «۶۲ پ»، نسیمی «۶۳ ر»، شاه قاسم انوار « ۶۴ پ ـ ۶۵ ر»، از دیوان شمس تبریزی مولوی «۶۵ پ ـ ۶۷ ر»، عراقی «۶۷ ر ـ ۶۷ پ»، سید نسیمی «۶۸ پ ـ ۷۰ ر»، شاه قاسم انوار «۷۰ پ ـ ۷۱ پ»، مولوی «۷۲ ر ـ ۷۲ پ».

۸ـ اوصاف حضرت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله **و حضرت علی** علیه‌السلام «۷۳ پ ـ ۷۴ پ»

۹ـ دعای قنوت «۷۵ ر» **(عربی)**

۱۰ـ روایتی در مورد حضرت علی علیه‌السلام «۷۵ پ»

۱۱ـ داستان شق القمر «۷۶ پ ـ ۷۹ پ»

۱۲ـ تفسیر سورهٔ قمر به نقل از تفسیر مجمع البیان «۸۰ ر ـ ۸۰ پ» **(عربی)**

۱۳ـ رباعی از جلال اسلامی «۸۱ ر»

۱۴ـ حکایت موسی و شبان از مثنوی معنوی «۸۱ پ ـ ۸۸ ر»

۱۵ـ اشعار فیضی دکنی « ۸۹ پ ـ ۹۲ ر»

۱۶ـ جدول القاب و اسما ائمه علیهم‌السلام **و تاریخ وفات و کنیه و آبا و رحلت هر کدام** «۹۲ پ ـ ۹۳ ر»

۱۷ـ حکایتی به نقل از روضة‌الصفا پیرامون معجزهٔ حضرت علی علیه‌السلام که در دیر راهب آشکار کرد « ۹۳ پ ـ ۹۵ پ»

۱۸ ـ اشعاری از اسرارنامه عطار «۹۷ پ ـ ۹۹ ر»

۱۹ ـ اشعاری از: حکیم پرتوی، سلمان ساوجی، حسن دهلوی، بابا افضل کاشی، ابن حسام، صالح و خواجه نصیر «۹۹ ر ـ ۱۰۵ ر»

۲۰ ـ دوازده امام مولا رضا قلی اصفهانی «۱۰۵ پ ـ ۱۰۶ پ» **(عربی)**

آغاز: «اللهم صل علی النور المقتدی و الصراط المهتدی و الحبیب المجتبی...».

۲۱ ـ دوازده امام محمد واعظ عقیلی شیرازی «۱۰۷ ر» **(شعر ـ عربی)**

آغاز:

الهی اتوسل الیک باحمدی ثم باخیه علی سیدالامجدی

۲۲ ـ دوازده امام شیخ لطف الله عاملی «۱۰۷ پ ـ ۱۰۸ ر» **(شعر ـ عربی)**

آغاز:

الهی بحق الهاشمی محمد حبیبک طه شافع العرصات

بحق علی نفسه و وصیه ابی ولده و الصهر ذی الحسرات

۲۳ ـ لعنیه از همو «۱۰۸ ر» **(شعر ـ عربی)**

۲۴ ـ دوازده امام دیگر از شیخ لطف الله عاملی «۱۰۸ پ» **(شعر ـ عربی)**

آغاز:

صلوة و تسلیم و الف تحیة علی احمد المبعوث خیر البریة

۲۵ ـ لعنیهٔ دیگر از همو «۱۰۸ پ ـ ۱۰۹ ر»

۲۶ ـ دوازده امام از شیخ ابوالبرکات «۱۰۹ پ» **(عربی)**

آغاز:

الهی بحق المصطفی و وصیه و سبطیه و سجاد ذی الثفنات

۲۷ ـ دوازده امام از شافعی «۱۱۰ ر ـ ۱۱۰ پ» **(عربی)**

آغاز:

ربّ بحقّ احمد سیدنا المقدم   مقترب مقدم منتخب و خاتم

۲۸ـ دوازده امام «۱۱۰ پ ـ ۱۱۱ ر» **(عربی)**

از: محمد بن علی بن محمد حافظ المصدر الرضوی

آغاز:

سلام و تسلیم صلوة و رحمة   من الله ربی بالغ التحفات

۲۹ـ مناجات فارسی در پنج بیت «۱۱۱ ر»

۳۰ـ رباعی عربی از مولانا احمد اردبیلی «۱۱۱ پ»

قد تبرّاتُ من الجبتین تیمٍ و عدیٍ   و من الشیخ العُتُلِّ المستحلِّ الاموىِّ

انا لا أعرِفُ حقّاً غیر حبرٍ بالغریٰ   و ثمانٍ بعدَ سبطین[۱] و مخدوم خفیٍّ

۳۱ـ دوازده امام = صلواتیه «۱۱۲ ر ـ ۱۱۲ پ» **(شعر ـ عربی)**

همان است که در شمارهٔ [۴/۱۳۶۱۰] معرفی شد. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۳۲ـ دوازده امام فارسی «۱۱۳ پ»

الهی الهی بحقّ پیمبر   الهی الهی بساقی کوثر

۳۳ـ زیارت نامهٔ حضرت پیامبر در روز شنبه «۱۱۴ ر ـ ۱۱۴ پ»

۳۴ـ تفسیر سورهٔ زلزال «۱۱۵ ر» **(فارسی)**

۳۵ـ سورهٔ والضحی با ترجمهٔ فارسی زیرنویس «۱۱۵ پ»

۳۶ـ تفسیر سورهٔ توحید «۱۱۶ ر ـ ۱۱۶ پ» **(فارسی)**

۳۷ـ زیارت نامه‌ای که با آن تمام ائمه علیهم‌السلام را می توان زیارت نمود «۱۱۷ ر ـ ۱۱۷ پ»

۱ـ سبطیه نسخه بدل.

۳۸ـ دعای بعداز فریضه و دعای وقت خواب و دعایی برای رفع حاجت «۱۱۸ر»

نستعلیق؛ بی‌کا، رسالهٔ اول ۳ رمضان ۱۰۳۶؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : گالینگور، آبی.

۱۱۸ برگ؛ ۹×۱۶ سانتی متر (قطع پالتویی)؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۷۲].

﴿ ۱۳۶۷۵ ﴾

مجموعه

۱ ـ جمع مختصر «۱ پ ـ ۲۶ پ» **(عروض و قافیه ـ فارسی)**

از : وحید تبریزی

[مجلس ۱۴۲/۳۵، ش ۱۲۱۴۵/۲] آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ حدیث جهاد از حضرت پیامبر ﷺ «۲۶ پ» و حکایتی از حسن بصری «۲۶ پ»

۳ـ حدایق السحر فی دقایق الشعر «۲۷ پ ـ ۷۴ ر» **(بلاغت ـ فارسی)**

از : رشیدالدین محمد بن محمد وطواط (۵۷۳ یا ۵۷۵ ق)

[مجلس ۱۱۵/۳ و ۳۹۲/۱۰ و ۱۲۹۴؛ منزوی ۲۱۳۴/۳؛ الذریعه ۲۸۶/۶؛ مشار، فارسی ۱۷۲۶/۲].

آغاز : «الحمدلله علی ما افاض علینا من نعمه المنتزعة الحیاض و مغنیة الممرعة».

انجام : «ارتجال، شعر یا خطبه یا نامه بی‌اندیشه انشا کردن باشد و این را بدیهه نیز خوانند».

۴ـ شرح دستور معما «۷۴ پ ـ ۹۵ پ» **(فارسی)**

از : عبدالغنی بن داود در عصر علی شیرنوائی

در این رسالهٔ کوتاه دستور ساختن معما و حل آن در بیست و شش قاعده و یک خاتمه در معماهای اهل هند در هشت قسم، بیان نموده و در هر مورد معماهای منظوم از شعرا آورده و حل آن‌ها را توضیح داده است. **[دانشگاه ۲۸۱۶/۱۲].**

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز: «به معنی معمایی مرکب، چنانچه مولانا اعظم علّامة الدهر مولانا شرف‌الدین یزدی شرف‌الله علی رحمته فرموده‌اند ـ بیت:

از ستم ماتم نداریم ار برون است از شمار
زیر و بالا گفتم ای آرام جان معذور دار».

انجام: «و اگر خطایی و سهوی واقع شده باشد به سبب وفور تعلّق و بال پریشان باید که اصلاح از صلاح دانند. له الحمد فی الاواخر و السّلام علی من اتبع الهدی».

۵ ـ چند معما به نظم و نثر («۹۶ ر ـ ۹۶ پ») **(فارسی)**

نسخ؛ بی‌کا، رسالهٔ اول ۲۱ ذی‌حجهٔ ۷۹۸، رسالهٔ دوم رمضان المبارک ۸۷۰؛ عناوین شنگرف؛ رسالهٔ سوم با حواشی؛ در برگ «۷۴ ر» مطالعه به تاریخ رجب ۱۰۹۸؛ در اول نسخه تملک عباسعلی بن آخوند ملّا سلیم طارندی با مهر بیضوی و تملک محمد کریم بن محمد صادق با مهر بیضوی؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای.

۹۶ برگ؛ ۱۳×۱۶/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۷۱].

﴿ ۱۳۶۷۶ ﴾

نگارستان = تاریخ نگارستان **(تاریخ عمومی ـ فارسی)**

از: قاضی احمد بن محمد غفاری فناری قزوینی (۹۷۵ ق)

[مجلس ۱۵۸/۱۷ و ۱۸۸؛ منزوی ۴۲۰۷/۶؛ الذریعه ۲۹۱/۳؛ مشار، فارسی ۱۱۵۱/۵؛ با عنوان «تاریخ نگارستان»].

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «مطایبه، یکی مرد بدشکلی را دیدم که حلقهٔ کعبهٔ معظمه را گرفته و روی بدان می‌مالید و بدان براءت آتش دوزخ می‌طلبید یکی گفت الله الله این روی را».

انجام نسخه: «با سلطان محمد جلایر اتّفاق نموده و بر چند وقتی بحدود عراقین فتنه

می‌انگیخت و در سنهٔ ثلث و ثمانماة با امیر تیمور بالکلیه بغداد را از گماشتگان».

نستعلیق؛ جمال‌الدین محمد الحسینی؛ ۲ صفر ۱۰۶۶ (برگ ۱۸۱) بقیه صفحات نونویس؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در برگ ۲۹ مهر بیضوی به سجع «کنیز فاطمه سکینه باشد»؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۲۰۶ برگ؛ ۱۳×۱۹ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۶۹].

﴿ ۱۳۶۷۷ ﴾

دیوان جلالی یزدی[۱] (فارسی)

از: علیرضا جلالی یزدی (قرن ۱۳ ق)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «جلالی» شامل : غزلیات به ترتیب حروف تهجی و رباعیات.

آغاز:

باغ و بهار دلست رنگ و رخ یار ما
بلبل گلزار او مرغ دل زار ما
در قفس از ناله سوخت بال و پر خویش را
ذوق رهایی نداشت مرغ گرفتار ما

انجام:

چاشت گر ما حضر مزعفر بود — ناز می‌کرد بنده در ماضی
حال از همت ولی نعمت — گشته چون سگ باستخوان راضی

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۴۶ برگ؛ ۱۳/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۶۶].

۱ـ برای شرح حال شاعر ر.ک : فرهنگ سخنوران، ص ۱۳۳؛ مجمع‌الفصحا، ج ۲، ص ۹۲ و ۹۳ و سفینهٔ محمود، ص ۶۱ ـ ۶۲.

﴿ ۱۳۶۷۸ ﴾

جنگ اشعار

۱ ـ دیوان فرقتی کاشانی «۱ پ ـ ۲۶ پ» **(فارسی)**

از : میرزا ابوتراب بیگ فرزند علی انجدانی کاشانی متخلص به فرقتی (۱۰۲۶ یا ۱۰۲۷ ق)

[دانشگاه ۱۲۷۰/۹ و ۲۷۳۳/۱۲؛ الذریعه ۸۲۴/۹؛ تبریز ۶۷/۱].

در نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر موجود است بدین ترتیب :

الف ـ اشعار شامل یک قصیده و چند غزل «۱ پ ـ ۴ پ»

آغاز نسخه :

دگـر ز لالهٔ نـورسته دامـن کـهسار — چو مادریست که فرزند پرورد به کنار

زمانه سبز شد و من درین غمم که مباد — دگـر بـدیده نـبینم غبار کـوچهٔ یـار

ب ـ ساقی نامه «۴ پ ـ ۸ پ»

[منزوی ۲۸۸۱/۴؛ الذریعه ۱۱۲/۱۲؛ دانشگاه ۲۷۳۳/۱۲ و ۳۸۹۰/۱۴؛ یک مثنوی نیز از شاعر در شمارهٔ (۱۳۴۷۲/۱۳) معرفی گردید].

آغاز :

ساقی بده آن جام که ماه شب تارست — آن باده که گـلگونه رخسـار بـهارست

ج ـ غزلیات «۱۱ پ ـ ۲۶ پ»

۲ ـ شعری از کلیم «۹ ر ـ ۹ پ»

۳ ـ اشعار ترکی «۱۰ ر ـ ۱۱ پ»

۴ ـ ساقی نامهٔ شانی تکلو «۲۷ ر ـ ۳۱ پ» **(فارسی)**

از : مولانا نفیس الدین شانی تکلو (۱۰۲۳ ق)

آغاز :

از صدای نالهٔ ناقوس در تـصدیق او — عارفان را استماع لفظ اشهد مـی‌رود

۵ ـ دیوان شانی تکلو «۳۱ پ ـ ۳۸ پ» **(فارسی)**

از : شاعر پیشین

[الذریعه ۹/۴۹۴؛ رضوی ۷/۵۸۷؛ منزوی ۳/۲۳۷۰].

در نسخهٔ حاضر یک قصیده و اشعاری از شاعر موجود است.

۶ ـ ساقی نامهٔ امیدی تهرانی «۳۹ ر ـ ۴۰ ر» **(فارسی)**

از : ارجاسب امیدی تهرانی (۹۲۹ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۷ ـ اشعار ترکی «۴۰ پ»

نستعلیق (اکثر اوراق چلیپایی)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۴۰ برگ؛ ۱۱×۲۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۶۷].

﴿ ۱۳۶۷۹ ﴾

جنگ اشعار **(فارسی)**

۱ ـ اشعاری از : نظیری «۱ ر ـ ۲ پ»، صالحی «۳ ر ـ ۳ پ»، علی نقی «۴ ر ـ ۴ پ»، بسملی و ملک قمی و علی نقی «۵ ر ـ ۵ پ»

۲ ـ مثنوی زلالی خوانساری «۶ ر» **(فارسی)**

از : حکیم محمد حسن زلالی خوانساری (۱۰۲۴ یا ۱۰۳۱ ق)

آغاز :

ای که می‌بخشی چو گل سر خویش فاش   همچو غنچه در شکست خویش باش

۲ ـ اشعاری از : بدیع بلخی «۶ پ»، نظام، شافعی، قاضی ارجانی، امام علی علیه‌السلام «۷ ر» رباعیات محمد صوفی «۷ پ ـ ۱۰ ر».

۴ ـ دیوان شانی تکلو (یک قصیده) «۱۰ پ ـ ۱۵ ر»

۵ ـ دیوان حکیم رکنا «۱۶ ر ـ ۲۳ ر» **(فارسی)**

از : حکیم رکن الدین مسعود مسیح کاشانی (۱۰۶۶ ق)

[منزوی ۲۵۲۷/۳؛ مجلس ۹/۸؛ رضوی ۵۹۷/۷ و ۷۹۸؛ الذریعه ۱۰۴۱/۹].

نسخهٔ شاعر این اشعار را شامل است :

الف ـ اشعار «۱۶ ر ـ ۱۸ ر»

ب ـ قضا و قدر حکیم رکنا «۱۸ ر ـ ۱۹ پ»

به شمارهٔ ۱۳۶۱۰/۲۹ مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

ج ـ قصیده و ترکیب‌بند «۱۹ پ ـ ۲۳ ر»

۶ ـ اشعار یوسف در وصف آمدن مظفرالدین شاه به رشت در سال ۱۳۲۰ ق «۲۲پ»

۷ ـ اشعاری از : شاه طاهر دکنی «۲۴ ر ـ ۲۷ ر»، اقدسی «۲۸ ر ـ ۲۸ پ»، ملا محمود صوفی «۲۹ ر ـ ۳۰ ر»، ولی دشت بیاضی «۳۰ ر ـ ۳۰ پ»، میر عقیل کوثری «۳۱ ر»، سلیم تهرانی «۳۲ ر ـ ۳۷ پ».

نستعلیق چلیپایی؛ بی‌کا، ۱۳۲۰ [۲۲ پ]؛ ۳ جمادی الثانی ۱۰۸۳ [۳۶ پ] در قلعه تمانچه؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۳۷ برگ؛ ۱۹/۵×۱۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۶۸].

﴿ ۱۳۶۸۰ ﴾

مآثر عالمگیری = تاریخ ... **(تاریخ هند ـ فارسی)**

از : مستعدخان محمد ساقی (۱۱۳۶ ق)

رویدادهای پنجاه سالهٔ سلطنت اورنگ زیب (۱۰۶۸ ـ ۱۱۱۸ ق) است در دو دفتر و با دو دیباچه.

[منزوی ۴۶۹۲/۶؛ دانشگاه ۱۳۴۸/۹؛ فهرستواره، منزوی ۱۳۳۲/۲؛ مشار، فارسی ۴۴۲۰/۴].

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد. و وقایع نیمهٔ سال سوم حکومت اورنگ زیب برابر (سال ۱۰۷۰) تا چهل و هشتمین سال حکومت وی (سال ۱۱۱۵ ق) را شامل

است. و در پایان، مؤلف گزارشی از سیره این پادشاه ذکر نموده است.

آغاز نسخه : «اسلام و تخریب بنای شقاوت اندای کفر و ظلام برگماشت... جماعت فیض اشاعه آفتاب اوج سری و سرافرازی».

انجام نسخه : «بانو بیگم صبیه شاهنواز خان صفوی فر بزرگی از غرهٔ جبین ساطع و ستارهٔ هوشمندی از افق احوال لامع بحسن تربیت خدیو معنی...».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف و مشکی؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه مهر مربعی به سجع «افوض امری الی الله العلی الغنی عبده ابراهیم»، در آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «عبده ابوالحسن»؛ جلد : تیماج، مشکی، سوخت، ترنج با سر، لچکی زرد.

۳۲۳ برگ؛ ۲۳×۱۴/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۹۹۶۱].

﴿ ۱۳۶۸۱ ﴾

حدیث معراج

حدیث معراج به نقل از ابن عباس به همان الفاظ عربی بدون شرح و توضیحی در این رساله نقل شده و در لابه‌لای سطور بعضی کلمات به فارسی ترجمه شده است.

آغاز : «الحمدللّه ربّ العالمین... عن ابن عباس رضی الله عنهما انه قال سألت رسول‌الله ﷺ عن حدیث المعراج قال علیه السلام کنت فی بیت ام هانی».

انجام : «... فکان ابوبکر الصدیق رضی الله عنه کلما قلت کلمةً قال صدق محمد ﷺ فلذلک سمته الملائکة الصدیق رضی الله عنه و عن الصدیقین... و علی آله الطاهرین».

نسخ معرب؛ احمد ارندانی، ۱۳۱۰ (برای غلامحسین)؛ نشانی‌ها مشکی؛ بعضی از لغات و عبارات در لابلای سطور به فارسی ترجمه شده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۲۲ برگ؛ ۲۰/۵×۱۳ سانتی متر؛ ۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۶۲].

﴿ ۱۳۶۸۲ ﴾

(داستان ـ فارسی)

نمایشنامه وارث حاج غفور

از : ؟

داستانی است که به صورت متنی برای اجرای نمایش‌نامه تهیه شده است. بازی‌گران این نمایش‌نامه عبارت‌اند از : سکینه خانم خواهر مرحوم حاجی غفور دختر هیجده ساله، گلصباح کنیز او، عزیز نیک نامزد سوگلی او، زبیده عمه‌اش، آقاحسن تاجر، آقا کریم دلالباشی، آقا سلیمان وکیل مرافعه پسرالکچی، آقا مردان وکیل مرافعه پسر حلوائی و چند نفر دیگر.

آغاز : «افراد اهل مجالس ـ سکینه خانم خواهر مرحوم حاجی غفور ـ دختر هیجده ساله گل صباح کنیز او ـ عزیز نیک نامزدِ سوگلیِ او و زبیده عمه‌اش».

انجام: «آقا خیلی زحمت‌کشیدند پر حرف زدن چه فایده دارد ـ اول حاکم شرع متفکر برمی‌خیزد می‌رود بعد همگی برخواسته می‌روند مجلس تمام می‌شود پرده می‌افتد».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد: مقوائی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۴۴ برگ؛ ۱۷/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۶۳].

﴿ ۱۳۶۸۳ ﴾

(عربی)

مجموعه احادیث

از : ؟

در این مجموعه، احادیثی از منابع شیعه و اهل‌سنت جمع‌آوری شده بدین ترتیب : حدیث فاطمه عليها السلام و درخواست انار از حضرت علی عليه السلام، حدیثی از حضرت پیامبر صلى الله عليه وآله وسلم، حدیثی از کعب الاحبار، قصه تمیم بن حبیب الدار و حدیث عجیب وی، مسائلی که یهودیان از عمر بن خطاب سؤال نمودند و او آن‌ها را از حضرت علی عليه السلام پرسیده و آن حضرت جواب داده است؛ خطبة‌البیان، خبر صالح یهودی، اشعاری در مرثیه امام

حسینعليه‌السلام و بابی از یک کتاب در عزای مصیبت آن حضرت و بابی از کتابی دیگر در فضل زیارت امام حسینعليه‌السلام و بابی در قصه ولادت حضرت خدیجه کبری، وصیت میت، خبر نصوح عابد، وصیت رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله به حضرت علیعليه‌السلام، زیارت مخصوص امام حسینعليه‌السلام در جمیع اوقات.

آغاز : «عن سلمان الفارسی رض انه قال دخل علیٌّ علی فاطمة الزهراء فرآهـا قـد اعتراها مرض فجلس عندها یسلّیها من مرضها ثمّ قال لها یا حبیبة قلبی».

انجام : «قل یا ایها الذین هادوا ان زعمتم انکم اولیاء من دون...».

نسخ معرب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه تملک محمد رحیم بن رضا با مهر مربعی وی؛ جلد : ساغری، مشکی.

۱۷۶ برگ؛ ۱۶×۲۲ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۶۶].

﴿ ۱۳۶۸۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ مناسک حج «۱ پ ـ ۲۲ ر» **(فقه ـ فارسی)**

از : ؟

مختصری است در مناسک حج در یک مقدمه و دو باب و خاتمه‌ای و هر باب در چند فصل بدین ترتیب :

مقدمه : در معنی حج و اقسام آن؛

باب اول : در افعال عمره متمتع بها، شامل چهار فصل؛

باب دوم : در افعال حج، شامل شش فصل؛

خاتمه : در بیان صید و حصر.

آغاز : «نحمدالله علی ما شرفنا به من فرائض الدین و شرائع الاسلام... اما بعد این رساله‌ای است در بیان حج و کیفیّت آن مشتمل بر مقدمه و دو باب و خاتمه اما مقدمه، بدانکه حج در لغت قصد است و در شرع عبارت است از قصد کردن خانهٔ کعبه برای ادا

کردن عبادتی چند مخصوص در زمان مخصوص و حج واجبست به نص و اجماع چون شرائط آن حاصل باشد وجوبش علی‌الفور باشد و تأخیر با وجود قدرت از کبائر و کسی که ترک حج را حلال داند کافر باشد».

انجام: «و بر کسی که نداند یا فراموش کرده باشد کفارت نباشد مگر در صید و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و الحمدللّٰه للاتمام و الصلوة علی رسوله محمد و آله».

۲ ـ اللمعة الجلية فی معرفة النية «۲۲ پ ـ ۴۷ پ» **(فقه ـ عربی)**

از: شیخ ابوالعباس احمد بن محمد بن فهد حلی (۸۴۱ ق)

مختصری است در بیان نیت در عبادات و چگونگی آن، مشتمل بر یک مقدمه و نه باب.

[مرعشی ۲۷۴/۲، ش ۶۸۰؛ الذریعه ۳۵۰/۱۸، این رساله در ضمن الرسائل العشر به تحقیق مهدی رجائی توسط کتابخانه مرعشی در سال ۱۴۰۹ ق به چاپ رسیده است].

آغاز: «الحمدللّٰه مبدع الصور و منشئ البشر و خالق الشمس و القمر... بعدُ فهذه المقدّمة الموسومة باللمعة الحلية فی معرفة النية و هی مع اشتمالها علی فروع غريبة».

انجام: «و نية المندوب، آمُرُ بالمعروف قربة الی الله فهذا آخر ما اردنا ایراده و قصدنا تعداده فی هذه اللمعة نفع الله بها الطالبين انه خير موفق و معين و الحمد للّٰه...».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی؛ جلد : مقوائی، عطف تیماج، گوشه پارچه‌ای.

۴۷ برگ؛ ۱۲×۲۱ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۶۷].

﴿ ۱۳۶۸۵ ﴾

ترجمهٔ اربعین شیخ بهائی = ترجمهٔ قطب شاهی (شرح حدیث ـ فارسی)

از: شیخ محمد بن علی بن خاتون عاملی (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۱۶۴/۲۶، ش ۷۶۶۵]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است و فهرست مطالب کتاب با چند برگ افتادگی از آغاز در اول نسخه آمده است.

در پایان نسخهٔ حاضر رونوشت تقریظی که شیخ بهائی بعد از ملاحظه این کتاب برای مؤلف در ۱۶ رمضان ۱۰۲۹ نوشته در یک صفحه موجود است.

آغاز تقریظ : «اما بعد الحمد و الصلوة فقد قراء علی کتاب شرح الاحادیث الاربعین فی سالف السنین... شیخ شمس الدین محمد الخاتونی... و لقد کساه بهذه الترجمة الشریفة...».

نستعلیق؛ محمد قاسم تبریزی، اواخر شوال ۱۰۵۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، در برگ ۱۵ سرلوح مزدوج مذهب مرصع با زمینهٔ لاجوردی و بسمله در داخل کتیبه با زمینهٔ زرین؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : روغنی دورو، زرافشان، با زمینه قهوه‌ای، ترنج با سر با نقش گل و بوته، لچکی، جدول زرین؛ پشت جلد زمینهٔ سرخ.

۳۵۲ برگ؛ ۲۶×۱۵/۵ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۶۹].

﴿ ۱۳۶۸۶ ﴾

دیوان نوایی (ترکی)

از : نظام الدین امیر علیشیر نوایی جغتایی (۹۰۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۸۱] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر دیباچه دیوان، غزلیات، رباعیات، مخمسات، قصاید و معماها را شامل است.

آغاز : «فصاحت دیوانی ننیک غزل سرای لاری طبع مخزنی دین شوریده حال».

نستعلیق؛ ظاهراً سلطانعلی، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، در برگ ۱ و ۱۲ دو سر لوح مزدوج مذهب با زمینهٔ لاجوردی و گل‌های الوان و بسمله زرین در داخل کتیبه؛ در آخر نسخه نوشته‌ای از فضل الله ساوجی با مهر وی در مورد کاتب نسخه با این عبارت آمده : «خط قبلة الاستادان سلطانعلی است که در نزد استادان خط سیصد تومان

ارزش دارد»؛ جلد : روغنی دورو، مذهب، جدول زرین و در حاشیه گل‌های الوان، پشت جلد با زمینهٔ قهوه‌ای با نقش گل و بوته سبز و زیبا.

۲۳۴ برگ؛ ۱۵×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۷۰].

﴿ ۱۳۶۸۷ ﴾

جنگ اشعار **(فارسی و اندکی اردو)**

از : ؟

جنگ اشعاری است به قطع بیاضی، در این جنگ اشعار شعرا به ترتیب موضوعی جمع‌آوری و تنظیم شده‌اند. بالای صفحات عنوان موضوع تحریر شده و در زیر آن اشعاری که صریحاً یا به طور اشاره و ایما به آن اشاره دارد نوشته شده است. ذیل برخی موضوعات که جامع جنگ برای آن‌ها شعری پیدا نکرده سفید مانده است. اشعار ذکر شده در هر موضوع بین یک تا پنج بیت است.

ترتیب موضوعات این جنگ چنین است :

وصف روی، سخن، دهان، پان، لب خنده، تبسم، دشنام، لکنت، بوسه، تعریف سخن معشوق، زنخدان، بیاض کردن، وصف قد و قامت، تکمه، گوش و بنا گوش، دست، حنا، چوری، دست و ساعد، سینه و پستان هر دو، شکم و ناف، کمر، سُرین، کف پای، خلخال، ناخن پا، نقش پا، قبا، حسد و بدطینتی، مفارقت، خرام و رفتار، ابیات ناز و غمزه، تمکین، وفا، لباس و نازک بدنی، برقع و نقاب، لطافت، غم و انتظار و اشتیاق، صحبت بدان و صحبت نیکان، باندازه خودمان، پاس آبرو، جدائی، دوستی با ناتوانان، تحمل سالک، تواضع، مردم سفله بدولت رسند، توبه شکستن در بهار، نغمه و رقص، عارض، عرق چهره، حُسن، زلف، زلف و رخسار، ابرو، روی نکو، چشم مخمور، گردش چشم، نگاه، دیده، دهن، بناگوش، وصل، وصال یار، شراب و ساغر، حسرت دیدار، انتظار، وداع، آغوش و بدن، تغافل، شرم و حیا، متفرقه، شکوه، قامت، توبه، طمع،

هجویات، بهار.

- برگ‌هایی در لابه‌لای نسخه سفید مانده است.

آغاز:

گل روان کهرسی هوا با دل پر سوز و خروش
سوی گلشن که کهین آتش دل هو خاموش
دیکهه گل‌های شکفته کو مگر جلوه فروش
یاد آیا کسی کلروکا معطر آغوش

انجام:

یاقوتی مفرح و معجون خوش مذاق — عاشق بدور آن لب شیرین نهد مطاق
بوسیده‌ام اگر چه لبش را به اشتیاق — لیکن فتاده است کنون طرفه اتّفاق

نستعلیق چلیپایی؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تعدادی از صفحات جدول مشکی، تمام صفحات نقره افشان؛ جلد: مقوائی، عطف و گوشه گالینگور قهوه‌ای.

۸۳ برگ؛ ۱۱×۲۱ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۹۷۳].

﴿ ۱۳۶۸۸ ﴾

شرح مخزن الاسرار نظامی **(ادبیات ـ فارسی)**

از: محمد بن لاد دهلوی صاحب مؤید الفضلا (قرن ۱۰ ق)

شرح کوتاه و لفظی است بر منظومهٔ «مخزن الاسرار» نظامی گنجوی،[1] در نسخهٔ حاضر

۱ـ بر مخزن الاسرار نظامی چند شرح نوشته شده است که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

الف ـ شرح محمد بن محمد صالح عبرت دماوندی (قرن ۱۲ ق).

[دانشگاه ۲۳۹۸/۱۱، منزوی ۱۲۵۷/۲].

ب ـ شرح قاضی ابراهیم تهتهوی (تته‌ای) هندی (قرن ۱۱ ق).

←

مخزن الاسرار در متن نوشته شده و در لابه‌لای سطور شرح تحریر شده است.

[الذریعه ۶۲/۱۴، که نسخه‌ای از این کتاب را در کتابخانهٔ راجه فیض‌آباد هند نشان داده است].

آغاز:

«هست کلید در گنج حکیم بسم الله الرحمن الرحیم

سؤال بر تسمیه مصراع خویش را چرا مقدّم داشت جواب که بدو وجه است یکی اتباع مکتوب مهتر سلیمان علیه السلام که بجانب بلقیس نوشته بود که انه من سلیمان و انه بسم الله الرحمن الرحیم دوم آنکه عظمت تسمیه را بیان کرده است بدانکه بر قول استاد مصراع اول را بسوی مصراع تسمیه می‌کنید و بر قول دیگر بمنزلهٔ اعوذ باللّٰه من الشیطان الرجیم بفضل بسم الله الرحمن الرحیم».

انجام:

وانکـــه بـفرمود نـوشتن بـرو رحـم کـن و جـرم بـیامرز ازو

بـار خـدایـا بکـرم عـفو کـن جمله گناهان تو صاحب سخن

وانکه نوشت این سخنم را تـمام عـــفو گـناهانش بـفرما تـمام

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف، اشعار در داخل جدول شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد: گالینگور، سرخ.

۱۸۵ برگ؛ ۱۴/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۷۴].

→ [مجلس ۲۲۲/۱۳،ش ۴۸۱۴؛منزوی ۱۲۵۶/۲و ۳۴۹۸/۳؛آصفیه ۴۱۵/۲؛گنج‌بخش ۱۸۰۵/۳].

ج ـ شرح محمد بن قوام بن رستم بلخی بکری معروف به کره‌ای (قرن ۸ ق).

[مجلس ۳۶۶/۳ـ ۳۶۸؛ منزوی ۱۲۵۶/۲ و ۳۴۹۸/۳؛گنج بخش ۱۸۰۳/۳ چهار نسخه معرفی شده، این شرح با نام ظهورالاسرار در مطبع نولکشور لکهنو در هند به چاپ رسیده است].

د ـ شرح عبدالعزیز بن حسن بن طاهر جونپوری (متوفای ۹۷۵ ق). [گنج بخش ۱۸۰۴/۳].

هـ ـ شرحی از ناشناس. [منزوی ۳۴۹۹/۳].

﴿ ۱۳۶۸۹ ﴾

هفت لشکر **(منظومه ـ کردی)**

از : ؟

منظومهٔ مفصل داستانی است به کردی. در فهرست مجلس ۱۶۱۷/۱۰ کتاب داستانی با همین نام معرفی شده که به نثر فارسی بوده و غیر از رسالهٔ حاضر است.

آغاز :

ابــتدا مــی‌کنم ز بسـم اللـه — وحــــده لا اله الاّ اللــــه

صدق و کذبش بما نشد مـعلوم — داسـتانی کـه کـرده‌ام مـفهوم

انجام :

وسـن سـید بـها زبـان درازی — تــو تـوشهٔ عـقبی بکـرکار...

فکری کر شیطان ندرت بـازی — خـدا هـر یکس و پـیغمبر...

نستعلیق؛ سید بهاءالدین قطبیانی، بی‌تا؛ اکثر صفحات جدول مشکی، با چند نـقاشی از کاتب؛ در آخر نسخه تملک کاتب به تاریخ ۱۳۵۹؛ جلد : گالینگور، قهوه‌ای.

۱۴۵ برگ؛ ۱۲/۵×۲۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۹۷۲].

﴿ ۱۳۶۹۰ ﴾

نادرنامه **(منظومه ـ کردی)**

از : ملا الماس کرد

منظومه‌ای است در سرگذشت نادرشاه افشار به زبان کردی، این رساله غیر از منظومهٔ فارسی با همین نام و موضوع است که در فهرست نسخه‌های خـطی فـارسی، منزوی [۳۲۵۷/۴] معرفی شده است.

آغاز : «شروع کردن اشرف پادشاه افغان بخرابی ایران و مقدّمات سرگذشت او

سالی جه سالان شاه حسین جه تـخت — جـه اصـفهاندا تـعین بـی وه خـجت

نــاگــاه ژ کــردار کــردهٔ روزگــار — خــروشا افــغان قـلای قـندهار».

انجام:

محمد خانی بی زند زبر دست   خروش کرد خیزا سردار سرمست

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در اول نسخه ۱۸ برگ نونویس؛ جلد : مقوایی، عطف و گوشه گالینگور تهوه‌ای.

۱۰۴ برگ؛ ۱۶/۵×۱۰/۵ سانتی متر؛ ۱۶ - ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۷۱].

﴿ ۱۳۶۹۱ ﴾

جنگ اشعار (فارسی)

۱ - **دیوان محمد قلی سلیم تهرانی** «۱ پ - ۷۹ پ»

۲ - **منتخب دیوان ثنایی** «۷۹ پ - ۸۷ ر»

۳ - **اشعار نظام** «۸۸ ر - ۹۸ پ»

۴ - **تک‌بیتی‌هایی** از شعرای مختلف «۹۹ ر»

۵ - **غزلی** از حافظ و یک غزل دیگر و یک رباعی و تک‌بیتی به خط یوسف تبریزی که در ۱۶ ربیع‌الثانی ۱۳۱۹ نوشته است. «۹۹ پ»

۶ - **منتخب دیوان سنجر کاشانی** «در حاشیهٔ برگ‌های ۲ پ - ۹۳ ر»

آغاز جنگ:

شنیدم روزی از خونابه نوشی   چو گل از پارهٔ تن خرقه پوشی

نه فکر زندگی او را نه مرگی   چو سرو آزاده‌ای با شاخ و برگی

انجام جنگ:

شاها نظام یافته از یمن مدحتت   زیر نگین طبع نگین سخنوری

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ ۲ کتیبه مذهب، تمام صفحات جدول شنگرف و محرر؛ عناوین شنگرف و لاجورد؛ دیوان سلیم از روی نسخه‌ای که به خط شفیعی افندی بوده و در سال ۱۰۷۸ نوشته شده بود مقابله شده است؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۹۹ برگ؛ ۱۱×۲۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۶۳].

﴿ ۱۳۶۹۲ ﴾

جنگ **(متفرقه ـ فارسی)**

از: طایر (قرن ۱۳ ق)

جنگی است به نظم و نثر شامل اشعار شعرای فارسی زبان، در آن اشعاری از جامع جنگ با تخلص طایر درج شده است. هم‌چنین در آن چند نامه برای دستور نامه‌نگاری و ادعیه و حرزهایی درج شده است.

اسامی شعرایی که شعرشان در آن آمده عبارتند از:

سعدی، حافظ، جامی، نظیری، محتشم، صائب و حزین.

آغاز:

تا جور دور چرخ ستم پیشه بر سر است — سر درکمند سلسلهٔ زلف دلبر است

ما را حرام شد دو جهان بی جمال دوست — تا او که را حلال و بکام که اخترست

انجام:

رفتی تو بکام دشمنانم — ای دوست گذاشتی چنانم

اما ز توام شکایتی نیست — با کس ز توام حکایتی نیست

نستعلیق (چلیپایی)؛ جامع جنگ، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۱۴۸ برگ؛ ۸×۱۴ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۵۵].

﴿ ۱۳۶۹۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ زبدة الاصول «۱ پ ـ ۵۲ ر»

از: شیخ بهاء الدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

[مجلس ۲۵/۲۴۲، ش ۷۲۴۲].

در نسخهٔ حاضر تاریخ اتمام تألیف کتاب ۱۲ محرم ۱۰۰۲ ذکر شده است.

۲ ـ الورقات «۵۲ پ ـ ۶۹ پ» (عربی)

از : امام الحرمین عبدالملک بن عبدالله جوینی نیشابوری (۴۷۸ ق)

کتاب الورقات از متون مختصر و معروف است در اصول فقه و شروح متعدد دارد و از آن جمله است شرح جلال‌الدین محمد بن احمد محلی شافعی (۸۶۴ ق) که در شمارهٔ [۱۴۲۶۱/۴] نسخه‌ای از آن معرفی خواهد شد.

شهاب‌الدین احمد قلیوبی (۱۰۶۹ ق) حاشیه‌ای بر آن شرح و بر متن ورقات نگاشته و در نسخهٔ حاضر، در حاشیه و لابه‌لای سطور و بر یک برگ الصاقی قسمت‌هایی از آن حاشیه با قلم ریز درج شده است. در ذیل برگ سفید الصاقی (بین برگ ۱ ـ ۲ ورقات) از نویسنده یاد شده است. در کشف الظنون و دیگر کتب تراجم از این حاشیه یاد نشده و در فهرست برلین نسخه‌ای از این حاشیه به شمارهٔ [۴۳۶۸] معرفی شده است.

آغاز : «هذه ورقات تشتمل علی معرفة فصول من اصول الفقه و ذلک مؤلف من جزئین».

آغاز حاشیه : «(هذه) اسم اشارة لمؤنث هو الورقات».

انجام : «من اجتهد و اصاب فله اجران و من اجتهد و اخطأ فله اجر واحد و وجه الدلیل ان النبی ﷺ خطّأ المجتهد تارة و صوّبه اخری».

نسخ و نستعلیق؛ بی‌کا، رسالهٔ اول پنجشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۰۶۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ رسالهٔ اول با حواشی به امضاء «منه» و رسالهٔ دوم با قسمت‌هایی از حاشیه شهاب‌الدین قلیوبی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر، عطف و حاشیه تیماج مشکی.

۷۰ برگ؛ ۱۶×۲۳ سانتی متر؛ ۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۷۵].

﴿ ۱۳۶۹۴ ﴾

دیوان واله داغستانی (فارسی)

از: علیقلی خان بن محمد علی خان کزی داغستانی متخلص به واله (۱۱۷۰ ق)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «واله» شامل: غزلیات و قصاید.

[منزوی ۲۵۹۴/۳؛ الذریعه ۱۲۵۵/۹؛ مرعشی ۲۲۳/۱۸، ش ۷۰۵۵].

این شاعر غیر از محمد کاظم واله اصفهانی است که دیوانش در ایران به چاپ رسیده است.

آغاز:

عـالم بـرند رشک بـعیش مـدام مـا — گر عکس چهرهٔ تـو در افتد بـجام مـا
جز یار هر چه هست فراموش کرده‌ایم — ایـــنست در طـریقت ذکــر دوام مــا
گشــتیم مــا گـدای در عشـق و مـیرسد — در هـفت چـرخ نـوبت شـاهی بـنام مـا
ای باد صبح چون بـصنم خـانه بگـذری — آنجا رسـان بـه حـضرت بت رام رام مـا
صوفی بیا به میکده یکبار و خوش ببین — جـبریل در زیـارت بـیت الحـرام مـا

انجام:

نمایش لطف و آن و خوبی آمـد — سـرا پـا در خـور مـحبوبی آمـد
نـــه ای آگـــاه از آن نگـــارم — الهــی مــن بــه قــربان نگــارم

شکسته نستعلیق؛ سید محمد جلال‌الدین، شنبه ۲۱ شوال ۱۲۹۲؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۶۶ برگ؛ ۲۱×۱۴ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۵۲].

﴿ ۱۳۶۹۵ ﴾

جنگ اشعار (فارسی)

از: ؟

این جنگ شامل دو مثنوی و غزلیات منتخب از شعرای مختلف است، بدین ترتیب :

۱ ـ غزلیات و اشعاری از شاعران زیر :
طوفان، محتشم با امضاء«غفرله»، رفیق با امضاء«غفرله»، میرزا صادق نامی، مکتبی، حاجی لطفعلی بیگ آذر، سعدی، حافظ و جامی «۱ ر ـ ۹۰ ر» و «۱۳۰ پ ـ ۱۵۴ پ».

آغاز غزلیات و آغاز جنگ :

تراگر دوستی بـا مـا هـمین بـود	وفای ما و عـهد مـا هـمان است
زهی اینک وفـای اوست پـنهان	که آن سنگی دل و نامهربانست

۲ ـ چاه وصال = لیلی و مجنون «۹۰ پ ـ ۱۱۴ ر» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : سید احمد بخارایی سرهندی

[منزوی ۲۷۵۳/۴ که با عنوان ناشناخته معرفی شده است، دانشگاه ۳۳۰۶/۱۳؛ ملک ۱۹۹/۸، ش ۵۰۸۵/۴۸ که در آن مؤلف قوام ذکر شده است].

آغاز :

بیا ای ساقی عشق آفرینم	خط جام تو بر لوح جبینم

۳ ـ حسرت نامه «۱۱۴ پ ـ ۱۳۰ ر» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : ابراهیم بن غیاث‌الدین منصور دشتکی شیرازی متخلص به صفا

[مجلس ۳۳/۸؛ منزی ۲۷۷۰/۴ و۳۱۲۸؛ دانشگاه ۳۲۹۸/۱۳].

آغاز :

ای مهر سپهر بی‌وفایی	بر هم زن رسم آشنایی

شکسته نستعلیق زیبا چلیپایی؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات مجدول مذهب محرر؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۵۵ برگ؛ ۱۴/۵×۷ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ ۱۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۵۴].

﴿ ۱۳۶۹۶ ﴾

خسرو و شیرین (منظومه ـ فارسی)

از: وفائی (قرن ۱۳ ق)

شاعر که در اشعارش «وفائی» تخلص می‌کند از شاگردان ملا محمدصادق متخلّص به نامی (متوفای ۱۲۰۴ ق) است چنان‌چه خود در این مثنوی می‌گوید:

وفائی کمترین شاگرد نامی — که زد تمثال بر قوی نظامی

و در مدح مثنوی خسرو و شیرین نامی می‌گوید:

چه نامی داستانی کرده تقریر — حدیثی نغزتر از شکر و شیر
ز خسرو داستانی گفته صد راز — ز شیرین کرده صد تنگ شکر باز

شاعر بخشی از این مثنوی را مدت‌ها قبل سروده بوده و در اثنای آن وقفه‌ای رخ داده و پس از مدتی باقی آن را سروده است چنان‌که می‌گوید:

شبی هنگام دی افسرده بودم — ز دلتنگی بسی پژمرده بودم
رموز قصهٔ شیرین و خسرو — بخواندم داستان‌های نو از نو
حکایاتش ز بس شیرین نمودی — ز هر شرحش گره از دل گشودی

* * *

به توفیق جهان آرام ایام — رسانم این حکایت را به انجام

این مثنوی در نسخهٔ حاضر قریب ۱۲۴۰ بیت است و از انجام افتادگی دارد.

آغاز:

نوا پرداز این گنجینهٔ راز — ز دلتنگی چنین برداشت آواز
حکایت سنج این شیرین حکایت — چنین پیمود شرح این روایت

انجام نسخه:

بحمدی هر که ما را شاد سازد — خدا از هر غمش آزاد سازد
از این دنیا چه رحب عیش بستم — به محنت‌خانهٔ حسرت نشستم

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ عناوین شنگرف؛ در اول نسخه مهر بیضوی به سجع «شعاع»؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.
۱۰۴ برگ؛ ۹/۵×۱۴/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۵۷].

﴿ ۱۳۶۹۷ ﴾

ریاض الانشاء **(نامه‌نگاری ـ فارسی)**

از : خواجه عمادالدین محمود بن محمد گیلانی، خواجه جهان (قرن ۹ ق)
مجموعهٔ نامه‌ها و منشآتی است که مؤلف در موضوعات گوناگون به معاصران خود نگاشته است.
فهرست نامه‌های کتاب در فهرست دانشگاه ذکر شده و این کتاب در حیدرآباد دکن به چاپ رسیده است. **[الذریعه ۱۱/۳۲۰؛ دانشگاه ۲/۹۷ ـ ۱۰۳؛ مشار، فارسی ۲/۲۷۲۱].**
مؤلف را دو کتاب دیگر در همین موضوع است بدین اسامی :
مفتاح الانشاء یا قواعد انشاء [منزوی ۳/۲۱۱۸؛ الذریعه ۱۷/۱۸۰]
مناظر الانشاء [منزوی ۳/۲۱۲۰؛ الذریعه ۱۱/۳۲۰؛ کشف الظنون ۲/۱۸۳۲]
نسخهٔ حاضر از آغاز تا «نامهٔ مؤلف به برادرزادهٔ خود برهان الدین ابراهیم که در مکه بوده» (نامه هشتاد و یکمین در فهرست دانشگاه) را شامل و از مقدمهٔ کتاب چند برگ و از انجام نسخه افتادگی دارد.
آغاز نسخه : «با چنین وام طلبکاری عنقا می‌کرد ـ چه شک نیست که علّت غائی ایجاد لسان انسان آنست که مدرکات نفوس و حواس بر صفحهٔ صحیفهٔ بیان بی‌التباس نماید».
انجام نسخه : «پرگل و خنجر گل چنبه و جعبه سنبل آلات پیکار و ادوات کارزار مرتب می‌دارد و دست چنار به‌دعای فتحش سوی آسمان گشاده است و صنوف اشجار».
نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۹]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۶۷ برگ؛ ۱۲×۱۷ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۵۷].

﴿ ۱۳۶۹۸ ﴾

دیوان مشتاق اصفهانی (فارسی)

از: سید علی حسینی اصفهانی (۱۱۷۱ ق)

نسخهٔ حاضر قصاید و غزلیات شاعر را شامل است.

[مجلس ۳۰۶/۳؛ منزوی ۲۵۲۸/۳؛ الذریعه ۱۰۴۳/۹؛ مشار، فارسی ۲۳۷۰/۲].

آغاز قصاید :

مـحفل افـروز جـهان بـاز در ایـوان حـمل
عـلـم شـعشعه افـراخت چـو زریـن مشـعل
وقت آن شد که حـریفان بـه گـلستان آیـند
چون گل و غنچه قدح در کف و مینا به بغل

آغاز غزلیات :

مخوان ز دیرم به کعبه زاهد که برده از کف دل من آنجا
به نالهٔ مطرب به عشوهٔ ساقی به خندهٔ ساغر به گریهٔ مینا
به عقل نازی حکیم تا کی ز فکرت این ره نمی‌شود طی
نکتهٔ دانش خرد برد پـی اگـر رسـد خس بـه غـور دریـا

انجام :

خامش که درین دشت به فریادِ کسی   هـــرگز نـــرسیده است فـریادرسی

شکسته نستعلیق زیبا؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ در اول و آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «شعاع»؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۳۱ برگ؛ ۱۱×۱۸/۵ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۵۹].

﴿ ۱۳۶۹۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ مثنوی رعنا و زیبا «۱ ر ـ ۲۸ پ» (شعر ـ فارسی)

از: مهدی شعلهٔ گلپایگانی

مثنوی مفصلی است در داستان رعنا و زیبا، این مثنوی غیر از دو مثنوی رعنا و زیبای حسین ثمر انصاری [مشار، فارسی ۲۶۱۹/۲] و ظهیرالدوله صفا علیشاه [الذریعه ۲۴۱/۱۱؛ مشار، فارسی ۲۶۱۹/۲]؛ و رعنا و زیبای میرزا برخوردار ترکمان فراهی [مشار، فارسی ۲۶۱۹/۲] است.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز:

خداوندا به رعنا قامتانت — به شوخی‌های زیبا گل‌رخانت
به ریحانِ خط خورشید رویان — به چینی کاکل زنجیر مویان
به سیاحان صحرای خیالت — به ملاحان دریای ملاحت
که آتش در دل بیتابم افکن — چو خس در دامن سیلابم افکن
ره باد خزان در باغم انداز — شرر در پنبه‌زارِ داغم انداز
ز بی‌دردی دلم بسیار بشکست — برای من دل بی‌عشق تنگ است
اگر یکدم نخوانم نامهٔ عشق — بخونم غرقه گردد جامهٔ عشق
شنیدند و گرفتند و کشیدند — عجب زهری از آن ساغر چشیدند

انجام نسخه:

هنوز از زورق می بی‌قرارند — ز مستی تا قیامت در خمارند
تو هم خواهی کشیدن شعله این می — کند این نشأه راه هستیت طی

۲ ـ چند مثنوی و غزل از همان شاعر «۲۹ ر ـ ۳۴ پ» **(فارسی)**

۳ ـ شعری از نظامی «۳۴ پ ـ ۳۵ پ» **(فارسی)**

نستعلیق؛ رسالهٔ اول بی‌کا، ذی‌حجهٔ ۱۲۰۰؛ عناوین شنگرف؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۳۵ برگ؛ ۱۰×۲۰ سانتی متر (بیاضی)؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۶۱].

﴿ ۱۳۷۰۰ ﴾

جواهر مثنوی = شرح مثنوی مولوی **(فارسی)**

از: نجم الحکما محمد موسوی واعظ مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

شرحی است منظوم بر ابیاتی از «مثنوی معنوی» جلال الدین محمد بلخی رومی. مؤلف در مقدمهٔ این شرح اظهار می‌دارد که :

وی در ایام جوانی دیوان حافظ را از اول تا آخر تخمیس نموده بود، اما سارقان این کتاب را با چند کتاب دیگر از تألیفات وی، ربودند. بعد از آن تا مدت دو سال شاعر رغبت در شعر گفتن نمی‌کند تا این‌که بعد از آن این چند کتاب را می‌سراید.

او در این شرح ابتدا یک بیت از مثنوی مولوی را می‌آورد، پس از آن با چند بیت آن را شرح می‌کند.

نسخهٔ حاضر جلد اول شرح و از آغاز شرح تا اول حکایت لقمان و خواجه را شامل است.

مؤلف کتاب‌های زیادی به نظم و نثر تألیف نموده که نسخه‌های آن‌ها در کتاب‌خانهٔ مجلس موجود است. اسامی کتاب‌های وی عبارت‌اند از :

۱ ـ تفسیر کلام الله به نظم، این تفسیر ۳۰ مجلد است که جلد دوم و پانزدهم آن در شمارهٔ ۱۲۲۶۳ و ۱۲۲۶۴ معرفی گردید.

۲ ـ مصابیح الاعجاز بشرح گلشن راز، سه جلد که در شمارهٔ ۱۳۷۰۳ معرفی خواهد شد.

۳ ـ طرایق العارفین.

۴ ـ تلخیص بوستان سعدی.

۵ ـ پنج جزء مراثی مطبوع.

۶ ـ جلوات سر چمن فی احوال صاحب الزمان(ع).

۷ ـ خارستان اخلاقی.

۸ ـ جواهر مثنوی در شرح مثنوی مولوی، چندین جلد، که جلد اول در این شماره و جلد سوم و چهارم در شمارهٔ ۱۳۷۰۸ و جلد دوم در شمارهٔ ۱۳۷۰۹ معرفی خواهد شد.

۹ ـ القسطاس المستقیم.

۱۰ ـ کتاب حسن و قبح اشیاء.

۱۱ ـ تضمینات حافظ، تضمین دیوان حافظ شامل چند جلد که جلد اول در شمارهٔ ۱۳۷۰۷ و جلد دوم در شمارهٔ ۱۳۷۰۶ و جلد چهارم در شمارهٔ ۱۳۷۰۵ معرفی خواهد شد.

آغاز:

بشنو از نی چون حکایت می‌کند — وز جدایی ها شکایت می‌کند

نی مقام نیستی باشد همی — در شکایت جان و جسم آدمی

صورت نی غیر چوبی بیش نیست — لیک در نی ای بسی دمها بسی است

نی به صورت است پابند جماد — نائی این شد که دم در وی نهاد

آدمی نی زنده لیک از آن دم است — دم همی جو دم چه شد چون نی شکست

چون شوی خالی چو نی از خویشتن — پر شکر سازی جهان را زین دهن

انجام:

این جهان مزرع، تو در آن برزگر — هر چه می‌کاری بری از خیر و شر

قصهٔ لقمان و خواجه بازگو — تا بفهمی معنی مطلب نکو

شکسته نستعلیق؛ خط مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۶۸ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ چلیپایی؛ [ثبت ۸۶۷۳۸].

﴿ ۱۳۷۰۱ ﴾

بدیع التواریخ **(تاریخ منظوم ـ فارسی)**

از: میرزا محمودخان بن زین‌العابدین نعمت فسائی شیرازی[1] (قرن ۱۳ ـ ۱۴ ق)

ماده تاریخ‌های منظوم است که مؤلف پیرامون وفیات و حوادث و وقایع عصر خود سروده است.

نسخهٔ دیگری از این کتاب در [مرعشی ۲۰/۱۸۱، ش ۷۸۳۰] به خط مؤلف معرفی شده است.

فهرست مطالب مهم آن چنین است :

تاریخ وفات اشخاص :

ناصرالدین شاه قاجار ۱۳۱۳ ق، رحمتعلی شاه ۱۲۷۸ ق، منور علیشاه ۱۳۰۱ ق، منصور علیشاه ۱۲۹۵ ق، وصال شیرازی ۱۲۶۲ ق، وقار شیرازی ۱۲۹۸ ق، میرزا محمود متخلص به حکیم ۱۲۷۴ ق، میرزا محمد متخلص به داودی ۱۲۸۳ ق، فرهنگ ۱۳۰۹ ق، میرزا اسماعیل متخلص به توحید ۱۲۸۶ ق، میرزا عبدالوهاب متخلص به یزدانی ۱۳۲۸ ق، میرزا همت ۱۳۳۳ ق، میرزا ابوالحسن جلوه ۱۳۱۴ ق با این ابیات :

چون رفت ابوالحسن جلوه ناگهان ز جهان
تو گفتی از تن دانشوران برون شد جان
به علم و حکمت همسنگ بود با سقراط
به زهد و تقوی همدوش بود با سلمان
دریغ و درد که آن آفتاب برج کمال
به زیر ابر اجل گشت عاقبت پنهان

۱ـ فرهنگ سخنوران، ص ۶۱۳.

نگـاشت نـعمت غـمدیده بـهر تـاریخش

ابوالحسن زجهان گشت جلوه گر به جنان (۱۳۱۴)

میرزا عنقا ۱۳۳۳، محمودخان ملک الشعراء ۱۳۱۱، ذکاء الملک فروغی ۱۳۲۵، حاج نجم‌الدوله ۱۳۲۶، محمد علی روضه خوان متخلص بـه مـحتاج ۱۳۲۱، سـراج‌المـلک ۱۳۳۳، سید جعفرخان معتمدالممالک ۱۳۳۴، مـیرزا مـحمد امـین دفـتر ۱۳۲۸، خـانم نورالهدی ۱۳۲۹، میرزا تقی‌خان ۱۳۳۱، میرزا ابراهـیم ۱۳۳۱، مـحمد عـلیخان ۱۳۳۲، میرزا حسن فسائی ۱۳۱۶، میرزا هادی خان فسائی ۱۳۳۱، مـیرزا هـدایت‌اللـه فسـائی ۱۳۲۶، میرزا حیدرعلی تهرانی ۱۳۲۹، عیسی‌خان نواب ۱۳۲۵، میرزا محمدرضا ۱۳۳۲، حاجی شیخ هادی نجم‌آبادی ۱۳۲۰، شیخ محمدتقی دزفولی ۱۲۹۵، میرزا محمدخان مستشار دیوان ۱۳۲۴، میرزا کاظم ۱۳۳۱، کرمعلی‌خان ۱۳۳۴، یمین‌المـمالک ۱۳۳۴، حاج میرزا سیدعلی ۱۳۳۵، سیدجعفر صدرالعلماء ۱۳۳۵، میرزا علیخان موثق‌السـلطنه ۱۳۳۵، سید جمال‌الدین بهبهانی مشهور به جـمال‌الحـق ۱۳۳۵، عـدل‌المـلک کـرمانی ۱۳۳۵، مـیرزا مـهدی شـیرازی ۱۳۳۵، خـدیجه عـلویه ۱۳۳۵، مـیرزا مـحمدصادق ادیب‌الممالک ۱۳۳۵، تاریخ وفات میرزا صدرالدین خان مستشیرالدوله ۱۳۳۵، شیخ غلامعلی شیرازی ۱۳۳۵، میرزای حکیم ۱۲۷۴، میرزا ابوالقـاسم مـتخلص بـه فـرهنگ ۱۳۰۹، مرحوم محمدحسین خان مشیر خلوت ۱۳۳۵، منور علیشاه ۱۳۰۱، تاریخ قـتل ناصر علیخان ۱۳۳۵، میرزا ابراهیم مجتهد تهرانی ۱۳۳۶.

پس از ماده تاریخ وفات‌ها، چند ماده تاریخ عروسی و چند ماده تاریخ تولّد و پس از آن چند مادهٔ تاریخ در تاریخ چاپ کتاب‌ها و تألیف آن‌ها که عبارتند از :

تاریخ طبع کتاب عشق و عفت ذکاءالملک فروغی ۱۳۲۴، تاریخ طبع گلستان ۱۳۲۳، تاریخ اتمام کتاب بهشت جاودانی ۱۳۳۱، تاریخ طبع کتاب چار مینو،[1] تاریخ آغاز کتاب

۱ـ این کتاب شعر فارسی است و از آثار خود مؤلف است.

ژاله‌نامه ۱۳۳۱ و تاریخ انجام همان کتاب ۱۳۳۳، تاریخ طبع کتاب گنج زر ۱۳۳۰، تاریخ طبع جریدهٔ شرق ۱۳۲۷، تاریخ طبع جریدهٔ استقلال ایران ۱۳۲۸، تاریخ طبع جریدهٔ ایران نو ۱۳۲۷، تاریخ مریضخانه احمدیه ۱۳۳۲، تاریخ بنای مسجد حاجی سیف‌الدوله ۱۳۰۵، تاریخ مشروطه شدن دولت علیهٔ ایران ۱۳۲۴، تاریخ سوختن شهر آمل ۱۳۳۵.

نسخهٔ حاضر از آغاز ناقص است.

آغاز نسخه:

با رعیت چون عدالت می‌نمود   جملگی می‌زیستند آزاد و شاد
مملکت آباد شد در عصر او   که روانش شاد در فردوس باد
نعمت دلخون بتاریخش نگاشت
ناصرالدین شاه‌ملک‌ازدست‌داد(۱۳۱۳)

انجام:

بدین عالم اکنون منوچهر آمد   که اختر به بختش فروزنده بادا
به تاریخ آن کلک نعمت رقم زد   منوچهر فرخنده پی زنده بادا

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، جمادی الاولی ۱۳۳۵ با مهر بیضوی وی به سجع «عبده الراجی محمود الحسینی»؛ جلد: گالینگور، سبز، مجدول.

۳۶ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۵۱].

﴿ ۱۳۷۰۲ ﴾

تنبیه الغافلین و عبرة الناظرین **(اخلاق ـ فارسی)**

از: نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی

قبل از مؤلف کتابی به نام «عبرة الاخلاف» در مورد قحطی و گرانی سال ۱۲۸۸ ق نوشته شده بود. مؤلف نیز در کتاب حاضر بنا به درخواست محمدعلی موسوی، قحطی و گرانی سال ۱۳۳۶ ق را گزارش کرده است. او در این کتاب به نظم و نثر حکایت‌های

وحشت‌ناکی از قحطی آن سال در اصفهان ذکر می‌کند و هم‌چنین از کمک و اعانت‌های افراد خیّر در رفع مشکلات مردم یاد می‌کند. در اثنای آن اشعاری نیز به فارسی از خود می‌آورد. او تألیف این کتاب را در ذی‌حجهٔ ۱۳۳۶ به پایان رسانیده است.

آغاز : «ستایش و حمد و شکر آرایش چهرهٔ عروس زیبای هر سخن است».

انجام : «شرح این دو قحط در دفتر به این عبرت است و عبرة للناظرین».

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۱۳۳۶؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۵ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۴۵].

﴿ ۱۳۷۰۳ ﴾

مصابیح الاعجاز بشرح گلشن راز **(عرفان ـ فارسی)**

از : نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

شرح منظومی است بر «گلشن راز» شیخ محمود شبستری، شارح ابتدا یک بیت از گلشن راز می‌آورد سپس با چند بیت آن را شرح می‌کند.

نسخهٔ حاضر جلد سوم شرح است و از شرح این بیت :

نهفته زیر هر موئی از آن باز　　　هزاران بحر علم از عالم راز

تا آخر شرح را شامل است. سرودن این بخش در ۲۴ جمادی الاولی ۱۳۳۷ به پایان رسیده است.

آغاز متن :

نهفته زیر هر موئی از آن باز　　　هزاران بحر علم از عالم راز

آغاز شرح :

مراد از مو تجلیات باشد　　　که هر مویش بر آن آیات باشد

تجلیات اسماء از جلال است　　　که مخفی در جلالش دان جمال است

انجام:

رفیقی بهتر از حقّ نیست پیدا   ز پیدایی نمی‌باشد هویدا
تمام آمد ز انجام و ز آغاز   بخامه نجم شرح گلشن راز

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۲۴ جمادی الاول ۱۳۳۷؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۶۲ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۴۴].

﴿ ۱۳۷۰۴ ﴾

دیوان نجم اصفهانی (فارسی)

از: نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

دیوان اشعار شاعر است که در جوانی سروده است. او در اشعارش «نجم» تخلص می‌کند. و نسخهٔ حاضر غزلیات، قصاید و رباعیات را شامل است.

آغاز:

ز تشنگی جگرم خشک تشنه بر لب آب   روان تشنه ما را به جرعه‌ای دریاب
چه می‌دهند زلال خضر به جام جمت

انجام:

بود لازم یکدگر از کمال   که تا سیر سازی ره اعتدال
همه هر چه هست از عدالت بود   به ذوق سلیم آن حوالت بود
دگر نیست اینجا سخن چون صلاح

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۴۳ برگ؛ ۱۶/۵×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۴۶].

﴿ ۱۳۷۰۵ ﴾

تضمینات حافظ (فارسی)

از : نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

مؤلف که در اشعارش به «نجم» تخلص می‌کند، دیوان حافظ شیرازی را تا آخر تضمین نموده است. او چنان‌که در مقدمهٔ کتاب جواهر مثنوی ـ معرفی شده در شمارهٔ ۱۳۷۰۰ ـ اظهار نموده، در جوانی این تضمینات را سروده است.

نسخهٔ حاضر جلد چهارم تضمینات را شامل است و سرودن این بخش در شب ۱۹ رجب ۱۳۴۱ به پایان رسیده است.

آغاز نسخه :

دلا ببُر ز همه قید ز حقّ پناهت بس — سپاه لشکر غم را فکن که شاهت بس

براه عشق همین خون دلی و آهت بس — دلا رفیق سفر بخت نیکخواهت بس

نسیم روضه شیراز پیک راهت بس

انجام نسخه :

راه سلامت است ره صلح و حال سِلْم — باشد بُرنده‌تر ز همه تیغ، تیغ حلم

علمم برفت و زهد چه برهان انّ و لمّ — دیدی دلا که آخر پیری و زهد و علم

با من چه کرد دیدهٔ معشوق باز من

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، شب ۱۹ رجب ۱۳۴۱؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۸۹ برگ؛ ۲۱×۱۷ سانتی متر؛ سطور چلیپایی؛ [ثبت ۸۶۷۴۳].

﴿ ۱۳۷۰۶ ﴾

تضمینات حافظ (فارسی)

از : نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب است و سرودن این بخش در ۲۰ صفر ۱۳۴۱ شروع و در

۱۸ ربیع‌الثانی ۱۳۴۱ به پایان رسیده است.

آغاز:

شاه گفتا که تنگ این نفس است　　موسیم هر هوس مرا قبس است

عشق تو مر مرا چو هست بس است　　حال دل با تو گفتنم هوس است

خبر از دل شنفتنم هوس است

انجام:

ایـن جـهان را آب پنداری و اما شد سراب

بـی‌بقا در بـحر بـنگر هستی و حال حباب

گر گنه پنهان کنی ای نجم به که در ظاهر ثواب

دی عزیزی گفت حافظ می‌خورد پنهان شراب

ای عزیز من گناه آن به که پنهانی بود

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۱۸ ربیع‌الثانی ۱۳۴۱؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۹۱ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ سطور چلیپایی؛ [ثبت ۸۶۷۴۲].

﴿ ۱۳۷۰۷ ﴾

تضمینات حافظ **(فارسی)**

از : نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب را شامل است.

آغاز:

بروز رز شه دین گفت با ساقی ز منزلها

قبول ار مـی‌کنی دارم به قربانیت قابلها

به جامم می ریز هر دم فداک النفس فاقبلها

الا یـا ایـها السـاقی ادر کأساً و نـاولها

که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

انجام:

بـــراه عشـــق بـیا کــن دلت قــوی حــافظ

بـــرو بـــراه رســـی تـــا بـــره روی حــافظ

به نجم غمزده گو خوش تـو مـی‌روی حـافظ

کمین گه است و تو خوش تیز می‌روی حافظ

مکن که گرد برآید ز شهرهٔ عدمت

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول.

۳۱ برگ؛ ۱۶×۲۱/۵ سانتی متر؛ سطور چلیپایی؛ [ثبت ۸۶۷۴۱].

﴿ ۱۳۷۰۸ ﴾

جواهر مثنوی = شرح مثنوی مولوی (فارسی)

از: نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

به شمارهٔ [۱۳۷۰۰] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر جلد سوم و چهارم کتاب را شامل است و تألیف این بخش در ۱۵ محرم ۱۳۳۷ به پایان رسیده است.

آغاز متن:

ای خنک زشتی که خوبش شد حـریف — وای گـلروئی کـه جـفتش شـد خـریف

نـان مـرده چـون حـریف جـان شـود — زنـــده گـــردد نـــان و عـــین آن شـــود

هـــیزم تـــیره حـــریف نـــار شـــد — تـــیرگی رفت و هـــمه انـــوار شـــد

آغاز شرح:

چون که آهن ز این حریف نار شد — تـــیرگیش ســر بســر انــوار شــد

هست آهن غیر جنس نـار چـون — غــیر شکـل و ذات آتش از بـرون

انجام:

جــلد دیگــر را بـیا آغـاز کـن — مــثنوی مـعنوی را بــاز کـن

شرح دل کن باز از صـاحبدلان — که شوی مقبل ز قول مـقبلان

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، شب ۱۵ محرم ۱۳۳۷؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.
۹۵ برگ؛ ۱۲×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۱۳۷۰۸].

﴿ ۱۳۷۰۹ ﴾

جواهر مثنوی = شرح مثنوی مولوی (فارسی)

از : نجم الحکما محمد موسوی واعظ، مشهور به نجم اصفهانی (قرن ۱۴ ق)

به شمارهٔ [۱۳۷۰۰] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب را شامل است و سرودن این جلد در اواخر شوال ۱۳۳۶ پایان یافته است.

آغاز :

این نشان قذف و خسف و صاعقه — شد بیان عز نفس ناطقه
جمله حیوان را پی انسان بکش — جمله انسان را بکش از بهر هش

انجام :

تا چه کند همت اهل نظر — رو ز جواهر تو جواهر ببر
رو به جواهر بنگر بی غرض — تا که جواهر ببری بی عرض
رو زر خالص بشناس از نحاس — شاه تو بشناس تو در هر لباس

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، اواخر شوال ۱۳۳۶؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.
۱۱۶ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۷۳۹].

﴿ ۱۳۷۱۰ ﴾

دیوان فیضی دکنی (فارسی)

از : شیخ ابوالفیض بن شیخ فیضی دکنی (۱۰۰۴ ق)

[مجلس ۱۷۱/۳ و ۱۷۲/۲؛ الذریعه ۸۵۵/۹؛ سپهسالار ۶۵۲/۲ و ۵۲۱/۴؛ دانشگاه ۴۱۵۲/۱۵؛ مشار، فارسی ۲۳۵۵/۲].

نسخهٔ حاضر غزلیات و بخشی از قصاید شاعر را شامل و از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

فریاد که دوریم ز مطلوب دل خویش — چندانکه درازست زبان طلب ما

در کام نهنگ و دمن شیر بخوابیم رشک است به آسودگی بوالعجب ما

انجام:

حدیث شکر و شکایت مبر ز دشمن و دوست
که هر چه داری از نفس خویشتن داری
ز غیر حبل رجا بگسلان چو از سر صدق
امید فضل ز توفیق ذوالمنن داری

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ عناوین شنگرف؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای.
۸۹ برگ؛ ۱۵×۲۴ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۳۷].

﴿ ۱۳۷۱۱ ﴾

جنگ اشعار **(فارسی)**

۱ ـ معجزهٔ امام حسینعلیه‌السلام به نظم از سالک «۱ ر ـ ۱ پ»

۲ ـ دیوان چاکر خوانساری (بخشی از مراثی) «۲ ر ـ ۱۷ ر»

۳ ـ دیوان تایب گلپایگانی (بخشی از مراثی) «۱۷ پ ـ ۱۹ پ»

۴ ـ حکایت زر و میش از شاه نعمت الله ولی به نظم «۱۹ پ ـ ۲۰ پ»

۵ ـ نرگس دان «۲۰ ر ـ ۳۰ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: آخوند ملّا اسماعیل ذبیحی یزدی (۱۱۵۰ ق)

مثنوی کوتاهی است در سرگذشت نرجس خاتون مادر امام زمان(عج). این مثنوی در تبریز سال ۱۳۱۵ چاپ سنگی شده است.

[منزوی ۳۲۷۰/۴؛ الذریعه ۳۳۸/۹ و ۳۲۰/۱۹؛ دانشگاه ۳۰۲۰/۱۳].

نسخهٔ حاضر از آخر ناقص است.

آغاز:

به نام آنکه فرمود از بدایت بحب خاندان ما را هدایت
خرد را از شراب اوست مستی جهان را از وجود اوست هستی
به وحدانیّت ذاتش گواهی گواهی می‌دهد مه تا به ماهی

۶ ـ قصهٔ قبولی پلو «۳۱ ر ـ ۳۴ ر» **(فارسی)**

از : ؟

داستانی است خیالی، که در آن مؤلف در قالب آشپزی و غذاها از شاهان صفوی انتقاد نموده است. قهرمان این داستان «قبولی پلو» است که در اصفهان به تخت شاهی نشسته است.

او در آغاز کتاب گوید :

«راویان اخبار و ناقلان آثار... چنین حکایت کرده‌اند که نامداری بود از نامداران و تاجداری از تاجداران.

آنکه باشد ذکر خیرش متصل در هر زبان   مردهٔ صد ساله گردد زنده خود از بوی آن

یعنی قبولی پلو در وقتی که در دارالسلطنهٔ اصفهان بر تخت دولت و اقبال متمکن بود روزی مقرر فرمود که سخن سبزی که از اردبیل به رسم پیش‌کش به جهت سرکار ما آورده‌اند حاضر سازند که روز پنج‌شنبه مجلس خواهد شد. چون روز پنج‌شنبه... ترتیب داد... به خدمت حاضر بودند مثل وزارت پناه مثل شیردان خوش عبارت و ریش سفید طعام‌ها شیربرنج صاحب عبارت و ندیم‌الندما آقا قیمه شوربای با سعادت...».

۷ ـ مثنوی مکنت «۳۴ پ ـ ۳۵ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از : مکنت

مثنوی کوتاهی است در سؤال زاهدی از موسای کلیم در حکمت خلقت دوزخ و بهشت و جواب آن حضرت به وسیلهٔ نشان دادن وقایع دردناک دشت کربلا به زاهد.

آغاز :

بشنوید ای دوستان این داستان   نقل دارم از حدیث راستان

کاندر ایام کلیم حق پرست   زاهدی بود از شراب شوق مست

انجام :

یا الها مکنت درمانده را   بیکس زار و ز درها، رانده را

... واعف عن زلاتنا یا ذاالکرم   یا نبی الهاشمی المحترم

۸ ـ مثنوی ثمر «۳۵ پ ـ ۳۶ پ» **(فارسی)**

آغاز:

قاصد بهار وعده وصل آورد ز یار   هجرم هزار مرتبه بهتر ز انتظار

۹ ـ دیوان نقی بروجردی «۳۷ ر ـ ۴۵ پ» **(فارسی)**

از: ملا نقی بروجردی مؤلف عین البکا (قرن ۱۲ ق)

نسخه حاضر، بخشی از اشعار شاعر و ساقی‌نامهٔ وی را شامل است.

آغاز ساقی‌نامه:

بیا ساقی بیا ای مایل ناز   بیا ای چشم ساغر بر رخت باز

۱۰ ـ اختیارات ایام (صغیر) «۴۶ ر ـ ۵۶ پ» **(فارسی)**

از: ملا محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۱ ق)

به شمارهٔ [۱۲۶۶۲/۲] مراجعه شود. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نستعلیق؛ بی‌کا، رسالهٔ آخر شب دوشنبه ۲ صفر ۱۲۰۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۵۶ برگ؛ ۱۰/۵×۱۹/۵ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ ۱۷ ـ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۶۰].

﴿ ۱۳۷۱۲ ﴾

جام گیتی نما **(تاریخ منظوم ـ فارسی)**

از: محمدعلی پروشانی اصفهانی (قرن ۱۳ ق)

به شمارهٔ [۱۳۳۹۴] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب است و تا «آوردن عبدالمطلب سید را به خانه کعبه و عقیقه نمودن به جهت آن سرور» را شامل است و از آخر افتادگی دارد.

آغاز:

نخستین چو گردید جاری قلم   بنام جهان آفرین زد رقم

ز تـهلیل بـنوشت نـام خـدا | ز وحشت زبان قلم شد دوتا

انجام نسخه :

بر او عرض کرد از سر اعتقاد | که خواهم گواهی دهی بر سواد
که از صدق دل می‌نماید قبول | پیامی که آرد ز حقّ این رسول

نستعلیق (دو ستونی)؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه تملک سید خلیل الله و سید محمد ابراهیم؛ جلد : مقوایی، عطف تیماج مشکی.

۱۴۸ برگ؛ ۱۹×۲۶ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۵۰].

﴿ ۱۳۷۱۳ ﴾

آداب عباسی = ترجمهٔ مفتاح الفلاح **(دعا ـ فارسی)**

از : صدرالدین محمد بن محب علی تبریزی[1] (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۳۷۹/۳۵، ش ۱۲۴۲۲]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن برابر است.

نستعلیق (عبارات عربی نسخ معرب)؛ مقصود علی شیرازی، ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۶۹ در دارالفضل شیراز (برای علیخان بیک ولد بهرام سلطان عزالدینلو)؛ برگ اول سرلوح مزدوج مذهب مرصع، دو صفحهٔ اول طلااندازی بین سطور، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی و محرر، عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ مقداری از دو برگ اول نسخه از بین رفته؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی، نام جلد ساز در داخل ترنج «فتاح الموسوی ۱۲۳۸».

۷۱ برگ؛ ۱۰/۵×۱۸ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۵۳].

﴿ ۱۳۷۱۴ ﴾

امثال و حکم **(ادبیات ـ فارسی)**

از : لسان الملک محمدتقی سپهر کاشانی (۱۳۴۲ ق)

۱ـ از همین مؤلف کتاب عقائد عباسیه در ترجمه العقائد الفخریه فخرالمحققین حلی در این کتابخانه موجود است. [فهرست مجلس ۲۹۴/۲۲.]

مؤلف در جلد اول و دوم ناسخ التواریخ [معرفی شده در فهرست مجلس ۳۱۱/۲۵، ش ۷۳۲۸] که پیرامون تاریخ صدر اسلام خصوصاً حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نگاشته بود، امثال عرب را که دلالت بر قصه‌ای یا واقعه‌ای می‌کرد به ترتیب تاریخ ذکر نموده بود. در کتاب حاضر جهت سهولت دسترسی، امثال رایجه در صدر اسلام را جداگانه جمع‌آوری و تنظیم نموده است. او ابتدا اصل مثل را به عربی ذکر می‌کند بعد حکایت و واقعهٔ مربوط را که منشأ آن بوده به فارسی توضیح می‌دهد.

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام است.

آغاز: «در مجلد اول و ثانی از کتاب اول ناسخ‌التواریخ چندانکه از امثال عرب موقوف به حکایتی و معلق به قصّه‌ای‌بود هریک در جای‌خود مرقوم‌افتاد و این امثال که بعد از هجرت... آتیَهُ مِن فقید ثقیفٍ ـ در شهر طائف دو برادر بودند که بعد از مراجعت رسول‌خدا از طایف مسلمانی گرفتند یکتن از ایشان از قبیلهٔ بنی کنه زنی به نکاح بست».

انجام نسخه: «و این واپس‌ترین ایام فجّار است و این وقت رسول‌خدا صلی الله علیه و آله و سلم چهارده ساله بود و این جنگ سخت عظیم».

نستعلیق (عبارات عربی معرب)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها مشکی؛ جلد : پارچه‌ای.

۱۳۲ برگ؛ ۹×۱۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۶۴].

❊ ۱۳۷۱۵ ❊

مجموعه

۱ ـ ترجیع‌بند مشتاق علی شاه «ص ۱ ـ ۷» (فارسی)

از: میرزا محمدتقی مشتاق علی شاه کرمانی (قرن ۱۳ ق)

ترجیع‌بندی در مدح حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم با بیت ترجیع «بلغ العلی بکماله...».

آغاز:

چو ارادهٔ شه ذوالکرم به ظهور داشت تعلقی

بکمال داشت شه قدم به جمال خویش تعشقی

که تـوجّه صـمدیتش بـه تـجلّی احـدیتش
ازلیـــتش ابـــدیتش بکـمال داشت تـحققی

۲ـقصیدهٔ صحبت لاری (ملا محمدباقر متوفای ۱۲۵۱ یا ۱۲۶۰ ق) در مدح حضرت علی علیه السلام «ص ۷ ـ ۱۳» **(فارسی)**

۳ـدیوان عبدالنبی بغدادی «ص ۱۵ ـ ۳۹» **(عربی)**

از: حاج عبدالنبی بغدادی

بخشی از قصاید عربی شاعر است بدین ترتیب :

الف : تخمیس قصیدهٔ فرزدق در مدح امام سجاد علیه السلام «ص ۱۵ ـ ۱۹»

این تخمیس غیر از چند تخمیس معرفی شده از این قصیده در الذریعه ۱۰/۴ است.

آغاز:

نور من اللـه إن شـاهدت طـلعته — شاهدت من احمد المختار بهجته

و ان تـجاهلت او انکـرت رتـبته — هذا الّذی تعرف البطحاء وَطأتـه

و البیت یعرفه و الحلّ و الحرم

ب : تخمیس قصیدهٔ فرزدق «ص ۲۰ ـ ۲۸»

تخمیس دیگری بر همان قصیده از همان شاعر است.

آغاز:

هذا الذی ضمّن القرآن مدحته — هذا الذی ترهب الآساد صولته

ج : قصیده‌ای که شاعر در مادهٔ تاریخ تـعمیر بـارگاه امـام مـوسی کـاظم علیه السلام تـوسط احمدخان دنبلی حاکم خوی (کشته شده در ۱۲۰۰ ق) سروده است. «ص ۳۰ ـ ۳۱»

آغاز:

ارقـلّت مشـتاقة و اللـیل عسـعس — و رَعیل الشوق فی الاحشاء عرّس

تــتراقــــی کـــلّما عـــزَّ لهـــا　　　غـــامض البـــرق او الصبح تـنفس

د : اشعار متفرقه «ص ۳۱ ـ ۳۹»

۴ ـ رساله در موسیقی «ص ۴۱ ـ ۴۶»　　**(فارسی)**

رسالهٔ کوتاهی است در بیان مقامات دوازده‌گانهٔ موسیقی. مؤلف در اثنای رساله خصوصیات این مقام‌ها را در شانزده بیت بیان نموده است.

آغاز : «بدان ایدك الله که هیچ علمی بخورده بینی علم موسیقی نمی‌رسد چنانکه حضرت امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام سید هر علمی چون به علم موسیقی رسیدند فرمودند که این علم بسی غریب و عجیب است و هر که این علم را فراگیرد خوب و پسندیده باشد».

انجام : «نماز عصر که آخر روز باشد عراق و مخالف چهارگاه بکار آید و آخر شب عشیران و ماهور و بزرگ و کوچک بکار آید واللّه اعلم».

نستعلیق و نسخ؛ بی‌کا، رسالهٔ اول ذی‌حجّه ۱۲۸۲، رسالهٔ دوم ۱۲۸۹؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل و بوته، مجدول گرهی.

۲۴ برگ؛ ۱۴×۱۶/۵ سانتی متر؛ ۱۲ ـ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۶۲].

﴿ ۱۳۷۱۶ ﴾

مجموعه

۱ ـ عجایب الاسرار فی لطائف مناقب الاطهار «۱ پ ـ ۲۸ پ»　　**(فارسی و عربی)**

از : حسین مؤمن بن علی حسین بن عبدالعلی یزدی (قرن ۱۳ ق)

هفده خطبهٔ ادبی که مؤلف در مراثی سیدالشهداءعلیه‌السلام انشا نموده و خود، آن‌ها را به فارسی و عربی شرح نموده است.

مؤلف در نجف اشرف شاگرد شیخ احمد احسائی بوده و این کتاب را در ایامی که احسائی در کرمانشاه ساکن بوده به نزد وی فرستاده و او نیز تقریظی بر آن نوشته که در این کتاب موجود است و روی آن خط کشیده شده است.

آغاز : «سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انك انت العليم الحكيم امّا بعد... بر دفاتر ضماير عارفان و ساير ذخاير عاشقان می‌نگارد که از لطف غیبی ربّ العالمين».

انجام : «الست بربكم و محمد نبيكم و علىّ وليكم و الحجج ائمتكم فمن قبِل صار طيبا و من لم يقبل صار خبيثا فخلقه الله من ذلك الخبيث و سمى ذلك الخبيث بطينة السجين».

۲ ـ شرح الفوايد الحكمية «۳۰ ر ـ ۸۹ پ» **(عربی)**

از : شیخ احمد بن زین‌الدین احسائی (۱۲۴۱ ق)

شرحی است با عناوین «قلت ـ اقول» بر «الفوائد الحكمية» خود مؤلف. این شرح به درخواست ملا مشهد بن ملا حسین علی شبستری نوشته شده و شب نهم شوال ۱۲۳۳ به پایان رسیده است. **[الذريعه ۳۸۶/۱۳؛ مرعشی ۱۶۵/۶، ش ۲۱۶۲].**

آغاز : «الحمدلله ربّ العالمين و صلّى الله على محمد و آله اجمعين امّا بعد فيقول العبد... ان جناب الموفق المسدّد و الاكرم الممجّد جناب الآخوند الاوحد».

انجام : «و لا تظن ان هذا عن عجز عن تهذيب العبارة فانه امر سهل على كلّ احد ولكنى رأيت هذه المقاصد بعيدة عن تناول الافهام فرددت و كررتُ عليک والله ولى التوفيق».

نسخ؛ رسالهٔ اول به خط مؤلف، بی‌تا؛ رسالهٔ دوم میراسماعیل ابرندآبادی، جمعه ۲۰ صفر (؟)؛ عناوین شنگرف، نشانی‌ها مشکی و شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد: تیماج، مشکی. ۹۰ برگ؛ ۲۰×۳۰ سانتی متر؛ ۱۵ ـ ۳۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۵۵].

﴿ ۱۳۷۱۷ ﴾

دیوان فطرت مشهدی

از : معزالدین محمد بن فخر، موسوی خان فطرت (۱۱۰۶ ق) **(فارسی)**

به شمارهٔ [۱۳۵۱۰] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر این بخش‌ها را شامل است :

الف - دیباچهٔ نثر «۱ پ - ۳ ر»

ب - غزلیات «۳ پ - ۵۹ پ» آغاز هر دو بخش با نسخهٔ سابق برابر است.

ج - رباعیات «۵۹ پ - ۶۰ پ»

د - قصاید «۶۰ پ - ۶۶ پ»

در این بخش قصیدهٔ شمس المناقب در مدح شاه مردان و قصیده‌ای در مدح امام علی بن موسی‌الرضا (ع) و چند قصیدهٔ دیگر موجود است.

آغاز قصاید و آغاز قصیدهٔ شمس المناقب :

شب‌ها ز شور نالهٔ زارم عجب مدار　　　در گوش پنبه گر نهد از صبح روزگار

نستعلیق؛ سید محمد جلال‌الدین، یکشنبه غره رمضان المبارک ۱۲۸۶ شهر مدراس؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه تملک کاتب؛ ۴ برگ در وسط سفید مانده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۷۶ برگ؛ ۱۴×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۴ - ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۷۶۵].

﴿ ۱۳۷۱۸ ﴾

مجموعه

۱ - دستور الوزارة = وصایای خواجه نظام الملک «۱ پ - ۳۸ پ» **(فارسی)**

از : عبدالوهاب قدپی طوسی

نصایح و اندرزهای خواجه نظام الملک حسن بن علی طوسی (۴۸۵ ق) است که مؤلف در یک مقدمه و دو فصل جمع‌آوری نموده با این عنوان‌ها :

مقدمه : در شرح بعضی از احوال خواجه نظام الملک؛

فصل اول : در نصایح وزرا؛

فصل دوم : در آداب و شرایطی که رعایت آن لازم است.

[مجلس ۸۲/۱۰ و ۴۲/۱۷ و ۱۶۳/۲۶؛ منزوی ۱۶۰۳/۲ آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با نسخه‌های

معرفی شده در این مصادر تفاوت دارد؛ مشار، فارسی ۲/۲۱۵۴].

آغاز : «تحف محمدت حضرت مالک الملکی را که در اعلی سریر سلطنت اشعهٔ انوار... امّا بعد براهین عقلیه و ادله نقلیه ثابت گشته که اصل کاینات کمال انسانی».

انجام : «هر کس را از ایشان که آثار وداد و حسن اعتقاد بر احوال ظاهر باشد به جلایل مهمات نیک مخصوص باید داشت امّا به صورتی که تمام از پس این کس نماید و این مرضابطه است».

۲ ـ تنبیه الغافلین «۳۹ پ ـ ۵۹ پ» **(اخلاق ـ فارسی)**

از : بهاءالدین محمد ابراهیم بن محمد سرمدی

[مجلس ۲۳۷/۳۵، ش ۱۲۲۴۳].

آغاز : «الحمدللّٰه الذی امرنا بالعلم و الطاعة و نهانا عن الجهل و المعصیة... امّا بعد چنین گوید مؤلف این رساله و محرر این مقاله... که عزیزی از برادران دینی».

۳ ـ سراج منیر «۶۱ پ ـ ۱۰۶ پ» **(اخلاق ـ فارسی)**

از : قاضی محمد شریف بن محمد، کاشف شیرازی (۱۰۶۰ ق)

[مجلس ۲۴/۲۶، ش ۷۵۲۱] آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نستعلیق؛ احمد، ۳ جمادی الثانی ۱۰۹۱؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ شیرازهٔ کتاب صدمه دیده و بعضی از اوراق جدا شده؛ جلد : روغنی فرسوده، سوخت، زمینهٔ زرین، ترنج با سر، مجدول، لچکی، نقش گل و بوته در حاشیه، پشت جلد تیماج سرخ، ترنج با سر، حاشیه تیماج مشکی.

۱۰۶ برگ؛ ۱۵×۲۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۵۲].

﴾ ۱۳۷۱۹ ﴿

تاریخ هندوستان (تاریخ بنگال) **(تاریخ هند ـ فارسی)**

از : ؟

مختصری در تاریخ و احوال سلاطین هندوستان خصوصاً شاهان بنگال از قرن هفتم تا

تسلط انگلیس بر هندوستان است.

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد و وقایع شاهان هندوستان را از سال ۶۵۸ ق. (سلطنت تاج‌الدین ارسلان خان سنجر خوارزمی) تا سال ۱۱۳۹ (حکمرانی شجاع‌الدین سلطان ناظم در بنگال) را شامل است.

آغاز: «در بیان اعزالملک تاج الدین ارسلان خان سنجر خوارزمی است شخص مذکور».

انجام نسخه: «و مصلحت گذار او علی ویردیخان پسری نداشت ولیکن هر سه دختران او را پسران برادرش حاجی احمد به تزویج خود درآورده بود حاکم جدید مثل».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حواشی نسخه توضیحاتی به فارسی و هم‌چنین اسامی به انگلیسی نوشته شده است؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: مقوایی، آبی، عطف پارچه.

۱۶۵ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۵۶].

﴿ ۱۳۷۲۰ ﴾

مجموعه

۱ـ الباقیات الصالحات «۱ ر ـ ۶۹ پ» **(عقاید شیخیه ـ عربی)**

از: رحیم بن کریم خان قاجار کرمانی (قرن ۱۴ ق)

خطبه‌هایی است در ستایش حضرت پیامبر و امامان و بزرگان روزگار خود که به مسلک شیخی خود انشا نموده است. **[منزوی ۱۰۶۰/۲؛ دانشگاه ۲۱۹۳/۱۱].**

آغاز: «افضل ما به الافتتاح فی البدء و البداء و اکمل ما به الاختتام فی الختم و النهاء».

انجام: «یا منبع الجود و معدن الاحسان السلام علیک و علی عبادالله الصالحین و لعنة الله علی قاتلیک و ظالمیک من الباغین و... ابدالآبدین و دهر الداهرین الی یوم الدین».

۲ـ دیوان رحیم کرمانی «۶۹ پ ـ ۱۶۱ ر» **(فارسی)**

از: مؤلف پیشین

قصاید و قطعات وی است که در مدح ائمهؑ و سایر موضوعات طبق مسلک خود سروده است. **[منزوی ۲۳۳۲/۳؛ دانشگاه ۲۱۹۳/۱۱ آغاز آن با نسخهٔ حاضر برابر است].**

آغاز:

الحمدلله العلی المالک الحقّ المبین
الواحد الفرد الولیّ الله ربّ العالمین
ربّ جلا برهانه ملک علی سلطانه
حقّ تعالی شأنه عن کلّ وصف الواصفین

انجام:

ثنا خواندی دعا میگو که نیکان راست نیکویی
رثا راندی جزا میجو که خوبان راست منانی
رحیم بن کریم بن براهیم از دو دریا کف
بدید احسان که کرد از بهر محسن کار حسّانی

۳-دیوان دوست «۱۶۱ ر - ۱۷۲ پ» **(فارسی)**

اشعاری‌است با تخلص «دوست». شاعر از پیروان محمد کریم خان کرمانی بوده است.

[منزوی ۲۳۴۸/۳؛ دانشگاه ۲۱۹۳/۱۱ که آغاز آن با نسخهٔ حاضر برابر است].

آغاز:

شه مهر منظرمه وشا بنمای چهره دلکش آ
که ز بس نکوئی و دلگشا همه جان فزائی و دلگشا
ز لقای آنرخ فرّخم نه غم بهشت و نه دوزخم
که چه مات شاه نکو رخم چه مرا خوش و چه ناخوشا

انجام:

باطن باطن و بطون بطون — در ولی زمان مفسّر بین
که ز حقّ قدس مهدوی است گواه — که هو الله لا اله سواه

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف و لاجوردی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل و بوته، لچکی، مجدول گرهی، نام جلدساز «اقل السادات محمدباقر».

۱۷۳ برگ؛ ۱۶×۲۲ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۵۷].

﴿ ۱۳۷۲۱ ﴾

روضة الاحباب **(مقتل منظوم ـ کردی)**

از : قاسم بن ابوبکر کرد

منظومهٔ مفصلی است به کردی در شرح حالات و وقایع حضرت سیدالشهدا امام حسین علیه السلام از آغاز حرکت از مدینه تا حالات اسیران در شام.

آغاز :

داماد رسول شیر خداوند — بند بر برگیر درجه خیبر کند

شای دلال سوار نه بحر نه شط — مرحب ملعون به تیغ کرد دولت

انجام :

حسین حسین شهید مقتول — صلوات بدیدار اولاد رسول

بوبکر قاسم شاه علمدار — صلوات سلام هزار هزار

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف بوده و از بین رفته و بعضی از عناوین دوباره با رنگ لاجوردی نوشته شده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۰۲ برگ؛ ۱۲/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۴۳].

﴿ ۱۳۷۲۲ ﴾

مجموعه

۱ ـ مثنوی کفر و ایمان = شیخ صنعان «۱ ر ـ ۶۵ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از : شیخ محمد وحدت کلکته‌ای (قرن ۱۳ ق)

[مجلس ج ۸، ص ۴؛ منزوی ۲۹۷۸/۴؛ الذریعه ۱۲۶۲/۹؛ دانشگاه ۳۵۴۰/۱۴].

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام است.

آغاز:

بنام آنکه بی انجام و مبدا　　بود در عین کثرت فرد یکتا

حریم بی‌نیازی خلوت اوست　　جهان آئینه‌دار طلعت اوست

انجام نسخه:

که صنعان از پس صدساله تقوی　　ز دین بگذشت در سودای ترسا

۲ ـ هفت بند شهاب در مدح امیرالمؤمنین علیه‌السلام «۶۶ ر ـ ۶۸ پ»　　(فارسی)

آغاز:

السلام ای سایه‌ات خورشید ربّ العالمین　　آسمان عزّ و تمکین آفتاب داد و دین

مفتی هر چار دفتر خواجهٔ هر هشت خلد　　داور هر شش جهت اعظم امیرالمؤمنین

انجام:

مثل تو جز مصطفی صورت نبندد هیچکس　　معنی ایمان ما این است روشن و السّلام

زائران روضه‌ات را بر در خلد برین　　می‌دهند آواز طبتم فادخلوها خالدین

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد: مقوایی، مشکی.

۶۸ برگ؛ ۱۵×۲۰ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۴۶].

﴿ ۱۳۷۲۳ ﴾

اوصاف استانبول　　(جغرافیا ـ ترکی)

از: لطف الله بن عبدالله لطیفی قسطمونی[۱] (۹۹۰ ق)

شرح و تعریفی است از اوضاع اجتماعی و جغرافیای طبیعی و انسانی شهر استانبول. مؤلف در سی سالگی خود، در سال ۹۴۷ ق. از این شهر دیدن نموده و مشاهدات خود را از اماکن، تجارت و... در این کتاب گزارش نموده است.

۱ـ هدیة العارفین ۸۴۰/۱.

این کتاب فاقد فصول و ابواب بوده، و فهرست موضوعات آن چنین است:
صفت بزازستان، صفت امتعهٔ متنوعه، در بیان کثرت انواع ملت، صفت عیاران و مکاید طراران، صفت سرای عامره، صفت سرای آبگینه، صفت روضهٔ علیا و حدیقه سرای جنت آرا، صفت باغچه سرای عامره، صفت دیوان فلک انوار و سدره نشان، صفت اوصاف جوامع و صوامع، صفت جامع ایاصوفیه، صفت مدارس، صفت عمارت عامرهٔ سلطان محمد، صفت اهل ریا، صفت وسعت بیوت و قصور، صفت زینت خانه و تزیّنات کاشانه، صفت عجایز با شوهران عاجز، احوال نامردان است، صفت تحت القلعه، صفت لعبت بازان تحت القلعه، صفت اطعمهٔ تحت القلعه، اوصاف این شهر مزبور و بیان حدود و دستور نامحصور، صفت دریای دُرّ یار و بحرین گوهر نثار، صفت بلدهٔ غلطه، صفت طوبخانه، اوصاف بقعهٔ حضرت ابی ایّوب انصاری، صفت مخدرات شهر مزبور، احوال خود مؤلف.

آغاز: «تبارک و تحسین و سپاس و آفرین اول رافع چرخ برین و باسط بساط زمینه که بنّای بنای کائنات و معمار معمورهٔ ممکنات‌در».

انجام:

«اخوان عرفانی مقیّد و مایل قیلوب جا نمینم و روان حزینم ایچون دعا التماس و استدعا اتدم شأن کرم نشانلرندن مأمول و مسئولدر که ابواب الطافی مفتوح و ثنای خیر دعایی مبذول بیورلر، بیت...».

نسخ؛ سید محمد المدعو بهاشمی زاده، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول و آخر نسخه مهر مضلع به سجع «احمدالله علی نعمائه» در آخر نسخه آمده: «ابراهیم... ۱۱۴۵»؛
جلد: تیماج، قهوه‌ای، ترنج مذهب، مجدول.
۵۳ برگ؛ ۱۹×۱۹ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۴۵].

﴿ ۱۳۷۲۴ ﴾

مفتاح الاسرار حسینی **(عرفان ـ فارسی)**

از: عبدالرحیم بن محمد یونس دماوندی (قرن ۱۲)

[مجلس ۴۲۷/۲؛ دانشگاه ۲۵۵۶/۱۲؛ ۲۶۶/۴، ش ۱۴۷۴؛ منزوی ۱۴۰۴/۲؛ رضوی ۲۵۰/۴، این کتاب در ضمن منتخب آثار حکما و عرفای متاخّرین ملا صدرا تألیف سید جلال‌الدین آشتیانی، به چاپ رسیده است].

نسخهٔ حاضر از آغاز ناقص است.

آغاز: «بسمله، روایت است از سلمان فارسی رضی الله عنه که گفت شخصی پیش امیرالمؤمنین علیه السلام شکایت کرد که عمر هر جا یکی از شیعیان تو می‌بیند زبان طعن و سفاهت می‌گشاید».

انجام: «خدای تعالی جمیع سالکین را به هر مقام و منزلی که خود مقدّر فرموده است برساند بمحمّد و آله ربنا لا تؤاخذنا ان نسینا... فانصرنا علی القوم الکافرین».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ **جلد** : مقوایی، مشکی.

۶۵ برگ؛ ۱۳/۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۳۹].

﴿ ۱۳۷۲۵ ﴾

لب التواریخ

(تاریخ - فارسی)

از : یحیی بن لطف الله قزوینی (۹۶۲ ق)

[مجلس ۱۵۲/۲؛ منزوی ۴۱۸۶/۶]. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «دوازده فرسنگ طول و ده فرسنگ عرض داشت و در اندرون مواضع و مزارع بود و شهر همدان و شهر طوس و پل سنگین بر دجله چون اسکندر آن را دید».

انجام : «اشرف اعلی بر سبیل ایجاز و دعاء دوام دولت روزافزون مسکنة الختام...

سپهرش بفرمان جهانش بکام دعاگوی او انس و جان والسّلام»

نستعلیق؛ رضای کاتب، سلخ ذی‌قعدهٔ ۱۰۰۶؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی و مشکی؛ **جلد** : تیماج، قهوه‌ای.

۱۵۰ برگ؛ ۱۵×۲۴ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۴۰].

﴿ ۱۳۷۲۶ ﴾

اسرار الشهود (مثنوی عرفانی ـ فارسی)

از : شمس‌الدین محمد بن یحیی اسیری لاهیجی (۹۱۲ ق)

[مجلس ۴۷۹/۳ ـ ۴۸۰؛ دانشگاه ۱۹۶۷/۱۰؛ سپهسالار ۵۵۸/۲ و ۱۲۵/۳؛ الذریعه ۱۱۴/۱۹؛ منزوی ۲۶۲۸/۴؛ این مثنوی در سال ۱۳۷۰ ش در تهران به چاپ رسیده است].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

ای منزّه ذات از فهم عقول — در صفات و در عقل بوالفضول

عقل کلّ از جام عشقت باده‌نوش — نفس کلّ مستانه از شوقت بجوش

انجام :

از همه خلق جهان گیرم کنار — تا که مطلوبم درآید در کنار

چون به بزم وصل او کردم مقام — واگذارم گفتگو را والسّلام

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین لاجوردی؛ آخر نسخه تملک «ع ـ انصار قراچه داغی» در طهران به تاریخ رجب ۱۳۵۲؛ جلد : مقوا، عطف و گوشه پارچه.

۱۴۳ برگ؛ ۱۰/۵×۱۸ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۴۲].

﴿ ۱۳۷۲۷ ﴾

جنگ نظم و نثر (فارسی)

۱ ـ کلیات صاحب علی آبادی «۱ پ ـ ۹۰ پ»

از : میرزا محمدتقی بن محمد زکی علی‌آبادی مازندرانی، صاحب (۱۲۵۶ ق)

کلیات نظم و نثر شاعر است با تخلص «صاحب» شامل :

الف : حکایت‌هایی به سبک گلستان سعدی «۱ پ ـ ۲۱ پ»

[مجلس ۳۲۸/۳ (چاپ قدیم) و ۱۵۱/۸؛ منزوی ۳۶۷۹/۵؛ سپهسالار ۶۲۴/۲؛ رضوی ۶۲۴/۷].

آغاز: «پاکا منزها ناپاک، پاک را چگونه تنزیه کند... لالی ثنا مزید مخزن دارا و فزون از مخزن دریا که از لجهٔ».

انجام: «من بعد از این اگر به دیاری سفر کنم هیچ ارمغانی نبرم جز پیام دوست انشاءالله همیشه صحبت دوست میسر و گوارا باد».

ب: تاریخ قاجاریان = تاریخ سلطانی «۲۲ ر ـ ۳۸ پ»

تاریخچهٔ مختصری است از طایفهٔ قاجار و شرح حال فتحعلیشاه، که خود وی گفته و صاحب، انشا نموده است.

[مجلس ۳۲۸/۳ (چاپ قدیم) و ۱۵۱/۸؛ منزوی ۴۲۶۱/۶؛ ملی تهران ۲۴۵/۱].

آغاز:

«لک الحمد یا ذالجود و المجد و العلی　　تبارکت تعطی من تشاء و تمنع

تحسین و درود مر نخستین صدور و درود عرصهٔ شهود را احمد محمود».

انجام:

هندوی خامهٔ او بر همه احرار جهان　　هندوی تیغ علی بود که آزادی کرد

ج: قصاید «۳۹ پ ـ ۹۰ پ»

آغاز:

کرا شاید ثنا زان پس که زیبد آل یاسین را　　جهان مجد و تمکین آسمان دانش و دین را

۲ ـ نامهٔ نواب محسن میرزا به قرنی جان سردار «۹۱ ر ـ ۹۱ پ»

۳ ـ مخمسی در مدح حضرت علی علیه السلام «۹۲ ر ـ ۹۲ پ»

۴ ـ نسب حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم «۹۳ پ»

۵ ـ دیوان شمس مغربی (بخشی) «۹۴ ر ـ ۱۰۸ پ»

از: شمس الدین محمد بن عزالدین شیرین مغربی تبریزی (۸۰۸ ق)

۶ ـ اشعاری از باباطاهر «۱۰۸ پ»

۷ ـ دیوان میرزا فخرالدین بروجردی «۱۰۹ ر ـ ۱۲۳ پ»

۸ ـ اشعاری از جامی و عطار «۱۲۴ ر ـ ۱۴۸ پ»

۹ ـ دیوان نصرت علی شاه «۱۴۸ پ ـ ۱۸۴ پ»

از : صدرالممالک نصرت علی شاه نصرالله اردبیلی (۱۲۴۲ ق)

[مجلس ۱۸۱/۲۶، ش ۷۶۸۶].

۱۰ ـ اشعار متفرقه «۱۸۵ ر ـ ۱۹۸ پ»

۱۱ ـ ترجیع‌بند ناصرخسرو «۱۹۹ ر ـ ۲۰۳ پ»

۱۲ ـ رباعیات باباطاهر «۲۰۴ ر ـ ۲۰۵ پ»

۱۳ ـ تاریخ منظوم ائمهعلیهم‌السلام «۲۰۶ ر ـ ۲۰۷ ر» **(فارسی)**

از : خواجه نصیرالدین محمد بن محمد طوسی (۶۷۳ ق)

تاریخ منظوم تولد و وفات و مدت امامت ائمه‌علیهم‌السلام است با حروف ابجد.

۱۴ ـ تاریخ وفات چند تن از قدمای شیعه (کلینی، شیخ صدوق، شیخ طوسی و...)، سال‌های عمر پیامبران، اقسام نفس انسانی (اماره، لوامه، مرضیه، مطمئنه و ملهمه)، حدیث فاصله مشرق تا مغرب از حضرت علی‌علیه‌السلام، اوصاف عوج بن عنق، روایت‌هایی از حضرت موسی و عیسی‌علیهما‌السلام و چند حدیث از حضرت پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امام حسن‌علیه‌السلام. «۲۰۷ ر ـ ۲۱۱ پ»

۱۵ ـ دیوان طایر (یک صفحه) «۲۱۳ ر ـ ۲۱۳ پ»

۱۶ ـ حدیثی از جلد هفتم بحارالانوار از امام علی‌علیه‌السلام «۲۱۴ ر ـ ۲۱۹»

۱۷ ـ اشعاری در مراثی امام حسینعلیه‌السلام «۲۲۰ ر ـ ۲۳۷ ر»

۱۸ ـ صلواتیه = دوازده امام ابن عربی «۲۳۷ پ ـ ۲۴۱ ر» **(عربی)**

از : محیی الدین ابوعبدالله محمد بن علی، ابن عربی (۶۳۸ ق)

آغاز : «الحمدلله ربّ العالمین حمداً ازلیاً بابدیته و ابدیاً بازلیته».

۱۹ ـ الصلوات الکبیرة = دوازده امام ابن عربی «۲۴۱ ر ـ ۲۴۳ ر» **(عربی)**

از : مؤلف پیشین

آغاز : «اللّهم افض صلة صلواتك و سلامة تسليماتك على اول التعينات المفاضة من العماء الربانى و اخر التنزلات المضافة الى النوع الانسانى».

۲۰ ـ **توضیحی** پیرامون صلواتیه ابن عربی به فارسی «۲۴۳ ر ـ ۲۴۴ پ»

۲۱ ـ حکایات و مطایبات «۲۴۵ ر ـ ۲۵۲ پ»

۲۲ ـ دیوان جودی خراسانی (بخشی) «۲۵۲ پ ـ ۲۵۹ پ»

از : عبدالجواد جودی خراسانی (۱۳۰۲ ق)[1]

۲۳ ـ معمایی به نظم «۲۶۰ پ»

نستعلیق چلیپایی؛ محمد حسن هزارجریبی، ۱۲۹۵ ـ ۱۲۹۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در اول نسخه تملک میرزا محمد ولد مشهدی اسدالله علاف اصفهانی با مهر بیضوی ذی‌حجّهٔ ۱۳۲۳؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول گرهی.

۲۶۱ برگ؛ ۱۲/۵×۲۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۲۸۰].

﴿ ۱۳۷۲۸ ﴾

زینة المجالس

(مواعظ ـ فارسی)

از : طوطی (قرن ۱۳)

مباحثی است در موعظه و پند و اندرز، مؤلف کتابش را در سه فصل قرار داده و در هر فصل، مواعظ و مجالسی را به استناد احادیث و آیات بیان نموده است.

فهرست فصول آن چنین است :

فصل اول : در توحید و عالم قبل از دنیا.

فصل دوم : در باب عالم تکلیف که روح با قالب است که آن را نشأهٔ دنیا خوانند.

فصل سوم : در بیان معاد جسمانی که آن را نشأهٔ آخرت گویند.

در آن از «محجةالبیضای فیض کاشانی» با دعای رحمه الله نقل شده است.

۱ـ فرهنگ سخنوران، ص ۱۴۰.

هم‌چنین مؤلف در اثنا اشعاری از خود با تخلص «طوطی»، می‌آورد که نمونه آن چنین است :

طــوطی دلخســته را ایــن آرزو بــاشد مــدام
تا خدا حشرش نماید در صفات هشت و چهار

بــــلبلان در بــوستان مــاتم گــرفته صــدهزار
طوطی از غم دیده گریان از غم لب تشنگان

[دانشگاه ۲۴۲۸/۱۱؛ منزوی ۱۶۲۰/۲].

آغاز : «حمد مخصوص خداوندیست که گوهر عقل را نثار بنی‌آدمؑ نموده و دریای علم و معرفت... امّا بعد بدانید که ای مکلفین که خالق عالم و مصور بنی‌آدم و پدیدآورندهٔ خلایق».

انجام : «برادران ایمانی و اخلاء روحانی این بی‌بضاعت را به طلب آمرزش یاد کنند والحمدللّه وحده و صلّی الله... و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین».

نستعلیق؛ میر جلال ولد محمدباقر الموسوی، ۱۲۴۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه یک صفحه در کیفیت نماز احتیاط آمده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی.

۱۲۸ برگ؛ ۱۴×۲۴ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۰۶].

﴿ ۱۳۷۲۹ ﴾

وقایع الایام = سفرنامهٔ شیخ‌الاسلام قزوینی **(تاریخ ـ فارسی)**

از : شیخ‌الاسلام حاج سید میرزا منصور قزوینی[۱] (متوفای بعد از ۱۳۱۶ ق)

۱ـ در صفحهٔ اول نسخه یادداشتی شامل توضیحاتی پیرامون کتاب و مؤلف آن تحریر شده، و در آن در مورد مؤلف گفته شده که :

وی از معاریف زمان قاجار و از خاندان‌های ریشه‌دار آن سامان و از مخصوصان و محارم آقابالاجان سردار ←

مؤلف از طرف حکومت قاجاریه، حاکم بروجرد و لرستان و عربستان بوده است. او در این مدت مشاهدات خود را از سفرهایش در سه جلد تنظیم نموده است.

نسخهٔ حاضر جلد اول از یادداشت‌های مؤلف است که در حکومت بروجرد و لرستان نوشته است. این یادداشت‌ها به صورت روزانه تنظیم شده و مؤلف جزئیات وقایع و کارهایی راکه در هر روز برایش اتفاق افتاده، به طور دقیق ثبت نموده است و در اثنای کتاب به مناسبت، از سه شاعر نام برده و بخشی از شعرشان را آورده که عبارت‌اند از :

سید باقر آشفته (سید محمدباقر بن سید مهدی بن سید محمدعلی از سادات رضوی کاشان و متولد در دزفول، مشهور به سید صدرالدین ظهیرالاسلام‌زاده متخلص به آشفته متوفای ۱۳۳۱ ق)[۱] «ص ۴۹».

جوابیهٔ شاه از شاعری با تخلص سیار[۲] «ص ۵۰».

اشعار حاج ملا اسماعیل بروجردی[۳] در هجو امین السلطان و مدح سردار «ص ۳۳۹».

این سفرنامه از جهت دقت نظر مؤلف در نقل وقایع، در شناخت مسایل اجتماعی، سیاسی و جامعه‌شناسی عصر مؤلف، حائز اهمیت است.

آغاز : «بعد الحمد و الثناء از آن جایی که قواعد تجارب و متصدیات امور مربوط در حفظ مشروحات اعمال است و او نیز منوط به اذکار که نگاهداری اینهم موقوف به کتابت است... روز پنج‌شنبه سه ساعت به غروب مانده بدون اطلاع و استعلام واقعه و خداحافظی از رفقا».

← است. وگفته شده که مدفن وی در چندکیلومتری قزوین به طرف تهران واقع شده و روی آن گنبد و بارگاهی دیده می‌شود که او در زمان حیات خودش ساخته و موقوفاتی نیز برای آن تعیین نموده است.

۱ـ فرهنگ سخنوران، ص ۶.

۲ـ چند شاعر با تخلص سیار در فرهنگ سخنوران، ص ۲۸۰ معرفی شده که گویا شاعر مورد اشاره یکی از آن‌ها است.

۳ـ فرهنگ سخنوران، ص ۴۲۶.

انجام: «صبح روز پنج‌شنبه سلخ از خواب برخواسته آمدم پایین نماز و قرآنی خوانده آدم‌های محمد ابراهیم خان آمدند که قمهٔ ما را رعیت نادر دزدیده‌اند... شب‌ها را خوب به استراحت خوابیدیم».

نستعلیق؛ میرزا علی‌اکبر السهروی بن کربلایی غلامعلی، شب ۱۲ ذی‌حجّهٔ ۱۳۱۰؛ (برای مؤلف نوشته شده)؛ عناوین مشکی، نشانی‌ها شنگرف و مشکی، در آخر نسخه یادداشتی از محسن که در محرم ۱۳۱۶ هنگامی که از حکومت ساوه معزول شده و اثاثش به تاراج رفته در خانه مؤلف نوشته است؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۱۷۳ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۱۲].

﴿ ۱۳۷۳۰ ﴾

مجالس **(موعظه ـ فارسی)**

از : ؟

مجالسی است که از خطابه‌های منبری مؤلف تحریر شده است. نثر آن خطابی و در حد متوسط است. او برای هر موضوع مجلسی را اختصاص داده و خطبه‌ای به فارسی ایراد کرده است. موضوعات آن عبارت‌اند از :

خدیجه خاتون علیها السلام تولد حضرت فاطمه علیها السلام عروسی حضرت فاطمه علیها السلام مهمانی ابوبکر عروسی رفتن حضرت فاطمه علیها السلام غدیر تولد حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله تولد حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام حضرت قائم(عج) حضرت امام محمدباقر علیه السلام تولد حضرت موسی بن جعفر علیه السلام تولد حضرت امام رضا علیه السلام تولد حضرت امام محمد تقی علیه السلام تولد حضرت قائم(عج) ابوجهل.

آغاز: «محرک افلاک و موجد آب و خاک ذات مستجمع الصفات ملک محمودی را ستایم که نور پاک و نیّر تابناک مهین سلالهٔ دودمان آباء علوی».

انجام: «العلم خیر من المال لانّ العلم یحرسک و انت تحرس المال».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی؛ جلد : گالینگور، قهوه‌ای، عطف و گوشه تیماج سرخ.

۱۴۱ برگ؛ ۱۷/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۱۸].

۱۳۷۳۱

ریاض المؤمنین فی مقتل الحسین علیه‌السلام **(تاریخ - عربی)**

از : محمدعلی بن حسین بهشتی (قرن ۱۳ ق)

منتخبی است از بحارالانوار علامه مجلسی، پیرامون تاریخ حضرت امام حسین علیه‌السلام و مصیبت جان گداز آن حضرت، مؤلف این تلخیص را در یک مقدمه و دوازده روضه تنظیم نموده و در سال ۱۲۳۷ برابر با حروف ابجدی نام کتاب به پایان رسانیده است.

[مرعشی ۱۲۹/۱۸، ش ۶۹۴۴؛ الذریعه ۳۳۹/۱۱].

آغاز : «حمداً لایحد و شکرا لا یعد لله الواحد الاحد الصمد الّذی جعل تذکر مصائب اهل‌بیت الرسالة... [امّا بعد] فیقول الظامی الی شربة من الفیوض الصمدیة».

انجام :

لقد هتکوا النساء و حملوها

علی الاقتاب قهراً اجمعینا

فهذه قصتی مع شرح حالی

الا یا سامعون ابکو علینا

نستعلیق؛ محمد سعید التفرشی با مهر وی، جمعه سلخ ربیع‌الثانی ۱۲۴۸؛ نشانی‌ها مشکی؛ در اول نسخه تملک حسن ولد ملّا حسین خراسانی و تملّک قوام الدین، در آخر نسخه تملّک محمدرضا بن حاجی ملّا محمد اسماعیل روضه خوان الشهیر بسلطان الذاکرین؛ مقداری از چند برگ اول از بین رفته؛ جلد : مقوایی، مشکی، عطف پارچه.

۱۳۰ برگ؛ ۱۶/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۲۲].

﴿ ۱۳۷۳۲ ﴾

بصیرت نامه = عبرت نامه **(تاریخ ـ فارسی)**

از: عبدالرزاق بن نجفقلی دنبلی خوئی متخلص به مفتون (قرن ۱۳ ق)

[مجلس ۲۶۵/۶؛ الذریعه ۲۱۳/۱۵؛ مشار، فارسی ۳۴۹۰/۳؛ منزوی ۴۰۴۴/۶؛ با عنوان عبرت‌نامه].

آغاز: «امّا بعد در زمان دولت شاه سلطان حسین صفوی شخص سیاحی از ملیّت مسیحیه در عالم سیاحت خود به دارالسلطنهٔ اصفهان آمده در آنجا قریب بیست و...».

انجام: «چون سیاح مسیحی تألیفات تاریخ را به اتمام نرسانده کتاب ناقص و به اتمام نرفت حقیر فقیر...».

کاتب مختصری از شرح حال خود را در برگ پایانی نسخه بدین مضمون آورده: در شانزده سالگی از وطن خود عراق به عزم تحصیل به دارالسرور بروجرد مسافرت کرده و در مدرسه نواب شاهزاده محمدتقی ساکن می‌شود. و از مدرسه وارد جرگه قلندران شده و به ارزنجان کوچ نموده و از آن‌جا با میرعلی شاه هم‌سفر شده به تبریز می‌رود.

بعد وصفی دارد پیرامون تبریز و بعد از آن از نسخهٔ ما افتاده است.

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، قهوه‌ای، عطف تیماج.

۵۶ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۹۲۳].

﴿ ۱۳۷۳۳ ﴾

المرغوب فی شرح الشرایع **(فقه ـ عربی)**

از: حاج میرزا مهدی بن علی جیلانی (قرن ۱۳ ق)

شرح مفصلی است بر «شرایع الاسلام» محقق حلی. این شرح به صورت مزجی برگزار شده است.

[گوهرشاد ۳۹۰/۱، ش ۱۲۳۳؛ ملی تهران ۵۴۶/۱۰، ش ۱۸۹۴؛ ملک تهران ۶۶۲/۱، ش ۲۷۳۷؛ مرعشی ۱۲۸/۶، ش ۲۱۱۶ که مؤلف معرفی نشده و تألیف آن در سال ۱۲۴۸ ق ذکر شده است].

نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب و احکام صلوة را شامل است و تألیف آن در اواسط محرم ۱۲۵۵ به پایان رسیده است.

آغاز نسخه : «الحمدللّه الّذی جعل الصلوة عمود الدین و معراج العارفین... و بعد فهذا هو المجلد الثانی من کتاب المرغوب فی بیان احکام الصلوة من مقدّماتها و افعالها».

انجام : «یکون سفره علة لتحصیل الواجب فیجب کما لا یخفی والحمدللّه المتعالی الواحد الاحد... بعد المغفرة اتمام هذا الکتاب و چعله خالصا لوجهه بمنه و کرمه».

در آغاز نسخه اجازهٔ اجتهاد مؤلف از استادش حسن بن شیخ جعفر کاشف‌الغطاء با مهر بیضوی وی به سجع «رق حسن الزکی» موجود است که استادش بعد از ملاحظه این جلد از کتاب و سایر مجلدات آن برای مؤلف نوشته است. از همین مجیز اجازه‌ای به خط خودش در ظهر نسخهٔ ش ۹۵۰ مجموعهٔ طباطبائی در همین کتابخانه موجود است و می‌رساند که اجازه نامهٔ موجود در نسخهٔ حاضر به خط مجیز نیست ولی مهر پایانی اجازه نامه متعلّق به وی است. اصل اجازه نامه چنین است :

«ابهی درر لصفت فی عقد التألیف و ازهی تِبر ضرب فی قالب التصنیف و اسنی ما تجلت به عرایس التحقیق عن خدور الافکار الی طروس التبیین و اشهی ما تدلت به یوافع ثمرات التدقیق من کمائم القرایح بما یسرّ الناظرین ما اذخره و اودعه جناب المکرم المستطاب حاوی الفضایل و الآداب حصید ارياف المتکلّمین عتید الفقهاء و المجتهدین الفاضل الکامل البارع الجامع للمراتب العلمیة المسیطر علی استنباط الاحکام عن ادلتها التفصیلیة کمام نخل المجد و الطاعة و امام الجمعة و الجماعة التقی الزکی الحاج میرزا مهدی سلّمه الله فی هذا الکتاب الکریم الحری بالتبجیل و التعظیم فنعم ما حوی و قد علّمه شدید القوی و شکر سعیه فیما تلهّی لقد اعثرنا علی مأثوره و اطلعنا علی مطموره فی هذا المجلد و سایر مجلداته و وجدناه فی قصوی رتبة الاجتهاد و اعلی مراحل الاستعداد فصدّقناه و اجزنا له احسن الله مآله اجزت لذی فضل و علم اریز و مفخر الاجازة و المجیز فقد نجی من اقتدی به و رجع الی کتبه و ضلّ من تولی عنه و نآبجانبه والسّلام علی من اتبع الهدی و نهی النفس عن الهوی». مهر مجیز «رق حسن الزکی».

همچنین اجازه نامهٔ دیگری از محمد جعفر فارسی (محمدجعفر شریعتمدار استرآبادی) به مؤلف در آخر نسخه نوشته شده با این عبارت :

«الحقّ ان کتاب المذکور یلیق بعد ملاحظة کیفیة الاستدلال ان یفیق صاحبه علی جمع

من المتعلمین و المستنبطین و استفدتُ منه علی ما لایستفاد من الکتب المؤلفة من عمل المستنتجین و وجدت مصنفه زید فضله قابلاً للاستحصال و الاستنباط و الزمت علیه الا یرضی بتضیع عمره ولو فی ساعة سوی ما اسوفی الحیوة مناط کتبه محمد جعفر الفارسی فی ۱۰ جمادی الاولی ۱۲۵۶». مهر مجیز «عبده محمد جعفر بن محمد صفی».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ نشانی‌ها مشکی؛ با حواشی به امضاء «منه عفی عنه»، در حاشیه به وسیله مؤلف تصحیح شده، عباراتی خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد: گالینگور، سبز عطف تیماج سرخ.

۱۹۷ برگ؛ ۲۱/۵×۱۵/۵ سانتی متر؛ ۲۸ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۲۴].

﴿ ۱۳۷۳۴ ﴾

کرسی نامهٔ سلسلهٔ نعمت‌اللهی[1] (فارسی)

از : ؟

شجره نامه اقطاب سلسله نعمت اللهی است. این شجره در دایره‌هایی در مرقعات رسم شده است و در آن اسامی اقطاب این سلسله تا حضرت پیامبرﷺ پشت سر هم معین شده است. هم‌چنین در این شجره اسامی شاگردان معروف اقطاب قرن ۱۳ و ۱۴ ذکر شده است.

اسامی اقطاب این سلسله طبق این کرسی نامه از احمد غزالی به بعد چنین است :

۱ ـ احمد غزالی ۲ ـ شیخ ابوالفضل بغدادی ۳ ـ شیخ ابوالبرکات ۵ ـ شیخ ابواسود اندلسی ۶ ـ شیخ ابی مدین مغربی ۷ ـ شیخ ابوالفتوح شهید ۸ ـ شیخ کمال الدین کوفی ۹ ـ شیخ صالح تبریزی ۱۰ ـ شیخ عبدالله یافه‌ای ۱۱ ـ شاه نعمت الله ولی ۱۲ ـ شاه برهان‌الدین خلیل الله حسینی ۱۳ ـ شاه حسیب الدین محب الله حسینی ۱۴ ـ میرشاه کمال‌الدین عطیة الله حسینی ۱۵ ـ میر شاه برهان الدین خلیل الله حسینی ۱۶ ـ میر شاه

۱ـ نسخه‌ای از کرسی نامهٔ سلسلهٔ ذهبیه نیز در کتابخانه مجلس موجود است. [فهرست مجلس ۸۶۱/۱۰].

شمس‌الدین محمد حسینی ۱۷ ـ شاه حسیب الدین محب الله حسینی ثانی ۱۸ ـ شاه شمس‌الدین محمد حسینی ثانی ۱۹ ـ شاه کمال الدین عطیة الله حسینی ثانی ۲۰ ـ شاه شمس‌الدین محمد حسینی ثالث ۲۱ ـ شیخ محمود ۲۲ ـ شیخ شمس الدین دکنی ۲۳ ـ شاه علی رضای دکنی ۲۴ ـ سید معصوم علی شاه دکنی ۲۵ ـ نورعلی شاه ۲۶ ـ حسینعلی شاه اصفهانی ۲۷ ـ محمدعلی همدانی ۲۸ ـ حاج زین العابدین معروف به حاجی میرزا کوچک نایب الصدر ملقب به رحمت علی شاه شیرازی از شاگردان او هستند: ابوالحسن کرمانی نعمت علیشاه و میرزا محمد حسین نایب الصدر فرزند وی و میرزا حسن اصفهانی صفیعلی شاه و محمد حسن نقاش زرگر اصفهانی و محمدکاظم اصفهانی طاووس العرفاء ملقب به سعادت علیشاه و ملا حسن نطنزی کاشانی ملقب به عبدعلی شاه و صابر علی شاه نصرآبادی.

بعد از رحمت علی شاه سه نفر از شاگردان وی قطب شدند با این اسامی:

الف: حاج محمد کاظم اصفهانی طاووس العرفا ملقب به سعادت علیشاه که جانشین وی ملا سلطان محمد جنابذی ملقب به سلطانعلی است. و او سه شاگرد داشت به نام‌های:

شیخ عبدالله حایری و ملا عباسعلی قزوینی و ملا علی جنابذی ملقب به نور علیشاه که فرزند وی بوده و هر سه نفر در زمان تنظیم این کرسی نامه در قید حیات بوده‌اند.

ب: آقا محمد شیرازی ملقب به منور علیشاه (عموی رحمت علیشاه) و جانشین وی حاج علی آقا ملقب به وفا علیشاه شیرازی بود که در هنگام تهیه کرسی نامه در قید حیات بوده است.

ج: حاجی میرزا حسن اصفهانی صفی علیشاه که جانشین وی ظهیرالدوله قاجار ملقب به صفا علیشاه است و در هنگام تهیهٔ کرسی‌نامه زنده بوده است.

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [قرن چهاردهم]، صفحهٔ اول سر لوح الوان زرین دوایر زرین؛ تمامی صفحات مجدول، در پشت جلد عبارت: «کتابخانه احمد علی عبداللهی نوا» نوشته

شده است؛ جلد: پارچه‌ای، عطف و حاشیه تیماج.
۱۴ برگ؛ ۱۵×۲۰ سانتی متر؛ سطور داخل دوائر؛ [ثبت ۸۶۹۲۹].

﴿ ۱۳۷۳۵ ﴾

مطلع الانوار من مشارق الاطهار (تاریخ - فارسی)

از: محمدرضا بن عبدالرحیم اهرابی تبریزی (قرن ۱۳ ق)

مؤلف کتابی در پنج جلد - هر جلد با عنوانی خاص - به نام ناصرالدین شاه قاجار و میرزا طهماسب ولیعهد تألیف نموده که اسامی و موضوعات مجلدات آن‌ها، چنان‌که خود مؤلف در رسالهٔ حاضر بیان نموده عبارت‌اند از:

«مجلد اول: متضمن دو باب است، باب اول آن در بیان احوالات جناب پیغمبر ﷺ است از خلقت نور مبارکش الی وفاته علی رسم الاختصار و باب دوم در بیان احوالات حضرت فاطمه زهرا و ائمه احدی عشر علیهم‌السلام است و این دو باب را به جواهر البحار موسوم ساختم.

مجلد دوم را سرور الاخیار نام گذاشتم که از خلقت نور مبارک جناب مولی الموالی علی عالی و آیات قرآنیه در شأن او نازل شده و غزوات و معجزات و فضایل عدیدهٔ وارده با سایر احوالات آن جناب الی وفاته در سه باب مسطور نمودم.

مجلد سیم دو باب است که روضة‌الابرار نام کردیم در بیان اصول عقاید و اعمال مستحبات است.

مجلد چهارم دو باب است به کاشف الاسرار نام بگذاشتم.

مجلد پنجم این کتاب مطلع الانوار است و مشتمل بر دو باب است و باب اولش را (لله الحمد) تمام کردم و این اوراق از باب دویم آن است و به حسب تعداد باب‌ها این باب یازدهم است و مطالب این دو باب فضایل و مراثی و مناقب و مرثیه و روضه است. و خداوند عالم توفیق اتمام و انجام کتب مذکوره و ابواب آینده را کرامت فرماید».

نسخهٔ حاضر باب دوم از جلد پنجم (مطلع الانوار من مشارق الاطهار) است. مؤلف تألیف این بخش را در سال ۱۲۸۸ ق. به پایان رسانیده و آن را در چهل مطلع تنظیم نموده است.

این بخش پند و اندرزهایی در موضوعات مختلف خصوصاً در مناقب و مصایب حضرت سیدالشهداعلیه‌السلام است.

در اثنای این بخش مؤلف از ملا علی‌اکبر اهرابی تبریزی و محمدحسین حسینی ملقب به شیخ آغا فرزند میرزا علی‌اصغر تبریزی شیخ‌الاسلام آذربایجان و مهدی حسنی حسینی قاضی آذربایجان وقایعی را نقل می‌کند.

هم‌چنین در آخر کتاب شرح مفصلی پیرامون قحطی و وبای ایران و خصوصاً تبریز را در سال ۱۲۸۹ ق. آورده و در آن اظهار نموده که در این واقعه عده‌ای از جمله شیخ مهدی بن شیخ علی بن شیخ جعفر نجفی و حاج میرزا علی نقی و آقا عبدالله نوادهٔ آقا باقر بهبهانی در کرمانشاه و پدر مؤلف در ۲۰ محرم ۱۲۸۹ در نودسالگی، وفات نموده‌اند.

مؤلف در اثنای کتاب وقایعی را از مشاهدات خود نقل نموده که در تاریخ تبریز اهمیت دارد.

نمونهٔ موضوعات مطالع این مجلد چنین است :

مطلع اول : در بیان فضیلت و ثواب گریستن و گریانیدن.

مطلع پنجم : در بیان خوردن روزه ماه برای مشایعت و استقبال زوار و بعد قضا کند.

مطلع نهم : در بیان تعزیه‌داری اهل تبریز در سال ۱۲۸۸ از دهه اول عاشورا تا آخر صفر.

مطلع دهم : در بیان تتمه وصایای حضرت ذی القرنین به مادر خود.

مطلع پانزدهم : در بیان احوال خدیجه کبری.

آغاز: «الحمد لخالق الافلاک و البریة و مالک الاملاک الارضیة و نوّر قلوبنا... رباعی

مودّتی لامیر النحل تکفینی   من بعد موتی و تجهیزی و تکفینی».

انجام:

«لقد اورثتنا قتلة الطف قرحة — و حزنا علی طول الزمان مطوّل

فلا حزنه یسلا و لا الوجد نازح — و لا مدمع برقی و نوحی یکمّل

یعنی ارث گذاشت از برای ما کشتگان ارض کربلاء پاره شدن دل و غم را... غم او زایل شده و نبرد شادی را کشاننده و نبرد آب چشم ریزنده و نوحه کننده بر کاملهای کربلا».

نستعلیق؛ به خط مؤلف با مهر مربعی وی به سجع «افوض امری الی الله الغنی عبده محمدرضا» [برگ ۱۴۰]، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: طبلهٔ اول مقوا و طبلهٔ دوم تیماج مشکی، عطف پارچه.

۱۶۵ برگ؛ ۲۱×۳۰/۵ سانتی متر؛ ۳۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۳۴].

﴿ ۱۳۷۳۶ ﴾

[فقه عامه] **(فارسی)**

از: ؟

رسالهٔ مختصر فقهی و فتوایی است که به ترتیب کتاب‌های فقهی اهل‌سنت تنظیم گردیده است. مؤلف از آوردن نام فقهای دیگر خودداری نموده و فقط به نقل فتوای خود اکتفا کرده است.

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد و این عناوین را شامل است:

کتاب النکاح، کتاب مهر، کتاب قسم و نشوز، کتاب خلع، کتاب الطلاق، کتاب الرجعة، کتاب ایلا، کتاب ظهار، کتاب الکفارة، کتاب اللعان، کتاب عدّة، کتاب الرضاع، کتاب نفقات، کتاب الجراح، کتاب دیات، کتاب قسامه، کتاب قتال اهل بغی، کتاب ردة، کتاب حد الزنا.

آغاز نسخه: «واجب است از هر قومی به سه تن رساند و اگر اندکند و زکوة به همه وفا می‌کند به همه رسانند و باید که میان اصناف راست کنند».

انجام نسخه : «اگر وصیّت به ترتیب کرده باشد اول باوّل دهند تا ثلث خرج کنند... مثل آنکه چند به یک دفعه آزاد کرده باشند یا ابراء ذمهٔ کسی کرده».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف و مشکی؛ لبه اوراق فرسوده شده؛ جلد : مقوا، آبی، عطف تیماج.

۷۰ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۳۶].

« ۱۳۷۳۷ »

مجموعه

۱ ـ گویا کتاب : رحمة الامة فی اختلاف الائمة **(فقه عامه ـ عربی)**

از : محمد بن عبدالرحمان بن حسین ولی شافعی، قاضی صفد (قرن ۸ ق)

رسالهٔ مختصر فقهی است که در آن مؤلف اقوال فقها را پیرامون مسائل مورد اختلاف بیان نموده است. او در هر یک از مسائل نخست مورد اجماع ائمه اربعه را با لفظ «اجمع الائمة، اتفقوا» و سپس مسائل اختلافی آنان را با عنوان «و اختلفوا الائمة» می‌آورد. از میان چند کتاب که در موارد اتفاق و اختلاف چهار فرقه، تألیف شده، نسخهٔ حاضر نشانی‌های کتاب رحمة الامة... را دارد. [**کشف الظنون ۸۳۱/۱؛ فهرست برلین شمارهٔ ۴۸۶۱؛ فهرست المخطوطات المصورة، کویت، ۲۵۸/۲؛ سرکیس ۸۸۱/۲**].

آغاز نسخه : «و قال الشافعی و احمد الافضل فی قمیص و الاولی عند الشافعی تحت السماء و قبل تحت السقف و الماء البارد اولی الا فی برد شدید او عند وجود وسخ کثیر».

انجام نسخه : «إلاّ ما یروی عندالشافعی انه قال لا تقبل شهادة الولد علی والده فی القصاص و الحدود لاتهامه فی المیراث فصل و هل تقبل شهادة الاخ لاخیه».

۲ ـ اختلاف شافعی و ابوحنیفه «حاشیهٔ ۶پ ـ ۹ر» **(عربی)**

این بخش، بعد از کتابت نسخه ـ به همان خط نستعلیق خوب و قرمز ـ به آن افزوده شده است ودر آن برای شافعی رمز «ش» و برای ابوحنیفه رمز «ح» قرار داده شده است.

در نسخهٔ حاضر بقیهٔ کتاب الزکوة تا قسمتی از بیع هم‌چنین اوراقی از اول و آخر نسخه ساقط شده است.

آغاز نسخه : «قد جمعت خلاف بین الامام الاعظم... و الشافعی و قد رمزت للشافعی ش... کتاب الطهارة».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا (صفحات زیادی در اواسط و اواخر نسخه نونویس)؛ عناوین شنگرف؛

جلد : پارچه‌ای، آبی.

۱۱۷ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۳۲].

﴿ ۱۳۷۳۸ ﴾

فقه حنفی **(عربی)**

از:

رسالهٔ فتوایی مختصری است در فقه حنفی، در آن علاوه بر اکابر حنفیه (ابوحنیفه، ابویوسف، محمد، طحاوی و ابن ابی‌لیلی) از کرخی، نصر بن محمد، ابوسلیمان المعلی، و شافعی مطالبی نقل شده است.

این کتاب غیر از کتاب‌های «ملتقی الابحر» (معرفی شده در شمارهٔ ۱۳۷۸۷) و «المختار فی فروع الحنفیة» (معرفی شده در شمارهٔ ۱۳۵۰۴) و «وقایة الروایة فی مسائل الهدایة» برهان الشریعه محمود بن عبیدالله محبوبی (حدود ۶۷۳) [مرعشی ۲۱۶/۳، ش ۱۰۲۱] است.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد و دو برگ اول کتاب الطهاره در اواخر کتاب الجهاد صحافی شده است.

آغاز نسخه : «بعضهم یلقی الصبغ فی البئر ینزح الماضی لا یبقی اثر الصبغ و قال الشافعی مثل هذا البئر و ان وجد فی البئر فارة او دجاجة او غیرها».

انجام : «ما یصیب کلّ واحد من حبّات الدراهم قسمت ما صحّحت منه المسئلة علی

ثمانية و اربعين فما خرج اخذت له من سهام كلّ وارث حصة والله اعلم)).

نسخ؛ ملاّ عبدالرحیم بن ملاّ عبدالجلیل، پنج‌شنبه ۱۰۹۳؛ عناوین شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه تملّک «ابن الحاج الخطیب و امام الجمعة» با مهر بیضوی به سجع «عبدالمؤمن ۱۲۵۳»؛ جلد : پارچه‌ای، آبی.

۲۰۳ برگ؛ ۱۴×۲۰ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۳۳].

۱۳۷۳۹

عالم آرای شاه طهماسب

(تاریخ ـ فارسی)

از: اسماعیل حسینی تبریزی (قرن ۱۱ ق)

شرح وقایع عصر سلطنت شاه طهماسب است به صورت افسانه و رمان. این کتاب با نام عالم آرای شاه طهماسب به تصحیح ایرج افشار در سال ۱۳۷۰ ش. در تهران توسط انتشارات دنیای کتاب در ۴۹۲ صفحه از روی نسخهٔ شمارهٔ [۸۹۵۲] مجلس تصحیح و به چاپ رسیده است. ولی نسخهٔ حاضر اضافات زیادی نسبت به آن دارد به طوری که آن نسخه تلخیصی از این به شمار می‌رود. و تصحیح و چاپ مجدد کتاب از روی نسخهٔ حاضر ضروری است.

نام مؤلف در ص ۶۵۳ نسخهٔ حاضر ((اسماعیل حسینی تبریزی)) ذکر شده که در نسخهٔ قبلی وجود ندارد.

آغاز نسخه : ((و آخر علاج‌پذیر نخواهد بودن بلی اگر غیرتی و حمیتی داری با نود اوزبک که آمده در برابر درآی تا له‌له‌ام با سه هزار جوان قزلباش برج و باره برآمده و چنانکه یک مرتبه یُرش انداختی دیگرباره یرش بینداز تا او نیز با جوان خود با تو و سپاهت جنگ کند تا خدا به هر که خواهد بدهد)).

انجام نسخه : ((یتیمان دانستند که آمدن شاه‌زاده به جهت ادب و تنبیه نمودن ایشان است جمیع فرار نموده روزها در کنج خرابه‌ها و محلّه‌ها به سر می‌بردند و شب‌ها

دست‌بردها می‌نمودند شاهزاده فرمود که یتیم‌گیران بکنند».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ چند تصویر با سیاه قلم دارد. و جای سایر تصاویر خالی مانده است؛ جلد : تیماج، یشمی، مجدول.

۳۹۸ برگ؛ ۳۶×۲۲ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۱۱].

﴿ ۱۳۷۴۰ ﴾

مفاتیح الجنان و مغالق النیران **(حدیث عامه ـ عربی)**

از : داود بن محیی الدین (قرن ۱۰ ق)

مختصری است در احادیث نبوی که مؤلف از کتاب‌های :

«الجامع الصحیح» محمد بن اسماعیل بخاری (۴۵۶ ق) «صحیح» ابوالحسن مسلم بن حجاج نیشابوری (۲۶۱ ق) «جامع» ترمذی (۲۷۹ ق)، «سنن» ابوداود سجستانی (۲۷۵ ق) و سایرین جمع‌آوری و در نوزده باب، بدون شرح و توضیحی، تنظیم نموده است.

فهرست ابواب آن چنین است :

الباب الاول : فی صفات النبی و اسمائه و افعاله و معجزاته.

الباب الثانی : فی مناقب قریش و علی و حسن و حسین و فاطمه رضوان الله تعالی.

الباب الثالث : فی الامارة و الا قضیة و رزق الولاة و هدایاهم و الجهاد و... .

الباب الرابع : فی القصاص و الدیات.

الباب الخامس : ما یوجب التیمم و ما یوجب الغسل و الوضوء و ادب الخلاء و... .

الباب السادس : فی الصلوة.

الباب السابع : فی الزکوة.

الباب الثامن : فی فضل رجب و شعبان و رمضان.

الباب التاسع : فی المناسک و الاحرام.

الباب العاشر : فی اسماء الله.

الباب الحادی عشر : فی العلم و العمل به.

الباب الثانی عشر : فی النکاح.

الباب الثالث عشر : فی البیع و المساهلة.

الباب الرابع عشر : فی نفخ الصور و البعث و الحشر.

الباب الخامس عشر : فی صفة الجنة و مافیها.

الباب السادس عشر : فی الاوانی و اللباس.

الباب السابع عشر : فی السلام و المصافحة و... .

الباب الثامن عشر : فی آدم و الانبیاء و الملائکة و بعض الملوک.

الباب التاسع عشر : فی ارباب الفروض من مخلفات الاموات.

آغاز : «الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین امّا بعد فهذه الفاظ صدرت عن صدر النبوة و احادیث جاءت عن معدن الرسالة هنّ مجمع الهدی».

انجام : «و هذا اذا کان الخنثی لا یبلغ فاذا بلغ ینظر علائمه و یدیه و وجهه و ذکره و حکم علی المعین... و امّا اذا کان کذا حکم علی قول ابی یوسف».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی توضیحی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج و لچکی با نقش گل، مجدول گرهی.

۱۸۷ برگ؛ ۱۹/۵×۲۹ سانتی متر؛ ۲۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۱۰].

﴿ ۱۳۷۴۱ ﴾

مجموعه آثار زرتشتیان (ج ۲)

(فارسی و سانسکریت)

این شماره و شمارهٔ بعدی شامل آثار زرتشتیان است. این دو جلد برگ شمار مشترک دارند. نسخهٔ حاضر که جلد دوم این مجموعه است از برگ ۲۷۳ تا ۵۵۳ و شمارهٔ بعدی که جلد اول است از برگ ۱۷ تا ۲۷۲ را شامل است و ۱۷ برگ افتادگی دارد.

مجموعه مطالب و رسائل موجود در این مجموعه عبارتند از :

۱ ـ خشنومن «۲۷۳ ر ـ ۲۹۵ ر»

متعلق به نیایش‌هایی که در روزهای ماه باید به جا آورده شود به فارسی و سانسکریت در آخر آن آمده: «تمام شد این خشنومین میزد گوسفند از نوشتهٔ دستور اردشیر ولایتی».

۲ ـ برشنوم و شرح آن «۲۹۵ پ ـ ۳۱۳ ر»

۳ ـ پرسش زرتشت از جهت یوزد اثرکر و برشنوم و پاسخ یزدان از فرکرد نهم از روایت بهمن پونجیه «۳۱۳ ر ـ ۳۱۶ ر» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز:

بپرسید زرتشت از غیبدان	که ای دادگستر خدای جهان
بخواهم که دانم همه رازها	یکایک بگویم همه خلق را

انجام:

اگر نام کاتب بخواهی بدان	انوشیروان پوران مرزبان
انوشیروان کرد این را به نظم	که خلقان بخوانند یابند بزم

۴ ـ پرسش و پاسخ «۳۱۶ پ ـ ۳۱۸ ر»

۵ ـ تصویر خانهٔ دریمهر و شرح چگونگی بنای آن «۳۱۸ پ ـ ۳۱۹ ر»

۶ ـ پرسش و پاسخ «۳۱۹ پ ـ ۳۲۱ ر»

۷ ـ دستور نوشیروان از روایت بهمن پونجیه «۳۲۱ پ ـ ۳۲۲ ر» **(شعر ـ فارسی)**

۸ ـ چند روایت از بهمن پونجیه و کامدین شاپور «۳۲۲ ر ـ ۳۲۳ ر»

۹ ـ پرسش و پاسخ «۳۲۳ پ ـ ۳۲۵ ر»

۱۰ ـ از کتاب صد در بندهش «۳۲۵ ر ـ ۳۳۰ ر»

۱۱ ـ کرسی زرتشت پیغمبر و حقیقت‌های او «۳۳۰ ر ـ ۳۳۱ پ»

در آن از کتاب صد در بندهش نقل شده است.

۱۲ ـ از کتاب جاماسب، دستور برزوجی قیامدین «۳۳۲ ر ـ ۳۳۲ پ»

۱۳ ـ روایت کامد بهره «۳۳۳ ر»

۱۴ ـ صد در بندهش «۳۳۳ ر ـ ۳۳۶ ر»

۱۵ ـ روایت بهمن پونجیه در مورد آفرینش جهان و ستارگان «۳۳۶ ر ـ ۳۴۳ ر»

در این بخش منازل قمر و اسامی بروج دوازده گانه و تصویر آن‌ها ترسم و توضیحاتی پیرامون آن‌ها ذکر شده است.

۱۶ ـ خردنامه = مینوی خرد «۳۴۳ ر ـ ۳۴۶ ر» **(فارسی)**

از : مرزبان راوی

به شمارهٔ [۱۲۶۰۴] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

انجام : «باردشیر بابک اندر آمد و یزدگرد شهریار سر بود فر جفت بدرود و شادی».

۱۷ ـ داستانی در مورد جمشید و اسکندر «۳۴۶ ر ـ ۳۴۶ پ»

۱۸ـ داستان پرسش‌های دینی از تسک جد دیو داد از روایت‌بهمن‌پونجیه «۳۴۶ پ ـ ۳۴۹ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز :

بـــنام جـــهاندار آن رهـــنما / که در دو جهان او بود پادشا

کـــریمست و دانـندهٔ راز مـا / بـباشد نگـهدار هـر بـنده هـا

انجام :

ز هر گونه گون گل و سبزه‌زار / برآید ابـر دشت و بـر کـوهسار

همه اور در آن نیز خیزد از آن / که ریزد همه تخم تشتر چنان

۱۹ ـ روایت برزوجی و روایت شاپور بدوجی و نریمان هوسنگ «۳۵۰ ر ـ ۳۵۲ پ»

۲۰ ـ کتاب علمای اسلام رسالهٔ یکم، به سه روایت «۳۵۳ ر ـ ۳۶۴ ر» **(فارسی)**

پاسخ‌هایی است که موبدان زرتشت به سؤال‌های علمای مسلمان در مورد دین زرتشت داده‌اند. این کتاب دو تحریر دارد. تحریر اول همین نسخه که به نام «علمای اسلام رسالهٔ یکم» مشهور است. تحریر دوم به نام «علمای اسلام به روش دیگر» یا «رسالهٔ دوم» نام دارد که در شمارهٔ [۱۳۸۴۲/۴] معرفی خواهد شد. [میراث اسلامی

ایران، دفتر چهارم، ص ۵۸۱ ـ ۶۰۰].

آغاز: «سپاس و ستایش مرخدای را که ما بندگان را بیآفرید به خواست و قدرت خویش همچنانکه مردم».

انجام: «شرط ما آنست که به بندگی مشغول باشیم درود و آفرین بر پاکان... ایدون».

۲۱ ـ شرح و ترجمهٔ اوستا به روایت کامه بهره نام دیگر آن «معنی زند» و «همن یشت» «(۳۶۴ ر ـ ۳۷۹ ر)».

آغاز: «که از دود کبود هفت گردون بیافرید و نجوم ثوابت را بر فلک هشتم چون نقطهای سیم بر دیباچهٔ لوح مینا ثابت گردانید عنان ایوان در ادراج ابراج».

انجام: «از نبرد جرد شهریار که آمرزیده باد همافر دهراشوان و نیک گرداران و راست داوران».

۲۲ ـ پیشگوئیها «(۳۷۹ ر ـ ۳۸۱ ر)»

پیش‌گوئی‌هایی است در مورد حوادثی که بعداً اتفاق خواهد افتاد.

۲۳ ـ جاماسب نامه «(۳۸۱ ر ـ ۳۹۵)»

آغاز: «احکام جاماسب که از دین به مازدیسنان کرده است از زفان پهلوی نقل کرده، حکیم جاماسب در ایام شاه وشتاسب بوده است و مؤبدان موبد و دستور او بود و در این روزگار به دانایی او کسی نبود روزی گشتاسب شاه از جاماسب حکیم پرسید».

انجام: «آنچه دریافتم شما را آگاه کردم چنانکه هرمن حکیم و دانایان پیش گفتند و رفتند امّا به اندازهٔ عقل خویش گفتم و رفتم العلم عندالله لایعلم الغیب الا الله».

۲۴ ـ پرسید وشتاسب شاه از حکیم جاماسب «(۳۹۶ ر ـ ۳۹۸ پ)»

۲۵ ـ پرسید کجسته ابالش «(۳۹۹ ر ـ ۴۰۱ پ)»

۲۶ ـ فرخ نامه که یونان دستور به نوشیروان نوشته بود «(۴۰۱ پ ـ ۴۰۵ پ)»

۲۷ ـ داستان مرغو زن انوشیروان عادل «(۴۰۵ ر ـ ۴۰۷ پ)»

۲۸ ـ قصهٔ دستور پیدا شده «(۴۰۷ پ ـ ۴۱۱ پ)»

۲۹ـ حکایت شاهزاده ایران‌زمین با عمر خطاب «۴۱۱پ ـ ۴۱۸پ» **(شعر ـ فارسی)**

منظومه‌ای است در پانصد و پنجاه و هشت بیت.

آغاز :

بدان گاهی که عمر شد خلیفه   نگر تا چون در افتاد این لطیفه

عرب بگرفت از شاهان کیان تخت   که بیرون رفته بود زان خاندان بخت

انجام :

خداوندا بحقّ نیک مردان   که ختم کار ما در خیر گردان

خداوندا تو نیکی‌ام روا کن   به مینو جایگاهی بانوا کن

۳۰ ـ نامه‌ای که از کرمان به هدین بهمن سورتیه آورده است «۴۱۹ ر ـ ۴۱۹ پ»

۳۱ ـ رقعه نامه «۴۱۹ پ ـ ۴۲۳ پ»

۳۲ ـ کتاب ترکاباد «۴۲۳ ـ ۴۲۴ ر»

۳۳ ـ دستور رستم نوشیروان «۴۲۴ ر ـ ۴۲۵ پ»

۳۴ ـ اختیارات ایام «۴۲۶ ر ـ ۴۲۸ پ»

۳۵ ـ مارنامه یعنی هر روزی که مار بیند و تأثیر آن «۴۲۹ ر ـ ۴۳۰ ر» **(شعر ـ فارسی)**

۳۶ ـ قصهٔ سلطان محمود غزنوی «۴۳۰ ر ـ ۴۳۲ پ» **(شعر ـ فارسی)**

۳۷ ـ وصیّت کرد دستور نوشیروان فرزند خود را «۴۳۳ پ ـ ۴۷۲ ر»

حکایت‌های منظوم است در افسانه و پند و اندرز.

۳۸ ـ پرسش‌های زرتشت از اورمزد «۴۷۲ پ ـ ۴۷۵ ر»

۳۹ ـ چند نامه از رؤسای زرتشیان به خط سانسکریت که در سال ۸۴۷ یزدگردی به یزد نوشته شده «۴۷۶ ر ـ ۴۸۰ ر»

۴۰ ـ نامه‌ای از مهرداد و پرسش‌های او با جوابشان «۴۸۰ ر ـ ۴۸۳ ر»

۴۱ـ سخنان نریمان هوسنگ در سال اول به یزد آمده و فارسی نمی‌دانست «۴۸۳ر ـ ۴۸۴ر»

۴۲ ـ کتاب فریدون «۴۸۴ ر ـ ۴۸۷ ر»

۴۳ ـ **دستوراتی** به زرتشتیان در مورد دین زرتشت «۴۸۷ پ ـ ۴۸۸»

۴۴ ـ **اسامی کشورهای هفت اقلیم**، حدود دنیا بقول حکیم افلاطون، حدود دنیا از کتاب دیگر «۴۸۸ ر ـ ۴۸۹ پ»

۴۵ ـ **تاریخ ملوک ایران** «۴۸۹ پ ـ ۴۹۲ ر»

تاریخ مختصر پیش‌دادیان و کیانیان و اشکانیان و ساسانیان است با ذکر اسامی شاهان در جداول و ذکر سنت هر کدام و لقب و مدت پادشاهی هر یک.

آغاز: «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام علی خیر خلقه و مظهر حقّه و آله و اصحابه بعد بباید دانست‌که از روزگار آدم صفی که پدر نخستین آدمیان بود بدین عصر».

۴۶ ـ **معنی رپنت پشیمانی** «۴۹۲ پ ـ ۴۹۷ پ»

۴۷ ـ **مکتوبی** که در سال ۱۰۱۹ یزدجردی از ایران به دست کاتب رسیده است «۴۹۸ ر ـ ۵۰۵ پ»

در آن سؤال و جواب‌هایی است در مورد اوستا و بخش‌های آن‌که نام بخش‌های اوستا ذکر شده است.

۴۸ ـ **حکایت** رفتن هارون الرشید برای زیارت دخمهٔ انوشیروان «۵۰۶ ر ـ ۵۰۹ پ»

۴۹ ـ **انوشیروان نامه** «۵۰۹ پ ـ ۵۱۱ پ»

منظومه‌ای است در مورد سرگذشت انوشیروان.

۵۰ ـ **روایت برزو قیام‌الدین** «۵۱۱ پ ـ ۵۱۴ پ»

متنی است به فارسی و سانسکریت.

۵۱ ـ **معنی وزند خشنوثر** «۵۱۵ ر ـ ۵۱۵ پ» **(شعر ـ فارسی)**

۵۲ ـ **دو نامه** که دستوران کرمان زمین به دستوران و موبدان هندوستان از وجر دین نوشته‌اند «۵۱۵ پ ـ ۵۲۲ پ»

۵۳ ـ **کتاب صد در بندهش** «۵۲۲ پ ـ ۵۵۳ پ»

از: ملاّ فیروز کاووس فارسی (قرن ۱۰ ق)

به شمارهٔ [۱۲۶۰۴] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه تفاوت دارد.

آغاز : «این دفتر شایست و ناشایست که بر مردمان فریضه باشد تا برخوانند».

انجام : «و سستی که پیش آید دین از دست ندادن و درون کوشیدن هر چون باشد».

نستعلیق؛ فریدون بن مرزبان ۱۱ بهمن ماه الهی ۹۹۶ یزدجرد بن شهریار سنه ۱۰۳۶ هجری؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : پارچه‌ای (برزنت)، مشکی، عطف و گوشه تیماج.

۵۵۳ برگ؛ ۱۹×۲۶ سانتی متر؛ ۲۱ ـ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۰۸].

﴿ ۱۳۷۴۲ ﴾

مجموعهٔ آثار زرتشتیان (ج ۱) (فارسی و سانسکریت)

نسخهٔ حاضر جلد اول مجموعه است و از برگ ۱۷ تا ۲۷۲ را شامل است و از آغاز ۱۷ برگ افتادگی دارد. جلد دوم آن در شمارهٔ قبلی معرفی گردید.

مطالب و رسائل موجود در این مجموعه عبارتند از :

۱ ـ داستان فریدون و گرشاسب و زراتشت «۱۷ ر ـ ۱۷ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز نسخه :

تن اندر هلاک آمد و پس روان ـ بیفتاد در دست اهریمنان

کنون ای زراتشت پاک واشو ـ نصیحت که میگویمت آن شنو

انجام :

ز جمشید و طهمورث نیک نام ـ نوشتم من این قصها را تمام

نخستین به مینوخرد تاختم ـ ز وصف زراتشت پرداختم

۲ ـ روایت بهمن پونجیه و شاپور بروجی و کامه بهره و نریمان هوشنگ «۱۷پ ـ ۱۸ر»

۳ ـ از صد در، نظم در چهل و نهم «۱۸ ر ـ ۱۸ پ» **(شعر ـ فارسی)**

۴ ـ پیتتی (توبه نامه) «۱۸ پ ـ ۲۰ ر»

۵ ـ **روایت کامه بهره** و کاوس کامان در مورسرگین «۲۰ ر ـ ۲۱ پ»

۶ ـ **دَر ۶۸ و ۶۱ و ۶۷ از صد در منظوم** «۲۱ پ ـ ۲۳ ر»

۷ ـ **روایت** شاپور بروجی اندر دین مهر «۲۳ ر ـ ۲۵ ر»

۸ ـ **سوگندنامه** «۲۵ ر ـ ۲۸ پ» **(فارسی)**

آغاز: «اندر دین پیداست که چون شخصی خرید یا فروخت کند و چنان باید که به هر دو جانب خشنود باشند و افسوس نکرده باشد».

انجام:

بــــدوزخ ســپارم روان و تــنش هرآنکس که گوید توئی بدکنش

ز نــیکی بیابی سرانـجام نـیک به بدکارگی گفت کس نام نـیک

۹ ـ **دستورات زرتشت** به نقل از روایت بهمن و نریمان هوشنگ و کاوس و... «۲۸ ر ـ ۳۱ ر»

۱۰ ـ **نیرنگها** «۳۱ ر ـ ۴۵ ر»

۱۱ ـ **واج خواب کردن** «۴۵ ر ـ ۴۶ ر»

۱۲ ـ **تتمه گرشاسب نامه** «۴۶ ر ـ ۷۱ پ»

۱۳ ـ **دخمه ساختن** «۷۱ پ ـ ۹۸ ر»

در این بخش دستور ساختن دخمه به نقل از زرتشت به فارسی و پهلوی نقل شده و نقشه‌ای رسم گردیده و در آن چگونگی دخمه و سمت جنوب و شمال و مشرق و مغرب آن معین شده‌است. هم‌چنین بعد از آن احکام مردگان و چگونگی دفن مرده در دخمه و سایر مسائل مربوط به دخمه، مردگان، نسا، کفن کردن و... سؤال و جواب‌هایی ذکر شده است.

۱۴ ـ **منتخباتی از اردای ویراف** تصنیف زرتشت بهرام و صد در و گرشاسب‌نامه، و مینوخرد «۹۸ ر ـ ۱۷۹ پ»

آغاز:

چنین گوید همی ویراف دیـندار که در مینو چو دیدم اینچنین کار

یکایک حالها معلوم کردم   همان پاداشها مفهوم کردم

۱۵ ـ **آفرین نامهٔ زرتشت** که بوشتاسپ شاه کرده بود «۱۷۹ پ ـ ۲۱۷ ر»

آغاز: «اندر دین به چنین پیداست که شاه طهمورث تا سی سال کجسته اهریمن را به بند داشته بود و هر روزی سه بار بر وی سوار شدی و به چنیوپول رفتی و باز آمدی».

انجام: «پس این آفرین برساد اوی شما و هان آن پشوم اخانان اشوان روشن هما خارهی ایدون رساد ایدون باد این آفرین».

۱۶ ـ **دعای بهرام ورجاوند** پادشاه دین مازدیسنان و چند دعا و نیایش دیگر «۲۱۷ ر ـ ۲۲۱ ر»

۱۷ ـ **نکاح نامه زرتشتیان** «۲۲۱ ر ـ ۲۳۳ ر»

۱۸ ـ **منتخباتی ازکتاب صد در بندهش** نظم و نثر و صد در پشوتن داجی از تصنیف بهزاد بن رستم «۲۳۳ پ ـ ۲۷۲ پ» **(فارسی و سانسکریت)**

نستعلیق؛ بی‌کا؛ ۱۱۹۰ ق [۵۴ ر]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: پارچه‌ای، مشکی، عطف و گوشه تیماج.

۲۵۵ برگ؛ ۱۹×۲۶ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۰۷].

﴿ ۱۳۷۴۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ **شرح دیوان خاقانی** «۱ پ ـ ۱۷۴ ر» **(فارسی)**

از: داود بن محمد بن محمود شادی آبادی

[مجلس ۲/۲۳۹، ش ۴۱۲ و ۱۵۳/۱۷؛ منزوی ۳۴۶۶/۵؛ الذریعه ۲۸۰/۹ ـ ۲۸۱].

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام است.

آغاز: «جواهر زواهر سپاس بی‌قیاس نثار حضرت صمدیت سزاوار است که بکرم... دل من پیر تعلیمست و من طفل... بدان دل نفس ناطقه را گویند».

انجام نسخه: «هفت بتان کنایه از هفت ستاره‌ایست که شب و روز گردخانه

می‌گردند و سه پنج عبارت از پانزده عدد نقش کعبتین است و کعبتین قرعهٔ شش پهلو را گویند و بدان نرد بازند».

۲ ـ مناظر الانسان ترجمه وفیات الاعیان «۱۷۵ ر ـ ۲۰۲ پ» (رجال ـ فارسی)

از : یوسف بن محمود بن محمد بن عثمان

ترجمه‌ای است از وفیات الاعیان ابن خلکان، این ترجمه به درخواست ناصرالدین ابوالفتح المظفر شاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه صورت گرفته است.

در نسخهٔ حاضر از اول کتاب تا شرح حال ابو واثله ایاس بن معاویه موجود است.

آغاز : «اللهم یا مالک الملک تؤتی الملک من تشاء و تنزع الملک ممن تشاء».

انجام نسخه : «ابو واثلة ایاس بن معاویة بن قرة بن ایاس بن هلال بن رباب بن عبید... و عمر پدر من هفتاد و شش سال بود و مرا نیز امروز هفتاد و شش است».

۳ ـ نقل نامه‌ای از تاریخ بیهقی که از زبان اعیان ملک منصور نوشته شده است «۲۰۳ ر ـ ۲۲۰ پ»

آغاز : «زندگانی خداوند عالم به سلطان اعظم ولی النعم دراز باد در بزرگی و دولت».

انجام نسخه : «بزرگان و اصناف مردم بمأمون تقرب می‌کردند و ملطفها می‌نوشتند و از مرو نیز گروهی از مردم مأمون... آن ملطفها را در جای سقط نهاده بودند و نگاه».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [قرن ۱۰]؛ **عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد :** مقوائی، ترنج با سر، عطف و حاشیه تیماج.

۲۲۰ برگ؛ ۱۱×۲۰ سانتی متر؛ ۲۰ ـ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۰۰].

﴿ ۱۳۷۴۴ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج گیلان (فارسی)

از : ؟

کتابچهٔ دستورالعمل جمع و خرج گیلان، ابواب جمعی معیرالممالک در سال ۱۳۲۸ ق

است.

سیاق؛ بی‌کا، ۱۳۲۸؛ نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج دورو، سبز، مجدول، عطف و حاشیه و پشت جلد سرخ.

۲۵ برگ؛ ۱۸×۲۷ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۱۱].

۱۳۷۴۵

نهایة الوصول الی علم الاصول (اصول فقه ـ عربی)

از: علامه حلی حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶ ق)

[مجلس ۲۰۱/۲۶، ش ۷۷۱۱]. نسخهٔ حاضر از المقصد الرابع فی الخبر تا آخر کتاب را شامل است.

نسخ؛ محمد بن حسن بن یوسف بن ابی علی استاد (المرندی یا المزیدی)، ۷ شوال ۷۰۵؛ عناوین مشکی و نشانی‌ها شنگرف و مشکی؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول و وسط و آخر نسخه مهر مدور با نام پیامبر ﷺ و ائمّه اطهار علیهم السلام در اطراف مهر و نام «حسین بن مساعد الحسنی» در وسط مهر؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر، مجدول؛ پشت جلد تیماج سرخ، ترنج با سر.

۱۶۶ برگ؛ ۱۶×۲۴ سانتی متر؛ ۲۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۰۲].

۱۳۷۴۶

تاریخ نظام شاهی = وقایع دکن (تاریخ هند ـ فارسی)

از: تجلی علی شاه حیدرآبادی (۱۲۱۵ ق)

تاریخی است، مشتمل بر شرح وقایع سلاطین سلسلهٔ نظام شاهیان حیدرآباد دکن هند، از وقایع عصر میر قمرالدین نظام‌الملک آصف جاه اول (۱۱۱۳ ـ ۱۱۶۱ ق) مؤسس سلسلهٔ نظام شاهیان حیدرآباد دکن و پسر وی میر احمد نظام‌الدوله ناصر جنگ (۱۱۶۱ـ ۱۱۶۴ ق) و فرزند وی میر نظام علیخان نظام‌الدوله آصف جاه ثانی (۱۱۷۵ ـ ۱۲۱۸ ق)

[فهرستوارهٔ منزوی ۱۳۶۸/۲].

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام است.

آغاز : «اشعهٔ ستایش بی‌آلایش مر احدی را سزد که از خلوت خانهٔ غیب هویت خود را به هویت غیب جلوه گر ساخت و به مضراب صورت سرمدی قانون ساز...».

انجام نسخه : «نواب مدار المهام بمظفر الملک و ملک عیسی تأکید بلیغ فرستادند که از آن گردیده بطرف».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برگ اول سر لوح مزدوج مرصع با زمینهٔ زرین و گل‌های الوان و جدول زرین مرصع، تمام برگ‌ها جدول شنگرف و لاجوردی، عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ برگ‌ها بوسیلهٔ موریانه آسیب کلّی دیده و مجدداً مرمت شده‌اند؛ جلد : تیماج، یشمی.

۲۶۹ برگ؛ ۱۵×۲۲/۵ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۹۲].

﴿ ۱۳۷۴۷ ﴾

نزهة النواظر و القلوب فی قصة یوسف بن الیعقوب = قصة یوسف (تفسیر - عربی)

از : جمال الدین عبدالرحمن بن علی، ابن جوزی (۵۹۷ ق)

تفسیری است از سورهٔ یوسف علیه السلام، مؤلف آیات را به ترتیب آورده و به نظم و نثر تفسیر کرده است. در تفسیر برخی آیات مطالبی نیز با عنوان «نکتة»، «اشارة» بیان می‌کند.

در کتاب مؤلفات ابن الجوزی تألیف عبدالحمید علوچی این چند کتاب از ابن‌جوزی ذکر شده که گویا عناوین دیگری از کتاب حاضر هستند :

«قصة یوسف ذکرها بروکلمان منها نسخة مخطوطة فی مکتبة المتحف البریطانی برقم ۱۴۸۸ (۲) مکتبة باریس الوطنیة برقم ۱۲۹۶ [ص ۱۳۲].

کتاب الحب الیوسفی ذکره بروکلمان منه نسخ مخطوطة فی مکتبة باریس الوطنیة

۱۹۲۶ المکتبة الآصفیة ۲/۱۷۲۰ (۱۳۳) [ص ۱۳۵].

المجالس الیوسفیة ذکره سبط ابن الجوزی فی مرآة الزمان و قال انه مجلد و ذکره الذهبی فی تاریخ الاسلام و بروکلمان و اشار الی النسخة مخطوطة فی مکتبة المتحف البریطانی برقم ۱۴۸۸ (۱) [ص ۱۵۷]».

در الفهرس الشامل نیز کتابی با عنوان «قصة یوسف» از ابن جوزی ذکر شده و نسخه‌ای از آن در کتابخانهٔ تشستر بیتی ۱۰۳/۷ [ش ۵۳۳۳] معرفی نموده است.

مؤلف کتاب دیگری دارد به نام «نزهة الاعین النواظر فی علم الوجوه و النظائر» [کشف الظنون ۲/۱۹۴۰]، که غیر از رسالهٔ حاضر است.

آغاز: «الحمدللّه الّذی شهدت المکوّنات بوحدانیّته و دلّت المصنوعات لسلطانیّته و خضعت الجبابرة لعزّته تربا کلّ حیّ بنعمته».

انجام: «و دفنه عند قبور آبائه صلوات الله علیهم و علی جمیع الانبیاء و المرسلین و خصّ نبیّنا محمداً صلی الله علیه و آله و سلم بالصّلوة و السّلام الی یوم الدّین و الحمدللّه ربّ العالمین».

نسخ زیبا؛ بی‌کا، رجب ۱۲۵۹ خبوشان (قوچان) من بلاد خراسان [در اول نسخه]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی، مجدول گرهی.

۸۰ برگ؛ ۱۵×۲۶ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۹۵].

﴿ ۱۳۷۴۸ ﴾

شرح الکافی

(شرح حدیث ـ عربی)

از: مولی محمد صالح بن احمد مازندرانی (۱۰۸۱ ق)

[مجلس ۱۳۳/۲۵، ش ۷۱۲۲]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نسخهٔ حاضر از آغاز اصول تا آخر روضه را شامل است.

آغاز: «نحمدک یا مروّح قلوب العارفین بمظاهر کمالک لیلاً و نهارا... و بعد فیقول المفتقر الی رحمة ربه الغنی... انی قد رسمت علی جمیع ابواب الکافی تعلیقات».

انجام : «المهدی المنتظر الموجود عندنا و بوجوده قامت الدنیا و هو یقولون انه سیوجد فی آخر الزمان تم».

نسخ؛ عبدالله بن غلام علی کشمیری، ۲۳ شعبان ۱۱۰۲؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، با سه سر لوح مزدوج و یک کتیبه مذهب مرصع؛ به وسیلهٔ علی اشرف بن حسنعلی بن مولا محمد صالح المازندرانی (نوهٔ مؤلف)، مقابله و تصحیح شده به تاریخ اواخر ذی‌قعدهٔ ۱۱۰۳؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۵۸۲ برگ؛ ۱۸×۳۰ سانتی متر؛ ۳۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۹۸].

﴿ ۱۳۷۴۹ ﴾

عوالی اللآلی العزیزیة فی الاحادیث الدینیة (حدیث ـ عربی)

از : ابن ابی‌جمهور محمد بن علی احسائی (اوایل قرن دهم)

[مجلس ۲۶۷/۲۵، ش ۷۲۷۰؛ دانشگاه ۱۴۲۴/۵ ـ ۱۴۲۷؛ الذریعه ۳۵۸/۱۵].

آغاز : «الحمدللّه الّذی اعلا اعلام العلماء الاعلام... و بعد فلما کان من لطف الله».

انجام : «فردّت ذلک و لم تقبل منه شیئا منه و هذا آخر ما اردنا... الی یوم الدین».

نسخ؛ رضی الدین ناصر بن محمد الحسنی الهزار جریبی، ۹۰۰ (از روی نسخه به خط مؤلف و در زمان حیات مؤلف نوشته شده)؛ نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی مفصل به امضاء «منه مدظله»؛ در اول نسخه تملک محمد شریف بن محمد القائمی المازندرانی با مهر مربعی به سجع «عبدرضا است محمد شریف» و وقف نمودن نسخه از طرف محمد حسین بن محمد عقیم بن عطاءالله الحسینی بر اولاد ذکور سنه ۱۱۴۳ با مهر مضلع وی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۲۳۹ برگ؛ ۱۷×۲۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۹۹].

﴿ ۱۳۷۵۰ ﴾

شرفنامهٔ منیری = فرهنگ ابراهیمی **(لغت ترکی به فارسی)**

از : ابراهیم قوام فاروقی (قرن ۹ ق)

فرهنگ لغات ترکی به فارسی است. مؤلف پس از دیباچهٔ منظوم، مقدمه‌ای به نثر در بیان معنی حروف مفرده و مرکبهٔ فارسی و ترکی آورده پس از آن واژه‌های ترکی را به ترتیب حروف تهجی اول و آخر واژه‌ها، به فارسی معنی نموده است. او این کتاب را به نام مریدش شرف‌الدین احمد فرزند یحیی منیری (متوفای ۸۸۲ ق) برای ابوالمظفر بابک پادشاه بنگال (۸۶۴ ـ ۸۷۹) در سال‌های ۸۶۲ ـ ۸۷۹ نگاشته است.

[منزوی ۱۹۹۷/۳؛ دانشگاه ۱۷۵۲/۱۰؛ الذریعه ۸۰۱/۹].

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

تعالی تقدس اله همه / نماید به هر سوی راه همه

یکی را به میخانه سازد مقام / یکی را به مسجد همه شب قیام

انجام نسخه :

زهی خلقت زهی قطره زهی جهر / زهی دولت زهی عزت زهی مهر

تعالی الله زهی فهم و درایت / جلال الله زهی فهم و کفایت

...اکفی الکفات و ان عقل عصر / فهی القضاة و هم کفایت

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف و مشکی؛ در اول نسخه مهر بیضوی به سجع «ز لطف الهی غلام حسین ۱۲۳۸»؛ لبهٔ اوراق وصالی شده؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۳۰۱ برگ؛ ۱۷/۵×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۶۶].

﴿ ۱۳۷۵۱ ﴾

مجموعه

۱ ـ کتاب اللطف «ص ۱ ـ ۱۰۹» **(اخلاق ـ عربی)**

از : ابن جوزی، جمال الدین ابوالفرج عبدالرحمن بن علی قرشی (۵۹۷ ق)

مواعظی است در تذکر نفس و یاد آخرت در پنجاه فصل.

[قاهره، فؤاد سید ۲۷۸/۲؛ آغاز آن با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است].

آغاز : «الحمدللّه علی ما یولیه حمدا یرضیه و صلّی الله علی من اجتمعت کل المعالم فیه... هذا کتاب رقت عباراته و دقّت اشاراته نثرته عند الاملا نثراً من فنون».

انجام : «فقف نفسک علی خدمة الا بل فربما دخلت خیمة من اجببت...

و ما بـال عـزمی لا یـنهون عـلیکم   و قد علموا ان لیس لی منهم بـد».

۲ ـ نثر اللئالی = الدر المکنون «ص ۱۰۹ ـ ۱۱۶» **(حدیث ـ عربی)**

از : ابوعلی فضل بن حسن بن فضل طبرسی (۵۴۸ یا ۵۵۲ ق)

[مجلس ۱۱۹/۲۵، ش ۷۱۰۷/۲] آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ.

۵۸ برگ؛ ۱۰/۵×۱۸ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۷۳].

﴿ ۱۳۷۵۲ ﴾

جنگ اشعار **(فارسی)**

از : عبدالله بن کبیر دنبلی خویی (قرن ۱۳ ق)

۱ ـ منتخب دیوان جامی «ص ۱ ـ ۵۷»

۲ ـ منتخب دیوان رفیق «ص ۵۸ ـ ۸۴»

۳ ـ منتخب دیوان عاشق «ص ۸۵ ـ ۳۲۳»

۴ ـ در ذکر اشعار پادشاهان و خوانین و سایر شعرا از متقربین سلطان حسین میرزا «ص ۳۲۳ ـ ۳۳۷»

۵ ـ غزلیاتی از سعدی «ص ۳۳۹ ـ ۳۶۱»

۶ ـ اشعار و رباعیات و تک‌بیتی‌هایی از :

حافظ ـ عاشق ـ میرزا صادق نامی بابا طاهر «ص ۳۶۱ ـ ۳۶۸»

۷ ـ بیتی از قصیده‌ای که میرزا حریف در مدح جعفر قلی خان دنبلی سروده و پنجاه تومان صله گرفته است «ص ۳۶۹»

۸ ـ اشعاری از :

هاتف، محتشم، وحشی، خواجه نصیر، میرزا عبدالغنی، هلالی، میرحیدر ملک طیفور، قدسی مشهدی، نظامی، فردوسی، سعدی، مقدم، حاجی لطفعلی بیک، ابن یمین، امیرخسرو، مهدی بیک، طوفان، امیر معزی، آقا محمد اشرف شیرازی، چند بیت از قصیده‌ای در مدح علی نقی خان زند (ص ۳۹۴)، مغربی، خواجو، راجی «۳۶۹ ـ ۴۰۶»

۹ ـ نی نامه جامی «ص ۴۰۷ ـ ۴۱۲» **(فارسی)**

۱۰ ـ منتخب خسرو و شیرین وحشی بافقی «ص ۴۱۳ ـ ۴۲۸»

۱۱ ـ اشعاری از شاهنامهٔ فردوسی «ص ۴۲۹ ـ ۴۳۴ و ۴۳۸ ـ ۴۴۰»

۱۲ ـ قصیده ترجمة الشوق عرفی «ص ۴۳۵ ـ ۴۳۸»

۱۳ ـ قصیدهٔ طوفان «ص ۴۴۷ ـ ۴۴۸»

آغاز جنگ :

سجود خاک درت بردنم تمنا بود   به خاک می‌برم امروز این تمنا را
یار اگر طعن فراموش کاریم زد دور نیست   زانکه با یادش فراموش کرده‌ام اغیار را

انجام جنگ :

بود دایم آئینه‌اش در نظر   که از چشم من دیده خود را مگر
خبر دل داد از چهرهٔ زرد من   که در عشق خوش است هم درد من

شکسته نستعلیق چلیپایی؛ عبدالله دنبلی خویی بن کبیر چهارشنبه ۱۲ رجب ۱۲۲۲ در مسجد پدرش آقا کبیر [ص ۱] و ۲۶ ربیع الاول ۱۲۲۵ در خانه آقا کبیر سلمه الله

[ص ۳۲۲] و ۱۲۲۳ با مهر بیضوی به سجع «قال انی عبدالله» [ص ۳۴۳]؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۲۲۴ برگ؛ ۱۲×۲۰ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۸۷۱].

﴿ ۱۳۷۵۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ مثنوی عشق نامه «۱ ر ـ ۱۰۷ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: علی اکبر ساری شیرازی (قرن ۱۳)

مثنوی در بیان عشق و توحید و وحدت و مسائل عرفانی، شاعر در اشعارش به ساری تخلص می‌کند. **[منزوی ۳۰۰۴/۳؛ الذریعه ۲۴۸/۱۹].**

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

در دو عالم تو به فریادش رس — کو ندارد دو جهان غیر تو کس

حلقه از عبدی خود گوشش کن — آنچه غیر از تو فراموشش کن

در بیان توحید

بلبل جان دگر آمد به نوا — گشت بر چمن گلی نغمه سرا

گلرخی برده از آن صبر و قرار — می‌کند نالهٔ دل همچو هزار

نغمهٔ دلکش این بلبل مست — هر که بشنید دلش شد از دست

انجام:

ظلم کردن فعل شیطانی بود — رحم و انصاف از مسلمانی بود

تا توانی بد مکن با نیک رو — گر بدی سازی تو باری نیک شو

۲ ـ مثنوی زاد الرحیل «۱۰۷ ر ـ ۲۰۸ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: شاعر پیشین

مثنوی عرفانی است در وعظ و توحید و مسائل عرفانی که شاعر آن را در شوال ۱۲۴۶ ق. سروده است.

نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

آغاز:

طوطی جان باز چو پرواز کرد — باز در گنج سخن باز کرد
از صدف بحر معانی هزار — در و گهر کرد به عالم نثار
وه چه گهر زینت تاج شهی — از گهر جان بدن آگهی
گوهر گنجینهٔ اللهیست — در کمر بند شهنشاهیست
وه چه دری گوهر بحر وجود — کز عدم آورد دو عالم ز جود

انجام نسخه:

گه ختم چنین اقوال و افعال — زمستانی شد اندر ماه شوال
به فصلی کش ببرج هوت بودی — که بر افسردگان دوزخ نمودی

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۲۰۸ برگ؛ ۱۰×۱۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۷۶].

﴿ ۱۳۷۵۴ ﴾

دیوان اهلی ترشیزی (فارسی)

از: اهلی ترشیزی خراسانی (قرن ۱۰)

[رضوی ۳۷۶/۷ و ۷۳۷؛ سپهسالار ۵۶۹/۲ و ملی تهران ۲۸۵/۱؛ منزوی ۲۲۴۴/۳؛ الذریعه ۱۱۲/۹].

غزلیات شاعر است با یک ترجیع‌بند و چند مثنوی.

آغاز:

سرگشته ساخت ماه رخت آفتاب را — در خون نشاند خال لبت... را
خوش آنکه همچو صید به فترک بندیم — تا بر مراد خویش به ...

زیـن سـبب نشسـته‌ای بر ایـن سریر   تـا شـوی بـیچارگان را دسـتگیر

انجام:

مـونس بـیچارهٔ بـی‌خانمان   چشم امید از تو دارم در جهان

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین شنگرف؛ جلد: مقوائی، عطف پارچه.

۳۸ برگ؛ ۱۳/۵×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۷۸].

﴿ ۱۳۷۵۵ ﴾

شیخ و شوخ

(فلسفهٔ عملی ـ فارسی)

از: ؟

ترجمه‌ای است از کتاب بهاسکرا چارچ دکنی[1] که در هنگام سیاحت خود در تهران نوشته و موضوع آن طنز و فکاهی است از عصر قاجاریه و بدگویی از اوضاع آن دوره که به صورت مناظرهٔ مسلمان و نصرانی نگاشته است. [منزوی ۲/۱۶۴۰؛ الهیات، تهران ۸۹/۱].

۱ـ در پایان نسخهٔ حاضر سایر تألیفات مؤلف ذکر شده با این اسامی:

الف ـ شیخ و شوخ

ب ـ مجلس فاتحة العلم

ج ـ در تعبیر خواب که امروزه در ایران می‌بینید.

د ـ در مذمت شعبده و چشم‌بندی که دلربای عوام است.

هـ ـ کتابچه‌ای در حقیقت عهدنامهٔ سبکتکین نوشته شده است.

و ـ در شیوع طایفهٔ ضالهٔ بابیه و حقیقت مذهب غالب ارکان دولت.

ز ـ علومی که اسم آن‌ها مانده و وجود آن‌ها از میان رفته.

ح ـ بیان حالت معلمین و... که در دولت مشغولند.

ط ـ کتابچه‌ای در بی‌اعتباری کسب و دلال‌بازی و بدعت‌ها.

ی ـ تفسیر الخناس الذی یوسوس فی صدور الناس.

ک ـ کتابچه‌ای در هرزگیها و بدعت‌ها که در سال‌های اخیر پیدا شده است.

ل ـ کتابچه‌ای در خیالات.... موسوم به نعوذ بالله من غضب الجبار.

آغاز : «لب اسطرخ نشسته حالتی دارم، درشکهٔ امین حضور پیدا شد از روی نیم تخت برخواسته رسم انسانیّت بجای آوردم به حواله دست و سر».

انجام : «لباس رسمی پوشیدم درشکه نشسته راندم به در خانه اندکی پیش تو گفتم تمت».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه تیماج.

۷۸ برگ؛ ۱۰/۵×۱۷ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۷۹].

﴿ ۱۳۷۵۶ ﴾

مجموعه

۱ ـ المبهج «ص ۱ ـ ۵۳» **(عربی)**

از : ابو منصور عبدالملک بن منصور ثعالبی (۴۳۰ ق)

هفتاد باب کوتاه است در پند و اندرز که مؤلف برای امیر شمس المعالی قابوس بن وشمگیر تألیف نموده است. تمام این کتاب در سال ۱۳۲۲ ق. در مصر و هم‌چنین منتخبی از آن در ضمن «اربع رسائل منتخبة من مؤلفات العلامة ابی منصور ثعالبی» در مصر سال ۱۳۰۱، به چاپ رسیده است. **[کشف الظنون ۱۵۸۲/۲؛ سرکیس ۶۵۹/۱].**

آغاز : «استفتاحاً به و استنجاحاً و صلوته علی النبی المصطفی غدوا و رواحاً هذا کتاب عولت فیه علی خواطری لا دفاتری و علی مقولی لا منقولی».

انجام : «خیر المجالس ماکان للعین فیه مسرح و للروح مستروح انزه الاماکن ما امتدت فیه مسافة النظر الی الحضر و تعب سوام البصر بین الماء و الزهر».

۲ ـ نظم الدرر فی الحکم و الغرر «ص ۵۷ ـ ۱۴۸» **(اخلاق ـ عربی)**

از : علی بن حسام الدین مشهور به متقی هندی (۹۷۵ ق)

جمعی است بین کتاب «اطواق الذهب» جارالله محمود بن عمر زمخشری (۵۳۸ ق) و

«اطباق الذهب» شرف الدین عبدالمؤمن بن هبة الله معروف به شفروه اصفهانی که مؤلف عین الفاظ هر دو کتاب را بدون شرح و تفسیری جمع‌آوری نموده است.

آغاز: «الحمدلله الحکیم الحکم و الصلوة و السّلام علی سیدنا محمد منبع الاسرار».

انجام: «تفرقت اجزاؤها علی جبال القدس فضمهن و اذ ابتلی ابراهیم ربه بکلمات».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف و لاجورد، نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف، دو صفحهٔ اول جدول مذهب و مشکی، در اول نسخه تملک فرهاد بن ولیعهد ۱۱ شعبان ۱۳۰۴ و نام حاج علی بن حاج یوسف اسکندری به تاریخ ۱۱۶۴؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با نقش گل.

۷۴ برگ؛ ۱۲×۱۷ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۸۱].

﴿ ۱۳۷۵۷ ﴾

انشای عالم آرا (نامه‌نگاری ـ فارسی)

از: محمد حسنی بن ناصر الحق حسینی نوربخشی متخلص به سید (قرن ۱۰ ق)

مؤلف در این رساله آداب و روش نامه‌نگاری را در یک فاتحه و سه لمعه و یک خاتمه، به نام شاه طهماسب صفوی (۹۳۰ ـ ۹۸۵ ق) نگاشته است.

نسخهٔ حاضر از مقدمهٔ کتاب صفحه‌هایی افتادگی دارد.

[منزوی ۲۰۸۴/۳ که فهرست لمعات را ذکر نموده و در شمارهٔ ۲۰۰۴۳ آن همین نسخه معرفی شده است؛ رضوی ۲۰۹/۷؛ دانشگاه ۳۴۳۳/۱۳].

آغاز نسخه: «نه ورق آسمانی به یک رقعه از رقعات منشآت عظمت و جلال او و...».

انجام: «عمدة الاعاظم و الاعالی ازین مقوله فقرات در ابتداء مکاتیب این فرقه باید نوشت».

نستعلیق؛ عماد بن عبدالصمد الدانیالی، دوشنبه ۲۶ شوال ۱۱۲۶؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه ورق ۱۴۰ و سه ورق آخر اشعاری از شوکت بخارائی و شاه نعمت الله ولی و امام علی‌علیه‌السلام درج شده است. هم‌چنین در حاشیهٔ صفحات ۱ تا ۲۴ اشعاری از

حافظ و قاسم انوار و خیام و ابوسعید ابوالخیر و مولوی رومی نوشته شده است؛ جلد: تیماج، مشکی، سوخت، ترنج با سر، عطف و حاشیه تیماج قهوه‌ای.

۱۴۳ برگ؛ ۲۰/۵×۱۵/۵ سانتی متر؛ ۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۸۲].

۱۳۷۵۸

هدایة المحدثین الی طریقة المحمدین (رجال - عربی)

از: شیخ محمد امین بن محمد علی کاظمی (قرن ۱۱ ق)

کتابی است در تمییز مشترکات رجال و روات شیعه که مؤلف به عنوان شرحی بر باب دوازدهم کتاب «جامع المقال» استادش فخرالدین طریحی [الذریعه ۷۳/۵] با استفاده از کتاب «منتقی الجمان» شیخ حسن صاحب معالم نگاشته و در سال ۱۰۸۸ به پایان رسانیده است. او کتابش را در سه قسم (۱ - مشترکین در اسم ۲ - مشترکین در کنیه ۳ - مشترکین در نسب و لقب) قرار داده است. این کتاب با تحقیق مهدی رجائی به‌وسیلهٔ کتابخانهٔ آیةالله مرعشی در سال ۱۴۰۵ ق. در قم به چاپ رسیده است.

[مجلس ۳۲۲/۴؛ دانشگاه ۲۰۶۷/۱۱؛ الذریعه ۱۹۰/۲۵؛ مرعشی ۱۲۵/۸، ش ۲۹۳۱؛ معجم المطبوعات العربیة، رفاعی ص ۳۲۴].

آغاز: «الحمدللّه الّذی انقذنا من شفا جرف الظنون و الاوهام... و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی... نظرت فی الکتاب المسمی بجامع المقال فیما سلف باحوال الحدیث».

انجام: «کما حکم... الصدوق بصحة طریق الصدوق الی اسماعیل بن ریاح و طریق الحسین بن زید و طریق الحارث بن المغیرة فهذا ما اردنا ایراده... و الائمّة المعصومین الاطیاب الهداة».

نسخ زیبا؛ بی‌کا، ۱۲۳۹؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی.

۵۷ برگ؛ ۲۰/۵×۱۴/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۹۱].

﴿ ۱۳۷۵۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ قصص الانبیاء (فارسی)

در نسخهٔ حاضر قصه‌های انبیا علیهم السلام به صورت پراکنده در چند جای نسخه تحریر شده بدین ترتیب:

قصه رسول الله صلی الله علیه و آله «۱ ر ـ ۱۷ ر»

قصهٔ حضرت ایوب و زکریا علیهما السلام «۴۱ پ ـ ۴۴ پ»

قصهٔ چند پیامبر «۱۷۹ ر ـ ۱۸۶ ر»

قصهٔ نوح و حضرت عزیر علیهما السلام «۱۹۴ ر ـ ۲۴۰ ر»

۲ ـ رقعه در تأیید سیادت سادات، تحریر شده در ۱۵۵ ق «۱۷ پ ـ ۱۸ ر»

۳ ـ داستان ابراهیم ادهم «۱۸ پ ـ ۱۹ ر»

۴ ـ غزلی از موجی، «۱۹ پ»

ـ برگ‌های ۲۰ و ۲۱ سفید است.

۵ ـ کتاب دیات (جنایات) «۲۲ ر ـ ۴۱ ر» (فقه ـ فارسی)

از: ؟

مختصری در دیات که مؤلف از کتاب‌های فقهای شیعه ترجمه نموده است.

آغاز: «جنایات وارده بر سر انسان ـ هرگاه ضرب به پوست و گوشت به استخوان رسیده باشد اوّلاً قصاص محقق است و بعد از تراضی طرفین موضحه می‌باشد».

انجام: «و اگر چنبره یک طرف گردن کسی را بشکند و به اصلاح آید چهل دینار می‌دهد و هر دو طرف چنبره را بشکند هشتاد دینار می‌دهد وبعضی بارش قائل شده‌اند».

۶ ـ تاریخ امام حسین علیه السلام «۴۵ ر ـ ۶۳ ر» (مقتل ـ فارسی)

از: ؟

مختصری است در شرح زندگانی امام حسین علیه السلام که مؤلف برای منبرهای خود تهیه نموده است.

آغاز: «حمد و ثناء مخصوص شاهنشاهی است که در دار دنیا دوستانش مقهور».

انجام: «غبار سرخی پیدا شد... عذاب الهی بر زمین نازل می‌شود آه واویلا».

۷ـ ابصار المستبصرین «۶۴ر ـ ۱۰۰ ر» **(اعتقادات ـ فارسی)**

از: عبدالوهاب بن عبدالرحمن شیرازی دبیلی هندی (قرن ۱۲)

[مجلس ۲۳۱/۲۶، ش ۷۷۴۲/۱]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۸ـ خطبهٔ عربی «۱۰۱ ر ـ ۱۰۱ پ»

۹ـ تفسیر ترجمان طبری «۱۰۲ ر ـ ۱۷۸ پ» **(لغات قرآن ـ فارسی)**

از: محمد بن رضا طبری

مختصری است در شرح و ترجمهٔ لغات مشکل قرآن کریم به ترتیب سور. این کتاب را مؤلف به درخواست یکی از دوستان خود نوشته است.

نسخه‌ای دیگر از این ترجمان با تفاوت‌هایی اندک در همین کتابخانه موجود است و در آنجا نام مؤلف کتاب محمدکاظم بن محمد شفیع دارالمرزی یاد شده. او همان مؤلف ارشاد الصبیان در ترجمان کلمات قرآن است.

[مجلس ۲۴۴/۲۳ و ۲۴۵].

آغاز: «ستایش خداوندی را سزاست که آفرید و بخشید... سوره فاتحةالکتاب در مکّه نازل شد به دلیل آنکه در نماز واجب است».

انجام: «الجنّه پریان الناس آدمیان و کلمهٔ من الجنة متعلّق است به یوسوس معنی آن است که وسوسهٔ خناس در صدور از جانب پری و آدمی است».

۱۰ـ شأن نزول سورهٔ یوسف «حاشیهٔ ۱۷۸ ر ـ ۱۸۶ ر» **(فارسی)**

از: امام رکن‌الدین مسعود مشهور به امام‌زاده

در دیباچه آمده : در سبب نزول این سوره علماء تفسیر را اقوال است... و از جمله وجهی نادر این است که این سوره جهت تسلی‌خاطر اشرف حضرت رسالت نازل شد بعد از استماع واقعه امام حسن و امام حسین علیهما السلام... و این واقعه به همان عبارت امامزاده... در حیز تحریر درمی‌آید.

آغاز : «دیگر از زمرهٔ انبیاء فرقه اصفیاء».

۱۱ ـ تفسیر سوره کافرون «۱۸۷ ر ـ ۱۸۸ ر»

آغاز : «مفسران گفته‌اند که این سوره در حق جماعتی از قریش آمد چون حارث».

پایان : «بگو ربی الله و دینی الاسلام».

پس از پایان تفسیر طریقهٔ ختم آیه و من یتق الله در یک صفحه.

۱۲ ـ جدول تاریخ ۱۴ معصوم «۱۸۹ پ ـ ۱۹۰ ـ ر»

در عنوان جدول بزرگ آمده «بحسب الروایات و احادیث صحیح... فی ۱۲۷۵».

۱۳ ـ داستانهای انبیا و اهل‌بیت «۱۹۴ ر ـ ۲۴۰ ر»

حکایات به شیوهٔ عامیانه از آن جمله این بیت رباعی از مصنف :

الله و محمد و علی گر دانی | هرگز نکشی بلای سرگردانی

درمان مطلب به غیر ایشان ای دل | هرجا که اسیر و مبتلا درمانی

نسخ و نستعلیق؛ رسالهٔ اول نادعلی، ۱۲۶۰؛ رسالهٔ پنجم محسن، ۱۲۵۷؛ رسالهٔ نهم تنبرعلی اسیاوکی خلف رجبعلی، شب سه شنبه ۲۴ جمادی‌الاولی ۱۲۶۰ به خواهش آخوند ملّا نادعلی؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف و مشکی؛ در آخر نسخه خرید نسخه در شوال ۱۳۱۸ در حرم حضرت معصومه علیها السلام از ابن الرضا کفاش قمی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۲۴۱ برگ؛ ۱۷×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۱۸ ـ ۲۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۹].

﴿ ۱۳۷۶۰ ﴾

مجموعه

۱ ـ تحفة الغرائب «۱ ر ـ ۱۱ پ» **(علوم غریبه ـ فارسی)**

از : محمد بن شیخ محمد هروی (قرن ۱۳)

دوازده باب است در خواص آیات قرآن کریم و حصول حوایج شرعیه با ادعیه و حرزها.

[الذریعه ۴۵۶/۳؛ مرعشی ۱۱۸/۱۶، ش ۶۱۱۵ آغاز نسخهٔ ما با آن اندکی تفاوت دارد؛ این کتاب در حاشیهٔ منتخب الختوم به چاپ رسیده است].

آغاز نسخه : «تبارک و تعالی و تقدّس که کلام مجید و فرقان... و سرگشتگان بادیهٔ جهل و ضلالت».

انجام : «و صل علی جمیع اخوانه من النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین».

۲ ـ صحیفه الرضا = مسندالرضا «۱۳ پ ـ ۵۰ پ» **(حدیث ـ فارسی)**

منسوب به : امام علی بن موسی‌الرضا علیه السلام

به شمارهٔ [۱۲۳۵۴] مراجعه شود. در آغاز نسخهٔ حاضر سند امین‌الاسلام فضل بن حسن طبرسی (متوفای ۵۴۸ ق) به این کتاب ذکر شده است. راوی این کتاب را در روز پنج‌شنبه اول رجب ۵۲۹ از طبرسی شنیده و طبرسی آن را در سال ۵۱۰ در قبهٔ مرقد امام رضا علیه السلام از شیخ عبدالله بن عبدالکریم قشیری و او از ابوالحسن علی بن محمد بن علی حاتمی زوزنی در سال ۴۵۲ و او از ابوالحسن احمد بن محمد هارون زوزنی و او از ابوبکر محمد بن عبدالله بن محمد حفدة بن حمزه نیشابوری در سال ۳۳۷ و او از ابوالقاسم عبدالله بن احمد بن عامر طائی بصری و او از پدرش در سال ۲۶۰ و او از علی بن موسی‌الرضا علیه السلام در سال ۱۹۱ ق. از پدرانش روایت می‌کند.

این رساله به وسیلهٔ استاد دکتر حسین علی محفوظ در سال ۱۳۳۷ ش در تهران به چاپ رسیده است.

۳ـ کلمات طریفه «۵۱ پ ـ ۶۴ پ» **(عربی)**

از: ملا محسن بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

صد کلمه است با عناوین «ایقاظ و اشاره»، در پاره‌ای از مسائل اعتقادی که تألیف آن در سال ۱۰۶۰ ق. به پایان رسیده است. [**الذریعه ۱۱۶/۱۸؛ مرعشی ۷۵/۴، ش ۱۲۷۴**].

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام است.

آغاز: «سبحان الذی خلق الانسان من طین ثم جعل نسله... امّا بعد فیقول الفقیر الی الله فی کل موطن... هذه کلمات طریفة و مقالات شریفة فیها ایقاظات».

انجام: «ان کان غرض احدهم من هذه الریاسة ترویج الدین و تایید المؤمنین فلینبذ هذا الحطام الی اخیه و یسدّد فاه من القول فیه و لیعنه علی امره یتماشاه لیتأید».

۴ـ الدرر المنتخب «۶۶ پ ـ ۳۴۶ ر» **(حدیث ـ عربی)**

از: ؟

منتخبی است از کتاب بحارالانوار علامه مجلسی پیرامون حالات و زندگی‌نامهٔ ائـمه معصومین علیهم‌السلام. این منتخب با همان الفاظ بحارالانوار بدون شرح و توضیحی ذکر شده است.

انتخاب بحارالانوار مجلسی با نام «درر البحار المنتخب من بحارالانوار» از دو تن از علما می‌شناسیم: ۱ ـ از نورالدین اخباری بـرادرزادهٔ فـیض [الذریـعه ۱۱۹/۸]. ۲ ـ از محمدتقی بن محمد خوئی [فهرست مجلس ۲۱۴/۱۵]. نسخهٔ حاضر گویا یکی از این دو کتاب است.

نسـخهٔ حـاضر جلد دوم از بـاب مـاجاء فـی تـاریخ ولادة امـیرالمـؤمنین عـلی بـن ابی‌طالب علیه‌السلام تا آخر فضایل بارگاه امام حسین علیه‌السلام را شامل بوده و از آخر ناتمام است.

آغاز: «الحمدللّه الّذی اذا سأله [عبد] اعطاه و اذا امل ما عنده بلغه مناه... امّا بعد فهذا المجلد الثانی من کتاب درر المنتخب باب ماجاء فی تاریخ ولادة امیرالمؤمنین علی بن

ابی‌طالب علیه السلام و کرامة میلاده و سبقه الی الاسلام واشتقاق اسمه من اسم الله تعالی و کثرة اسمائه و کناه و بعض فضائله و کراماته و مناقبه و شجاعته و بأسه و کرمه و سخائه و محبة النبی له و جمل احواله علیه الصلوة و السّلام و ذکر بعض احوال ابی‌طالب علیه السلام و اشعاره فی مدح الرسول و دعاء الرسول له و انه علیه السلام اعان رسول الله صلی الله علیه و آله بنفسه و...».

انجام نسخه : «فان موسی بن عمران علیه السلام سأل الله أن یأذن له فی زیارة قبر الحسین بن علی فاذن مهبط من اسماء... و صلیت الصبح و اقبلت مسرعاً مخافة اهل الشام».

حواشی نسخه :

۵ـ خواص و اسرار نادعلیاً مظهر العجایب «حاشیهٔ ۱۳ پ ـ ۱۹ پ» (فارسی)

شرح و تفسیری است پیرامون عبارت مشهور «ناد علیاً...» و بیان خواص و اسرار آن.

آغاز : «این رساله‌ای است مشتمل بر بعضی خواصّ و اسرار این کلمات تامات که از جبرئیل امین صادر شده است که ناد علیاً... و سبب نزول این کلمات آن است که».

انجام : «ده روز هر روز هزار نوبت بخواند از شرّ دشمنان انشاءالله ایمن گردد».

۶ـ مناجات نامه = الهی نامه «حاشیه ۲۰ ر ـ ۲۶ ر» (فارسی)

از : خواجه عبدالله انصاری

به شمارهٔ [۱۳۵۰۶] مراجعه شود.

آغاز :

ای ز درت خستگان را بوی درمان آمده　　یاد تو مر عاشقان را مونس جان آمده

انجام : «بوقت نیم شبی که بگوید الهی هزار همچو تو از خانمان براندازد».

نسخ؛ رسالهٔ اول عبدالرزاق خراسانی، ۲۱ ربیع‌الثانی ۱۲۹۶ طهران؛ رسالهٔ ششم همو، ۱۲۹۵؛ عناوین رسالهٔ اول شنگرف، نشانی‌ها مشکی؛ جلد : تیماج، زیتونی، مجدول.

۳۴۷ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ ۸ و ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۴۸].

﴿ ۱۳۷۶۱ ﴾

دلائل الدین (اعتقادات ـ فارسی)

از : ملا عبدالله بن محمدهادی هرندی اصفهانی (۱۲۵۶ ق)

رسالهٔ مفصلی است در اعتقادات و امامت در سه جلد با این عناوین :

جلد اول : در توحید و عدل و حسن و قبح عقلی و نبوت شامل نه باب [مرعشی ۳۳/۹، ش ۳۲۳۸ که نسخه‌ای از جلد اول معرفی شده است].

جلد دوم : در اثبات امامت علی علیه‌السلام تا امام باقر علیه‌السلام شامل نه باب [منزوی ۹۴۳/۲؛ نسخه‌های خطی فارسی، دفتر پنجم ص ۴۲۸].

جلد سوم : اثبات خلافت امام صادق علیه‌السلام تا امام زمان علیه‌السلام.

نسخهٔ حاضر جلد سوم کتاب است شامل یک مقدمه و نه باب و یک خاتمه.

[الذریعه ۲۵۰/۸؛ منزوی ۹۴۳/۲؛ سپهسالار ۴۵۸/۴ (جلد سوم)؛ مرعشی ۴۷/۷، ش ۲۴۵۰ (جلد سوم)].

آغاز : «الحمدللّه الّذی شرح صدورنا بنور العرفان و نوّر قلوبنا بقبول شرائط الایمان... امّا بعد این جلد سیّم از کتاب دلائل الدین است که در اثبات خلافت امام ششم تا آخر ائمّه انام... مقدمه، هرگاه صاحبان عقول در احوال هر رسول تأمل تام کنند».

انجام نسخه : «مافات مضی و ما سیأتیک فاین قم... مجال کار در همین حال است نه در ماضی و استقبال پس استعجال باید نمود چنانچه از ائمّهٔ دین مروی است که فرموده‌اند».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در اواخر نسخه ترجمه فارسی دعای ندبه در لابلای سطور به شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، مشکی، سوخت، ترنج مذهب با سر با نقش گل و بوته.

۲۶۸ برگ؛ ۲۰/۵×۳۰ سانتی متر؛ ۲۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۰].

﴿ ۱۳۷۶۲ ﴾

بهجة الحدائق **(شرح نهج‌البلاغه ـ عربی)**

از: علاء الدین محمد بن ابی تراب گلستانه (۱۱۱۰ ق)

مختصری است از شرح کبیر مؤلف بر نهج‌البلاغه که به نام «حدائق الحقایق» موسوم است. **[الذریعه ۱۶۱/۳؛ مرعشی ۲۶۶/۳، ش ۱۰۸۹].**

نسخهٔ حاضر از آغاز کتاب تا خطبه «و من کلام له و قد ارسل رجلاً من اصحابه یعلم له علم قوم من جند الکوفه... فقال بعداً لهم کما بعدت ثمود» را شامل است.

آغاز: «الحمدللّه الّذی ابلج نهج‌البلاغة فی مناهج البلاغ لیکون للمستبصرین علماً مستنیرا... امّا بعد فیقول العبد المرتجی صفح ربه و غفرانه... انی لما فرغت من تألیف».

انجام: «قد ذکرها الشارح عبدالحمید بن ابی‌الحدید فیشرح قوله‌عليه‌السلام قبح الله مصقلة فعل فعل السادة و فر فرار العبید تم الشطر الاول من کتاب بهجة الحدائق».

نسخ (عبارات نهج‌البلاغه معرب)؛ بی‌کا، ۱۶ جمادی الاول ۱۲۸۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «محمد حسین گلستانه»؛ جلد: تیماج، سرخ، سوخت، ترنج با سر با نقش گل، مجدول گرهی.

۲۴۱ برگ؛ ۱۹×۳۰ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۱].

﴿ ۱۳۷۶۳ ﴾

منهاج الامة = شرح الروضة البهیة **(فقه ـ عربی)**

از: میرزا محمد نصیر بن مولی احمد نراقی (۱۲۷۳ ق)

شرح مفصلی است بر «شرح اللمعة الدمشقیة» شهید ثانی، با عناوین «قوله ـ قوله».

[الذریعه ۲۹۶/۱۳ و ۱۵۷/۲۳؛ فهرست نسخ خطی مدرسهٔ نواب ص ۴۷۹، ش ۵۷ ـ ۵۹ که سه نسخه از این شرح (جلد اول و دوم و چهارم) در آن معرفی شده است].

نسخهٔ حاضر از نیمه‌های «کتاب التجارة» تا آخر «کتاب المساقاة» را شامل است.

آغاز نسخه : «فی الاختصاص و الثالث بان ذلك عرف خاصّ طار علی اللغة فی تلک الهیئة کالدابة المخصوصة ببعض الحیوانات فانه لا یخرج غیرها من امثلة اشتقاقها عن الوضع قوله و لو نقصت بالولادة ضمن نقصها مضافا الی ما تقدّم من الامور المذکورة فان نقصت و هی تحت ید المشتری بلاخلاف بینهم لان علیه ان یردها کما اخذها».

انجام : «قوله مع اصالة بقاء غیره عرفا، اخرجه من ملکه فی ملکه و تفصیل تمام الاستدلال علی ذلک یطلب فی مباحث التنازع فی المزارعة... والاصح هو الاول بتحقیق ما سبق فی بحث المزارعة قد تم هذا الکتاب المستطاب و لم اطلع علی اوله بل اول اوله و هو کتاب الطهارة من شرح اللمعة و لم ادر هل شرحه و هو مفقود و کان شارحه الفاضل المحقق و النحریر المدقق السیّد السند و البحر المستند مولانا الامجد الحاج محمد نصیر بن احمد النراقی».

نسخ؛ ابراهیم بن علی‌اکبر الرضوی، ۱۳۳۱؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۲۵۹ برگ؛ ۲۵×۳۳ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۳].

‹ ۱۳۷۶۴ ›

قطب رحی الوجود **(تاریخ امام علی علیه‌السلام ـ فارسی)**

از : سید حسین فهیم سلطان قدسی شریفی (قرن ۱۴)[۱]

زندگانی حضرت علی علیه‌السلام است در سی و شش بخش کوتاه، این کتاب را مؤلف هنگامی که در اواخر عمر خود در مشهد عزلت گزیده بود در ۱۳ مهر ۱۳۲۹ تألیف نموده و در اثنا، اشعاری از خود به فارسی آورده است. فهرست بخش‌های آن چنین است :

۱ـ او خود را چنین معرفی می‌کند : سید حسین فهیم سلطان قدسی شریفی فرزند میرزا تقی‌خان مستوفی قاجاریه فرزند میرزا محمد مستوفی فرزند میرزا تقی وزیر فرزند میرزا شریف وزیر فرزند آقامحمد فراهانی وزیر شاه طهماسب اول.

۱ ـ پدر ۲ ـ اسم مبارک ۳ ـ کنیه ۴ ـ القاب ۵ ـ نقش نگین ۶ ـ شمایل مبارک ۷ ـ باروری مادر ۸ ـ موقع وضع حمل ۹ ـ کفالت ۱۰ ـ علی را پیغمبراکرم تربیت کرد ۱۱ ـ علی عمرانی ۱۲ ـ رَوِش ۱۳ ـ علم ۱۴ ـ نظر حضرت ۱۵ ـ بردباری و صبر ۱۶ ـ عفو و گذشت ۱۷ ـ زهد ۱۸ ـ... ۱۹ ـ عدالت ۲۰ ـ عبادت ۲۱ ـ شجاعت ۲۲ ـ فصاحت ۲۳ ـ جود و سخا ۲۴ ـ تدبیر و سیاست ۲۵ ـ زوجات و اولاد ۲۶ ـ حکومت ۲۷ ـ جنبه عرفانی ۲۸ ـ و علیٰ سِرّ الاسرار ۲۹ ـ المهندس فی غیوب اللاهوتیة ۳۰ ـ... ۳۱ ـ صورت الامانیة الالهیة ۳۲ ـ مادة العلوم الغیر المُتناهیة ۳۳ ـ الظاهر بالبرهان الباطن ۳۴ ـ حقیقة النقطة البائیة ۳۵ ـ نیرنگ دشمن و انتخاب احمقانه ۳۶ ـ آخرین نماز.

آغاز: «الحمدللّه الّذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا اللهم انی لو وجدت شفعاء اقرب... و بعد چنین گوید عبد ذلیل... که مدّتی به فکر بودم کتابی راجع».

انجام:

نور [او] از یمن و یسر و تحت و فوق	بر سر و بر گردنم چون تاج و طوق
من ندارم غیر حیدر ملجأی	تا به فریادم رسد در بی‌کسی

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول مشکی، عناوین مشکی؛ جلد: کاغذی آبی.

۶۴ برگ؛ ۱۴×۲۲ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۵].

﴿ ۱۳۷۶۵ ﴾

دلائل الاحکام فی شرح شرائع الاسلام (فقه ـ عربی)

از: سید محمد ابراهیم بن محمدباقر قزوینی (۱۲۶۲ ق)

شرح استدلالی است با عناوین «قوله ـ قوله» بر کتاب «شرایع الاسلام» محقق حلی.

[الذریعه ۲۳۹/۸؛ مرعشی ۳۴۰/۱۲، ش ۴۷۷۶/۲].

نسخهٔ حاضر از کتاب طلاق تا آخر کتاب اطعمه و اشربه را شامل است.

آغاز نسخه : «بسمله، قوله القسم الثالث، من الاقسام الاربعة التی بنی علیها الکتاب».

انجام نسخه : «فانه یجوز الاکل من بیوت المذکورین مع حضورهم و غیبتهم و ان لم یعلم رضاهم و اذنهم بلاخلاف یعرف و یدل علیه النصوص کما یأتی اذا عرفت ذلک فهنا امور الاوّل».

نسخ؛ بی‌کا، رجب ۱۲۵۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده، با حواشی مختصر به امضاء «منه» و «منه قدّس سرّه»؛ در اول نسخه نوشته‌ای از شاگرد مؤلف به تاریخ ۱۸ جمادی ۱۲۹۳؛ جلد : تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، مجدول گرهی.

۱۹۱ برگ؛ ۲۱×۳۱/۵ سانتی متر؛ ۳۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۶].

۱۳۷۶۶

دلائل الاحکام فی شرح شرائع الاسلام (فقه ـ عربی)

از : سید محمد ابراهیم بن محمدباقر قزوینی (۱۲۶۲ ق)

به شمارهٔ [۱۳۷۶۵] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر از کتاب اجاره تا آخر کتاب الرضاع را شامل است.

آغاز نسخه : «کتاب الاجارة هی لغة الاجرة و هی کری الاجیر لا مصدر آجر».

انجام نسخه : «ذلك الی السفه عرفاً او الی الترف عرفا لتضییع المال حرم ذلک و الحمدلله اولا و آخراً... هذا آخر اقسام العقود و یتلوه القسم الثالث فی الایقاعات».

نسخ؛ علی بن مهدی الخراسانی، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر، داخل ترنج عبارت «یا قاضی الحاجات یا کافی المهمات»، مجدول گرهی.

۲۱۷ برگ؛ ۲۱×۳۱/۵ سانتی متر؛ ۳۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۷].

﴿ ۱۳۷۶۷ ﴾

دلائل الاحکام فی شرح شرائع الاسلام **(فقه ـ عربی)**

از : سید محمد ابراهیم بن محمدباقر قزوینی (۱۲۶۲ ق)

نسخهٔ حاضر از کتاب زکات تا آخر کتاب العاریه را شامل است.

آغاز نسخه : «بسمله، قوله کتاب الزکوة هی لغة، تطلق علی النموّ و غیره و شرعا صدقة راجحة مقدرة».

انجام نسخه : «و لو مات المستعیر ففی کون مؤنة الرد فی ترکته ام علی المعیر اذ المال فی ید الوارث امانة شرعیة وجهان تم بالخیر».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی به امضاء «منه قدّس سرّه»، مقابله و در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر و عبارت «یا قاضی الحاجات یا کافی المهمات» در داخل ترنج، مجدول گرهی.

۲۳۳ برگ؛ ۲۱×۳۰/۵ سانتی متر؛ ۳۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۵۸].

﴿ ۱۳۷۶۸ ﴾

دیوان ادیب پیشاوری **(شعر ـ فارسی)**

از : سید احمد بن شهاب الدین رضوی (۱۳۴۹ ق)

نسخهٔ دیگری از دیوان ادیب پیشاوری در جلد ۲۶، صفحهٔ ۴۱۰، شمارهٔ ۷۹۳۱ معرفی گردید. نسخهٔ حاضر این بخش‌ها را شامل است :

۱ ـ قیصرنامه «ص ۲ ـ ۷۴۰»

[مجلس ۳۷/۱۷؛ منزوی ۳۰۵۰/۴؛ الذریعه ۲۲۶/۱۷].

آغاز :

نگـارندهٔ کـارنامهٔ بـوش	بهریک منش داد دیگر روش
از این گونه گون جانور کافرید	بدین داد آنچه در آن نافرید

انجام:

که در عشق هرگز نباشد دوئی　　بدر بر نظر پردهٔ جادوئی
چو بر سرو و گل گشت دلباخته　　بجان شد پسر بلبل و فاخته

۲ـ قصاید «ص ۷۴۲ ـ ۹۷۶»

آغاز:

تا نمود آن حلقه‌های زلف چون عنبر مرا　　کرد اندر یال و گردن عنبرین چنبر مرا
یکتنه آمد براهم پیش و گفتم لشکری　　پیش آمد با هزاران دشنه و خنجر مرا

۳ـ مخمس «ص ۹۷۷ ـ ۹۷۹»

انجام:

غیرت دین است نه خشم و غضب　　با نفس سرد و دل ملتهب
گفتن من های رب و وای رب　　خامگه و صبحدم و نیمشب

کوری این افعی عالم گزای

نسخ؛ صفحات «۸۶۰ ـ ۸۹۹» به خط شاعر و بقیهٔ دیوان به خط عبرت نائینی؛ بی‌تا [قرن ۱۴ ق]؛ عناوین لاجوردی؛ با حواشی به خط شاعر؛ جلد: مقوائی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۹۷۹ صفحه؛ ۱۵×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۶۶].

﴿ ۱۳۷۶۹ ﴾

فرهنگ عربی به فارسی

از: ؟

لغت نامهٔ مختصر عربی به فارسی است به ترتیب حروف تهجی و هر حرف در سه بخش (مفتوحه، مکسوره، مضمومه). گویا مؤلف همان کاتب نسخه، عبدالحمید بن کربلائی فتح‌الله است.

آغاز نسخه : «اضعاف دوچندان املاک ملکها امثال و اشباه و اشکال هم مانندگان».

انجام : «راتق و فاتق آنکه گشادن بدست او باشد ـ عامر و غامر آباد و ویران والله اعلم بالصواب تمت اللغات بعون الملک الوهاب در هنگامی که... بدعای خیر یاد نماید».

نستعلیق؛ عبدالحمید بن کربلائی ابوالفتح، پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۲۴۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه تیماج.

۵۱ برگ؛ ۱۴/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۷۱].

﴿ ۱۳۷۷۰ ﴾

کتابچه دستورالعمل جمع و خرج ارض اقدس و ولایات تابعه

در این کتابچه جمع خرج خراسان خصوصاً مشهد مقدس و ولایات تابعه در سال ۱۳۲۵ ق. ذکر شده است. در آن اسامی علما و روضه‌خوانان و سایر مستخدمین حرم مطهر امام رضا علیه السلام با مقرری هر یک ثبت شده است.

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۴۳ برگ؛ ۲۰×۳۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۱۷].

﴿ ۱۳۷۷۱ ﴾

مجموعه

۱ ـ منطق الطیر «۱ ر ـ ۱۵۰ ر» **(شعر عرفانی ـ فارسی)**

از : فریدالدین ابراهیم بن اسحاق عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

[مجلس ۳۳۸/۲۵، ش ۷۳۵۷/۳] نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

جملهٔ عالم بتو بینم عیان   وز تو در عالم نمی‌بینم نشان

انجام:

شوخی و بی‌شرمی ما در گذار　　شوخی ما پیش چشم ما میار

۲ـ اختیارات ایام، منظومه در... «۱۵۰ ر ـ ۱۵۱ ر»　　(شعر ـ فارسی)

از: ؟

بابی است از منظومه‌ای پیرامون کارهای شایسته و ناشایسته در هر برج.

آغاز:

هر گهی کاید نیفتد بر خدایی لم یزل　　جرم مه در خانهٔ مریخ یعنی در حمل

نیک باشد هم سفر هم دیدن روی امیر　　جامه پوشیدن حریر و صید افکندن به تیر

انجام:

لیک در دی نیک باشد دیدن اشراق نیز　　کوری چرخ کهن پوشیده از نو چار چیز

هم کلاه و هم قباء و هم کمر هم پیرهن　　آنچه در تن باشد آنرا جملگی بخشی بمن

۳ـ روشنایی‌نامه «۱۵۱ پ ـ ۱۶۳ ر»　　(مثنوی ـ فارسی)

از: ناصر خسرو علوی قبادیانی (قرن ۵ ق)

[مجلس ۵۶/۸ و ۲۱۳؛ منزوی ۲۸۴۲/۴؛ الذریعه ۲۷۲/۱۱؛ مشار ۲۶۹۵/۲].

آغاز:

بنام کردگار پاک داور　　که هست از وهم و عقل و خاک برتر

همو اول همو آخر ز مبدا　　نه اول بود نه آخر مر او را

انجام:

سخن در خاطر من راست بنگار　　خطایی بر زبان بنده کمدار

بدین نادانی و عجزم ببخشای　　مرا از لطف راه راست بنمای

۴ـ دوازده امام «۱۶۳ پ ـ ۱۶۵ ر»　　(فارسی)

مقاله‌ای است ادبی در مدح ائمه علیهم‌السلام.

آغاز: «حمد بیحد ذاتی‌را که از عرش نامهٔ معرفت خود بخاصان فرش خاک فرستاد».

۵ـ دعای پادشاهان «۱۶۴ پ ـ ۱۶۵ ر»

نستعلیق؛ رسالهٔ اول سلامی، غرهٔ ذی‌حجهٔ ۹۵۲ در شهر سیروز؛ رسالهٔ سوم اواخر ذی‌حجّهٔ ۹۵۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی توضیحی؛ در اول نسخه تملک علی رضا بن مصطفی بن علی با مهر مدور «علی‌رضا ولد مصطفی مطهری»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج، مجدول.

۱۶۵ برگ؛ ۱۰/۵×۱۵/۵ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۷۶].

﴿ ۱۳۷۷۲ ﴾

شرح فقه کیدانی **(فقه حنفی ـ عربی)**

از: شمس الدین محمد خراسانی قهستانی[۱] (۹۶۰ ق)

شرح مختصری است بر «فقه کیدانی» تألیف لطف الله نسفی معروف به فاضل کیدانی در فروع حنفی. این شرح مانند اصلش شامل نه فصل و هشت باب است.

این کتاب در تاشکند در سال ۱۸۹۳ م. به چاپ رسیده است.

[سرکیس ۱۵۳۳/۲ و ۱۵۸۱].

آغاز دیباچه: «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله أجمعین اعلم بأنّ العبد مبتلی بین ان یطیع الله تعالی فیثاب و بین ان یعصیه فیعاقب».

آغاز شرح: «الحمدللّٰه الّذی رفع قاعدة الفقه حتّی وفقنا علی مراد خیر التابعین».

انجام: «و لعل هذا الیسیر نافع للانام بحرمة النبی علیه الصلوة و السّلام ما انجرّ الافتتاح بالاختتام... للخاطبین الراغبین من فحول الرجال لعلّه یتولد منهنّ اولاد من صوالحی الاعمال».

نستعلیق؛ بی‌کا، یوم العید ۱۱۰۷؛ برگ اول سر لوح مزدوج و برگ ۶ کتیبهٔ مذهب مرصع و داخل کتیبه بسمله، تمام صفحات جدول زرین و مشکی؛ با حواشی به امضاء «منه» و

۱ـ در آغاز نسخه نوشته شده که شارح مفتی بخارا بوده و در همان شهر در سال ۹۶۰ ق وفات نموده است.

حواشی دیگر؛ در اول نسخه تملک محمد القاضی بدارالخلافة المدعو به شیخ‌زاده و تملک سید حسین و تملک ابراهیم و تملک احمد و مهر بیضوی به سجع «السیّد علی یکتا ١٢٨٩»؛ جلد : مقوائی، روغنی، عطف تیماج، لولادار.

٦١ برگ؛ ١٢/٥×٢٠ سانتی متر؛ ١٧ سطر؛ [ثبت ٨٧٦٧٨].

﴿ ١٣٧٧٣ ﴾

فرائد الاصول (عربی)

از: شیخ مرتضی بن محمدامین انصاری (١٢٨١ ق)

نسخهٔ حاضر المقصد الثالث فی الشک تا آخر قاعدهٔ لاضرر را شامل است.

نسخ؛ شنبه غرّه ربیع‌الثانی ١٢٦٨ طهران؛ نشانی‌ها مشکی؛ در حاشیه و میان سطور تصحیح شده، عباراتی خط خورده و تغییر داده شده؛ در اول نسخه مهر بیضوی «حسن بن علی الحکیم» فرزند آقا علی مدرس؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

٩٦ برگ؛ ١٥×٢١ سانتی متر؛ ١٩ سطر؛ [ثبت ٤٩٢٣٥].

﴿ ١٣٧٧٤ ﴾

مجموعه

١ ـ شرح مقدمة الصلوة سمرقندی «١ پ ـ ٨ ر» (فقه حنفی ـ عربی)

از: ؟

ابولیث نصربن محمد احمد سمرقندی حنفی (٣٧٣ ق) رساله‌ای با عنوان مقدمة فی الصلوة دارد که نسخه‌های آن بسیار است. براین رساله شرح‌هایی نوشته‌اند که برخی از این شرح‌ها در کشف‌الظنون یاد شده است. نسخهٔ حاضر شرحی است بر مقدمهٔ ابولیث که نسخهٔ دیگر آن در فهرست برلین با شمارهٔ ٣٥١٠ شناسانیده شده است. بر پشت برگ اول رساله با خط کهنه نوشته شده «حاشیة مقدمة الغزنوی» [سزگین ٤٤٨/١؛ کشف‌الظنون ١٧٩٦/٢].

آغاز : «فصل قوله بان الصلوة فریضة یعنی الصلوة فی اللغة عبارة عن الدعاء فی

الشریعة عبارة عن اسم الافعال المخصوصة قوله قائمة یعنی دائمة مادامت السموات».
انجام : «و المسح علی الخفین و صلوة العیدین یعنی من خالف هذین الشیئین فهو مبتدع».

۲ ـ مقدمة الغزنوی فی فروع الحنفیة «۱۰ پ ـ ۴۸ ر» **(فقه حنفی ـ عربی)**
از : احمد بن محمد غزنوی حنفی (۵۹۳ ق)
مختصری است در احکام عبادات بر مسلک حنفی، تنظیم شده در هشت باب که باب اول آن در فضیلت علم و بعد چهار فصل در شرح حال ابوحنیفه و بعد احکام طهارت و سایر مسائل فقهی را بیان می‌کند. **[کشف الظنون ۱۸۰۲/۲؛ قاهره، فؤاد سید ۹۶/۳].**
آغاز : «الحمدللّه الّذی عمّ البلاد بنعمته و ارفاده و خص العباد بهدایته... امّا بعد فانی لمّا رأیت قصور همم النّاس فی طلب العلم و اشتغالهم بما لا یعنیهم و اعراضهم».
انجام : «و نسأله أن یختم لنا بالخیر و السعادة و الشهادة بفضله وجوده و کرمه إنه ذوالفضل و الاحسان و الکرم و الامتنان و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلّم تسلیماً کثیراً».

۳ـ احادیثی از حضرت پیامبر پیرامون فضیلت ذکر و قرائت و تعلم قرآن به نقل از کتاب الدعای سنن ترمذی «۴۸ پ ـ ۵۰ پ»

۴ ـ مناجات «۵۱ پ ـ ۵۲ پ»
آغاز : «الهنا تعاظمت علی الکبراء و العظماء فانت العظیم و تکرمت علی الفقراء فانت الکریم».

۵ ـ دعای اعظم که خواندن آن در روز جمعه مطلوب است «۵۲ پ ـ ۵۳ پ»
۶ ـ منیة المصلی و غنیة المبتدی «۵۴ پ ـ ۸۳ ر» **(فقه حنفی ـ عربی)**
از : سدیدالدین محمد بن محمد کاشغری (۷۰۵ ق)
مختصر معروفی است در فروع فقهی حنفی. **[کشف الظنون ۱۸۸۶/۲؛ سرکیس ۱۵۴۱/۲].**

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین... اعلموا وفقکم الله و ایانا ان انواع العلوم کثیرة».

انجام : «ولو قرأ و القمر اذا تلاها او قرأ افعیّنا بالشدید لا تفسد صلاته والله اعلم بالصواب».

۷ـ قصیدةُ انا الموجود فاطلبنی تجدنی به نقل از عبدالله بن عباس «۸۳ پ ـ ۸۴ ر»

نسخ؛ بی‌کا، تمام رساله‌ها با یک قلم مورخ صفر، رجب و رمضان ۸۵۰؛ عنوان «منیة المصلی» بر پشت برگ اول مناجات (برگ ۵۱ ر) به خط کاتب نسخه ثبت شده است؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ مقابله و تصحیح شده؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه گالینگور قهوه‌ای.

۸۴ برگ؛ ۱۷×۲۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۷۹].

﴿ ۱۳۷۷۵ ﴾

الفتاوی = فتاوی قاضیخان (فقه ـ عربی)

از : قاضیخان فخرالدین حسین بن منصور اوزجندی فرغانی (۵۹۲ ق)

مسائل فقهی را برای عمل عامه مردم گرد آورده و در ظهر چهارشنبه ۱۰ محرم ۵۷۸ تألیف آن را به پایان رسانیده است. [کشف الظنون ۱۲۲۷/۲؛ مرعشی ۳۷۱/۱۵، ش ۶۰۰۰].

نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب و تا باب الدعوی و البینات را شامل است.

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام اللّه علی رسوله محمد و آله أجمعین حمداً یقربنا الی مرضاة الله... فصل فی رسم المفتی ـ المفتی فی زماننا».

انجام نسخه : «فیبطل اجازة صاحب السفینة من الراکب لانه لابد للملاح من ان یکون فی السفینة و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف، بعضی از لغات در حاشیه معنی شده؛ در اول نسخه تملک درویش مصطفی شامی سنه ۱۱۰۲؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با نقش گل، مجدول.

۳۰۱ برگ؛ ۱۷/۵×۲۵/۵ سانتی متر؛ ۲۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۸۳].

﴿ ۱۳۷۷۶ ﴾

مجموعه

۱ ـ زهره و خالد = خالد و زهره «۱ ر ـ ۱۲۲ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: گوینده‌ای گویا با تخلص سبزی با شیوهٔ عامیانه

منظومهٔ مفصلی است در داستان‌ها و سرگذشت افسانه‌ای خالد فرزند دانای وزیر با زهره دختر پادشاه جهان‌آرا، که عاشق و معشوق هم بودند.

قهرمانانی که نامشان در این داستان تکرار می‌شود : زرانگیزشاه، قمطال شاه، عاشور فرنگی.

در این ابیات گویا تخلص شاعر آمده است : «برگ ۳۶ پ»

ایا سبزی از این تا چند گویی ... ز خالد زهره تو چیزی نجویی

مهار تن کرده‌ای در غم گرفتار ... سخن از دیگران آری تو در کار

آغاز:

شنیدستم به ایران بود شاهی ... به حال زیردستان .....

جهان‌آرای عادل بود نامش ... شده از عادلی .....

مدام اندر عدالت گستری بود ... ز رنج حال رعیت او .....

انجام:

ز فعل خویش دانم روسیاهم ... نباشد غیر او دیگر پناهم

غلط کارم درین دهر و درین کار ... خداوندا تو ستاری تو غفار

چه بخشایی به اندک جرم عصیان ... به بخشایم تو سبحانی تو سبحان

۲ ـ خواص آیات و اعمال به نقل از احادیث «۱۲۳ ر ـ ۲۰۱ ر» **(حدیث ـ فارسی)**

از: ملا محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)

در آغاز رساله نام مؤلف محمدباقر بن محمدتقی یاد شده و موضوع رساله دستور

اعمالی است که برای دنیا و آخرت فواید بسیار دارد.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز : «الحمدللّه ربّ العالمین و العاقبة للمتقین و صلاة و سلام علی اشرف انبیاء و المرسلین و خاتم النبیین محمد و عترة الطیبین الطاهرین... چنین گوید احقر عبدالله محمدباقر بن محمدتقی عفاءالله عن جرائمهما که این احادیث معتبر و اهل‌بیت رسالت‌پناه صلوات الله علیهم اجمعین معلوم می‌شود از حشر و نشر گذشتن از پول صراط مؤمنین و مؤمنات واجب لازم می‌شود چنانچه مرور نمایند و عمل کنند از برای دنیا و آخرت بسیار فائده دارد ثواب آیةالکرسی که هرگه یک بار بخواند حقّ تعالی گور بر وی فراخ گرداند».

انجام نسخه : «سبحان رب العرش العظیم سبحان الله ربّ العالمین الرحمن الرحیم و دیگر روایت است از خواجه فخرالدّین از علماء شریعت که با ایشان گفتند مرخدایرا».

نستعلیق؛ بی‌کا، رسالهٔ اول ۱۲۵۵؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات رسالهٔ دوم جدول شنگرف مشکی؛ جلد : تیماج، مشکی.

۲۰۱ برگ؛ ۱۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۵ ـ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۰۲].

﴿ ۱۳۷۷۷ ﴾

جنگ نظم و نثر **(فارسی)**

گویا از : محمد کاظم (زنده در ۱۲۱۲ ق)

جنگی است شامل مطالب نظم و نثر که ظاهراً توسط محمدکاظم در یزد در سال ۱۲۱۲ جمع‌آوری شده است. مطالب آن چنین است :

۱ ـ **فالنامهٔ امیرالمؤمنین**علیه‌السلام «ص ۷ ـ ۸» **(فارسی)**

۲ ـ **اشعاری از وحید** «ص ۹ ـ ۱۰»

۳ ـ **حکایتی** از مولوی و بایزید بسطامی «ص ۱۲»

۴ ـ **چند رقعه** و حرز در طلسم، قاعدهٔ استخراج اسم «ص ۱۲ ـ ۱۳»

۵ ـ **اشعاری** از ملا بنایی «ص ۱۴» حکایاتی به نثر فارسی «ص ۱۵ ـ ۲۶»

۶ ـ **اختیارات ایام ماه** «ص ۲۷ ـ ۳۲» **(فارسی)**

از : ؟

رسالهٔ مختصری است در بیان کارهایی که انجام آن‌ها در روزهای ماه شایسته و مطلوب است. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «روز چهارم نیکست برای زراعت و شکار کردن و عمارت بنا کردن».

انجام : «سیم : سلخ نیکست خرید و فروخت و تزویج کردن... و هر که قرض کند به روز، شب باز دهد».

۷ ـ **اختیارات ایام هفته** «ص ۳۳ ـ ۳۶» **(فارسی)**

مختصری است در بیان کارهایی که انجام آن‌ها در روزهای هفته مطلوب است.

ـ صفحات ۳۷ و ۳۸ سفید است.

۸ ـ **نامه‌ای به فارسی** که به یکی از امرا نوشته شده است «ص ۳۹ ـ ۴۲»

۹ ـ **پندهای ارسطو = اندرزنامهٔ ارسطو** «ص ۴۳ ـ ۴۵» **(فارسی)**

[منزوی ۱۵۵۲/۲، که در آن دو نسخه در مجلس معرفی شده است].

۱۰ ـ **لغز شیخ حسین عاملی** که به فرزندش شیخ بهایی نوشته، با جواب شیخ بهایی «ص ۴۶ ـ ۴۷»، داستان شیخ زین الدین «ص ۴۷» گفتاری از افلاطون «ص ۴۷»، چند حدیث و نامه و چند بیت شعر «ص ۴۸ ـ ۵۳»

۱۱ـ **چند ضرب‌المثل** به‌عربی که ادامهٔ‌آن در ص ۲۳۲ همین جنگ‌آمده‌است«ص ۵۴»

۱۲ ـ **حدیث کمیل** در معرفت نفس انسانی که از حضرت علی‌علیه‌السلام روایت نموده است «ص ۵۶»

۱۳ ـ **مطالب متفرقه** «ص ۵۷ ـ ۶۰»

۱۴ ـ **دیوان کلیم** (بخشی از غزلیات) «۶۱ ـ ۶۴» **(فارسی)**

از : میرزا ابوطالب کاشانی متخلص به کلیم (۱۰۶۱ ق)

۱۵ ـ **مطلبی** در احتجاج بر امامت علی علیه‌السلام «ص ۶۶ ـ ۶۸» **(عربی)**

۱۶ ـ **خطبهٔ نکاح** «ص ۷۰» **(عربی)**

۱۷ ـ **اشعار میرزا محمدحسین** برادر حاج محمدطاهر صراف در مدح سلطان القراء «ص ۷۱ ـ ۷۲» **(فارسی)**

۱۸ ـ **مطالب متفرقه**: چند حدیث، چند معمای منظوم، چند قطعه شعر «ص ۷۴ ـ ۸۹»

۱۹ ـ **منشآتی** در تاریخچهٔ اوضاع دربار عثمانی و پریشانی ینچری‌ها «ص ۹۲ ـ ۹۵»

۲۰ ـ **اشعاری** از صفی و حکیم رکنا «ص ۹۶ ـ ۹۷»

۲۱ ـ **مربع ترکیب** ضیاء اصفهانی[1] «ص ۹۸ ـ ۱۰۲» **(فارسی)**

آغاز:

ای بت هرزه‌گرد هرجایی — ای برآورده سر به رسوایی

تا نگردد رخت به خط مقرون — باش چون دختران به خانه درون

۲۲ ـ **چند رباعی** از عرفی و شاپور تهرانی «ص ۱۰۳»

۲۳ ـ **تذکرهٔ نصرآبادی** «ص ۱۰۴ ـ ۱۶۸» **(تذکرهٔ شعرا ـ فارسی)**

از: محمدطاهر نصرآبادی اصفهانی (بعد از ۱۰۸۳ ق)

[دانشگاه ۱۱/۲۳۳۰؛ الذریعه ۳۶/۴؛ مشار، فارسی ۱۲۵۶/۱].

در نسخهٔ حاضر بخشی از این تذکره موجود است. و در این بخش اضافاتی است که در نسخهٔ چاپی وجود ندارد.

آغاز نسخه: «میرزا فصیحی هراتی[2]

به داغی بستم این طراوت لاله‌زاری را

به یک ساغر به سر بردم چو گل وصل بهاری را».

۱ـ در فرهنگ سخنوران ص ۳۴۶ سه شاعر با تخلص «ضیای اصفهانی» معرفی شده که شاعر مذکور یکی از آن‌ها است.

۲ـ تذکره نصرآبادی، چاپ تهران، ص ۲۴۷ ـ ۲۴۹.

انجام نسخه : «مخفی رشتی[1] از مقرّبان امام قلی‌خان حاکم فارس بود که پایهٔ طلایی... در میان مجلس می‌گذاشتند».

۲۴ ـ سوز و گداز نوعی (منتخب) «ص ۱۶۸ ـ ۱۹۱» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : ملا محمدرضا نوعی خبوشانی (۱۰۹۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۳۸] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه تفاوت دارد و با نسخهٔ کتابخانه ملک [فهرست ۲۱۳/۸، ش ۵۱۱۴/۱۶] برابر است.

آغاز :

چنین زد نغمه‌پرداز حکایت   نمک با زخمه بر تار روایت

انجام :

ترا نوعی ز مردم شرم بادا   وزین دون همتی... بادا

۲۵ ـ ذکر وقایع قلعه کلنده هند «ص ۱۹۳ ـ ۲۳۲» **(تاریخ هند ـ فارسی)**

آغاز : «روز دوشنبه ۱۱ شهر رجب وقتی که مدرس کشّاف صبح در صفحهٔ صدق و صفا نشسته خون قاضی بیضاوی به خط شعاعی آفتاب تفسیر و الشمس وضحها ز صفحهٔ روزگار نگاشت».

انجام : «دیگر حقایق شکر نصر اثر...».

۲۶ ـ منشآت نصیرای همدانی (چند رقعه) «ص ۲۳۳ ـ ۲۳۴»

از : خواجه نصیرالدین بن مسعود، نصیرای همدانی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۷/۱] مراجعه شود.

۲۷ ـ نامه شاه عباس به دولت خان که از جانب هندیان در قعلهٔ قندهار بوده «۲۳۵ ـ ۲۳۸»

۲۸ ـ نامه امیر تیمور گورکان به علی کیا حاکم گیلان و جواب سید علی کیا

۱ـ همان، ص ۲۷۹ ـ ۲۸۰.

۲۳۸ ـ ۲۴۴»)

۲۹ ـ نامهٔ اوزبکان و پاسخ رستمداری «ص ۲۴۵ ـ ۲۵۵» **(اعتقادات ـ فارسی)**

در روزگاری که عبدالله اوزبک مشهد مقدّس را اشغال کرده بود (۹۹۶ ـ ۹۹۷ ق) یکی از فقیهان مشهد نامه‌ای به او می‌نویسد که مردم در حصار و مضیقه‌اند. عبدالله اوزبک پاسخ آن را به دانشمندان سنی واگذاشت آنان نیز نامه‌ای نوشتند و دلیل‌ها آوردند که شما مستحق چنین ستم‌ها هستید ملا محمد فرزند فخرالدین علی مشکک رستمداری مدرس به این نامهٔ سنیان پاسخ گفته است. در این رساله نامهٔ اوزبکان و پاسخ رستمداری موجود است.

[مجلس ۲۷۳/۱۰ و ۱۳۵۴؛ دانشگاه ۲۱۴۷/۶؛ الذریعه ۳۲۹/۲ با عنوان «الامامة» و ۱۷۵/۵ با عنوان «جواب اعتراضات» و ۲۸۲/۸ «دو نامه»، تاریخ عالم آرا ۲۵۸ ـ ۲۶۵].

۳۰ ـ وصایای لقمان به فرزندش «ص ۲۵۶»

۳۱ ـ اشعاری از وحید «۲۵۷ ـ ۲۵۸» دعای رفع نحوست ایام و دعای دفع دشمن «ص ۲۵۹ ـ ۲۶۱»

۳۲ ـ شعری از امیرالمؤمنینعلیه السلام «ص ۲۶۲»

چلیپایی؛ محمدکاظم، ۲۰ ربیع الاوّل ۱۱۱۴؛ عناوین مشکی و شنگرف، نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و مشکی؛ بسیاری از اوراق وصالی شده؛ جلد: گالینگور، مشکی.

۱۳۲ برگ؛ ۱۱×۲۰/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۳۰۳].

﴿ ۱۳۷۷۸ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان هلالی (منتخب) «۱ پ ـ ۴۶ ر» **(فارسی)**

از: نورالدین استرآبادی هلالی جغتائی (۹۳۶ ق)

[مجلس ۲۸/۲۶، ش ۷۷۹۹/۱].

آغاز نسخه :

ای نور خدا در نظر از روی تو ما را　　بگذار که در روی به ببینیم خدا را

۲ـ دیوان صائب (یک غزل) «۴۶ پ»

۳ـ وصیت نامه «۴۷ ر ـ ۱۰۱ ر» **(شعر عرفانی ـ فارسی)**

از : فریدالدین ابراهیم بن اسحاق عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

[منزوی ۳۳۰۲/۴؛ الذریعه ۱۰۷/۲۵].

آغاز :

ای بنامت کارها را افتتاح　　نیست بی‌نام تو در امری فلاح

۴ـ اشعاری از مولوی و حکایتی از مثنوی و دیوان شمس «۱۰۱ پ ـ ۱۱۳ پ»

۵ـ نان و حلوا «۱۱۳ ر ـ ۱۱۹ ر» **(فارسی)**

از : بهاء الدین محمد بن حسین عاملی، شیخ بهایی (۱۰۳۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۴] مراجعه شود.

۶ـ شعری در تعریف گرگین خان از حکیم صادقا شیرازی «۱۱۹ پ»

آغاز :

ای ز رخسار تو آراسته گلزار حیا　　وی ز رشک نکهتت عنبرتر غالیه سا

۷ـ حکایت طرماح بن عدی و خواب دیدن حضرت علیعلیه‌السلام «۱۲۰ ر ـ ۱۲۱ ر»

۸ـ غزلی به فارسی «۱۲۱ ر»

۹ـ مطالبی شامل : حکایت خواجه نظام‌الملک. مطلبی از شیخ بایزید بسطامی، مطلبی در مورد روح و بدن، مطلبی در مورد وفا، سخنی از خالد بن صفوان، نقلی از ذخیرة الملوک میرسیدعلی «۱۲۱ پ ـ ۱۲۲ ر»

۱۰ ـ رقعهٔ شیخ قیصر که ملا محمد صوفی نوشته «۱۲۲ پ ـ ۱۲۳ ر»

۱۱ ـ شعری از نادم لاهیجی و غزلی از میرزا ابراهیم «۱۲۳ پ»

۱۲ ـ ترجمة الصلاة «۱۲۴ پ ـ ۱۳۵ پ» **(فارسی)**

از: ملا محسن بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

[الذریعه ۱۱۴/۴؛ مرعشی ۵/۵، ش ۱۶۰۲/۳؛ این کتاب به چاپ رسیده است].

آغاز:

«هر که نه گویا به تو خاموش به — هر چه نه یاد تو فراموش به

سپاس و ستایش کریمی را که با کمال و کبریا و عظمت...».

نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

۱۳ ـ اشعاری از: صفی‌قلی، سلمان، ملک مظفرالدین و کمال‌الدین اسماعیل «۱۳۶پ»

۱۴ ـ دیوان معین (منتخب) «۱۳۷ ر ـ ۱۴۱ پ» **(فارسی)**

۱۵ ـ مطلبی در مورد جنگ ایران و رومیه بدین عبارت : «۱۴۲ پ»

«به تاریخ غرّهٔ شوال المکرم جنگ رومیه در سر رودخانهٔ ایروان بعد از ظهر واقع شد یک ساعت نجومی جدال شده فتح عظیم روی داد چنان فتحی که در هیچ زمان نشده بود سنه ۱۱۴۳».

در همان صفحه آمده : «آنچه برأی العین مشاهده شد زیاده از هفت هزار کس سپاه وینکی چری از رومیه مقتول شده بودند توپ و خزینه و اسب و اشتر و استر الی غیرالنهایة به یغما آوردند و دویست نفر زنده اسیر آورده بودند یراق و سنجاق و توق و خزینهٔ علی پاشا همه تصرف اولیاء دولت قاهره درآمد و بقیة السیف فرار و به اطراف پراکنده و برخی متحصن قلعهٔ ایروان گردیدند که در تاریخ‌ها چنین فتح هیچ نشده بود که از دولت و اقبال بی‌زوال روی داد».

۱۶ ـ ساقی نامهٔ ظهوری «۱۴۲ پ ـ ۱۷۱ پ» **(فارسی)**

از: نورالدین محمد ظهوری ترشیزی (۱۰۲۴ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۴۵] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱۷ ـ اللؤلؤئیة = نظم اللآلی «۱۷۲ پ ـ ۱۸۱ ر» **(تجوید منظوم ـ فارسی)**

از : سید ابوالقاسم قاری (متوفای بعد از ۱۰۸۳ ق)

[مجلس ۳۹/۳؛ الذریعه ۳۶۴/۳ و ۳۷۷/۱۸؛ منزوی ۹۵/۱ ـ ۹۶].

آغاز :

نزد ارباب بلاغت آن سخن‌دان معتبر
کان بود بسیار معنی و مفید و مختصر
ای کلام از انتظام نام ذاتش در نظام
وی ز شهد شکری شکرت زبان شیرین بکام

انجام :

بعد از اهدای دعای ازدیاد عمر شاه ناظم این را به حمد سوره‌ای یادآر گاه

۱۸ ـ ترجمهٔ رسالهٔ جعفریه «۱۸۲ پ ـ ۲۳۱ پ» **(فقه ـ فارسی)**

از : حسن بن غیاث الدین استرآبادی (قرن ۱۰ ق)

ترجمه‌ای از رسالهٔ جعفریه محقق کرکی است.

[الذریعه ۹۴/۴، ش ۴۳۰؛ مرعشی ۲۰۸/۱۱، ش ۴۲۰۸/۲؛ الهیات تهران ۲۸/۱].

چند ترجمهٔ دیگر از این رساله سراغ داریم که عبارتند از :

۱ ـ ترجمهٔ حسن بن عبدالغفار [مجلس ۶۷۳/۱۰، ش ۳۱۱۲/۱].

۲ ـ ترجمهٔ ابوالمعالی بن بدرالدین حسن حسینی استرآبادی [الذریعه ۹۴/۴ و ۱۰۴؛ نشریه نسخه‌های خطی ۲۶۰/۸؛ آستانه معصومیه ۳۷۹/۲، ش ۷۴۹/۱].

۳ ـ ترجمهٔ علی بن حسن زواره‌ای [وزیری یزد ۱۲۳۲/۴، ش ۲۲۸۴/۲].

۴ ـ سه ترجمه ناشناخته [مقدمه‌ای بر فقه شیعه، حسین مدرس طباطبائی، ترجمه آصف فکرت ۱۷۲].

آغاز : «شکر و سپاس و ستایش مر معبودی را که از جمله مخلوقات خود انسان را برگزیده و اشرف خلایق گردانید».

انجام نسخه : «به شرط آنکه پاک باشد و غصبیت او معلوم نباشد پس بر پوست و پشم و معادن و آنچه بتوان خوردن».

نسخهٔ حاضر از وسط و آخر افتادگی دارد.

نستعلیق؛ رسالهٔ اول شاه کرم یوز باشی، چهارشنبه ۶ ذی‌حجهٔ ۱۰۹۲؛ رسالهٔ سوم همو، ۱۷ جمادی الاول ۱۰۹۳ در قلعه تفلیس؛ رسالهٔ شانزدهم یحیی بن عبدالله، شب دوشنبه ۲۵ صفر ۱۱۵۸؛ عناوین شنگرف و مشکی؛ رسالهٔ هفدهم با حواشی میرعماد قاری حسین استرآبادی؛ در برگ اول و ۱۰۱ و ۱۳۱ تملک عبدالله بن میرملّا عبدالقادر المولوی الطبیب ۱۳۱۲ با مهر بیضوی، در برگ ۱۷۲ تملک عبدالحمید بن محمد نصیر و نام ابراهیم الحسینی ۱۱۱۲؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۲۳۱ برگ؛ ۱۴×۲۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۳۰۴].

﴿ ۱۳۷۷۹ ﴾

حبیب السیر فی اخبار افراد البشر (تاریخ ـ فارسی)

از : غیاث‌الدین محمد بن همام الدین شیرازی معروف به خواند میر

[مجلس ۹۵/۲۵، ش ۷۰۸۴]. نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب است و از مناقب ائمه اثنی عشر شروع و تا سلطنت جلال‌الدین و آغاز استیلای چنگیز را شامل است.

آغاز نسخه : «الحمدللّه الّذی جعل النبیین لسان صدق علیّا و بعث فی الامیّین رسولاً هادیاً... و بعد... این صفحات فواید اثر مجلد ثانیست از کتاب حبیب السیر».

انجام نسخه :

«ظلال دولتش پاینده بادا فلک پیوسته او...

این درج لآلی و گوهر... ذوات که منبع آب حیات عبادت از آن است ظهور نموده».

نستعلیق؛ مرادعلی بن حسین الدماوندی، یکشنبه ۳ صفر ۱۴۰۹؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در آخر نسخه تملک علی دوست اسفراینی با مهر بیضوی؛ جلد : تیماج، زیتونی، سوخت، ترنج با سر، مجدول گرهی.

۲۹۵ برگ؛ ۲۰×۳۴ سانتی متر؛ ۳۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۵۱].

﴿ ۱۳۷۸۰ ﴾

مجمع الفرس = فرهنگ سروری **(فرهنگ ـ فارسی به فارسی)**

از: محمد قاسم بن محمد سروری کاشانی (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۹۷/۲۶، ش ۷۵۹۹]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

انجام نسخه: «یلمه قبا باشد و تعریب او یلقمست مثالش شاه ناصرخسرو فرماید شعر:

آزاده و کـریم بـیالاید از لئیم چون آستین یلمه بیفشانی...».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمامی صفحات جداول شنگرف و لاجوردی و سفیدآب، اوراق نسخه به رنگ‌های مختلف؛ در اول نسخه دستخط غلام‌رضا (کتابدار حشمت الدوله) مبنی بر اهداء این نسخه از طرف میرزا ابوالقاسم منشی به حشمت الدوله حمزه میرزا که به تاریخ ذی‌حجّهٔ ۱۲۶۶ داخل کتابخانه وی شده است با مهر کتابدار؛ تمام اوراق نسخه در وسط برگ‌های جدید وصالی شده؛ جلد: تیماج دورو، مشکی، سوخت، ترنج با سر، مجدول گرهی.

۳۶۰ برگ؛ ۱۶/۵×۲۸ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۴۸].

﴿ ۱۳۷۸۱ ﴾

دیوان جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی **(شعر ـ فارسی)**

از: جمال الدین محمد بن عبدالرزاق اصفهانی (۵۸۸ ق)

[مجلس ۲۰۸/۳ و ۱۰۱/۸ و ۳۵۴/۱۷؛ الذریعه ۲۰۲/۹؛ منزوی ۲۲۷۲/۳].

نسخهٔ حاضر قصاید، غزلیات و رباعیات شاعر را شامل و از انجام افتادگی دارد.

آغاز:

ماه و خورشیدی که آن صباغ و آن طباخ تُست

گـر مـقدر دانـی ایشان را بـود عـین ضـلال

نقش بی‌نقاش چون صورت نمی‌بندد بـه عـقل
کـی پـذیرد نـظم بـی صـانع جـهانی ز انـفعال

انجام نسخه :

گر دسترسی بـه سیم و زر داشـتمی — با وصل تـو دست در کـمر داشـتمی
همرنگ رخ ار به کیسه زر داشـتمی — خال از رخ تو بـه بـوسه بـرداشـتمی

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع، دو صفحهٔ اول طلااندازی بین سطور و گل‌های زرین الوان در حاشیه، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، در اول نسخه تملک محمدرضا بن محمد صفی الحسینی الکاشانی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.
۲۰۰ برگ؛ ۱۱×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۱ ـ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۴].

﴿ ۱۳۷۸۲ ﴾

روضهٔ حسینیه **(تاریخ ائمّه ـ فارسی)**

از : سید احمد بن محمد حسینی اردکانی (قرن ۱۳ ق)

تاریخ مفصلی است مشتمل بر احوال حضرت سیدالشهداعليه‌السلام در هیجده باب.

[منزوی ۴۴۷۲/۶؛ الذریعه ۱۷۶/۱۲؛ دانشگاه ۵۶۶/۸].

فهرست ابواب کتاب چنین است :

باب اول : در ذکر ابتدای نور و کیفیت ظهور حضرت پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله‌وسلم مشتمل بر پنج فصل.

باب دوم : در مناقب و فضایل و معجزات آن حضرت مشتمل بر دو فصل.

باب سوم : در ذکر محاسن اوصاف و مکارم اخلاق آن حضرت.

باب چهارم : در ذکر نص بر خلافت و بیان بعضی از احتجاجات آن حضرت مشتمل بر دو فصل.

باب پنجم : در ذکر خبر دادن خداوند علی اعلی پیغمبران و اولیای خود را به شهادت مشتمل بر سه فصل.

باب ششم : در ذکر آن‌چه بر آن حضرت وارد آمد، مشتمل بر سه فصل.
باب هفتم : در ذکر روانه شدن حضرت سیدالشهداء از مکه معظمه به جانب عراق.
باب هشتم : در ذکر تاریخ شهادت و مدت عمر آن سرور.
باب نهم : در ذکر احوال اهل‌بیت طاهرین علیهم‌السلام در وقت دخول کوفه.
باب دهم : در ذکر خروج اهل‌بیت علیهم‌السلام از کوفه به جانب شام.
باب یازدهم : در بیان آن‌که مصیبت آن حضرت از تمام مصیبت‌های عالم عظیم‌تر بود مشتمل بر پنج فصل.
باب دوازدهم : در ذکر آن‌چه بعد از شهادت آن حضرت رو داد.
باب سیزدهم : در ذکر این‌که مصیبت آن حضرت اعظم از جمیع مصایب است.
باب چهاردهم : در ذکر ثواب گریستن بر آن حضرت و سایر ائمه علیهم‌السلام.
باب پانزدهم : در ذکر آن‌چه وارد شده است در کفر قاتلان آن حضرت.
باب شانزدهم : در ذکر احوال ازواج و اولاد و عشایر آن حضرت صلوات الله و سلامه علیه.
باب هفدهم : در ذکر احوال مختار بن ابی عبیده ثقفی رحمة الله علیه در دو فصل.
باب هجدهم : در ذکر آن‌چه متعلّق است به قبر مطهر آن حضرت.

تألیف این کتاب در روز چهارشنبه صفر ۱۲۲۸ به پایان رسیده است.

مؤلف در مقدمه آن از اثر دیگر خود به نام «کفایةالطالب فی مناقب علی بن ابی‌طالب» یاد می‌کند که در پنج جلد آن را تألیف نموده بود و قرار بود ده جلد باشد، و بنا داشت به نام نامی هر یک از ائمه علیهم‌السلام کتابی تألیف نماید. ولی به درخواست میرزا مظفر حسین ملقب به میرزاخان تألیف کتاب حاضر را مقدم بر آن تألیف نموده است. [دانشگاه ۵۶۶/۸، ش ۱۹۵۰].

آغاز: «الحمدلله الّذی نور قلوب اولیائه بولاء الحسین و انار برهانه... امّا بعد چنین گوید میدوار... که چون در دیباچهٔ کتاب موسوم به کفایةالطالب فی مناقب علی بن ابی‌طالب»

انجام : «مسترشد اموال حایر را تصرف نمود گفت که قبر خزانه نمی‌خواهد و آن مال را بر لشکر انفاق نمود و بیرون رفت و خودش و پسرش راشد در آن سفر کشته شدند الحمد...».

نستعلیق؛ محمد حسن بن حاجی محمد ابراهیم بن حاجی عبدالغفور یزدی، چهارشنبه ۱۱ ذی‌حجّهٔ ۱۲۷۲ (از روی نسخهٔ مؤلف)؛ برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان، دو صفحه اول گل و بوته زرین در حاشیه، تمام صفحات جدول زرین و مشکی و محرر، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در اول نسخه فهرست مطالب از باب دهم به بعد آمده؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۲۵۰ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۳].

﴿ ۱۳۷۸۳ ﴾

دیوان حافظ

(شعر ـ فارسی)

از : شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی (قرن ۷ ق)

[مجلس ۲۵/۴۰۰، ش ۷۴۲۰/۲].

آغاز دیباچه : «حمد بی‌حد و ثنای بی‌عد و سپاس بی‌قیاس مر حضرت خداوندی را که جلت عظمته که جمع دیوان حافظان ارزاق به پروانه سلطان ارادت...».

انجام نسخه :

گـــــــر تشـــــنه . . . . سر چشمهٔ آن ز ساقی کوثر پرس

نستعلیق؛ مرشدالکاتب الشیرازی، ذی‌حجّهٔ ۹۴۸ (دیباچه نونویس)؛ عناوین لاجوردی، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع، برگ اول سر لوح مذهب مرصع، دو صفحهٔ اول از آغاز غزلها سر لوح مزدوج و زمینهٔ صفحه مذهب مرصع با گل‌های ریز الوان؛ جلد : تیماج، سرخ، ترنج و جدول مذهب.

۲۴۴ برگ؛ ۱۰/۵×۱۸ سانتی متر؛ ۱۲ ـ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۲].

﴿ ۱۳۷۸۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ انیس الجلیس «۱ پ ـ ۱۳۸ ر» **(عرفان ـ عربی)**

از : ؟

حکایت‌ها و روایت‌هایی‌است در پند و اندرز و یاد آخرت با عناوین«حکایة، لطیفة».

گویا کتاب حاضر همان است که در ذیل کشف الظنون [۱/۱۴۸] با عنوان «انیس الجلیس و ندیم الرئیس» تألیف ابن عبدالله القضاعی محمدبن عبدالله(متوفای ۶۵۸ ق) معرفی شده است.

در فهرست دارالکتب قاهره [فؤاد سید ۱/۸۷] نسخهٔ دیگری از این کتاب معرفی شده و در آن مؤلف، صیداوی ذکر شده است.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز:«الحمدللّٰه ربّ‌العالمین‌والعاقبة‌للمتقین و لا عدوان‌الا علی‌الظالمین و صلی‌اللّه... و بعده فقد التمس منی الاخوان و الاصحاب ان رتّب لنا کتابا علی سبیل التبرک».

انجام نسخه : «و نفدت مالنا و لم [یکن] معنا شیء من الدراهم فقعدوا متفکرین مهتمین فیاعجبا للفاسق و المجرم یهتمّ لاجل فسقه و فجوره و زنائه و نفاد خمره و انت یا مسکین تدعی الزاهد».

۲ ـ مطالبی شامل : تفسیر آیهٔ «فکلوا مماغنمتم» به نقل از تفسیر سمرقندی، مطالبی به نقل از کتاب‌های : تفسیر نبی، زهرةالریاض و حدیث الاربعین «۱۳۸ پ ـ ۱۴۰ ر»

۳ ـ حاشیة انوار التنزیل «۱۴۰ پ ـ ۱۷۱ پ» **(تفسیر ـ عربی)**

از : مصلح‌الدین محمد بن مصطفی قوجوی، شیخ‌زاده (۹۵۰ ق)

[مجلس ۲۳۵/۳۵، ش ۱۲۲۴۲/۲].

نسخهٔ حاضر، حاشیه بر مقدمه و حاشیه بر سورهٔ تکاثر تا آخر سورهٔ تبت را شامل

است.

آغاز: «الحمدللّٰه ربّ العالمین و صلّی الله علی سید المرسلین محمد و آله و صحبه اجمعین... قال العالم الربانی... بسم الله الرحمن الرحیم و الباء فیه للاستعانة او المصاحبة».

انجام نسخه: «و لعل المراد بها الکلاب الکلبة و هی التی یأخذها شبیه الجنون سیری مرضه الی من یفضه و وجه دلالة قرائة و قد تب علی ان یکون الجملة الثانیة اخبار ان قد لا یدخل علی الدعاء».

۴ـ مطالب متفرقه در وعظ و تذکیر «۱۷۱ پ ـ ۱۷۷ پ» **(عربی)**

چند فقره حکایت تاریخی، حدیث و سخن عرفا است به نقل از این کتاب‌ها: انیس جلیس، تفسیر نبی، زهرة الریاض، شرح مشکلات المصابیح تألیف علی قاری، عجایب المخلوقات، تفسیر ابی اللیث سمرقندی و امام جعفرالصادق علیه السلام.

۵ـ فصول المفصل [1] = تفسیر نبی «۱۷۸ ر ـ ۲۸۴ ر» **(تفسیر عرفانی ـ عربی)**

از: نصیرالدین نبی بن مرسل توقانی

تفسیر مفصلی است به سبک عرفانی بر بعضی سور کوتاه قرآن کریم، مؤلف در ایامی که مشغول وعظ و ارشاد بوده، این تفسیر را تدوین نموده است. او بنا داشته سورۀ حمد، توحید و پس از آن سایر سوره‌های کوتاه را تفسیر نماید. ولی نسخۀ حاضر فقط تفسیر سورۀ حمد را شامل است.

مؤلف در این تفسیر با عناوین «فصل ـ فصل» ابتدا شرح و توضیح مفصلی پیرامون تعویذ و بسمله آورده پس از آن شروع به تفسیر سورۀ حمد نموده، و در آن آیات را با

۱ـ نام کتاب در حاشیۀ صفحۀ اول چنین نوشته شده: «کتاب الفصول فی علم التذکیر من نوع الحدیث و التفسیر لاجل التنبیه و قصد التبصیر بقبض التحقیق و بسط التقریر». اما در مقدمۀ کتاب آمده: «و سمیته فصول المفصل

روایات نبوی شرح و تفسیر لغوی می‌کند و پس از آن مطالبی از خود با عنوان «فصل فی اللطائف، فصل فی الاسرار، فصل فی الاشارات» می‌آورد و در پایان نیز فصل مفصلی در فضایل سورهٔ حمد ذکر نموده است. هم‌چنین در آن مطالبی را از فخر رازی و زمخشری نقل می‌کند.

در الفهرس الشامل دو نسخه معرفی شده که گویا با تفسیر حاضر یکی هستند. خصوصیات این دو نسخه عبارتند از :

الف : فصول المفصل (تفسیر صوفی)، تفسیر سورهٔ فاتحه بعد از آن سورهٔ بینه تا آخر قرآن کریم. نسخهٔ آن در الحرم المکی [(ع. ق) ۱۰۰ ـ ۱۰۱ (۱۴۴) ـ ۲۱۶ و] معرفی شده است. [الفهرس الشامل ۹۵۵/۲، ش ۹۰۱].

ب : فصول المفصل، تاریخ نسخه ۱۰۶۵ ق. ، که نسخهٔ آن در جامعهٔ براتسلافا [۵۹ ـ ۶۰ [TF.10 - 11] ـ ج ۱ (۲۳۴ و) ـ ۱۰۶۵ ق] معرفی شده است. [الفهرس الشامل ۹۲۶/۲، ش ۱۸۳].

آغاز : «الحمدللّه [الذی] انزل علی عبده الکتاب لینذر بأساً شدیداً من لدنه فی یوم الحساب... امّا بعد فانی لمّا توجهت تلقاء مدین التذکیر للانذار و الابشار و خضت لدرر الآثار و الاخبار فی بحار التفاسیر الصغار و الکبار قالوا لیتک تنظم ما استخرجت من البحار و تؤلف ما استروجت من الاخبار... بسم الله الرحمن الرحیم فصل فی تفسیر الاستعاذة و ما یتعلق به روی فی صحاح الاخبار عن النبی المختار انه قال ابلیس یضع عرشه علی الماء ثم یبعث سرایاه فادناهم منه منزلة اعظمهم فتنة یجیء احدهم فیقول فعلت کذا و کذا فیقول ما صنعت شیئاً».

انجام : «و ما ذکرناه قلیل من فضائل الصلوة و الفاتحة و ما ترکناه مما ظفرنا علیه اکثر و اکبر من ان یفی فی ذکره لسان الذاکر و فهم السامع و الحمدللّه علی ما یسّر من تفسیر النبی...».

نسخ؛ حسن بن حاجی مصلح الدین، ربیع الاوّل ۱۰۳۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛

رسالهٔ اول در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، مشکی، طبله راست مجدول و طبله چپ ترنج با سر با نقش گل، لولادار.

۱۲۱ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۸۴].

﴿ ۱۳۷۸۵ ﴾

معین المفتی علی جواب المستفتی (دایرةالمعارف ـ عربی)

از : محمد بن عبدالله تمرتاشی غزی حنفی (۱۰۰۴ ق)

دایرة المعارفی است شامل سه فن، با این عناوین :

فن اول : علم کلام مشتمل بر دوازده فصل؛

فن دوم : اصول فقه؛

فن سوم : فی الفروع الفقهیة و الفواید النفیسة الشرعیة.

[کشف الظنون ۱۷۴۶/۲؛ سرکیس ۶۴۲/۱ با عنوان تنویر الابصار و جامع البحار ۶۴۲/۱].

آغاز : «حمد واجب الوجود شکر فایض الجود و صلوة و سلاما علی سیدنا محمد... و بعد فیقول العبد المفتقر الی مولاه...لما رأیت الهمم راغبة عن مطالعة الکتب المبسوطة».

آغاز فن فقه : «الحمدللّه علی ما انعم من علم الشرایع و الاحکام و هدانا الی اتباع ملة محمد صلی الله علیه و آله و سلم».

انجام : «و نعوذ بک من العمد فی ذلك او الفهب و ان یقبضنا علی الاسلام و ان یدخلنا دارالسلام بمحمّد علیه افضل الصلوة و السّلام».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول شنگرف، در برگ اول سر لوح مزدوج مذهب مرصع، دو صفحهٔ اول جدول مذهب، عناوین شنگرف؛ در اول نسخه فهرست مطالب آمده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با نقش گل، مجدول.

۱۷۰ برگ؛ ۱۴×۲۵ سانتی متر؛ ۲۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۸۵].

﴿ ۱۳۷۸۶ ﴾

نتایج الافکار فی شرح اظهار الاسرار (نحو - عربی)

از: مصطفی بن حمزة بن ابراهیم رومی مشهور به آطه وی (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۷۳/۲۵، ش ۷۰۶۳]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است و تاریخ تألیف در این نسخه ۲۷ رمضان‌المبارک ۱۰۸۵ ذکر گردیده است.

نسخ؛ الشیخ عمر بن مصطفی العلیل، جمادی الآخر ۱۱۰۶ در الصخوة الکبری؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، با حواشی به امضاء «منه»، «احمد»، «سید عبدالله»، «محرم افندی» و حواشی کاتب و دیگر حاشیه‌ها؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، لولادار.

۹۸ برگ؛ ۱۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۸۸].

﴿ ۱۳۷۸۷ ﴾

ملتقی الأبحر فی الفروع الحنفیة (فقه حنفی - عربی)

از: ابراهیم بن محمد چلبی (۹۵۶ ق)

متن معروف مهمی است در فقه حنفی مشتمل بر مسائلی که در چند کتاب فقهی این مذهب آمده با اضافهٔ مسائل دیگر، تألیف آن در روز سه‌شنبه ۱۳ رجب ۹۲۳ به پایان رسیده است. [کشف‌الظنون ۱۸۱۴/۲؛ مرعشی ۱۴۵/۲۰، ش ۷۷۸۳؛ سرکیس ۱۳/۱].

آغاز : «الحمدللّه الّذی وفقنا للتفقه فی الدین الذی هو حبله المتین... و بعد... قد سألنی بعض طالبی الاستفادة ان اجمع له کتابا یشتمل علی مسائل».

انجام : «و لم ازد شیئاً من غیرهما لیسهل الطلب علی من اشتبه علیه صحة بشیء مما لیس فی الکتب الاربعة و الله حسبی و نعم الوکیل».

نسخ؛ عثمان بن محمد، ذی‌قعدهٔ ۱۱۲۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، با حواشی مفصل از کتب و اشخاص مختلف؛ در اول نسخه فهرست مطالب کتاب آمده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر و لچکی با نقش گل، مجدول گرهی، لولادار.

۲۱۴ برگ؛ ۱۵/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۸۹].

﴿ ۱۳۷۸۸ ﴾

شرح مراح الارواح (صرف ـ عربی)

از : شمس‌الدین احمد معروف به دیکنقوز (قرن ۹ ق)

شرحی است بر کتاب «مراح الارواح» احمد بن علی بن مسعود.

[قاهره، فؤاد سید ۶۷/۲؛ کشف الظنون ۱۶۵۱/۲].

آغاز : «اللهم یا مقلب القلوب صرف قلوبنا نحو رضائک... قال المصنف رحمه الله عملاً بالحدیث المشهور و الخبر المأثور و اقتداء بالکتاب الکریم بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم».

انجام : «و طوی مجهول طوی فانّه لو اعلّ الواو فیهما بقلبه الفا او باسکانها لثقل الکسرة علیها لم یلزم اجتماع الاعلالین الاّ أنه لا یعلّ حملا علی طوی ـ تمت».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف، با حواشی به امضاء «حسن پاشا»، «منه» و دیگران، در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، مشکی، ضربی، ترنج، مجدول، لولادار.

۱۴۴ برگ؛ ۱۱/۵×۱۸ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۹۰].

﴿ ۱۳۷۸۹ ﴾

شرح فرایض سجاوندی (فقه ـ عربی)

از : شمس‌الدین احمد بن سلیمان، ابن کمال پاشا (قرن ۱۰ ق)

شرحی مزجی است بر «مختصر الفرایض» سراج‌الدین سجاوندی (قرن ۷).

[کشف‌الظنون ۱۲۴۷/۲؛ مرعشی ۱۹۱/۱، ش ۱۷۶].

آغاز : «الحمدلله الملک العلاّم الّذی جعل العلماء الاعلام ورثة الانبیاء علیهم السلام... و بعد فانی لمّا فرغت من تصحیح المختصر المؤلّف فی علم الفرائض».

انجام : «لان کل منهما لا یرث من صاحبه ما ورث صاحبه منه فقد اجتمع للامّ کلّ منهما عشرون و للبنت کل منهما ستون و للمولی عشر والله اعلم».

نسخ؛محمدبن محمود، ظهر جمعه جمادی‌الآخر ۹۷۴ مدرسهٔ سلطان؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی به امضاء «منه»، در اول نسخه تملک محمد الشهیر بسلامی‌زاده و تملک محمد المعروف بعلی چلپی‌زاده سنه ۱۰۴۸؛ جلد : مقوا، عطف تیماج.
۱۴۲ برگ؛ ۱۴×۲۰ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۹۲].

﴿ ۱۳۷۹۰ ﴾

الشفا بتعریف حقوق المصطفی (اعتقادات ـ عربی)

از : قاضی عیاض بن موسی اندلسی یحصبی (۵۴۴ ق)

[مجلس ۳۵۷/۲۶، ش ۷۸۸۱]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۰ ق]؛ عناوین شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه تملک رجب بن حاجی شعبان ادرنه‌وی و وقف زاویه عاشق افندی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با نقش گل، مجدول.
۱۸۹ برگ؛ ۱۸×۲۶ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۹۳].

﴿ ۱۳۷۹۱ ﴾

الکاشف عن حقائق السنن = شرح مشکاة المصابیح (حدیث ـ عربی)

از : حسن بن محمد طیبی (۷۴۳ ق)

شرحی است با عناوین «قوله ـ قوله» بر «مشکاة المصابیح» ولی‌الدین اباعبدالله محمد بن عبدالله الخطیب [کشف الظنون ۱۶۹۹/۲].

نسخهٔ حاضر از کتاب زکات تا دیات را شامل است.

آغاز شرح : «الحمدلله مشید ارکان الدین الحنیف».

آغاز نسخه : «کتاب الزکاة... اصل الزکاة الطهارة و النماء و البرکة و المدح وکلّ ذلک قد استعمل فی القرآن و الحدیث وزنها فعلة کالصدقة فلما تحرکت الواو...».

انجام : «قوله : اولی بالمؤمنین منهم ش : الضمیر فی منهم عائد الی الامة ای من

قاتلهم... و علی آله و صحبه و سلم تسلیما کثیراً الی یوم الدین و الحمدللّٰه ربّ العالمین».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، دو صفحهٔ اول جدول زرین و مشکی؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، عطف و حاشیه تیماج زرشکی.

۱۹۵ برگ؛ ۱۷×۲۸/۵ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۹۴].

﴿ ۱۳۷۹۲ ﴾

مرآة الاصول فی شرح مرقاة الوصول **(اصول فقه ـ عربی)**

از : محمد بن فرامرز رومی معروف به ملا خسرو[۱] (۸۸۵ ق)

شرحی است مزجی بر اثر دیگر مؤلف به نام «مرقاة الوصول الی علم الاصول». تألیف این شرح روز جمعه ۲۷ رمضان ۸۵۰ به انجام رسیده است.

[سرکیس ۱۷۹۰/۲؛ کشف الظنون ۱۶۵۷/۲].

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی کرّم بنی آدم بالعقل القویم و هداه بنور توفیقه... امّا بعد فان اولی ما یقترحه القرایح القوارح و اعلی ما تجنح الی تحصیله الجوارح الجوارح».

انجام : «بعون الله الملک العلاّم عن نفایس عرایس الکلام التی رصّعتها ماشطة العقل ببیان الافهام و کستها حلل البیان و الاعلام ایدی العبارات و السن الاقلام».

نسخ؛ حسین بن عبدالکریم، پنج‌شنبه آخر محرم (؟)؛ نشانی‌ها شنگرف و مشکی؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج، لولادار.

۲۶۳ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۹۵].

﴿ ۱۳۷۹۳ ﴾

شرح مراح الارواح **(صرف ـ عربی)**

از : عبدالرحمن بن خلیل رومی[۲]

۱ـ برای شرح حال مؤلف ر.ک : معجم مؤلفین کحاله، چاپ جدید ۵۸۴/۳.

۲ـ در کشف‌الظنون نام مؤلف عبدالرحیم ذکر شده‌است ولی در مقدمهٔ نسخهٔ‌حاضر همچنان‌است‌که ذکر شد.

شرح مختصری است بر کتاب «مراح الارواح» احمد بن علی بن مسعود، این شرح کوتاه‌تر از شرح دیکنقوز است که در شمارهٔ [۱۳۷۸۸] معرفی گردید.

[کشف الظنون ۱۶۵۱/۲].

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی اطلعنا علی کتابه بعلوم العربیة و التصریف و حفظ کلامه... امّا بعد فان العبد الذلیل... یقول لمّا اسبغ الله علی عباده نعماً لا یحصی عددها».

انجام : «طاویان هو تثنیة اسم فاعل من طوی و ان لم یجتمع اعلالان اذا اعل عینه لکنه لم یعل ایضا لمتابعته للمفرد الّذی اجتمع فیه اعلالان اذا اعل عینه تم».

نسخ؛ بی‌کا، یکشنبه محرم ۹۵۶ در شهر بورسه در زاویه قاسم صوباشی؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه تملک عبدالله الشهیر بشهری منیب افندی با مهر بیضوی؛ نسخه کرم‌خوردگی دارد و لبه اوراق وصالی شده؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۸۲ برگ؛ ۱۴×۱۹ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۹۷].

﴿ ۱۳۷۹۴ ﴾

جنگ نظم و نثر **(ترکی و فارسی)**

این جنگ در عصر امپراطوران عثمانی در ترکیه تهیه شده و با جنگ شمارهٔ [۱۳۸۸۶] همین کتابخانه مشابهت دارد. فهرست مطالب این جنگ عبارتند از :

۱ ـ **غزل جامی** در جواب عطیهٔ سلطان یعقوب بایندر «۱ پ ـ ۲ ر»

۲ ـ **اشعار ترکی از** : کمال پاشازاده، زاری، رحیقی، یتیم، کامی، خیالی «۲ پ ـ ۵ ر»

۳ ـ **نامهٔ فریدون توقیعی** «۶ پ ـ ۱۰ ر» **(ترکی)**

آغاز : «محامد بی انتها اول قادر رحمیک ذات بی‌همتا سنه لایق و سزاوار که مراتب انسانی متفاوت قلوب».

۴ ـ اشعار ترکی «۱۰ پ ـ ۱۱ ر»

۵ ـ قطعه‌ای که مولانا جامی بر مقبرهٔ عین القضاة همدانی نوشته است[۱] و دو رباعی دیگر از وی «۱۲ ر»

۶ ـ رسایل ابن کمال پاشا «۱۲ پ ـ ۱۵ پ» **(فارسی و ترکی)**

از : احمد بن سلیمان حنفی، ابن کمال پاشا (۹۴۰ ق)

الف : رساله در وحدت وجود [منزوی ۸۵۹/۱].

آغاز : «بسمله هذه تذکرة فمن شاء اتخذ إلی ربه سبیلا الایه بدانکه وجود واجب تعالی و تقدس نور محضست».

ب : معرفت مراتب نفس

آغاز : «قال النبی علیه السلام اعدا عدوک نفسک التی بین جنبیک الحدیث نفسک درت مرتبه منزلی واردر».

ج : معرفت احوال روح

د : مبدأ و معاد

۷ ـ مطلبی از فصوص ابن عربی، چند رباعی فارسی، مراتب نفوس و مقامات «۱۶ ر»

۸ ـ اشعاری از: ابن یمین، شاه نعمة‌الله ولی، امام علی علیه‌السلام، سلطان ولد «۱۶ پ ـ ۱۷ ر»

۹ ـ چند حزب (دعا) به عربی «۱۷ پ ـ ۱۸ ر»

۱۰ ـ مطالب متفرقه شامل : شرح حضرت تدلی از لطایف الاسلام، شعری از عبدالمطلب در مورد حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، حدیث قدسی کنت کنزاً مخفیاً، چند بیت شعر فارسی و عربی، کلامی از ابوالقاسم جنید، اشعاری از : عمر خیام، خواجه عبدالله انصاری، جامی، شیخ مؤید جندی، بیتی از میرزا شاه طهماسب، نجم‌الدین کبری، چند معما، اشعار سلمان، شعر سعدی، مطلبی از چلبی به ترکی، مطلبی از منشئات کلامی

۱ـ این قطعه دو بیت است بدین صورت :

بلند مرتبه عین القضاة عیسی دم — چشید شهد شهادت ز تیغ بیخردان

هزار رحمت حق بر روان پاکش باد — که عارف همه بین بود و عالم همه دان

افندی، شعر خواجوی کرمانی، قصیده شیخی به ترکی «۱۹ ر ـ ۲۵ پ»

۱۱ ـ شرح غزلیات حافظ «۲۶ ر ـ ۴۰ ر» **(ترکی)**

شرحی است عرفانی و مفصل بر غزلیات حافظ که نسخهٔ ما قطعه‌ای از آن، از شرح «در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد» تا شرح بیت «جان علوی هوس چاه زنخدان تو داشت» را شامل است.

۱۲ ـ اشعاری از : عطار، مولوی، جامی، هاتفی، خواجه عبدالله انصاری، بیتی در وصف ذوالفقار علی علیه السلام «۴۰ ر ـ ۴۲ پ»

۱۳ ـ دو مثنوی از عبدالرحمن جامی «۴۳ ر ـ ۴۶ ر»

۱۴ ـ قصیدهٔ عطار «۴۶ پ ـ ۴۸ ر»

۱۵ ـ دریای ابرار = بحر ابرار «۴۸ ر ـ ۵۰ ر» **(قصیدهٔ فارسی)**

از : امیر خسرو دهلوی

[منزوی ۴/۲۸۱۰؛ دانشگاه ۱۲۳۴/۹].

آغاز :

کوس شه خالی و بانک غلغلش درد سرست

هر که قانع شد به خشک و توشه بحر و برست

۱۶ ـ مرآة الصفا «۵۰ پ ـ ۵۳ پ» **(قصیدهٔ فارسی)**

از : شاعر پیشین

[منزوی ۳۱۹۵/۴؛ دانشگاه ۱۲۳۴/۹].

آغاز :

دلم طفل است و پیر عشق استاد سخن دانش

سواد الوجه سبق و مسکنت گنج دبستانش

۱۷ ـ مرآة الصفا «۵۳ پ ـ ۵۵ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از : ابوبدیل افضل‌الدین خاقانی شروانی (قرن ۶ ق)

[منزوی ۲۳۰۸/۳، ش ۲۲۸۳۳؛ تهران سلطنتی، دکتر بیانی ص ۶۲].

آغاز :

مرا دل پیر تعلیمست و من طفل زباندانش دم تسلیم سر عشر و سر زانو دبستانش

شعرا از این قصیده استقبال نموده‌اند که از جملهٔ آن‌ها عبارتند از :

الف : امیر خسرو دهلوی که در ردیف بیست و چهارم همین مجموعه معرفی گردید.

ب : عبدالرحمن جامی که در شمارهٔ [۱۸/۱۳۸۸۶] معرفی خواهد شد.

۱۸ ـ دوازده امام «۵۵ پ ـ ۵۶ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از : بدرالدین هلالی جغتایی (۹۳۵ یا ۹۳۶ یا ۹۳۹ ق)

آغاز :

فلک زد نوبت شاهی برین فیروزه کون منظر

بنام سرور مردان امیرالمؤمنین حیدر

۱۹ ـ لجة الاسرار «۵۶ پ ـ ۵۸ پ» **(قصیدهٔ فارسی)**

از : نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

[منزوی ۳۰۹۷/۴].

آغاز :

کنگر ایوان شه کز کاخ کیوان برترست

رخن‌ها دان کش به دیوار حصار دین وراست

۲۰ ـ قصیدهٔ دیگر از شاعر ناشناس «۵۸ پ ـ ۵۹ پ» **(فارسی)**

آغاز :

آتشین لعلی که تاج خسروان را زیورست اخگری بهر خیال خام پختن در سر است

۲۱ ـ رباعیات عمر خیام «۵۹ پ ـ ۷۳ ر»

۲۲ ـ اشعاری از : شیخ ابوسعید ابوالخیر، محمود پوریا، ملا کشوری «۷۳ پ ـ ۷۴ ر»

۲۳ ـ مخمس فارسی «۷۴ پ ـ ۷۵ پ»

آغاز :

آورد بمن قاصد فرخنده پیامی حق النظری مختصری عرض سلامی

مرقوم در آن حاشیه اعجوبه کلامی　　کز شوق همان میدهمش خط بغلامی

۲۴ ـ **مطلبی** از جامی در مورد انتخاب تخلص جامی، قطعه شیخ نجم «۷۵ پ ـ ۷۶ ر»

۲۵ ـ **اشعاری از** : جامی، سید، مشهدی، میرعلی، سلطان علی «۷۸ ر ـ ۸۱ ر»

۲۶ ـ **چند قطعه تاریخ وفات بدین ترتیب** :

خواجه خسرو «هجرت اخص ۶۹۱»، خواجه حافظ «خاک مصلی ۷۹۱»، ملا جامی «و من دخله کان آمناً ۸۹۸»، امیدی «آه از خون ناحق من آه ۹۲۵»، ملا حسنعلی کاشفی «منبر ما عرش باد ۹۱۰»، ابراهیم گلشنی «مات قطب الزمان ابراهیم ۹۳۹»، شیخ احمد گلشنی‌زاده افندی «قطب عالم احمد بن گلشنی فانی مدد»، عطار «شد راه فقر ۵۸۴»،[1] نوایی «هجرت رسول ۹۰۴»، خواجه جهان «قصه قتل بناحق ۸۸۴»؛ تیمور «در حال ز رضوان سر و پا بیرون کرد»، شاه اسماعیل «ایدوی پیک اجل شاهد دیدی شاه»، شیخ وفا ۸۹۲. «۸۲ پ ـ ۸۳ ر»

۲۷ ـ **شعری** از جامی، قطعه‌ای از کنزالحقایق شبستری، قطعه‌ای از سلسلةالذهب «۸۳ پ ـ ۸۴ پ»

۲۸ ـ **حورائیه** = شرح رباعی ابوسعید ابوالخیر «۸۴ پ ـ ۸۵ ر»　　**(عرفان ـ فارسی)**

از : خواجه عبیدالله احرار (۸۹۵ ق)

شرحی است بر این رباعی ابوسعید ابوالخیر :

حورا بنظارهٔ نگارم صف زد　　رضوان ز تعجّب کف خود بر کف زد

آن خال سیه براه ز خان مطرف زد　　ابدال ز بیم چنگ در مصحف زد

[منزوی ۱۱۳۳/۲؛ رضوی ۷۸۲/۷].

آغاز : «الحمدللّٰه فیاض الحکم و المواهب و موصل الطالبین الی المطالب... امّا بعد

۱ـ تاریخ فوت عطار نیشابوری در کتاب‌های شرح‌حال، سال ۶۲۷ ق ذکر گردیده است. اما در نسخهٔ حاضر مادهٔ تاریخ فوت وی چنان است که در متن ذکر شد. گویا این ماده تاریخ اشتباه نقل شده و اگر صحیح آن را «شد راهِ فقر» بگیریم یعنی از «فقر» حرف «راء» را به حساب نیاوریم مجموع آن برابر با ۶۸۵ می‌شود که باز هم با تاریخ فوت عطار مطابق نیست.

بدانکه این فقیر را بسی شغف می‌بود بداشتن معانی...».

۲۹ ـ اشعاری از : اسعد افندی، مولوی رومی، شمس تبریزی، و چند غزل فارسی «۸۵ ر ـ ۹۰ ر»

۳۰ ـ شرح غزل مولوی «۹۰ پ ـ ۹۱ پ» **(ترکی)**

از : امیر بخاری

شرحی است بر غزلی از مولوی با این مطلع :

دوش وقت صبحدم در چرخ پایان یافتم در میان دانهٔ خشخاش سندان یافتم

۳۱ ـ اشعاری در : صفت ناقه، صفت ساق، صفت پا، اشعاری از سعدالدین حموی، شیخ نظام الدین، امیر خسرو دهلوی، ارزی و مولانا «۹۲ ر ـ ۹۵ ر»

۳۲ ـ یک رباعی از شیخ صدرالدین قونوی «۹۵ ر»

چرا بر روی یارای زلف هر ساعت دگر سانی
گهی زنجیر بن ز عنبر گهی از مسک چوگانی
فسون چندین چه می‌خوانی نه هاروت فسون خوانی
زره چندین چه می‌بافی نه داود زره بافی

۳۳ ـ تحقیق رباعی شیخ ابوسعید ابوالخیر «۹۵ پ»

آغاز رباعی :

یک بوسه سلیمان به لب آصف زد حورا به نظاره نگارم صف زد

۳۴ ـ شعری از قوسی تبریزی «۹۶ ر ـ ۹۶ پ»

۳۵ ـ تاریخ ساخت جامع سلطان سلیمان «۹۶ پ»

۳۶ ـ اشعار فارسی «۹۷ ر»

۳۷ ـ دوازده امام منظوم «۹۷ پ ـ ۹۸ پ» **(ترکی)**

از : نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

تخمیسی است در مدح ائمه علیهم السلام.[۱]

۳۸ـ مطالب متفرقه‌ای شامل: اشعاری از عراقی «۹۹ ر ـ ۱۰۰ ر»، اشعاری از مولوی «۱۰۱ ر ـ ۱۰۲ ر»، مطلبی از مولافخرالدین به نقل از مناقب العارفین افلاکی «۱۰۲ ر ـ ۱۰۲ پ»، اشعاری به فارسی و ترکی از: مولوی، خواجه حافظ، فضولی، تخمیس غزل باقی از خیالی، اشعار دیگری از خیالی، مخمس فوزی «۱۰۲ ر ـ ۱۱۲ پ»

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۹ ق]؛ عناوین شنگرف و مشکی و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای.

۱۱۲ برگ؛ ۱۲×۲۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۹۸].

۱ـ آنچه از این دوازده امام در نسخهٔ حاضر آمده، چنین است:

ای شیر حقّ که اسم شریفکدر علی — کوثر شراب ساقی سیدر همتک علی
سلمانه ویردی اکدغی دم دستهٔ گلی — اورادایدندی اسمکی هر مومن و ولی
یا مظهر العجایب عوناً لنا علی
ادعوک کلّ همٍ و غم سینجلی

شهر علومه قاپو اولان شاه مرتضا — زوج البتول صاحب اسرار هل اتی
کان سخا و معدن سر منبع صفا — خلقی حسن و چهره حسین وجهی مصطفا
یا مظهر العجایب عوناً لنا علی
ادعوک کل هم و غم سینجلی

شاه شعاع شعشعهٔ شمس ذوالمنن — باغ بهشت قامتیدر سرو نازون
شب بوی موی بنده سیدر نافهٔ ختن — ذات علی و رسمی ولی اسمله حسن
یا مظهر العجایب عوناً لنا علی
ادعوک کل هم و غم سینجلی

اول نور عین احمد مختار باوفا — اول یادگار حیدر کرار لافتا
اول در دیار وحدته هادی و رهنما — یعنی حسین شاه شهیدان کربلا
یا مظهر العجایب عوناً لنا علی
ادعوک کل هم و غم سینجلی

نسل رسول زبدهٔ اولاد طیبین — دریای علم و محرم سر گوهر یقین
ذات شریعت حضرت سلطان معین — ایمان و دینه زین اولان زین‌العابدین

﴿ ۱۳۷۹۵ ﴾

مجموعه

۱ ـ شرح دیوان السجادعلیه‌السلام «(۱ پ ـ ۳۴ پ)» **(ادبیات ـ عربی)**

از : ؟

شرحی است بر دیوان منسوب به امام سجاد علی بن حسین علیهماالسلام که در جلد ۲۶ ص ۳۷۸، ش [۷۸۹۹/۴] معرفی گردید.

این شرح به جنبه‌های ادبی دیوان پرداخته است. از این شرح شیخ آغا بزرگ در الذریعه [۴۳۱/۹] یاد نموده، لکن نسخه‌ای معرفی نکرده است.

نسخهٔ حاضر خطبهٔ شارح را ندارد.

آغاز شرح بعد از خطبه : «قافیة الالف

تبارک ذوالعلی و الکبریاء　　　تفرد بالجلال و بالبقاء

تبارک تفاعل من البرکة و هی ثبوت الخیر التی فی شیء و سمّی بذلک لثبوت الخیر».

انجام نسخه :

«و موبق نفسه کسلاً و جهلاً　　　و موردها مخوفات الهلاک

... و ذلک ان القایل اذا قال اخاف ان یقع امر کذا کانه یقول اعلم و انما یخاف لعلمه بوقوعه فاستعمل الخوف فی العلم قال تعالی و انذر به الذین یخافون».

۲ ـ الاقلید = شرح المفصل «(۳۹ پ ـ ۱۴۴ ر)» **(نحو ـ عربی)**

از : تاج الدین احمد بن محمود بن عمر خجندی[۱] (۷۰۰ ق)

شرح مزجی است بر کتاب «المفصل فی النحو» جارالله زمخشری، که مؤلف در بخارا

۱ـ در کشف الظنون مؤلف «جَنَدی» ذکر شده ولی در سایر مصادر از جمله معجم‌المؤلفین کحاله [چاپ جدید ۳۰۵/۱] «خجندی» آمده است.

نگاشته است. [رضوی، مشهد ۲۳۹/۱۲ ـ ۲۴۰ که در آن دو نسخه از این شرح معرفی شده است؛ کشف الظنون ۱۷۷۵/۲؛ کتابخانهٔ لالالی ترکیه شمارهٔ ۳۴۴۶ نسخهٔ دیگری از این شرح تحریر شده در سال ۷۵۶ ق موجود است].

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز شرح : «احمد علی نعم تهللت وجوهها الصباح».

آغاز نسخه : «الفعل ما دلّ علی اقتران حدث بزمان ـ اعلم ان الزمان ثلاثة ماضی و حاضر و مستقبل».

انجام نسخه : «هذا سیف صفته کذا و کذا فلمّا بلغ الی قوله هذا سیف نسی ما بعده فحرّک التنوین بالکسر و قد صوته بکسر التنوین منتظراً بذکر مانسی».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر نسخه تاریخ وفات حسین بن شیخ سعید در شهر بالکسری پنج‌شنبه ۹ جمادی‌الثانی ۸۴۲؛ عناوین شنگرف و مشکی؛ مقابله و در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه مهر مربعی با سجع «مظهر نورالهی سیدمحمد ۱۲۹۱»؛ جلد : مقوائی، عطف تیماج مشکی.

۱۴۶ برگ؛ ۱۴/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۱۹ ـ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۹۹].

﴿ ۱۳۷۹۶ ﴾

اشعار گلستان سعدی (فارسی)

از : ؟

در این کتاب اشعاری که سعدی در کتاب خود «گلستان» ذکر نموده، به همان ترتیب، جمع‌آوری و در آغاز هر شعر وزن آن ذکر شده است.

آغاز :

بنده همان به که ز تقصیر خویش　　　عذر به درگاه خدا آورد

انجام نسخه : فرد

جوان گوشه‌نشین شیر مرد راه خداست   که پیر خود نتواند ز گوشه‌ای برخواست

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ در اول نسخه بسمله زرین؛ بدون جلد.

۸۲ برگ؛ ۱۲/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۷۰۰].

﴿ ۱۳۷۹۷ ﴾

شرح شرح دیباچه مصباح

(ادبیات ـ عربی)

از : قاضی یعقوب بن سیدی علی بروسوی (۹۳۰ یا ۹۳۱ ق)

شرحی است بر شرح یکی از علما بر دیباچه «المصباح» ناصر بن عبدالسید مطرزی (۶۱۰ ق). **[کشف الظنون ۱۷۰۷/۲، رضوی، مشهد ۱۳۷/۱۲، ش ۶۹۶۰].**

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی اعرب ترکیب الکاینات من مزج کافٍ و نون و... و بعده فیقول العبد الضعیف و المذنب اللهیف... هذه فواید قد قیدتها علی شرح دیباجة المصباح».

انجام : «یعنی اذا لم یکن البحث من جهة العاملیة یلزم ثبوت الخامس بالاستقراء فی آخر الکتاب و ابوابه لا بالعقل لان العقل یجوز ان یکون شیئا آخر غیر الخامس».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول شنگرف، عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه تملک احمد بن ابراهیم جلد : مقوای لائی با روکش پارچه‌ای، سبز، عطف و گوشه تیماج، لولادار.

۱۱۵ برگ؛ ۱۲×۲۰ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۷۰۱].

﴿ ۱۳۷۹۸ ﴾

جام جم

(مثنوی عرفانی ـ فارسی)

از : رکن الدین اوحدی مراغه‌ای اصفهانی (۷۲۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۱۵/۱] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

... رو نزدیک و آشکار و نهان — کـــردگار جــهانیان و جــهان

هــمه کــرّوبیان عــالم غــیب — سر فرو برده زین دقیقه بجیب

انجام :

دل او را بــذکر عــادت کــن — کار او ختم بـر سـعادت کـن

شد تمام این کتاب نـیکوفال — این زمـان بـاسعادت و اقـبال

نستعلیق؛ علی الجامی، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی؛ در آخر نسخه تاریخ ۱۱۳۴ آمده است؛ جلد : تیماج، مشکی.

۲۵۲ برگ؛ ۱۱×۱۶ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۸۳].

﴿ ۱۳۷۹۹ ﴾

لوامع صاحبقرانی (قدسیه) = شرح کتاب من لایحضره الفقیه (شرح حدیث ـ فارسی)

از : ملا محمدتقی بن مقصود علی مجلسی (۱۰۷۰ ق)

[مجلس ۳۲۴/۲۵، ش ۷۳۴۷]. نسخهٔ حاضر از اول بحث سجده شکر تـا آخـر نـماز جماعت را شامل است.

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة و السلام علی سیدالانبیاء و المرسلین محمد و آله... سجدة الشکر و القول فیها این بابیست در بیان سجدهٔ شکر و فضایل آن».

انجام : «و با عدم امکان جایز است اکتفا به قراءت امام سنّی کردن چنانکه در اخبار بسیار وارد شده است و الحمدللّٰه... محمد و آله و اصحابه اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین».

نسخ؛ کاظم، ۱۶ رجب (؟) [قرن ۱۳]؛ تمام صفحات جدول شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شـده؛ در اول نسـخه وقـف از طـرف مـیرسیدعلی خـلف سـیدحسین شـاه بـر طـالبان

علوم دینیه و مایلان مذهب اثنی‌عشریه ۱۵ ذی‌قعدهٔ ۱۲۷۶؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای سوخت، ترنج با سر با زمینهٔ سرخ با نقش گل، عطف و گوشه تیماج مشکی.

۱۴۱ برگ؛ ۱۶×۲۴ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۸۴].

﴿ ۱۳۸۰۰ ﴾

له میستردوپاری = اسرار پاریس **(رمان خارجی ـ فارسی)**

از : اوژن سو

ترجمه‌ای است از رمان خارجی که توسط محمدطاهر میرزا اسکندری فرزند اسکندر میرزا به فارسی برگردانده شده است.[1]

آغاز : «در اصطلاح و لهجهٔ دزدها و آدم‌کش‌ها، تایی فرانک عبارت است از قهوه‌خانه یا میکده که در مرتبهٔ پست واقع شده باشد صاحب این میکده یا قهوه‌خانه».

انجام : «در آخر مکتوب شما پیوسته دست ایشان چنان می‌لرزید که امکان تحریر نداشت بمن فرمودند که به شما بنویسم که من دیگر دختر ندارم چاکر شما وف انتهی».

نستعلیق؛ به خط کاتبان مختلف، ربیع‌الثانی ۱۳۱۷ (به دستور اشرف السلطنه)؛ عناوین و نشانی‌ها مشکی؛ در اول نسخه دستخطی از دوستعلی معیری در مورد کتاب و ترجمه و کتابت آن؛ جلد : تیماج، یشمی، مجدول.

۲۹۳ برگ؛ ۲۱×۳۵ سانتی متر؛ ۲۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۷۶].

۱ـ در صفحهٔ اول نسخه یادداشتی از دوستعلی معیری فرزند دوست محمدخان معیر الممالک ـ که در سال ۱۳۷۴ ق در ۷۸ سالگی نوشته ـ پیرامون ترجمهٔ کتاب آمده که تلخیص آن چنین است :

او می‌نویسد که در سال ۱۳۰۲ ق در نه سالگی وی، پدرش به فرنگستان رفته بود و مدت سفرش سه سال طول کشید و مادرش عصمة‌الدوله دختر ناصرالدین شاه قاجار علاقهٔ مفرطی به رمان‌های خارجی داشت. لذا زن اعتمادالسلطنه این ترجمه را فرستاد و مادرش به دست ناسخین متعدد داده تا در کمترین وقت استنساخ کنند و این نسخه را برای وی استنساخ کردند. بعد از آن شرحی دارد در مورد مجالس خواندن این کتاب در دور کرسی در آن عصر.

«۱۳۸۰۱»

جنگ نظم و نثر = تذکرهٔ نوا (فارسی)

از: نوا

جنگی است به نثر و نظم که شاعری با تخلص نوا آن را جمع‌آوری نموده است.

مطالب مندرج در این جنگ عبارتند از:

۱ ـ دیوان غزلیات «ص ۱ ـ ۳۰۱» **(فارسی)**

در این تذکره غزلیاتی از شعرای مختلف جمع‌آوری و به ترتیب حروف تهجی تنظیم شده‌اند. شاعرانی که اشعار و غزلیاتشان در این بخش و در حواشی جنگ آمده عبارتند از:

میرزا صادق همایی با تخلص مروی، محمدعلی بختیاری، عاشق، شهاب، سلمان، بسمل، فردوسی، محتشم، سحاب، جامی، سعدی، ظهیر، ازل، انوری، وحشی، محمدعلی قصه‌خوان، حافظ، خاقانی، ملا حسن، نوا (صاحب جنگ)، وحید، طوفان، رفیق، مهری، ملا نظام، ملا عظیم، نورعلی، میرزا نصیر، آقاشاپور، نشاط، غلامرضا خوش‌نویس، باباطاهر، نیازی بخارایی، سعد اسحق، صابری، صمدی، حسین نوری، حجابی برزو بیگی، مهدی شیرازی، محمدحسن اردبیلی، اسعدی طباطبایی، میر مدهوش، مخلص، ملا بدیع سمرقندی، میر مخدوم، محمد حیران، حیرانی قزوینی، حرفی اصفهانی، مسعود بن محمد نزاری، خواجه معین هروی، معالی، میر مقبول، میر معز نسابه، مشرقی، متونی، همام، کاتبی، ناصر، انسی، فخری، حالی، عمیر، مؤذن، آنی، آهی، عیانی، خسرو، ظهوری، عطار، آذری، شاهی، پریشان، معین، هلالی، فیضی، نیازی، مشتاق، رفیق، آگاه، صیدی، صبا، محمد قلی سلیم، سامی، نوعی خبوشانی، فریدون، ساقی، فروغ، غنی، حیاتی، ثنایی، شرف تبریزی، آصفی، صفی، حزین، عرفی، بی‌کس، مفتاح، تجلی، خواجو، ضمیر، عارف، مادح، عاصی، ریاضی، صبوری، ناجی، صائب، جواد (زاهد)، نظیری، عنوان، فهمی، مصحف، صراف، مخفی، طبیب، ازل،

نصیر، آسوده، نور، نوری، فغانی، اوحدی، روغنی، بینا، آگهی، خالص، عصمت، صبور، کلیم، حقیر، فنا، دوستی، نورعلی، فروغی، بوعلی نیا، مرتاض، رازی، نقی کمره‌ای، فیاض، قاآنی، اهلی، مغربی، قاسمی، خاقان، خاوری، میرمحمد، ملا مفید بلخی، مهدی قلی بیک، قانع بخاری، مشربی خوانساری، ولی دشت بیاضی، عبدالله مولی اصفهانی، عالمی دارالمرزی، ملا غیرت، قاضی عیسی، عیسی اردبیلی، میر عرشی، شاه عیان، ملا عضدی تبریزی، محمد هما، میر عبدالحسین، محمد مؤمن عربی، عنایت، عظیما نیشابوری، عبدالله ایوانی، میرغفاری، میر عزیز قلندر، شاه علی، عبدالغنی همدانی، امیر عبدالباقی، عزیز تبریزی، عنایت تبریزی، علی منجم، عاشقی خراسانی، عزیزالله شهری، میر علی‌نقی نهاوندی، درویش عارف، میر عبدالله فتوحی، قاضی علامی، میر عزیز اصفهانی، میر عزیز دوانی، میر علیخان، میرخسرو، باباعلی شاه، ملا خلاصی، نظر علی بیک خادم، خضر قزوینی.

آغاز غزلیات:

نفحات وصلک اوقدت جمرات شوقک فی الحشا
ز غمت بسینه کم آتشی که نزد بسینه کما تشا
تو چه مظهری که ز جلوهٔ تو صدای صیحهٔ صوفیان
گذرد ز ذروهٔ لامکان که خوشا جمال ازل خوشا

انجام:

چو رسی بکلبهٔ محتشم چه کشم به پیش تو ما حضر
که تو نور دیده جهان نه دگر نظر بما حضری کنی
من و دل فتاده جدا نشدی دلا سوی کعبه نکن نظر
به وصال کعبه گهی رسی که ز خود جدا سفری کنی
چو بلای جان تو جانیا نبود بغیر بتان کسی
چه بود خرد آن بود که از آن بلا حذری کنی

۲ ـ گلستان سعدی (منتخب) «ص ۳۱۱ ـ ۳۴۵» **(فارسی)**

۳ ـ درهٔ نادری = جهانگشای نادری (منتخب) «ص ۳۴۵ ـ ۴۵۹» **(تاریخ ـ فارسی)**

از : میرزا مهدی خان منشی نوری استرآبادی (قرن ۱۲ ق)

[مجلس ۳۶۸/۲۵، ش ۷۳۸۴]. در نسخهٔ حاضر بخشی از این کتاب از وقایع سال ۱۱۴۱ ق به بعد موجود است.

۴ ـ قضا و قدر سلیم تهرانی «حاشیه ص ۲ ـ ۱۵» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : محمدقلی سلیم تهرانی (۱۰۵۷ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۲۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۵ ـ قضا و قدر رکنا «حاشیهٔ ص ۲۲ ـ ۲۷» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : رکن الدین مسعود کاشانی معروف به مسیح و رکنا (۱۰۶۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۶۱۰/۲۹] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۶ ـ چاه وصال = لیلی و مجنون «حاشیهٔ ص ۱۷۱ ـ ۱۸۴» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : سید احمد بخارائی سرهندی

به شمارهٔ [۱۳۶۹۵/۲] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آغاز آن نسخه برابر است.

۷ ـ سوز و گداز تفرشی = آتش خانه «حاشیهٔ ص ۱۸۴ ـ ۱۹۵» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : آقا محمدصادق بن سید فضل‌الله هجری تفرشی (۱۱۶۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۲] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر این دو بیت عربی را در آغاز اضافه دارد.

آغاز :

معشر العشاق من اهل الجوی   اننی آنست ناراً بالطوی

فامکثوا یا اهل ودّی علتی   انکم بالخیر ممّا خلّتی

۸ ـ فرهاد و شیرین «حاشیهٔ ص ۲۲۴ ـ ۳۱۱» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : کمال الدین وحشی بافقی (۹۹۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۲] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۹ ـ یوسف و زلیخا «حاشیهٔ ص ۳۶۳ ـ ۴۴۱» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : عبدالرحمن بن احمد جامی (۸۹۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۶۰] مراجعه شود.

آغاز نسخه :

چنین گفت آن سخندان سخن سنج   که در گنجینه بودش از گهر گنج

نستعلیق؛ بی‌کا، سه شنبه صفر ۱۲۳۷ [ص ۳۱۰]؛ عناوین شنگرف؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده است؛ در اول و آخر نسخه یادداشت‌هایی پیرامون این تذکره و مؤلف آن در چند صفحه از سیدمحمدمهدی بن سیدعلی موسوی که در سال ۱۳۴۳ ش در زندان قصر نوشته است؛ جلد : روغنی، مشکی، ترنج با سر با نقش گل، مجدول مذهب، نوشتجات دور تا دور حاشیه.

۴۵۹ صفحه؛ ۱۴×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۸۷].

﴿ ۱۳۸۰۲ ﴾

رسایل اعجاز = اعجاز خسروی **(نامه نگاری ـ فارسی)**

از : امیرخسرو دهلوی (۷۲۵ ـ ۷۲۸ ق)

پنج رساله است در نامه‌نگاری و دستورات و آداب آن و هر یک در چند فصل با عنوان خط، اسامی رسائل چنین است :

۱ ـ در مفردات و مرکبات، ده خط

۲ ـ مرتبات، نه خط

۳ ـ لطایف، دو خط

۴ ـ بدایع معنوی، پنج خط

۵ ـ سوابق منشآت، هفت خط

نسخهٔ حاضر رسالهٔ سوم را شامل است مشتمل بر دو خط با این عناوین :

خط اول : در صنعت‌های قدیم و تصرف در آن‌ها به رسم جدید مشتمل بر دوازده حرف

خط دوم : در صنعت‌های جدید وضع خسرو مشتمل بر پانزده حرف

[منزوی ۲۱۰۶/۳؛ گنج بخش ۱۱۸۱/۲].

آغاز : «الرسالة الثالثة من رسائل الاعجاز فی اللطائف من المصنوعات یشتمل علی خطین خطّ اول در صنعت‌های قدیم و تصرف در آن‌ها برسم جدید بر دوازده حرف».

انجام : «و صفوف فرشتگانی را که هر یک جبرئیلی است روحانی از مدخل خطا خالی گردانید از آن فرشته وش خدا خشنود باد».

نستعلیق؛ شیخ وجیه‌الدین، بی‌تا (حسب‌الامر نواب مستطاب)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، زیتونی، سوخت، ترنج با سر مذهب، مجدول گرهی.

۱۵۹ برگ؛ ۱۵×۲۶ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۸۸].

﴿ ۱۳۸۰۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیباچهٔ بیاض امام قلی میرزا «۱ پ ـ ۳ پ» **(فارسی)**

از : میرزا مهدی استرآبادی

به شمارهٔ [۱۳۳۹۹/۲] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ منشآت «۳ پ ـ ۱۵۷ پ» **(نامه‌نگاری ـ فارسی)**

از : ؟

منشآت و نامه‌هایی از فرامین و نامه‌های منشیان، که برای تعلیم نامه‌نگاری جمع‌آوری شده است. در آن از ملا محمدمحسن مدرس هزارجریبی و حسین علجائی افغانی یادشده است.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «به جواب میرزا فلان همواره ریاض امانی و آمال عالی شأن معلی مکان».

انجام : «بین ارباب طلب تقسیم و اصل را... آقا فلان نماید و موقوف ندارد تحریراً فی‌شهر فلان سنهٔ فلان من‌الهجرة المقدّسة النبویة علی هاجرها الف‌سلام و ثناء و تحیة».

۳ـ کلماتی از ابوسعید ابوالخیر «۱۵۸ پ ـ ۱۵۹ ر»

۴ ـ مطالبی در علوم غریبه «۱۵۹ ر ـ ۱۶۱ ر»

۵ ـ دو غزل به فارسی «۱۶۴ پ ـ ۱۶۵ ر»

ـ برگ‌های ۱۶۵ تا ۱۹۴ سفید است.

۶ ـ حاتم‌نامه «۱۹۵ ر ـ ۱۹۹ پ» **(فارسی)**

مثنوی مفصلی است در داستان حاتم طائی.

آغاز :

یکی از محرمان حاتم طی ‌‌‌ ز روی محرمی پرسید از وی

که این دریا دل پاکیزه گوهر ‌‌‌ بعالم دیده‌ای از خود سخی‌تر

انجام :

بلی اینها عجب از فضل حقّ نیست ‌‌‌ ز ما باشد عجب از حقّ عجب نیست

عنایت خدمت درگاه آن کن ‌‌‌ اگر نیکی کنی در راه آن کن

نستعلیق و نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، صفحات رسالهٔ اول جدول زرین؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۲۰۰ برگ؛ ۱۰×۲۰ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ ۱۵ ـ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۸۹].

﴿ ۱۳۸۰۴ ﴾

لمع السراج **(شعر ـ عربی)**

از : صلاح‌الدین خلیل بن ایبک صفدی (۷۶۴ ق)

منتخبی است از دیوان اشعار سراج‌الدین عمربن‌محمدبن‌حسن وراق مصری[1] (۶۹۵ ق) [کشف الظنون ۷۹۲/۱ با عنوان دیوان سراج‌الدین]. دیوان سراج‌الدین در سی جلد بوده که صفدی مختصری از آن را در کتاب حاضر جمع‌آوری نموده است.

آغاز: «امّا بعد حمدالله علی نعمه المنتقاة و مننه التی توجب بنا المزید من فضله یوم ملتقاة...فاننی لمّا وقفت علی دیوان الادیب‌الفاضل البلیغ سراج‌الدین عمر بن محمد...».

انجام:

برغمی سلمت من الروایة — و جانبتها جملة کافیة

اظنک صادفتها ماشیاً — و ما ذلت فی عدة الماشیة

نسخ؛ بی‌کا، ۲۹ صفر ۸۷۱؛ عناوین شنگرف؛ تملکات متعدد در اول و آخر نسخه موجود است؛ جلد: تیماج، مشکی، ضربی، شمسه، مجدول، لولادار.

۹۶ برگ؛ ۱۸×۱۳/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۶۷].

﴿ ۱۳۸۰۵ ﴾

مجموعه

۱ـ خسرو و شیرین «۱ ر ـ ۱۴۱ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: میرزا محمد جعفر بن محمدباقر شعله نیریزی (۱۳۱۵ ق)

مثنوی است در بیان عشق خسرو و شیرین، این مثنوی به چاپ رسیده است.

[مشار، فارسی ۱۸۸۶/۲؛ مشترک پاکستان ۱۷۸۹/۹].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

یکی پرسید از پروانهٔ زار — که ای در کوی مشتاقان گرفتار

تو را معشوقه‌ای بس تندخو هست — بعینه حجت سنگ سبو هست

۱ـ عمر رضا کحاله، معجم المؤلفین (چاپ جدید)، ۵۷۳/۲.

انجام :

نسـیم عـدل او دایـم وزان بـاد | بهار گلشن خصمش خزان بـاد
سعادت یـار دولت رهـنمونش | قوی دل همچو کوه بـیستونش

۲ ـ ملا نصیرالدین «۱۴۳ ر ـ ۱۸۸ پ» **(افسانه ـ فارسی)**

حکایت‌های طنزی و فکاهی مشهور است که به ملا نصیرالدین (زنده در قرن هشتم) نسبت داده شده‌است. [لغت‌نامۀ دهخدا، مادۀ ملا نصیرالدین،مشار،فارسی، ۴۹۳۰/۴ ـ ۴۹۳۱].

نسخۀ حاضر دیباچه‌ای دارد از رشد [مرشد] کرمانی که در آن اظهار داشته این کتاب قبلاً به عربی بوده و وی بعد از زحمت بسیار به فارسی برگردانـیده است و نـام آن را «انیس المعارین [البیعارین]» نهاده است.

نسخۀ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز : «معروض خاطر برادران دینی و احباء روحانی این بـندۀ ضـعیف مـحمدباقر المشهور برشد کرمانی که به جهت اینکه دوستان نزد یکدیگر نشینند و دمـاغ ایشـان نسوزد».

انجام نسخه : «وقتی مرغی چند گرفته در روغن بریان نموده در ظرفی».

نستعلیق؛ رسالۀ اول فضل الله خلف مـحمد... مـحمد بـنگالی، ۹ ربیع‌الثـانی ۱۳۰۲؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۸۸ برگ؛ ۱۳×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۷۰].

﴿ ۱۳۸۰۶ ﴾

مجموعه

۱ ـ گلستان سعدی (بخشی از حکایات آن) «۱ ر ـ ۳۱ پ» **(فارسی)**

۲ ـ حکایت‌هایی به فارسی «۳۲ ر ـ ۴۵ پ»

۳ ـ کلیات سعدی (بخشی از غزلیات) «۴۶ پ ـ ۶۴ پ» **(فارسی)**

نستعلیق؛ بی‌کا، پنج‌شنبه ۲ ربیع‌الاول ۱۲۹۲؛ در اول نسخه دو تاریخ تولد به سال‌های ۱۲۹۰ و ۱۲۹۴؛ جلد : تیماج دورو، مشکی.

۶۴ برگ؛ ۱۴×۲۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۷۱].

« ۱۳۸۰۷ »

دیوان عنوان تبریزی **(فارسی)**

از: محمدرضا بن صالح چلبی تبریزی متخلص به عنوان (قرن ۱۱ ق)

کلیات اشعار شاعر است شامل غزلیات، رباعیات، قصاید و مفردات.

[منزوی ۲۴۵۳/۳؛ نسخه‌های خطی فارسی دفترپنجم ص ۲۹۴ و دفترششم ص ۷۶؛ الذریعه ۷۷۴/۹].

نسخهٔ حاضر که کامل‌ترین نسخهٔ شناخته شده از دیوان شاعر است این بخش‌ها را دربر دارد :

۱ ـ **غزلیات** به ترتیب حروف تهجی «ص ۱ ـ ۱۹۶»، **آغاز :**

به تعمیر آشنا هرگز مکن ویرانه دل را
که صاحبخانه ویران می‌پسندد خانه دل را

فروغ مهر در خلوت سرای دل نمی‌گنجد
چراغ حسن روشن می‌کند کاشانهٔ دل را

از آن رو دشمنی دارم به چشم اشکبار خود
که ریزد آبروی گوهر یکدانهٔ دل را

ز جام عیش خالی باد در بزم طرب دستی
که با سنگ ملامت بشکند پیمانهٔ دل را

۲ ـ **رباعیات** «ص ۱۹۷ ـ ۲۱۲»، **آغاز :**

آسمان با اهل دل کی صاف سازد سینه را
دوست نتوان کرد هرگز دشمن دیرینه را

در محبت بسکه با عریان تنی خو کرده‌ام
عکسم از دوش افکند پیراهن آئینه را

۳ ـ مفردات «ص ۲۱۳ ـ ۲۱۵»

۴ ـ قصاید در منقبت ائمهٔ اطهار علیهم‌السلام «ص ۲۱۶ ـ ۲۲۷»، **آغاز:**

بیننده را عیان شود از نقش‌های او　　تفسیر صد رساله و مضمون صد کتاب
پیش فروغ شمسهٔ او تار و پود مهر　　از هم جدا شود چو کمان پیش آفتاب

انجام:

زین دو مطلب که در دل است مرا　　تا امید از کرم نگردانی
تا در این گلستان گلی باشد　　نیک خواهد گشاده پیشانی

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ لبهٔ بعضی از اوراق وصالی شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.
۱۱۳ برگ؛ ۱۰×۱۸ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۷۲].

﴿ ۱۳۸۰۸ ﴾

جامع اللغات **(لغت ـ عربی به فارسی)**

از: علی‌رضا بن علی‌اصغر حسینی (قرن ۱۳ ق)

فرهنگ عربی به فارسی است که مؤلف از کتاب‌های قاموس، صراح، الفاظ الادویة، تاج المصادر، کنزاللغات، السامی فی الاسامی، اشهر اللغات، اختیارات و تحفه انتخاب نموده و به ترتیب حروف الفبایی و کلمات هر حرف را به ترتیب حرف آخر کلمه مرتب، و در آغاز کتاب مقدمهٔ کوتاهی پیرامون علم لغت و شناختن مصادر و اوزان ذکر کرده است.

او تألیف این کتاب را در روز جمعه ۲۴ ربیع‌الثانی ۱۲۳۴ به پایان رسانیده است.

آغاز: «سپاس بی‌حد و قیاس و ستایش محکم اساس سخن‌آفرینی را سزد... امّا بعد بر رأی معنی آرای اصحاب دانش و بینش و بر ضمیر منیر سرمایه‌داران گنجینهٔ آفرینش...

باب الالف مع الالف (ءاء) بر وزن قال درختی (إبا) بکسر سرباز زدن و بفتح بول بوئیدن)).

انجام : ((ابوان) پدر و مادر (سعدان) زهره و مشتری. تنبیه : بر ضمایر صافیهٔ ناقدان ذوی البصیرة و عارفان... بر تقصیر مؤلف سراپا تقصیر حمل ننماید و السّلام علی من اتبع الهدی)).

نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۲۳ ربیع‌الثانی ۱۲۳۴؛ لغات شنگرف و معنی لغات مشکی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با سجع «یا رزاق»، مجدول.

۱۵۳ برگ؛ ۲۰×۲۹ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۷۳].

﴿ ۱۳۸۰۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ عروض و قافیه ((۱ پ ـ ۲۶ پ)) **(عروض ـ فارسی)**

از : شمس‌الدین فقیر دهلوی شاهجهان آبادی (۱۱۸۳ ق)

مختصری است در صنایع شعری و فنون ادبی که مؤلف آن را در یک مقدمه و چند فصل ترتیب داده است. **[منزوی ۲۱۶۴/۳؛ آغاز آن با نسخهٔ ما برابر است].**

آغاز : «بعد از تقویم حمد مبدعی که بیت دنیا و آخرت را با کمال تقطیع و موزونیت... فقیر گزارش می‌نماید که طالبان فن شعر را از علم عروض و قافیه گریز نیست)).

انجام :

در باب تمامیش دو تاریخ رقم زد — کلکم که به بازوش بود زور کمالات
تاریخ نخستین شده تشریف معانی — تاریخ دویم آمده دستور کمالات

۲ ـ حدایق بلاغت = حدیقة البلاغة ((۲۶ پ ـ ۴۲ پ)) **(عروض ـ فارسی)**

از : مؤلف پیشین

مختصری است در عروض و صنایع شعری، ترتیب یافته در مقدمه و دو فصل و خاتمه‌ای. [الذریعه ۸/۴۰؛ منزوی ۲۱۳۲/۴ آغاز آن با نسخهٔ ما برابر است].

نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

آغاز : «سبحان الله من ناقص را که عمر بی مثال بصنعت هیچ مدانی صرف ملازمت جهل نموده‌ام مصدر حمد و ثنای متکلمی باید شد که اهل کمال».

انجام نسخه : «امّا آنچه سرقت بر آن اطلاق می‌یابد دو نوع ظاهر و غیر ظاهر امّا نوع ظاهر بر دو ضرب است ضرب اول آنکه لفظ و معنی دیگر را بی هیچ».

۳ـ تذکرة الملوک = تذکرهٔ اشرف شاهی «۴۳ پ ـ ۹۷ پ» **(تاریخ ـ فارسی)**

از : میرزا سمیعا

گزارشی است از مناصب و سازمان اداری و کارهای درباریان و دیوانیان روزگار صفوی در پنج باب، در نسخهٔ حاضر نام کتاب تذکرهٔ اشرف شاهی ذکر شده است.

این کتاب با کتاب «دستور الملوک» که در همین موضوع است مشابهت کامل دارد.

[الذریعه ۱۲/۱۰۰؛ فهرستوارهٔ منزوی ۹۲۷/۲؛ منزوی ۱۵۶۷/۲؛ مشار، فارسی ۱۲۵۵/۱].

نسخهٔ حاضر از آخر ناقص است.

آغاز : «الحمدللّه الّذی دلّنا علی قواعد الرشاد... و بعد این خلاصه‌ایست مسمّا».

انجام نسخه : «حاکم بحرین بجهت خرید مروارید یک هزار تومان».

۴ـ گوهر مراد «۹۸ پ ـ ۱۱۷ پ» **(اخلاق ـ فارسی)**

از : محمد جعفر بن محمد طاهر خراسانی کرباسی (قرن ۱۲ ق)

نصایح و پندهایی است که مؤلف خطاب به فرزندش عبدالرزاق نگاشته و در ۱۱۱۰ ق آن را به پایان رسانیده است.

[مجلس ۵۰/۱۰ آغاز آن با این نسخه برابر است، منزوی ۱۶۷۱/۲، الذریعه ۲۵۰/۱۸].

آغاز : «الحمدللّه ربّ العالمین و صلّی الله علی محمد و آله الطیبین بعد ای فرزند

سعادتمند عبدالرزّاق بدانکه خلق در پذیرفتن خلق نیکو بر چهار درجه‌اند».

انجام : «شناوری در دریای محیط کردن نیز سودمند نیاید و این رساله به گوهر مراد مسمّی...».

نستعلیق و نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جای عناوین رساله اول و دوم خالی مانده؛ جلد : تیماج، مشکی.

۱۱۷ برگ؛ ۱۲×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۷۴].

❖ ۱۳۸۱۰ ❖

شرح الاحتشام علی نهج بلاغة الامام علیه الصلوة و السلام (فارسی)

از : محمدجواد بن محرم علی طارمی زنجانی[۱] (۱۳۲۵ ق)

شرح فارسی است بر «نهج‌البلاغة» امام علی‌علیه‌السلام. این شرح را مؤلف به درخواست محمدتقی نجفی و به نام حاج محمودخان احتشام السلطنه امیرتومان، حاکم خمسه و زنجان نگاشته است.

این شرح به صورت مزجی برگزار شده و مؤلف ابتدا خطبه را ذکر می‌کند و سپس آن را به صورت مزجی شرح می‌کند.

آغاز : «الحمدلله المحمود علی نعمه غیرالمعدود الّذی ابدع الارکان و الاصول... امّا بعد چون در این زمان بهجت توأمان و اوان سعادت اقتران ایالت و حکمرانی خمسه».

انجام نسخه : «پس فروتنی کند به وی هر فروتنی کننده و سعی در عجز و شکستگی کند هر عجزکننده بخشش می‌کنم ز پرورندهٔ هر پرورده شده که هست پرورندهٔ من و همه».

نستعلیق (عبارات عربی نسخ)؛ علی بن محمد ابراهیم زنجانی، یکشنبه غرہ ربیع‌المولود

۱ـ برای شرح حال مؤلف ر.ک : اعیان الشیعه ۱۸۲/۱۷ ـ ۱۸۳؛ نقباء البشر ۳۳۹/۱ ـ ۳۴۰؛ علماء معاصرین ۸۹ و معجم‌المؤلفین، ۵۱۱/۱.

۱۳۱۲ در حضور مؤلف نوشته است؛ نشانی‌ها مشکی، چند برگ اول جدول مشکی و نشانی‌ها شنگرف، در حاشیهٔ برگ ۵۵۱ نوشته‌ای از کاتب به تاریخ ۳ محرم ۱۳۱۲؛ اوراق آخر نسخه با حواشی به خط مؤلف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۶۱۰ برگ؛ ۲۱×۳۴ سانتی متر؛ ۲۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۷۵].

﴿ ۱۳۸۱۱ ﴾

مجموعه

۱ ـ جام ناصری «۱ پ ـ ۱۴۷ ر» **(فلسفه عملی ـ فارسی)**

از : سید محمد موسوی حسینی (قرن ۱۳ ق)

مؤلف در اقتفای «جام جم» اوحدی مراغه‌ای منظومهٔ زیر را به نام ناصرالدین شاه قاجار سروده است. او مانند پدرانش در دیوان محاسبات دفتری و معاملات دولتی مشغول خدمت بوده و بعد از آن بیست سال عمرش را در انزوا گذرانده و شروع به نظم این مثنوی نموده است.

شاعر، دیباچهٔ نثری در آغاز ذکر نموده که در نسخهٔ ما برگ ۱ تا ۱۳ را شامل است. نام این مقدمه در نسخهٔ حاضر «اصلاح المملکة فی دفع المهلکة» ذکر شده است. در این مقدمه مؤلف توصیه‌هایی را برای اصلاح امور کشور به شاه با عناوین «إشعار» می‌نماید از قبیل :

اشعار : حفظ حال وزرا و هشیاری نسبت به کلام سخن‌چینان در مورد وزرا

اشعار : در اصلاح و اتحاد اعیان مملکت

اشعار : لزوم اهتمام به علوم و کتاب‌های تألیف شده در هر علم و حفظ آن‌ها از دسترس بیگانگان. در این بخش از قائم مقام فراهانی و میرزا آقاسی و خدمات آن‌ها تجلیل شده است.

اشعار دیگر : در مورد چاپ کتاب و وارد کردن چاپ‌خانه در زمان میرزا آقاسی از

روسیه و لزوم اهتمام به آن. در این بخش تاریخچهٔ چاپ در ایران به طور کوتاه ذکر شده و کتاب‌هایی که در اوایل ورود چاپ‌خانه به طبع رسیده‌اند ذکر شده که اهمیت دارد. هم‌چنین در آن از پیشرفت اروپا و عقب‌ماندگی مسلمانان اظهار ناراحتی شده است.

اشعار: تمجید از فعالیت‌های میرزا تقی‌خان و توصیه به شاه در ادامه دادن اصلاحات.

بعد از آن شروع به مثنوی می‌کند و مقدمهٔ آن را در این موضوعات می‌سراید:

حمد و توحید حضرت سبحانی، نعت و تحیت حضرت مقدس نبوی، مدح و اختصاص خلافت بر حضرت ولی مطلق امیرالمؤمنین، اثبات امامت خاصه، در تشخیص حجیت ولی کامل، در تحقیق و کشف این‌که اغلب از اولیاءالله را در بدو حال جذبهٔ عشق ربوده است، در تحقیق حدیث الشریعة اقوالنا و الطریقة افعالنا و الحقیقة احوالنا، در توصیف عقل، در این‌که هر سلطنت را که از سر عقل کل در امور مملکت نباشد مختل شود، در اشعار به این‌که با هر کسی به قدر درک و فهم او باید سخن گفت.

و بعد از آن حکایت‌هایی متضمن مضامین اخلاقی می‌آورد و در ضمن آن توصیه‌هایی در امور کشورداری به شاه می‌نماید. عنوان توصیه‌های وی «إشعار ـ إشعار» است.

نسخهٔ حاضر از آخر ناقص است.

آغاز دیباچه: «الحمدلله الّذی بیده الملک و الملکوت و العزّ و الجبروت و یبدأ الخلق... بعد الحمد و الصلوة بر رأی آفتاب ضیای جهان آرای عدل گستر دین پرور».

آغاز نظم:

حمد یزدان قادر ذوالمن — خوشترین ابتدا بود به سخن

آنکه از یک سخن از او موجود — آنچه بوده است و هست و خواهد بود

عالمی محو و فانی ذاتش — نیست از نفی و هست از اثباتش

انجام نسخه:

وحی را می‌شناس از رحمن — قول تسویل دان تو از شیطان

چون ممیّز در این دو می نشدی | بومسیلم بر انبیا بزدی
بهر هر احمدی مسیلمه‌ایست | تا که دور جهان و جان باقیست

۲ ـ تنبیه الخواص فی مقام الاخلاص «۱۵۲ پ ـ ۱۷۵ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : مؤلف پیشین

به همان سبک منظومه سابق است در حکایت‌های شغالان و سگان در انتقاد از صاحب منصبان عصر. مؤلف بعد از حمد باری تعالی حکایت کلب و شغال را به تفصیل بیان می‌کند و در ضمن آن اعتراضاتی دارد بر سیاست‌های حاکمان عصر خود با این عناوین :

در طلب معرفت و عنوان مقاولات کلب و شغال...، حکایت‌های بدایت حال مجارستان و مجاورت روسیان در آن‌جا، مراجعت به قصهٔ شغال و سگان، حکایت در این‌که محال اردستان اصفهان چرا باج به شغال می‌دهند، در این‌که شاه چون خود بی‌زحمتی به سلطنت می‌رسد نقص‌ها در ملک روی می‌دهد، مطلع نمودن مرشاه را که بداند با چه اشخاصی مأنوس شود.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز :

حمد بی‌حد خدای راست روا | که بود حیّ و فرد و بی‌همتا
احدیت بذات او مخصوص | صمدیّت بوحدتش منصوص
خلق دنیا نمود و مافیها | وز همه برگزید انسان را
امتیاز از تمام کن فیکون | داد این نوع را ز کلّ شئون
کنت کنزا برای این فرمود | که شناسند عابدان معبود

انجام نسخه :

ز حرمخانه دایه و ینگه | خواجه وکیس سفید یا لنگه

دگـر اتـباع بـا هـمه البـاب — که سزد بـهر آن بت نـایاب
زر و زیـور جـواهـر و امـوال — و آنچه حامل بباید و احـمال

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ از برگ «۱۴۷ پ» تا «۱۵۲ ر» سفید مانده؛ جلد: مقوا، عطف و حاشیه گالینگور قهوه‌ای.

۱۷۵ برگ؛ ۱۰/۵×۱۷/۵ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۹۳].

﴿ ۱۳۸۱۲ ﴾

منهاج الوصول الی علم الاصول **(اصول فقه ـ عربی)**

از: قاضی ناصرالدین عبدالله بن عمر بیضاوی (۶۷۵ ق)

[مجلس ۱۵۷/۲۵، ش ۷۱۴۷]. نسخهٔ حاضر از اول و آخر افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «الشرط تکلیفا بالمحال فان قیل الامر و ان کان مطلقا ولکن تخصیصه بوقت وجود الشرط به غایته ان یقال ذلک خلاف الظاهر».

انجام نسخه: «و ثالثها انها سموا الفرس الاسود لسواده ادهم و لا یتعدی الی الحمار الابیض اشهب و لایتعدی فیه و هو یدل علی عدم القیاس».

نسخ؛ بی‌کا،بی‌تا؛ عناوین‌شنگرف و مشکی ونشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی.

۱۲۹ برگ؛ ۱۲×۱۷ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۹۱].

﴿ ۱۳۸۱۳ ﴾

تحفهٔ خاقانیه = سفرنامه هند **(سفرنامه ـ فارسی)**

از: حاجی میرزا رفیع نوری (۱۲۵۰ ق)

سفرنامه‌ای است که مؤلف بعد از بازگشت از سفر هند برای فتحعلی شاه قاجار نوشته است. او در مقدمه اظهار می‌دارد که در اصفهان بعد از رسیدن به خدمت ملا علی نوری، میل سفر هند کرده و در سال ۱۲۲۱ ق. از اصفهان عازم هند شده است. بعد از اتمام سفر

مدتی مریض، و مجبور به توقف در اصفهان شده تا این‌که در جمادی‌الاولی همان سال به تهران مراجعت نموده است. هم‌چنین اظهار می‌دارد که از این سفر جز ناخوشی و ضیق نفس و ضعف بنیه و اندراس حواس و شماتت خویش و بیگانه نصیبی نداشته لکن به قضای خدا راضی است.

بعد از مراجعت از سفر به هدایت برخی از درباریان خدمت فتحعلی شاه قاجار می‌رسد و او تقاضای نوشتن سفرنامه را می‌نماید. و مؤلف این کتاب را در یک مقدمه و چند مرحله و خاتمه می‌نگارد.

[منزوی ۳۹۹۴/۵؛ مرعشی ۲۹۴/۲۳، ش ۹۱۷۷ که در آن نام مؤلف ذکر نشده است].

او در آغاز کتاب خطبه‌ای را که در هند در تعریف فتحعلی شاه می‌خوانده آورده، پس از آن به شرح عجایب و غرایب مشاهده شده در هند می‌پردازد. در اثنای کتاب از مذهب تناسخ رایج در میان هندیان بحث می‌کند و می‌گوید که بعد از بازگشت از هند آن مذهب را به عرض جناب آخوند ملا علی نوری (با دعای سلمه الله تعالی) رسانیده و ایشان به برهان قاطع ابطال مذهب تناسخ نموده و جواب وقایع مذکور را به نحو مستوفی بیان فرموده، و تمام پاسخ نوری را به عین عبارت می‌آورد که آغازش چنین است:

«بسمله. امّا تناسخ فعلی ما روی وصح روایته عقلاً «(ص ۲۸ - ۴۰)».

او در اثنا از شخصیت‌هایی از جمله تفضل حسین خان و میرزا صادق نامی شیرازی یاد می‌کند. هم‌چنین در پایان کتاب وصایای ارسطو و اسکندر را ترجمه نموده و تألیف کتاب را در غره ربیع‌الثانی ۱۲۳۱ به پایان رسانیده است.

در آخر نسخه دست‌خط برادرزادهٔ مؤلف محمد بن عبدالله نوری (متولد ۷ رمضان ۱۲۳۳ تبریز) که در ۸ محرم ۱۲۹۵ نوشته شده موجود است و در آن اظهار داشته در سال ۱۲۵۰ ق. از تبریز به تهران آمده که مصادف با فوت مؤلف بود و جسد مؤلف را برای دفن به عتبات عالیات بردند. هم‌چنین در آغاز نسخه دست‌خط مؤلف مبنی بر تعلق نسخه به میرزا محمد زکی که پدرزن و پسرعموی وی بوده، موجود است.

آغاز: «لآلی معانی آبدار زلالی که از موج خیز طبع صافی ضمیران سخن سنجان دبستان روشن خیالی آغاز تراوش نمود... بیان می‌گرداند که این گوشه گزین را با اینکه همیشهٔ اوقات جد و آباء و منسوبان و متعلقان در خدمت درگاه بزرگان و سلاطین زمان مشغول و ایشان را امر ریاست و دنیاداری معمول در سن شباب با قوهٔ شهویه و حیوانیه هدایت حضرت هادی حقیقی دریافته جنبهٔ شهوانیت و حیوانیت مضمحل گردیده در سلک طالبان علوم دینیه خود را منسلک...».

انجام: «مأمول از صاحبان فهم و ذکا و مطالعه کنندگان این وجیزهٔ سراپا خطا اینکه به محض استبعادات بعضی از آن احوالات بعقولِ متعارفه این کالای کاسد را بدراهم اعتراضات نفروشند که بی‌مستند و اخبار مخبرین صادق عرض ننمود نسأل الله الغفران و علیه التکلان».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، غره ربیع‌الثانی ۱۲۳۱، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در اول نسخه دستخط محمد بن عبدالله بن حاجی علیرضا خان بن رستم خان بن حاجی محمد صالح نوری متولد رمضان ۱۲۳۳ در تبریز مشهور به صدیق الملک برادرزاده مؤلف با سه مهر از وی به سجع «محمد بن عبدالله» و «صدیق الملک» و «صدر وزارت خارجه رئیس امور دول صدیق الملک» این سه مهر در آخر نسخه تکرار شده؛ جلد: تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر.

۱۷۰ برگ؛ ۲۰/۵×۱۴/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۹۴].

﴿ ۱۳۸۱۴ ﴾

وامق و عذرا

(داستان ـ فارسی)

از: میرزا ابراهیم کرمانی متخلص به ظهیر (قرن ۱۲ ق)

[مجلس ۲۳۲/۲۶، ش ۷۷۴۴]. نسخهٔ حاضر مقدمه را فاقد است. آغاز آن بعد از خطبه با آغاز نسخهٔ شمارهٔ ۳۱۱۶ مجلس برابر است.

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، ۱۳۰۴ طهران؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج،

قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۱۳۵ برگ؛ ۱۱×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۹۵].

۱۳۸۱۵

مجموعه

۱ ـ شاهنامه «۱ پ ـ ۳۶ پ» **(شعر حماسی ـ تاریخ فارسی)**

از: آقا محمدصادق بن سید فضل‌الله هجری تفرشی (۱۱۶۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۳۲/۱] مراجعه شود. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ سوز و گداز «۳۶ پ ـ ۵۸ پ» **(فارسی)**

از: شاعر پیشین

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۲] مراجعه شود. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است. و آغاز آن با رباعی عربی شروع می‌شود.

نستعلیق؛ محمدحسن بن محمدرحیم الکوهی التفرشی، صفر ۱۳۱۰؛ جلد: مقوائی، عطف پارچه‌ای.

۵۸ برگ؛ ۱۱×۱۸ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۹۷].

۱۳۸۱۶

مجموعه

۱ ـ دیوان والیهٔ قاجار[1] «۱ پ ـ ۳۸ پ» **(فارسی)**

از: حسن جهان[2] خانم دختر فتحعلی شاه قاجار (قرن ۱۳ ق)

۱ـ در صفحهٔ اول نسخه شرح حال شاعر به نقل از کتاب «حرمسرای پدرم فتحعلی شاه» تألیف احمد میرزا عضدالدوله توسط سید رضی عدل امینی در ۱۷ خرداد ۱۳۲۸ در تهران نوشته شده است.

۲ـ مادر وی سنبل خانم است. همسر وی نیز خسروخان فرزند امان‌الله والی کردستان بود که در اشعارش

دیوان غزلیات شاعر است به ترتیب حروف تهجی با تخلص «والیه».

[دانشگاه ۱۹۶۶/۱۰؛ منزوی ۲۵۹۶/۳؛ الذریعه ۱۲۵۷/۹].

آغاز:

ای دبدبهٔ دامت پروازده دلها — وی زمزمهٔ نامت آواز جلاجلها

ای مست می نابت بیدار بهر راهی — وی غرقهٔ گردابت بیزار ز ساحلها

انجام:

بگفتا که باری بگفتم ندادی — بکوشش رساندم الیک المصیری

ز جود کف والیه سهل باشد — بچون تو امیری عطای حقیری

در اینجا پنج صفحه سفید است.

۲ـ بساط نشاط «۴۱ پ ـ ۵۶ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

گفتاری است به نظم و نثر در ناز و نیاز عاشق و معشوق و تحقیق عشق و مراتب آن.

[منزوی ۳۵۳۲/۵؛ رضوی ۷۴۷/۷؛ ملی، تهران ۴۰۸/۲].

آغاز: «الحمدلله ربّ العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و بعد بدانکه غرض از تألیف و تصنیف این کتاب شورانگیز حسرت‌آمیز خون‌ریز محبت خیز».

انجام:

داروی درد شوق را با همه علم عاجزم — چارهٔ کار عشق را با همه عقل جاهلم

۳ـ حسن و عشق = صحت و مرض «۵۷ ر ـ ۷۵ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

از: محمد بن سلیمان فضولی بغدادی (۹۷۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۷] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

← «والی» تخلص می‌کرد. و نسخه‌ای از دیوان اشعارش در دانشگاه تهران موجود است.

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، ۱۲۷۵؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه یک صفحه در شرح حال مؤلف؛ در برگ ۴۱ مهر بیضوی «رضی الحسینی»؛ در آخر نسخه غزلی به فارسی و یک رباعی که در سنه ۱۳۰۰ تحریر شده؛ جلد: تیماج، مشکی، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی.

۷۵ برگ؛ ۱۰/۵×۱۷ سانتی متر؛ ۹ ـ ۱۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۹۹].

﴿ ۱۳۸۱۷ ﴾

کلیات قائم مقام ثنایی فراهانی **(ادبیات ـ فارسی)**

از: میرزا ابوالقاسم قائم مقام بن میرزا بزرگ عیسی ثنایی فراهانی (۱۲۵۱ ق)

نسخهٔ دیگری از این کلیات در شمارهٔ [۱۳۴۹۱] معرفی گردیده ولی نسخهٔ حاضر با آن تفاوت‌هایی دارد و این بخش‌ها را شامل است:

۱ ـ منشآت «۱ ر ـ ۲۴ پ»

آغاز:

الا یا صبا بخدمتی هجت من نجد لقد زادنی مسراک وجداً علی وجد

انجام: «این صداقتمند با کمال امیدواری و استظهار به خدمت پادشاه ذی جاه شتابد».

۲ ـ دیوان اشعار «۲۵ ر ـ ۴۸ پ»

آغاز:

نوبهار است بیا تا طرب از سر گیریم سال نو باز غم کهنه ز دل برگیریم

انجام:

نه فارس میدان و نه کرد و نه سوار است

نه صاحب ادراک و نه عقل و نه تمیز است

این نسخه توسط علی حسینی فرزند مؤلف جمع‌آوری و تحریر شده و او در پایان

متذکر شده که آن‌چه از اشعار پدرش یافته در این نسخه درج نموده است.

ـ برگ‌های ۴۸ تا ۵۹ سفید است.

۳ ـ فرمان ولیعهدی ناصرالدین شاه که از طرف محمدشاه در ذی‌حجهٔ ۱۲۵۰ نوشته شده است «۵۹ پ ـ ۶۰ ر»

آغاز: «از آنجا که تخلق به اخلاق الهی از مستحبات دین مبین و تأسّی به مسلک پیغمبران پاک».

نستعلیق؛ علی الحسینی (پسر قائم مقام)، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۶۰ برگ؛ ۱۴×۲۰ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۰۱].

﴿ ۱۳۸۱۸ ﴾

هفت اورنگ **(شعر ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

[مجلس ۶۴۸/۱۰؛ منزوی ۳۳۱۲/۴؛ الذریعه ۳۳۹/۱۹؛ دانشگاه ۲۷۲۳/۱۲].

۱ ـ سبحة الابرار «۱ پ ـ ۴۶ ر» آغاز:

المنة لله گر بخون خفتم　　یکچند چو غنچه عاقبت بشکفتم

۲ ـ تحفة الاحرار «۴۶ پ ـ ۷۰ ر» آغاز:

بسم الله الرحمن الرحیم　　هست صلای سر خوان کریم

۳ ـ سلسلة الذهب «۷۱ پ ـ ۱۶۰ ر» آغاز:

لله الحمد قبل کلّ کلام　　بصفات الجلال و الاکرام

۴ ـ لیلی و مجنون «۱۶۱ پ ـ ۲۱۳ پ» آغاز:

ای خاک تو تاج سربلندان　　مجنون تو عقل هوشمندان

۵ ـ خردنامهٔ اسکندری «۲۱۴ پ ـ ۲۴۶ ر» آغاز:

الهی کمال الهی تراست　　جمال جهان پادشاهی تراست

۶ـ سلامان و ابسال «۲۴۷ پ ـ ۲۶۳ پ» آغاز:

ای بیادت تازه جان عاشقان ز آب لطفت تر زبان عاشقان

۷ـ یوسف و زلیخا «۲۶۵ پ ـ ۳۱۹ پ» آغاز:

الهی غنچهٔ امید بگشای گلی از روضهٔ جاوید بنمای

نستعلیق؛ بی‌کا، ۵ ذی‌قعدهٔ ۹۶۳ [۴۶ ر]، ۹۶۳ [۱۴۴ ر]، ۹۹۳ [۲۶۳ پ] (یوسف و زلیخا نونویس)؛ دو صفحهٔ اول زمینهٔ لاجوردی، با چهار کتیبه مذهب مرصع در بالا و پایین دو صفحه و جدول زرین مرصع و گل‌های زرین و الوان ریز در زمینهٔ دو صفحه، دارای ۹ سر لوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان و عنوان مثنوی در داخل کتیبه، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل و بلبل، مجدول گرهی.

۳۱۹ برگ؛ ۱۵×۲۳ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۴۶].

﴿ ۱۳۸۱۹ ﴾

سری (شری) بهاکوت = پوران سری بهاکوت = سری کریشن(افسانه‌ـفارسی)

از: ؟

داستان مفصلی است که از زبان هندی به فارسی ترجمه شده است. اصل آن منظومه به زبان سانسکریت بوده است. این داستان شامل حکایت‌های مفصلی است دربارهٔ پسران هجده گانهٔ قدیمی که گویا پسران سری بهاکوت بوده‌اند. اسامی برخی از این پسران که در نسخه‌ها آمده عبارتند از: سری کرشن، پراسریمتری، بهاگوت بران، ابی‌متری، راجه حد شتر سور، سوت پورانک، راجه پریچهت، سکهدپور، سری بهکوان جیو، گرگه ریشی، ولودیو، ششوپال، راجا جود شبستر.

این کتاب در چند «اسکند» و هر اسکند در چند «ادها» تنظیم شده و در برخی نسخه‌ها به جای ادها «باب» ذکر شده است.

این منظومه بارها به فارسی ترجمه شده و مترجمان آن نامعلوم هستند. عدّه‌ای مترجم

آن را ابوالفضل علّامی ذکر نموده‌اند.

[گنج بخش ۳/۱۳۶۰ با عنوان «سری بهاکوت» و ۱۳۶۱ با عنوان «سری کریشن»].

نسخهٔ حاضر یکی از مجلدات میانی این داستان را شامل است.

آغاز نسخه : «پراسریمتری گفت که ابی متری آنچه بتو تلقین می‌کنم امر به نفی آنجناب است به جام دل بنوشی تا سوایی گویند ترک کن همچو نشنوی که از یک گوش بشنوی».

انجام نسخه: «اگر زهر خواجه باشد به سود با آب کوگنار چون...باآب خارمغیلان ببر».

نستعلیق؛ نام کاتب ناخوانا، ۱۵ رجب ۱۲۲۵؛ عناوین شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر، مجدول، نقش گل در حاشیه.

۱۸۸ برگ؛ ۱۲×۱۷ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۷].

﴿ ۱۳۸۲۰ ﴾

سری (شری) بهاکوت = پوران سری بهاکوت = سری کریشن (افسانه-فارسی)

از : ؟

به شمارهٔ [۱۳۸۱۹] مراجعه شود. خصوصیات این نسخه با خصوصیات نسخهٔ [گنج بخش ۳/۱۳۶۰، ش ۵۵۹۳ و ۶۲۵] برابر است. و از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «برهمنان بخدمت شری کرش عرض گردانید که راجه جد شتر سور از اندیشهٔ کشتن برادران و برادرزادگان و خویشان برنمی‌آید دل به سلطنت فرماندهی نمی‌دهد».

انجام نسخه : «سوت پورانک گفت شری بیاس به شاگردان خود تعلیم فرمودند که راه بدین نوع است هر هژده پوران که تصنیف کرده‌اند در مارگاندی پوران مذکور است».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول زرد و شنگرف و مشکی، با چند عکس مینیاتور چاپی که به صفحات کتاب چسبانیده شده است؛ جلد :

تیماج، مشکی، ضربی، شمسه.

۱۹۳ برگ؛ ۱۷×۳۰ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۶].

﴿ ۱۳۸۲۱ ﴾

سری (شری) بها کوت = پوران سری بها کوت = سری کریشن (افسانه ـ فارسی)

به شمارۀ [۱۳۸۱۹] مراجعه شود.

آغاز نسخه : «اوم شری کنیشای نما او نمو واسد یوائی پوران فیض ترجمان شریمها باکوت متضمن بر لیلای شریمهای راج ایناسی پورکهه مشتملبر دوادنش اشکندکنان».

انجام نسخه : «و تزاید باشد انتی مهاپورانی شریمها بهاکوت سم پورنم سماختم».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جداول مرصع، با یک نقاشی در برگ اول؛ جلد : تیماج دورو، مشکی، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، لچکی، مجدول گرهی.

۳۲۱ برگ،؛ ۱۲×۲۲ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۵].

﴿ ۱۳۸۲۲ ﴾

درج الدرر و درج الغرر فی بیان میلاد سیدالبشر (تاریخ پیامبر ﷺ ـ فارسی)

از : اصیل الدین عبدالله بن عبدالرحمن واعظ حسینی دشتکی شیرازی (۸۸۳ ق)

مؤلف کتاب مفصلی در تاریخ حضرت پیامبر ﷺ موسوم به «المجتبی فی سیرة المصطفی» در بیست و هشت مجلس نگاشته بود. پس از آن به هرات مسافرت نمود و در آن شهر در سال ۸۵۸ ق. کتاب حاضر را از آن کتاب تلخیص و انتخاب نمود و به نام شاد ملک بیگم دختر محمد سلطان فرزند جهانگیر فرزند امیر تیمور گورکان تنظیم و تألیف نمود. او این کتاب را در دوازده مجلس (با خطبه‌ای در آغاز هر مجلس) قرار داده است.

[مجلس ۲۸۲/۱۲، ش ۴۵۸۵/۴ بخش کوتاهی از این کتاب را در بر دارد؛ منزوی ۴۴۶۳/۶؛ الذریعه ۵۸/۸؛ رضوی ۸۴/۷؛ مرعشی ۲۳۳/۱۸، ش ۷۰۷۰].

نسخهٔ حاضر چند برگ از آغاز کتاب و یک برگ از انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «مجتبی در دوازده مجلس معروض... توان ساخت یقین که مرغوب انظار طالبان و محبوب افکار راغبان... بر طبق این بدعی فقیره چند مناسب هر مجلس».

انجام نسخه :

محمد سیدالسادات من خضعت — له البهائم حتی الفیل و الاسد
هو النبی فمن والاه فی ذمت — هو الصفی فمن عاداه فی سند

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۰ ق]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جداول مرصع، با چند کتیبه مذهب مرصع؛ مهر بیضوی به سجع «علی منی و انا من علی» در چند جای نسخه؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، مجدول گرهی.

۳۱۴ برگ؛ ۱۷×۳۲ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۱].

﴿ ۱۳۸۲۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ مفتاح التوحید = منتخب مثنوی «۱ ر ـ ۹۵ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از : درویش علی بن حاجی عثمان چاچی (شاشی)

منتخبی است از مثنوی معنوی مولوی رومی ترتیب یافته به صورت موضوعی در هفتاد و هشت باب. **[مجلس ۳۳۳/۱۷؛ منزوی ۳۲۲۶/۴].**

نسخهٔ حاضر، دیباچهٔ کتاب را فاقد است.

آغاز کتاب بعد از دیباچه :

ای خدا از فضل تو حاجت روا — با تو یاد هیچکس نبود روا
گفت المعنی هوالله شیخ دین — بحر معنیهای رب العالمین

واحد اندر ملک او را یار نی — بندگانش را جز او سالار نی

انجام:

شیر دنیا جوید اشکاری و برگ — شیر مولی جوید آزادی و مرگ
سیف و خنجر چون علی ریحان او — نرگس و نسرین عدوی جان او

۲ـ داستان اصحاب کهف «۹۶ پ ـ ۹۷ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: سید عزت

گویا بخشی از یک مثنوی است. این بخش بیان کوتاهی است از داستان قصهٔ اصحاب کهف.

آغاز:

بشنو اکنون قصهٔ اصحاب کهف — تا که چون بد قصه و احوال ضعف
مانده بودند از حقایق بی‌خبر — سیصد و نه سال در غار بشر

انجام:

بر همین معنی کنم ختم سخن — تا نگردد تازه این درد کهن
سید عزّت درین معنی بدان — موی بشکافید در شرح و بیان

۳ـ دیوان ابوالوفا خوارزمی «۹۸ ر ـ ۱۰۳ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: ابوالوفا خوارزمی مشهور به پیر فرشته (۸۳۵ ق)

[منزوی ۲۲۱۶/۳؛ ملک تهران ۲۸۰/۸، ش ۵۳۰۶/۱۱؛ الذریعه ۵۲/۹].

نسخهٔ حاضر رباعیات شاعر را شامل است.

آغاز:

چون هر چه خدای خواست آن خواهد بود
از کوشش و فکرهای بیهوده چه سود

بـــل کـوشش و فکـر نـیز واقـع نشـود
الاّ بـــــه ارادت خـــــدای مـــــعبود

انجام:

تا شیر بدم شکار من بود پلنگ — فیروز بدم بهرچه کردم آهـنگ
تا عشق ترا ببر در آوردم تنگ — از بیشه بدر کرد مرا روبه لنگ

نسخ؛ رسالهٔ اول محمود بن محمد الصـوفی المـرغابی، سلخ ربیع‌الاوّل ۸۸۴؛ در اول نسخه مهر بیضوی «محمد معصومی» و «محمد الحسینی» و فهرست مطالب رسالهٔ اول آمده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۰۳ برگ؛ ۱۲×۱۷ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۳۰].

﴿ ۱۳۸۲۴ ﴾

مصرحة الاسماء **(فرهنگ عربی به فارسی)**

از: قاضی لطف الله بن یوسف حلیمی چلبی رومی[1] (۹۰۰ ق)

فرهنگ عربی به فارسی است که مؤلف به نام سلطان بـایزید دوم عـثمانی (۸۸۶ - ۹۱۸ ق) معانی اسماء عربی را در آن به فارسی گزارش نموده است.

[دانشگاه ۲۸۲۵/۱۲ و ۲۹۸۳؛ فرهنگنامه‌های فارسی ۲۰۱؛ منزوی ۲۰۲۹/۳].

اثر دیگر مؤلف با نام شرح بحرالغرائب در جلد سوم فهرست این کتابخانه معرفی شده و در ذیل آن فهرست مؤلفات و ترجمهٔ حال او آمده است. **[مجلس ۹۲/۳ - ۹۴]**

نسخهٔ حاضر از آغاز، یک برگ افتادگی دارد و در لابه‌لای سطور کلمات عربی به فارسی ترجمه شده است. در آن آمده «فسمیتها مصرحة الاسماء مع قصد التاریخ فی الاسماء».

آغـــاز نســـخه: «مـــجلّة (مـــحله) الادب (ادبست) و حـــدیقة (و دبسـتان) الارب (حاجتست) رتبتها (ترتیب کردمش)».

۱ـ برای شرح حال ر.ک: معجم مؤلفین، کحاله (چاپ جدید) ۶۷۶/۲. قاموس الاعلام ۱۹۷۸/۳.

انجام : «یهودیة (یک زن جهود) یَهْیَر (آب بسیار) یهیری (باطل و آب بسیار) یی یین (اسم مکان)».

نسخ (ترجمه به نستعلیق)؛ مولانا علی بن محمد محمد [؟] بن مراد ادیقی، یکشنبه اوایل ربیع‌الاوّل ۸۸۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با ترجمهٔ فارسی در لابلای سطور؛ در آخر نسخه تملکی با مهر مربعی «لا اله الاّ الله الملک الحقّ المبین عبده عبدالحمید»؛ جلد : تیماج، مشکی، ضربی، ترنج با سر.

۱۵۸ برگ؛ ۱۷×۲۶ سانتی متر؛ ۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۲۸].

﴿ ۱۳۸۲۵ ﴾

مجموعه

۱ ـ داستان ملک محمد و ملکه فخرالنساء «۱ ر ـ ۳۵ پ» **(افسانه ـ فارسی)**

از : سلیمان بن محمد بلغاری

حکایت شاه‌زاده ملک محمد و ملکه فخرالنسا است به نثر، مؤلف در اثنای کتاب اشعاری از خود در زبان حال شاه‌زاده و ملکه می‌آورد.

در فهرست نسخه‌های خطی فارسی، کتابی با عنوان «حکایات و لطیفه‌ها» از محمد فرزند سلطان سلیمان فرزند محمد بلغاری معرفی شده که گویا فرزند مؤلف است.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد. و فقط بخشی از داستان را شامل است.

آغازنسخه:«گوشه‌ای رو و خود برفت شاهزاده‌می‌گریست و این غزل می‌خواند: غزل: ای دل و جان عاشقان شیفتهٔ جمال تو   سرمهٔ چشم روشنان خاک در سرای تو».

انجام : «چراکه دنیای فانی بیوفاست و در بیوفایان کسی صرف نبیند».

۲ ـ نزهة الملوک «۳۶ ر ـ ۱۳۵ پ» **(داستان ـ فارسی)**

از : مؤلف پیشین

حکایت‌هایی است شامل پند و اندرز و موعظه که مؤلف به نام نعیم‌الدین سلطان،

جمع‌آوری نموده است. عناوین بخش‌های آن «حکایت ـ حکایت» است.
نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.
آغاز نسخه :

«صنع تو بی‌نهایت و ذات تو بی‌مثال   بر هر زبان که نیست ثنای تو باد لال
و صد هزار تحف تحیات زاکیات و گلدستهٔ چمن صلوات نامیات که از جهت...».

انجام : «امور خود به حضرت واجب الوجود تفویض بکند ایزد تعالی عموم خلایق را به امانت این عمل ستوده توفیق دهاد به حقّ محمد و آله اجمعین یا ارحم الراحمین».

نستعلیق؛ رسالهٔ اول بی‌کا، شنبه غرّه جمادی‌الآخر ۱۱۰۹ [۳۵ پ]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ تمام صفحات جدول شنگرف؛ جلد : روغنی دورو، زمینه قهوه‌ای، با گل‌های الوان بزرگ و زیبا، مجدول مذهب و گل‌های الوان کوچک در حاشیه، پشت هر دو طبله زمینهٔ سرخ و گل و بوته الوان.

۱۳۵ برگ؛ ۱۲×۱۸ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۲۹].

﴿ ۱۳۸۲۶ ﴾

دیوان شانی تکلو (فارسی)

از : مولانا نفیس الدین شانی تکلو (۱۰۲۳ ق)
کلیات اشعار شاعر است با تخلص «شانی».

[منزوی ۲۳۷۰/۳؛ الذریعه ۴۹۴/۹؛ سلطنتی، فهرست بیانی ص ۳۹۶].

نسخهٔ حاضر این بخش‌ها را شامل است :

۱ ـ مثنوی در مدح ائمه علیهم‌السلام «۱ ر ـ ۶۰ ر»

[منزوی ۳۱۲۵/۴ آغاز نقل شده در آن با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است].

آغاز :

بسم الله الرحمن الرحیم   ماهچهٔ رایت امید و بیم

شقه طراز علم نیک و بد　　ماحصل جهل و حصول خرد

انجام:

بسیار نازکست دل شیشه طاقتش　　نیکش نگاهدار که ظرف دعای تست
کز محنت جوانی دل پیر گشته‌ام　　دلگیر ازین سراچهٔ دلگیر گشته‌ام

۲ ـ ترجیع بند «۶۰ر ـ ۶۸پ»

ترجیع بندی است با این بند ترجیع:

بنشینم و سر نهم بزانو　　در پرده دل ببینم آنرو

آغاز:

ای هر ره کوی تو کمندی　　پیچیده بپای مستمندی
در پای مسافران کویت　　هر نقش قدم نهاده بندی

انجام:

بیکس مگذار اینچنینم　　دور از تو بکنج غصه تا چند
بنشینم و سر نهم به زانو　　در پردهٔ دل ببینم آن رو

۳ ـ قصاید و غزلیات «۶۸پ ـ ۱۱۸»

قصاید و غزلیات شاعر است به صورت نامرتب، در آن قصایدی در مدح این اشخاص موجود است: میرزا ابوطالب، خلیل ابراهیم، قاضی خان، طالب خان، شاه عباس صفوی، امام رضا علیه السلام.

آغاز:

سبکروی که چو گام خرام بردارد　　نسیم را نگذارد که گام بردارد
بود مسافت کونین وسعت قدمش　　بعزم توبه چو گامی ز گام بردارد

انجام:

آنرا که بود درد شتابد پی درمان　　وآنرا که بود داد بر دادگر آید
هم درد بدل دارم و هم داد ز دوران　　وین هر دو... ز دست که برآید

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۲]؛ برگ اول کتیبهٔ مذهب مرصع، تمام صفحات جدول زرین مرصع، دارای ۶ نقاشی در لابلای نسخه؛ جلد : تیماج، مجدول.

۱۱۸ برگ؛ ۱۲×۲۳ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۲۷].

﴿ ۱۳۸۲۷ ﴾

الشفا فی اخبار آل مصطفی (حدیث ـ عربی)

از : محمدرضا بن عبدالمطلب تبریزی (قرن ۱۲ ق)

به شمارهٔ [۱۳۶۵۶] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر جلد نهم بوده و کتاب نکاح و طلاق را شامل است. تألیف این جلد در روز جمعه ۵ ذی‌قعدهٔ ۱۱۷۸ پایان یافته است.

آغاز : «نحمدک یا من اسمه شفا و ذکره دوا و نصلی و نسلم علیک یا رسول‌الله یا محمد بن عبدالله و علیک یا وصی رسول‌الله... و بعد هذا هو المجلد التاسع من مجلدات کتاب الشفا... کتاب النکاح و هو مشتمل علی ابواب الباب الاوّل فی فضل النکاح و کراهة العزوبة و ما یناسب الباب ـ معانی الاخبار فی الصحیح عن محمد بن موسی بن المتوکل (ثقة) عن الحمیری (ثقة) عن احمد بن محمد (ثقة) عن الحسن بن محبوب (ثقة) عن علی بن رئاب (ثقة) عن محمد بن مسلم (ثقة) ان اباعبدالله عليه السلام قال قال رسول‌الله صلى الله عليه وآله : قد تزوجوا فانی مکاثر بکم الامم غداً فی القیامة حتی ان السقط یجیئ...».

انجام : «عن ابی‌عبدالله عليه السلام قال لایلاعن الرجل المرءة التی یستمتع بها تم».

نسخ؛ به خط مؤلف با مهر مدور به سجع «محمدرضا عفی‌الله عنه»، جمعه ۵ ذی‌قعدهٔ ۱۱۷۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ به وسیلهٔ مؤلف در حاشیه تصحیح شده؛ بعضی کلمات خط خورده و حذف گردیده یا تغییر داده شده؛ در اول نسخه فهرست مطالب آمده؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه پارچه‌ای.

۲۰۸ برگ؛ ۲۱×۳۳ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۲۶].

﴿ ۱۳۸۲۸ ﴾

دیوان زاری = چکامهٔ دل (شعر ـ کردی)

از: زاری مهابادی (قرن ۱۴ ق)

اشعار کردی شاعر است که در وصف فصل بهار و شهر مهاباد و عشق و عاشقی به کردی با تخلص «زاری» سروده است. طی یادداشتی در نسخهٔ حاضر اظهار شده که این دیوان قرار بود توسط انتشارات سیدیان در مهاباد به چاپ برسد و در آخر نسخه فهرست کتاب‌های منتشره آن انتشارات درج شده است.

آغاز:

دروس کرده خالقی سما و ارض و بحر و برّ
چوار فصل مختلف له گرم و سرد و مشک و تَر
یکی بهار نازنین بصد هزار زیب و فر
یکی هاوین دلگشا وختی کوگای زیو و زر

انجام:

میرسه چونه دل بود تینی روت بگیانت گیانه نزدیکی فرینه
اکم داوای کوبک بو وصالت له روح پاک سلطان مدینه

نستعلیق و نسخ؛ ملا عبدالرحیم بن محمد امین اسماعیلی توزلوی افشار، ۱۳۴۲ (چند برگ آخر به خط محمد امین مصری و اسماعیل سیدیان)؛ تمام صفحات مجدول؛ جلد: کاغذی، زرد.

۱۸ برگ؛ ۱۶×۲۱/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۴۰۱].

﴿ ۱۳۸۲۹ ﴾

المطول (معانی و بیان ـ عربی)

از: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۲ ق)

[مجلس ۲۵/۲۲۰، ش ۷۲۱۶]. نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی الهمنا حقایق المعانی و دقایق البیان...».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها مشکی، در حاشیه تصحیح شده، در اول نسخه مهر مربعی «و رفعناه مکانا علیا»؛ جلد : تیماج، مشکی.

۱۷۴ برگ؛ ۱۹×۳۰ سانتی متر؛ ۲۲ سطر؛ [ثبت ۸۹۳۰۳].

﴿ ۱۳۸۳۰ ﴾

شرح الحجة البالغة الملقب بالشمس البازغة (فلسفه ـ عربی)

از : ملا محمد محمود جونفوری (قرن ۱۳)

شرحی است بر کتاب موسوم به «الحکمة البالغة» که آن هم از تألیفات مؤلف است.

مؤلف مباحث مربوط به مبادی اجسام را در رساله‌ای جداگانه به نام «الدوحة المیادة فی حدیقة الصورة و المادة» تحریر نموده، لذا رسالهٔ حاضر را از «الجملة الثانیة فی العلم الطبیعی» شروع نموده که شامل شش فن است.

مؤلف بنا داشته این کتاب را در سه بخش (منطق، طبیعیات، الهیات) قرار دهد ولی به جهت مرضی که منجر به فوت وی می‌شود فقط طبیعیات و الهیات را نگاشته و بخش منطق تألیف نشده است. خود در این مورد می‌گوید :

«العذر فی اقتصارنا من الحکمة فی کتابنا هذا علی النظریة و منها علی العلمین الاولی و الاعلی یطلب من مفتتح الکتاب و کذا الوجه فی تقدیم الادنی علی الاعلی».

و شاگرد مؤلف در حاشیهٔ آن چنین نوشته :

«قوله العذر الخ الظاهر انه کان فی قصد المصنف رحمه الله ترتیب هذا الکتاب علی ثلث فنون فی المیزان و الطبیعی و مابعدالطبیعة و تقدیم فن المیزان علی الطبیعی ثم الطبیعی علی الالهی و بیان عذر الاقتصار من الحکمة علی النظریة و منها علی العلمین و کذا وجه تقدیم الطبیعی علی الالهی فی مفتتح الکلام فی فن المیزان لکنه اشتغل اولاً بتألیف مباحث الطبیعی و جمع مسائل مابعدالطبیعی ثم اشتد علیه المرض حتی توفاه الله

و لم یتیسر له تمام هذین العلمین و لا الشروع فی التألیف فی المیزان، و کانت هذه العبارة منه رحمه الله علی رجائه تدوین الکتاب علی قانون و علیه قوله الجملة الثانیة... روی انه لما مرض المصنف و تیقن ان المرض مرض الموت امر بعض ندمائه بترجمة الدیباجة علی حسب مایلقی الیه و کان قد اغمی علیه فی اثنائه مرات عدیدة».

هم‌چنین در آغاز کتاب می‌گوید:

«و اذا کان الاهم من احوال النبات و الحیوان و ما هی من تلقاء النفس و هی قد استوفیت فی کتاب النفس و اوردت فیه ما کان منها یعم النبات و الحیوان و ما یختص به الحیوان بل و ما یختص به الانسان و کان المُورَد فی کتابی النبات و الحیوان من احوالهما البدنیة مع کثرته یکاد یشبه الکلام فی الصناعات النازلة الجزئیة... راینا حذفهما اجدر بهذا المختصر».

این شرح با عناوین «قلت ـ اقول» برگزار شده است. و در لکنهوی هند در سال ۱۲۷۸ ق. در ۲۵۲ صفحه به صورت سنگی به چاپ رسیده است. [مشار، عربی ۵۴۵].

نسخهٔ حاضر از آغاز کتاب تا «ترتیب الهیولی و الصورة فی سلسلة الوجود» را شامل است.

در فهرست مرعشی [۱۱/۲، ش ۴۱۰/۵] کتاب «حرزالایمان» از همین مؤلف به عربی در فلسفه معرفی شده است.

آغاز: «الحمدللّٰه حمد الشاکرین و اصلّی علی محمد و آله الطاهرین امّا بعد فانی کنت قد انتصبت لتعلیم ما علّمنی الله و الهمنی من الصدق المبین و الحقّ الیقین من اسرار الحکمة الحقة الحقیقیة الموزونة بقسطاس البرهان الواجب الاتباع المنخولة عن اخالیط الجدل... قلت الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام علی رسوله محمد و آله و صحبه اجمعین الجملة الثانیة فی العلم الطبیعی و فیها ستة فصول اقول العذر فی اقتصارنا من الحکمة فی کتابنا هذا علی النظریة».

انجام نسخه: «قلت فی ترتیب الهیولی و الصورة فی سلسلة الوجود ـ کانک بعد ما

تبین ان الصورة بأسرها جزئیاتها و طبیعیاتها لا توجد الاحالة فی مادة و لایحتاج الی برهان یقتض منه افتقارها الی المادة ثم انک قد علمت ان المادة انما لها فی حدّ ذاتها محض القوة و انما التحصل لها من الصورة... من انواعها فی فرد فعلة وجودها هی علة تشخصها و هذه مسئلة من غوامض الحکمة الالهیة».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف لاجوردی محرر؛ در حاشیه تصحیح شده؛ با حواشی به امضاء «منه»، «حسن»، «حمدالله»، «مولوی نظام‌الدین» و «مولوی محمدحسن»؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه گالینگور سرخ.

۱۸۱ برگ؛ ۱۴/۵×۲۳ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۷۵].

«۱۳۸۳۱»

مجموعه

۱ ـ شواهد المطول «۱ پ ـ ۴۵ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : محمد بن سلیمان طبیب تنکابنی (۱۳۰۲ ق)

شرحی است بر شواهد ابیات مطول تفتازانی، این شرح را مؤلف در ایامی که مطول را مباحثه می‌کرده، نگاشته است. **[الذریعه ۳۴۲/۱۳].**

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ الارض و السموات خالق جمیع الموجودات و رازق الاحیاء و باعث الاموات... و بعد چنین گوید افقر عبادالله... که در حین مباحثهٔ کتاب مطول».

انجام : «یعنی تا تو باقی هستی نفع تو به همهٔ مردم می‌رسد پس باقی ماندن تو دعایی است برای همه مردم شاهد در این است که در این بیت احسن انتهاست».

۲ ـ مطالب متفرقه شامل حکایات و مطایبات «۴۶ ر ـ ۴۷ پ»

۳ ـ موائد الاحکام «۴۸ ر ـ ۷۵» **(فقه منظوم ـ عربی)**

از : مؤلف پیشین

منظومهٔ کوتاهی است در فقه در ۵۵ مائده. مؤلف سرودن آن را در سال ۱۲۷۰ به پایان رسانده و در مقدمهٔ آن از شرح شرایع خود به نام «بدایع الاحکام» یاد می‌کند.

[الذریعه ۲۱۳/۲۳ با عنوان «الموائد»].

آغاز:

الحمدلله الّذی دلّ علی — وجوده و جوده اولو النهی

من لطفه الآیات فی الآفاق — کذاک فی الانفس بالاطلاق

اشهد بالتوحید فی الصفات — عباده فعل کذا و الذات

کماله نفی الصفات مطلقا — و لیس عند العقلا مغلقا

صل علی الرسول مادام السماء — ذات نجوم و ارتفاع و بقا

انجام:

اتممتها فی سنة السبعین — من بعد الف و کذا المئین

من هجرة البرّ النبیّ المعتمد — ابیاتها تضبط فی الف عدد

نستعلیق و نسخ؛ رسالهٔ اول بی‌کا، جمعه ۲۸ جمادی‌الآخرهٔ ۱۲۷۳ در قریه کلامور (خدمت مجتهد العصر و الزمان آقا میرزا محمد بن میرزا سلیمان طبیب تنکابنی)؛ رسالهٔ دوم سید محمد، بی‌تا؛ رسالهٔ سوم محمد فیروزآبادی ملقب به رئیس ۱۲۷۰؛ هم‌چنین در حواشی رسالهٔ سوم مطالبی متفرقه و اشعاری تحریر شده است؛ جلد : مقوائی، سبز، عطف و گوشه گالینگور قهوه‌ای.

۷۵ برگ؛ ۱۶×۲۱ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۰۲].

﴿ ۱۳۸۳۲ ﴾

آزادی خواجه سرایان = رساله در تنکیل و تمثیل **(فقه ـ فارسی)**

از: عبدالله افندی تبریزی اصفهانی

این رساله را مؤلف در بیان حکم فقهی آزادی خواجه‌ها با قطع عضو آن‌ها در یک

مقدمه و سه مقصد و خاتمه تألیف نموده است. مؤلف در مقدمهٔ آن از کتاب «وثیقة النجاة» خود نام می‌برد.

این رساله با نام خواجه سرایان در دفتر چهارم مجموعه رسایل فارسی (منتشره از سوی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی مشهد) با تصحیح سید حمیدی سیدی از روی نسخهٔ شمارهٔ ۱۸۵۳ کتابخانه ملک، به چاپ رسیده است.

[ملک ۳/۲، ش ۱۸۵۳؛ مجموعه رسایل فارسی، دفتر چهارم، زمستان ۱۳۷۴ ص ۲۵۹ - ۳۲۳].

آغاز : «بعد از حمد حضرت اله و صلوات بر رسول حلیم اوّاه و بر آل و اهل‌بیت هادین مهدین بهداه بعرض اقدس ارفع همایون اعلی میرساند کمترین صوفی زادگان».

انجام : «بوسیلهٔ آن جماعت مستحقان عنایت گاهگاهی گوشهٔ خاطر توجهی دربارهٔ این بنده مقصر نیز مرعی میشده باد بمحمّد و آله السادة القادة الامجاد».

نستعلیق؛ بی‌کا، شنبه ۲۲ صفر ۱۱۰۸؛ در اول نسخه تملک نصرالله بن الحسین الحسینی المدرس و تملکی با مهر مربعی «عبده محمد سعید بن محمد مهدی الرضوی»؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۴۵ برگ؛ ۱۱×۱۷ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۴۸۸].

﴿ ۱۳۸۳۳ ﴾

مجموعه

۱ - لب اللباب «۱ پ - ۶۱ پ» **(رجال - عربی)**

از : ملا محمد جعفر بن سیف الدین شریعتمدار استرآبادی (۱۲۶۳ ق)

مختصری است در اصول علم رجال، مشتمل بر یک مقدمه و هشت باب و یک خاتمه با این عناوین :

مقدمه : ففیها امور (تعریف علم الرجال، موضوعه، فی بیان الحاجة الیه)

الباب الاوّل : فی تعریف الخبر

الباب الثانی : فی تقسیمه

الباب الثالث : فی تحمل انحاء الحدیث

الباب الرابع : فی بیان التزکیة و نحوها هل هی من باب الشهادة او من باب الخبر او من باب الظنون الاجتهادیة

الباب الخامس : فی الفاظ الجروح و التعدیل و نحوها

الباب السادس : فی بیان لزوم ذکر اسباب الجرح و العدالة و عدمه

الباب السابع : فی کیفیة الامر عند تعارض الجرح و التعدیل

الباب الثامن : فی کیفیة الرجوع الی کتاب الرجال و التمییز بین الرواة المشترکین

الخاتمة : ففیها بیان اصول مشایخ هذا العلم و رجحان بعضهم علی بعض و ما یتعلق بها.

آغاز : «الحمدللّه ربّ العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین امّا بعد فیقول الغریق... هذه رسالة فی علم الرجال کتبتها علی سبیل الاستعجال».

انجام : «و اعتبار ما ظاهره السماع من جهة قیام الدلیل کالاجماع غیر مستلزم لعموم الاعتبار کما لایخفی...نعم یصح القول بالاعتبار من جهة حصول الظن بالصدق و الحکم».

۲ـ رسالة فی بیان کیفیة الاستدلال و استنباط الاحکام «۶۲ ر ـ ۷۵ پ» **(فقه ـ عربی)**

از : مؤلف پیشین

مختصری است در چگونگی استدلال و استنباط احکام از ادله فقها که مؤلف برای سهولت استنباط برای محصلین در پنج مقصد نگاشته است با این عناوین :

المقصد الاوّل : لابد للمستدل من ملاحظة امور خمسة التعریف لغة و الاصطلاحات و التقسیم و بیان الاحوال و الاحکام الوصفیة و التکلیفیة.

المقصد الثانی : لابد فی ترتب ثمرة الاستدلال من امور خمسة الانصات و التخلیة عن الشبهات و الالتفات و الادراک و الانصاف مضافاً الی اعمال دأب المناظرة و ترک الاعتراض عند نقل المذاهب.

المقصد الثالث : المسائل علی خمسة اقسام

المقصد الرابع : ان الدلائل خمسة

المقصد الخامس : فی کیفیة الاستدلال علی وجه الاجمال. شامل دوازده موقف

آغاز : «الحمدللّٰه علی نواله و الصلوة و السلام علی رسوله امّا بعد فیقول حاتم بساتین مذهب... ان هذه رسالة فی بیان کیفیة الاستدلال و استنباط الاحکام عن الادلة الفقهاء».

انجام : «اما مع عدم التضاد و القدرة علی ما ذکر فیجب الاتیان بجمیع المحتملات کما اشرنا».

۳ـ تعلیقة منهج المقال «۷۶ ر ـ ۱۳۲ پ» **(رجال ـ عربی)**

از : محمدباقر بن محمد اکمل، وحید بهبهانی (۱۲۰۵ ق)

حواشی و تعلیقاتی است که مؤلف بر کتاب «منهج المقال» میرزا محمد استرآبادی (۱۰۲۸ ق) با عناوین «قوله ـ قوله» نگاشته و در آغاز پنج فایدهٔ رجالی را ذکر نموده است. **[مرعشی ۳۴/۲، ش ۴۳۱].**

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة... انی لما تنبهت بفکر الفاتر».

انجام : «و القاصر فاتر و الزمان کلب عسر علی ما سنشیر الیه... بعد ما ملئت جوراً».

۴ـ الاوزان و المقادیر «۱۳۳ ر ـ ۱۵۴ پ» **(فقه ـ عربی)**

از : محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)

[مجلس ۴۲/۲۶، ش ۷۵۴۰/۱۱]. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۵ـ مطالب متفرقه به عربی شامل : توضیحی پیرامون رطل عراقی، حیله‌ای در اسقاط عده در طلاق که عده‌ای آن را به محقق کرکی نسبت داده‌اند با ردّ آن، وجوه دوازده گانه تفسیر حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه» «۱۵۴ پ ـ ۱۵۷ پ»

۶ـ تجرید الاعتقاد «۱۵۷ پ ـ ۱۹۲ ر» **(کلام ـ عربی)**

از : نصیرالدین محمد بن محمد حسن طوسی (۶۷۲ ق)

متن مشهور و مختصری است در کلام شیعهٔ امامیه در شش مقصد و هر مقصد در چند فصل با این عناوین : (امور عامه، جواهر و اعراض، اثبات صانع، نبوت، امامت، معاد).

[مرعشی ۱۴۲/۵، ش ۱۷۵۹؛ مشار، عربی ۱۶۲].

آغاز : «امّا بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه و الصلوة علی سید انبیائه».

انجام : «و شرطهما علم فاعلهما بالوجه و تجویز التأثیر و انتفاء المفسدة».

نسخ؛ محمد حسین بن ملا احمد شهربابکی المشهور بالکرمانی، ۱۲۵۶؛ رسالهٔ دوم در اصفهان (۷۵ ر)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، مشکی، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی.

۱۹۲ برگ؛ ۱۰×۱۸ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۳۵].

﴿ ۱۳۸۳۴ ﴾

مجموعه

۱ ـ تذکرة العرفاء «۱ پ ـ ۲۳ پ» **(تاریخ ـ فارسی)**

از : ؟

مختصری است در تاریخ عرفا به نقل از کتاب‌های مشهور این فن. کسانی که شرح‌حال و کلام آن‌ها در این رساله ذکر شده عبارتند از :

۱ ـ در ذکر باقر رضی الله عنه ۲ ـ در ذکر حسن بصری ۳ ـ رابعه عدوی ۴ ـ منصور حلاج ۵ ـ بایزید بسطامی ۶ ـ حبیب عجمی ۷ ـ ابراهیم ادهم ۸ ـ بایزید بسطامی (مکرر) ۹ ـ ذوالنون مصری ۱۰ ـ معروف کرخی ۱۱ ـ ابوتراب نخشبی ۱۲ ـ جنید بغدادی.

آغاز : «بسمله، باب اول در ذکر باقر رضی الله عنه، از باقر رضی الله عنه بسیار سخن نقل کرده است».

۲ ـ حکایات متفرقه «۲۴ ر ـ ۲۵ ر» **(فارسی)**

داستان‌های متفرقه‌ای است بدون فصول و ابواب و در آن از امیرعلی شیرنوایی یاد

شده است.

۳ـ منتخب دواوین «۲۵ پ» **(فارسی)**

از : ؟

منتخبی است از دیوان‌ها و اشعار شاعران مشهور در بیست باب، بدین ترتیب :

فهرست منتخب دواوین «۲۵ پ ـ ۲۹ پ»

باب اول : منتخب دیوان عطار، هفده فصل «۳۰ ر ـ ۱۲۷ ر»

باب دوم : منتخب شاهنامهٔ فردوسی، دوازده فصل «۱۲۷ ر ـ ۱۷۰ ر»

باب سوم : منتخب اشعار عبدالرحمن جامی، نه فصل شامل :

الف : اعتقادنامه (منتخب) «۱۷۰ ر ـ ۱۷۸ پ»

به شمارهٔ [۱۳۶۳۷/۷] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه تفاوت دارد.

آغاز :

بعد حمد خدا و نعت رسول　　　شنو این نکته را به سمع قبول

ب : خسرو و شیرین (منتخب) «۱۷۹ ر ـ ۲۰۲»

در نسخهٔ حاضر این مثنوی به جامی نسبت داده شده، ولی در بین مثنوی‌های جامی چنین اسمی به چشم نمی‌خورد.

آغاز :

سخن‌پرداز این کاشانهٔ راز　　　چنین بیرون دهد از پرده آواز

باب چهارم : منتخب اسکندرنامه (اقبالنامه) نظامی «۲۰۲ ر ـ ۲۴۱ ر»

[مجلس ۳۱۷/۲۶، ش ۷۸۳۳].

آغاز نسخه :

بیا باغبان خورمی ساز کن　　　گل آمد در باغ را باز کن

باب پنجم : منتخب مثنوی مولوی «۲۴۱ ر ـ ۲۵۱ ر»

باب ششم : منتخب دیوان شمس تبریزی «۲۵۱ ر - ۳۲۳ ر»

باب هفتم : منتخب دیوان حافظ «۳۲۳ ر - ۳۴۴ ر»

باب هشتم : منتخب دیوان خاقانی «۳۴۴ ر - ۳۷۲ ر»

باب نهم : منتخب دیوان انوری «۳۷۲ ر - ۳۷۵ ر»

باب دهم : منتخب دیوان احمد جام «۳۷۵ ر - ۳۷۹ ر»

باب یازدهم : منتخب دیوان آصفی قهستانی «۳۸۰ ر - ۳۸۸ ر»

باب دوازدهم : منتخب دیوان هلالی «۳۸۸ ر - ۳۹۲ ر»

باب سیزدهم : منتخب دیوان جامی «۳۹۲ پ - ۳۹۵ ر»

باب چهاردهم : منتخب اشعار سعدی «۳۹۵ پ - ۳۹۷ ر»

باب پانزدهم : منتخب اشعار امیرخسرو دهلوی «۳۹۷ ر - ۴۰۱ ر»

باب شانزدهم : منتخب اشعار عرفی «۴۰۱ ر - ۴۲۱ ر»

باب هفدهم : اشعار متفرقه «۴۲۱ ر - ۴۳۸ پ»

باب هیجدهم : شیرین و فرهاد «۴۳۸ پ - ۴۴۱ پ»

باب نوزدهم : رباعیات «۴۴۱ پ - ۴۵۵ پ»

باب بیستم : فردیات «۴۵۵ پ - ۴۷۲ پ»

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف و لاجورد؛ جلد : گالینگور، آبی، با حاشیه سرخ.

۴۷۲ برگ؛ ۱۴×۲۳ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۱۶].

۱۳۸۳۵

مجموعه

۱ - سلسلة الذهب «۱ ر - ۱ پ» **(شعر - فارسی)**

از : نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

در نسخهٔ حاضر فقط یک برگ از این مثنوی موجود است.

۲ـ اعتقادنامه «۲ ر ـ ۹ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

در شمارهٔ [۱۳۶۳۷/۷] و [۱۳۸۳۴] دو اعتقادنامه از جامی معرفی شد که غیر از نسخهٔ حاضر هستند. رسالهٔ حاضر منظومهٔ کوتاهی است در بیان اعتقادات حقه، و گویا بخشی از سلسلةالذهب مؤلف است و از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه: فی وحدته سبحانه و تعالی

واحد است او بذات خویش و احد | وحدتی برتر از شمار و عدد

انجام:

بهر آن دفتری ز نو سازم | داستانی دگر بپردازم

ور بماند جدا... از سیر | ختم الله لی بما هو خیر

۳ـ چند تاریخ وفات از جمله وفات میرعبدالرحیم مشهور به بابا بن میر عبدالعظیم در شب جمعه غرّهٔ رجب ۱۱۳ و میرعبدالکریم در روز جمعه نهم ذی‌قعده ۱۱۲۹ «۹ پ»

۴ـ ارشاد الطالبین «۱۰ پ ـ ۵۶ پ» **(فقه منظوم ـ فارسی)**

از: شیخی قائنی جامی (قرن ۹ ق)

منظومه‌ای است در فروع دین اهل‌سنت در هشت باب بدین ترتیب:

۱ـ احکام آبها ۲ـ وضو ۳ـ نماز ۴ـ واجبات نماز ۵ـ اسلام ۶ـ زکات ۷ـ روزه ۸ـ حج.

مؤلف آن را در سال (ضاد و دال و میم) ۸۴۴ سروده است. نسخهٔ دیگری از این منظومه در فهرست مشترک پاکستان ۵۰۱/۷ با عنوان «فقه منظوم» معرفی شدد است.

آغاز:

ابتدای نامه بر نام خدا | به که نامه شد بدیر نام ابتدا

گر تو می‌خواهی که باشی نامدار | جان و دل پیوسته با این نام دار

فرض و واجب را که تقوی طالبست | ضبط و حفظ از باب فرض و واجبست

مثل اعوان است و جنات این کتاب / مشتمل بر چار فصل و هشت باب
اولش مشحون بذکر قادمه / و آخرش مقرون بفکر خاتمه
و آنچه شرط است از فروع و از اصول / روشن است از ضمن ابواب و فصول
خواندمش ارشاد و در داد این ندا / لم تجد بعدی ولیاً مرشداً

انجام:

تا چو شیخی را فتد با یادگار / ماند ارشادی ز شیخی یادگار
سال ضاد و دال و میم از فضل رب / دیدمش ختم آخر ماه رجب
مولدم در قاین و محتد مضاف / سوی جام و مستقر اکنون بخواف...
ای خبیر از حال نفس نادمه / مرحمت فرما بحسن خاتمه

۴ـ دستور (مقدمة) الصلاة = آداب نماز = نام حق «۵۷ پ ـ ۶۳ ر» **(فقه منظوم ـ فارسی)**

از: شرف بخارائی خراسانی (قرن ۷ ق)

[مجلس ۱۷۱/۱۷، ش ۵۷۲۴؛ منزوی ۳۰۲۹/۴؛ الذریعه ۱۰۵/۱۹].

منظومهٔ کوتاهی است در فقه حنفی.

آغاز:

نام حق بر زبان همی رانم / که بجان و دلش همی خوانم
مالک و صانع و قدیم و حکیم / خالق و رازق و رؤف و رحیم

انجام:

پس ترا یادگار از شرف است / نام او در جهان بهر طرف است
از بخاراست مولد و نسبش / در خراسان علوم مکتسبش
صد و هفتاد بیت و ده بابست / لایق روزگار اصحابست

۵ـ چند تاریخ تولد و وفات «۶۳ ر»

۶ـ پنجاه فرض «۶۳ پ ـ ۶۵ ر» **(منظومه ـ فارسی)**

از : لطفی (قرن ۸ ق)

مثنوی کوتاهی است در بیان پنجاه فریضه‌ای که بر هر مسلمان واجب و لازم است. این مثنوی در ۷۴۷ ق. سروده شده است.

در آخر آن گوید :

هفتصد و چل رفته بود و هفت سال — از وفات سید صاحب کمال

تا که شد منظوم این عقد گهر — معنی بسیار و لفظ مختصر

آغاز :

بعد حمد خالق و نعت رسول — بشنو از لطفی و از جان کن قبول

هست بر هر مؤمنی پنجاه فرض — جمله را حالی نمایم بر تو عرض

انجام :

بر همه رحمت کن و بر بنده هم — زانکه غفاری و بخشاینده هم

هر که سازد بر من مسکین دعا — رحم کن بر وی تو در روز جزا

۷ـ وقف سجاوندی «حاشیه ۶۴ پ» **(تجوید منظوم ـ فارسی)**

هشت بیت در احکام وقف سجاوندی.

۸ـ چند تاریخ وفات و تولد «۶۵ ر»

۹ـ تجوید منظوم «۶۵ پ ـ ۶۹ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از : عزالدین حافظ

منظومه‌ای است در ۲۸ بیت در احکام تجوید [**منزوی ۷۹/۱؛ ملک ۷۹/۵**، ش ۳۰۳/۱۷].

آغاز :

هر چه قاریرا اهم باشد بدانی بیگمان

نظم حافظ عزالدین را گر بخوانی ای جوان

چونکه خواهی ابتدا کردن به قرآن پس بگوی
تو اعوذ و خوش بخوانش تا نیفتی در زیان

انجام:

فا ز اطراف ثنایای علا آید پدید
باطن سفلی شود مخرج مر او را از لبان
مخرج واو است و با و میم نیز از هر دو لب
نظم حافظ عزّ دین هم شد تمام ای مؤمنان

۱۰ ـ اصطلاحات تجوید و معنی آن‌ها «۶۹ ر»

۱۱ ـ شش بیت در تجوید «۶۹ پ»

۱۲ ـ شعری از سید احمد بخاری «۷۰ ر»

۱۳ ـ چهل حدیث منظوم «۷۰ پ ـ ۷۴ پ» **(حدیث ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

چهل حدیث نبوی است با ترجمه هر کدام در قالب یک رباعی به فارسی.

[مجلس ۶/۳۰؛ منزوی ۱۵۹۴/۲؛ الذریعه ۲۲۹/۱۸].

آغاز: «صحیح‌ترین حدیثی که راویان مجلس دین و محدثان مدارس یقین املا کنند...

لا یؤمن احدکم حتی ما یحبّ لنفسه لا یحب لاخیه

هر کسی را... مکن مؤمن — گرچه از سعی جان و تن کاهد
تا نخواهد برادر خود را — آنچه از بهر خویشتن خواهد».

انجام: «لا یشبع المؤمن دون جاره

هر که در خطهٔ مسلمانی — باشد از نقد دین گرانمایه
کی پسندد که خود بخسبد سیر — بنشیند گرسنه همسایه».

۱۴ ـ شعری از قوام الدین سنجانی «۷۵ ر»

۱۵ ـ چهل حدیث «۷۵ پ ـ ۸۳ پ» **(فارسی)**

از : عبدالرحمن بن عبدالکریم حسینی خوافی (قرن ۱۲ ق)

چهل حدیث نبوی است با ترجمه فارسی به نثر.

نسخهٔ حاضر از آخر افتادگی دارد.

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین امّا بعد بدانکه چون مدّتی بود که یکی از اخوان الصفا از فقیر حقیر یادگاری».

انجام : «در زمرهٔ نیکوکاران حشر گردان و او را به فضل و کرم خود با جمیع مؤمنان».

۱۶ ـ کلام ابوالحسن خرقانی پیرامون شب قدر و نظم آن «۸۴ ر ـ ۸۴ پ»

۱۷ ـ هفت سین نوروز به نظم «۸۴ پ»

۱۸ ـ اشعاری به فارسی در پند و اندرز، چند تاریخ وفات و تولد «۸۵ ر ـ ۸۶ ر»

۱۹ ـ پندنامه =ولدنامه =پسرنامه =نصیحت‌نامه «۸۶پ ـ ۱۱۴ر» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : فریدالدین عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

به شمارهٔ [۱۳۳۸۹/۲] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

انجام :

هر که این نسخه را کند تکرار   با دل و جان درآورد از کار

۲۰ ـ اسامی ائمه «۱۱۴ پ»

۲۱ ـ سخنانی از خواجه عبدالله انصاری «۱۱۵ ر ـ ۱۱۵ پ»

۲۲ ـ طریقت نامه «۱۱۶ ر ـ ۱۲۳ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

از : ؟

پرسش و پاسخ‌های کوتاهی است در مورد طریقت و حقیقت و شریعت و تفسیر اصطلاح چهار تکبیر و معنی طریق و شرایط استاد.

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة... و اصحابه اجمعین مسئله بدانکه حضرت

امام حقّ ناطق جعفر بن محمد الصادقؑ فرموده‌اند که ای مسلمانان شریعت و طریقت و حقیقت را بیاموزید».

انجام: «به این شرایط طریقت نامه عمل کند کار او در دنیا و آخرت با رونق باشد».

۲۳ ـ سؤال و جواب «۱۲۴ پ ـ ۱۳۱ ر» **(اعتقادات ـ فارسی)**

از: ؟

بیان اعتقادات لازم بر مسلمان است با عنوان «مسئله ـ مسئله» که به صورت پرسش‌های فرضی و پاسخ آن‌ها تنظیم شده است.

آغاز: «الحمدللّه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام علی نبیه و ولیه اجمعین امّا بعد... مسئلة اگر پرسند که اول چیزی که بر بنده فرض می‌شود بعد از عقل و بلوغ کدام است بگو شناخت خدا».

انجام:

... علامت پس از بلوغ صبی — مستحب است گر بیان طلبی

... در شب بــــراة دکــــر — مستحب است غسل او بشمر

۲۴ ـ چند رباعی «حاشیه ۱۳۰ پ» چند تاریخ تولد «حاشیه ۱۳۱ ر» شجره‌نامه حضرت پیامبرﷺ و شعری به فارسی «۱۳۱ پ ـ ۱۳۲ ر»

۲۵ ـ نظم قدوری «۱۳۲ پ ـ ۱۷۴ پ» **(فقه حنفی ـ فارسی)**

از: درویش محمد ناظمی

مؤلف در این منظومه مسائل فقه حنفی را از کتاب «قدوری» و «وقایة الروایة» به نظم کشیده است.

آغاز دیباچه: «الحمدللّه ربّ العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السّلام علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین امّا بعد بر رأی منیر ارباب بصیرت و ایقان واضح و مبرهن است».

آغاز نظم قدوری :

ابتدا می‌کنم بنام اله — و له الحمد لا اله سواه
قادر و حی و لایموت و احد — الذی لم یلد و لم یولد

انجام :

از سر صدق و از ره اخلاص — فاتحه خواند و دگر اخلاص
در نماند بروز باز پسین — بحقّ و حرمت رسول امین

۲۶ ـ مطالب متفرقه شامل : دعای باد، عهدنامه، سخنی از بعض الحکماء، روایتی در مورد فضل صلوات، اشعار فارسی، چند مسئله فقهی «(۱۷۵ ر ـ ۱۸۱ پ)»

نستعلیق؛ رسالهٔ اول ربیع‌الاوّل ۱۱۱۲؛ رسالهٔ سوم ربیع‌الآخر ۹۱۱؛ رسالهٔ نهم ربیع‌الاوّل ۹۱۲؛ رسالهٔ سیزدهم سلخ محرم ۹۱۲؛ رسالهٔ بیست و دوم ۱۸ صفر ۹۱۱؛ رسالهٔ بیست و پنجم عبدالرحمن بن عبدالکریم الحسینی الخوافی، دوشنبه ۲۷ صفر ۱۱۱۳؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۸۱ برگ؛ ۱۱×۱۸ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۱۷].

﴿ ۱۳۸۳۶ ﴾

مکاتبات علامی = انشای ابوالفضل **(نامه‌نگاری ـ فارسی)**

از : ابوالفضل بن مبارک علامی (۱۰۱۱ ق)

نامه‌ها و منشئاتی است که مؤلف در موضوعات گوناگون به اشخاص مختلف نگاشته است. این نامه در سه دفتر تنظیم شده در این موضوعات :

دفتر اول : نامه‌ها و فرامینی که از زبان اکبرشاه به بزرگان جهان نوشته است.

دفتر دوم : نامه‌هایی که خود به خواقین و بزرگان نوشته است.

دفتر سوم : سایر منشئات از بیاض‌ها و ماده تاریخ‌ها و جز آن‌ها.

[گنج بخش ۱۲۰۲/۳؛ آستانهٔ معصومیه ۲۲۶/۱، ش ۲۱۷/۲].

نسخهٔ حاضر هر سه دفتر را شامل است و نام دفتر سوم «کچکول» ذکر شده و از انجام افتادگی دارد.

آغاز دفتر اول: «گوناگون نیایش مرداوری را سزد که وجود بشر را از کارخانهٔ عنایت کسوت حیات پوشانیده و تیره درونان کوی ضلالت را چراغ هدایت بر راه افروخت».

آغاز دفتر دوم: «به حضرت شاهنشاهی عرضه است کمترین بنده‌های ابوالفضل بتوجه شاهنشاهی عنایت ایزدی شامل حال اولیای دولت است».

آغاز دفتر سوم:

«یا فاتح ابواب علوم و حکم　　یا رافع اعلام ایادی و نعم

عرفنا من فضلک ما لا یعرف　　علمنا من علمک ما لا یعلم

نحمدک یا من ارسل الی الخلق رسولاً اميناً و بشره بخطاب انا فتحناک فتحا مبیناً».

انجام نسخه:

«هنر تابد از مردم گوهری　　چو نور از مه و تابش از مشتری

تمام شد دفتر سیم المسمی بکچکول من منشآت علّامه...».

نستعلیق؛ دفتر دوم محمد سعید، ۶ شوال ۱۲۰۴ [۱۱۳ ر]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛

جلد: مقوائی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۱۸۳ برگ؛ ۱۴/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۱۸].

﴿ ۱۳۸۳۷ ﴾

دیوان واقف لاهوری

(شعر ـ فارسی)

از: شیخ نورالعین بن قاضی امانت الله، واقف لاهوری (۱۱۹۷ ق)

کلیات اشعار شاعر است با تخلص «واقف» شامل غزلیات، رباعیات، ترجیع‌بند و مثنویات.

[مرعشی ۸/۵، ش ۱۶۰۳ آغاز آن با نسخهٔ حاضر برابراست؛ الذریعه ۱۲۵۴/۹؛ منزوی ۲۵۹۳/۳].

آغاز:

ای به بزم شوق تو نالان بهر سوسازها　　رفته در هر گوشه‌ای زان سازها آوازها
مه جبینان جبهه سا بر آستانت از نیاز　　نازنینان بر درت از سر نهاده تارها

انجام:

رفتم رفتم که همچو واقف　　گریان گریان بخانهٔ خویش
بنشینم و ترک عشق گویم　　دست از تو به آب دیده شویم

نستعلیق؛ بی‌کا، جمعه ۲۴ شوال (سال کتابت پاک شده)؛ عناوین و نام شاعر در اشعار شنگرف؛ جلد: مقوائی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۳۱۶ برگ؛ ۱۵×۲۴ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۲۰].

﴿ ۱۳۸۳۸ ﴾

جامع القوانین = انشاء خلیفه **(نامه‌نگاری - فارسی)**

از: خلیفه شاه محمد قنوجی (قرن ۱۱ ق)

منشئاتی است که مؤلف جهت تعلیم نامه‌نگاری از انشاهای خود جمع‌آوری نموده و آن را در چهار فصل مرتب ساخته است بدین ترتیب:

فصل اول: در مکتوب مشتمل بر سی مکتوب، فصل دوم: مشتمل بر پنجاه و دو رقعه، فصل سوم: مشتمل بر دو قسم (مراسلات تهنیت یازده مراسله، مکاتبات تعزیت، چهار مکاتبه) فصل چهارم: (در آداب القاب) خاتمه: مشتمل بر چهار آیین.

[مجلس ۱۴۹۹/۱۰؛ منزوی ۲۰۹۶/۳؛ گنج بخش ۱۱۴۹/۲].

آغاز: «ستایش و نیایش احدی راکه کاتب فصاحت بیان خرد و دانشوران در تحریر انشای ثنای بیکرانش چون قلم سرگردان است».

انجام: «صفحه رخسار نازنینان زهر جبین منظور نظر دانا دلان تعشق گزین باد

از حرمت آنکه ایزد پاک　　کرده است مخاطبش بلولاک».

نستعلیق؛ قیام الدین، شنبه غرّه صفر ۱۱۴۳؛ مطابق دوم احمدشاهی بـرای لطـف‌الله، عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در مستقر الخلافه اکبرآبـاد خـریداری شـده است؛ جـلد : مقوایی، مندرس.

۱۹۵ برگ؛ ۱۱×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۲۱].

۱۳۸۳۹

(فارسی)

تعلیم خط

از : ؟

در این رساله جهت تعلیم انواع خط عربی (نسخ، تعلیق، ثلث، نستعلیق، دیوانی و...) نمونه‌هایی از هرکدام به صورت زیبا و فنی تحریر شده است. در ضمن آن دیـباچهٔ ظهوری و گلزار ابراهیم و صد پند لقمان و دستور خط منظوم و چند معما و لغز تحریر شده است.

هفت قلم، ۶ رجب (؟) [۱۰ پ]، خطاطان مختلف؛ بی‌کا، بی‌تا؛ بـرگ‌های اول جـداول مرصع؛ جلد : مقوایی، سبز، عطف و گوشه گالینگور قهوه‌ای.

۱۰۶ برگ؛ ۲۰×۳۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۱۲۴].

۱۳۸۴۰

(اعتقادات ـ فارسی)

خلعت هنود

از : مولانا بت شکن بخاری هندی

اندرمن هندی ساکن شهر مرادآباد هند، از برهمن‌های هندویان بت‌پرست بوده، او کتابی در رد دین اسلام موسوم به «تحفة الاسلام» نگاشته که در هند به چاپ رسیده است. [مشار، فارسی ۱۱۹۹/۱]. از طرف مسلمانان، مولا بت شکن بخاری هندی مأمور می‌شود که ردی بر کتاب اندرمن بنگارد و او نیز کتاب «خلعت الهنود» را در رد آن

تألیف می‌کند.

در مجموعهٔ حاضر کتاب مولا بت شکن بخاری و هم‌چنین اشعاری از علمای مسلمان در مدح آن موجود است بدین ترتیب :

۱ ـ قصایدی در تعریف اندرمن و بیان عقاید هنود نو و کهن «ص ۱ ـ ۴۸»

از : عبیدالله

قصایدی است در بیان اعتراضات اندرمن و بیان جواب آن‌ها به شعر فارسی و اردو. در آغاز این قصاید مقدمهٔ نثری در دو صفحه پیرامون کتاب اندرمن هندی و جواب مولا بت‌شکن بخاری آمده است.

آغاز : «الحمدللّٰه الاحد الصمد لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفوا احد و الصلوة و السّلام علی رسوله و حبیبه الامجد فی السماء احمد و فی الارض محمد».

آغاز نظم :

ترانه سخن من چو اندرمن بشنید　　به وجد آمده چون بسملان به خاک طپید

مهیس وارکفی بر سر و کفی بسرین　　ز غایت طرب و انبساط دل رقصید

۲ ـ فهرست کتاب خلعت الهنود «ص ۴۹ ـ ۵۸»

۳ ـ مقدمهٔ کتاب خلعت الهنود «ص ۶۱ ـ ۶۴»

این مطالب را مؤلف در پایان کتابش آورده ولی در نسخهٔ حاضر برای بصیرت خواننده، در اول کتاب تحریر شده است.

۴ ـ خلعت الهنود «ص ۶۵ ـ ۳۷۸»　　**(فارسی)**

این کتاب دوبار در هند به چاپ رسیده است. [مشار، فارسی ۱۹۱۳/۲].

آغاز : «حمد نامحدود حقّ معبودی است که ذاتش بسیط و قدرتش محیط و جلالش ابدی و کمالش سرمدی و جمالش جلی و علمش ازلی و حیاتش لم یزل و لایزال».

انجام:

پای اندرمن شکست و خوش نوشت　　سـومنات شـرک را از بـیخ کـند

نستعلیق؛ احمد علی، ۱۰ ربیع الاوّل ۱۲۹۲؛ عناوین شنگرف؛ تمام صفحات مجدول؛
جلد: مقوایی، عطف و گوشه پارچه‌ای.
۲۰۷ برگ؛ ۱۹×۳۰ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۲۵].

﴿ ۱۳۸۴۱ ﴾

دیوان عاشق اصفهانی　　(شعر ـ فارسی)

از: آقامحمدخان خیاط، عاشق اصفهانی

به شمارهٔ [۱۳۶۳۹] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر غزلیات و رباعیات را شامل است و از انجام افتادگی دارد.

آغاز:

تاجر عشقم بکف مـایه و سـودم وفـا　　تا که شود مشتری تا چه دهـد در بـها
ما و دل بی‌نصیب هر دو فقیر و غریب　　تا که شود مـهربان تـا کـه شـود آشـنا
عـهد مـحبت نگـر راه حـقیقت سپر　　خـدمت دیـرین بـبین از ره یـاری درا

انجام نسخه:

گردون که گهی شاد کند گه غـمناک　　از مـحنت و رنـج مـا نـمی‌دارد بـاک
بس گـل کـه بـفصل نـوبهاران در بـاغ　　از خاک برآورد و فرو ریخت به خاک

وله

عاشق دو جهان به بی‌نیازی‌ها بین　　بگذر ز دغل بـه پـاکـبازی‌ها بـین

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی.
۲۳۳ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۴۸].

﴿ ۱۳۸۴۲ ﴾

مجموعه آثار زرتشتیان **(فارسی و سانسکریت)**

مجموعه آثار زرتشتیان است نظیر مجموعه‌های شماره‌های [۱۳۷۴۱] و [۱۳۷۴۲] که قبل از این معرفی گردید. مطالب موجود در این مجموعه عبارتند از :

۱ ـ بهمن نامه «۱ پ ـ ۴ ر» **(فارسی)**

از : انوشیروان پورآن مرزبان

منظومه‌ای است در عقاید زرتشتیان که شاعر در ۱۰۳۶ برای بهمن نامی که در هند ساکن بوده سروده است.

آغاز نسخه :

بـپرسید زرتشت از غـیبدان — که ای دادگستر خدای جهان

انجام :

انوشیروان کرد این را به نظم — که خلقان بخوانند و یابند بزم

۲ ـ مطالبی دربارهٔ زرتشت و آئین او «۴ ر ـ ۳۵ پ» **(فارسی)**

در این بخش بندهای زیر به چشم می‌خورد :

پرسش و پاسخ‌هایی از روایت کامدین شاپور، منظومه در عقاید زردتشت، پرسش و پاسخ باز از کامدین شاپور در مورد بنای آتش‌گاه، از روایت بهمن بونجیه، کرسی زرنشت پیامبر به لغت سانسکریت هندی، از روایت کامد بهره، از کتاب علمای اسلام، از روایت شاپور بروچی، از روایت دستور برزو.

۳ ـ کتاب علمای اسلام رسالهٔ یکم «۳۶ ر ـ ۴۰ پ» **(فارسی)**

به شمارهٔ [۱۳۷۴۱/۱۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۴ ـ علمای اسلام به دیگر روش «۴۰ پ ـ ۴۵ ر» **(فارسی)**

تحریر دوم کتاب علمای اسلام است. این رساله با عنوان رسالهٔ زروانی علمای اسلام در میراث اسلامی ایران به‌چاپ رسیده‌است. [میراث اسلامی ایران، دفتر چهارم، ص ۵۸۱ ـ ۶۰۰].

آغاز : «در عهدالدین بعد از ششصد از یزدجردی علمای اسلام یکی از دین آگاهی مسئله چند خواست».

۵ ـ معنی زندوهمن یشت «۴۵ پ ـ ۵۴ ر» **(فارسی)**

آغاز : «این کتاب زندوهمن یشت خوانند به خط اوستا آوردم از خط پهلوی تا همه کس بتوانند».

۶ ـ چند خبر و نشانی‌هایی‌که جاماسب حکیم فرموده‌است «۵۴پ ـ ۶۰پ» **(فارسی)**

آغاز: «احکام جاماسب که از دین به مازدیسنان کرده است از زبان پهلوی نقل کرده».

۷ ـ احکام جاماسب حکیم «۶۱ ر ـ ۷۰ پ»

آغاز : «به جای آوردم و یاد کردم از روزگار از دست [کذا] که پیغمبر ماست».

۸ ـ شرح و ترجمۀ اوستا از روایت کامد بهره «۷۱ ر ـ ۸۳ پ»

۹ ـ نامه‌ای که‌از کرمان‌به بهمن سورتیه رسیده‌است به‌نظم و نثر «۸۴پ ـ ۸۸ر» **(فارسی)**

۱۰ ـ نامه‌ای که از ترکاباد رسیده «۸۸ ر ـ ۹۱ ر»

۱۱ ـ کتاب وصف امشاسفندان از زندجد دیوداد که دادار اورفرد به زرتشت فرموده است «۹۲ ر ـ ۱۰۵ ر» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز :

بنام خداوند روزی رسان — که هست آگه اندر دل بندگان

۱۲ ـ مارنامه «۱۰۵ ر ـ ۱۰۶ ر» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز :

اگر مار بینی بروز هورمزد — زیادت شود حرمت و مال فرد

اگر روز بهمن به بینی تو مار — غمی سخت بینی در آن روزگار

۱۳ ـ کیفیت قصۀ سلطان محمود غزنوی «۱۰۶ ر ـ ۱۱۱ ر» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز :

بنام خداوند این قصه را — بروز ورهرام کردم بنا

۱۴ ـ در صفت ایزد تعالی و چند ابیات از احوال دستور نوشیروان «۱۱۲ ر ـ ۱۱۴ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز:

بخواهم که گویم یکی داستان   به لطف خداوند روزی رسان

۱۵ ـ حکایت شاه جمشید و قصه جمه و حقیقت در باب مرگ جمشید «۱۱۵ ر ـ ۱۱۷ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز:

دگر از دین یزدان گویم ایدر   بلطف آن بزرگ پاک و رهبر

۱۶ ـ داستان مزدک و شاه نوشیروان عادل «۱۱۸ ر ـ ۱۲۷ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز:

سخن گویم از پاک نام خدای   که او هست بر بندگان رهنمای

۱۷ ـ داستان نشستن نوشیروان عادل «۱۲۸ ر ـ ۱۳۳ پ» **(فارسی)**

آغاز: «چنین آورده‌اند که گفت که بر زمین پارسی صفتی شنیدم».

۱۸ ـ داستان مرغو زن نوشیروان عادل «۱۳۳ پ ـ ۱۳۵ ر» **(فارسی)**

آغاز: «چنین گویند که روزی در پیش امیرالمؤمنین ابوجعفر که خلیفه بود».

۱۹ ـ حکایت شاه‌زاده ایران زمین با عمر خطاب «۱۳۵ پ ـ ۱۴۳ ر» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز:

بدانگاهی که عمر شد خلیفه   نگر تا چون درافتاد این لطیفه

۲۰ ـ مادهٔ تاریخ نوشتن این نسخه «۱۴۳ ر ـ ۱۴۳ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز:

نوشته شد این نسخهٔ دلپذیر   ز گفتار آن موبد تیرویر

۲۱ ـ خردنامه = مینوی خرد «۱۴۴ ر ـ ۱۴۷ ر» **(شعر ـ فارسی)**

به شمارهٔ [۱۲۶۰۴/۴] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲۲ ـ نوشته‌ای به خط سانسکریت «۱۴۷ پ ـ ۱۵۱ ر»

۲۳ ـ پرستش زرتشت از اورمزد و پاسخ دادن آن «۱۵۱ پ»

آغاز :

تو بشنو همین گفته از راه دین — که نوشیروان نظم کرد اینچنین

۲۴ ـ معنی چند از اوستا و زند به نظم و نثر «۱۵۲ ر ـ ۱۵۴ پ» (**سانسکریت و فارسی**)

۲۵ ـ نیرنگ‌ها «۱۵۴ پ ـ ۱۶۴ ر» (**سانسکریت و فارسی**)

آغاز: «نیرنگ حاجت خواستن را یعنی اگر به کسی کاری افتد و یا با کسی مقصودی».

۲۶ ـ داستان پرسیدن گشتاسب از حکیم جاماسب از دانای حکیم و پاسخ جاماسب «۱۶۴ پ ـ ۱۶۸ پ» (**شعر ـ فارسی**)

آغاز :

کنون تیغ رانم بگفتار نغز — ز گفتار آن موبد پاک مغز

۲۷ ـ رفتن زرتشت به درگاه یزدان و باز آمدن او به دعوی پیغمبری و نمودن او معجزات‌های از دین و آتش ورهرام «۱۶۹ ر ـ ۱۷۶ پ» (**شعر ـ فارسی**)

آغاز :

یکی سر میکنم از قصهٔ نغز — که موبد را شود آسوده زو مغز

۲۸ ـ حکایت در شرح دنیا و آخرت می‌گوید «۱۷۷ ر ـ ۱۸۹ پ» (**شعر ـ فارسی**)

آغاز :

شنیدم رفت مردی در بیابان — ز بهر مصلحت روزی شتابان

۲۹ ـ این چند ابیات اندر معنی دین به‌مازدیسنان می‌گوید «۱۹۰ر ـ ۱۹۱پ» (**شعر ـ فارسی**)

آغاز :

تو بشنو معنی این دین به را — بشو یک رنگ اندر دین به ما

۳۰ ـ اردای ویراف از روایت بهمن پونچیه «۱۹۲ پ ـ ۱۹۹ پ» (**شعر ـ فارسی**)

از : دستور نوشیروان مرزبان کرمانی

آغاز :

بـنام آن خـداونـد جـهاندار   کنم آغاز از دین نغز گفتار

۳۱ ـ توحید باری تعالی «۲۰۰ ر ـ ۲۰۶ پ» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز :

بـنام ایـزد دانـای سـبحان   بهر دم می‌سرایم نکته از جان

۳۲ ـ نامه به سانسکریت با اندکی نظم و نثر فارسی «۲۰۷ ر ـ ۲۲۱ پ»

۳۳ ـ پرسش و پاسخ «۲۲۸ ر ـ ۲۳۱ پ» **(فارسی)**

آغاز : «مشرفه مهرداد و شریف سلاطغ لطیف...».

۳۴ ـ گفتاری دربارهٔ نریمان هوشنگ «۲۳۲ ر ـ ۲۳۳ ر» **(فارسی)**

آغاز : «نریمان هوشنگ که در یزد آمد سال اول پارسی نمی‌دانست».

۳۵ ـ دو نامه «۲۳۳ ر ـ ۲۳۷ پ» **(فارسی)**

آغاز : «حمد و سپاس بی‌قیاس مالک الملکی که انشاء موجودات لمعه...».

۳۶ ـ دین به آویز مازدیستان «۲۳۸ ر ـ ۲۴۷ پ» **(فارسی)**

آغاز : «بدانند که چون دادار آورمزد کتبی بداد و بعد از آن کاو و کیومرث بیافرید».

۳۷ ـ **حکایت شاه جمشید** که در پارس هفت چیزها را از حکمت خود ساخته بود «۲۴۸ ر ـ ۲۵۱ ر» **(شعر ـ فارسی)**

آغاز :

کنون ای جوان و جهاندیده پیر   سخنهای نـیکو ز مـن یـاد گـیر

ـ برگ‌های ۲۵۲ و ۲۵۳ سفید است.

۳۸ ـ تاریخ ملوک، مختصری است در تاریخ پادشاهان ایران قبل از اسلام رسم شده در جداولی بدین ترتیب :

طبقهٔ اول پیش‌دادیان و طبقه دوم کیان و اسکندر رومی، طبقه سوم اشکانیان و طبقهٔ چهارم ساسانیان «۲۵۴ ر ـ ۲۵۶ ر» **(فارسی)**

۳۹ ـ احکام فصل سیوم درین قران و احکام فصل چهارم از روز سیزدهم «۲۵۷ ر ـ ۲۵۷ پ» (شعر ـ فارسی)

ـ «۲۵۸ ر ـ ۲۶۰ پ» سفید مانده.

۴۰ ـ نامه از اسفندیار رستم «۲۶۱ ر ـ ۲۶۲ پ» (فارسی)

آغاز : «بنده کمینه اسفندیار رستم ساکن باغی حوالی کرمان بعد از...».

۴۱ ـ مکتوب سهرابجی جمشیدجی «۲۶۳ ر ـ ۲۶۷ ر» (سانسکریت و فارسی)

نستعلیق؛ فریدون بن مرزبان و رستم بن دستور نوشیروان بن مرزبان دستور، ۹ آذر ۹۱۶ یزدجردی برابر با ۱۰۳۶ هجری؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: مقوایی، آبی، عطف پارچه.

۲۶۷ برگ؛ ۱۸×۲۳ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۴۷].

﴿ ۱۳۸۴۳ ﴾

جامع الرواة (رجال ـ عربی)

از : ملا محمد بن علی اردبیلی (قرن ۱۱ ـ ۱۲ ق)

رسالهٔ مفصلی است در رجال و تمییز مشترکات رجالی، مؤلف آن را به منزلهٔ شرحی بر کتاب «تلخیص المقال» میرزا محمد استرآبادی نگاشته و به‌ترتیب حروف اسامی رجال قرار داده است. مرحوم آیت‌الله سیدمحمدحسین بروجردی برای این کتاب اهمیت بسیار قائل بودند و برای نخستین‌بار به دستور و اهتمام ایشان به چاپ رسید و در مقدمهٔ آن مطالبی از ایشان آورده شد.

[الذریعه ۵/۵۴ ـ ۵۷؛ مشار، عربی ۲۴۲؛ دانشگاه ۲/۵۵۱ ـ ۵۵۵، ش ۱۵۷].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد. و برخی صفحات آن نونویس است.

آغاز نسخه : «یظهر من باب حکم الجنایة منه و قال المحقق فی المعتبر فی اوصاف المستحقین من الزکاة ان فی ابان بن عثمان ضعف و روی الکشی... ابان بن عمرو بن ابی‌عبدالله الجدلی الکوفی ق جح».

انجام: «عن الشیخ الامام العلامة جمال الدین الحسن بن یوسف بن المطهر الحلی و الحمد...».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده، با حواشی از مؤلف با امضاء «منه» و سیدعبدالله شبر با امضای «دام ظله» و «سلمه الله» و جمشید؛ جلد: تیماج، سرخ، مجدول گرهی.

۳۱۱ برگ؛ ۱۳×۲۰ سانتی متر؛ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۵۱].

« ۱۳۸۴۴ »

مجموعه

۱ ـ معارج الاصول «۱ پ ـ ۳۵ ر» **(اصول فقه ـ عربی)**

از: محقق حلی، ابوالقاسم جعفر بن حسن (۶۷۶ ق)

[مجلس ۱۶/۲۶، ش ۷۵۰۸]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ مطلبی از عدةالاصول شیخ طوسی «۳۵ ر ـ ۳۵ پ» **(عربی)**

۳ ـ الاجماع = حجیة الاجماع «۳۶ پ ـ ۴۵ ر» **(اصول فقه ـ عربی)**

از: محمد باقر بن محمد اکمل، وحید بهبهانی (۱۲۰۶ ق)

رسالهٔ مختصری است در اثبات حجیت اجماع.

[مرعشی ۶۲/۲، ش ۴۵۸/۹، الذریعه ۲۶۷/۶].

آغاز: «الحمدلله ربّ العالمین و العاقبة للمتقین... امّا بعد اعلم ان الرسول لمّا بعثت».

انجام: «ککـ حال الزائد عن القولین فی جمیع ما ذکرت والله هو العالم بحقائق الاحکام و صلّی...».

۴ ـ التوضیح الانور بالحجج الواردة لدفع شبه الاعور «۴۶ پ ـ ۵۰ ر» **(اعتقادات ـ عربی)**

از: نجم الدین خضر بن محمد بن علی رازی حبلرودی (قرن ۹ ق)

پاسخ مفصلی است به نوشته‌های شیخ یوسف بن مخزوم منصوری واسطی که در رد

مذهب شیعه نوشته است. [مرعشی ۱۴۹/۱، ش ۱۲۸؛ الذریعه ۴۹۱/۴].

در نسخهٔ حاضر بخش کوتاهی از این رساله شامل چند حدیث و آیه در فضایل حضرت علی علیه السلام موجود است.

آغاز نسخه : «هذا مختصر فی توضیح الاقرب فی جملة الحدیث فی تلو قوله تعالی و انذر عشیرتک اه یا بنی عبدالمطلب ان الله بعثنی الی الخلق کافة و بعثنی الیکم خاصة».

انجام نسخه : «فقال رسول الله صلی الله علیه و آله انت اخی و وصیی و خلیفتی فاسمعوا له و اطیعوا فقام القوم یضحکون اه اذ لیس فی الروایة بوار رب بک [؟] و لا فاسمعوا و اطیعوا».

نسخ؛ رسالهٔ اول علی نقی بن ملا علی التونی الخراسانی، رسالهٔ سوم همو ۵ صفر ۱۱۹۰ در کربلا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، مشکی، مجدول گرهی.

۵۰ برگ؛ ۱۹×۲۱ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۵۴].

﴿ ۱۳۸۴۵ ﴾

ترجمه و شرح مراثی بحرالعلوم (فارسی)

از : ؟

علامه سیدمهدی بحرالعلوم (۱۲۱۲ ق) در استقبال از دوازده بند محتشم کاشانی، دوازده بند به عربی در مراثی امام حسین علیه السلام سروده که به نام «الاثناعشریات فی المراثی» [الذریعه ۱۱۳/۱] مشهور است. با این مطلع :

الله اکبر ماذا الحادث الجلل   فقدتزلزل سهل الارض و الجبل

رسالهٔ حاضر ترجمه و تفسیر کوتاهی است بر مراثی بحرالعلوم. مؤلف ابتدا یک بیت را می‌آورد و پس از آن با عنوان «المعنی» آن را به صورت کوتاه ترجمه و شرح می‌کند.

در جلد ۲۵، ص ۲۹۲ ش ۷۳۰۴ نیز «تخمیس مراثی بحرالعلوم» که غیر از «الاثناعشریات» است معرفی گردید.

آغاز : «زمان را چنانکه بر شخص بصیر خبیر مخفی نیست غیر از چنگ زدن بدامن

خامس آل‌عبا... بند اول

اللّـه اکـبر مـاذا الحـادث الجـلل   فقد تزلزل سهل الارض و الجبل

المعنی پناه می‌برم به عظمت و بزرگی خدا چه حادثه و شورش قیامت است که برپا شد بزرگی آن را کسی غیر از خدا نمی‌داند مصیبتی برپا شد که خدا صاحب عزا پیغمبر و علی مجلس نشین او هستند».

انجام :

«یا قاصم الفجار قم بالسیف قد   ضاع الرعیّة ان یکن لک مـطمع

ای قطع‌کنندهٔ ریشهٔ فجّار و فسّاق... رعیت خود را از چنگ دشمنان خلاص کن».

نسخ (اشعار عربی معرب)؛ علی آقا بن آخوند ملا احمد روضه‌خوان محلاتی، ۱۷ شعبان (؟)؛ جلد : گالینگور، قهوه‌ای.

۴۷ برگ؛ ۱۰/۵×۱۷ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۳۶].

۱۳۸۴۶

مسالک الافهام فی شرح شرائع الاسلام **(فقه ـ عربی)**

از : شهید ثانی زین‌الدین بن علی عاملی (۹۶۵ ق)

[مجلس ۳۰۴/۲۵، ش ۷۳۱۸]. نسخهٔ حاضر از «کتاب الصید و الذباحة» تا «کتاب الدیات» را شامل است.

آغاز نسخه : «القسم الرابع فی الاحکام و هو اثنا عشر کتاباً ـ کتاب الصید و الذباحة ـ انما ترجم الکتاب بالصید و الذباحة لان الحیوان المأکول انما یصیر مذکی بطریقین».

انجام نسخه : «و الاصح مراعاة الابتدا و الخاتمة کما مر و هو یرجع ههنا علی اعتبار الخاتمة نسأل الله... انه هو الجواد الکریم و لا حول و لا قوّة الاّ باللّٰه العلیّ العظیم».

نسخ؛ بی‌کا، ۱۷ ربیع‌الاوّل ۱۰۱۵؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف (متن شرایع با علامت شنگرف تعیین شده)؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در پشت طبلهٔ اول جلد عبدالمحمود از

سید مرتضی و سیدرضی فرزندان میرزا عبدالباقی رضوی یاد نموده که کتاب در ملک آن‌ها و نزد وی عاریه بوده است؛ جلد : تیماج، تهوه‌ای، ضربی، ترنج با نقش گل.

۳۲۲ برگ؛ ۱۸×۲۴ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۵۷].

﴿ ۱۳۸۴۷ ﴾

المراصد ذات الفوائد (اصول فقه ـ عربی)

از : عبدالصاحب محمد بن احمد بن محمد مهدی نراقی (۱۲۹۷ ق)

مؤلف در رسالهٔ حاضر مباحث مهم اصول فقه (حجیة المظنة، حجیة الخبر، استصحاب و...) را با استدلال و رد و ایراد مورد بحث قرار داده است. [الذریعه ۲۰/۳۰۰].

آغاز : «الحمدللّٰه منتهی علمه و بهائه و مدیٰ فضله و آلائه و الصلوة علیٰ نبیه محمد خیرة رسله... و بعد یقول المحتاج الی رحمة ربه الباقی عبدالصاحب محمد بن احمد بن محمدمهدی النراقی».

انجام : «فما یضاد الجمیع کالنوم مثلاً او یضاد البعض الغیر المتمانع لبعض اخر متجامع لهذا الضد کالاکل لم یکن مباحاً و لعله ضروري البطلان واللّٰه الموفق و المستعان تمت بحمداللّٰه».

نسخ؛ احمد الحسینی الآرانی، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۱۳۱ برگ؛ ۱۶×۲۱ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۶۰].

﴿ ۱۳۸۴۸ ﴾

مجموعه

۱ ـ مقدّمة الحدائق الناظرة «۱ پ ـ ۴۳ ر» (فقه ـ عربی)

از : شیخ یوسف بن احمد بحرانی (۱۱۸۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۵۷] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر دیباچه را فاقد است.

آغاز نسخه : «المقدّمة الاولی غیر حقّی علی ذوی العقول من اهل الایمان و طالی الحقّ من ذوی الاوهان».

انجام : «غیره من المجتهدین و لنشرع الآن فی المقصود متوکلین علی الملک العلام».

۲ ـ بخشی از تفسیر سورهٔ بقره از تفسیر ملا صدرای شیرازی «۴۳ پ ـ ۴۴ ر»

۳ ـ ناسخ و منسوخ «۴۶ پ ـ ۶۲ پ» **(علوم قرآن ـ عربی)**

از : ابوعبدالله محمد بن عبدالله بن علی عامری اسفراینی[1]

[مرعشی ۳۶۰/۱۱، ش ۴۳۶۳/۱؛ الفهرس الشامل ۸۳۷/۲؛ خزانهٔ تیموریه ۱۵۲/۱].

آغاز: «الحمدللّٰه مستحق الحمد لذاته و صفاته الّذی هدانا لدینه و اکرمنا باعزّ الاسلام».

انجام : «و فی الکافرین ما ذکرنا من المنسوخات فناسخها قوله تعالی فاقتلوا المشرکین و الله اعلم».

۴ ـ دراية الحديث «۶۲ پ ـ ۲۸۵ پ» **(رجال ـ عربی)**

از : سید عبدالله بن محمدرضا شبّر کاظمینی (۱۲۴۲ ق)

کلیاتی است در مباحث درایه و قواعد کلی شناخت حدیث که به منزلهٔ مقدمه‌ای برای کتاب حدیثی مفصل خود «جامع المعارف و الاحکام» نگاشته است.

[مرعشی ۱۷۷/۱۳، ش ۴۹۸۲؛ الذریعه ۱۲۹/۱۸ با عنوان «الکلیات الرجالیة»؛ نسخهٔ دیگری از این کتاب در آستان قدس رضوی موجود است.]

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی جعلنا فی سلک الرواة عن النبی و الآل و هدانا الی معرفة الرجال بالحقّ لا الحقّ بالرجال».

انجام : «و انساب السمعانی و تاریخ الیافعی و نحوها هذا ما اقتفی ایراده فی هذه الرسالة علی العجالة من الکلیات المتعلقة بالرجال».

نسخ؛ رسالهٔ آخر محمدعلی، ۱۲۴۴؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، مشکی،

۱ـ در هیچ یک از منابع، به عصر زندگی مؤلف و قرن آن اشاره نشده است.

مجدول گرهی.

۲۸۵ برگ؛ ۱۴/۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۵۹].

﴿ ۱۳۸۴۹ ﴾

مجلی مرآة المنجی (کلام ـ عربی)

از: ابن ابی‌جمهور محمد بن علی بن ابراهیم احسائی (اوایل قرن ۱۰)

مؤلف، ابتدا کتابی به نام «مسالک الافهام فی علم الکلام» تألیف نمود پس از آن دو حاشیه بر آن نگاشته که برخی از فضلا حاشیهٔ اول را «النور المنجی من الظلام فی حاشیة مسالک الافهام» نامیده است. پس از آن مؤلف در کتاب حاضر کتاب مسالک و دو حاشیه آن را جمع‌آوری نموده و اصل را با عنوان «قوله» و حاشیهٔ اول را با عنوان «الحاشیه» و حاشیهٔ دوم را با عنوان «اقول» آورده است.

[الذریعه ۱۳/۲۰؛ مرعشی ۱۲۴/۵، ش ۱۷۳۷؛ مشار، عربی ۷۸۷].

آغاز: «اللهم یا ذاالمن الجسیم و الطول العظیم و الشأن القویم و الامر الحکیم و الحکم النافذ المقیم».

انجام: «تختم الختم بدعاء شریف نقلته عن مشایخ... اللهم ربّ السموات الارفعه و ربّ الارضین الممرعة ربّ محمد و الثلاثة المحامید معه... الحمدللّه ربّ العالمین و الصلوة علی محمد خاتم النبیین و آله...».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه تملک محمدرضا بن محمدصفی الحسینی با مهر وی و تملکی با مهر «ابوالقاسم الرضوی ۱۱۱۲» و مهر مربعی «محمد ابراهیم الحسینی»؛ جلد: تیماج‌دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر مذهب، مجدول، لولا با ترنج.

۳۶۸ برگ؛ ۱۹×۲۶ سانتی متر؛ ۲۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۹۵۸].

﴿ ۱۳۸۵۰ ﴾

مجمع الجوامع **(فرهنگ فارسی، عربی، ترکی به فارسی)**

از : علی محمد بن عبدالحق[1] محدث دهلوی (قرن ۱۱ ق)

فرهنگ لغت مفصلی است که مؤلف از کتاب‌های لغت با حذف مکررات جمع‌آوری نموده است. ترتیب آن به حروف تهجی است و در هر حرف ابتدا لغات فارسی و بعد از آن لغات عربی و پس از آن لغات ترکی را آورده و به فارسی توضیح و شرح می‌دهد.

تألیف این کتاب به درخواست ابوالمفاخر صورت گرفته است.

نسخهٔ حاضر از آغاز تا حرف خا لغت فارسی را شامل است.

آغاز : «حمد بیعد و ثنای بیحد مر واهب العطایا راکه بمحض فضل و الطاف... باب الالف فصل الالف مع الالف فی الفاظ فارسیة ـ ا همزهٔ مفتوح است در فارسی بر بعضی الفاظ زیاده».

انجام نسخه : «خزاحی ـ نباتی است خوشبوی آنرا خیری وکل نرمه گویند و در تاج است خیر و دشمنی ـ خلافی ـ بالکسر نام علمی است... آن کس که به نفس خود شریف و مهتر شود».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ لغات شنگرف و معنی‌لغات مشکی، چند مهر در آخر نسخه مربوط به قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور، آبی، عطف‌وگوشه تیماج قهوه‌ای، نقش گل و ترنج زرین در عطف.
۳۸۷ برگ؛ ۲۱×۳۴ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۲۴].

﴿ ۱۳۸۵۱ ﴾

نوادر الالفاظ **(فرهنگ هندی به فارسی)**

از : سراج الدین علی‌خان آرزو اکبرآبادی، خان آرزو (۱۱۶۹ ق)

منتخبی است از کتاب «غرائب اللغات» عبدالواسع هانسوی [منزوی ۱۹۳۱/۳]. مؤلف

۱ـ بوالمجد عبدالحق بن سیف الدین دهلوی بخاری (۱۰۵۳ ق).

در این رساله لغات هندی را به فارسی به ترتیب حروف تهجی ترجمه نموده است.

[منزوی ۲۰۴۵/۳؛ دانشگاه ۱۰۷۹/۹، ش ۲۴۲۶].

آغاز : «بسمله سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم بعد حمد و سپاس... می‌گوید فقیر سراج الدین علی آرزو تخلص که یکی از فصحاء هندوستان کتابی در فن لغت...».

انجام : «هو هنشل، در رساله آدم بزرگ نسب برطام بیائی موحده مکسور و سکون رای مهمله و طای مهمله و سب کننده برد و آورده تمت».

نستعلیق؛غلام‌رضا عرف غلام سپهر،سه‌شنبه ۲۰ شوال ۱۲۳۰ برای‌نواب حسین علیخان بهادر، لغات و نشانی‌ها شنگرف و معانی لغات مشکی؛ تمام اوراق کرم‌خوردگی دارد و هر برگ نسخه در بین دو زرورق وصالی شده؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه تیماج تهوه‌ای.

۸۳ برگ؛ ۲۱×۳۲ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۲۳].

﴿ ۱۳۸۵۲ ﴾

خلاصة التواریخ **(تاریخ هند ـ فارسی)**

از : سوجان رای بهنداری پتالوی، منشی سجان[1] (زنده در ۱۱۱۰ ق)

تاریخ هند است از روزگار باستان تا روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۹ ـ ۱۱۱۸) که مؤلف آن را در مدت ده سال نگاشته و در سال ۱۱۰۷ ق. به پایان رسانده است.

[منزوی ۴۶۵۲/۶؛ دانشگاه ۴۱۹۳/۱۵؛ مرعشی ۲۵۷/۱۷، ش ۷۴۵۵؛ فهرستواره، منزوی ۱۲۵۹/۲].

نسخهٔ حاضر از آغاز کتاب تا «آمدن دارشکوه از تحتیه به جانب گجرات» را شامل است.

آغاز : «نقاش کارخانهٔ کاینات و مصور کارگاه ممکنات چون آن کرد که صور».

انجام : «جمعی از عساکر و ادوات و آلات توپخانه همراهی اغرفان... گذاشته ششم

1- Sujan.

ماه مرکوز ازینجا روانه... شدند و... بموجب فرمان والای... قیام ورزید».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ تمام اوراق کرم‌خوردگی دارد و هر برگ در بین دو زرورق وصالی شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای.

۳۹۴ برگ؛ ۱۶×۲۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۲۲].

﴿ ۱۳۸۵۳ ﴾

تحفهٔ شاهی (کلام ـ فارسی)

از: قاضی زادهٔ کرهرودی (قرن ۹ ق)

[مجلس ۲۵/۱۳؛ منزوی ۹۱۰/۲؛ الذریعه ۴۴۳/۳]. این رساله در قم توسط انتشارات انصاریان با تصحیح رسولی کرهرودی در سال ۱۳۷۵ ش. به چاپ رسیده است.

فهرست مطالب کتاب در آخر نسخه آمده است.

آغاز:

«کس نامهٔ انوار جلی ننویسد — تا بر سر او هوالعلی ننویسد

کی دست قضا خامه نهد بر نامه — تا ناد علی سینجلی ننویسد

طلیعهٔ صباح و ستایش بی‌آلایش پرتوانگیز فضای دلگشای احدی یکتا».

انجام: «امید که خالصاً لله تعالی ذخیرهٔ یوم المیعاد مرقوم رقم حسن اعتقاد گشته در رشتهٔ خلوص نیّت و صفای طویت منتظم باد ان شاء الله تعالی».

نستعلیق؛ بی‌کا، ۱۵ صفر ۱۲۵۳؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای.

۲۸۸ برگ؛ ۱۷×۲۶ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۲۱].

﴿ ۱۳۸۵۴ ﴾

انموذج برج لال = هدایة العلوم الهندیة (دستور زبان سانسکریت ـ فارسی)

از: برج راج مخاطب‌به رای برج لال بن راجه جیشودانندن بهادر برهمن مالوی (قرن ۱۳ ق)

مؤلف در این رساله دستور زبان سانسکریتی را به فارسی با ارائهٔ نمونه‌هایی به سانسکریتی بیان نموده است. او این رساله را به نام نواب سعادت علی‌خان بهادر مبارز جنگ در مقدمه‌ای و سه باب و یک خاتمه تنظیم نموده است. عنوان باب‌های آن چنین است :

مقدمه : در دو فصل.

باب اول : در بیان اصول تعلیلات و تصرفات عام که اقسام کلمات را شامل است.

باب دوم : در بیان علم صرف محتوی بر پنج فصل.

باب سوم : در بیان قواعد نحو، در دو فصل.

خاتمه : در دو فصل.

در این کتاب از رسم‌الخط سانسکریتی به خط دیوباگر تعبیر شده است.

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام و از آغاز خطبهٔ مؤلف را فاقد است.

آغاز نسخه : «احمدالله علی آلائه و اشکره علی نعمائه و الصلوة علی سید احبابه و خیر اوصیائه بعد می‌گوید صاحب علوم صوری و معنوی فقیر حقیر برج لال ابن راجه جیشو دانندن بهادر برهمن مالوی که سنسکرت بفتح سین مهمله و نون خفی و سکون سین مهملهٔ ثانی».

انجام : (به خط سانسکریت است).

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و جداول شنگرف، در بیان نمونه کلمات سانسکریت؛ جلد: مقوایی، عطف گالینگور قهوه‌ای.

۵۹ برگ؛ ۲۱×۳۳ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۸۲۰].

﴿ ۱۳۸۵۵ ﴾

زبدة الرموز = حمزه‌نامه (داستان ـ فارسی)

از : شاه نظر قصه خوان

تحریر دیگری است از داستان حمزه که مؤلف با استفاده از کتاب‌های مولای جای

شکرریز، مولانا علی‌خان قزوینی، مولانا زین‌العابدین تکلوخان، مولانا عنایت الله، مولا حامد، مولا شوریده و مولا حسین مشتاق تحریر و تقریر نموده است. بعد از مقدمه گوید:

«در تألیف قصهٔ حمزه آنچه به نظر کمترین رسیده است در میان ارباب خبر اختلاف بسیار واقع شده است بعضی گفته‌اند که یکی از خلفای بنی‌عباس را مرض دق عارض شده بود. و برخی گفته‌اند که یک راوی این قصه عمرو بن امیه ضمری است».

[منزوی ۳۷۱۸/۵؛ ملی تهران ۳۹/۱؛ الذریعه ۳۶/۸].

آغاز: «سپاس خداوندی را که منشور خاقانی خسروان سواد اعظم وجود را که... نفس سرکش هوس از پای درآورده... مخفی نماند که باعث تحریر این کلمات... این فقیر بی‌بضاعت تراب اقدام درویشان شاهنظر قصه‌خوان قبل از قصه خوانی».

انجام نسخه: «متوجه دمشق گردیدند و روز دیگر و صاحبقران با عساکر منصوره از عقب ایشان روانه شدند تمت».

نستعلیق؛ شیخ محمدحسن عرف میهن، ۲۵ ذی‌قعدهٔ ۱۲۷۳؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛
جلد: تیماج، مشکی، سوخت، ترنج با سر، مجدول گرهی.
۲۲۵ برگ؛ ۱۷×۲۶ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۱۸].

﴿ ۱۳۸۵۶ ﴾

زبدة الغرائب **(تاریخ هند ـ فارسی)**

از: نجم‌الدوله سید محمدرضا بن ابوالقاسم طباطبائی متخلص به نجم (قرن ۱۳ ق)

تاریخ عمومی جهان است شامل: تاریخ ایران و اسلام و هند از آغاز آفرینش، تاریخ حضرت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله و خلفا و پادشاهان بعد از اسلام و تاریخ سلاطین تیموریان هند، در پنج جلد.

[منزوی ۴۱۷۴/۶؛ دانشگاه ۴۱۹۵/۱۵؛ فهرستواره، منزوی ۶۲۸/۱].

نسخهٔ حاضر جلد چهارم کتاب، تاریخ تیموریان هند را شامل است.

آغاز : «بعد از حمد خدا و نعت رسول مجتبی و آله الهُدی چنین التماس دارد اضعف العباد محمدرضا طباطبائی که این جلد چهارم است از کتاب زبدهٔ غرایب».

انجام : «خود را به ناگپور رسانید چنانچه مذکور گشت حالا امید از افضال باری آن است که به مقصد دلی فایز گرداند به حقّ محمد و آله الامجاد».

نسخ؛ امیرعلی ساکن بلگرام، دوشنبه ۲۰ شوال ۱۲۴۱ برای غیاث‌الدین؛ عناوین شنگرف؛ تمام صفحات کرم‌خوردگی دارد و هر ورقی در بین دو زر ورق وصالی شده؛ جلد : گالینگور، تهوه‌ای.

۲۴۲ برگ؛ ۱۷×۲۷ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۱۷].

﴿ ۱۳۸۵۷ ﴾

طبقات الحنابلة **(تاریخ ـ عربی)**

از : قاضی ابوحسین محمد بن محمد بن حسین ابی‌یعلی حنبلی فراء (۵۲۶ ق)

شرح حال علمای حنبلی است که مؤلف آن را در شش طبقه قرار داده طبقهٔ اول و دوم را به ترتیب حروف تهجی و چهار طبقهٔ باقی را به ترتیب سال‌های وفات تنظیم نموده است. این کتاب در سال ۱۳۷۱ ق. در مصر (قاهره) در دو جلد، با تحقیقات شیخ محمد حامد مفتی در ۷۴۵ صفحه به چاپ رسیده است. [کشف‌الظنون ۱۰۹۷/۲؛مشار،عربی ۶۰۵].

آغاز : «حدثنا الشیخ الامام الحافظ ابوالعزّ عبدالمغیث بن حرب بن زهیر الحربی قال حدثنا... هذا کتاب استخرنا الله تعالی فی تألیفه و سألناه المعونة علی تصنیفه».

انجام : «ابوالبرکات بن احمد بن طلحة قرأ علی الوالد الخصال و سمع منه الحدیث... و عزّة بهاء جماله و السّلام علی من اتبع الهدی و آثر ضیاء الرشد علی ظلم الوری».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین شنگرف؛ ۱۵ برگ اول نسخه نونویس؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه گالینگور تهوه‌ای.

۲۷۳ برگ؛ ۱۷×۲۷ سانتی متر؛ ۳۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۱۶].

« ۱۳۸۵۸ »

جنگ اشعار **(فارسی)**

مجموعهٔ مثنوی‌هایی است که از شعرای مختلف در این جنگ جمع‌آوری شده است.

فهرست مطالب آن عبارتند از :

۱ ـ خسرو و شیرین نظامی «۱ ر ـ ۸۴ پ»

از : الیاس بن یوسف مطرزی نظامی گنجوی (۵۹۸ ق)

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

بی‌نوایی چو من بملک عراق — کـــه...... بـــتو مشـــتاق

این دو شاخ از پی برومندی — بست بر من چو نخل پیوندی

انجام نسخه :

زهی پیغمبری کز بیم و امید — قلم راند بر افریدون و جمشید

زهی سرخیل سرهنگان اسرار — سخن را تا قیامت تو نبی وار

۲ ـ لیلی و مجنون نظامی «۸۵ ر ـ ۱۱۷ ر»

از : مؤلف پیشین

آغاز :

ای نام تو بهترین سرآغاز — بی‌نام تو نامه چون کنم باز

انجام :

زر نه متاعیست بلائیست زر — الحذر ای زر طلبان الحذر

۳ ـ فرهاد و شیرین «۱۱۷ ر ـ ۱۸۷ پ»

از : کمال الدین وحشی بافقی (۹۹۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۲] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۴ ـ خسرو و شیرین «۱۸۷ پ ـ ۲۰۲ پ»

از : ؟

مثنوی مفصلی است در داستان خسرو و شیرین از شاعری مجهول که در سال ۱۰۶۹ ق آن را سروده است.

آغاز:

بنام آنکه ما را زندگی داد   وزآن پس مژدهٔ پایندگی داد

انجام:

بود سال تاریخ آن کان نور   زهی جای عیش و مقام سرور (۱۰۶۹)

۵ ـ خلد برین «۲۰۳ ر ـ ۲۴۵ ر»

از: کمال الدین وحشی بافقی (۹۹۱ ق)

[مجلس ۴۳۶/۳؛ دانشگاه ۲۴۱۵/۱۱؛ الذریعه ۲۴۰/۷؛ منزوی ۲۸۰۰/۴].

در آغاز نسخهٔ حاضر شرح حال وحشی در یک صفحه آمده است.

آغاز شرح حال: «ملا وحشی بافقی بزوی استاد طریقه شیرین بیانی و صیاد وحشی».

آغاز مثنوی:

خامه برآورد صدای صریر   بلبلی از خلد برین زد صفیر

انجام:

شرح این قصه را کلکم نپرداخت   که نتوان عالمی را نوحه گر ساخت

۶ ـ لیلی و مجنون «۲۴۵ ر ـ ۳۱۸ ر»

از: میرزا محمدطاهر وحید قزوینی (۱۱۰۵ یا ۱۱۱۲ ق)

در آغاز نسخه، شرح حال شاعر در دو صفحه ذکر شده است.

آغاز شرح حال: «وحید الزمان میرزا طاهر وحید موطن و مولدش دارالسلطنه قزوین است».

آغاز مثنوی:

بسم الله الرحمن الرحیم   هست نهالی ز ریاض قدیم

انجام:

کیست اینجا که بر فرازد تخت   و آخرش هم زمین بگیرد سخت

۷ ـ اسکندرنامه نظامی = اقبالنامه «۳۱۸ پ ـ ۳۷۰ پ»

از : الیاس بن یوسف مطرزی نظامی گنجوی (۵۹۸ ق)

[مجلس ۳۱۷/۲۶، ش ۷۸۳۳/۳] نسخهٔ حاضر از آخر ناقص است.

آغاز :

خدایا جهان پادشاهی تراست ز ما خدمت آید خدایی تراست

انجام نسخه :

چو طالع نمود آن بلند اختری که شد ساخته سدّ اسکندری

۸ ـ یوسف و زلیخای ناظم هروی «۳۷۱ ر ـ ۴۰۳ ر»

از : ملا فرخ حسین بن رضایی سبزواری هروی متخلص به ناظم هروی (۱۰۸۱ ق)

[مجلس ۴۲۶/۸ و ۴۷۲؛ دانشگاه ۴۲۱۱/۱۵؛ الذریعه ۳۴۸/۱۹؛ منزوی ۳۳۴۴/۴؛ مشار، فارسی ۵۶۱۰/۵].

این مثنوی در تاشکند و هند به چاپ رسیده است.

در آغاز نسخهٔ حاضر شرح حال شاعر در دو صفحه ذکر شده است.

آغاز شرح حال : «ملا ناظم هروی از رسته تلامذه مولانا فصیحی هرویست در زمان شاه سلیمان صفوی باوج و مصاحبت عباس قلیخان ساطو».

آغاز مثنوی :

خدایا چون سپهرم سینه بگشا دلم طوطی کن و آیینه بنما

انجام :

بر حدّت طبعم آفرین کن گر هجو کسی کنی چنین کن

۹ ـ جنگ شاه اسماعیل وشیبک خان «۴۰۳ پ ـ ۴۲۵ ر»

از : میرزا محمد رفیع واعظ قزوینی (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۲۱۰/۸؛ منزوی ۲۷۴۶/۴؛ سپهسالار ۳۱۳/۴؛ رضوی ۵۴۳/۷].

در آغاز نسخهٔ حاضر شرح حال شاعر در یک صفحه ذکر شده است.

آغاز شرح حال : «واعظ اسم شریفش میرزا محمد رفیع اصلش از قزوین نوادهٔ ملا فتح‌الله».

آغاز مثنوی :

سـزاوار شکـر آفـریننده‌ایست — که هر قطره از وی دل زنده‌ایست

انجام :

روز و شب رازدار هم بـودند — تـا دم مـرگ یـار هـم بـودند

۱۰ ـ صفات العاشقین «۴۲۵ ر ـ ۴۳۰ پ»

از : نورالدین هلالی جغتایی استرآبادی (۹۳۶ ق)

[مجلس ۱۵/۲۶، ش ۷۵۰۶]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱۱ ـ چهار بیت از میریحیی کاشانی شیرازی و چهار بیت از شاعری دیگر که در آن کاشانی و قمی بودن میریحیی را نفی نموده و وی را شیرازی دانسته است «۴۳۰ پ»

نستعلیق؛ بی‌کا، ۲۱ رجب ۱۲۴۰ [۱ پ]، ۱۰۶۹ [۲۰۲ پ]؛ عناوین شنگرف؛ هر برگ در بین دو زرورق وصالی شده؛ جلد : گالینگور، قهوه‌ای.

۴۳۰ برگ؛ ۱۴×۲۳ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۱۵].

۱۳۸۵۹

دیوان نیاز

(شعر ـ فارسی)

از : نیاز هندی

غزلیات شاعر است با تخلص «نیاز» در آن‌ها از فوت نظام‌الدین و خواجه خواجگان معین‌الدین یاد شده است.

آغاز :

الا یـا ایـها السـاقی بـنوشان جام مـی مـا را

که نشناسم ز مدهوشی سر از پا و ز سر پا را

سـراپـا بـیخودم گـردان ز قـید هستیم بـرهان
چـــه در بـند خـود یـافتم جـملهٔ بـلاها را
بـلای بـند هستی سخت عـقد مشکـلی دارد
که مشکل می‌نماید حلّ آن هـر پـیر و بـرنا را
درین مشکل‌گشایی بازوی حکمت چه کار آید
نـــمی‌بینم تــوانـــائیش الا جـام صــهبا را
بـیا و جـلوه‌گـر شو بـر دلم ای راحت جـانم
دگــر مـپسند بـر من وعـدهٔ امروز و فـردا را

انجام:

جز عدم نیست غیر ذات خدا — پس بـود عـین او هـمه اشیا
مجملی هست آنچه گفت نیاز — کـرد کـوتاه قـصه‌های دراز
بـایدت گـر بـدین دلیـل گـواه — کُن رجوعت سوی کـلام اللّـه

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳ ق]؛ نسخه کرم‌خوردگی دارد و لبه همهٔ اوراق وصالی شده؛ جلد: مقوائی، آبی، عطف و گوشه گالینگور مشکی.

۳۴ برگ؛ ۱۵×۲۳ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۱۳].

« ۱۳۸۶۰ »

مجموعه

۱ ـ نفیس الریاض لإعدام الأمراض = شرح قصیدة یقول العبد «۱ پ ـ ۱۷ پ»

(اعتقادات ـ عربی)

از: شیخ خلیل بن علاء بخاری یمنی (۶۳۲ ق)

شرح کوتاهی است بر قصیدهٔ یائیهٔ سراج‌الدین علی بن عثمان اوشی فرغانی حنفی (۵۷۵ ق) مشهور به «قصیدهٔ یقول العبد» با این مطلع:

يقول العبد فى بدء الامالى   لتـــوحيد بـنظم كـاللآلى

[مرعشى ۳۵۳/۴، ش ۱۵۵۳؛ كشف الظنون ۱۳۴۹/۲].

نسخهٔ حاضر دیباچهٔ شارح را فاقد است و در آن، اصل قصیده اشتباهاً به ابن‌حاجب نسبت داده شده است.

چند شرح دیگر بر این قصیده در کتابخانهٔ مرعشی موجود است با این خصوصیات :

الف : ضوء المعالی لبدء الامالی، از ملا علی بن سلطان محمد قاری (۱۰۱۴ ق) [مرعشی ۷۳/۶، ش ۲۰۶۲].

ب : هدایة من العباد، از محمد بن ابی‌بکر رازی [مرعشی ۲۲۵/۳، ش ۱۰۳۳/۱].

ج : دو شرح مجهول [مرعشی ۲۴۳/۶، ش ۲۲۵۸/۲ و ۲۲۶/۳، ش ۱۰۳۳/۳].

آغاز نسخه : «یقول العبد فی بدإ الامالی (تلخیص المعنی یقول العبد قولا منظوما کالنظم اللآلی فی الحسن و البهاء...) قال العبد عصمه‌اللّٰه ان الله تعالی قدیم اذ لولم یکن قدیما لکان حادثاً لعدم الواسطة بین القدم و الحدوث».

انجام : «یوما قد دعا لی ای ادعو لمن دعا لی یوما من الایام بالخیر...

و ایـقن ان کـل الخـلق فـان   و یبقی وجه ربک ذوالجلال».

ـ برگ‌های ۱۸ تا ۲۲ سفید است.

۲ ـ القصیدة الهمزیة فی المدائح النبویة = قصیدة ام‌القری «۲۲ پ ـ ۵۵ ر»

(ادبیات ـ عربی)

از : شرف الدین ابوعبدالله محمد بن سعید بوصیری (۶۹۴ ق)

[کشف الظنون ۱۳۴۹/۲]. در حواشی نسخهٔ حاضر توضیحاتی از کتاب «المنح المکیة فی شرح الهمزیة» ابن‌حجر [مجلس ۳۰/۲۵، ش ۷۰۲۱] نوشته شده است.

نسخهٔ حاضر از انجام ناقص است.

آغاز:

کـیف تـرقی رقیک الانـبیاء / یـا سـماءً مـا طـاولتها سـماء

لم‌یساووک فی علاک و قد حا / ل سـنامنک دونـهم و سـناء

انجام نسخه:

و ثناء قدمت بین یدی نجـ / ـوای اذ لم یکن لدیّ ثـراء

ما اقام الصـلوة مـن عـبدالل / ه و قـامت بـربها الاشـیاء

۳ـ سؤال و جواب فقهی «۵۵ پ ـ ۵۶ ر» **(فارسی)**

چند سؤال است پیرامون طهارت و نجاست بر مذهب حنفیه که در ذیل هر سؤال، جواب آن ذکر شده است.

۴ـ قصیدهٔ شیخ عبدالله‌شیرازی در مدح حضرت پیامبر ﷺ «۵۷ر ـ ۵۷پ» **(عربی)**

آغاز:

رسـول الـلـه ضـاق بـنا الفـضاء / و جَلّ الخطب و انقطع الاخـاء

وجـاهک یـا رسـول‌الله جـاه / رفـیع مـا لرفـعته انـتفاء

انجام:

و اجمل منک لم تر قطّ عین / و اکمل منک لم تلد النسـاء

علیک صلوة ربی مـا تـوالت / دهـور او تـلی صـبحاً مساء

۵ـ هفت بیت مناجات به عربی «۵۷ پ ـ ۵۸ ر»

آغاز:

یا من یری ما فی الضمیر و یسـمع / انت المـعدّ لکـلّ مـا یـتوقّع

یـا مـن یـرجّـی للشـدائد کـلها / یـا من الیـه المشتکی و المـفزع

انجام:

حاشا بـفضلک ان تـقنّط عـاصیاً / و الفضل اجزل و المواهب اوسع

۶ـسؤال و جواب فقهی «۶۱ پ ـ ۷۱ ر» **(فقه ـ فارسی)**

از : محمد معین

سؤال و جواب‌های فقهی است پیرامون رهن، شطرنج، نماز جمعه، نکاح و... که از شهر الله آباد هند برای مؤلف ارسال شده و او به آن‌ها مفصلاً پاسخ داده است.

آغاز : «استفتاء از اللّٰه آبادِ آمده ـ ما قولهم اندرین صورت که مثلاً زید یک منزل... را نزد عمرو رهن گذاشت و منافع...».

۷ـجواب اعتراض به کتاب تقوية الايمان «۷۲ ر ـ ۷۷ پ» **(اعتقادات ـ فارسی)**

از : ؟

در این رسالهٔ کوتاه از اعتراضات مولوی فضل حق بر رسالهٔ «تقوية الايمان» پاسخ داده شده است.

۸ـسؤال و جواب فقهی «۷۸ ر ـ ۷۹ پ» **(فارسی)**

۹ـرساله در وحدت ادیان «۸۰ پ ـ ۹۶ ر» **(اعتقادات ـ فارسی)**

از : ؟

مؤلف در این رساله برای ایجاد وحدت بین ادیان (اسلام، مسیحیت و یهودیت) مواردی را که بین قرآن کریم و انجیل و زبور مشترک هستند نقل نموده است.

آغاز : «ای اهل اسلام غور کنید که به کدام بنیاد ایمان خود را مستحکم کرده‌اید و تفتیش سازید دلایل آن کتاب را».

انجام : «مشهور است که چند اشخاص از تابعان مذکوره ازو منحرف گشتند».

۱۰ـرساله در ربا «۹۷ پ ـ ۱۲۰ ر» **(فقه اهل‌سنت ـ فارسی)**

از : ؟

رسالهٔ فقهی است پیرامون ربا و حرمت آن در شریعت اسلام، این رساله به صورت سؤال و جواب برگزار شده است.

آغاز : «ما قولهم رضی الله تعالی عنهم در صورتی که در دیار هند بلکه».
انجام : «ربا بین المسلم و الحربی نمودن خالی از اخلاط نیست والله المستعان...».

۱۱ ـ اجتهاد و تقلید «۱۲۱ ر ـ ۱۲۴ پ» **(فقه ـ فارسی)**
از : ؟
رسالهٔ کوتاهی است در بیان اجتهاد و تقلید بر طبق مذهب عامه.
آغاز : «از علما و فقها و اصولیین و محدّثین و طلبا و فضلا عرضه می‌رود که معنی تقلید و اجتهاد در اصطلاح قوم چیست و همه بر یک معنی اتّفاق دارند».

۱۲ ـ سؤال و جواب فقهی «۱۲۴ پ ـ ۱۲۵ پ» **(فارسی)**
چند سؤال و جواب کوتاه فقهی است بر مذهب عامه.

نسخ و نستعلیق؛ رسالهٔ اول بی‌کا، ۹ محرم (؟)؛ رسالهٔ دوم محمد معین الانصاری، بی‌تا؛ رسالهٔ سوم سید محبوب علی رام نوری در شاهجهان‌آباد، بی‌تا؛ رسالهٔ ششم محمد معین، ۱۲۵۶ [۶۶ ر و ۶۷ ر] و ۲۸ رمضان ۱۲۵۰ [۶۸ پ و ۶۹پ] و محمد غضنفر [۷۱ ر]، بی‌تا؛ رسالهٔ یازدهم غلام محمد فندری [۱۲۱ پ] و عبدالحقّ المحمّدی، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی؛ اوراق نسخه پوسیدگی و کرم‌خوردگی دارد؛ جلد : مقوائی، عطف پارچه.
۱۲۵ برگ؛ ۲۰×۲۸ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۸۱۲].

﴿ ۱۳۸۶۱ ﴾

دیوان ذرّهٔ لکنهویی **(فارسی)**
از : میرزا هجو بیک لکهنویی هندی متخلص به ذرّه
دیوان اشعار شاعر است، شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی، ترجیع‌بند، قطعات و رباعیات، بدین ترتیب :
الف : غزلیات «۱ ر ـ ۸۱ پ»
نسخهٔ حاضر از آغاز غزلیات افتادگی دارد و از قافیهٔ «زا» شروع می‌شود.

آغاز نسخه :

سوز غم تا نکند از من دلسوخته وام — چشم گلریز شرر بار نگردد هرگز
صبح حشر ار بدمد طالع خوابیدهٔ من — غالب آنست که بیدار نگردد هرگز

ب : ترجیع‌بند «۸۲ ر ـ ۱۰۹ پ»

آغاز :

عشق باشد مایهٔ دنیا و دین — خضر راه حقّ امام راستین
عشق گردد هر کجا معجزنما — بیت احزان را کند خلد برین

ج : رباعیات «۱۱۰ ر ـ ۱۱۸ ر»

آغاز :

چون بود ولای شاه دین حبل متین — بی‌شبهه زدم به دامنش دست یقین
از رحمت عام او امید است چنین — ان یغفر لی خطیتی یوم الدین

انجام رباعیات و انجام دیوان :

نامت به زبان گرچه نمی‌آرد دل — خون از مژه روز و شب همی بارد دل
برداشته دست از تو ولی آه چه سود — از عشق تو دست برنمی‌دارد دل

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تمام اوراق کرم‌خوردگی داشته و هر ورق در بین دو زرورق وصالی شده؛ جلد : مقوائی، عطف گالینگور قهوه‌ای.

۱۱۸ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۰۹].

﴿ ۱۳۸۶۲ ﴾

انفع الوسائل الی تحریر المسائل (فقه حنفی ـ عربی)

از : قاضی برهان‌الدین ابراهیم بن علی طرسوسی حنفی (۷۵۸ ق)

مسائلی که قاضیان بدان نیازمند بوده و یافتن آن‌ها در کتاب‌های فقهی دشوار می‌نمود، مؤلف در رسالهٔ حاضر به‌طور مفصل بیان نموده‌است. او ابتدا در هر مسئله اقوال فقها را آورده پس از آن نظر خود را ذکر می‌کند. [کشف الظنون ۱۸۳/۱؛ مرعشی ۹۱/۸، ش ۲۸۸۸].

نسخهٔ حاضر از نیمهٔ زکات تا آخر کتاب را شامل است.

آغاز نسخه : «و اتضح من کشف معنی تلک العبارة و بما تعمل به فی المسئلة علی حسب الوسع و الطاقة و کلّ ما وقع فی هذا الکتاب».

انجام : «لو دخل المدّعی علیه دار نفسه لحاجته لایمکن المدّعی من الدخول علیه الا برضاه لکنه یجلس علی باب الدار الی ان یخرج والله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب».

نسخ؛ بی‌کا، یکشنبه ۷ جمادی‌الاولی ۹۵۷؛ عناوین شنگرف؛ مقابله شده؛ نسخه کرم‌خوردگی دارد و تمام صفحات بین دو زرورق وصالی شده؛ جلد : مقوائی، سبز، عطف و گوشه گالینگور.

۲۰۴ برگ؛ ۱۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۱۰].

﴿ ۱۳۸۶۳ ﴾

معدن الحقائق فی شرح کنز الدقائق (فقه حنفی - عربی)

از : محمد بن حاجی بن محمد بن حسن سمرقندی

شرح مزجی مفصلی است بر کتاب «کنزالدقائق» ابوالبرکات عبدالله بن احمد نسفی. [کشف الظنون ۱۵۱۵/۲]. این شرح در کشف الظنون و سایر فهارس ذکر نشده است.

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی جعل سرائر العلماء معارف کنوز الحقائق و صیر ضمائرهم... الحمدللّٰه فان قلت لم بدأ بذکر الحمد قلت اقتداء بکتاب الله و عملا بقوله ﷺ».

انجام : «... فخرجت البنت بالصلح عن سهمیهما و بقی السهمان بینهما علی تلک القسمة و الحمدللّٰه العلیم علی التمام و الصلوة و السّلام علی رسوله محمد سید الانام و علی آله و اصحابه الکرام...».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف و لاجوردی؛ اوراق نسخه کرم‌خوردگی دارد و چند برگ از آن وصالی شده و چند برگ نیز نونویس است؛ در اول نسخه فهرست مطالب کتاب و تملک جمال‌الدین احمد به تاریخ ۵ ذی‌قعدهٔ ۱۲۵۳ که کتاب را از معرفت خان اشرف صاحب به قیمت چهار روپیه در بلده

مدراس خریداری نموده است؛ جلد : مقوا، مشکی، عطف و گوشه گالینگور آبی.

۴۱۵ برگ؛ ۱۵×۲۷ سانتی متر؛ ۲۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۰۸].

۱۳۸۶۴

عمدة السالك و عدة الناسک **(فقه شافعی - عربی)**

از : شهاب‌الدین ابوالعباس احمد بن لؤلؤ مشهور به ابن نقیب

مختصری است در فقه شافعی به ترتیب کتب فقهی اهل‌سنت و هر کتاب در چند فصل. [کشف الظنون ۱۱۶۷/۲؛ سرکیس ۲۶۹/۱].

نسخهٔ حاضر از آغاز یک برگ افتادگی دارد و تا آغاز باب الشهادات را شامل است.

آغاز : «الحمدللّه ربّ العالمین... امّا بعد فهذا مختصر علی مذهب الامام الشافعی رحمه الله اقتصرت فیه علی الصحیح من المذهب عند الرافع و النووی».

انجام نسخه : «باب الشهادات تحمّلها و اداؤها فرض کفایة... و اللواط و اتیان البهیمة الاّ اربعة ذکور و یقبل فیما لا یطّلع علیه الرجال کالولادة رجلان و رجل».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، برخی صفحات جدول شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده، با حواشی توضیحی؛ بعضی از عبارات خط خورده؛ اوراق نسخه کرم‌خوردگی دارد؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه گالینگور سبز.

۱۲۱ برگ؛ ۱۴/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۰۶].

۱۳۸۶۵

الجواهر الثمینة **(عرفان - فارسی)**

از : علی بن حسام‌الدین بن عبدالملک جونپوری هندی، متقی (۹۷۵ ق)

مؤلف بعد از آنکه کتاب «جوامع الکلم فی المواعظ و الحکم» را به عربی، شامل ۳۰۰۰ حکمت (۵۰۰ حکمت قرآنی، ۵۰۰ حکمت حدیثی و باقی در کلام سلف)

تألیف نمود کتاب حاضر را به تألیف فارسی در پند و اندرز پرداخت. او این کتاب را از کلمات شیخ عبدالله انصاری، حسین هروی مؤلف نزهة الارواح، مرآت العارفین تألیف ملک‌زاده مسعود بیک، گلستان سعدی و سخنان سایر مشایخ جمع‌آوری نموده و به ترتیب حروف تهجی موضوعات (هر موضوع در یک فصل) تنظیم نموده است.

[منزوی ۱۱۱۸/۲، آصفیه ۷۴۸/۳].

آغاز: «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین امّا بعد همی گوید احقر عبادالله علی بن حسام‌الدین... حرف الالف، فصل فی الاخلاص،... فصل فی اقهام النفس... فصل فی الانصاف...».

انجام‌نسخه: «و از همه سزاوارتر آنکه از سرّ و هو معکم غافل نگردی و یقین دانی که همسایه و همنشین و همره همه اوست با دلق گدا و اطلس شه همه اوست در انجمن فرق و نهان خانهٔ جمع».

- در پایان نسخه پنج صفحه مطالب عرفانی به فارسی به نقل مشایخ عرفان نقل شده است.

نسخ؛ عبدالفتاح بن ولی محمد صدیقی برای حافظ محمد بن عبدالرفیع، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف و لاجوردی؛ در اول نسخه آمده : «از متروکه والد ماجدم حضرت ملک العلماء مولانا علاءالدین احمد صاحب قدس سرّه و روح روحه»؛ جلد : کاغذی.

۴۷ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۸۰۵].

﴿ ۱۳۸۶۶ ﴾

ینابیع الحکمة «۱ ر - ۱۸۷ پ» **(اخلاق - فارسی)**

از: ابوالحسن بن محمد کاظم جاجرمی (متوفای بعد از ۱۲۴۵ ق)

مباحث اخلاقی است از آیات و روایات اهل‌بیت علیهم السلام، که در هفده فصل و یک خاتمه تنظیم شده است. این کتاب در سال ۱۲۴۰ ق. تألیف گردیده و تاکنون دوبار در

تهران به چاپ رسیده است.

[منزوی ۱۷۱۷/۲؛ دانشگاه ۱۵۱۵/۱۰ و ۲۱۴۲/۱۱ و ۴۰۸۶/۱۵؛ الذریعه ۲۸۸/۲۵؛ مشار، فارسی ۵۶۰۵/۵].

از همین مؤلف کتاب «برکات القائم» در شمارهٔ [۱۳۹۷۷] معرفی خواهد شد.

آغاز : «الحمدللّه الّذی یؤتی الحکمة من یشاء من بریّته و الصلوة علی نبیّه... امّا بعد حقیر کثیرالتقصیر ابن محمدکاظم ابوالحسن عفی الله عن جرائمهما».

انجام : «دنیا نه از برای مؤمنان راحت است و نه از برای عاصیان و کافران والسّلام علی من اتبع الهدی و الحمدللّه... و السّلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین».

ـ از برگ ۱۸۸ تا آخر نسخه سفید است.

شکسته نستعلیق؛ محمد رفیع بن محمد حسن، اواسط شوال ۱۲۹۴ دارالسلطنه تبریز؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۳۴۱ برگ؛ ۱۵×۲۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۶۴].

﴿ ۱۳۸۶۷ ﴾

رياض المحبين (ادبیات ـ فارسی)

از : رضا قلی‌خان بن محمدهادی متخلص به هدایت (۱۲۸۸ ق)

نثر ادبی است به سبک «گلستان سعدی» در پند و اندرز، شامل یک مقدمه و دو مقاله، که مؤلف به نام ناصرالدین شاه نگاشته است.

[مجلس ۱۲۵/۲۳؛ منزوی ۳۵۷۶/۵؛ ادبیات تهران ۳۰۳/۱؛ الذریعه ۳۳۵/۱۱؛ مشار، فارسی ۲۷۲۸/۲].

آغاز : «محبوبی را سپاس که طایر قیاس بر مطلع جمالش نپرد».

انجام :

بر در رحمت فکندم بار خود تن زدم در آخرین گفتار خود

شکسته نستعلیق ساده؛ محمد رفیع بن محمد حسن گرگانی، شنبه ۸ رمضان‌المبارک ۱۲۹۵ در دارالسلطنه تبریز؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۲۱ برگ؛ ۱۳×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۶۳].

❖ ۱۳۸۶۸ ❖

مجموعه

۱ ـ قسطاس الشعر «۱ پ ـ ۶۹ ر» **(عروض و قافیه ـ فارسی)**

از : فریدون میرزا فرمانفرما فرزند عباس میرزا قاجار[1] (۱۲۷۲ ق)

مؤلف در این رساله مباحث علم عروض و قافیه را در یک مقدمه شامل هفت فصل و شش باب بیان نموده است.

[الذریعه ۷۹/۱۷؛ منزوی ۲۱۷۱/۳؛ ملک ۱۴/۷، ش ۳۶۶۰ و ۵۹۴/۳، ش ۵۹۶۶].

آغاز : «سپاس وافر و ثنای کامل حکیمی را سزاست که خیمهٔ بی‌ستون گردون را بی‌واسطهٔ اسباب و اوتاد افراخت... امّا بعد ناظم این لآلی مکنون امیرزاده فریدون بر ضمایر ارباب فنون می‌نگارد...».

انجام :

«تو خطائی بچه وز تو خطا نیست عجب　　کآنچه از اهل صوابند خطا نیز کنند

تشبیه لفظ به لفظ و تطبیق معنی به معنی، نه از روی صدق است بل از بهر شبیه اَیُّهَا القَاضی بِقُمْ اَنْتَ مَعْزولٌ فقُمْ».

۲ ـ مناجات نامهٔ خواجه عبدالله انصاری «۶۹ پ ـ ۷۳ پ» **(عرفان ـ فارسی)**

به شمارهٔ [۱۳۵۰۶] مراجعه شود.

آغاز : «الحمدللّه ربّ العالمین... امّا بعد پیر هراتی عبداللّه انصاری قدّس سرّه

۱ـ برای شرح حال وی ر.ک : رجال بامداد ۹۲/۳.

می‌فرماید هر که این ده خصلت را شعار خود سازد در دنیا و آخرت کار خود سازد».

انجام: «... الهی عمر بر باد کردم و بر تن خود بیداد کردم الهی تو عمر طویل بده قائم آل‌محمد صلّی الله علیه و آله ظهور فرماید آمین یا رَبّ العالمین تم».

نسخ؛ احمد...، رسالهٔ اول سه‌شنبه ۲۷ جمادی‌الثانی ۱۲۵۱؛ رسالهٔ دوم ۱۱ رجب ۱۲۵۱؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در اول نسخه طریقهٔ ختم آیهٔ «و من یتق الله» ذکر شده است؛ جلد: تیماج، مشکی، مجدول.

۷۳ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۶۲].

﴿ ۱۳۸۶۹ ﴾

زبور الهی (ادعیه ـ فارسی)

از: علم‌الهدی محمد بن محسن فیض کاشانی (قرن ۱۲ ق)

مؤلف در این رساله دعاها و تعقیبات نمازهای روزانه و اوقات شبانه‌روز و هفته را در هشت باب از گفتارهای ائمه علیهم‌السلام جمع‌آوری نموده‌است. فهرست ابواب آن چنین است:

باب اول: در وظایف گزاردن صلوات یومیه از مقدمات و مقارنات

باب دوم: در وظایف تعقیب رواتب صلوات

باب سوم: در وظایف آمد و شد روز و شب بدخول اوقات و حلول ساعات

باب چهارم: در وظایف اسابیع و جمعات

باب پنجم: در وظایف کرور شهور و سنوات

باب ششم: در وظایف اصناف عادات و انواع حوادث و قربات

باب هفتم: در وظایف حصول مقاصد و مهمات

باب هشتم: در وظایف نزول مکاره و آفات

[الذریعه ۱۲/۳۶ و ۱۲/۹۶ با عنوان «زبور الهی»].

آغاز: «سپاس حقّ شناس و ستایش نیایش اساس خداوند بیچون را... و بعد چون یاد

کردن ایزد بی مهال و روی دل باو داشتن».

انجام : «هیچکس چنین نکند مگر آنکه خدایتعالی او را و صاحب قبر را آمرزد... مصلین علی خاتم‌الانبیاء محمد و اهل‌بیته الهادین الی الطریقة المثلی».

نسخ (ادعیه معرب)؛ محمد باقر الکربلائی بن المرحوم محمد معصوم، پنج‌شنبه ربیع‌الثانی ۱۱۳۷ در کاشان؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر، در اول نسخه سر لوح مزدوج با زمینهٔ لاجوردی و گل‌های زرین و الوان و کتیبه با زمینهٔ زرین؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : روغنی دورو، ترنج با سر، مجدول، لچکی، زمینه زرد با گل‌های مذهب و در حاشیه گل‌های الوان؛ پشت جلد زمینه سرخ با گل‌های مذهب، مجدول.

۱۸۵ برگ؛ ۱۱×۱۹ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۶۱].

﴿ ۱۳۸۷۰ ﴾

دیوان فریدون میرزا = اعجاز اللسان (فارسی)

از : فریدون میرزا فرمانفرما فرزند عباس میرزا قاجار (۱۲۷۲ ق)

بخشی از دیوان شاعر است شامل :

الف : دیباچه به نثر «۱ پ - ۴ ر»

در لغت نامهٔ دهخدا گفته شده که این دیباچه را قاآنی بر دیوان شاعر نوشته است. این دیباچه در سال ۱۲۴۸ ق. نوشته شده و در آن به نایب الایاله بودن شاعر در آذربایجان اشاره شده است.

آغاز : «مطلع قصاید آفرینش و مقطع قطعات دانش و بینش تشبیب حمد و ثنای».

ب : قصاید «۴ ر - ۵۰ پ»

این قصاید به‌ترتیب حروف تهجی تنظیم شده و در آغاز هر قصیده وزن آن ذکر شده‌است.

آغاز :

بختم مساعد آمد و اقبال شد بلند   تا از خجند آمدم آن یار ارجمند

برخواستم بعزم پذیره زجای خویش — چونانکه خیزد از سر آتش یکی سپند
بشتافتم بسان خدنگ از ره کمان — در زیر پا کشیده یکی بادپا سمند
در دست چون غزالی در کوه چون عقاب — در بحر چون نهنگی و در نار چون نوند
القصه با شتاب رسیدم به حضرتی — کز آفتاب برتر و از آسمان بلند

انجام:

«زان بر ارادت است به معصومین — کانجا عقول عاشره مجنون است
این مهر همچو فُلک و جهان دریا — بی فلک هر که رفت به جیحون است
آنچه تموّج بحر ذخّار طبع غرایب بارد خاطر... و بیمن و بهجت اختتام یافت والسّلام».

رسالۀ دیگری از مؤلف به نام «قسطاس الشعر» در عروض و قافیه در شمارۀ [۱۳۸۶۸] معرفی گردید.

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی.
۵۰ برگ؛ ۱۲×۲۰ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۵۷].

﴿ ۱۳۸۷۱ ﴾

مجموعه

۱ـ إحکام الأحکام فی اصول الأحکام «۱ پ ـ ۴۳ ر» **(اصول فقه ـ عربی)**

از: سیف‌الدین علی بن محمد آمدی (۶۳۱ ق)

[مجلس ۲۵۱/۲۵، ش ۷۲۵۲]. آغاز نسخۀ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ـ شرح حال رضی‌الدین «۴۳ ر ـ ۴۵ پ» **(تاریخ ـ فارسی)**

از: مجدالدین محمد بن یعقوب شیرازی فیروزآبادی (۸۱۷ ق)

شرح حال کوتاهی است در حالات رضی‌الدین ابوالفضایل حسن بن محمد بن حسن

بن حیدر بن علی بن اسماعیل صغانی لاهوری مکی حنفی[1] متوفای جمعه ۱۹ شعبان ۶۵۰ ق. مدفون در مکه، در آخر این شرح‌حال چنین آمده : «من شرح الّفه مجدالدین شیرازی فیروزآبادی سلمه الله».

۳ـ احادیثی از حضرت پیامبرﷺ به نقل از کتاب «احکام الکبری» عبدالحق ازدی، نمازهای هر روز هفته «۴۶ پ ـ ۹۵ پ»

۴ـ افاضة الانوار فی اضائة اصول المنار «۴۶ پ ـ ۹۵ پ» **(اصول فقه ـ عربی)**

از : سعدالدین ابوالفضایل دهلوی (۸۹۱ ق)

شرحی است با عناوین «قوله ـ قوله» بر کتاب «منار الانوار فی الاصول» ابو برکات عبدالله بن احمد بن محمود نسفی (۷۱۰ ق). **[کشف الظنون ۱۸۲۳/۲]**.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز : «الحمدلله الّذی الهمنا معالم الاسلام و اعلمنا مراتب الاعلام و هدانا الی سبیل الرشاد... و دعانا الی اکتساب الفضل و الفقاهة و نهانا عن اتباع الهوی و السفاهة».

انجام نسخه : «قوله و یلزمه احکام الشرع لان السکر لاینافی شیئاً من الاهلیة فکان کالصاهی و تصح عباراته».

نسخ قدیم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ رسالهٔ اول حاشیه نویسی‌های مفصل دارد از عالمان مختلف؛ جلد : تیماج، مشکی، مجدول گرهی.

۹۵ برگ؛ ۱۷×۲۵ سانتی متر؛ ۳۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۵۴].

﴾ ۱۳۸۷۲ ﴿

مجموعه

۱ـ القوانین المحکمة **(اصول فقه ـ عربی)**

از : میرزا ابوالقاسم بن حسن گیلانی قمی (۱۲۳۱ ق)

۱ـ معجم المؤلفین، کحاله، چاپ جدید ۵۸۳/۱.

[مجلس ۳۷۵/۲۵، ش ۷۳۹۱]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است و تا «المقصد الرابع فی الادلة العقلیة» را شامل است.

۲ـ حاشیة القوانین **(اصول فقه ـ عربی)**

از: محمد علی بن احمد قراجه داغی انصاری[۱] (۱۳۱۰ ق)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله ـ قوله» بر «القوانین المحکمة» میرزای قمی. تألیف آن در ۱۵ صفر ۱۲۸۷ به پایان رسیده است.

[الذریعه ۱۷۷/۶، ش ۹۵۶ که در آن اظهار شده این حاشیه در ضمن حواشی قوانین به چاپ رسیده است].

این حاشیه در نسخهٔ حاضر در حواشی نسخه و برگ‌هایی که بعداً در لابه‌لای نسخه اضافه شده تحریر شده است.

آغاز: «قوله الّذی هدانا قیل الهدایة هی الدلالة الموصلة و مآلها الایصال الی المطلوب و قیل هی ارائة الطریق الموصولة الیه و الاوّل منقوض بقوله تعالی و اما ثمود».

متن قوانین نسخ و شرح نستعلیق؛ رسالهٔ اول بی‌کا، بی‌تا، رسالهٔ دوم به خط مؤلف، ۱۵ صفر ۱۲۸۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۴۲۵ برگ؛ ۱۸×۲۹ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۴۷].

﴿ ۱۳۸۷۳ ﴾

مجمع الهدی **(تاریخ ـ فارسی)**

از: ابوالحسن علی بن حسن زواره‌ای (قرن ۱۰ ق)

تاریخ دینی است شامل تاریخ پیامبران، تاریخ پیامبراسلام ﷺ و تاریخ ائمه علیهم السلام،

۱ـ در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانهٔ مرعشی چند اثر دیگر از مؤلف معرفی شده‌اند. با این عناوین: الاصول المهمة، تاریخ دانی، تاریخ قم، تعلق الارواح بالابدان، الفتوحات الرضویة فی الاحکام الفقهیة الاستدلالیة و مناسک حج.

این رساله را مؤلف در چهل باب و هر باب در چند فصل تنظیم نموده (باب اول تا بیست و هشتم در تاریخ انبیا، باب بیست و نهم در تاریخ حضرت پیامبرﷺ به ترتیب سال‌ها، باب بیست و نهم تا چهلم در تاریخ امامانعليهم‌السلام). تألیف این کتاب در سال ۹۸۰ ق. به پایان رسیده است.

[مرعشی ۲۹۲/۷، ش ۲۷۳۱؛ منزوی ۴۵۳۰/۶؛ الذریعه ۴۷/۲۰، برگل ۵۲۱/۲].

آغاز : «حمد و سپاس بی‌قیاس خالقی را جلّ جلاله و عظم شأنه که به قدرت کاملهٔ خود... امّا بعد بر ارباب ألباب مخفی و پوشیده نیست که لطیف‌ترین حکایات».

انجام : «امید که حضرت غفّار قلم عفو بر گناه هر گناهکار کشد

از جرم گناه دیده‌ام جیحون است / وز حال تباه سینه‌ام پرخون است

گر زانکه ببخشیم نباشد عجبی / چون عفو تو از گناه من افزون است».

نستعلیق؛ رضا الحقّ بن امیر حیدر المشهور به میرکامی طباطبایی، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول مذهب مرصع، عناوین زرد و لاجوردی؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، مشکی.

۲۶۰ برگ؛ ۲۱×۳۲ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۵۱].

❁ ۱۳۸۷۴ ❁

ترجمهٔ تبصرة المتعلمین فی احکام‌الدین

(فقه ـ فارسی)

از : ؟

ترجمه تحت‌اللفظی و روانی است از «تبصرة المتعلمین» علامه حلی (۷۲۶ ق).

تا به حال این ترجمه‌ها را از این کتاب سراغ داریم :

الف : ترجمهٔ محیی بن محمد کرمانی (قرن ۱۰) [فهرست میکروفیلم‌های دانشگاه تهران ۳۸/۲ فیلم شمارهٔ ۳۰۲۰؛ نسخه‌های خطی دفتر پنجم ۲۷۱/۵].

ب : ترجمه از شخصی ناشناس [سنا ۲۷۶/۲].

ج : ترجمه از شخصی ناشناس [رضویه ش ۱۲۰۵۹ تحریر ۱۰۷۱ ق، الذریعه ۸۸/۴].

د : ترجمه از شخصی ناشناس [دانشگاه تهران ۱۷/۱۶، ش ۵۴۶۶ تحریر شده در ۹۹۴، فیلم همین نسخه در فهرست میکروفیلم‌ها ۴۹/۱، معرفی همین نسخه در نسخه‌های خطی دفتر چهارم ص ۴۳۷ و دفتر پنجم ص ۲۷۱].

ه : ترجمه ابوالحسن شعرانی که در ۳ شعبان ۱۳۹۰ به پایان رسانده و در تهران همراه با متن تبصره با عنوان «فقه فارسی» به چاپ رسیده است.

آغاز : «سپاس بی‌قیاس مرخدای را که قدیم است پادشاهی او و بزرگ است شأن او... امّا بعد این کتابیست موسوم به تبصرة المتعلمین در حکمهای دین... کتاب العبادات بدانکه عبادات شرع هفت است نماز و روزه و اعتکاف و...».

انجام : «و اگر کشت پدر پسر خود را به عمد، بستانند از وی دیت دیگری را دهند از وارث، پس اگر نباشد وارث پس امام را، اگر باشد خطا پس دیت بر عاقله. فهذا خلاصة ما اثبتناه فی هذه المختصر... یجعله ذلک لوجهه خالصاً انه قریب مجیب».

نستعلیق؛ علی بن توج احمد الایمنابادی، غرّه صفر ۹۷۴؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ بعضی لغات در حاشیه معنی شده؛ جلد : تیماج، مشکی.

۱۶۹ برگ؛ ۱۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۴۶].

﴿ ۱۳۸۷۵ ﴾

مجموعه

۱ ـ نامهٔ شاه عباس که توسط منوچهر بیک به جلال‌الدین اکبرشاه پادشاه هندوستان ارسال نموده است. «۱ پ ـ ۶ پ»

آغاز : «سپاس معرا از ملابس حد و قیاس که بدایت جذبات اشواق...».

۲ ـ جواب همان نامه از اکبرشاه که توسط همان منوچهر بیک به شاه عباس ارسال داشته است «۶ پ ـ ۱۰ ر»

آغاز: «هو. آغاز تحریک خامهٔ نغمه طراز و افتتاح تحریر نامهٔ نکته‌پرداز بنام نامی بی آغازی سزاست».

۳ـ ترجمهٔ نامهٔ معاویه به امام‌علی علیه السلام و جواب امام‌علی علیه السلام به‌نامهٔ او «۱۰ پ ـ ۱۱ پ»

(فارسی)

۴ـ نامهٔ شاه طهماسب به عبیدالله خان اوزبک و جواب وی و پاسخ شاه طهماسب به جواب وی «۱۱ پ ـ ۲۰ پ»

۵ـ عرض لشکر «۲۰ پ ـ ۳۴ ر» و «۳۷ ر ـ ۳۸ ر» **(فارسی)**

از: جلال‌الدین محمد بن اسعد دوانی (۹۰۸ ق)

نثر ادبی است که مؤلف در وصف سان دیدن سلطان ابوالنصر حسن بیک بهادرخان از لشکر خود نگاشته است.

[الذریعه ۲۴۵/۱۵؛ مرعشی ۱۲۱/۱، ش ۱۰۱/۷؛ منزوی ۳۵۸۸/۵؛ دانشگاه ۴۸۸۶/۱۴؛ مشار، فارسی ۳۵۰۲/۳ با عنوان «عرض سپاه اوزن حسن»].

آغاز: «هو اللهم صلّ علی محمد و آله و اولاده اجمعین قال الله سبحانه و لقد کتبنا فی الزبور بعد الذکر... از پرتو اشعهٔ این نیر قدسی».

انجام «۳۸ ر»:

«ندیده بدین عقل و روشندلی سپهر کهن سال در دور خود

اللهم خلد ظلال معدلته و رافته فی بسیط الارض و ابد انوار سلطنته و خلافته علی قاطبة المسلمین».

۶ـ مطالب متفرقه: قصهٔ بنات همام، رقعه سیدشریف، آثار غریب، اعتبار از وقایع عالم، حکایت متوکل، سؤال از امیرالمؤمنین علی علیه السلام «۳۵ ر ـ ۳۶ پ»

۷ـ مقالهٔ خواجه عبدالله انصاری که در نصیحت خواجه نظام‌الملک فرموده «۳۶ پ ـ ۳۷ ر»

۸ـ منشآت افضل‌الدین خاقانی (بخشی) «۳۸ ر ـ ۴۱ ر»

۹ـ مطالبی از مصابیح القلوب «۴۱ ر ـ ۴۱ پ»

۱۰ـ اشعاری از نوایی و حافظ «۴۲ ر ـ ۴۳ ر»

۱۱ـ سبحة الابرار «۴۳ پ ـ ۷۲ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۵۳] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱۲ـ نامهٔ نصیرای همدانی «۷۳ ر»

۱۳ـ نامه‌ای که سیدحسین جهت طلب آب نوشته «۷۳ ر ـ ۷۵ پ»

۱۴ـ نفایس الفنون (بخشی) «۷۵ پ ـ ۷۷ پ» **(دایرة المعارف ـ فارسی)**

از: شمس‌الدین محمد بن محمود آملی (قرن ۸ ق)

[مجلس ۹۷/۲۵، ش ۷۰۸۵/۲] در نسخهٔ حاضر فقط خاتمهٔ این کتاب موجود است.

۱۵ـ شرح حال لقمان حکیم «۷۸ پ»

۱۶ـ قدغن شراب «۷۸ پ» **(فارسی)**

نامه‌ای است ادبی در قدغن شراب؛ در نسخهٔ حاضر یک صفحه از آغاز آن موجود است.

در شمارهٔ [۱۳۴۴۳/۵۵] رسالهٔ قدغن شراب آقا حسین خوانساری معرفی شد. رسالهٔ دیگری در قدغن شراب از صائب تبریزی در دست است [منزوی ۳۵۹۱/۵] و گویا نسخهٔ حاضر همان است.

آغاز:

«زبان برنده ترم از قلم نمی‌دانم — که شرح خود به کدامی زبان کنم تقریر

غرض از تحریر پریشان رقم آنکه در اواخر شهر رمضان المبارک فرمان از جانب خاقان سکندرنشان مشتمل بر منع شراب که هرآینه».

انجام نسخه : «زبیب العنب که در طریق ماه صیام محجوب مستور بود شـهر روان گشته بزم آرای مخموران محروم گردد».

۱۷ ـ وصف اسب = تعریف اسب «۷۹ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از : ؟

آغاز :

خیر گوش و زهره چشم و فرجبین و باد پا

سینه پهن و سنگ سم درپارهٔ آهن جگـر

۱۸ ـ تاج المآثر «۷۲ پ ـ ۹۱ ر» **(تاریخ هند ـ فارسی)**

از : صدر تاج یا نظام‌الدین حسن بن محمد نظامی نیشابوری (قرن ۷ ق)

تاریخ پادشاهان دهلی است از سال ۵۸۷ تا ۶۱۴ ق. که به نام ابوالمظفر محمد فرزند سام پادشاه غوری هند نگاشته شده است.

[مجلس ۱۲۴/۲ و ۷۸۴/۱۰؛ منزوی ۴۵۹۳/۶؛ الذریعه ۲۰۷/۳].

در نسخهٔ حاضر بخش‌هایی منتخب از این کتاب موجود است، با این موضوعات : فی صفت : اللیل، گرما، سحاب و رعد و برق و مطر، الصیف و الحرارة، المـغنی، الصبح، طلوع شمس، الربیع و الریاحین و الازهار، خریف، روضه، رمح، القمه، عطارد، شمس، زهره، مریخ، مشتری، در بیان محاسن کتاب تاج المآثر.

۱۹ ـ اشعاری از : سعدی، عطار، حکیم قطران، مولانا نظام، مطلبی به نقل از کتاب زادالمسافرین امیرحسین هروی «۹۱ ر ـ ۱۰۲ ر»

۲۰ ـ تاریخ برامکه «۱۰۲ پ ـ ۱۰۵ پ» **(فارسی)**

مختصری است در تاریخ برمکیان، که از کتابی برگرفته شده است.

۲۱ـ دیوان وحشی بافقی «۱۰۶ پ ـ ۱۳۵ پ» **(فارسی)**

از: کمال‌الدین محمد وحشی بافقی (۹۹۱ ق)

[مجلس ۳۰۱/۲۶، ش ۷۸۱۹]. نسخهٔ حاضر بخشی از غزلیات شاعر را شامل است.

۲۲ـ مطالب متفرقه به نظم و نثر «۱۳۵ ر ـ ۱۴۰ ر» **(فارسی و عربی)**

۲۳ـ تاریخ حضرت پیامبرﷺ «۱۳۹ پ ـ ۱۴۲ پ» **(فارسی)**

۲۴ـ جواب نامه عبدالمؤمن خان «۱۴۳ پ» **(فارسی)**

۲۵ـ چوپ چینی «۱۴۴ پ ـ ۱۴۶ ر» **(فارسی)**

چوپ چینی گیاهی است شبیه چای و قهوه که با آب جوش دم کرده و می‌خورند و خواص طبی نیز دارد. منزوی در فهرست نسخه‌های خطی فارسی ۴۱۴/۱ ـ ۴۱۶ چند رساله در این موضوع معرفی نموده است.

در نسخهٔ حاضر طریق آشامیدن چوپ چینی بیان شده است.

۲۶ـ ساقی نامهٔ پرتوی «۱۴۶ پ ـ ۱۴۹ پ» **(فارسی)**

از: حکیم پرتو شیرازی لاهیجی (۹۴۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۵] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲۷ـ دیوان آبی «۱۴۹ پ ـ ۱۵۲ ر» **(فارسی)**

از: ملا آبی

اشعار شاعر است با تخلص «آبی»، فقط در تذکرهٔ روز روشن تألیف محمدمظفر حسین متلخص به «صبا ص ۵ ـ ۶» شاعری با نام آبی ترشیزی ذکر شده که گویا همین شاعر مورد بحث ما است. [فرهنگ سخنوران ص ۱].

نسخهٔ حاضر ترجیع‌بند و رباعیات شاعر را شامل است بدین ترتیب :

الف : ترجیع‌بند «۱۴۹ پ ـ ۱۵۰ پ»

آغاز :

ساقی بده آن باده که آتش زن هوش است

سجاده‌نشین در طلبش سبحه فروش است

بند ترجیع :

ما سوختگان تشنه لب جام شرابیم   ساقی قدحی پر کن و در ده که خرابیم

ب : **رباعیات** «۱۵۰ پ ـ ۱۵۲ ر»

۲۸ ـ دیوان نظام استرآبادی «۱۵۳ ر ـ ۱۶۶ پ»   **(فارسی)**

از : مولانا نظام الدین استرآبادی معمایی (۹۲۱ ق)

[الذریعه ۱۲۰۱/۹؛ سپهسالار ۶۸۸/۲ و ۵۳۷/۴؛ منزوی ۲۵۷۶/۳].

نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر را شامل است بدین ترتیب :

الف : معراج الخیال = چرخیات «۱۵۳ ر ـ ۱۵۴ پ»   **(قصیده ـ فارسی)**

[منزوی ۳۲۲۱/۴؛ دانشگاه ۱۲۱۸/۹ و ۱۴۰۴ و ۱۸۳۵/۱۰؛ رضوی ۲۸۲/۷].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

ازین مظلم نشیمن عزم سیر معنوی کردم   نهادم بر هوا پا رسته از... مسیح‌آسا

انجام :

عروجی شد خیالم را درین اندیشه زین معنی

مسما شد به معراج خیال این گفتهٔ غرا

ب : **غزلیات** «۱۵۴ پ ـ ۱۶۶ پ»

۲۹ ـ اشعاری از: لسانی «۱۶۰ پ» غزالی، ابن‌حسام، یوسفی هروی «۱۶۷ ر ـ ۱۷۰ ر»

نستعلیق؛ بعضی صفحات چلیپایی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۱۷۰ برگ؛ ۱۷×۲۸ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۲۴۴].

﴿ ۱۳۸۷۶ ﴾

أدب الدنيا و الدين (اخلاق ـ عربی)

از : ابوالحسن علی محمد بن حبیب ماوردی (۴۵۰ ق)

در آداب و پند و اندرز است شامل پنج باب : ۱ ـ فی فضل العقل و ذم الهوی ۲ ـ فی ادب العلم ۳ ـ فی ادب الدین ۴ ـ فی أدب الدنیا ۵ ـ فی ادب النفس.

این کتاب بارها در ایران و مصر به چاپ رسیده است. [سزگین ۱۶۱۱/۲].

آغاز : «الحمدلله ذی الطول و الآلاء و صلی الله علی محمد خاتم الرسل... امّا بعد فان شرف المطلوب بشرف نتایجه و عظم خطره بکثرة منافعه».

انجام : «فان من لم یکن له من نفسه واعظا لم تنفعه المواعظ. اعاننا الله و ایاک علی القول و العمل و علی النصح و القبول و هو حسبنا و نعم الوکیل».

نستعلیق معرب؛ ایاس بن عبدالله، بی‌تا؛ عناوین مشکی و نشانی‌ها شنگرف؛ نسخه تصحیح شده و در حاشیه نسخه بدل‌ها ذکر شده؛ در اول نسخه تملک محمد البخاری و چند تملک دیگر و تملکی به تاریخ ۸۵۲؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۱۶۲ برگ؛ ۱۶×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۴۳].

﴿ ۱۳۸۷۷ ﴾

مجموعه

۱ ـ الشرح البیقونیة فی مصطلح الحدیث «۱ پ ـ ۳۸ ر» (درایه ـ عربی)

از : ؟

شرحی است بر منظومهٔ «البیقونی فی مصطلح الحدیث» سرودهٔ طه بن محمد بن فتوح البیقونی (۱۰۸۰ ق) که شارح آن را در روز عاشورای ۱۰۸۰ به پایان رسانیده است. در ذیل کشف الظنون ۲۰۸/۱ شرحی بر البیقونیه از سیدمحمد عثمان بن محمد مکی میرعنی ذکر شده که گویا با شرح حاضر یکی است.

آغاز شرح : «الحمدللّه العزیز القوی الغافر الّذی نضّر اصحاب الحدیث و حسّنهم فی القدیم و الحدیث و رفع قدرهم فی مضارع الازمان و الغابر... امّا بعد فقد سألنی بعضی الاخوان افاض الله علینا... ان اشرح له منظومة البیقونی فی مصطلح الحدیث... علم الحدیث علم بقوانین او قواعد یعرف بها احوال السند و المتن... (بسمله ابدأ بالحمد) للّه امتثالاً لقولهﷺ ان الله عزّوجلّ یحب ان یحمد».

انجام شرح :

«و اللــه عـند قـول کـل قـایل   و ذو الحجا من نفسه فی شاغل

و قد طالعت علیها شرح الفیة العراقی لمصنفها و شرحها لشیخ الاسلام و شرح النخبة لمؤلفها و بعض حواشیها و الفیة السیوطی و اتمام الدرایة له و قد فرغت من تسوید... و صلّی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلّم تسلیما».

۲ ـ السلم المرونق «۴۰ ر ـ ۴۷ ر» **(منطق منظوم ـ عربی)**

از: عبدالرحمن بن سیدی محمد الصغیر اخضری (۹۸۳ ق)

منظومهٔ کوتاهی است در ۱۴۴ بیت در منطق که مؤلف در آن کتاب «الایساغوجی» اثیرالدین ابهری را در چند فصل و باب به نظم کشیده و در سال ۹۴۱ ق. به پایان رسانیده است. [کشف الظنون ۹۹۸/۲؛ ظاهریه، فلسفه و المنطق و آداب البحث ص ۱۲۵]. مؤلف در وجه تسمیهٔ آن گوید :

سـمیته بـالسلم المـرونق   یرقی به سماء علم المنطق

و در پایان آن گوید :

و کــان فـی اوایـل المـحرم   تألیـف هـذا الرجـز المـنظم

مـن سـنة احـدی و اربـعین   من بعد تسعة من المیین (۹۴۱)

آغاز:

الحـمدللّه الّـذی قـد اخـرجا   نـتایج الفکـر لارباب الحـجا

و حط عنهم مـن سـماء العـقل / کل حجاب من سحاب الجهل

انجام:

و آله و صــــحبه الشــقات / الســـالكين ســـبل النــجاة

ما قطعت شمس النهار ابرجـا / و طلع البدر المنير فى الدجـا

۳ـ البيقونية فى مصطلح الحديث «۵۳ پ ـ ۵۴ پ» **(دراية منظوم ـ عربی)**

از: طه بن محمد بن فتوح بيقونی (۱۰۸۰ ق)

منظومه‌ای است در مصطلحات علم حدبث در سی و چهار بیت که شرح آن در ردیف اول این مجموعه معرفی گردید.

آغاز:

ابـدا بـالحمد مـصليا عـلى / مـــحمد خـير نـبى ارسـلا

و ذى من اقسام الحديث عده / و كـــلّ واحــد اتــى وحــده

انجام:

و قد اتت كالجوهر المكنون / ســميتها مــنظومة البــيقونى

فـــوق ثـلاثين بـاربع اتت / اقســامها ثـم بـخير ختمت

ـ برگ‌های ۳۸ تا ۴۰ و ۴۸ تا ۵۳ سفید است.

خط مغربی؛ رسالهٔ اول العربی بن محمد بن العربی بن عقیل، ۲۷ شوال ۱۲۷۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرخ.

۵۴ برگ؛ ۱۱/۵×۱۷ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۴۲].

﴿ ۱۳۸۷۸ ﴾

حاشية شرح مختصر الاصول للعضدى (اصول فقه ـ عربی)

از: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۳ ق)

[مجلس ۱۲۷/۲۵، ش ۷۱۱۶]. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نسخ؛ عمر بن یوسف بن موسی بن العلی الشافعی، روز جمعه سال ۸۵۹؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه تملک صدرالدین خلف آخوند ملا محمد با مهر مربعی وی به سجع «عبده صدرالدین بن محمد»، در آخر نسخه تملک احمد بن میرزا محمد رحیم؛
جلد : تیماج، قهوه‌ای.
۱۱۸ برگ؛ ۱۲×۲۷/۵ سانتی متر؛ ۲۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۴۱].

﴿ ۱۳۸۷۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ توان روان = اربعین **(شعر ـ فارسی)**

از: صدرالذاکرین حاج علی بن عبدالحسین افشار ارموی، متخلص به واله و مشهور به حاجی صدر[1] (۱۳۳۰ ق)

مؤلف در این مثنوی چهل حدیث نبوی را در فضایل حضرت علی علیه‌السلام و اهل بیت علیهم‌السلام نقل و به نظم شرح و تفسیر نموده و در جمادی‌الاولی ۱۳۱۶ ق. به پایان رسانیده است آن چنان که خود می‌گوید :

دوباره به تاریخ گفتم روان «توان روان کرد طبعم روان» (۱۳۱۶)

او دوباره در سال ۱۳۲۲ ق. در کتابش تجدیدنظر نموده و ماده تاریخ آن را چنین اصلاح نموده است :

به تاریخ تألیف گفتم روان «توان و روان کرد طبعم روان» (۱۳۲۲)

این کتاب در سال ۱۳۳۵ ق. به در ۳۹۰ صفحه به صورت سنگی، منتشر شده است.

۱ـ حاج میرزا علی مشهور به صدرالذاکرین و حاجی صدر در سال ۱۲۵۱ ش در ارومیه چشم به جهان گشود. و در سال ۱۳۳۰ ش به مرض سکته از دنیا رفت. [برای شرح حالش رجوع شود به : الذریعه ۱۲۵۵/۹، بزرگان و سخن‌سرایان آذربایجان غربی ص ۳۷۳ ـ ۳۷۵؛ سخنوران آذربایجان، عزیز دولت‌آبادی ۹۳۱/۲ ـ ۹۳۲]. واله را فرزندی است به نام حاج میرزا علی اصغر متخلص به محیط متوفای ۱۳۲۰ ش. [برای شرح حال وی ر.ک : علمای معاصرین ۸۲؛ مواد التواریخ ص ۲۲؛ سخنوران آذربایجان ۹۲۳/۲].

فهرست احادیث شرح شده در آن عبارتند از :

۱ ـ عنوان صحیفة المؤمن حب علی بن ابی‌طالب علیه السلام.

۲ ـ قل لمن احبّ علیاً یتهیا لدخول الجنة.

۳ ـ کفّی و کف علی فی العدل سواء.

۴ ـ القرآن مع علیّ و علیّ مع القرآن.

۵ ـ من اذی علیّا فقد اذانی.

۶ ـ انا و علیّ من شجرة واحدة و النّاس من شجر شتّی.

۷ ـ انا المنذر و علیّ الهادی و بک یا علیّ یهتدی المهتدون.

۸ ـ علیّ منی بمنزلة الرأس من بدنی.

۹ ـ علیّ فی الجنة ککوکب الصبحة لاهل الدنیا.

۱۰ ـ علیّ باب من دخل منه کان مؤمنا و من خرج عنه کان کافرا.

۱۱ ـ ذکر علیّ علیه السلام عبادة.

۱۲ ـ النظر الی وجه علیّ عبادة.

۱۳ ـ لولم یخلق علیّ لم یکن لفاطمة کفو.

۱۴ ـ لو اجتمع النّاس علی حبّ علیّ لما خلق اللّه النار ابدا.

۱۵ ـ یسئل النّاس یوم القیمة عن الاقرار بولایة علیّ.

۱۶ ـ سیکون من بعدی فتنة فاذا کان ذلک فالزموا علیّا فانه الفارق بین الحقّ و الباطل.

۱۷ ـ علیّ منّی و انا منه و هو ولیّ کلّ مؤمن و مؤمنة.

۱۸ ـ علیّ و شیعته الفائزون یوم القیامة.

۱۹ ـ علیّ خیر البشر من ابی فقد کفر.

۲۰ ـ مثل علیّ فی النّاس کمثل قل هو اللّه احد فی القرآن.

۲۱ ـ لکلّ نبی صاحب سرّ و صاحب سرّی علی بن ابی‌طالب.

۲۲ ـ انا مدینة العلم و علیّ بابها و من اراد المدینة فلیأتها من بابها.

۲۳ ـ یا علیّ انت یعسوب المؤمنین و المال یعسوب الظالمین.

۲۴ ـ انّ الله جعل ذریة کلّ نبی فی صلبه و جعل ذریتی فی صلب علی بن ابی‌طالب.

۲۵ ـ قسم الحکمة عشرة اجزاء فاعطی علیّ تسعة و النّاس جزءاً واحدا.

۲۶ ـ لکلّ نبیّ وصیّ و وارث و ان علیّا وصیّی و وارثی.

۲۷ ـ انا و علیّ هذا حجةالله علی خلقه.

۲۸ ـ سئل النبی من عنده علم الکتاب قال انما ذلك علیّ.

۲۹ ـ حبّ علیّ یاکل الذنوب کما تأکل النار الحطب.

۳۰ ـ مثل اهل‌بیتی کمثل سفینة نوح من رکبها نجی و من تخلف عنها غرق.

۳۱ ـ مثل اهل‌بیتی کمثل باب حطّة من دخل غفر له.

۳۲ ـ انا اهل‌بیت اختار اللّٰه لنا الآخرة علی الدنیا.

۳۳ ـ سألت ربّی ان لا یدخل احدا من اهل‌بیتی النار فاعطانیها.

۳۴ ـ اللهم ان هؤلاء اهل‌بیتی و لحمتی یؤلمنی ما یؤلمهم و یجرحنی ما یجرحهم.

۳۵ ـ حبّ آل محمد یوما خیر من عبادة سنة.

۳۶ ـ حبّ علیّ براءة من النار.

۳۷ ـ من مات فی حبّ آل محمد فقد مات شهیداً و من مات فی بغض آل محمد مات میتة جاهلیة.

۳۸ ـ اللّهم لا تمتنی حتّی ترینی وجه علیّ علیه‌السلام.

۳۹ ـ من ذکر فضیلة من فضائل علیّ علیه‌السلام مقراً بها غفرالله له ما تقدّم من ذنبه و ما تأخر.

۴۰ ـ لو أنّ الریاض أقلام و البحر مداد و الجن حساب و الانس کتّاب ما احصوا فضائل علیّ بن ابی‌طالب علیه‌السلام.

[الذریعه ۴۷۵/۴؛ مشار، فارسی ۱۴۳۹/۱].

آغاز:

بـنام تـوانـا خـدای جـهان	که داد الفت کالبد با روان
توان آور جان پیر و جـوان	روان پرور هـر تـن نـاتوان

انجام:

دوبـــــاره بـــتاریخ گـــفتم روان (توان روان کرد طبعم روان) ۱۳۱۶
الهـی هـمین نـامه در یـوم دیـن ز یـــمن عــلی بـاشدم در یـمین

۲ ـ تخمیس قصیدهٔ «ها علی بشر کیف بشر» «ص ۳۴۵ ـ ۳۵۶» (عربی)

از: مؤلف پیشین

تخمیسی است از قصیدهٔ ملا مهرعلی فدوی زنوزی خوئی (متوفای ۱۲۶۲ ق).

مطلع قصیده:

هٰا علیٌ بَشَرٌ کَیْفَ بَشَرْ رَبُّهُ فیه تَجَلّیٰ وَ ظَهَر

لازم به ذکر است که دو نفر با تخلص واله این قصیده را تخمیس نموده‌اند یکی واله افشار، شاعر مورد بحث ما و دیگری علی مجتهد تبریزی فرزند عبدالعظیم متوفای ۱۳۴۰ ق. که صاحب «علمای معاصرین» بخشی‌از تخمیس وی را در «علمای معاصرین» ذکر نموده و ما نیز در کتاب «ولایت نامه گزارشی از قصیدهٔ غدیریه و زندگی‌نامه ملا مهرعلی فدوی خوئی» آن را نقل نموده‌ایم. و آغاز آن تخمیس چنین است:

فی علیّ حار عقلی و حسر فی علیّ طار قلبی و نفر
فی علی ضلّ قوم و کفر ها علی بشر کیف بشر
ربّه فیه تجلی و ظهر

آغاز تخمیس واله افشار:

منکر المولی اذا مات و مرّ فی الجزاء سیّان صلی ام فجر
ویل من اخره بعد اخر ها علی بشر کیف بشر
ربّه فیه تجلی و ظهر

انجام تخمیس :

«واله» المادح اللّه حماه — و وفیه الحظّ فی نیل مناه

کلّ من عاداه لا یرضی لقاه — مدّعی حبّ علیّ و عداه

مثل من انکر حقّاً و اقرّ

شکسته نستعلیق ساده (احادیث نسخ)؛ ۱۸ شعبان ۱۳۱۹؛ عناوین و نشانی‌ها مشکی؛ با حواشی به خط مؤلف با امضاء «منه» و «منه عفی عنه» و «منه غفرله»؛ جلد : تیماج، مشکی، ضربی، ترنج، مجدول.

۱۸۷ برگ؛ ۱۹/۵×۱۲/۵ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۴۰].

﴿ ۱۳۸۸۰ ﴾

ترجمهٔ مختارنامهٔ ابی مخنف ازدی **(تاریخ ـ فارسی)**

مترجم : ؟

ترجمه‌ای است از مختارنامهٔ منسوب به ابومخنف لوط بن یحیی ازدی (۱۵۷ ق). این ترجمه در بیست و چهار مجلس برگزار شده است. **[فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی جمعیت نشر فرهنگ رشت، محمد روشن. ۸۵ ـ ۸۶ و فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های رشت و همدان ص ۱۱۶۵ ـ ۱۱۶۶ معرفی دوبارهٔ همان نسخهٔ سابق؛ تعداد مجالس و عنوان آن‌ها و انجام آن نسخه با نسخهٔ حاضر برابر است؛ منزوی ۴۵۳۴/۶ و ۴۵۳۵].**

آغاز : «بعد حمد و ثنای جناب اقدس الهی و درود بی‌منتهای حضرت رسالت... امّا بعد چنین گوید بندهٔ عاصی خاطی ابومخنف... که در میان خاصه و عامه... بسم اللّه الرحمن الرحیم روایت کرده ابومخنف لوط یحیی الازدی که میثم تمار رضی الله عنه که از بزرگان اصحاب امیرالمؤمنین علیه‌السلام بود و صاحب اسرار آن حضرت».

انجام : «مختار چون نخل از پا درآمد پیادگان گرد وی درآمدند و او را پاره پاره کردند و تا نفس آخرین حسین حسین می‌گفت رحمة الله علیه تم».

اصل مختارنامهٔ ابومخنف به عربی است و به نام «اخبار المختار بن ابی عبید الثقفی» و «اخذ الثار» مشهور است و تمامی آن در آخر جلد دهم بحارالانوار مندرج است و بارها مستقلاً به چاپ رسیده است. [الذریعه ۳۴۸/۱].

ترجمهٔ دیگری از مختارنامهٔ ابومخنف در دست است که غیر از ترجمهٔ حاضر است و توسط علی‌اکبر شرفی در ۵۵ مجلس ترجمه و تحریر شده است. [منزوی ۴۵۳۴/۶؛ وزیری یزد ۹۷/۱].

چند نفر به غیر از ابومخنف واقعهٔ مختار را روایت نموده‌اند که متأسفانه همهٔ آن‌ها از بین رفته‌اند. [الذریعه ۳۴۸/۱ **که پنج کتاب در این زمینه به عربی نقل نموده است**].

کتاب‌های زیادی در تاریخ مختار به فارسی نگاشته شده‌اند، که از جملهٔ آن‌ها است :

الف : روضة المجاهدین شامل بیست باب و یک خاتمه از عطاءالله بن حسام واعظ هروی [الذریعه ۳۰۳/۱۱؛ مشار، فارسی ۴۶۳۵/۴].

ب : سرور المؤمنین از محمدهادی نائینی [الذریعه ۱۷۷/۱۲؛ منزوی ۴۴۸۶/۶].

ج : مختارنامه از مؤلفی مجهول که در ۲۱ صفر ۱۱۲۱ به انجام رسانیده است. [مجلس ۴۲۸/۱۰، ش ۲۹۲۷؛ منزوی ۴۵۳۴/۶].

د : مختارنامه یا طرب‌القلوب، از محمدقاسم واعظ رازی [الذریعه ۱۵۹/۱۵].

هـ : منظومه‌ای که ناظم در سال ۹۸۱ به اسم سلطان حسن سروده است. [الذریعه ۱۷۲/۲۰ رقم ۲۴۵۱].

و : مختار ثقفی آینهٔ عصر اموی از دکتر علی حسینی کربوتلی ترجمهٔ ابوالفضل بن میرسیدعلی نقی طباطبائی، چاپ انتشارات پدیده تهران، ۱۳۴۵ ش، ۳۰۳ ص. [مشار، فارسی ۴۶۳۴/۴].

نسخ؛ ملا جبّار ولد ابراهیم ساکن الغری با مهر بیضوی «الواثق باللّه الغنی عبده جبار» ۱۲۵۹؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۸۴ برگ؛ ۱۶/۵×۱۳/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۳۹].

﴿ ۱۳۸۸۱ ﴾

مجموعه

۱ ـ عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد «۱ پ ـ ۱۷ ر» **(علوم قرآن ـ عربی)**

از: ابومحمدقاسم بن فیره شاطبی (۵۹۰ ق)

[مجلس ۱۸۶/۳۵، ش ۱۲۱۸۲/۳] آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ تجوید منظوم «۱۷ پ» **(عربی)**

از: تقی‌الدین یعقوب بن بدران جرائدی دمشقی مصری[1] (۶۸۸ ق)

نُه بیت است در بیان رموز قاریان هفت‌گانه و راویان آن‌ها.

آغاز:

و هاک بیان الرمز فی سبعة اتت   عـــلی الوزن و هــو ... لیســهلا

انجام:

و نــاظمها یـرجـوا نـجاة و رحـمة   من الله یعقوب ابن بدران ذوالعـلا

نسخ معرب؛ محمد بن احمد المالکی مذهبا الرشیقی نسبا، پنج‌شنبه ۱۲ رجب ۷۹۲؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۷ برگ؛ ۱۵×۲۰ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۳۸].

﴿ ۱۳۸۸۲ ﴾

مجموعه

۱ ـ العوامل «۱ پ ـ ۶۹ پ» **(نحو ـ عربی)**

از: ملا محسن بن محمدطاهر قزوینی (قرن ۱۲ ق)

[مجلس ۴۵۲/۲۵، ش ۷۴۸۱]. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱ـ برای شرح حال وی ر.ک: هدیة العارفین ۵۴۶/۲؛ معجم‌المؤلفین، کحاله (چاپ جدید) ۱۲۷/۴؛ الاعلام، زرکلی ۲۵۷/۹.

۲ ـ بهجة الاحباب و سرور الاصحاب «۷۲ پ ـ ۱۰۱ پ» **(اعتقادات ـ فارسی)**

از: علی بن محمد تقی

ترجمه و شرحی است بر منظومهٔ غدیریهٔ امیرمحمدتقی حسینی که در اثبات امامت حضرت علی علیه السلام سروده است. اصل این منظومه به عربی است و شارح با آوردن یک بیت به ترجمهٔ فارسی آن می‌پردازد و در اندک مواردی شرح مختصر نیز می‌دهد. این شرح را شارح در حال حیات ناظم نوشته است. **[مجلس ۱۰۲/۹ با عنوان «بهجة القلوب» که تحریر دیگری است از رساله با اندک تغییراتی در بعضی موارد].**

آغاز منظومه:

الحـــمدللّه و لا ســواه　　فـلا اله مـطلقاً الا هـو
اخـترع العــالم بـانتظام　　مـنظماً بـاكـمل النـظام

انجام منظومه:

بــلمحة مـن الولايـات ختم　　حقّ حقايق الهـدايـات و تـم
و انــما اودعت فـى الكـتاب　　هدى و ذكرى لاولى الالباب

آغاز: «الحمدللّه وكفى و سلام على عباده الّذين اصطفى امّا بعد امر فرمود استاد اعظم و مولای افخم نحریر علما و صندید فضلا شیخ جلیل امیر محمدتقی الحسینی ادام الله افضاله بالنبی و الوصی به ذرّهٔ بی‌مقدار و فقیر خاکسار... که ترجمه نمود منظومه موسومه مبارکه را که رشحه‌ای از فیوضات خامه مشکین ختامه آن جناب بود».

انجام: «و هذا بصائر من ربكم و هدى و رحمة لقوم يؤمنون الحمدللّه مصليا على رسول اللّه و آله الى اللّه و لا حول و لا قوّة الاّ باللّه العلى العظيم».

۳ ـ قصیدهٔ شیخ علاء الدین بن صدقه «۱۰۲ ر ـ ۱۰۴ پ» **(عربی)**

قصیده‌ای است که شاعر در مدح حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله سروده است.

آغاز:

يا من هم بالمنحنى قد خيّموا　　و على فؤادى نارهم قد اضرموا

قیدتموا طرفی بحسن مطلق — عما سواکم و الفؤاد اسرموا

انجام:

یا خیر خلق اللّٰه کن لی شافعا — من موبقات کدت منها اقصم

صلّی علیک اللّٰه یا بدر العلا — مالاه فی اوج السماء الانجم

نسخ؛ ابوتراب حسینی، رسالهٔ اول یکشنبه ۲۱ ذی‌حجهٔ ۱۲۵۶؛ رسالهٔ دوم چهارشنبه ۲۴ ربیع‌الثانی ۱۲۵۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در آخر نسخه دستخط محمدحسین تزوینی؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۰۴ برگ؛ ۱۱×۱۸ سانتی متر؛ ۷ و ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۳۵].

﴿ ۱۳۸۸۳ ﴾

مجموعه

۱ - حاشیة شرح الاثنی عشریة «۱ پ - ۲۴ پ» **(فقه - عربی)**

از: ؟

حاشیهٔ کوتاهی است بر «شرح اثنی عشریه» در فقه امامیه. گویا این اثنی‌عشریه متعلق به صاحب معالم حسن بن زین‌الدین عاملی (۱۰۱۱ ق) است. اما نام شرح و حاشیه و مؤلفان آن‌ها شناخته شده نیست.

آغاز: «الحمدللّه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین محمد و عترته الطاهرین قوله انما ابتدأ المصنفون فی با بسمله فی اول کلامه تیمّنا بها و اقتداء بکلام العزیز اذ هی هو فی اوایل السورة و اقتداء بطریقة المصنفین مضافا للحدیث المأثور النبوی علی الصادع به الصلوة و السّلام».

انجام: «قوله مجاز لما لم یکن بواحدة من هذه الصلوة الثلث وقت معین محدود لم یکن لها اداء و قضاء فلو اطلق القضاء علیها فانما هو بالمجاز لمشابهة الصلوات الّتی وقتها محدود فلولم یصل علی الجنازة مثلا حتی وضعت فی القبر فاطلاق القضاء علیها

انما هو المجاز و المشابهة و کذا البواقی و الحمدللّه کما هو اهله و الصلوة علی نبیه محمد و آله الطاهرین».

چند شرح و حاشیه بر اثنی‌عشریه صاحب معالم سراغ داریم که عبارتند از :

الف : الانوار القمریة فی شرح اثنی عشریة از فضل‌الله بن عبدالقادر حسینی تفرشی (متوفای ۱۰۲۵ ق) که نسخه‌ای از آن در کرمانشاه در کتابخانهٔ آقای نجومی موجود است. [الذریعه ۴۳۹/۲].

ب : النکت الفخریة از فخرالدین محمد بن حسن عاملی، فرزند مؤلف (متوفای ۱۰۳۰ ق) [الذریعه ۶۰/۱۳؛ نسخه‌های خطی، دفتر پنجم ص ۳۸۴؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه ۲۱۵؛ آصفیه ۲۴۳/۲].

ج : الفوائد الغرویة از شرف‌الدین علی بن حجةالله شولستانی (زنده در ۱۰۶۳ ق) [مجلس ۳۲۷/۱۷؛ مرعشی ۳۱۸/۱۱، ش ۴۳۲۵].

د : حاشیهٔ بهاءالدین محمد عاملی (۱۰۳۰ ق) [مجلس ۱۶۹۴/۱۰ و ۳۴۴/۱۷؛ سپهسالار ۱۳۹/۴؛ دانشگاه ۱۸۵۵/۵؛ ملک ۸۸/۵].

۲ ـ جهة القبلة «۲۵ ر ـ ۲۷ پ» **(فقه ـ عربی)**

منسوب به : شیخ علی بن عبدالعالی

مختصری است در جهت قبله که به صورت متن و حاشیه نوشته شده است. در عنوان این بخش نوشته شده «من املاء شیخنا علی بن عبدالعالی رحمه الله فی القبلة».

برگ‌های این رساله در صحافی جابه‌جا شده است.

آغاز : «جهة القبلة فی حقّ کل اقلیم هو ما یوازی جهتهم مما ساوت الکعبة عن یمینها و عن یسارها بالنسبة الی اهل ذلك الاقلیم».

انجام : «و المشرق علی اصل المنکب الایمن و الصبا علی الاذن الیمنی و الشمال علی العین الیسری و الدبور علی خدّ الایسر و الجنوب بین الکتفین و الحمدللّه».

۳ـ در صفحهٔ آخر نسخه که در صحافی در برگ [۲۶ پ] قرار گرفته، توضیحی پیرامون: شک و سهو و وضو (تعریف آن، وقت آن، جهت آن) آمده است.

نستعلیق؛ رسالهٔ اول محمد بن الحسین الملقب بباقر جرپادقانی، ۱۰ ربیع‌الاوّل ۱۰۱۸؛ رسالهٔ دوم بی‌کا، ۱۰۱۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ برگ «۲۴ پ» و «۲۶ ر» مهر بیضوی «المتوکل علی الله الغنی عبده محمدتقی ۱۰۷۵»؛ جلد: تیماج، سرخ.

۲۷ برگ؛ ۱۳×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۲۳۱].

﴿ ۱۳۸۸۴ ﴾

اتحاف الاخصا بفضایل المسجد الاقصی (تاریخ ـ عربی)

از: شمس‌الدین محمد بن محمد بن علی منهاجی سیوطی (۸۷۵ ق)

تاریخ و فضائل شهر بیت‌المقدس در هفده باب است. فهرست ابواب آن عبارتند از:

الباب الاوّل: فی اسماء المسجد الاقصی و فضایله و فضل زیارته...

الباب الثانی: فی مبدأ وضعه و بنا داود اياه

الباب الثالث: فی فضل الصخرة الشريفة...

الباب الرابع: فی فضل الصلاة فی بيت المقدس

الباب الخامس: فی ذکر الماء الّذی يخرج من اصل الصخرة

الباب السادس: فی ذکر الاسراء بالنبی صلّى الله عليه و سلم الی بيت المقدس

الباب السابع: فی ذکر السور المحيط بالمسجد الاقصی

الباب الثامن: فی ذکر عين سلوان...

الباب التاسع: فی ذکر فتح عمر بن الخطاب رضی الله عنه بيت المقدس

الباب العاشر: فی ذکر من دخله من الانبياء عليهم الصلاة و السّلام

الباب الحادی عشر: فی فضل سيدنا الخليل عليه السّلام

الباب الثانی عشر: فی ذکر ابتلائه صلّى الله عليه و سلّم

الباب الثالث عشر : فی ذکر المفازة الّتی دفن فیها الخلیل علیه السّلام

الباب الرابع عشر : فی ذکر مولد اسماعیل علیه السّلام

الباب الخامس عشر : فی قصة لوط علیه السّلام و موضع قبره

الباب السادس عشر : فیما قیل فی قبر سیدنا موسی علیه السّلام

الباب السابع عشر : فی فضل الشام

[کشف الظنون ۱/۵؛ سرکیس ۱/۱۰۸۶؛ دارالکتب الظاهریة، الجغرافیة و ملحقاتها ص ۷۸ و التاریخ و ملحقاتها ۲/۶؛ فهرس المخطوطات الاوقاف العامة فی بغداد ۴/۱۹۱، منتخبی از این کتاب در مصر به چاپ رسیده است].

آغاز : «الحمدللّه الّذی جلت نعماؤه عن الاحصا و علت آلاؤه ان تعد او تحد او تستقصی... و بعد فلما راق لی مشرب الحب و صفا و دق لی ظل الغمام و صفا ورد علی عزمی الساکن ما حرکه الی اشرف الاماکن... الباب الاوّل فی اسماء مسجد الاقصی و فضایله و فضل زیارته... اعلم ان کثرة الاسما تدلّ علی شرف المسمّی قال صاحب اعلام الساجد باحکام المساجد».

انجام : «و قال فی کتاب المسالك خمسة و عشرون یوماً و عده مسافة مابین کلّ بلدین و اما عرضه فیزید و ینقص... و ذکرنا نبذة من هذا الباب هنا تیمّنا ببرکة الاراضی المقدّسة المنزهة بالتقدیس عن التدنیس و الحمدللّه وحده و صلّی الله علی من لا نبی بعده و علی آله و صحبه و سلم».

نسخ؛ بی‌کا، صبح دوشنبه ۱۷ شوال ۱۱۵۳؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف؛ هفت باب اول در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه تملک یوسف الزعبی و مطالعهٔ حاج محمد بن شیخ اسماعیل بن جنید؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج، لولادار.

۱۲۵ برگ؛ ۲۸/۵×۱۷ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۱۵].

﴿ ۱۳۸۸۵ ﴾

آلبوم عکس خانواده سلطنتی تزار روسیه

سی و نه قطعه عکس خاندان سلطنتی تزار روسیه است در سی صفحه شامل عکس‌های :

گراندوک پول الکساندر رویچ عموی امپراطور، بانوئیت، گراندوک سرژ عموی امپراطور و فرمانفرمای مسکو، گراندوک کنستانتین عموزادهٔ امپراطور، کایسرون روسلاند، گراندوک میسل و چند عکس دیگر.

این آلبوم توسط امپراطوری روسیه به صاحب منصبان ایران ارسال گردیده است. در این آلبوم عکس‌ها توسط عکاس گرفته شده و در نسخهٔ حاضر روی برگ‌های مقوایی هر برگ یک یا چند عکس جاسازی شده است. پشت برگ‌ها سفید است و در روی برگ‌ها در اطراف عکس‌ها جدول زرین و تصاویری به سبک مینیاتور کشیده شده است. اوراقی که عکس در آن‌ها جاسازی شده پانزده برگ است و یک برگ در اول نسخه و یک برگ در انجام آن سفید است.

جلد:مقوای‌لایی ضخیم با روکش تیماجی‌قهوه‌ای، در چهارگوشه روی جلد فلزهایی کار گذاشته شده تا جلد را از تماس با زمین محافظت نماید. هم‌چنین جلد دارای قفل بوده که دو طبله آن را به هم قفل می‌کرده ولی یک طرف قفل از بین رفته است.

۱۷ برگ؛ ۲۳×۳۲ سانتی متر؛ [ثبت ۸۶۶۰۹].

﴿ ۱۳۸۸۶ ﴾

مجموعة اللطایف و صندوقة المعارف (فارسی، عربی، ترکی)

از : ؟

جنگی است شامل مطالب گوناگون به نظم و نثر و به فارسی و عربی و ترکی. این

جنگ در ترکیه در عصر امپراطوری عثمانی تهیه شده است.[۱]

جنگی نظیر همین جنگ که آن هم متعلّق به عصر امپراطوری عثمانی و در برخی مطالب با این جنگ همسان است، در شمارهٔ [۱۳۷۹۴/۵] معرفی گردید. فهرست مطالب این جنگ عبارتند از :

۱ ـ **مطالب متفرقه** به نقل از کتاب‌های گوناگون «۱ ر ـ ۱۱ پ» **(فارسی، عربی، ترکی)**

۲ ـ **القرب فی محبة العرب** «۱۱ ر ـ ۱۴ پ» **(تاریخ ـ عربی)**

از : ابوالفضل عبدالرحیم بن حسین بن ابراهیم عراقی (۸۰۶ ق)

رسالهٔ مختصری است در باب لزوم حب عرب و نصیحت آن‌ها، مؤلف این کتاب را در بیست باب تنظیم نموده و در هر باب روایاتی را با ذکر سند نقل نموده است.

فهرست ابواب آن عبارتند از :

۱ ـ فی ان الله عزّوجلّ تخیّر العرب من خلقه

۲ ـ فیما ورد من ابوالعرب

۳ ـ فی ان حبّ العرب حبّ للنبی

۴ ـ فی قوله صلی الله علیه و آله و سلم احبّوا العرب لثلاث

۵ ـ فی ان بقاء العرب نور فی الاسلام

۶ ـ فی ان ذلّهم ذل الاسلام

۷ ـ فی ان بغض العرب مفارقة للدین

۸ ـ فی ان حبّهم ایمان و بغضهم نفاق

۹ ـ فی وصیته صلی الله علیه و آله و سلم بالعرب

۱۰ ـ فی ان من غش العرب لم تنله شفاعة النبی صلی الله علیه و آله و سلم

۱ـ دو جنگ دیگر به همین نام در [منزوی ۳۱۷۰/۴ و مرعشی ۱۴۱/۷، ش ۲۵۵۸] معرفی گردیده، که گویا جلد دوم جنگ حاضر یا گزیده‌ای از آن هستند.

۱۱ ـ فی ان هلاک العرب من اشراط الساعة

۱۲ ـ فی دعائه صلی الله علیه و آله للعرب

۱۳ ـ (نسخه ما ندارد)

۱۴ ـ فی دعائه صلی الله علیه و آله لقبائل من العرب

۱۵ ـ فی فضائل قبایل من العرب، مؤلف در این فصل روایاتی را در مورد قبایل عرب (قریش، انصار، احمس، ازد، اسد بن حزیمه، اسلم، الاشعریین، تمیم، جهینه، عذرة بن سعد، قیس، مدحج، مرّة بن عبید، بنی مضر، بنی ناجیه، المغافر، السکاک و السکون) را ذکر نموده است.

۱۶ ـ فی قوله صلی الله علیه و آله انا سابق العرب

۱۷ ـ فیما ورد انه لاینزل وحی علی نبی الا بالعربیة

۱۸ ـ فی ان کلام اهل الجنة بالعربیة

۱۹ ـ فی ان کلام من یحسن العربیة بالفارسیة نفاق

۲۰ ـ فیما ورد ان الکلام بغیر العربیة نقص بالمروة

این رساله در سال ۱۳۰۳ در هند در ۱۶ صفحه با عنوان «القرب فی محبة العرب» به چاپ رسیده است. کحاله در معجم المؤلفین نام این رساله را «صحبة القرب الی محبة العرب» ذکر نموده است. [**سرکیس ۱۳۱۸/۲؛ معجم المؤلفین، کحاله (چاپ جدید) ۱۳۰/۲**].

آغاز: «الحمدللّه الّذی فضل العرب ببعثة نبیهم سیدالبشر نبیاً... و بعد فقد اوجب اللّه عزّوجلّ علی الخلق حب العرب و نصحهم».

انجام: «عن النبی صلی الله علیه و آله قال من تکلم بالفارسیة زادت فیه خبثة و نقصت من مروته... و روی هذا الحدیث من طرق اخر و فی هذا القدر کفایة».

۳ـ فی اصل ابجد و معناه به نقل از کتاب «محاضرة الاوایل و مسامرة الاواخر» شیخ علی افندی و فایده‌ای به نقل از خط مولی علی قاری «۱۴ پ»

۴ـ رسالة فی کفر فرعون «۱۵ ر» (اعتقادات ـ عربی)

از: احمد بن سلیمان حنفی، ابن کمال پاشا (۹۴۰ ق)

چند رساله از همین مؤلف در شمارهٔ [۱۳۷۹۴/۵] معرفی گردید.

آغاز: «الحمدلله الّذی ارشدنا طریق مستقیم... و بعد فان بعض الاخوان قد سئلنی فی حقّ فرعون ان الجمهور من العلماء یقولون انه کافر...».

۵ـ حکایة غریبة عجیبة به نقل از کتاب «الموضوعات» مسمی به «مقاصد خمسه» سخاوی «۱۵ ر» (عربی)

۶ـ حکایتی از هارون «۱۵ ر» (عربی)

۷ـ قطعه شعری از زمخشری «۱۶ ر» (عربی)

آغاز:

هو النفس الصعاد عن کبد حرّی   الی ان اری امّ القری مرّة اخری

۸ـ شعری از ابومدین در پنج بیت «۱۶ ر» (عربی)

۹ـ دریای ابرار = دریای سخن «۱۶ پ ـ ۱۸ پ» (شعر ـ فارسی)

از: فریدالدین عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

[منزوی ۲۸۱۰/۴؛ میکروفیلمهای دانشگاه تهران ۴۷۵/۱].

آغاز:

چرخ مردم خوار اگر روزی دو مردم پرورست

نیست از شفقت که پرواری او بس لاغرست

انجام:

ایـن قـصیده هست ای عـطار دریـای سـخن

لفظ او بی چون صدف معنیش درّ و گوهرست

شعرای بسیار این قصیده را استقبال کرده‌اند که تعدادی از آنها عبارتند از:

الف : امیرخسرو دهلوی به نام دریای ابرار

ب : عبدالرحمن جامی به نام لجة الاسرار

ج : امیرعلی شیر نوایی به نام تحفة الافکار

د : علی چلبی حنائی‌زاده به نام بحرالاسرار

ه: مولانا مسلمی به نام دوحة الانوار و بهجة الازهار

این پنج قصیده در همین مجموعه ردیف دهم تا چهاردهم معرفی خواهد شد.

۱۰ ـ دریای ابرار (بحر ابرار) در جواب قصیدهٔ دریای ابرار عطار «۱۸ پ ـ ۲۱ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از: امیر خسرو دهلوی

به شمارهٔ [۱۳۷۹۴/۲۳] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱۱ ـ لجة الاسرار در جواب قصیدهٔ دریای ابرار «۲۱ ر ـ ۲۲ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۷۹۴/۲۷] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱۲ ـ تحفه الافکار در جواب قصیدهٔ دریای ابرار «۲۳ ر ـ ۲۵ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از: امیر علیشیر نوایی جغتایی (۹۰۶ ق)

آغاز:

آتشین لعلی که تاج خسروان را زیورست   اخگری بهر خیال خام پختن در سرست

انجام:

طالبان ربع مسکون را ز ظل عالیت   فیض بادا تا مقام مهر چارم منظرست

۱۳ ـ بحرالاسرار در جواب قصیدهٔ دریای ابرار «۲۵ ر ـ ۲۷ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از: علی چلبی حنائی زاده

آغاز:

مـبدأ هـر امـر کـان دیـباچهٔ خیر و شـرست

کو نه بسم الله الرحمن الرحیم است ابترست

انجام:

ابتدا و انتها چون نیست غیر از دوست کس

مـــبدأ و مـقطع بـنام کـردگار داور است

۱۴ ـ «دوحة الانوار و بهجة الازهـار» در جـواب قـصیده دریـای ابـرار از عـطار نیشابوری «۲۷ ر ـ ۲۹ پ» **(فارسی)**

از: مولانا مسلمی[1]

آغاز:

سروران را تاج زر بر سر اگر چه زیور است

تاج زر را هر که او سر در نیارد سرور است

انجام:

یـا ربـم انـجام کـار از نـور ایـمان ده فـروغ

چون به جانم مهر ایمان همچو جان در پیکرست

۱۵ ـ مرآة الصفا «۲۹ پ ـ ۳۵ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: امیرخسرو دهلوی

به شمارهٔ [۱۳۷۹۴/۲۴] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۱۶ ـ قطعهٔ شعری به عربی در ۸ بیت «۳۵ پ»

۱۷ ـ قصیدهٔ غذاء القلب «۳۵ پ ـ ۳۸ ر» **(فارسی)**

از: افضل الدین ابوبدیل خاقانی شروانی (قرن ۶)

۱ـ گویا شاعر همان سید مسلمی اسفراینی شیرازی (زنده در قرن نهم هجری) است. برای شرح حال وی ر.ک: فرهنگ سخنوران ۵۴۰؛ هفت اقلیم ۳۰۷/۱.

آغاز:

دلی کز مکتب عشق و وفایابی سبق خوانش
بـود حـرف فـنا درس نـخستین دبسـتانش

انجام:

بروز حشر کآنجا عیب هر کس می‌شود ظاهر
بپوشان از سر احسان بـذیل عـفو و غـفرانش

۱۸ ـ مرآة الصفا «۳۸ ر ـ ۴۱ ر» **(فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

قصیده‌ای است که جامی در استقبال «قصیدهٔ مرآة الصفا» خاقانی سروده است.

آغاز:

معلم کیست عشق و کنج خاموشی دبستانش
سبق نادانی و دانا دلم طـفل سـبق خـوانش

انجام:

خـدایـا ریـز بـر جـامی ز ابـر فـضل بـارانـی
که از هر چه نه بهرتست شوید پاک دیوانش

۱۹ ـ مطالب متفرقه: رباعی به عربی از قعقاع، رباعی عـربی لبـعضهم، مـطلبی از جالینوس، داستانی از بنی تمیم به عربی، همسران حضرت پیامبرﷺ، اخلاق الملوک، شجرهٔ معقد لامعی چلبی، رباعی عربی از قاضی برهان الدین، نام سیارات سبعه، نـام اصحاب عشره مبشره، ربـاعی عـربی از ابـی‌حنیفه، ربـاعی عـربی از قـاضی القـضات شمس‌الدین بن حجر، رباعی از ابن الوردی فی لبّان «۴۱ ر ـ ۴۴ پ»

۲۰ ـ بحر طویل «۴۴ پ ـ ۴۶ ر» **(فارسی)**

از: خواجه عصمت الله بن مسعود بخارایی (۸۴۰ ق)

آغاز: «رنگ رخسار و در گوش و خط و خد و قد و عارض و خال لبت ای سرو پری روی سمنبر شفق و کوکب و شام و سحر و طوبی و گلزار بهشت است».

انجام: «تا نشانی ز سعادت بود و دولت و مجد و شرف و سلطنت و عزّت و شادی و خلافت از جوانی و حیات و هنر و فضل و نشاط و طرب و عشرت فرزند ملک مرتبه برخور».

۲۱ ـ قصیدهٔ مرغوبه «۴۶ ر ـ ۴۷ ر» **(فارسی)**

از: شاعر پیشین

آغاز:

زهی دو چشمت به خون مردم کشیده تیر و گشاده خنجر

رخ چو ماهت صباح دولت خط سیاهت شب معنبر

انجام:

موافقان تو در سعادت عزیز و مسرور و شاد و خرّم

مخالفان تو در شقاوت ذلیل و مقهور و زار و مضطر

۲۲ ـ قصاید جامی، سنایی و کاتبی «۴۷ پ ـ ۶۳ پ» **(فارسی)**

۲۳ ـ مناجات نامهٔ خواجه عبدالله انصاری «۶۳ پ ـ ۶۶ پ» **(فارسی)**

به شمارهٔ [۱۳۵۰۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه تفاوت دارد.

آغاز: «الحمدللّٰه ربّ العالمین... دل از جان پرسید که اول این کار چیست و آخر این کار چیست».

انجام: «اصل این کار بی‌نشانیست و... مایهٔ این بازار مفلسیست منتهای این راه بر هیچ کسیست و الحمدللّٰه علی الاتمام و علی رسوله السلام».

۲۴ ـ انیس القلب «۶۶ پ ـ ۷۱ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

آغاز:

مشعل خورشید کز نورش جهان را زیورست

چند باشی گرم در مهرش کـه طشت آزرست

انجام:

به امیدی که در عالم سنانی و جهان گیری

رسد تأثیر فتح از دولت سلطان سلیمانش

۲۵ ـ فی بلاغة النساء و الحمقان و المغفلین «۷۱ پ ـ ۷۲ پ» **(عربی)**

۲۶ـ الشمعیة =کلمات مسرودة فی وصف الشمع و هو نقل نفیس للجمع «۷۳ر» **(عربی)**

از: ؟

قطعهٔ ادبی است در وصف شمع.

آغاز: «اللهم فایض النور، مقدرالامور، نحمدک علی ما جعلت آیة النهار مبصرة، و الشمع المنور لها فی اللیل تذکرة، فصل علی من خلق من نوره الشمس و القمر... و بعد فیا ایها السائل عن الشمع الق الی طرفی السمع انه انیس الوحید».

انجام: «مع انه صاحب الاخیار یحمل علی الایدی و الجار یأخذه من جار یـقتبس الطلاب من فوائده و ینتفعون من عوائده، مومن لأیامن جاره بوائقه و له افاعیل عجیبة رائقة».

۲۷ ـ مطالب متفرقه شامل: حکایت تاجر، سخنی از عایشه، قانون جدید عـثمانی (ترکی)، کلام حضرت ابراهیم هنگام احتضار، قصیده‌ای از سیوطی، مادهٔ تاریخ بنای مسجد جامع وزیر اعظم (ترکی)، فتح‌نامه منظوم که به نام سلطان محمدخان عـثمانی سروده شده (ترکی)؛ حدیثی از حضرت پیامبرﷺ؛ مادهٔ تـاریخ صـدارت انـاطولی، مطلبی به نقل از «حاوی المنیة لصاحب القنیة فی المـفقود»، فـی اخـبار الطـفیلیة و نوادرهم، در تفسیر آیت «و اصحاب الرس» «۷۳ پ ـ ۷۹ پ»

۲۸ ـ حبة المحبة «۸۰ ر ـ ۸۲ پ» **(اخلاق ـ عربی)**

از : ؟

رسالۀ مختصری در بیان محبت و آداب آن در سه فصل با این عناوین :

الفصل الاول : فی محبة الله تعالی

الفصل الثانی : فی محبة رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

الفصل الثالث : فی محبة آل النبی علیهم السلام

آغاز : «الحمدللّه الّذی انبت حبة المحبة فی قلوب من احب و اصطفی کزرع اخرج شطأه فآزره... و علی آله و اصحابه و احبائه الّذین سبقت لهم من الله الحسنی و بعد فهذه رسالة الی المحبین».

انجام : «و قال ایضا اجعلوا دعاءکم بلسان طاهر عن لوث الذنوب یعنی تواضعوا لاولیاء الله تعالی... و محبة الآل و الاصحاب و التابعین و محبة کلّ من یقاربهم فی الدین و قوة الیقین».

۲۹ ـ مطالب متفرقه شامل : چند بیت شعر و مطلب عرفانی، فصل فی العقل به نقل از کتاب «مرآة الارواح» محمد بن عبدالملک دیلمی[۱]، مطالبی به نقل از تفسیر قرطبی، مطالبی به نقل از «نواهد الافکار» سیوطی، مطالبی به نقل از «فتح الجلیل» زکریا مصری که به عنوان حاشیه بر «انوار التنزیل» نوشته است «۸۳ ر ـ ۸۷ پ»

۳۰ ـ رسالة الی امیر بلدة الوجود و قاضیها «۸۸ ر ـ ۸۸ پ» **(ترکی)**

از : لاهوت[۲]

رسالۀ مختصری است در نصیحت و موعظه و دستورالعمل که به صورت نامۀ تخیلی و

۱ـ در حاشیه نوشته شده : از همین مؤلف است کتاب‌های : مهمات الواصلین و کتاب عیون المعارف و تصدیق المعارف و کتاب التحسین و التقبیح و کتاب التجرید.

۲ـ این نام نیز مانند دیگر عنوان‌های یاد شده در این انشا تخیلی و تمثیلی است. در ذیل رساله تاریخ نسخه و نام نویسنده بدین‌گونه ضبط شده است : «تحریراً فی اوائل شهر ازل الآزال من شهور ابدالآباد. نمقه لاهوت».

تمثیلی به هدایةالله قاضی شهر وجود نگاشته شده است. در عنوان نسخه نام رساله «صورة الحکم خطاباً لامیر بلدة الوجود و قاضیها» ذکر شده است.

آغاز: «افتخار الامراء الکرام ذوالقدر و الاحترام المختص بمزید عنایة الملک العلام شـهر وجـودیکی اولان عـنایة الله دام اقباله و قاضی قضاة المسلمین اولی ولاة الموحدین».

انجام: «و سپاه جلالتم ثنا سنه بالغدوّ و الآصال اشتغال کو سزه لر و بو امر شریفم روح نام کمنه نک یدنده الی یوم القیام ابقا ایده سز و علامت شریفه اعتماد ایده سز».

۳۱ـ رباعی به ترکی از چوی‌زاده افندی «۸۹ ر»

۳۲ـ استفتاآت فقهی «۸۹ ر ـ ۹۲ پ» **(ترکی و عربی)**

چندین استفتاء است از چند تن از فقهای حنفی با پاسخ «الجواب». نام فقیهان عبارتند از: ابوالسعود، عبدالرحمان عمادی، احمد قاضی‌زاده، محمد عفی عنه، ابوسعید عبدالقادر الموری، فضل‌الله. منقول از خط اصل است.

یکی از استفتاآت که از ابوالسعود است سؤال و جواب با شعر ترکی است.

۳۳ـ مطالب متفرقه شامل: مناجات ابی حنیفه «۹۲ ر»، حکایات عشقی عرفانی «۹۲ ر»، بحث در ایمان مقلد از جواهرالفقه «۹۲ پ»، حکایتی از برامکه «۹۳ ر»، مکتوب جامی که به سلطان محمد عثمانی فرستاده است به فارسی «۹۳ پ»، حکایتی از شعبی و معاذ بن جبل «۹۳ پ»

۳۴ـ رسالة فی مصطلحات اهل الحدیث «۹۴ ر» **(درایه ـ عربی)**

از: ابن حجر[1]

رسالهٔ کوتاهی است در تعریف اصطلاحات علم حدیث.

۱ـ شهاب الدین احمد بن علی مشهور به ابن حجر عسقلانی (۸۵۲ ق) یا شهاب الدین احمد بن محمد هیثمی مشهور به ابن حجر هیثمی (۹۷۴ ق).

آغاز : «موقوف ما لیس مسنداً الی النبی ﷺ بل یکون موقوفاً الی الصحابة».

۳۵ ـ مطلبی از حیوان الحیوان دمیری «۹۴ ر»، منقولاتی از تفسیر قرطبی «۹۴ پ - ۹۵ پ»

۳۶ ـ در بیان تاریخ کتاب «سیرالعارفین» «۹۵ پ»

توضیح تاریخ پایان تألیف کتاب سیرالعارفین است که با الفاظ سدس اول و ثانی و عشر اول و ثانی و مانند آن بیان شده و شبیه به معما است.

آغاز : «قد وقع التاریخ من فراغ تحریر هذا الکتاب فی النصف الاول من السدس السادس من العشر الثانی... هذا کلامه و انی کنت فارغ البال من هذه التأویلات».

۳۷ ـ فراید العواید = فراید الفواید = الاستعارة «۹۵ پ ـ ۹۶ ر» **(بلاغت ـ عربی)**

از : ابوالقاسم بن ابی‌بکر لیثی سمرقندی (قرن ۹ ق)

رسالهٔ مختصری است در استعارات در سه عقد و شش فریده.

در نسخهٔ حاضر نام مؤلف این رساله مولی علی قوشچی ضبط شده است و در صدر نسخه نام او آمده است.

[مرعشی ۲۹۱/۴؛ ۱۴۹۰/۱۰؛ الذریعه ۱۴۱/۱۶ با عنوان «فرائد الفوائد»].

آغاز : «الحمد لواهب العطیة و الصلوة علی خیر البریة و علی اله ذوی النفوس الزکیة امّا بعد فان الاستعارات و ما یتعلق بها».

انجام : «فانهما اقوی اختصاصهما و تعلقا فهو القرینة و ماسواه ترشیح».

۳۸ ـ مطلبی از کتاب «منازل الاحباب» پیرامون ابی عبیده سلمانی و سهل ساعدی «۹۶ ر ـ ۹۶ پ»

۳۹ ـ توضیحی در مورد برخی از اعلام جغرافیایی به نقل از «مجموعه کمالی» «۹۷ ر ـ ۹۸ ر»

۴۰ ـ مطالبی از کتاب «صون الفارض فی الوصول الی مدارک عون الرائض» از

فضیل بن علی جمالی و شرح دیوان امیرالمؤمنین علیه السلام از میبدی «۹۸ ر»

۴۱ ـ مطالب متفرقه شامل : «حاشیهٔ شیخ زاده» بر انوار التنزیل، حکایت هارون الرشید، حاشیه سعدی چلبی بر انوار التنزیل و رباعیات عبدالکریم قرشی و محمود زمخشری و علی بن عبدالکافی سبکی، قصیده‌ای به عربی در مدح «۹۸ پ ـ ۱۰۰ ر»

۴۲ ـ مطالب متفرقه در ادب و تفسیر از معالم التنزیل و راغب اصفهانی «۱۰۰ پ» و «تعدیل العلوم» صدر الشریعه «۱۰۰ پ ـ ۱۰۲ ر»

۴۳ ـ باب الایمان از شرح جامع کبیر، ابوالليث سمرقندی «۱۰۲ پ ـ ۱۰۶ ر»

۴۴ ـ حکایتی از برامکه، مطلبی از صدرالدین زاده افندی پیرامون انوارالتنزیل، مطلبی از حاشیه سعدی بر انوارالتنزیل، حکایة باکویه، مطالبی از تفسیر قرطبی، تاریخ موالید و وفیات ائمه اربعه اهل سنت و چند تن دیگر از علما «۱۰۶ پ ـ ۱۰۹ پ»

۴۵ ـ آداب المناظرة = رسالة فی الآداب «۱۱۰ ر» **(عربی)**

از : ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان حنفی (۹۴۰ ق)

رسالهٔ مختصری است در آداب مناظره.

آغاز : «الحمد لمن حفظ المؤمنين من الخطاء و الخلل... و بعد فهذه رسالة فی علم آداب البحث».

انجام : «فلا یتکلما فی اليقين لوظايف الظن و بالعکس هذا ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة».

۴۶ ـ مطالب منقول از : حاشیهٔ کشاف سعدالدین، رسالهٔ جلال‌الدین دوانی، فتوحات مکیه، رسالهٔ مطالع الایمان صدرالدین قونوی، شمس الآفاق، مجموعه کمال، فائده‌ای از جمال‌الدین ابن اليمن محمد بن زین‌الدین مدنی، شرح فصوص الحکم قیصری، تدبیرات الهیه ابن عربی، مسامرة الاخیار ابن عربی، تفسیر قرطبی، تعدیل الکلام صدرالشریعه،

کشاف، الفایق زمخشری، لسان الحکام، تاریخ بیت‌المقدس، نواهد الابکار و شوارد الافکار سیوطی، شرح عقاید عضدی، تفسیر کمال پاشا وزیر، مصابیح، شرح حکمة العین «۱۱۰ پ - ۱۲۷ پ»

۴۷ - سه رساله «۱۲۸ ر - ۱۳۵ ر» **(عرفان - فارسی)**

از: شیخ الهی عبد مجتنب عن المناهی

سه رساله است متصل به هم به نام‌های «مناهج السلوک» در سه منهج «سرّ السلطنه» و «سر الوجود» که مؤلف برای سلطان محمد عثمانی در عرفان نگاشته است.

در این سه رساله مؤلف طریقه سیر و سلوکی فریدالدین عطار نیشابوری را شرح و توضیح داده است.

آغاز: «شکر و سپاس و حمد بی‌قیاس... امّا بعد این عبد مجتنب المناهی شیخ الهی از برای تحفهٔ... سه رساله مسلسل و متصل با یکدیگر بر بساط خدمت... اول مسمی به مناهج السلوک».

۴۸ - عینیه «۱۳۵ پ - ۱۴۰ ر» **(عرفان - فارسی)**

از: احمد بن محمد غزالی (۵۲۰ ق)

به شمارهٔ [۱۲۶۵۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۴۹ - مفتاح النصوص = نقش الفصوص «۱۴۰ پ - ۱۴۲ پ» **(عرفان - عربی)**

از: شیخ اکبر محیی‌الدین محمد بن علی، ابن عربی (۶۸۳ ق)

تلخیصی است که مؤلف از کتاب «فصوص الحکم» خود نموده است.

آغاز: «هذا ما اختصره الشیخ... من کتابه الموسوم بفصوص الحکم و خصوص الکلم... قال الله تعالی ولو ان اهل القری آمنوا و اتقوا فتحنا علیهم برکات من السماء و الارض».

انجام: «و افرغ علینا من نور عنایته و جعلنا اهل ولایته بلطفه و منه و کرمه آمین و الحمدلله...».

۵۰ـ شرح تعدیل العلوم «۱۴۲ پ ـ ۱۵۰ ر» **(عربی)**

از : صدر الشریعه ثانی عبیدالله بن مسعود بخاری حنفی (۷۴۷ ق)

مؤلف ابتدا کتاب «تعدیل العلوم» را در دو قسم (قسم اول در منطق، قسم دوم در علم کلام) تألیف نموده و سپس خود، آن را به صورت مزجی شرح نموده است.

[کشف الظنون ۴۱۹/۱].

در نسخهٔ حاضر بخش آخر از شرح قسم ثانی در علم کلام موجود است.

آغاز نسخه : «ثم نختم الکتاب بقوله آمین فهو تحقیق التثبت علی الصراط المستقیم».

انجام : «و قد مر ان الروح فی‌مقام المحبة یسمی قلباً و فی المشاهدة سراً و فی تجلی الذات روحاً و الحمدللّه ربّ العالمین و صلّی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین».

۵۱ـ آداب البحث و المناظرة «۱۵۰ پ» **(عربی)**

از : قاضی عضدالدین عبدالرحمن بن احمد ایجی (۷۵۶ ق)

رسالهٔ مختصری است در آداب مناظره که مؤلف برای فرزند خود نگاشته است.

[کشف الظنون ۴۱/۱؛ مرعشی ۱۹۳/۱۲، ش ۴۶۳۲/۲].

آغاز : «لک الحمد و المنة... اذا قلت بکلام ان کنت ناقلاً فیطلب الصحة ای فیطلب صحة النقل فعلیک بتصحیحه بای طریق ممکن او مدعیا فالدلیل».

انجام : «ثم مانع الدلیل المناقض او المعارض... ثم ان الکلام لفی الفواد انما جعل الکلام علی الکلام علی الفواد دلیلاً یلزم شیء من هذا الشیء تمت الرسالة».

۵۲ـ مطالبی از : محمد امین شیروانی و صدرالدین‌زاده در تفسیر «۱۵۱ ر»

۵۳ـ شرح رباعی عینان عینان «۱۵۱ پ ـ ۱۵۲ ر» **(ادبیات ـ عربی)**

از : محمد امین بن صدر شروانی (۱۰۳۶ ق)

شرحی است بر رباعی عربی که به درخواست ضیاءالدین نگاشته است. رباعی این است :

عینان عینان لم تکحل جفونهما   فی کل عین من العینین نونان
نونان نونان لم یخططهما قلم   فی کلّ نون من النونین عینان

آغاز : «ان ابهی درر تنظم ببنان البیان حمدالله الذی... و بعد... ان اشرح البیتین اللذین استصعبهما القوم... العین یطلق علی الحدقة التی هی عبارة عن مجموع طبقات».

انجام : «و لقد سمعت ان بعض الاخوان من خلص الخلان کتب فی شرح هذین البیتین رسالة و اودع فیها نکات غریبة و دقایق عجیبة و فصل فیها الکلام».

۵۴ ـ مراحل الحج الشریف من المریدین لمکة المعظمة و عدد ساعاتها «۱۵۲ ر»

۵۵ ـ مطالبی از : سعدالدین، سید شریف، صنع الله افندی، فیض الله افندی المدعو بقاف‌زاده، محمد امین بن صدر شیروانی، احکام السلطانیة ماوردی، شیخ‌زاده، واقعات صدر شهید، عدد الانبیا، ذکر سبب تنصر النعمان بن المنذر و کفره، شعر ابی‌طالب «۱۵۲ ر ـ ۱۵۸ ر»

۵۶ ـ الاحکام الملخصة فی حکم ماء الحمصة «۱۵۸ پ» **(فقه ـ عربی)**

از : ابوالاخلاص حسن بن عمار شرنبلانی حنفی (۱۰۶۹ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۶۳] مراجعه شود. در نسخهٔ حاضر صفحهٔ اول این رساله موجود است و آغاز آن با نسخهٔ سابق برابر است.

۵۷ ـ من الفصل الرابع فی اخبار المحبین و من قتله العشق «۱۵۹ ر ـ ۱۵۹ پ» **(عربی)**

۵۸ ـ مطالب متفرقه در حکایت و قصص «۱۶۰ ر» فی امرأة المفقود و میراثه بعد ظهوره به نقل از کتاب حاوی المنیة لصاحب القنیة فی المفقود «۱۶۱ ر»

۵۹ ـ فرائد القلائد فی شرح مختصر الشواهد «۱۶۱ پ ـ ۱۶۳ پ» **(ادبیات ـ عربی)**

از : بدرالدین محمود بن احمد عینی (۸۵۵ ق)

[مجلس ۴۷۸/۲۵، ش ۷۹۹۲]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۶۰ـ مطالب متفرقه شامل : نامهٔ محمد قاضی زاده به ترکی «۱۶۴ ر» فی عدم خروج اهل القبلة بارتکاب ذنب عن الایمان از کتاب تذییل شرح فقه الاکبر علی قاری «۱۶۴ پ» فی بیان الروح و حقیقتها از کتاب اتحاف المرید بجوهرة التوحید لابن اللقانی «۱۶۵ ر» سؤال شیخ علی اجهوری مالکی از شیخ علی حلبی در مورد حکم شرعی شرب تتن «۱۶۵ پ ـ ۱۶۶ ر» خطبة النکاح، سؤال و جواب، فی انقطاع عذاب القبر یوم الجمعة و لیلتها «۱۶۶ پ ـ ۱۶۷ ر» فی تأویل ازدیاد العمر الواقع فی الحدیث و جواز الدعاء بطول العمر «۱۶۷ پ»، چند مسئلهٔ فقهی «۱۶۸ ر»، حکایتی از اصمعی «۱۶۹ پ».

نسخ و نستعلیق؛ به خط کاتبان مختلف، بی‌تا [قرن ۱۱ ق]؛ عناوین شنگرف؛ جلد: مقوا، عطف تیماج.

۱۶۹ برگ؛ ۲۴/۵×۱۵/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۱۰۸].

﴿ ۱۳۸۸۷ ﴾

مجموعه

۱ ـ شرح گلستان سعدی «۱ پ ـ ۷۱ ر» **(ادبیات ـ عربی)**

از : ؟

شرحی عربی، کوتاه و مزجی است بر «گلستان» سعدی شیرازی.

[کشف الظنون ۲/۵۰۴؛ منزوی ۳۴۸۹/۵].

شرح عربی دیگری بر گلستان از مصطفی بن شعبان سروری (متوفای ۹۶۲ یا ۹۶۹ ق) در جلد ۲۵، صفحهٔ ۴۰۸، شمارهٔ ۷۹۲۹ معرفی گردید که غیر از رسالهٔ حاضر است.

شرح ناشناخته‌ای نیز به عربی در فهرست دانشگاه تهران ۲۴۷۸/۱۱، ش ۳۴۷۰ معرفی گردیده است.

نسخهٔ حاضر خطبه شارح را فاقد و از انجام ناتمام است.

آغاز شرح : «منت خدای را عزّوجلّ ـ ای الامتنان و اعتداد النعمة برای خدای که

طاعتش موجب قربتست و بشکر اندرش مزید نعمت یعنی اندر شکر خدایتعالی زیادهٔ نعمت ثابت است فالیاء زائدة لتحسین اللفظ قال الاستاد سلمه الله».

انجام نسخه : «و لم اظن انی سمعت صوتا اطیب منه و وقعت علی وجهی... هر چه بینی در خروشست دل داند ازین معنی که گوشست نه بلبل برگلش».

۲ ـ نصاب فارسی به ترکی و عربی «۷۲ پ ـ ۹۲ پ» **(فرهنگ‌نامهٔ منظوم)**

از : ؟

ترجمه‌ای است منظوم از لغات فارسی به ترکی و عربی که به سبک نصاب الصبیان فراهی سروده است. شاعر از علمای عصر سلطان محمدخان عثمانی است».

آغاز :

لله الحمد شکر تکبیر یچون ایزد را سپاس
خواستن از وی دلک اندن و عنه التماس...

ماه روزه اورج آیی یعنی کم شهرُ الصیام
دیده‌بان و کوز لیجی منتظر اولدم تمام

انجام :

اوچوز رخیص و ارزان دخی قیز گران و غاج
دی شتر بارکشی کیم دوه یوکجی اوله فتّاج

۳ ـ تحفة الهادی «۹۳ پ ـ ۱۱۶ ر» **(دستور زبان ـ فارسی)**

از : محمد بن حاجی الیاس

مختصری است در دستور زبان فارسی در ده قسم و چهار فصل که در آن مصدر، ماضی، مستقبل، حال، امر، نهی و حجد، اسم فاعل و اسم مفعول کلمات را به زبان فارسی ذکر و در زیر آن‌ها معنی ترکی هر کدام را نوشته است.

آغاز : «الحمدللّٰه العلی القوی الجبار و الصلوة و السّلام علی النبی المختار و علی آله و

اصحابه الاطهار الاخیار امّا بعد چنین می‌گوید احوج النّاس».

انجام : «ظ ۹۰۰ غ ۱۰۰۰ این ابجد کبیر بود فتبارک الله احسن الخالقین».

۴ ـ مستفید المبتدین «۱۱۶ پ ـ ۱۳۰ ر» **(فرهنگ ـ فارسی به ترکی)**

از : حسام بن مولا محمد امین

فرهنگ مختصری است فارسی به ترکی که مؤلف به ترتیب الفبائی برای استفادهٔ متعلمین نگاشته است.

آغاز : «الحمدللّه العلیّ القوی الجبار و الصلوة و السّلام علی نبیّه المختار... امّا بعد چنین می‌گوید احوج المذنبین حسام... جعله اللّه تحت لواء سیدالمرسلین».

انجام : «پردو مرتک تابستان یای بهار باز پاییز کوز تمت».

نستعلیق؛ بی‌کا، رسالهٔ آخر پنج‌شنبه ۱۰۴۵؛ عناوین و نشانی‌های رسالهٔ اول شنگرف، رسالهٔ اول با حاشیه به امضاء «منه» و با حواشی توضیحی دیگر؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج، مجدول، لولادار.

۱۳۰ برگ؛ ۱۳×۱۹/۵ سانتی متر؛ ۱۲ و ۱۴ و ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۰۵].

‹ ۱۳۸۸۸ ›

تذکرهٔ خرابات **(فارسی)**

از : هلاکو میرزای قاجار متخلص به خراب (قرن ۱۳ ق)

تذکرهٔ عمومی است مشتمل بر تراجم شعرای قدیم و جدید با مطالب گوناگونی در معمیات و صنایع و بدایع شعری و پاره‌ای حکایات و روایات و منتخبات بسیار از اشعار شعرای متقدم و متأخر بدون ترجمهٔ حال. در این کتاب از یکصد و هفتاد و دو شاعر ماضی و سی صد و سی و هفت شاعر معاصر، شعر و شرح حال ذکر شده است و ترتیب تراجم به حروف تهجی است. **[تاریخ تذکره‌های فارسی، گلچین معانی ۴۸۲/۱ ـ ۵۱۲].**

نسخهٔ حاضر بخش کوتاهی از این تذکره (فقط شرح حال کوتاه نظامی گنجوی و

غزلیات و رباعیات وی) را شامل است. این بخش را حاج میرزا حسن خان جابری انصاری اصفهانی (متوفای ۱۳۳۵ ش) برای هدیه به نایب الایاله از روی تذکرهٔ خرابات استنساخ نموده است.

در کتاب تاریخ تذکره‌های فارسی فهرست شاعران تذکره خرابات ذکر شده ولی نام نظامی به چشم نمی‌خورد.

آغاز نسخه : «خواجه عوفی منشی در تذکرهٔ خود آورده که نظامی گنجه‌ای...

هم جرس جنبید و هم در جنبش آمد کاروان
کوچ کن زین خیل خانه سوی دارالملک جان
چون درای نالهٔ او کاروان سالار توست
مونسی کن با جرس در حلقهٔ این کاروان».

انجام نسخه :

درویش دلا تو چه شوی در تک و پوی / از نیک و بد زمانه درتافته روی
سودی نکند موی سر افکندن تو / تا در تو کژی بود همی یک سر موی

شکسته نستعلیق ساده؛ حسن الانصاری، ۲۶ ربیع‌الآخر ۱۳۲۵ (نام کاتب و تاریخ کتابت در اول نسخه آمده)؛ جلد : مقوا، عطف تیماج.

۳۵ برگ؛ ۱۴×۲۲ سانتی متر؛ ۱۴ ـ ۱۸ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۹۸].

﴿ ۱۳۸۸۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ کمال البلاغة «۲ پ ـ ۲۵ ر» **(منشآت ـ عربی)**

از : عبدالرحمن بن علی یزدادی (قرن ۵ ق)

[مجلس ۴۷۴/۲۶، ش ۷۹۸۹]. در نسخهٔ حاضر بخشی از اوایل این کتاب موجود است و آغاز آن با آغاز نسخهٔ سابق برابر است.

انجام نسخه : «و له الی القاضی ابی‌القاسم علی بن احمد یشکو القاضی ابابکر الخیری... و لا وکیل اعزّ من المندیل و الطبق فی».
- برگ‌های ۲۵ تا ۷۷ سفید است.

۲ - حدیث عمران بن سوادة اللیثی «۷۷ پ - ۹۵ ر» **(عربی)**

حدیثی است که طبری در تاریخ خود از عمران بن سواد لیثی پیرامون نصیحت عمر نقل کرده است.

آغاز : «بسمله و من الاخبار الفصیحة حدیث عمران بن سوادة اللیثی مناصحاً لعمر و فیه من النکات الادبیة و غریب المعانی و الالفاظ ما یجب الاطلاع علیها».

شکسته نستعلیق ساده؛ بی‌کا، رسالهٔ دوم ۲۴ شوال ۱۲۸۸ دارالعلم شیراز (کاتب رسالهٔ دوم آورده : از روی اوراق مختلف مرحوم میرزا یوسف استکتاب شد که از عالیجناب آقامیرزا ابوالحسن منسوب ایشان گرفتم)؛ جلد : تیماج، زیتونی.

۹۵ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۹۷].

« ۱۳۸۹۰ »

آثار حسان در بدایع اشعار نسوان = تذکرهٔ زنان شاعر **(ادبیات - فارسی)**

از : شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

تذکرهٔ زنان شاعر است که مؤلف از کتاب‌های گوناگون جمع‌آوری نموده است.

[دایرة المعارف تشیع ۵۵۶/۲].

مؤلف در این کتاب شرح حال زنان فارسی و عربی‌گوی را از صدر اسلام تا عصر خویش به طور خلاصه نموده و پس از هر شرح حال نمونه‌ای از اشعار آن‌ها را به فارسی و عربی ذکر نموده است. مؤلف بخشی از این کتاب را در باب سوم یکی از مجلدات کتاب عشق خود که در شمارهٔ ۱۳۸۹۶ معرفی خواهد شد درج نموده است. اسامی شاعرانی که نامشان در این کتاب آمده عبارتند از :

حضرت صدیقهٔ طاهره ـ علیها سلام الله ـ حضرت خدیجه ـ علیها سلام الله ـ حضرت آمنه، سیدهٔ نفیسه، شاه جهان ملکه بهوپال، رباب، زیب‌النساء دختر شاه هند، عایشه بطحاویه، مهد علیا، سوده، عایشه سمرقندیه، فاقره، عظمت، عاتکه، لاله خاتون والیه کرمان، قتیله، عفت، بکّاره، نهالی، حجناء، قمرالسلطنة، متیّم، مخفیه، طوطی، هند، زهره، لیلی اخیلیه، سلامه، حیات، جهان، امیمه، مطربه، ام رعله، آغا کوچک، ریّا، قمر، ام‌الحکیم، مهستی، مهستی دیگر، ولاده اندلسیه، مهجه قرطبیه، قرّة العین، سجاح، صنعت، فضل، مهری، هند دختر خُس، حاجیه گوهر خانم، خیزران، آغاباجی، خرنق، تصویر، تحفه، ماه لقا، رابعه عدویه، نهانی، ام حکیم، جهان خاتون، اعرابیه، جهان‌آرا بیگم، رابعه شامیه، جمیله، کندیه، همدمی، زینب، یاسمن بو، حفصهٔ اندلسیه، حفصهٔ دیگر، بی‌بی هروی، تقیه، بیگم دهلوی، برّه، رشحه، طره، ام‌المظفر، محبوبه، قبیحه، نور جهان بیگم، ماریه، فخری، عبیده طنبویه، دلشاد خاتون، خنساء، حیاتی، عایشه دختر باعونی، حجابی، ثریا، آغادوست، آمنه یا اُمیمه، آغابیگم هروی، عجوزه، آرزو، زنی که عمر اشعارش را شنید، آغابیگم خراسانی، خرقاء، خورشید، اعرابیه، ستاره بانو، شاریه، خدیجه دختر مأمون، گلچهره دختر بابر شاه، لیلی عامریه، عصمتی، ترکان، بثینه دختر معتمد ملک اسپانیا، فناءالنساء، عفیره، حجابی، دختر حسن بن سهل، ضعیفی، حمیدهٔ اندلسیه، حمیدهٔ اصفهانیه، حاجیه، ذلفاء، گلبدن دختر بابر شاه، سعدونه، والده شاه سلیمان کابلی، حسانه، نائله، زینب اندلسیه، دنانیر، دختر عقیل، ام حکیم خارجیه، دهناء ریّاء، امامه، ویکتوریا، عُلیه، عریب، عفت نسابه، مزروعه، اعرابیّتین، ام العلاء، میسون، ام الکرام، عدیه، متعه، نابغه، هند اندلسیه، مراد، عاشقه نصر بن حجاج، هند دختر نعمان، ام الهنا، عقیله، عبّادیه اندلسیه، دنیا، اعتماد کنیز معتمد ملک اسپانیا، قرّه، غسانیه، غاية المنی، حمیده، مریم، بثینه، عایشه اندلسیه، خوله صحابیه، نزهون، قضیب البان، شلبیه، باکره، اسماء، عنان، دختران همام بن مرّه، زنی که از حیص و بیص هجو نموده، بصبص، بنان، بذل، لیلی عامریه، مستوره، زائری، زبیدهٔ عباسیه، زبیدهٔ

قاجاریه، زرقاء، زیبائی، زینب طثریه، زینب دختر عوام، زیور، سُعدیٰ، سلطان، سکن، سلمی، سلمی قراطیسی، سلمی یمانیه، شادن، شعانین، شهباز، شیماء، صاحبه، صفیه قرشیه، صفیه باهلیه، ضباعه، تاج‌الدوله، طرفه، طیبه قاجاریه، طیبه بصریه، عایشه دختر احمد، عایشه دختر عبدالله، عایشه عباسیه، عاتکه دختر شهده، عاتکه هاشمیه، عتابه، عصمت، عصمت بیگم، عصمتی، عفاف، عفت قاجاریه، عمره، عمره خثعمیه، عوراء، غانمه، فارعه، ام حکیم، لیلی خارجیه، لیلی اخیلیه.

آغاز: «اگر چه نام مبارک حضرت صدیقه طاهره ـ علیها سلام الله ـ را جزو آنان نگاشتن کمال بی‌ادبی است چه نسبت خاکرا با عالم پاک امّا چون».

انجام: «در کشلول نبشته کتب بعض النساء و هی سکری علی ایوان کسری

و لا تـاسفنّ عـلی نـاسک   و ان مـات ذو طـرب فـابکه

و نک من لقیت من العالمین   فـان النـدامـة فـی تـرکه».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوائی، عطف تیماج.

۱۶۳ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۹۳].

﴿ ۱۳۸۹۱ ﴾

جنگ **(فارسی و عربی)**

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

دفتر یادداشت‌های متفرقهٔ مؤلف است که در آن مطالب متنوعی را به نظم و نثر و به فارسی و عربی یادداشت نموده و پس از نقل و پاک‌نویس آن، روی آن‌ها خط کشیده است.

آغاز: «دعای اعتصام: اللهم انت الاوّل فلیس قبلک شیء و انت الآخر فلیس بعدک شیء و انت الظاهر فلیس فوقک شیء و انت الباطن فلیس دونک شیء».

انجام: «بر ملوک لازم است احدی را به گمان و ظن یا کلام مغرض گناهکار ندانند... و با ثبوت باندازه جرم عقوبت رانند اگر محاسن عفو را ندانند».

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۲۹ برگ؛ ۱۰/۵×۱۷/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۹۴].

﴿ ۱۳۸۹۲ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان ابوالفرج رونی «۱ پ ـ ۵۳ ر» **(فارسی)**

از: ابوالفرج بن مسعود رونی (قرن ۵ ق)

[مجلس ۱۲۰/۲۶، ش ۷۶۲۲/۱]. نسخهٔ حاضر دو قصیده در آغاز اضافه دارد و آغاز قصیدهٔ سوم با آغاز نسخهٔ سابق برابر است.

۲ ـ دیوان لامعی گرگانی «۵۳ پ ـ ۷۱ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از: ابوالحسن بن محمد بن اسماعیل لامعی گرگانی (قرن ۵ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۵۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۳ ـ فرهنگ قوافی «۷۲ پ ـ ۱۱۹ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

مؤلف در این رساله کلمات هم وزن را جهت استفادهٔ شاعران در انتخاب قافیهٔ اشعارشان، به ترتیب حروف تهجی آخر کلمه‌ها جمع‌آوری نموده است.

نسخهٔ حاضر مسودهٔ مؤلف است.

آغاز: «مجملی در ذکر قوافی که در نظم و نثر ضرور می‌شود برای یادداشت حرف الالف خدا جدا مصطفی مرتضی مجتبی علا غلا استعلا استیلا».

انجام: «فاطمه فرخ فردوس قمر قطام کلثوم کبری کوکب گُین گنچهر گلشن گلستان».

نستعلیق؛ظاهراً به‌خط جابری‌انصاری، رسالهٔاول جمعه ذی‌حجّهٔ ۱۲۶۸، رسالهٔ دوم ۱۲۶۹؛ رسالهٔ سوم دستخط مؤلف، عناوین شنگرف و لاجورد؛ جلد: تیماج، سرخ.
۱۱۹ برگ؛ ۱۳×۲۰ سانتی متر؛ ۱۸ ـ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۹۵].

﴿ ۱۳۸۹۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ کشف الغرایب = مجدیه «۱ پ ـ ۳۰ پ» **(تاریخ ـ فارسی)**

از : میرزا محمدخان مجدالملک سینکی خراسانی (۱۲۹۸ ق)

[مجلس ۲۱۱/۲۶، ش ۷۷۲۱/۱]. آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

ـ برگ ۳۱ و صفحهٔ «۳۲ ر» سفید است.

۲ ـ چهار مقاله «۳۲ پ ـ ۸۴ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : ابوالحسن احمد بن عمر نظامی عروضی سمرقندی (قرن ۶ ق)

[مجلس ۱۶۱/۲ و ۳۷۱ و ۴۲/۱۷؛ منزوی ۶۵۸/۱ و ۳۵۵۴/۵؛ الذریعه ۳۱۴/۵].

این کتاب بارها در ایران به چاپ رسیده است.

آغاز : «حمد و شکر و سپاس مر این پادشاهی را که عالم عود و معاد را بواسطه ملائکه کروبی و روحانی در وجود آورد و عالم کون و فساد را بتوسط این عالم هست گردانید».

انجام : «خوش بادا دل خداوند ولی الانعام فخرالدولة والدین بهاءالاسلام و المسلمین ملک ملکوت الجبال ببقاء هر دو شادمانه نه مدّتی بلکه جاودانه تمت».

نستعلیق و شکسته نستعلیق؛ رسالهٔ اول مهدی بن علیقلی الانصاری، چهارشنبه ۷ جمادی‌الاخره ۱۳۱۵ در دارالسلطنه در منزل مقرب الخاقان میرزا حسن‌خان دائی؛ رسالهٔ دوم بی‌کا، دههٔ اول ذی‌حجّهٔ ۱۲۷۱؛ عناوین رسالهٔ دوم شنگرف؛ با حواشی حسن الانصاری، در حاشیهٔ رسالهٔ دوم نسخه بدل ذکر شده؛ جلد: مقوائی، عطف پارچه‌ای.
۸۴ برگ؛ ۱۳×۲۰ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۹۶].

﴿ ۱۳۸۹۴ ﴾

امثال الجاریة «۱ ر ـ ۲۰۹ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

مؤلف در این رساله امثال رایج فارسی، عربی و ترکی را از کلام شاعران و نویسندگان به نظم و نثر، بدون شرح و توضیحی جمع‌آوری و به ترتیب حروف تهجی اول هر مثل مرتب نموده است.

نسخهٔ حاضر مسودهٔ مؤلف و از حرف الف تا یا را شامل است و از برگ ۲۰۹ تا آخر نسخه سفید مانده است.

در یادداشتی که مؤلف در آغاز نسخه نوشته، اظهار نموده که : دکتر میرزا حسینخان ملقب به آزاد در سال ۱۳۱۲ در اصفهان بوده و از مؤلف درخواست اشعار مثل می‌کند. مؤلف نیز این کتاب را در اجابت درخواست وی تألیف و به دکتر مذکور ارائه می‌کند و او نیز آن‌چه از این کتاب مورد نظرش بوده درکتاب «درج گوهر» خود درج نموده است.

آغاز: «در سنهٔ ۱۳۱۲ قمری که جناب آقامیرزا حسینخان داکتر ملقب به آزاد...

ای در احدیتت ز آغاز　　　خلق ازل و ابد هم آواز

انجام: حافظ

مرا مهر سیه چشمان ز سر بیرون نخواهد شد

قضای آسمان است این و دیگرگون نخواهد شد

نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۱۳۱۲؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۳۰۴ برگ؛ ۱۲/۵×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۹۲].

﴿ ۱۳۸۹۵ ﴾

کتاب عشق **(عرفان ـ فارسی)**

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

مؤلف مطالب متنوعی را در آداب و اخلاق و عرفان از کتاب‌های گوناگون به نظم و نثر

جمع‌آوری نموده و در «کتاب عشق» در چندین جلد مرتب نموده است.

نسخهٔ حاضر مسودهٔ جلد دوم کتاب و شامل هفت باب است با این عناوین :

باب اول : در عشق حقیقی و راه سلوک در وادی عشق

باب دوم : در مضامین بدیعه در عشق مجازی

باب سوم : در آن‌چه میان دوستان و عاشق و معشوق، سخن گفته شده

باب چهارم : در وداع و فراق

باب پنجم : در شوق و وجد

باب ششم : در محاسن محبوب

باب هفتم : در وصال و مکالمات میان محب و محبوب

آغاز نسخه : «قال الله تعالی و من النّاس من یشری نفسه ابتغاء... شیخ ابوسعید ابوالخیر گفته العشق شبکة الحق».

انجام :

همه یاران ز من بزرگ شدند	من بماندم به چشم ایشان خورد
ای دریغا که من نتوانم	... خود را به ... خود در برد

نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۱۳۱۳ (تاریخ کتابت در اول نسخه آمده)؛ فهرست مطالب در اول نسخه آمده؛ اوراقی از نسخه سفید مانده است؛ جلد : مقوائی، عطف تیماج.

۲۷۳ برگ؛ ۲۱×۳۳ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۹۱].

﴿ ۱۳۸۹۶ ﴾

کتاب عشق **(عرفان ـ فارسی)**

از : شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۹۵] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر یکی دیگر از مجلدات کتاب عشق است شامل شانزده باب، باب سوم این

کتاب همان «تذکرهٔ زنان شاعر» مؤلف است که در شمارهٔ [۱۳۸۹۰] معرفی گردید.

باب اول : مقدمهٔ کتاب

باب دوم : نکوهش شهوت و بستود عفت

باب سوم : اندکی از اشعار زنان شاعره

باب چهارم: عشق و عفت و سرگذشت عشاقی که به پاکدامنی عشق را به پایان رسانیده

باب پنجم : افسانه در ظرایف نظربازان

باب ششم : اندکی ترانه‌های جانسوز و روان از پارسی و تازی در عشق حقیقی و مجازی و گفت و گوی با دوستان

باب هفتم : گفت و شنید با دوست

باب هشتم : یاد دوستان و شوق دیدار و شکایت از دوری دلدار در شب‌های هجران

باب نهم : شوق دیدار از قدوم دوستدار یا رفتن به آستان یار

باب دهم : اندکی درماندگی انتظار به شوق دیدار

باب یازدهم : برگشت به گفت و شنید دوستی با دوستان

باب دوازدهم : ستود نگارش‌ها و نامه‌ها و عناوین آغاز نوشتجات گوناگون که میان دوستان ردّ و بدل می‌شود.

باب سیزدهم : اندکی معانی دلپسند دلباختگان عشق و حسن

باب چهاردهم : پراکنده گویی نام روزهای پارسیان

باب پانزدهم : نام نواهای موسیقی

باب شانزدهم : اشعاری در شطرنج

نسخهٔ حاضر مسودهٔ مؤلف است و اوراقی از لابه‌لای آن سفید مانده است.

آغاز: «پس از ستایش یزدان بلندپایه و نیایش بزرگان گرانمایه به ویژه محمد کاصل هستی شد وجودش جهان گردی ز شادروان جودش و جان گرامی او علی».

انجام:

نردی است جهان که بردنش باختن است　　نرّادی آن بعیش کم ساختن است

دنیا بمثل چو کعبتین نرد است　　برداشتنش برای انداختن است

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ در اول نسخه فهرست مطالب کتاب آمده؛ بعضی از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد: تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر، مجدول، لچکی.

۹۲ برگ؛ ۲۱×۳۳/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۹۰].

﴿ ۱۳۸۹۷ ﴾

گوهر شبچراغ (اخلاق ـ فارسی و عربی)

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

مؤلف اشعار عربی و فارسی و کلمات قصار و پندهای کوتاه را از کتاب‌های گوناگون جمع‌آوری و در کتاب حاضر در چندین جلد تنظیم نموده است.

جلد اول این کتاب در ۱۶۰ صفحه در تهران سال ۱۳۲۴ ش. به چاپ رسیده است.

[مشار، فارسی ۴/۴۳۴۰؛ الذریعه ۲۴۹/۱۸].

نسخهٔ حاضر یکی از مجلدات کتاب است و مؤلف نام آن را «قسمت توحید» نهاده است. این جلد را او در چند باب و چند فصل تنظیم نموده بدین ترتیب:

توحید، مناجات و نعت کلام الله، نعت حضرت رسالتﷺ و فصلی در معراج آن حضرت، مدح حضرت علیؑ، مدح اهل بیتؑ، مدح حمزه، مدح بنی‌هاشم و فصلی در مدح شیعه.

نسخهٔ حاضر مسودهٔ مؤلف است و مؤلف در هر باب مطالب و اشعاری را از کتاب‌های مختلف جمع‌آوری و به‌طور نامنظم تحریر نموده و اغلب صفحه‌های کتاب سفید مانده‌است.

آغاز: «بعد الحمد و الصلوة همی گوید بنده ضعیف میرزا حسن بن الحاج میرزا علی... از مهد صباوت تا این عهد غباوت که عقد سنین بثلث و ثلاثین رسیده».

انجام :

و صلی رسول اللّه سبعین مرّة   علیه الی ثنتین حین التعدد
اذا ولد المولود من آل هاشم   فقد زید فی اصل المکارم واحد

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ فهرست کتاب در آغاز نسخه و بعد از مقدمه آمده است؛
جلد : مقوا.
۱۶۰ برگ؛ ۲۱×۳۴ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۸۹].

﴿ ۱۳۸۹۸ ﴾

گوهر شبچراغ **(اخلاق ـ فارسی و عربی)**

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۹۷] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر یکی دیگر از مجلدات کتاب است و مؤلف نام آن را «کتاب المدیح و الرغیب» نهاده است. مؤلف در این جلد اشعار زیادی را در مدیحه و ترغیب به فارسی و عربی از شعرای مختلف جمع‌آوری و در چند باب تنظیم نموده است.

فهرست ابواب کتاب چنین است :

باب در مدیح
شمه‌ای در تملّق بضمن مدیح
شمه‌ای از آن‌چه در مدیح غلّو قبیح نموده‌اند
باب در دعای ممدوح
شمه‌ای در اظهار دعاگویی
باب در شکر و ستایش
شمه‌ای در عرض امتنان از تشریف ممدوح و خلقتش
باب در تهنیت و بشارت

شمه‌ای در اشعار تهنیت و تعزیت با یکدیگر

باب در عرض هدایا

باب در عرض خدمت

باب در عرض حاجات به اکابر

شمه‌ای در استعجال بطلب حاجات

باب در التجا به بزرگان

باب در شکایت از بزرگان

باب در طرح از بزرگان

آغاز: «سید حمیری علیه الرحمه گفته :

لو خیّر المنبر فرسانه   ما اختار الا منکم فارسا

قد ساسها قبلکم ساسة   لم یترکوا رطبا و لا یابسا».

انجام:

عیّار ز دینار یکی حبّه رباید   او خود ز یکی حبّه دو دینار بدزدد

آویختنش سخت ثواب است ولیکن   می‌ترسم از آن کو رسن و دار بدزدد

- برگ‌های ۲۶ تا ۲۷ و ۶۳ تا ۹۱ سفید است.

نسخ و نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ نشانی‌ها مشکی؛ در اول نسخه نهرست مطالب آمده است؛ جلد : مقوائی، عطف پارچه.

۱۰۰ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۸۵].

﴿ ۱۳۸۹۹ ﴾

گوهر شبچراغ   (اخلاق ـ فارسی)

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۹۷] مراجعه شود.

جلد دیگر از کتاب گوهر شبچراغ است که مؤلف آن را «کتاب الفتن و المحن» نامیده است. مؤلف این بخش را در چند باب و هر باب در چند فصل تنظیم نموده که فهرست ابواب آن عبارتند از :

باب اول : در انواع هم و غم و اندوه

باب دوم : در آن‌چه شکایت نموده‌اند از انواع فتن و محن و گرفتاری‌ها و سختی‌ها

باب سوم : در حبس

باب چهارم : در سختی پیری و ضعفش

باب پنجم : در بیماری و ضعفش

باب ششم : در مصائبی که به بلاد و عباد رسیده

باب هفتم : در مراثی برای بردگان

دنباله : در بعضی اشعاری که مادهٔ تاریخ وفات در آن‌ها مندرج است.

مؤلف در این بخش این ماده تاریخ‌ها را ذکر نموده است. ماده تاریخ وفات میرزا علی اصفهانی امام جمعه اصفهان (۱۳۰۰ ق) سرودهٔ پدر مؤلف :

سال تاریخش چو جستم از خرد گفت انصاری فقد غاب الامام (۱۳۰۰)

تاریخ فوت ملا علی حکیم قطب شیرازی (۱۲۷۸ ق) باز از پدر مؤلف :

گفت انصاری ز جمع احباب از دایره قطب رفت بیرون

مادهٔ تاریخ فوت شیخ محمدباقر مجتهد (۱۳۰۱ ق) از پدر مؤلف :

سال تاریخش ز انصاری جستم گفتا موطن شیخ نجف بود بانجام و ازل

تاریخ فوت دختر میرزا تقی‌خان امیرکبیر که بانوی حرم ظل‌السلطان بود (۱۲۹۶ ق) از پدر مؤلف :

جای خانم بود به جنّت عدن سال تاریخ رحلت است و بنا

تاریخ رحلت میرزا محمدحسن شیرازی (۱۳۱۲ ق) از مؤلف :

خـــواست تـــاریخی نگـــارد جـــابری در کســـوف مـــهر چـــهر او بـــه قـــبر
زآن میان یک تن برون گردید و گفت آفـــتاب دیـــن مـــا شـــد زیـــر ابـــر

و ماده تاریخ‌های وفات : میرزا ابوالحسن خان مشیرالملک فارسی، مظفرالدین شاه، شریعت اصفهانی (۱۳۳۹ ق)، پدر مؤلف، که شوریده فصیح الملک شیرازی سروده (۱۳۰۵)، ظل‌السلطان (۱۳۳۶ ق)، ملا حسن دری (۱۳۳۷ ق)، حاج عبدالرسول تاجر (۱۳۱۶ ق)، سید محمدکاظم یزدی به عربی و فارسی (۱۳۳۷ ق)، میرزا محمدتقی شیرازی (۱۳۳۸ ق)، آقا جمال‌الدین مجتهد چهارسوقی و میرزا رضا مجتهد خوانساری و ملا جواد مجتهد آدینه وفات هر سه (۱۳۳۹ ق)، ملا عبدالکریم جزی محرم (۱۳۴۰ ق)، رضاخان جوزدانی (۱۳۳۷ ق)، میرزا طرب بن میرزا همای شاعر شیرازی، شاه‌زاده عبدالحسین میرزا ولد طهماسب میرزای مؤید الدوله (۱۳۴۱ ق)، آقا میرزا ابوالهدی کلباسی، ملا محمد حسن فشارکی، میرزاتقی فشارکی اشراقی.

نسخهٔ حاضر مسودهٔ مؤلف است که در آن مؤلف در هر باب اشعاری را از علمای مختلف نقل نموده و اغلب صفحه‌های کتاب سفید مانده است.

آغاز : «کسائی با آنکه معلّم امین و مأمون بوده و خلیفه روی زمین بدو پوزش می‌نموده گوید :

کـــفی حـــزناً انّ الشـــرایـــع عـــطلت و انّ ذوی الالباب فی النّاس ضیّع».

انجام :

جابری پیر شکسته شد و تاریخ درست خواست از طبع که آن عادت برنایش بود
سر برون کرد ملک گفت که این ابراهیم ملکی بوده و فردوس برین جایش بود

نستعلیق و نسخ؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ در اول نسخه فهرست مطالب درج شده؛ اوراق زیادی سفید مانده است؛ جلد : مقوائی، عطف پارچه.

۲۱۷ برگ؛ ۱۶/۵×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۸۶].

﴿ ۱۳۹۰۰ ﴾

گوهر شبچراغ (اخلاق - فارسی)

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۹۷] مراجعه شود.

جلد دیگری از «گوهر شبچراغ» است که مؤلف آن را «محاسن الکلام» نام نهاده است. این بخش کشکول مانند است که مؤلف در آن حکایت‌ها و مطایبات را از شعرای عرب و عجم به صورت پراکنده جمع‌آوری نموده است.

این نسخه مسودهٔ مؤلف است و اغلب برگ‌های آن سفید مانده است. در صفحهٔ «۶۵ پ» نسخه، شرح حال کوتاهی از میرزاعلی محمدخان نائینی پدر حاج میرزا باقرخان منشی‌باشی ذکر شده است.

- برگ‌های ۳۰ تا ۴۳ و ۴۷ تا ۶۵ سفید است.

آغاز نسخه: «این دو شعر را نسبت به حضرت سجّاد علیه السلام می‌دهند:

یا ربّ جوهر علم لو ابوح بها لقیل لی انت ممّن تعبد الوثنا».

انجام نسخه: «... گفت یقین زردک را تراشیده‌ای و میان ترب گذارده‌ای».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوائی، عطف پارچه.

۷۸ برگ؛ ۱۷×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۸۷].

﴿ ۱۳۹۰۱ ﴾

گوهر شبچراغ (اخلاق - فارسی)

از: شیخ حسن بن علی جابری انصاری اصفهانی (۱۳۷۶ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۹۷] مراجعه شود.

جلد دیگری از «گوهر شبچراغ» است که مؤلف آن را «اخلاق و معرفت» نام نهاده است. او این کتاب را در سی و هشت باب در آداب و اخلاق و سیر و سلوک قرار داده و

مطالب آن را اغلب از اشعار شاعران جمع‌آوری نموده است.

نسخهٔ حاضر که مسودهٔ مؤلف است اغلب صفحه‌های آن سفید مانده و در اغلب باب‌ها مؤلف فقط ابیاتی را نقل نموده است. فهرست ابواب و مطالب این جلد در آغاز نسخه ذکر شده است.

آغاز : «باب فی العقل و الجهل قال الله تعالی انّما یتذکّر اولوا الالباب فتکون لهم قلوب یعقلون بها. قال ﷺ : اول ما خلق الله العقل».

انجام نسخه : «... شمة فی الوصول بمنزلة العشق الحقیقی. یکی از ده غزل خوب حافظ که عرشی است.

دوش دیدم که ملایک در میخانه زدند　　گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ فهرست مطالب در اول نسخه آمده؛ جلد : تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر با نقش گل.

۴۴۴ برگ؛ ۲۱×۳۴ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۰۸۴].

﴿ ۱۳۹۰۲ ﴾

مثنوی معنوی

از : جلال‌الدین محمد بن محمد بلخی، مولوی رومی (۶۷۲ ق)

[مجلس ۲۶/۳۳۲، ش ۷۸۵۲]. نسخهٔ حاضر هر شش دفتر را شامل است و در آغاز دفتر ششم، مقدمه این دفتر در یک صفحه به ترکی شرح شده، هم‌چنین در حواشی دفتر ششم شرح و توضیح بعضی لغات به ترکی ذکر شده و در زیر برخی از حواشی نام «شمعی» به چشم می‌خورد. در پایان دفتر ششم نیز ترجمهٔ فارسی برخی لغات در دو صفحه ذکر شده است.

آغاز :

بشنو از نی چون حکایت می‌کند　　از جدایی‌ها شکایت می‌کند

انجام:

این خودی را خرج کن اندر خدا   تا نمانی همچو ابلیسی جدا
آب جان را ریز اندر بحر جان   تا شوی دریای بیحد و کران

نسخ (متن و حاشیه)؛ احمد بن محمد بن علی اردستانی، ۱۵ صفر ۸۸۰ [پایان دفتر چهارم] ۱۴ ربیع‌الثانی ۸۸۰ [پایان دفتر ششم]، عناوین دفترها و مقدمه آن‌ها سر لوح و کتیبهٔ مرصع زرین، در مجموع دارای ده سر لوح؛ تمامی صفحات مجدول و محرر با گل‌های کوچک زرین؛ عناوین زرین و شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی، ضربی، ترنج.
۴۱۴ برگ؛ ۱۷×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۷۲].

﴿۱۳۹۰۳﴾

شرح سفرالسعادة=الطریق القویم فی شرح الصراط المستقیم (اخلاق ـ فارسی)

از: شیخ عبدالحق محدث دهلوی (۱۰۵۲ ق)

متن «الصراط المستقیم» معروف به «سفر السعادة» به فارسی از محمد بن یعقوب فیروزآبادی (۸۱۷ ق) در اخلاق است شامل یک فاتحه و پنج قسمت. این کتاب توسط ابوالجواد محمد بن محمود مخزومی حنفی مصری به عربی ترجمه شده و به نام «سفر السعادة» به چاپ رسیده است.

محدث دهلوی در رسالهٔ حاضر، متن فارسی و ترجمهٔ عربی را شرح نموده است.

[منزوی ۴۴۸۷/۶؛ گنج بخش ۹۳۸/۲؛ مشار، فارسی ۳۲۳۵/۳].

آغاز: «سبحانک لا علم لنا الاّ ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم اللهم صلّ علی محمد... امّا بعد فیقول العبد الضعیف الفقیر الی الله القوی الغنی».

انجام: «و این فرقه همه اهل قبله‌اند و تکفیر آن‌ها مذهب اهل سنّت و جماعت نه اگرچه کفر بر آن‌ها لازم آمده و در این مقام مقال بسیار است والله اعلم... محمد و آله و صحبه و اتباعه اجمعین».

نسخ؛ بی‌کا، دوشنبه ۱۴ ربیع الاوّل ۱۱۰۴؛ نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف و لاجوردی، در اول نسخه سر لوح با زمینه زرین و لاجوردی و گل‌های الوان کوچک؛ در اول نسخه فهرست مطالب آمده، با حواشی به امضاء «منه»، در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : گالینگور، قهوه‌ای.

۴۱۵ برگ؛ ۱۷×۲۶/۵ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۸۱].

﴿ ۱۳۹۰۴ ﴾

المحاسن (حدیث ـ عربی)

از : شیخ ابوجعفر احمد بن محمد برقی (۲۸۰ ق)

[الذریعه ۱۲۲/۲۰؛ مرعشی ۲۵۶/۵، ش ۱۸۷۷ آغاز نقل شده در هر دو مصدر با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است؛ مشار، عربی ۸۰۸].

آغاز : «بسمله الاوّل من القراین و هو باب الثلاثة احمد بن ابی‌عبداللّٰه البرقی عن معوية بن وهب عن ابی‌عبدالله‌ﷺ قال يا معوية من اعطی ثلاثا».

انجام : «فقال ان شاء فليضع مكانها سنّا بعد ان تكون ذكية تمت».

نسخ؛ محمدکاظم بن محمدصادق، ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۹۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ مقابله و در حاشیه تصحیح گردیده و نسخه بدل ذکر شده؛ در اول نسخه تملک عبداللطیف محمدعلی الرازی؛ جلد : تیماج، سرخ، لولادار، مجدول.

۱۸۸ برگ؛ ۱۶×۲۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۶۴].

﴿ ۱۳۹۰۵ ﴾

شرائع الاسلام (فقه ـ عربی)

از : محقق حلی جعفر بن حسن بن یحیی (۶۷۶ ق)

[مجلس ۴۱۶/۲۵، ش ۷۴۳۶/۱]. نسخهٔ حاضر از اول کتاب تا نیمهٔ کتاب الوکاله را شامل و آغاز آن با آغاز نسخهٔ سابق برابر است.

انجام نسخه : «... اذا زوّجه امرأةً فانکر الوکالة و لا بینة کان القول قول الموکل مع یمینه و یلزم الوکیل مهرها... و قیل یحکم ببطلان العقد فی الظاهر».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، با حواشی مفصل توضیحی از عالمان مختلف؛ لبه اوراق نخستین نسخه وصالی شده و قسمتی از دو برگ اول از بین رفته؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۳۰۳ برگ؛ ۱۸×۲۸/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۶۳].

﴿ ۱۳۹۰۶ ﴾

الایضاح فی المعانی و البیان (ادبیات ـ عربی)

از : جلال‌الدین محمد بن عبدالرحمن خطیب قزوینی (۷۳۹ ق)

[کشف الظنون ۲۱۰/۱؛ مرعشی ۱۴۲/۲، ش ۵۳۹؛ دانشگاه ۳۳۵/۲؛ سرکیس ۱۵۰۹/۲].

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین... امّا بعد فهذا کتاب فی علم البلاغة و توابعها ترجمته بالایضاح و جعلته علی ترتیب مختصر الّذی سمیته تلخیص المفتاح».

انجام : «جمع فواتح السور و خواتیمها علی احسن وجوه البلاغة و اکملها یظهر بالتأمّل فیها مع التذکر لما تقدّم من الاصول واللّٰه الموفق».

نسخ؛ حسن بن محمد بن شمس الدین...، ظهر یکشنبه ۷ محرم ۷۴۴؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در حاشیه تصحیح شده، با حواشی توضیحی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل.

۱۵۱ برگ؛ ۱۵/۵×۲۴ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۱۳].

﴿ ۱۳۹۰۷ ﴾

حملهٔ حیدری (شعر حماسی ـ فارسی)

از : میرزا محمدرفیع خان بن محمد مشهدی شاهجهان آبادی متخلص به باذل (۱۱۲۳ یا ۱۱۲۴ ق)

[مجلس ۴۴۶/۲۶، ش ۷۹۶۸/۱]. نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

.... اختیار تو را   بگفتت بهر ده که خواهی درا
کنون پیش فهمیده بگذار کام   که عذر تو لنگ است حجت تمام

انجام نسخه :

تو را دادم از کار گنه اطلاع   که با خود بسنجی نورزی نزاع
بکن غور انصاف در این سخن   وزان پس تو دانی بکن یا مکن

نستعلیق (چهارستونی)؛ عبادالله بن ملک محمد خوانساری، ۲۶ جمادی الاولی ۱۲۱۸؛ عناوین شنگرف؛ چند برگ اول جدول شنگرف؛ برگ اول و آخر و لبهٔ اوراق اوائل و اواخر نسخه پوسیده و پاره شده؛ جلد : مقوائی، عطف پارچه.

۲۶۰ برگ؛ ۲۰×۳۰ سانتی متر؛ ۲۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۶۲].

﴿ ۱۳۹۰۸ ﴾

مجموعه

۱ ـ الفاضل فی صفة الادب الکامل «۱ ر ـ ۹۳ پ» (ادبیات ـ عربی)

از : ابی الطیب محمد بن احمد بن اسحاق بن یحیی الوشاء (۳۳۵ ق)

خطبه‌ها و مقالاتی است که مؤلف در دو جزء از کلام ادبای عرب و شعر شعرا جمع‌آوری نموده است. در نسخهٔ حاضر مطالب کتاب در لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده است.

این کتاب دوبار با تصحیح یوسف مسکونی سال ۱۹۷۲ م. و حکمت رحمانی سال ۱۹۷۶ م. در بغداد به چاپ رسیده است.

[مخطوطات الادب فی المتحف العراقی ص ۴۴۱ که در آن سه نسخه از این کتاب معرفی شده و آغاز نقل شده در آن با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است؛ مجلة المجمع العلمی العراقی سال ۱۹۶۵ مقالهٔ

یوسف مسکونی؛ معجم‌المؤلفین، کحاله (چاپ جدید) ۴۸/۳].

آغاز : «اطال الله فی ظلّ افیاء السلامة بقاک و حجب عن غیر نوائب الدهر نعماک و جعلک لمتوخی السلامة معقلا و لا مال مومل الافضال موئلا و متعک بوفاء عهود اودائک و بلغک الغایة من تاویل ذوی المودّة من اولیائک».

انجام : «دخل صالح المریّ علی هرون الرشید فقال یا امیرالمؤمنین انک لا تغالط بتجرید المعصیة ولکن عتبک لک الاساءة احسانا و یشهد علیها خونة اهل العلم و بهذه الحالة تصیدت الدنیا امثالک فاحسن جمیل الصحبة فقد احسنت الاداء و هذا باب قد فردت لمعناه کتابا جلیل القدر فاغنی ذلک عن التطویل».

۲ـ وصایا الملوک و انباء الملوک من ولد قحطان بن هود النبی «۹۴ ر ـ ۱۵۵ پ»

(تاریخ ـ عربی)

از : مؤلف پیشین

[مجلس ۴۴/۲۳، ش ۷۵۵/۵]. نسخهٔ حاضر هر سه جزء کتاب را شامل است.

آغاز : «الحمدلله و سلام علی عباده الّذین اصطفی صلّی الله علی محمد المصطفی و علی آله الاصفیاء و صحابته النجبا و سلم تسلیما کثیرا و بعد فقد اجمعت العلماء علی ان اول نبیّ مرسل بعثه الله تعالی بعد نوح بشیرا و نذیرا».

انجام :

و لا تبتدوا بالحرب من لم یکن لکم ‌ ‌ ‌ من النّاس و العدوان من کان بادیا

و مهما زرعتم یا بنیّ فانّه ‌ ‌ ‌ سیحصد یوما بزر ما کان راکبا

۳ـ حرب البسوس بین بکر و تغلب «۱۵۶ ر ـ ۲۵۱ ر» **(تاریخ ـ عربی)**

از : ؟

تاریخ جنگ‌های اعراب عصر جاهلیت است. در این کتاب جنگ قبیله بکر و قبیله تغلب گزارش شده است.

این کتاب در هند در سال ۱۳۰۵ به ضمیمهٔ کتاب حرب بنی شیبان مع کسری انوشروان و خبر الخرقة بنت النعمان به چاپ رسیده است.

[سرکیس ۲۰۰۴/۲ با عنوان «حرب بکر و تغلب»؛ مخطوطات التاریخ و التراجم و السیر فی مکتبة المتحف العراقی ص ۱۵۴ ش ۲۷۸۷۰ و ش ۳/۱۴۵۹۷ که دو نسخه از این کتاب را معرفی نموده و آغاز نقل شده با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است. هم‌چنین در همان مصدر ص ۱۵۵ سه نسخه از کتاب حرب بنی شیبان مع کسری و خبر الخرقة بنت النعمان معرفی شده است].

آغاز: «بسمله عن محمد بن اسحق یرفعه الی غیر واحد من العلماء قال کان نزار بن معد بن عدنان سیدا شریفا فی قومه و اهل زمانه و کان من اکثر العرب ماشیة و اموالا و له من الولد اربعة نفر».

انجام: «و فی اجلاء بکر و تغلب عن تهامة ان قحطان قصدت لها فاجابها الی العراق و سکنت مکانها حکم بن سعد العشیرة بن مذحج و فی ذلک اشعار و روایات مللنا عنها للتخفیف و نسئل الله العون و الاحسان و المغفرة».

نسخ؛ بی‌کا، رسالهٔ آخر شب ۲۷ ذی‌قعدهٔ ۱۲۸۱؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ عبارات بسیاری از اوراق نسخه در لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده؛ در حاشیه تصحیح و بعضی از لغات ترجمه شده؛ جلد: تیماج، زیتونی، جدول مذهب.

۲۵۱ برگ؛ ۲۱×۳۱ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۲۱۱].

﴿ ۱۳۹۰۹ ﴾

مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب (نحو - عربی)

از: جمال‌الدین عبدالله بن یوسف، ابن هشام (۷۶۲ ق)

[مجلس ۱۶۴/۲۵، ش ۷۱۵۵]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نسخ و نستعلیق؛ نظام بن غیاث بن امین الدین، سلخ محرم ۹۳۷؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف و مشکی؛ اوراق سفیدی به لبهٔ اوراق نسخه جهت حاشیه‌نویسی وصالی شده؛ در اول نسخه تملک سعدالله بن شیخ عبدالغفار در ربیع‌الثانی ۱۳۰۳ که نسخه را از شیخ

محمد همدانی به همراه یک جلد حاشیهٔ ملا عبدالله و الفیهٔ ابن مالک خریداری نموده؛ جلد : مقوائی، عطف و حاشیه تیماج.

۱۹۰ برگ؛ ۲۱×۲۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۶۱].

﴿ ۱۳۹۱۰ ﴾

نسترا داموس (رمان ـ فارسی)

از : میشل زواکو، مترجم : حسن ناصر

رمانی خارجی است که میشل زواکو تألیف و حسن ناصر به فارسی برگردانده است. ترجمهٔ این رمان در پنج جلد در سال ۱۳۰۴ ش. در تهران به چاپ رسیده است.

[مشار، فارسی ۵۱۹۴/۵].

نسخهٔ حاضر جلد دوم کتاب، و از فصل چهاردهم تا آخر رمان را شامل است.

آغاز : «(مستشاران نامرئی) یک هفته گذشت و مردان میدان جنگی که در میانه بود به استراحت و تنفس می‌پرداختند».

انجام : «خواننده اگر هوس کردی یا اتفاق مسافرت شما را به شهر سالون برد در راه گلی بچینید و آن را روی قبر نسترا داموس بگذارید».

شکسته نستعلیق ساده؛ محسن حشمت دفتر، جمعه ۱۱ جمادی الاول ۱۳۳۹ مطابق با دوم برج دلو ۱۲۹۹ از روی پاورقی روزنامهٔ ایران تحریر گردید؛ چند برگ از اول و آخر سفید مانده؛ جلد : مقوا، عطف و گوشه تیماج مشکی.

۱۳۰ برگ؛ ۱۳×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۵۹].

﴿ ۱۳۹۱۱ ﴾

شبیه‌خوانی حرّ (شعر حماسی ـ فارسی)

از : نجم الشعراء محمدعلی رجاء زفره‌ای اصفهانی (۱۳۶۱ ق)

حکایت جنگ حر با دشمنان و چگونگی شهادت حر و برادر و پسر و غلام اوست، که

شاعر به صورت حماسی در ۴۷۵۰ بیت برای مجالس تعزیه و شبیه‌خوانی سروده است.

از همین مؤلف کتاب «رکاز الدعوات فی السرائر و المربعات» در شمارهٔ [۱۲۶۱۷] معرفی گردید که تألیفاتش نیز در همان جا ذکر شد.

آغاز: «ابن سعد گوید

دلم سوخت .... جوان | که شد کشته از تیغ آتش فشان

تو هم چون پدر تخم کین کاشتی | بیا تا نماییم ما آشتی

انجام:

شها با من بفرما در چه راهی شاد می‌پوئی

تو را حدّ نیست پیش از این که با من این سخن گویی

ز دولت خواهی ای سلطان نمودم عرض مطلب را

چرا اوقات بر ما تلخ بنمودند امشب را

نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ بدون جلد.

۴۰ برگ؛ ۱۰/۵×۱۷ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۵۴].

﴿ ۱۳۹۱۲ ﴾

مجمع الفرس = فرهنگ سروری **(فرهنگ فارسی به فارسی)**

از: محمدقاسم بن محمد سروری کاشانی (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۲۸۱/۲ و ۱۵۵/۶ و ۹۷/۲۶، ش ۷۵۹۹]. نسخهٔ حاضر یکی از تحریرهای نخستین مجمع الفرس و از نسخهٔ چاپ شده کوتاه‌تر است و از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «آبراهه یعنی گذر آب هر جا باشد ـ اوره بفتح همزه و را روی قبا که ابره نیز گویند ـ ارزه بوزن هرزه کاه کل و نیز نام درختیست و بعضی گویند سرو است».

انجام نسخه: «سرز ـ بفتح سین و سکون رای مهمله ماله را گویند کذا فی المؤید ـ سرانداز ـ مندیلی که بر بالای معجر اندازند و نیز نام اصولی از مقامات موسیقی در مؤید

بمعنی چالاک و بی‌باک نیز آمده مثالش شیخ سعدی گوید :

سرانداز در عاشقی صادق است — که بد زهره بر خویشتن عاشق است».

لغات نسخ و معنی لغات نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: مقوائی، عطف پارچه.

۹۴ برگ؛ ۱۳/۵×۲۴ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۵۵].

﴿ ۱۳۹۱۳ ﴾

طوطی نامه = چهل طوطی = حکایات الدرایات (افسانه ـ فارسی)

از : ضیاءالدین نخشبی بدیوانی دهلوی (۷۵۰ یا ۷۵۱ ق)

افسانهٔ کهن هندی است که اصل آن به زبان سانسکریت و شامل هفتاد داستان بوده و دانش‌مندی آن را به فارسی در پنجاه و نه داستان ترجمه نموده است. بعد از آن ضیاءالدین نخشبی ترجمهٔ فارسی را تهذیب و تحریر و در پنجاه و دو حکایت مرتب کرده است.

[منزوی ۳۷۲۹/۵؛ دانشگاه ۱۱۵۰/۹ و ۴۰۸۱/۱۵؛ گنج بخش ۱۳۷۴/۳؛ الذریعه ۳۱۶/۵ با عنوان «چهل طوطی»؛ مشار، فارسی ۳۴۶۹/۳].

آغاز : «مناجات به حضرت رازق النعمات... که رازق نعم عمیم اوست...

خدایا اهل دل را ذوق دل ده — ضیاء نخشبی را شوق دل ده».

انجام :

عروس فضل را پیرایه او داد — ندیمان را قوی سرمایه او داد

جهان را هست هشیاری نمانده — شبی در وقت بیداری نمانده

نستعلیق؛ بی‌کا، ۱۹ شعبان (؟)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، عنوان داستان‌ها لاجوردی و در داخل کتیبه با زمینهٔ زرین؛ برگ اول سر لوح مزدوج با زمینهٔ زرین و لاجوردی و بسمله داخل کتیبه؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۳۵۰ برگ؛ ۸×۱۷ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۴۷].

﴿ ۱۳۹۱۴ ﴾

کتاب الارث **(فقه ـ فارسی)**

از: نجم الشعراء محمد علی رجاء زفره‌ای اصفهانی (۱۳۶۱ ق)

مختصری است در ارث که مؤلف از کتاب‌های فقهی جمع‌آوری نموده و به فارسی ترجمه و در یک مقدمه و پانزده مطلب و یک خاتمه تنظیم نموده است. او این کتاب را در نهم ربیع الثانی ۱۳۵۵ به پایان برده است.

در شمارهٔ [۱۲۶۱۷] کتاب «رکاز الدعوات فی السرائر و المربعات» از همین مؤلف معرفی گردید.

در پایان نسخهٔ حاضر شرح حال مؤلف و تألیفات وی به خط فرزندش محمدحسن رجائی زفره‌ای ذکر شده است.

آغاز: «الحمدللّٰه ربّ العالمین و الصلوة و السّلام علی خاتم الانبیاء و المرسلین... امّا بعد این بنده گمنام و احقر انام میرزا محمدعلی المعروف».

انجام: «نوزدهم اشتباه تاریخ مقدّم و مؤخر در غیر غرق و هدم باقی والله العالم».

نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۹ ربیع الثانی ۱۳۵۵ هجری قمری مطابق با ۸ تیر باستانی ۱۳۱۵ هجری شمسی؛ متن و عناوین و نشانی‌ها لاجوردی؛ جلد: مقوائی، مشکی.

۵۱ برگ؛ ۱۱×۱۷ سانتی متر؛ ۲۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۴۸].

﴿ ۱۳۹۱۵ ﴾

هفت اورنگ **(شعر ـ فارسی)**

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۱۸] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر هر هفت مثنوی را شامل است بدین ترتیب:

سلسلة الذهب، سلامان و ابسال، تحفة الابرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و

مجنون، خردنامۀ اسکندری و آغاز مثنوی‌ها با نسخۀ سابق برابر است.

نستعلیق (در چهار ستون)؛ دوست محمد بن سلطان محمد، ۲۰ صفر ۹۵۵؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی، در دو صفحۀ اول در هر صفحه دو کتیبۀ مذهب مرصع با گل‌های ریز الوان در بالا و پایین صفحه و در داخل هر کتیبه یک مصرع شعر با سفیدآب و در اطراف کتیبه‌ها و متن جدول مذهب مرصع و در حاشیه داخل و بیرون جدول گل‌های ریز الوان و زرین و همه این تزئینات در داخل جدول زرین زیبایی واقع شده؛ به جز دو صفحۀ اول دارای ۸ سرلوح و کتیبه دیگر با زمینه لاجوردی و زرین و گل‌های الوان کوچک؛ جلد: مقوا، با دو تصویر بر چسب بر روی دو طبله.

۳۶۰ برگ؛ ۱۶×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۴۴].

﴿ ۱۳۹۱۶ ﴾

پنج گنج = خمسۀ نظامی **(شعر ـ فارسی)**

از: الیاس بن یوسف مطرزی نظامی گنجوی (۵۹۸ ق)

[مجلس ۳۱۷/۲۶، ش ۷۸۳۳] ترتیب مثنوی‌ها در نسخۀ حاضر چنین است:

۱ ـ هفت گنبد «۱ پ ـ ۷۲ پ» آغاز:

ای جهاندیده بود خویش از تو — هیچ بودی نبود پیش از تو

۲ ـ خسرو و شیرین «۷۳ پ ـ ۱۶۳ ر» آغاز:

خداوندا در توفیق بگشای — نظامی را ره تحقیق بنمای

۳ ـ اسکندرنامه شامل دو بخش:

الف: شرفنامه «۱۶۳ پ ـ ۲۲۱ پ» آغاز:

خدایا جهان پادشاهی توراست — ز ما خدمت آید خدایی توراست

ب: خردنامه = اقبالنامه «۲۲۲ پ ـ ۲۸۲ پ» آغاز:

خرد هر کجا گنجی آرد پدید — بنام خدا سازد آن را کلید

نستعلیق؛ محمدقاسم یمشچی، سه شنبه ۲۳ شعبان ۱۰۷۸؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی و محرر، دارای ۴ سرلوح مزدوج مرصع با زمینه زرین و لاجوردی با گل‌های الوان و بسمله در داخل کتیبه (این ۴ سرلوح در ابتدای ۴ بخش نسخه واقع شده)، دو صفحهٔ اول از هر بخش کتاب طلااندازی دندان موشی بین سطور؛ اشعار در متن و حاشیه نوشته شده؛ کاتب در پایان آورده که با مراجعه به نسخ گوناگون اکثر غلطها را تصحیح نموده؛ جلد : روغنی دورو، دو تصویر بر روی دو طبله در داخل جدول واقع شده و در حاشیه گل‌های الوان آمده، پشت جلد زمینهٔ زرین با جدول مشکی.

۲۸۲ برگ؛ ۱۶×۲۷ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۴۳].

﴿ ۱۳۹۱۷ ﴾

کتابچهٔ صورت حساب بنایی و نجاری دارالسلطنهٔ اصفهان

از : ؟

در این کتابچه حسابرسی و هزینه‌های بنایی و نجاری عمارت دارالسلطنهٔ اصفهان در بازدیدی که به دستور صدراعظم به عمل آمده به خط سیاق نوشته شده است. این بازدید از ۱۳ شوال ۱۲۶۷ تا ۲۶ رمضان ۱۲۶۸ صورت گرفته است.

آغاز : «صورت بازدید بنائی و نجاری از عمارات مبارکهٔ دارالسلطنهٔ اصفهان».

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحات کتاب مهرهای مختلفی موجود است؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۹ برگ؛ ۱۷×۲۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۴۱].

﴿ ۱۳۹۱۸ ﴾

کتابچهٔ دستورالعمل جمع و خرج مراغه

کتابچهٔ جمع و خرج ولایت مراغه و توابع آن در سال ۱۳۰۱ ق. است که به خط سیاق نوشته شده و اغلب صفحات نسخه سفید مانده است.

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، تهوه‌ای، مجدول، گرهی.

۱۴۴ برگ؛ ۱۷×۲۷ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۴۰].

﴿ ۱۳۹۱۹ ﴾

کتابچهٔ دستورالعمل جمع و خرج ولایت قراچه داغ سال ۱۳۰۱ ق. ابواب جمعی میرزا ابوالقاسم خان مستوفی

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در پایین تمام صفحات مهر بیضوی «صدیق الدوله ۱۲۹۱»؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۱۶ برگ؛ ۱۶/۵×۲۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۹].

﴿ ۱۳۹۲۰ ﴾

کتابچهٔ وجوهات دهات و قراء ملایر و تویسرکان

تفصیل وجوهات و درآمدهای دهات و روستاهای ملایر و تویسرکان است. در آغاز آن فهرست نام قرا به ترتیب الفبائی ذکر شده است. در نسخهٔ حاضر اغلب صفحه‌ها سفید مانده است.

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، سرخ.

۹۴ برگ؛ ۲۲×۳۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۸].

﴿ ۱۳۹۲۱ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج مراغه ابواب جمعی میرزا ابوالقاسم خان مستوفی

آغاز : «کتابچه جمع و خرج مفاصاحساب هذه السنه یونت ئیل (سال اسب) ولایت مراغه ابواب جمعی معتمدالسلطان میرزاابوالقاسم خان مستوفی دیوان».

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در پایین تمام صفحات مهر بیضوی «صدیق الدوله»؛ جلد : تیماج. سرخ، مجدول گرهی.

۲۶ برگ؛ ۱۶/۵×۳۰/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۷].

﴿ ۱۳۹۲۲ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج ولایت قراچه داغ سال ۱۳۰۱ (پیچی ئیل) ابواب جمعی میرزا ابوالقاسم خان مستوفی

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در پایین تمام صفحات مهر بیضوی «صدیق الدوله ۱۲۹۱» آمده؛ در آخر نسخه دستخط صدیق الدوله به تاریخ ۱۳۰۲؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۲۷ برگ؛ ۱۹×۳۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۶].

﴿ ۱۳۹۲۳ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج مراغه و محلات (پیش نویس) سنه قوی ئیل

نسخهٔ حاضر پیش‌نویس و فاقد مهر تأیید است و اکثر صفحه‌های آن سفید مانده است.

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : میشین، سبز، مجدول.

۱۳۷ برگ؛ ۱۷/۵×۲۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۵].

﴿ ۱۳۹۲۴ ﴾

کتابچهٔ دستورالعمل جمع و خرج ملایر و تویسرکان سال ۱۲۹۲ ابواب جمعی نایب‌السلطنه امیرکبیر

آغاز : «کتابچه دستورالعمل هذه السنة ئیکورئیل خیریت تحویل ملایر و تویسرکان».

سیاق؛ بی‌کا، ۱۲۹۲ ق؛ پایین تمام صفحات مهر بیضوی «یوسف بن محمد حسن»؛ در صفحهٔ آخر ۱۶ مهر مختلف آمده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۳۰ برگ؛ ۱۶/۵×۲۵/۵ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۴].

﴿ ۱۳۹۲۵ ﴾

کتابچهٔ دستورالعمل ملایر و تویسرکان سال ۱۳۳۳ (ایت ئیل) ابواب جمعی امیرکبیر و وزیر جنگ

سیاق؛ بی‌کا، ۱۳۳۳ ق؛ در پایین همه صفحات مهر بیضوی «مستوفی الممالک ۱۳۰۳»؛ در آخر نسخه عبارت : «ملاحظه شد صحیح است» با مهر بیضوی «قوام‌الدوله ۱۳۰۱»؛ چند برگ از آخر سفید مانده؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۳۴ برگ؛ ۱۶×۲۴ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۳].

﴿ ۱۳۹۲۶ ﴾

کتابچهٔ جمع و خرج و دستورالعمل خلخال سال ۱۲۹۹ (ئیلان ایل) ابواب جمعی نصرت الخاقان میرزا ابوالقاسم خان مستوفی

آغاز : «کتابچه جمع و خرج مفاصاحساب مالیات و فروعات ولایت خالخال».

سیاق؛ بی‌کا، ۱۲۹۹؛ در پایین تمام صفحات مهر «صدیق الدوله ۱۲۹۱»؛ در آخر نسخه نوشته‌ای از صدیق الدوله در ذی‌حجهٔ ۱۳۰۰؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول.

۲۴ برگ؛ ۱۶×۲۱ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۳۲].

﴿ ۱۳۹۲۷ ﴾

کتابچهٔ دستورالعمل جمع و خرج

در این نسخه شش کتابچه جمع و خرج بدین ترتیب درج شده است :

۱ ـ دستورالعمل عربستان سال ۱۳۲۲ (لوی ئیل) ابواب جمعی غلامعلی خان اعظم السلطنه «ص ۱ ـ ۶۳»

۲ ـ دستورالعمل عربستان و بختیاری سال ۱۳۲۳ (ئیلان ئیل) ابواب جمعی رضا قلی‌خان مخبرالسلطنه «ص ۶۷ ـ ۱۱۷»

ـ صفحه‌های ۱۱۸ ـ ۱۲۹ سفید مانده است.

۳ ـ دستورالعمل عربستان و بختیاری ۱۳۲۴ (یونت ئیل) ابواب جمعی رضا قلی‌خان مخبرالسلطنه «ص ۱۳۰ ـ ۱۷۰»

۴ ـ دستورالعمل عربستان و بختیاری ۱۳۲۵ (قوی ئیل) ابواب جمعی رضا قلی‌خان «ص ۱۷۴ ـ ۲۷۰»

۵ ـ دستورالعمل سال ۱۳۲۶ (پیچی ئیل) عربستان و بختیاری ابواب جمعی سیف‌الدوله «ص ۲۷۶ ـ ۳۳۲»

۶ ـ دستورالعمل سال ۱۳۲۷ (تخلقوی ئیل) عربستان و بختیاری ابواب جمعی حاج میرزا ابوالحسن خان فخرالملک «ص ۳۴۱ ـ ۴۰۰»

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین بالای صفحات و نشانی‌ها شنگرف؛ بین محاسبات هر سال با محاسبات سال بعد صفحاتی سفید مانده است؛ جلد : گالینگور، قهوه‌ای.

۱۷۰ برگ؛ ۱۹×۳۰ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۶۲۲].

﴿ ۱۳۹۲۸ ﴾

جنگ اشعار

از : نظام‌الدین خواجه میرک حسین مستوفی

جنگ اشعاری است که مؤلف از دیوان‌های شعرای متقدم به ترتیب زمان حیات شاعران جمع‌آوری نموده است. در آغاز این جنگ مقدمه‌ای توسط حیدر منشی دارالسلطنهٔ قندهار نوشته شده است.

نسخهٔ حاضر از آغاز دیباچه یک صفحه افتادگی دارد.

نام بسیاری از شاعران ذکر نشده، آن‌چه از نام شاعران ذکر شده عبارتند از : سیف‌الدین اسفرنگی، کمال اسمعیل، وحشی بافقی، عبدالواسع جبلی، خواجه حسین شاهی، سلمان ساوجی، عبدالرحمن جامی، کاتبی ترشیزی، مولانا امیدی، ولی دشت بیاضی، مجیر بیلغانی، رشید وطواط، ادیب صابر، حکیم سنایی، سید حسن غزنوی و ظهیر فاریابی.

آغاز نسخه : «مکتب خانه ابداع سر تفکر در پیش انداخته و کافهٔ انبیاء مرسل و

کروبیان در سنجیدن نقطهٔ از اوصاف ذات جلالش مستغرق دریای تعجّب گشته».

آغاز نظم : سیف الدین اسفرنگی

کیست آن بحر آفتاب عطا | که ازو رو شست آب بقا
خرم‌آباد عمر ازو محکم | نرگستان دل بدو بینا

انجام :

گو میر شبش گیر و بزن سخت و ببر رخت
مستی که شبنگاه ز میخانه برآید
ما گوشه‌نشینان خرابات الستیم
تا بوی میی هست درین میکده مستیم

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نام شاعران شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و مشکی، مابین دو ستون اشعار خطوط شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ترنج با سر، مجدول گرهی، عطف گالینگور.

۲۸۲ برگ؛ ۱۴/۵×۲۳/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۲۷].

﴿ ۱۳۹۲۹ ﴾

قلائد العقیان فی محاسن الاعیان **(تاریخ ـ عربی)**

از : ابونصر فتح بن عیسی بن خاقان قیسی اندلسی اشبیلی (۵۳۵ ق)

مؤلف در این کتاب شرح حال و اشعار شعرای مغرب را در چهار قسم جمع‌آوری نموده با این عناوین :

القسم الاوّل : فی محاسن الرؤساء و ابنائهم؛ القسم الثانی : فی غرر حلیة الوزراء و فقر الکتاب و البلغاء؛ القسم الثالث : فی لمع اعیان القضاء و لمح اعلام العلماء السراء؛ القسم الرابع : فی بدائع نبهاء الادباء و روائع فحول الشعرا.

[کشف الظنون ۱۳۵۴/۲؛ سرکیس ۱۴۳۵/۲].

نام کتاب بر روی برگ اول نسخه چنین نوشته شده است: «قلاید العقیان فی محاسن الروساء و الفضلاء و الکتّاب و الادباء و الاعیان».

آغاز: «الحمدلله الّذی راض لنا البیان حتّی انقاد فی اعنتنا و شاد مثواه... و بعد فان الادب اجمل ما التحفته الهمة و عرفته هذه الامة».

انجام:

«و لیس بباغ ان تعدیت فی الهوی فحییت من اجل الحبیب المغانیا

کمل القسم الرابع من قلاید العقیان... حسبنا الله و نعم الوکیل».

نسخ معرب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در اول نسخه تملک عبدالقادر البغدادی بن عمر بن بایزید بن الحاج احمد الغلطیّ ۱۰۷۱ و تملک محمد بن محمد الخفاجی و تملک محمد بن شیخ احمد الشهیر... المصری الخلوتی النقشبندی با مهر بیضوی «محمد خادم العلمین» و علامت مطالعه محمد بن عمر...؛ در آخر نسخه مقابله کتاب توسط محمد بن محمد الخفاجی در طول یک ماه در سال ۱۰۰۶ و علامت مطالعه محمد بن محمد بن الشهیر بابن البشطاری در غرّه ذی‌حجّه ۷۰۰ و تملک احمد حفید ابی العبـ...؛ جلد: تیماج‌دورو، مشکی، سوخت، ترنج با سر با زمینه مذهب با نقش گل، جدول مذهب گرهی؛ پشت جلد تیماج قهوه‌ای با جدول مذهب.

۳۰۱ برگ؛ ۱۸×۲۵/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۲۳].

﴿ ۱۳۹۳۰ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان صیدی طهرانی «۱ پ ـ ۷۰ ر» **(فارسی)**

از: میرعلی صیدی طهرانی[1] (۱۰۸۳ ق)

[منزوی ۲۴۰۹/۳؛ دانشگاه ۳۶۴۰/۱۴؛ الذریعه ۶۲۳/۹؛ این دیوان در تهران توسط انتشارات

۱ـ در اول نسخه این عبارت در مورد شاعر نوشته شده:

«میر صیدی از شعرای ایران است اصلش طهرانی در زمان شاه سلیمان صفوی بوده است بعد از او به هند رفته مظهر التفات شاه جهان شده و دختر معزی الیه صله‌های زیادی به او داده است در تاریخ ۱۰۸۳ در هندوستان وفات کرده».

اطلاعات به چاپ رسیده است].

آغاز:

شد بسکه از خرام تو تغییر حالها   از جـا درآمـدند بگـلشن نـهالها

انجام:

بر جان منکران تو از چرخ هـر زمـان   تیری خورد جهنده‌تر از ناوک شـهاب

۲ ـ دیوان آصفی هروی قهستانی «(۷۱ پ ـ ۸۸ ر)» **(فارسی)**

از: خواجه آصفی فرزند خواجه نعمت‌الله قهستانی هروی (۹۲۰ یا ۹۲۳ یا ۹۲۶ ق)

غزلیات شاعر است به ترتیب حروف تهجی.

[منزوی ۲۲۰۹/۳؛ دانشگاه ۳۲۴۷/۱۳؛ الذریعه ۸/۹؛ ملّی تهران ۲۸۴/۱؛ مـرعشی ۲۰/۷، ش ۲۴۲۳؛ مشار، فارسی ۲۲۵۹/۲].

گویا این شاعر همان است که دیوان وی با نام دیوان شعر ابوحامد بن ابراهیم آصفی هروی در تهران سال ۱۳۴۲ ش به تصحیح هادی ارفع در ۳۸۳ صفحه و در کابل سال ۱۳۳۷ ش به تصحیح فکری سلجوقی در ۱۲۲ صفحه به چاپ رسیده است.

آغاز:

ساز آبـاد خـدایـا دل ویـرانـهٔ مـا   یا مده مهر بتان هیچ مسلمانی را

انجام:

سخن‌های تو هر یک آصفی حال دگر دارد

تـرا حـرفی ز اسـتاد ازل یـاد است پـنداری

۳ ـ دیوان رضی آرتیمانی «(۸۸ پ ـ ۱۵۲ ر)» **(فارسی)**

از: میر رضی‌الدین سیدمحمد آرتیمانی (قرن ۱۰ ق)

[منزوی ۲۳۳۴/۳ با عنوان «دیوان رضی» که آغاز نقل شده با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است و با عنوان «دیوان رضی آرتیمانی»؛ دانشگاه ۱۲۱۷/۹ و ۱۲۴۲؛ ملک تهران ۴۳۶/۷، ش ۴۵۸۶؛ مشار،

فارسی ۲۲۵۹/۲ که در آن اظهار شده ساقی‌نامه و سوگندنامه شاعر با عنوان دیوان شعر در سال ۱۳۴۶ ش در ۱۶۴ صفحه به اهتمام محمد علی امامی، به چاپ رسیده است].

نسخهٔ حاضر قصائد، غزلیات، ترجیع‌بند، ساقی‌نامه و رباعیات شاعر را شامل است.

آغاز:

الهـی سـوختم بـیغم الهـی کرامت کن نم اشکی و آهی

انجام:

دارم ز ازل سوی ابد پیغامی بیواسطهٔ حرفی و طیّ کلامی

شکسته نستعلیق ساده؛ عبدالله، ۱۰۸۰؛ تمام صفحات جدول زرین؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، مجدول، گرهی.

۱۵۲ برگ؛ ۹×۱۶ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۲۴].

﴿ ۱۳۹۳۱ ﴾

وفیات الاعیان (تاریخ ـ عربی)

از: شمس‌الدین احمد بن محمد معروف به ابن خلکان (۶۸۱ ق)

[مجلس ۴۸۰/۲۶، ش ۷۹۹۳]. نسخهٔ حاضر جلد اول کتاب، تا آخر شرح حال «ابوالحارث ذوالرمه» را شامل است و آغاز آن با آغاز نسخهٔ سابق برابر است.

انجام نسخه: «فقیل له فهؤلاء الاخرون فقال مرقّعون مهرمون انما هم کلّ علی غیرهم آخر الجزء الاوّل...».

نسخ؛ احمد بن عبدالعزیز بن عبدالکریم بن ابی‌طالب بن علی بن عبداللّه بن سیدهم اللخمی الشافعی، ۷۳۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف و زر؛ مقابله و در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه فهرست مطالب آمده؛ در اول نسخه دو بیت شعر از مصنف و تملک مصطفی القاضی بحلب الشهبا و تملک احمد نیلی میرزازاده القاضی بعسکر آناطول سابقاً و تملک محمد امین نحیفی فی معسکر السلطانی بصحرای شمنی ۱۰۸۷ با مهر مدور وی؛ در آخر نسخه مهر بیضوی به سجع «الهی بده ما را عمر سرمد / بحق گوهر مهر

محمد»؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، جدول گرهی مذهب.
۲۵۲ برگ؛ ۱۸×۲۶ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۲۵].

﴿ ۱۳۹۳۲ ﴾

وفیات الاعیان (تاریخ ـ عربی)

از : شمس‌الدین احمد بن محمد معروف به ابن خلکان (۶۸۱ ق)

[مجلس ۴۸۰/۲۶، ش ۷۹۹۳]. نسخهٔ حاضر جزء دوم و سوم کتاب و از حرف فا تا پایان کتاب را شامل است. در پایان جزء ثانی این عبارت آمده :

«نجز الجُز الثانی بحمداللّه تعالی و حسن توفیقه و یتلوه فی الجز الثالث حرف الها ان شاء اللّه تعالی و ذلک برسم العبد الفقیر الی رحمة اللّه تعالی علی بن العبد الفقیر الی مغفرة ربه محمد بن العبد الفقیر الی اللّه عزّوجلّ شرف‌الدین یونس الحریزی الصوفی الحکیم یومیذ بالخانقاه الملکیّة الناصریة الکاینة بضواحی القاهرة بسریاقوس ادام الله انا و دولته بمنه و کرمه امین امین و کتبه العبد الفقیر احمد بن اسمعیل الوجیزی الصوفی حماه اللّه من اعدایه و ذلک سلخ ذی الحجة سنة تسع و ثلثین و سبع مایه احسن اللّه تقضیها ان شاء الله تعالی».

آغاز نسخه : «حرف الفاء ابوشجاع فاتک الکبیر المعروف بالمجنون کان رومیّا».

انجام نسخه : «... و لایکدر علینا من مشرع اغضابه المنیر الصافی ان شاء الله تعالی».

نسخ؛ العبد الفقیر احمد بن اسمعیل الوجیزی الشافعی الصوفی، دهه دوم رمضان ۷۴۰ (به دستور العبد الفقیر علی بن محمد بن شرف‌الدین یونس حریزی الصوفی الحکیم بالخانقاه الملکیة الناصریة)؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، در اول جزء سوم کتیبه با زمینهٔ زرین و لاجوردی و نام کتاب با سفیدآب در داخل کتیبه و نام مذهب مؤلف در داخل شمسه مذهب و لاجوردی؛مقابله و در حاشیه تصحیح شده؛در اول نسخه فهرست مطالب آمده؛ ۲۸ ورق نخستین نسخه نونویس است؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، جدول گرهی مذهب.
۴۹۷ برگ؛ ۱۸×۲۶ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۶۲۶].

﴿ ۱۳۹۳۳ ﴾

سلم الجنان = معراجیه **(مثنوی ـ فارسی)**

از: اکبر علی‌خان متخلص به جاوید (زنده در ۱۱۹۵ ق)

مثنوی مفصلی است که شاعر در آن معراج حضرت پیامبر ﷺ را به نظم کشیده است. او در اشعارش «جاوید» تخلص می‌کند و این مثنوی را در سال ۱۱۹۵ ق. سروده است.

آغاز:

حمد خدا را که به ما داد جان ‏ فهم عطا کرد و سخن گو زبان

کرد بکن نقش دو عالم پدید ‏ دست بقا جیب عدم بر درید

انجام:

بود نهان در اثرش این خبر ‏ باد نثارش گهر و لعل تر

گوی بغلغل خبر دلپسند ‏ وصل نبی شد بخدای بلند (۱۱۹۵)

نستعلیق؛ به خط مؤلف، ۹ شعبان ۱۲۰۴؛ عناوین شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی.

۱۰۸ برگ؛ ۱۶×۲۶ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۲۳].

﴿ ۱۳۹۳۴ ﴾

جنگ نظم و نثر فارسی

۱ـ **حکایت‌هایی** به‌نقل‌از«جامع‌الحکایات»و«سیرالصالحین» «۱ ر ـ ۵ پ» **(فارسی)**

۲ـ **رقعهٔ شیخ‌محمدخاتون به قطب‌شاه** در طلب عینک،**رقعهٔ مظفر حسین**«۵ پ»

۳ـ **اشعاری از**: میرزا فصیحی، کاتبی، شیخ علی نقی، میرزا طاهر «۶ ر»

۴ـ **نگارستان** (مطالبی به نقل از این کتاب) «۶ پ ـ ۱۲ ر» **(فارسی)**

۵ـ **فرهاد و شیرین وحشی بافقی** «۱۲ پ» **(فارسی)**

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۲] مراجعه شود. در نسخهٔ حاضر فقط یک صفحه از آغاز این مثنوی موجود است و آغاز آن با نسخهٔ سابق برابر است.

۶ ـ خسرو و شیرین «۱۳ ر ـ ۲۱ پ» **(فارسی)**

از : الیاس بن یوسف مطرزی نظامی گنجوی (۵۹۸ ق)

[مجلس ۳۱۷/۲۶، ش ۷۸۳۳/۱]. نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

در آن جرگه که خونریزی کمانست　　نه از کفر و نه از ایمان نشان است

در آن دریا که گوهرهای راز است　　مه و خور مهرهای حقّه باز است

انجام نسخه :

که زخم تیشه چون بر سنگ آید　　صدای سنگ شیرین میسر آید

چنان سنگش تراش از تیشه گیرد　　که نقش از نام شیرین می‌پذیرد

۷ ـ ساقی‌نامه ملا محمد صوفی «۲۲ ر ـ ۲۳ پ» **(فارسی)**

از : ملا محمد صوفی مازندرانی (۱۰۳۵ ق)

به شمارهٔ [۱۰/۱۳۴۷۲] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه تفاوت دارد.

آغاز :

الا ای دل مانده از کار و بار　　به مستی و دیوانگی سر برآر

انجام :

اگر در حضرت او راه یابی　　محمد عرض کن احوال ما را

۸ ـ دیوان اهلی «۲۳ پ ـ ۳۱ پ» **(فارسی)**

از : محمد بن یوسف اهلی شیرازی (۹۴۲ ق)

[مجلس ۲۸۳/۲۶، ش ۷۷۹۹]. در نسخهٔ حاضر بخش اندکی از اشعار شاعر موجود است.

آغاز نسخه :

عجب چه شمع شبی در سرای می‌سوزد　　من آن نیم که کسی از برای من سوزد

۹ ـ ساقی‌نامهٔ ظهوری (منتخب) «۳۲ پ ـ ۵۱ پ» **(فارسی)**

از : نورالدین محمد ظهوری ترشیزی (۱۰۴۴ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۴۵] مراجعه شود. در نسخهٔ حاضر منتخبی از این ساقی‌نامه ذکر شده و آغاز آن با آغاز نسخهٔ سابق برابر است.

۱۰ ـ دیوان ملا مؤمن حسین یزدی (رباعیات) «۵۲ ر ـ ۵۸ پ» **(فارسی)**

۱۱ ـ رباعیات سحابی «۵۹ ر»

۱۲ ـ بخشی از یک نامه «۶۰ ر ـ ۶۰ پ» **(فارسی)**

۱۳ ـ دیوان ثنایی «۶۱ ر ـ ۶۲ پ» **(فارسی)**

از : خواجه حسین ثنایی مشهدی (۱۰۰۷ ق)

به شمارهٔ [۱۳۵۱۰/۱] مراجعه شود. در نسخهٔ حاضر دو برگ از اشعار شاعر موجود است.

۱۴ ـ اشعاری‌از:شاه‌طاهر «۶۳ پ ـ ۶۵ پ»میرزا فصیحی «۶۶ ر» روزبهان «۶۶ پ»

۱۵ ـ ابیاتی از : ظهوری، طبعی، بابافغانی، ملا حسن علی یزدی، شیخ بهایی، ابوالهاشم، عبدالواسع جبلی، سعدی، شمس‌الدین محمد صاحب قاموس، سید محمد جامه‌باف، کمال اسماعیل، شاهکی، افسری همدانی، قاسم بیک حالتی، طالب آملی، زمانای سالک، شکیبی، عزی فیروزآبادی، سید نعمت‌الله، قاضی نور، ملا طلوعی، داعی انجدانی، فضلی، کفری، دده سلطان، سحابی، رستم میرزا، اظهری دهلوی، ملا مؤمن حسین، مغربی، میرداماد، جامی، شیخ‌زاده لاهیجی که شیخ بها غزل وی را جواب گفته است، حکیم رکنا، ملا ضیاءالدین کلانتر، خلاق المعانی، شیخ علی نقی، اوحدی کرمانی، نظامی، باقرای خلیل «۶۷ ر ـ ۶۸ پ»

۱۶ ـ رباعیات شیخ ابوسعید ابوالخیر «۶۹ ر»

۱۷ ـ رباعیات میرمغیث نحوی «۶۹ پ»

۱۸ ـ رباعیات مؤمن حسین یزدی «۷۰ ر»، **رباعیات مظفر حسین کاشی** «۷۰ ر ـ ۷۱ پ»

۱۹ ـ رباعیات رضی آرتیمانی «۷۱ ر»

۲۰ ـ اشعار شامل :

رباعیات عرفی، اشعار سید نعمت‌الله جزایری، میر والهی قمی، ملا ساقی، شیخ‌زاده لاهیجی، روزبه، عراقی، نزاری قهستانی، ملا وجهی، شاطر مشهدی، شیخ بایزید، رشید وطواط، ملا حاجی طبسی، مسعود سعد سلمان، خواجه شعیب، میرحیدر معمایی، مولانا شکیبی و ملا محمد امین «۷۱ پ»

۲۱ ـ حدیقهٔ سنائی (منتخب) «۷۲ پ ـ ۷۵ پ»

۲۲ ـ ساقی‌نامه مرشد بروجردی «۷۵ پ ـ ۷۶ ر» **(فارسی)**

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۱۱] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲۳ ـ ساقی نامه اقدسی «۷۶ پ ـ ۷۷ ر» **(فارسی)**

از : اقدسی مشهدی (۱۰۰۲ یا ۱۰۰۴ ق)

[منزوی ۴/۲۸۶۰؛ دانشگاه ۳۸۹۰/۱۴].

آغاز :

دلا وقت صبح است بشکن خمار		چو نرگس سر از خواب مستی برآر

۲۴ ـ محمود و ایاز زلالی (منتخب) «۷۷ پ ـ ۷۹ ر» **(مثنوی ـ فارسی)**

به شمارهٔ [۱۳۶۴۱] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر منتخبی از این مثنوی را شامل است.

آغاز نسخه :

الهی در خمم جوشی درانداز		حبابم را کله از سر درانداز

۲۵ ـ قصیدهٔ طالب آملی در عذرخواهی از دیانت نمایان «۷۹ پ ـ ۸۰ ر» **(فارسی)**

۲۶ ـ قصیدهٔ محمدجان قدسی در مدح امام رضا عليه السلام «۸۰ ر» **قصیدهٔ کمال اسماعیل** «۸۰ پ»

۲۷ ـ اشعار فخرالدین بیلغانی و شیخ ابوالقاسم «۸۱ ر»

۲۸ ـ مثنوی نصیرا همدانی «۸۱ پ» **(فارسی)**

از : نصیرای همدانی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۱۷] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲۹ ـ صفات العاشقین هلالی جغتایی (یک برگ) «۸۲ ر»

۳۰ ـ مثنوی شیخ ابوالقاسم کازرونی، مثنوی محمود بیک سالم، مثنوی شیخ عطار «۸۲ پ»

۳۱ ـ بوستان سعدی (بخشی) «۸۳ ر ـ ۸۶ پ»

۳۲ ـ قضا و قدر سلیم تهرانی «۸۷ ر ـ ۸۹ ر» **(فارسی)**

از : محمدقلی سلیم تهرانی (۱۰۵۷ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۶۳/۳۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۳۳ ـ دیوان سعدی شیرازی (بخشی از قصاید) «۸۹ پ ـ ۹۰ پ»

۳۴ ـ دیوان رضی آرتیمانی «۹۱ ر ـ ۹۵ پ»

نسخهٔ حاضر بخشی از قصاید و بخشی از ساقی‌نامهٔ شاعر را شامل است.

۳۵ ـ ساقی‌نامهٔ امیدی «۹۵ پ ـ ۹۷ پ» **(فارسی)**

از : ارجاسب امیدی تهرانی (۹۲۹ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۶] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۳۶ ـ ساقی‌نامهٔ مرشد بروجردی «۹۷ پ ـ ۹۸ پ»

از : مرشدخان بروجردی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۱۱] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۳۷ ـ دیوان محمد عصار (بخشی) «۹۸ پ ـ ۱۰۰ ر» **(فارسی)**

۳۸ ـ رقعهٔ محمدطاهر شبر به شیخ محمد در طلب عینک «۱۰۰ پ»

۳۹ ـ اشعاری به خط اسدالله «۱۰۱ ر»

۴۰ ـ رباعیات به خط محمدعلی که گویا سرودهٔ خود اوست «۱۰۱ ر ـ ۱۰۲ پ»

۴۱ ـ دیوان قدسی مشهدی (رباعیات) «برگ‌های ۱۰۳ تا ۱۰۴ و ۱۰۶ تا ۱۰۸ و ۱۲۳ و ۱۲۴» **(فارسی)**

از : حاج محمدجان قدسی مشهدی (۱۰۵۶ ق)

[منزوی ۲۴۸۲/۳؛ مجلس ۲۸۸/۳؛ دانشگاه ۱۲۳۴/۹؛ الذریعه ۸۷۹/۹].

نسخهٔ حاضر بخشی از رباعیات شاعر را شامل است.

۴۲ ـ دیوان کلیم کاشانی (رباعیات) «۱۰۴ پ ـ ۱۰۶ پ»

۴۳ ـ دیوان عرفی (بخشی) «۱۰۹ پ ـ ۱۱۴ ر»

۴۴ ـ دیوان طالب آملی (یک صفحه از اشعارش) «۱۱۴ پ»

۴۵ ـ دیوان صبحی «۱۱۵ ر ـ ۱۲۰ پ» **(فارسی)**

از : میرزا ملک حیدر صبحی

در نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر موجود است.

۴۶ـ دیوان رضی آرتیمانی(چند غزل و بخشی از ساقی‌نامهٔ وی)«۱۲۱پ ـ ۱۲۲پ»

۴۷ ـ دیوان قدسی مشهدی (بخشی از غزلیات) «۱۲۳ ر ـ ۱۲۴ پ»

۴۸ ـ دیوان میلی ترک هروی (بخشی) «۱۲۵ ر ـ ۱۳۱ ر» **(فارسی)**

از : میرزا قلی میلی ترک هروی (۹۸۰ یا ۹۸۳ ق)

در نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر موجود است.

۴۹ ـ چند بیت شعر که جهت مولا محمد علی نوشته شده است «۱۳۲ ر»

۵۰ ـ مطالبی از مکاتبات قطب محیی، شعری از عطار «۱۳۲ پ»

۵۱ ـ اشعار نظیری، قطعه‌ای از مقامات حمیدی «۱۳۳ ر ـ ۱۳۷ پ»

۵۲ ـ دیباچهٔ خوان خلیل = گلزار ابراهیم «۱۳۸ پ ـ ۱۴۴ ر» **(فارسی)**

از : نورالدین محمد ظهوری ترشیزی (۱۰۲۵ یا ۱۰۲۶ ق)

[مجلس ۳۲۸/۲۵، ش ۷۳۵۱]. نسخهٔ حاضر بخشی از آغاز کتاب را شامل است.

آغاز : «خرمن من سخن طراوت حمد بهار پیرایی است».

۵۳ ـ غزلیات و رباعیات از شعرای مختلف «۱۴۴ ر ـ ۱۴۵ پ»

۵۴ ـ اشعار محمداکبر به خط خودش که در سال ۱۰۴۸ برای میرزا محمد نوشته است. «۱۴۶ پ ـ ۱۵۳ پ»

۵۵ ـ نسخه در طریق کشیدن عرق جو «۱۵۴ پ»

۵۶ ـ چند بیت شعر فارسی «۱۵۴ پ»

نستعلیق چلیپائی؛ رسالهٔ نهم میرهاشم حسنی تبریزی ۱۰۴۰ برای میرزا محمد صالح؛ رسالهٔ ۵۴ به خط خود شاعر که در سال ۱۰۴۸ برای میرزا حاج محمد نوشته است؛ عناوین شنگرف، به خطهای مختلف نوشته شده؛ جلد : تیماج، تهوه‌ای.

۱۵۴ برگ؛ ۱۴×۲۵ سانتی متر؛ سطور مختلف و چلیپائی؛ [ثبت ۸۶۴۳۳].

﴿ ۱۳۹۳۵ ﴾

دیوان امیرالمؤمنین علیه السلام **(عربی)**

[مجلس ۲۶/۸۰، ش ۷۵۸۰]. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

در نسخهٔ حاضر، کلمات مشکل اشعار در لابه‌لای سطرها به فارسی ترجمه شده است.

انجام :

«و لکـنّا اذا مـتنا بـعثنا		و نسأل بعده عن کلّ شی

هذا ما جاز کدی الیه و أدی الیه من التقاط هذه الدرر الفریدة اوردها الشریدة جمعتها من مکان متبارزة و نشرتها من اماکن متفاوتة و قد خبرتها لک و سقتها الیک فعلیک بالجد عن ذراه الجسد و التشمیر عن ساق الجدّ لحفظه و ضبطه و رعایة الفاظه و معانیه و التغلغل فی شعاب دقائقه و مبانیه و لابد من عن قولی فیه :

خـیر الدواویـن تـحویه و تـحفظه		دیـوان شـعر امیرالمـؤمنین عـلیّ

فیه المعانی و فیه الفـضل مـجتمعا		لفضل صاحبه فی العالمین علیّ».[1]

نسخ؛ حسن بن ابراهیم الحسینی، بی‌تا؛ جلد : تیماج، تهوه‌ای.

۱۰۳ برگ؛ ۱۳/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۰ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۳۲].

۱ـ عبارت در برخی موارد نامفهوم است آنچنان که در نسخه بود نقل گردید.

﴿ ۱۳۹۳۶ ﴾

جنگ اشعار فارسی

جنگی است شامل غزلیات و رباعیات جمع‌آوری شده از اشعار شاعران و اغلب از اشعار سعدی، نام شاعرانی که شعرشان در این جنگ آمده چنین است :

سعدی، حافظ، جامی، اختر، شوریده (حوادث سیاسی و هجویات)، خیام، چاکر، ساکت، ابن حسام.

آغاز :

ماه فرو ماند از جمال محمد　　　سرو نروید باعتدال محمد

انجام :

گر شعر من و حسن تو از سینه بخوانند　　　بر معجز غیبی نبود دست قضا را

ـ برگ‌های ۱۵۳ تا ۱۵۵ سفید است.

شکسته نستعلیق چلیپائی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نام شعرا شنگرف و لاجوردی؛ جلد : گالینگور دورو، قهوه‌ای، ضربی، ترنج، مجدول.

۲۰۹ برگ؛ ۱۷/۵×۱۱/۵ سانتی متر؛ سطور چلیپائی؛ [ثبت ۸۶۴۳۱].

﴿ ۱۳۹۳۷ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان سلیم تهرانی «ص ۲ ـ ۴۷»　　　**(شعر ـ فارسی)**

از : میرزا محمدقلی سلیم تهرانی (۱۰۵۷ ق)

[مجلس ۲۴۲/۳ و ۳۸/۸؛ منزوی ۲۳۶۰/۳؛ مشار، فارسی ۲۳۱۹/۲].

در نسخهٔ حاضر بخشی از مثنویات و رباعیات شاعر موجود است.

آغاز نسخه :

مسافریست قلم کز معانی شیرین　　　برد ز هند دواتم شکر بجانب چین

قلم ز فیض بیانم چو شاخ تازه و تر   ورق ز معنی شعرم چو برگ گل رنگین

انجام نسخه:

خال لب او خراب خفته   هندوی تنک شراب خفته

چشم سیه تو چون غریبان   بیمار در آفتاب خفته

۲ـ دیوان مقبل همدانی «ص ۴۸ ـ ۱۲۰»   **(فارسی)**

از: میرزا بزرگ نوری همدانی تهرانی متخلص به مقبل[1] (زنده در ۱۳۴۹ ق)

یازده مثنوی از مثنویات شاعر است با این عناوین:

مرثیهٔ سیدالشهداء علیه السلام، مفاخرهٔ تاک با گوسفند، حکمت اختراع بازی نرد و شطرنج، حکایت بز با قصاب، حکایت ملک‌زاده با دو ندیم، حکایت بوم با گربه و غاز، حکایت میهمانی و مهمان‌نوازی عرب بدوی، در شکایت از ابنای زمان و وصف فضلای معاصر و مدح سلطان عصر، دیباچه در مناجات از صنایع بدیعیه، در نمایش اخلاق معموله ابنای عصر، در مرگ ناصرالدین شاه و حوادث پس از او و مدح مظفرالدین شاه.

آغاز: «در مرثیهٔ حضرت سیدالشهداء علیه و علی اولاده و اصحابه السّلام

بیا قرة العین چشم ترم   لباس عزائی بیاور برم

که ماه محرّم رسید ای دریغ   هلالش برویم کشیده است تیغ».

انجام:

یا تو آتش من چو آب از پیش و پس   در میان ستار را دانیم و بس

رو به تو آرد تو داری مشتعل   پیش من آید کنم غرقش بگل

نستعلیق؛ رسالهٔ اول بی‌کا، غره جمادی الثانیه ۱۳۴۹؛ رسالهٔ دوم به خط شاعر، ۱۳۴۹، در لابلای نسخه چند برگ سفید مانده؛ جلد: مقوا، عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای.

۱۲۰ برگ؛ ۱۳/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۵ ـ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۲۵].

۱ـ شاعر، خود را در آغاز دیوان، میرزا بزرگ همدانی المولد طهرانی المسکن نوری الطایفه متخلص به مقبل معرفی نموده است.

﴿ ۱۳۹۳۸ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان شوکت بخاری «۱ پ ـ ۱۵۳ ر» (فارسی)

از : محمد اسحاق شوکت بخارایی (۱۰۸۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۶۲۹] مراجعه شود.

آغاز :

از بسکه ریخت رنگ جنون بر سرم هوا سـر تـا بـپای بست ز مـغز سرم حنا

انجام :

با وجود سخت جانی خاطر ما نازک است

ریختند از شیشه رنگ خانهٔ سنگین ما

۲ ـ دیوان فرشته «۱۵۴ ر ـ ۱۵۸ پ» (فارسی)

از : محمد قاسم بن احمد هندوشاه گجراتی متخلص به فرشته (قرن ۱۰ ق)

بخشی از اشعار شاعر است با تخلص «فرشته» شامل یک مثنوی و چند غزل.

[منزوی ۲۴۶۴/۳؛ فرهنگ سخنوران ۴۴۲].

آغاز :

ای کرده کمندی دل ما زلف دو تا را افکنده سر زلف تـو صـد دام بـلا را

آشفته‌تر از زلف تو زانم کـه بـهر دم ریزد بجفا چشم تـو خـون دل مـا را

انجام :

یـــاد او کـــردم مـــرا دشـنام داد بین که چون گشتم عزیز از خوارئی

یـــابی از لعـلش فـرشته کـام دل گـر دهـد عـمر عـزیزت یـارئی

نستعلیق؛ رسالهٔ اول محمد بن رضا ساکن خوی، ۱۲۵۱؛ رسالهٔ دوم بی‌کا، ۱۲۵۱؛ جلد : مقوائی، عطف تیماج.

۱۵۸ برگ؛ ۱۴/۵×۲۳ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۲۸].

﴿ ۱۳۹۳۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ دلّهٔ مختاله = دلّهٔ مختار «۱ پ ـ ۲۵ ر» **(رمان ـ فارسی)**

از : ؟

داستان‌هایی است طنزی و عشقی و خیالی از زنی که در ایام هارون‌الرشید می‌زیسته و دختر جعفر نامی بوده است. در این رساله حکایت‌های این زن با ابونواس و دیگران ذکر شده است. این داستان در عرف عامه به نام «دلّهٔ مختار» مشهور است.

[مشار، فارسی ۲۱۸۶/۲، با عنوان «دله مختار» در تبریز سال ۱۳۰۷ ش در ۴۰ صفحه به چاپ رسیده است؛ لغت نامهٔ دهخدا مادهٔ «دَلّه»؛ منزوی ۳۶۹۶/۵ با عنوان «داستان دلّه مختار»؛ فهرستواره، منزوی ۴۰۹/۱].

آغاز : «راویان علم و کتاب و ناقلان فهم و خطاب و طوطیان شیرین مقال».

انجام : «و خلعت از برای امیر بصره و علوی فرستادند و خلق اللّٰه از مکر آن مکارهٔ غداره ایمن شدند ـ تمام شد...

پس از ما هست می‌بینم نگارا کج مکن ابرو
گره مفکن به پیشانی که مه در غیره کم گیرد».

۲ ـ ترکیب‌بند کوکو «۲۵ ر ـ ۲۶ پ» **(شعر ـ فارسی)**

از : ؟

ترکیب‌بندی است موسوم به «کوکو».

ترجیع‌بند دیگری از ملا رفیع در شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۶] با قافیهٔ «کوکو» با عنوان «ترجیع‌بند ملا رفیع» معرفی گردید و گویا ترکیب‌بند حاضر نیز از اوست. [ر.ک : لغت نامهٔ دهخدا مادهٔ «فاخته» و «کوکو»].

آغاز:

از روز جوانی چه کنی یاد شب او — شب رفت دیگر آمد شد عمر یکی کو
کو آن بط سیمین بر و شکر لب مه رو — کو سبزه و بستان ریاحین و لب جو

انجام:

تا چشم بهم میزنی ای خواجه تباهیم — ما جمله در این بادیه سوزان گناهیم
کوکو همه این گفته و ما نیز گواهیم — آن رفت که دیدی حالا کوکو حالا کوکو

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی، مجدول گرهی.

۲۶ برگ؛ ۱۵×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۳۷۴].

۱۳۹۴۰

کلیات محتشم کاشانی (فارسی)

از: محتشم کاشانی (۹۹۶ ق)

کلیات اشعار شاعر است که به دستور وی در بستر مرگ توسط تقی‌الدین محمد کاشانی فرزند شرف حسینی متخلص به ذکری در سال ۹۹۶ ق. جمع‌آوری شده است. او اشعار محتشم را در هفت بخش به نام هفت دیوان قرار داده است.

[مجلس ۲۴۶/۲؛ رضوی ۵۰۲/۷؛ ملّی‌تهران ۴۴۳/۱؛منزوی ۱۸۹۳/۳،مشار،فارسی ۴۱۱۹/۴].

ترتیب بخش‌های کلیات در نسخهٔ حاضر چنین است:

دیوان اول: قصاید به نام «شیبه» «ص ۱ ـ ۳۵۸»

آغاز:

نفیر مرغ سحر خوان چو شد بلند صدا — پرید زاغ شب از روی بیضهٔ بیضا
طلایه‌دار سپاه جیش که بود قمر — ربود رنگ ز رویش خروج شاه خطا

انجام:

آن ماه که در خوبی او نیست خلاف — گر مهر منیر خوانمش نیست گزاف

در خلوت خواب او فلک دانی چیست   چادر شب زرنگار بالای لحاف

دیوان دوم : غزلیات به نام «شبابیه» «ص ۳۵۹ ـ ۴۸۷»

آغاز :

ای گوهر نام تو تاج سر دیوان‌ها   ذکر تو به صد عنوان آرایش عنوان‌ها

در ورطهٔ کفر افتند انس و ملک ار نبود   از حفظ تو تعویذی در گردن ایمان‌ها

انجام :

چشم کدام آهو از آن چشم جانشکار   آموخت آدمی کشی و مردم افکنی

افسوس محتشم که ره نطق بسته ماند   در کان طبع نادره درهای مخزنی

دیوان سوم : غزلیات به نام «صبائیه» «ص ۴۸۹ ـ ۵۹۶»

آغاز :

فرمود مرا سجدهٔ خویش آن بت رعنا   در سجده فتادم که سمعنا و اطعنا

ما دخل بخود در می دیدار نکردیم   ما حلّله شارعنا فیه شرعنا

انجام :

دلم شد چاک چاک از غم کجایی ای کمان ابرو

که می‌خواهم ز چشم دلنوازت تیر دلدوزی

نبودی بی نظام این نظم صبیان تا بدین غایت

اگر گه گاه بودی محتشم را نکته آموزی

دیوان چهارم : به نظم و نثر به نام «جلالیه» «ص ۵۹۹ ـ ۶۵۳»

آغاز : «بر ضمیر آینه نظیر عاشقان صاحب حال و خاطر تصویرپذیر صاحب مذاقان بالغ کمال صورت این صحبت آشوب خیز».

انجام :

بروی شاهد معنی چو خال و خط نیفزاید   به سوی او نبود طبع خلق راغب و مایل

پس این کلام ازین وجه اگر بدل ننشیند   به هیچ وجه نباشد گنه به جانب قایل

دیوان پنجم : نظم و نثر به نام «نقل عشاق» «ص ۶۵۱ ـ ۷۴۱»
به شمارهٔ [۱۳۴۴۳/۱۸] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

دیوان ششم : تواریخ به نام «ضروریات» «ص ۷۴۳ ـ ۸۴۶»
آغاز :

گل گلشن لطف عبدالغنی — که بادش بهشت معلی نصیب
به غربت فتاد و شراب اجل — شد از جام دورش همانجا نصیب

انجام :

می‌خواست عقل هم که ز تاریخ پروری — سازد ردیف این سخن ندبه دار حیف
یکسال پیش ازین ابدی رستخیز گفت — زان پیشوای عالمیان صدهزار حیف

دیوان هفتم : معماها به نام «معمیات» «ص ۸۴۷ ـ ۸۷۰»
آغاز : باسم داعی

یوسفانرا پیش ماه من اگر حاضر کنند — هر طرف بیخود نشان بندگی ظاهر کنند

انجام : دردی

هر چند شود محتشم احوال تو به — وز عافیتت بدل گشایند گره
یاد آر همان از الم و محنت و غم — یعنی جز درد بر دل ریش منه

نستعلیق؛ محمدرضی الکاتب الکاشانی بن محمد بدیع، ۱۰۸۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر و لچکی، مجدول گرهی.
۴۳۵ برگ؛ ۲۴/۵×۱۴/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۳۴].

﴿ ۱۳۹۴۱ ﴾

زهرة الریاض و نزهة القلوب المراض (عرفان ـ عربی)

از: تاج الاسلام سلیمان بن داود السقسینی (زنده در ۵۵۰ ق)

مؤلف کتابی در مواعظ و پند و اندرز به فارسی تألیف نموده بود موسوم به «بهجة

الانوار من خفیات الاسرار» [کشف الظنون ۱/۲۵۶؛ دانشگاه ۱۶/۳۷۰؛ الذریعه ۳/۱۶۰].
او در کتاب حاضر، آن کتاب را تلخیص و به عربی برگردانیده است.

مؤلف این کتاب را در چند مجلس ترتیب داده و در هر مجلس آیه‌ای از قرآن کریم ذکر نموده و سپس شرح و تفسیر عرفانی آن را آورده است.

[کشف الظنون ۹۶۲/۲؛ فهرست مخطوطات مکتبه کوپریلی ترکیه ۷۴/۳].

این تفسیر از جهت سبک و اسلوب به تفسیر شمارهٔ [۱۲۰۱۳] و [۱۲۱۵۶] معرفی شده در جلد ۳۵ ص ۳۰ و ۱۵۸، شباهت دارد.

فهرست چند مجلس اول آن چنین است:

فهرست مجالس: مجلس فی قوله تعالی: و لقد خلقنا الانسان من سلالة من طین

مجلس فی قوله تعالی: و اذ اخذ ربک من بنی آدم

مجلس فی قوله تعالی: ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا

مجلس فی قوله تعالی: شهدالله انه لا اله الا هو

مجلس فی قوله تعالی: اللهم مالک الملک

مجلس فی قوله تعالی: تنزع الملک ممن تشاء

نسخهٔ حاضر از آغاز اندکی افتادگی دارد و فهرست مجالس در آغاز آن ذکر شده است.

آغاز نسخه: «قال الشیخ الامام الاجل الاستاذ المصنف بهاء الائمّة زین المذکّرین مقتدی الائمّة سلیمان بن داود السغیسینی رضی الله عنه و عن والدیه جملا و جوامع من صناعة المذکورین... مجلس فی قوله تعالی و لقد خلقنا الانسان من سلالة من طین... فی قوله و لقد خلقنا الانسان [فهرست مجالس] قال الشیخ امام الاجل و سمیته کتاب البهجة الانوار من خفیات الاسرار و استنبطته من کتب کثیرة مثل کتاب التاج و اللطایف و الموائد و العدة و العدد و السارة و السلوی و الریحان و مجالس العراق... مجلس فی قوله تعالی و لقد خلقنا الانسان من سلالة من طین قال حدثنا الشیخ الاجل الاستاد فخرالایمة غیاث الامة شمس الشریعة قامع البدعة محیی السنة زین المذکورین تاج المفسرین ابوالعلا

حامد بن ادریس القاضی البلغاری قال حدثنا الشیخ الاجل الاستاذ سیف الحق حسام‌الدین ابوالمعین میمون بن محمد بن معتمد المکحولی النسفی باسناده عن عبدالله بن مسعود قال قال رسول‌الله صلی الله علیه و آله و سلم...».

انجام:

انـی انـتخبت لطـفها بـعد روایـة درایـة   و جمعتها فی دفتری لتنال اقـصاها نـهایة
کم دفتر غربلته حتی عثرت علی حکـایة   خذها و عظّم قدرها فمن العلوم بها کفایة

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ از اثنای نسخه چند برگ افتاده و به جایش صفحات سفید گذارده شده است؛ در صفحهٔ اول نسخه دستخط شیخ فضل‌الله زنجانی پیرامون توضیحی در مورد کتاب و مؤلف آن آمده است؛ جلد: روغنی، قهوه‌ای، ترنج با سر، مجدول مذهب.

۳۵۴ برگ؛ ۱۳/۵×۲۲/۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۲۵۸].

﴿ ۱۳۹۴۲ ﴾

نظم حدیث کساء در بحر طویل (فارسی)

از: شیخ رضا ذاکر بروجردی

شرح و ترجمهٔ منظومی است از حدیث کسا، مؤلف ابتدا این حدیث را به بحر طویل ترجمه نموده[1] و در پایان آن قصیده‌ای در مدح ائمه علیهم السلام سروده است.

آغاز بحر طویل: «حمد بیحد به خدای ملک الملک حقیقی که بسی داده فضیلت به شهنشاه مکرم سبب خلقت عالم جهت رتبهٔ آدم شه دین احمد خاتم».

آغاز قصیده:

تا چرخ به گردش بود و خلق به عالم   دست من و دامـان نـبی اشرف آدم
بعد از شه لولاک علی حیدر صفدر   ابـن عـمّ فـرخـنده پـیغمبراکـرم

۱ـ در الذریعه ۲۰۵/۲۴ ـ ۲۰۹ چند رساله در نظم حدیث کساء معرفی شده که نسخهٔ حاضر غیر از آن‌هاست.

انجام قصیده :

به جهان شیوهٔ مرضیّه ناطق همه گاه مدح و اظهار تولّا به امیر عرب است

شکسته نستعلیق؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ صفحهٔ اول سرلوح مزدوج با زمینه زرین و لاجوردی با گل‌های الوان و نام کتاب و بسمله در داخل کتیبه، تمام صفحات مجدول مرصع مذهب محرر؛ جلد : پارچه مخمل، سرخ، مجدول.

۸ برگ؛ ۱۳×۲۰ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۳۶].

﴿ ۱۳۹۴۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ مقدمة فی الصلاة «۱ پ ـ ۲۱ پ» **(فقه حنفی ـ عربی)**

از : ابواللیث نصر بن محمد سمرقندی (۳۹۳ ق)

مقدمهٔ کوتاهی است در فضیلت و احکام نماز.

[کشف الظنون ۱۷۹۵/۲؛ مرعشی ۱۶۹/۱۴، ش ۵۳۸۰].

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و العاقبة للمتقین و لا عدوان الا علی الظالمین... ثم اعلم بان الصلوة فریضة قائمة و شریعة ثابتة عرفت فرضیتها بالکتاب».

انجام : «مسئلة فان قیل الایمان جمع ام تفریق فقل له جمع عندالله و تفریق بین العباد و جمع فی القلب و تفریق فی الاعضاء و اللّٰه اعلم».

۲ ـ التوضیح فی شرح مقدمة الصلاة «۲۲ پ ـ ۷۶ ر» **(فقه حنفی ـ عربی)**

از : مصطفی بن زکریا بن آی طومش قرمانی (۸۰۹ ق)

شرحی است بر «مقدمة فی الصلاة» ابو اللیث سمرقندی، این شرح با عناوین «قوله ـ قوله» برگزار شده است. **[کشف الظنون ۱۷۹۵/۲].**

آغاز : «قال الفقیه الامام الزاهد ابواللیث نصر بن محمد بن ابراهیم رحمه اللّٰه تعالی بسم الله الرحمن الرحیم الحمدللّٰه ربّ العالمین انما افتتح کتابه بالحمدللّٰه بعد ما تیمّن و

تبرک بالتسمية اقتداء بكتاب اللّه».

انجام: «ثم احشرنا فی زمرته و اکرمنا بصحبته یا ارحم الراحمین».

۳ـ مطالب متفرقه به عربی شامل: حدیثی از حضرت پیامبر به روایت ابن عباس، هفده مسئله فقهی که مخصوص مذهب ابوحنیفه است، مقاله‌ای در حث بر تحصیل فروع فقهی «۷۶ پ ـ ۷۸ ر»

نسخ (رسالهٔ دوم معرب)؛ رسالهٔ اول المقصود، بی‌تا؛ رسالهٔ دوم سلیمان بن عبداللّه پنج‌شنبه ۲ ربیع الاوّل ۹۲۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در اول نسخه تملک کب‌کب‌زاده؛ جلد: تیماج دورو، قهوه‌ای، لولادار.

۷۹ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۶۲۵۹].

﴿ ۱۳۹۴۴ ﴾

مجموعه

۱ـ رساله در ارث «۱ پ ـ ۲۸ پ» **(فقه ـ فارسی)**

از: ملا محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)

رسالهٔ مختصری است در احکام ارث. در آثار علامه مجلسی چنین رساله‌ای به چشم نمی‌خورد. نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز: «یعنی کتابیست در بیان میراث و در او چند مقصد است اول در بیان سبب‌های میراث است یعنی که به علّت آن میراث می‌برند».

انجام نسخه: «و لکم فی القصاص حیوة یا اولی الالباب یعنی از».

۲ـ حدود و دیات و قصاص «۲۹ پ ـ ۱۲۸ ر» **(فقه ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

[**مجلس** ۲۵/۴۶۰؛ ۷۴۹۲] آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

انجام: «... ضامن است خواه در شب خواه در روز و اگر تقصیر نکرده است ضامن

نیست)).

نستعلیق؛ رسالهٔ دوم محمد بن... کربلائی عبدالکریم، ۱۲۳۱؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۲۸ برگ؛ ۱۶/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۶۲۶۴].

‹ ۱۳۹۴۵ ›

بحر المعارف **(شعر ـ فارسی)**

از: شیخ شهاب‌الدین علی دانیالی فسوی جهرمی[1] (قرن ۱۰ ق)

منظومه‌ای است در عرفان و اخلاق، شاعر در اشعارش به ((شهاب)) تخلص می‌کند :

حکم جانان دان همه عین صواب ‏ ‏ وقت محنت صبرپرور چون شهاب

* * *

عرق بحر رحمتش باشد سحاب ‏ ‏ تشنهٔ دریای عرفانش شهاب

* * *

از خودی برخواست ظلمات حجاب ‏ ‏ ترک خود کن رو بدرگاه ای شهاب

* * *

شرح دل مخفیست از چشم شهاب ‏ ‏ روشنست بر عارفان چون آفتاب

* * *

مؤلف این منظومه را در عصر شاه طهماسب فرزند شاه اسماعیل صفوی سروده است و می‌گوید :

در زمان حضرت شاه جهان ‏ ‏ شاه طهماسب ابن اسمعیل خان

سربسر این نظم صاف مستطاب ‏ ‏ گفته‌ام والله اعلم بالصواب

۱ـ برای شرح حال مؤلف ر ک : ریاض العلماء، افندی ۸۱/۴ و بزرگان جهرم، محمدکریم اشراق ص ۱۲۸ ـ ۱۳۰.

مؤلف در آغاز اشعاری دارد در مدح حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و مدح ائمه اهل‌بیت علیهم السلام. و پس از آن حکم و مواعظ را از احادیث اهل‌بیت علیهم السلام به نظم کشیده است. اشعار آن از جهت ادبی متوسط است و نظم و ترتیب خاصی ندارد. فهرست مطالب آن چنین است :

در مناقب ائمه علیهم السلام

در فواید تحصیل علوم شرعیه و بعضی از معانی مفیده

در فواید قرائت قرآن و بعضی از معانی مفیده

در فواید تقوی و بعضی از معانی مفیده

در فواید توکل و بعضی از معانی مفیده

در فواید ریاضات و مجاهدات و بعضی معانی مفیده

در فواید ذکر و فکر و بعضی از معانی و نصایح مفیده

در فواید وعظ و نتایج عزلت از خلق و بعضی معانی

در فواید محبت محبوب حقیقی و بعضی از معانی

در فواید صبر و شکر و بعضی معانی

در فواید توبه و طاعات و بعضی معانی مفیده

در فواید دنیا و ترک آن و بعضی از نصایح

در فواید مقرون گردانیدن نیت معانی نیکو با طاعات

در فواید صدق ورزی و محبت و بعضی معانی مفیده

در فواید صحبت عارفان و مضرت صحبت جاهلان

در فواید جود و سخا و نصایح سدیده

در فواید اعراض از جاهلان و صحبت عارفان

در فواید تصفیه قلب و تخلیه روح

در فواید قناعت و صحبت با فقرا

در فواید دوستی حق و اهل حق

در فواید اعانت و امداد مسلمانان

در فواید پرورش تخم ارادت و حاصل آن

در فواید حیا و شرم و نگاه

در فواید جود و کرم و خدمت مهمان

در فواید سفر و مذمت حضر

در فواید عدل و احسان

در ختم کتاب به اسم سلطان... سلطان بهادرخان

مؤلف در پایان کتاب که آن را به نام سلطان بهادرخان حاکم گجرات نوشته گوید:

ایـــها الســـلطان اقـبل بـالشهاب　　فاعض فی بـحرالکـتاب المستطاب

اسـم آن بـحرالمـعارف شـد از آن　　کـه بسی درهـا بـود مکـنون در آن

مـــلک گـجراتست مـنزل گـاه او　　مسکـــن اشـــراف شـد درگـاه او

از غـیاث الدیـن عـلی غـافل مشـو　　چون درونش صافیست زو دل مشـو

هم‌چنین مؤلف در خاتمه اشعاری دارد در مدح امرا و وزرا و صدور و علمایی که ملازم بارگاه سلطان بهادر هستند.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه:

بـود عـرفان مـقصدش ز ایـجاد خـلق　　نی وجود فوق و تحت و غرب و شرق

تـــیزبینی کـز یـقین مـهجور مـاند　　از تـــجلّای جـــلالش دور مـــاند

انجام:

در خـرابـاتم حـبیبی آمـده　　که مصفّی کـرده درد مـیکده

الهی روی مـن گـردان سـفید　　چون سیه بختان مسازم ناامید

در فهرست دانشگاه ۲۵۴۷/۱۲ بحر طویلی از دانیال دولتخانی معرفی شده که گویا

همین مؤلف است.

اثر دیگری از همین مؤلف با عنوان «جواهر الادراج و زواهر الابراج» در فهرست مرعشی ۱۲۸/۲۱، ش ۸۱۳۵ معرفی شده است. این کتاب به فارسی و شرح چهل حدیث نبوی به روش عرفانی است.

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف، اشعار در متن و حاشیه تحریر شده؛ جلد : تیماج، سرخ، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی، لولادار.

۱۸۸ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۲۷].

﴿ ۱۳۹۴۶ ﴾

مجموعه اصول حدیث

(عربی)

در این مجموعه پانزده اصل از اصول حدیثی شیعهٔ امامیه جمع‌آوری شده است. تمامی این پانزده اصل همراه با یک اصل دیگر در مجموعه‌ای به نام «اصول الستة عشر» به اهتمام حسن مصطفوی در تهران در ۱۷۴ صفحه به چاپ رسیده است. [مشار، عربی ۶۶].

ترتیب این اصول در نسخهٔ حاضر چنین است :

۱ ـ اصل عبدالله بن یحیی الکاهلی «۱ پ ـ ۲ پ»

سیزده حدیث است که عبدالله بن یحیی بدون واسطه یا باواسطه از ائمه معصومین علیهم السلام نقل نموده است. **[الذریعه ۱۶۳/۲، ش ۲۰۰؛ مرعشی ۹۳/۲، ش ۴۸۵/۱۲؛ مشار، عربی ۶۵].**

آغاز : «الشیخ ایده الله... قال سمعت اباعبدالله علیه السلام یقول صلوا فی مساجدهم فاعتنوا جنائزهم».

انجام : «قال نعم لقد قلته ان کل زعم فی القرآن کذب».

۲ ـ اصل سلام بن عمیرة (ابی‌عمرة) الخراسانی الکوفی «۳ پ ـ ۷ ر»

[الذریعه ۱۵۳/۲، ش ۵۸۹؛ مرعشی ۹۳/۲، ش ۴۸۵/۱۳؛ مشار، عربی ص ۶۵].

آغاز : «الشیخ ایده الله... عن ابن جعفر علیه السلام قال دخلت علیه فأنشات الحدیث».

انجام : «فقال ان فلاناً قد جمع القرآن و هو صاحبکم و هو کما سرک».

۳ ـ اصل حسین بن عثمان بن شریک بن عدی العامری الکوفی «۷ پ ـ ۱۰ پ»

[الذریعه ۱۴۷/۲، ش ۵۵۷؛ مرعشی ۹۲/۲، ش ۴۸۵/۱۱؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز : «الشیخ ایده‌الله... قال قال ابوجعفر ان ابی نظر الی رجل یمشی مع ابنه متکیء علی ذراع ابیه».

انجام : «و تیسر الحساب و تدفع البلوی و تزید فی الاعمار».

۴ ـ اصل المثنی بن الولید الحناط الکوفی «۱۱ ر ـ ۱۳ ر»

[الذریعه ۱۶۵/۲، ش ۶۰۸؛ مرعشی ۹۲/۲، ش ۴۸۵/۹؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز : «الشیخ قال حدثنا احمد بن محمد بن سعید... عن ابی‌عبدالله‌علیه‌السلام انه علمه دعاء یدعو به».

انجام : «قال سبع منهن خمس فیهن خلق من خلق الرب و اثناء هواء لیس فیهما شی».

۵ ـ اصل عبدالملک بن حکیم الخثعمی الکوفی «۱۳ پ ـ ۱۵ پ»

[الذریعه ۱۶۳/۲، ش ۶۰۲؛ مرعشی ۹۱/۲، ش ۴۸۵/۸؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز : «الشیخ ابومحمد هارون بن موسی... قال سمعت اباجعفرعلیه‌السلام یقول ان سلمان کان ادراکه العلم الاوّل».

انجام : «و انی لتحت هذه الصخرة منذ اربعین سنة ما جف لسانی عن ذکر الله».

۶ـ اصل عبدالملک عبادالعصفری بن یعقوب الرواجنی الکوفی «۱۶پ ـ ۱۹پ»

[الذریعه ۱۶۳/۲، ش ۵۹۸؛ مرعشی ۸۹/۲، ش ۴۸۵/۲؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز : «ابو محمد هارون بن موسی... قال سمعت اباجعفرعلیه‌السلام یقول کیف انتم یا ابا المقدم».

انجام : «قال فأذن له و اجازه بمائة الف درهم من بیت مال المسلمین».

۷ ـ اصل عاصم بن الحمید الحناط الکوفی «۲۰ پ ـ ۳۴ ر»

[الذریعه ۱۶۲/۲، ش ۵۹۷؛ مرعشی ۹۰/۲، ش ۴۸۵/۳؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز: «حدثنی ابوالحسن محمد بن الحسن بن الحسین بن ایوب القمی... قال سمعت اباعبدالله یقول ان رسول الله لما انتهی الی البیداء».

انجام: «فقال ما هو بآثر عندی منه و امها و انت و هذا النائم عندی فی الجنة».

۸ـ اصل محمد بن المثنی بن قاسم الحضرمی «۳۴ پ ـ ۴۱ ر»

[الذریعه ۱۶۶/۲، ش ۶۱۲؛ مرعشی ۹۱/۲، ش ۴۸۵/۶؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز: «حدثنا الشیخ ابومحمد... عن ابی‌عبدالله علیه السلام قال قال صلوا الی جانب القبر».

انجام: «و ألف مکروه من مکاره الاخرة أیسره عذاب القبر».

۹ـ اصل محمد بن جعفر البزاز القرشی «۴۱ ر ـ ۴۳ ر»

[الذریعه ۱۶۵/۲، ش ۶۰۹؛ مرعشی ۹۱/۲، ش ۴۸۵/۷].

آغاز: «حدثنا الشیخ ایده الله... عن ابی‌عبدالله علیه السلام قال علی بن عبدالله و لا اعلمه الا عبدالله بن ابی یعفور».

انجام: «لعن الله من یبغض اهل‌بیت رسول الله صلّی الله علیه و آله و سلّم».

۱۰ـ نوادر علی بن اسباط الکوفی «۴۳ پ ـ ۵۱ پ»

[الذریعه ۱۶۴/۲، ش ۶۰۳؛ مرعشی ۹۳/۲، ش ۴۸۵/۱۴؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز: «الشیخ ایده الله... عن ابی‌جعفر علیه السلام قال لما قبض رسول الله بات آل محمد بلیلة اطول لیلة».

انجام: «و یقتل خلقاً من الخلق و یقتل من یومه».

۱۱ـ کتاب زید الزرّاد الکوفی «۵۲ پ ـ ۶۱ پ»

[الذریعه ۱۵۱/۲، ش ۵۸۰؛ مرعشی ۸۹/۲، ش ۴۸۵/۱؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز: «حدثنا ابومحمد هارون بن موسی... عن زید الزراد قال سمعت اباعبدالله علیه السلام یقول خیارکم سمحاؤکم».

انجام: «عز جارک و جل ثناؤک و تقدّست اسماؤک و لا اله غیرک».

۱۲ ـ اصل زید النرسی «۶۱ پ ـ ۷۲ پ»

[الذریعه ۱۵۱/۲، ش ۵۸۱؛ مرعشی ۹۱/۲، ش ۴۸۵/۴؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز: «حدثنا الشیخ ابومحمد هارون بن موسی... عن ابی‌عبدالله علیه السلام قال سمعته یقول اذا کان یوم الجمعة».

انجام: «دو ما حرم الله حراماً فأحله من بعد الا للمضطر و لا احل الله حلالاً قط ثم حرّمه».

۱۳ ـ اصل جعفر بن محمد بن شریح الحضرمی «۷۳ پ ـ ۸۷ پ»

[الذریعه ۱۴۴/۲، ش ۵۴۱؛ مرعشی ۹۱/۲، ش ۴۸۵/۵؛ مشار، عربی ۶۵].

آغاز: «الشیخ ابومحمد هارون بن موسی... قال ابوجعفر محمد بن علی علیه السلام من سره ألا یکون».

انجام: «عن مفضل الجعفی قال ما فرض الله طاعة احد قط الا نبی».

۱۴ ـ مختصر اصل العلا بن رزین القلاء الثقفی «۸۸ پ ـ ۹۳ ر»

اصل این اصل از بین رفته است. آن‌چه باقی مانده مختصری است که شهید اول از آن انتخاب نموده و به چاپ رسیده است. **[الذریعه ۱۶۴/۲، ش ۶۰۴؛ مشار، عربی ۶۵].**

آغاز: «من کتاب عن ابی‌جعفر علیه السلام فی قوله تعالی و لقد آتیناک سبعا... عن ابی‌جعفر علیه السلام قال کان ابی علی بن الحسین علیه السلام یسئلنا صلیتم».

انجام: «اللهم انا لا نعرف منه الاخیرا و انت اعرف به و لیس فیها قرائة و لا تسلیم. آخر المختار نقلا من خط الشیخ العالم محمد بن مکی و هو نقل من خط الشیخ الجلیل ابی‌عبدالله محمد بن ادریس فی العشر الا... من جمادی الاولی سنة ستین و ثمانمائة و تاریخ الکاتب للاصل یوم الجمعة ثامن عشر من شهر رمضان سنة ثلث و ستین و سبعمائة بلغت مقابلة یوم الاثنین رابع شهر رجب المرجب سنة ۱۳۰۷ حین القرائة علی شیخنا الامام العلّامة امام ائمّة الفقه و الحدیث حسین بن محمد تقی النوری الطبرسی ایده اللّه».

۱۵ـ اصل عبدالله‌بن‌الجبیر معروف‌به دیات ظریف‌بن‌ناصح‌کوفی «۹۳پ ـ ۹۵پ»

[الذریعه ۱۵۹/۲، ش ۵۹۵ با عنوان «اصل ظریف بن ناصح کوفی بغدادی و ۲۸۶/۸ با عنوان «کتاب الدیات»؛ مشار، عربی ۶۵].

نسخهٔ حاضر از آخر ناتمام مانده است.

آغاز : «کتاب الدیات لظریف بن ناصح رحمه الله اورده برمّته الشیخ الفقیر... اخبر السیّد الفقیه العالم الصالح محیی الدین ابوحامد محمد بن عبدالله».

انجام نسخه : «و قضی فی دیة جراح الجنین من حساب المائة علی ما».

ـ برگ‌های ۹۶ تا ۱۰۲ سفید است.

نسخ؛ عبدالله بن محمد هشترودی تبریزی، ۱۳۳۸ در نجف؛ از روی نسخهٔ منصور بن حسن بن حسین آبی که در ذی‌حجهٔ سال ۳۷۴ از روی نسخه ابو الحسن محمد بن حسین بن حسین بن ایوب قمی نوشته شده است؛ در اول نسخه مهر بیضوی «محمدجواد» فرزند شیخ‌الاسلام فضل‌الله زنجانی و مهر بیضوی «حسنعلی اکبرنیا»؛ بدون جلد.

۱۰۲ برگ؛ ۱۰×۱۵/۵ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۲۶۵].

﴿ ۱۳۹۴۷ ﴾

مهر و مشتری (شعر ـ فارسی)

از : شمس‌الدین محمد بن احمد عصار تبریزی (۷۸۴ یا ۷۹۲ ق)

[مجلس ۲۹۷/۲۶، ش ۷۸۱۵]. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

بــه فکــر نــغز داد مــثنوی داد   که هم صاحب درون بود و هم استاد

نستعلیق؛ محمد بن محمد بقال، بی‌تا؛ عناوین زرین، تمام صفحات جدول زرین و مشکی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۱۴۰ برگ؛ ۱۱×۱۸ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۴۲۴].

﴿ ۱۳۹۴۸ ﴾

(فارسی)

کلیات زاهد تبریزی

از: میرزا قاسم فرزند محسن تبریزی[1] (زنده در ۱۱۰۲ ق)

کلیات اشعار شاعر است با تخلص «زاهد».

[دانشگاه ۳۸۱/۱۴؛ منزوی ۱۸۵۹/۳؛ الذریعه ۳۹۹/۹].

نسخهٔ حاضر این بخش‌ها را شامل است :

۱ ـ دیوان اشعار، شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی، رباعیات و قطعات «۱ پ - ۷۸ ر»

[دانشگاه ۳۸۱/۱۴. آغاز غزلیاتش با نسخهٔ حاضر برابر است].

آغاز :

زهی منعم که بخشید است کام جهر گویان را
به ذکر خود سرانگشت زبان تسبیح دندان را

نپوشانند تا یک لحظه از حق چشم ظاهر بین
به شکل اسم الله کرد پیش دیده مژگان را

انجام :

بود به فرق موالیت تاج جاه و جلال — بدوش حشمت او راست بروشان آید
عدوی جاه ترا سینه پیش خیز خدنگ — سرسنان تو پس خیر دشمنان آید

۲ ـ سفینة النجات «۸۰ پ ـ ۱۳۹ ر» (مثنوی ـ فارسی)

مثنوی اخلاقی و عرفانی است که مؤلف در آن برخی روایات نبوی و علوی را به نظم کشیده است.

[منزوی ۲۹۱۲/۴؛ دانشگاه ۳۵۵۸/۱۴].

نسخهٔ حاضر از انجام ناتمام است.

آغاز :

بنام خداوند کون و مکان — خردبخش جان کردگار جهان

۱ـ برای شرح حال شاعر ر.ک : سخنوران آذربایجان، دولت آبادی ۳۸۱/۱ ـ ۳۸۴.

زهی آفریننده ماه و مهر　　فروزنده روشنان سپهر

انجام:

سر تیغ او با سر دشمنان　　در اقصای عالم سراسر روان
بکف کاسه کشکول از ماه و مهر　　سعادت گدای سر او سپهر

۳ ـ چند قطعه ماده تاریخ و ترجیع‌بند «۱۴۰ ر ـ ۱۴۶ پ»

آغاز:

تعالی اللّه از گردش روزگار　　که مه گر نهان مهر شد آشکار
جهان خلعت از دولت تازه یافت　　ز نو دفتر ملک شیرازه یافت

انجام:

گفتم گفتی بپرسش آیم　　گفتا آری چنانکه گویی
اینست اگر خرام قامت　　دست من و دامن قیامت

شکسته نستعلیق ساده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول مذهب و لاجوردی، در ابتدای بخش اول و دوم دو سرلوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان کوچک، دو صفحهٔ اول از بخش دوم طلااندازی بین سطور؛ جلد: تیماج، مشکی، سوخت، ترنج با سر و لچکی با نقش گل.

۱۴۶ برگ؛ ۱۱/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۵۳].

﴿ ۱۳۹۴۹ ﴾

دستور الوزراء
(فلسفهٔ عملی ـ فارسی)

از: خواند میر، میرغیاث‌الدین بن همام‌الدین هروی (۹۴۲ ق)

سرگذشت وزیران است از عصر امویان تا روزگار نگارنده به ترتیب تاریخی، که در سال ۹۱۵ ق. به پایان رسانیده است.

[فهرستواره، منزوی ۲/۹۶۶؛ دانشگاه ۱۲/۲۷۲۰؛ مشار، فارسی ۲/۲۱۵۳].

آغاز :

«ای نام تو سردفتر اسرار وجود / وز جود تو خلق هر دو عالم موجود

از حکمت شاملت ز رای وزرا / شد عاقبت کار سلاطین محمود

فهرست روزنامهٔ نامداری و ابواب مجموعه کاری موشح و مزیّن بحمد و ثنای».

انجام :

ز اخلاق نیکش بود اندکی / کسی را درین حرف نبود شکی

مناسب باطوار خود هر کسی / ز الطاف او بهره برده بسی

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول مذهب محرر، در برگ اول سرلوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان کوچک؛ در اول نسخه مهر مربعی «محمد الموسوی الحسینی»؛ جلد : تیماج، مشکی، عطف و حاشیه تیماج قهوه‌ای.

۲۱۱ برگ؛ ۱۱/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۶۸۶۰].

﴿ ۱۳۹۵۰ ﴾

جنگ اشعار

۱ ـ دیباچهٔ بیاض امام قلی میرزا «۱ پ ـ ۳ ر» (فارسی)

از : میرزا مهدی استرآبادی (قرن ۱۲ ق)

به شمارهٔ [۱۳۳۹۹/۲] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۲ ـ دیوان محتشم کاشانی «۳ ر ـ ۴۱ پ» (فارسی)

در نسخهٔ حاضر بخشی از اشعار شاعر موجود است.

۳ ـ دیوان جامی (بخشی از غزلیات) «۴۲ پ ـ ۴۵ پ» (فارسی)

۴ ـ لیلی و مجنون «۴۶ ر ـ ۶۵ ر» (فارسی)

از : ؟

آغاز :

بر جسر گذشتگان سخن ساز / از صـــور قـلم بـرآرد آواز

کز برّ عـرب بـقدر و جـاهی / بــوده است بـزرگوار شـاهی

انجام :

مــجنون ز دعــای آن شـه دیـن / بـر جست ز جـا دهـان پـرآمـین

چون وحش برون دوید از انـدوه / گــم گشت چـو آفـتاب در کـوه

۵ ـ شیخ صنعان «۶۵ پ ـ ۸۱ پ» **(فارسی)**

از : شیخ عطار

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۵] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

انجام :

جنگ دل با نفس مردم سخت شد / نوحه‌ای درده که ماتم سـخت شـد

۶ ـ حسرت نامه «۸۱ پ ـ ۸۷ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

از : میرزا ابراهیم بن غیاث‌الدین منصور دشتکی شیرازی متخلص به صفا

به شمارهٔ [۱۳۶۹۵/۳] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ‌حاضر با آن نسخه برابر است.

انجام :

تــا مــرگ نگــیردم گـریبان / دست من و دامن تو ای جان

۷ ـ نان و حلوای شیخ بهایی «۸۸ ر ـ ۱۰۲ ر» **(فارسی)**

از : بهاءالدین محمد بن حسین عاملی، شیخ بهایی (۱۰۳۰ ق)

به شمارهٔ [۱۳۱۵۸/۱۴] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

۸ ـ دیوان سعدی (منتخب) «۱۰۳ پ ـ ۱۴۰ پ» **(فارسی)**

از : مصلح‌الدین سعدی شیرازی

در نسخهٔ حاضر بخشی از غزلیات و اشعار سعدی موجود است.

آغاز نسخه :

ای کـــه انکـــار کـنی عـالم درویشـان را
تو چه دانی که چه سودا ز سر است ایشان را
گـنج آزادگـی و گـنج قـناعت مـلکیست
کــه بـه شـمشیر مـیسر نشـود سـلطان را

۹ ـ غزلی از حافظ «۱۴۱ ر» **(فارسی)**

۱۰ ـ ترجیع‌بند «۱۴۱ ر ـ ۱۴۷ پ»

از : ؟

آغاز :

یـارم زده عـنبرین کـمندی — بر دل بـندی و سـخت بـندی
یکسان شده‌ام به خاک راهی — از حسـرت جـلوهٔ سـمندی...

بیت زیر ترجیع است که تکرار شده است :

بنشینم و خو کنم به هجران — یـا آیـد یـار یـا رود جـان

۱۱ ـ اشعاری از : هلالی، محتشم، مشتاق، رفیق، امیدی، دامی، حافظ، وحشی، صهبا، ترجیع‌بند میرمشتاق «۱۴۸ ر ـ ۱۷۴ پ»

شکسته نستعلیق زیبا و چلیپایی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، ترنج باسر، مجدول گرهی.

۱۷۴ برگ؛ ۱۱×۱۸/۵ سانتی متر (قطع بیاضی)؛ ۱۰ و ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۷۷۴].

﴿ ۱۳۹۵۱ ﴾

مجموعه

۱ ـ شجرة الامانی «۱ پ ـ ۲۶ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : میرزا محمد حسن قتیل فرزند درگاهی کاتیه‌ای

مختصری است در بیان قواعد و دستورهایی که در نظم و نثر فارسی از دانستن آن‌ها گریزی نیست. مؤلف این کتاب را در شش فرع در سال ۱۲۰۶ ق. به نام سید امان علی تألیف نموده است. **[منزوی ۲۱۴۰/۳؛ الذریعه ۲۹/۱۳؛ گنج بخش ۱۲۲۱/۳].**

آغاز: «فصیح‌ترین کلامی که از جوش صفا گوهر شاهوار و لولوی آبدار را در عرق خجالت نشاند حمد صورت پرداز معنی آفرینی است».

انجام: «مصرع برفشاندی دست و دل دریا و کان آمد پدید ـ لیک با این همه گوی بلاغت از متقدمان ربوده».

ـ برگ‌های ۲۷ تا ۳۴ سفید مانده است.

۲ ـ نهر الفصاحة = المنافع الحسینیة («۳۴ پ ـ ۱۰۳ پ») **(ادبیات ـ فارسی)**

از: مؤلف پیشین

رساله‌ای است در دستور زبان فارسی که مؤلف در ادامه و تکمیل کتاب سابق خود «شجرة الامانی» نگاشته و در ده موج تنظیم نموده است.

[الذریعه ۴۲۸/۲۴؛ منزوی ۳۶۵۰/۵].

آغاز: «ترانه سنجی عندلیب قلم در بهارستان صفحه بر سر شاخ سطر به تمنّای گل همیشه بهار حمد محمودیست که هر نوک گیاه نغمهٔ شکر انعامش».

انجام: «معانی را با جواهر زواهر و پریزادان هر چه مرادف آن‌ها باشد مشبه نمایند».

شکسته نستعلیق خوانا؛ میرغلام حسین، ۱۲۶۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی توضیحی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۱۰۵ برگ؛ ۱۰×۱۶ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۷۶].

۱۳۹۵۲

دقایق الانشاء **(نامه‌نگاری ـ فارسی)**

از: رنچهور داس فرزند رنجیت رای جونپوری (قرن ۱۲ ق)

مؤلف در این رساله قواعد انشا و نامه‌نگاری را در یک مقدمه و هشت دقیقه و هر دقیقه در چند فصل تنظیم، و در هر فصل نمونه‌ای از منشئات خود را ذکر نموده است: تألیف این کتاب در سال ۱۱۴۱ ق. در شهر الله آباد هند در پنجاه سالگی مؤلف به پایان رسیده است.

آغاز: «حمد وافر و ثنای متکاثر نثار بارگاه صانعی است که شاهدان معانی را به کسوت آثار آراسته در جلوه گاه تعلم و تعلیم جلوهٔ ظهور بخشید و لآلی آبدار الفاظ».

انجام: «... آب صاف و شراب پنج درم کنایت از سکه که به زر زنند نیم هلال: لب معشوق».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا [قرن ۱۳]؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات مجدول؛ جلد: روغنی که از بین رفته است، عطف پارچه.

۱۴ برگ؛ ۱۶×۲۵ سانتی متر؛ ۱۳ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۸۵].

﴿ ۱۳۹۵۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ سیر نبوی = منتخب کتاب سفر السعادة «۱ پ ـ ۶۰ پ» **(تاریخ ـ فارسی)**

از: سید عبدالاول فرزند علی الدین فرزند حسن حسینی زیدپوری (۹۸۶ ق)

مختصری است در سیره و حالات حضرت پیامبرﷺ، که مؤلف از کتاب «الصراط المستقیم» معروف به «سفر السعادة» محمد بن یعقوب فیروزآبادی (۸۱۷ ق) تلخیص و در ده باب تنظیم نموده است. مؤلف این کتاب را در سال ۹۴۱ در ایامی که لشکر خراسان متوجه ممالک گجرات بوده و خود وی داخل آن لشکر بوده برای جلوگیری از طاعون نگاشته است.

[منزوی ۴۴۹۲/۵ در آن فهرست ابواب کتاب ذکر شده است؛ بریگل ۵۷۵/۱؛ آصفیه ۳۴/۲].

شرح کتاب سفر السعاده در شمارهٔ [۱۳۹۰۳] معرفی گردید.

آغاز : «حدیثی صحیح که سلسلهٔ اسناد آن به عقل و نقل متصل گشته و مرفوع و عنعنه روایت آن مبرا از وصمت مفترا و موضوع حمد خداوندی است».

انجام : «و روی مبارک به آن مسح فرمودی و این مقدار اختصار نمودیم و امید از الطاف وهاب مطلق و فیاض بر حقّ جلّت آلاؤه آنکه این مختصر را قبول گردانند تا مسلمانان از وی اشعاع گیرند».

۲ ـ شواهد النبوة لتقویة أهل الفتوة «۶۱ پ ـ ۲۵۳» **(تاریخ ـ فارسی)**

از : نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

[مجلس ۱۷۲/۷؛ الذریعه ۲۴۵/۱۴؛ منزوی ۱۲۶۴/۲ و ۴۴۹۹/۶؛ مشار، فارسی ۳۳۱۹/۳].

آغاز : «الحمدللّه الّذی ارسل رسلا مبشرین و منذرین لئلا یکون... امّا بعد نموده می‌آید که نخستین رکن از ارکان اسلام اقرار به کلمهٔ شهادت است».

انجام :

به آن جرعه بستان چنان از خودش / که افتد ز خود بی‌خبر لایزال

در آن بیخودی بازگشتش تو باش / که حسن المآلی و نعم المآل

نسخ؛ علاءالدین عرف لار محمد بن علی رضی، غرهٔ رجب ۱۱۲۱؛ عناوین شنگرف و لاجوردی و نشانی‌ها شنگرف، اوراق نسخه کرم خوردگی دارد؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه گالینگور.

۲۵۳ برگ؛ ۱۴×۲۵ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۸۸].

﴿ ۱۳۹۵۴ ﴾

قواعد احمدی **(فرهنگ ترکی به فارسی)**

از : محمدمهدی تبریزی (قرن ۱۲ ق)

فرهنگ ترکی به فارسی است به ترتیب حروف تهجی و آغاز و آخر کلمات، که مؤلف در یک مقدمه و چند فصل و یک خاتمه به نام سید احمد علی‌خان بهادر فرزند

بهادر نگاشته و تألیف آن در سال ۱۱۹۸ به پایان رسیده است.

مؤلف مقدمهٔ کوتاهی در آغاز رساله در دستور زبان ترکی آورده است.

[ملک، تهران ۱۹/۵؛ منزوی ۲۰۱۵/۳].

آغاز: «حمد و سپاس بی‌حد و قیاس متکلمی را سزد که به قدرت کامله و حکمت بالغه هر یک از طبقات امم و طوایف بنی‌آدم به لغتی از لغات و لسانی از السنه گویا نمود».

انجام: «... تو زدهٔ توکدوقون قان یعنی خونی که تو ریخته‌ای توکدوکون نیز می‌آید امّا اصطلاح دهاقین است».

نسخ؛ محی‌الدین احمد مشهور به خیرالدین خان، جمعه ۹ ربیع‌الثانی ۱۲۷۳ در شهر مَدْراس هندوستان؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، سرخ، عطف پارچه.

۹۸ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۹۰].

﴿ ۱۳۹۵۵ ﴾

جنگ اشعار **(فارسی)**

از: محمد باقر

جنگی است جمع‌آوری شده از اشعار شعرای مختلف. اسامی شاعرانی که شعرشان در این جنگ آمده، عبارتند از:

صائب، افصحی، واعظ، شیخ علی نقی کمره، اسعدالدین محمد آصفی، شهرت، میرمعصوم کاشی، اعجاز، ذوقی، میررضی، والی، وصالی، فرصت، محمدحسین بیک، نوایی، نظیری، سعدی، حافظ.

آغاز:

کارم چو زلف دوست پریشان و درهم است

صد بحر خفته در جگر و دیده بی نم است

یک دیـــده از بـــرای تـــماشا کـــفایت است
لیک از بـــرای غـــم هـــزار ار بـــود کـــم است

انجام:

چو بر در نهادم... غرق شد مع القـصه بـا ... گشت گـم

شکسته نستعلیق (بعضی از صفحات چلیپایی)؛ محمدباقر، بی‌تا؛ ۲۵ بـرگ اول جـدول زرین؛ اوراق نسخه رنگارنگ؛ جلد : تیماج، مشکی.

۱۲۸ برگ؛ ۸×۱۴ سانتی متر (قطع پالتویی)؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۶۹۹۲].

﴿ ۱۳۹۵۶ ﴾

داستان کامروپ و کاملتا = دستور همت (افسانه ـ فارسی)

از: هرج بلهته متخلص به فایز نظر

تحریری است از کتاب کامروپ و کاملتا،[1] اصل این داستان منظومهٔ فارسی است که میر محمد مراد لایق جونپوری در سال ۱۰۹۶ ق. به نام اورنگ زیب (۱۰۶۸ ـ ۱۱۱۸ ق) سروده است. **[منزوی ۳۰۵۳/۴].**

در نسخهٔ حاضر گزیده‌ای از ابیات این منظومه نقل و به فارسی شرح و توضیح داده شده است. چند تحریر دیگر از این داستان در دست است.

[منزوی ۳۷۳۶/۵؛ گنج بخش ۱۶۱۹/۳].

آغاز: «شرح حمد محمود حقیقی و شکر اهتدا و اعتنای مرشد کامل از مقدور خامه و میسور زبان بیرون دانسته عاصی کبرا معاصی».

انجام:

نـوشته نـماند سیه بـر سـفید نویسنده را نیست فـردا امید

---

1 - Kamrup Wa Kamlata.

نوشتم مـن دریـن دیـوانـخانه　　　که باشد از من مسکین نشانه

ـ ۵ برگ از آخر نسخه سفید مانده است.

نستعلیق؛ رای سیوک رام دورای هیکداخ ابن رای صین رای، پنج‌شنبه ۱۲ محرم ۱۲۳۱؛ عناوین شنگرف؛ جلد : تیماج، سرخ، ترنج با سر و جدول مذهب.

۹۶ برگ؛ ۱۱×۲۲ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۹۳].

﴿ ۱۳۹۵۷ ﴾

دستور الاشعار = قواعد منتخب در علم عروض (ادبیات ـ فارسی)

از : محمود میرزا متخلص به «شکر» فرزند حسن میرزا متخلص به «قصدی» فرزند سلطان میرزا خان مخاطب به «حیات الدوله»

رسالهٔ مختصری است در عروض که مؤلف به نام میر تهنیت علیخان افضل الدوله بهادر برای احمد میرزا متخلص به میرزا از عروض جامی و شمس‌الدین محمد فیضی جمع‌آوری و تألیف نموده است.

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز : «صدر آرای بزم کلام نظم حمد سخن‌آفرینی است که عروض بیت افلاک بی‌فواصل و اوتاد قدرت کامله اوست و ابتداء سر رشته سخن نثر سپاس ناظمی است که ظهور شعر شعرا بی حشو و زواید صنعت بالغه او جلوه رباعی عناصر در صفحات عالم ازوست».

انجام نسخه : «یعنی حاجب آن لفظ را گویند که در میان دو قافیه درآید چنانکه لفظ داری در این بیت :

ای شاه جهان بر آسمان داری تخت　　　سست است عدو تو تا کمانداری سخت

قوله مکرر قافیه، یعنی قافیه مکرر آن را گویند که شاعر آن را تکرار».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا (در بلدهٔ حیدرآباد نوشته شده)؛ عناوین و نشانی‌ها و رموز شنگرف، تمام صفحات جدول لاجوردی؛ جلد : مقوائی، طبله‌ها جدا شده.

۵۶ برگ؛ ۱۱×۲۰ سانتی متر؛ ۹ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۹۸].

﴿ ۱۳۹۵۸ ﴾

وقایع حیدرآباد = وقایع نعمت خانی = روزنامهٔ وقایع محاصرهٔ حیدرآباد

(تاریخ هند ـ فارسی)

از : دانشمندخان نعمت خان عالی نورالدین محمد شیرازی (۱۱۲۱ ق)

رویدادهای محاصرهٔ حیدرآباد و گشودن آن در ۱۰۹۸ ق. (سیمین سال پادشاهی اورنگ زیب ۱۰۶۹ ـ ۱۱۱۸) است. این رساله به‌کوشش میرزا حمزه خان مازندرانی در هند چاپ شده است.

[مجلس ۳۸۲/۲؛ فهرستوارهٔ منزوی ۱۳۶۶/۲؛ منزوی ۴۶۵۷/۶؛ دانشگاه ۱۲۱۶/۹].

آغاز : «دمی که مدرس کشاف صبح در صفه صدق و صفا چون قاضی بیضا نشسته تفسیر و الشمس و ضحیها بخط شعاعی آفتاب بر صفحهٔ روزگار نگاشت».

انجام :

چو بر بهمن جز اسفند آرند ماهی نیفزاید　　اگر چه عمر برافزود امّا عقل او کم شد

آیات قرآن نسخ و متن نستعلیق؛ محمد عبدالحمید، ۵ رجب ۱۱۴۵ (برای جمعدار عمر دراز خان بن دولت خان جمعدار نوشته شد)؛ آیات قرآن و عناوین شنگرف، نشانی‌ها شنگرف و مشکی، تمام صفحات جدول شنگرف؛ با حواشی توضیحی در حاشیه؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه پارچه.

۵۳ برگ؛ ۱۸/۵×۲۷/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۶۹۹۹].

« ۱۳۹۵۹ »

مجموعه

۱ ـ منشآت **(نامه‌نگاری ـ فارسی)**

از : ؟

مجموعهٔ منشئاتی که مؤلف در موضوعات گوناگون به دوستان و معاصران خود نوشته است. در متن نامه‌ها از میرزا عباس قلی‌خان و میرزاخان یاد شده است.

آغاز : «لطیف بود شکر حضرت عزّت بتقدیم رسید مترصد و مترقب بود و هست که روز بروز و لحظه بلحظه شیوه بنده‌پروری و طریق فیض‌گستری».

انجام : «فثبت الصداق علی ذمّة الزوج و الحقوق المعین فی الشرع علیها».

۲ ـ بوستان سعدی (منتخب) «حواشی برگ‌های ۳۹ ر ـ ۸۲ ر» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : شیخ مصلح‌الدین سعدی شیرازی (۶۹۱ یا ۶۹۴ ق)

نسخهٔ حاضر بخشی از کتاب را شامل است.

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و مقداری از مطالب در حاشیه شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و مشکی و محرر، اوراق آخر نسخه با متن شنگرف و عناوین زرد، مطالب در متن و حاشیه تحریر شده؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر مذهب، مجدول گرهی.

۸۲ برگ؛ ۱۱×۱۹ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۰۱].

« ۱۳۹۶۰ »

مقدّمة الادب **(ادبیات ـ عربی)**

از : جارالله ابوالقاسم محمود بن عمر زمخشری (۵۳۸ ق)

[مجلس ۱۵۶/۶ و ۲۶۱/۲۶، ش ۷۷۷۷؛ منزوی ۲۰۳۱/۳؛ مشار، عربی ۸۹۲].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد و لغات در لابه‌لای سطور به ترکی ترجمه شده

است.

آغاز نسخه : «اَثَر نشانه و علامت ـ اَثِرْ حدیث روایت ایلک ـ اثابَة عوض ویرمک».

انجام : «الواو مَرْک الا جانوری بود مانند ملخ الیا حکایت جکونکی... و الله اعلم».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحهٔ آخر نسخه معنی فارسی حروف مفرده الفبا ذکر شده است؛ عناوین شنگرف، فاصله بین لغات با دایرهٔ کوچک شنگرف؛ جلد : تیماج، مشکی، ضربی، ترنج با سر، مجدول گرهی.

۲۸۸ برگ؛ ۱۵×۲۱/۵ سانتی متر؛ ۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۰۳].

« ۱۳۹۶۱ »

مجموعه

۱ ـ میزان الصرف «۱ پ ـ ۲۴ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : ؟

مختصری است در صرف افعال عربی که نظیر شرح امثله برای تعلیم مبتدیان نگاشته شده است. در این رساله صیغه‌های چهارده گانه صرف شده و معنی هر کدام در زیر آن نوشته شده است. در فهرست نسخه‌های فارسی منزوی ۲۰۷۹/۳ کتابی در دستور زبان به همین عنوان ذکر شده و گویا همین رسالهٔ حاضر است.

آغاز : «الحمدلله... [بدانکه] اسعدک الله تعالی فی الدارین که جملهٔ افعال بنی‌آدم بر چهار نوعست ماضی و مضارع و امر و نهی».

انجام : «مفعولات کرده شده‌اند این همه زنان صیغهٔ جمع مؤنث اسم مفعول».

۲ ـ المنشعب «۲۵ پ ـ ۳۲ ر» **(صرف ـ عربی)**

از : ؟

مختصری است در صرف پیرامون اوزان افعال عربی و وجه اشتقاق و انشعاب هر کدام. در فهرست نسخه‌های خطی فارسی، منزوی [۲۰۷۹/۳] رساله‌ای با عنوان «منشعبه» در

صرف ذکر شده که گویا همین رسالهٔ حاضر است.

آغاز : «[بدانکه] اسعدک اللّٰه تعالی فی الدارین که جملهٔ افعال متصرفه بر دو گونه».

انجام : «الاقمطرار سخت دشوار شدن چشم و درخشنده ستاره الاسمحرار بلند شدن بدانکه این باب در قرآن آمده است قال الله تعالی تقشعر منه جلود الّذین یخشون ربّهم».

۳ـ کتاب الجدولی «۳۴ ر ـ ۹۷ ر» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : ؟

مختصری است در صرف افعال عربی که برای تعلیم مبتدیان نوشته شده است.

آغاز : «[بدانکه] اسعدک اللّٰه تعالی فی الدارین این کتاب است در بیان صرف».

انجام : «النهی عنه لاتجرهدَّ لاتجرهدِ لاتجرهدد و ملحق بدین مهموز برینقیاس باید کرد».

۴ـ صرف میر «۹۹ پ ـ ۱۳۳ پ» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : سید شریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶ ق)

[مجلس ۱۲۴۷/۱۰ و ۱۵/۳۵، ش ۱۲۰۰۴/۹ آغاز و انجام نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است].

۵ـ دستور المبتدی «۱۳۵ پ ـ ۱۸۰ ر» **(ادبیات ـ فارسی)**

از : صفی بن نصیر

مختصری است در صرف افعال عربی که مؤلف برای فرزند خود اسماعیل نگاشته است.

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی یصرف الاحوال و یخفف الاثقال و یکشف العلل... بدانکه زادک اللّٰه تعالی علما نافعا و فهما کاملا جملهٔ اسما و افعال».

انجام : «اول و اوائل و خیّر و خیائر که در اصل اواول و خیائر بود بدانکه قوانین هر جنسی... مبتدیان را باید که خوب یاد کنید».

نستعلیق؛ رسالهٔ سوم سیداحمد ولد سیدقطب‌الدین، ۱۷ رمضان ۱۱۷۱ [ص ۹۷ ر]؛ رسالهٔ آخر همو، ذی‌قعدهٔ ۱۲۳۵؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : مقوائی، سبز، عطف

و گوشه گالینگور مشکی.

۱۸۰ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۰۵].

﴿ ۱۳۹۶۲ ﴾

دیوان واقف لاهوری (فارسی)

از : شیخ نورالعین فرزند قاضی امانت الله، واقف لاهوری (۱۱۹۷ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۳۷] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر منتخب دیوان شاعر است و در آن غزلیات و ترجیع‌بند شاعر موجود است. آغاز نسخهٔ حاضر با نسخهٔ قبلی برابر است.

انجام نسخه :

رفتم رفتم که همچو واقف گریان گریان به خانه خویش

بنشینم و ترک عشق گویم دست از تو به آب دیده شویم

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نام شاعر در ضمن اشعار شنگرف؛ اوراق نسخه کرم‌خوردگی دارد؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه پارچه.

۱۰۹ برگ؛ ۱۳/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۰۶].

﴿ ۱۳۹۶۳ ﴾

دیوان صیدی طهرانی (فارسی)

از : میرعلی صیدی طهرانی (۱۰۸۳ ق)

به شمارهٔ [۱۳۹۳۰/۱] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر غزلیات شاعر را شامل است و به اول آن شرح حال شاعر از تذکرهٔ سرو آزاد ضمیمه شده است.

آغاز :

شد بسکه از خرام تو تغییر حالها از در درآمدند جمله به گلشن نهالها

انجام :

صیدی بتاج دولت عقبی رساندش   دریوزه‌ای که از در دلها کند کسی

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ لبهٔ اوراق کرم‌خوردگی و پوسیدگی دارد؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه گالینگور سبز.

۷۲ برگ؛ ۱۴×۱۹ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۰۷].

﴿ ۱۳۹۶۴ ﴾

مصیبت نامه **(شعر ـ فارسی)**

از : فریدالدین ابراهیم بن اسحاق عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

[مجلس ۴۱۷/۳ و ۳۳۹/۲۵، ش ۷۳۵۷/۴؛ منزوی ۳۲۰۷/۴؛ مشار، فارسی ۴۷۸۳/۴].

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

کـار مـن از یک نـظر گـردان تـمام   زآنکه کار می‌بایست کردان والسّلام[1]

انجام :

چون حوالت با تو آمد هر چـه هست   درگذار از نیک و از بد هر چه هست

نستعلیق؛ بی‌کا، سه‌شنبه ۲۴ جمادی‌الثانی ۱۰۶۷ در پتنه؛ عناوین شنگرف؛ اشعار در متن و حاشیه تحریر شده؛ اوراق نسخه کرم‌خوردگی دارد؛ جلد : مقوائی، عطف و گوشه پارچه.

۱۳۵ برگ؛ ۱۱×۲۱ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۱۲].

۱ـ در نسخهٔ چاپی چنین است : «زآنکه کار تست گردان والسلام» مصیبت‌نامهٔ عطار، مشهد، مطبعه نور، ص ۲۸.

﴿ ۱۳۹۶۵ ﴾

شرح کافیه ابن حاجب (نحو ـ فارسی)

از: سید شریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶ ق)

[مجلس ۱۰/۱۸۰ و ۶۷۸ و ۲۶/۳۸۰، ش ۷۹۰۲ آغاز و انجام آن با نسخهٔ حاضر برابر است؛ منزوی ۳۰۶۶/۳؛ کشف الظنون ۱۳۷۰/۲؛ مشار، فارسی ۳۲۴۵/۳].

عبارات عربی نسخ و متن فارسی نستعلیق؛ محمد علی بن مهر علی مقیم سین برخوار، ۱۰ رمضان ۱۰۸۶؛ عبارات عربی با خطوط شنگرف مشخص شده؛ جلد : تیماج، سرخ، مجدول گرهی.

۲۰۰ برگ؛ ۱۲×۱۸ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۱۴].

﴿ ۱۳۹۶۶ ﴾

وامق و عذرا (شعر ـ فارسی)

از: میرزا محمدصادق موسوی نامی اصفهانی (۱۲۰۴ ق)

به شمارهٔ [۱/۱۳۴۱۰] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است و از انجام افتادگی دارد.

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج و در داخل ترنج «بسم الله هو الرحمن الرحیم»، مجدول گرهی.

۴۷ برگ؛ ۱۱×۱۸ سانتی متر؛ ۱۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۱۷].

﴿ ۱۳۹۶۷ ﴾

عنایت نامه (تذکره ـ فارسی)

از: عنایت خان راسخ بن شمس الدوله لطف‌الله‌خان صادق بهادر منور جنگ (قرن ۱۲ ق)

مؤلف در این تذکره اشعار شعرای مختلف را در موضوعات گوناگون در چهارده باب و هر باب در چند فصل جمع‌آوری نموده و در سال ۱۱۵۳ به اتمام رسانیده است. و در

پایان، رقعات و منشئاتی به نثر از ادبای مختلف در چند صفحه جمع‌آوری نموده است.

فهرست ابواب آن چنین است :

باب اول : در اقسام تهنیت و مبارک باد، سه فصل

باب دوم : در اقسام مدح، چهار فصل

باب سوم : در تحسین و آفرین، دو فصل

باب چهارم : در اقسام اطوار شوق و محبت، هجده فصل

باب پنجم : در معاملات با احباب، چهارده فصل

باب ششم : در اقسام عرض حاجات، چهار فصل

باب هفتم : در اقسام شکر، سه فصل

باب هشتم : در اقسام شکایت، ده فصل

باب نهم : در اقسام عذر، چهار فصل

باب دهم : در اقسام احکام شعر، هشت فصل

باب یازدهم : در اقسام مواعظ و نصایح، بیست و یک فصل

باب دوازدهم : در ذکر عیادت، چهار فصل

باب سیزدهم : در تعزیت، سه فصل

باب چهاردهم : در ختم کلام به دعا، دو فصل

اسامی شعرایی که شعرشان در این تذکره جمع‌آوری شده عبارتند از :

استاد، بیدل، بدرالنسا بیگم، سالم، گرامی، کلیم، قابل، حشمت، انوری، طالب آملی، جامی، امامی، آذری، حافظ، فیضی، سلیم، تأثیر، نظیری، وحید، ظهوری، اهلی خراسانی، ناظم هروی، درکی قمی، محمدخان قدسی، عاملای بلخی، تجلی، میر غیاث‌الدین، مشهدی، آصف جاه نظام الملک، اهلی شیرازی، صائب، قاسم بیک حالتی، صیدی، آقا لطیف، وحشی، رضی دانش، نصیرای همدانی، سحابی، میرنجات، جویا، باذل، زلالی، شوکت، فطرت، ابوالفتح، محمدباقر مهجور، رجب علی تبریزی،

میر والهی قمی، باقر کاشی، قاضی نور اصفهانی، کار طلب خان، غنی، ارجمند، طغرا، یکتا، منیر، حیدر کلیچه پز، فغانی، سالک یزدی، میرزا شاپور طهرانی، عصمت، آصفی، ابوسعید ابوالخیر، شهرت، سرخوش، محمد امین مطیع، جاهی، اسیر، محتشم کاشانی، صالح تبریزی، احمد فایق، ملا نوعی، رضای تربتی، شرف‌الدین سام، حزین، واهب اصفهانی، ظهیر فاریابی، علی نقی امامی، عالی، نسبتی، مخلصای کاشانی، خالص، آصف جاه، میرجعفر، میرحسین واعظ، سامع، دردمند، ابراهیم انصاف، نظیر غلام شاه عباس، میرزا ملک مشرقی، قزلباش خان امید، زکی همدانی، شاه معصوم، ابوالحسن بیگانه، یوسفی، قصاب، مشفقی بخاری، میرسنجر، فدایی قندهاری، دست غیب نظام، فقیه کرمانی.

آغاز: «سپاس بی قیاس و ثنای بی‌انتها ثناء جهانداری است که شاه و گدا روزی‌خوار خوان نعمت اوست عزّ سلطانه».

آغاز نظم:

گردون بمراد بخت پیروزت باد　　　خورشید فلک بندهٔ دل سوزت باد

انجام:

نداند از چه رو بهزاد طرح این قلمدان را　　　که نقاشی بهر جانب ز خط نوخطان دارد

نستعلیق؛ بی‌کا؛ ۱۲۴۵؛ بدون جلد.

۴۴ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۰۱۸].

« ۱۳۹۶۸ »

حبیب السیر فی اخبار افراد البشر　　　(تاریخ ـ فارسی)

از: غیاث‌الدین محمد بن همام‌الدین شیرازی معروف به خواند میر (۹۴۱ یا ۹۴۲ ق)

[مجلس ۷۳/۹ و ۹۵/۲۵، ش ۷۰۸۴؛ منزوی ۴۱۳۷/۶؛ الذریعه ۲۴۴/۶؛ مرعشی ۸۳/۱۶، ش ۶۰۸۰].

نسخهٔ حاضر جزء سوم و چهارم از جلد سوم را شامل است.

نسخ؛ بی‌کا، ۱۵ شعبان ۱۰۰۸؛ عناوین شنگرف و زر و نشانی‌ها شنگرف؛ در آخر نسخه ماده تاریخ جلوس شاه صفی از سلطانعلی میرزا با این عبارت : «شاه صفی بن صفی نسل صفی، ۱۰۳۸»؛ جلد : تیماج، مشکی، سوخت، ترنج با سر، مجدول.

۳۶۳ برگ؛ ۱۸/۵×۳۱/۵ سانتی متر؛ ۳۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۵۲].

«۱۳۹۶۹»

ترجمهٔ منظوم دیوان امیرالمؤمنینعليه السلام **(شعر ـ فارسی)**

از: شاهد جوینی سبزواری

ترجمهٔ منظومی است از دیوان امیرالمؤمنینعليه السلام. مؤلف ابتدا مقدمهٔ منظومی آورده پس از آن ترجمه هر بیت را در زیر آن با یک بیت فارسی آورده است.

در نسخهٔ حاضر دیوان تا آخر تحریر شده و ترجمه از آخر ناتمام مانده است.

آغاز دیباچهٔ منظوم :

اول دفتر بنام ذوالجلال — قادر و حی و قدیم و لایزال

آنکه هر نابود را او بود کرد — جمله معدومات را موجود کرد...

کردش از عون یزدان ترجمه — بهره‌ور گردند تا مردم همه

ناظم این نظم‌های شاهوار — شاهدم ز اهل جوین سبزوار

بعد از این یکفرد می‌گویم عیان — نظم دیوان امیر مؤمنان

آغاز ترجمه :

الناس من جهة التمثال اکفاء — ابوهم آدم والام حواء

مردمان در رتبه مانند همند — جملگی فرزند حوا و آدمند

پایان ترجمه در نسخهٔ حاضر :

فکم ترکو من ناشیء ذی حمیّة — صریعاً و من ذی نجدة

هر یکی در روز هیجا همچو شیر　　　در عدو کشتن بغایت پس دلیر

انجام دیوان:

فیه المعالی و فیه الفضل مجتمعاً　　　لفضل صاحبه فی العالمین علی

اشعار عربی نسخ معرب زیبا و ترجمهٔ منظوم شکسته نستعلیق ساده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اشعار و ترجمه مشکی و شنگرف و سفیدآب، اوراق نسخه به رنگ‌های مختلف؛ اشعار اواخر نسخه ترجمه نشده و جای ترجمه خالی مانده؛ جلد: تیماج، زیتونی، مجدول گرهی.

۲۴۸ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۰ ـ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۵۳].

« ۱۳۹۷۰ »

دیوان سحاب اصفهانی (فارسی)

از: محمد فرزند احمدهاتف حسینی‌اردوبادی‌اصفهانی‌متخلص‌به سحاب (۱۲۲۲ ق)

[مجلس ۱۳۰/۸؛ الذریعه ۴۳۲/۹؛ سپهسالار ۶۰۴/۲؛ دانشگاه ۲۶۰۷/۱۲؛ منزوی ۲۳۴۵/۳].

نسخهٔ حاضر غزلیات به ترتیب حروف تهجی و قصاید و رباعیات را شامل است.

آغاز:

زهی طغرای نام نامیت عنوان دیوان‌ها
نیابد زیب بی‌نام همایون تو عنوان‌ها
ز گلزارت گلی هر روز گردد زیب دامانی
که افشاند از آن گل دیدها گل‌ها بدامان‌ها

انجام:

هر شعر کز اوراق کهن می‌خوانی　　　سهلست ز خویشتن اگر می‌خوانی
با این چکنم که هر زمان شعر مرا　　　می‌دزدی و آنگاه به من می‌خوانی

نستعلیق زیبا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی و محرر، برگ اول سرلوح مزدوج مذهب مرصع و بسمله داخل کتیبه با زمینهٔ زرین، حاشیه دو صفحهٔ اول گل و بوته زرین؛ جلد: تیماج، مشکی، سوخت، ترنج با سر و لچکی با زمینهٔ مذهب،

مجدول.

۱۲۱ برگ؛ ۱۶×۲۵ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۵۶].

﴿ ۱۳۹۷۱ ﴾

سیر المتأخرین (تاریخ هند ـ فارسی)

از : میرغلامحسین منشی فرزند هدایت علی خان طباطبائی حسنی (۱۲۰۸ ق)

تاریخ هند است شامل گزارش مفصل رویدادهای بنگال از سال ۱۱۵۱ تا ۱۱۹۵ ق.، که مؤلف آن را در سال‌های ۱۱۹۴ و ۱۱۹۵ ق. به نام امیرالممالک عمادالدوله کورنر جونل هشتنک بهادر، در سه جلد نگاشته است.

نسخهٔ حاضر هر سه جلد کتاب را شامل است.

[منزوی ۶/۴۶۶۴؛ الذریعه ۲۷۸/۱۲؛ مشار، فارسی ۳۱۲۷/۳].

آغاز جلد اول : «الحمدللّٰه ربّ العالمین... امّا بعد بر رأی دانشوران و محققان والا گهر مخفی نماند».

آغاز جلد دوم : «سپاس و ستایش سرمدی اساس نثار بارگاه عظمت و جلال».

آغاز جلد سوم : «حمد و ثنای پادشاه علی الاطلاق و شکر و سپاس خالق انفاس».

انجام جلد سوم و انجام کتاب : «مشیت قادر قدیر در اختلاف و مشاجرات این همه فرق متفرقه چیست یفعل الله مایشاء و یحکم ما یرید... انه جواد کریم و رؤف رحیم».

نسخ؛ بی‌کا، در اول نسخه آمده که در تاریخ ۱۲۷۸ احتشام‌الدوله درخواست کتابت این نسخه را در دارالسلطنه اصفهان نموده و داخل کتابخانه کرده با مهر بیضوی وی؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در آخر نسخه مهر مربعی به سجع «احتشام الدوله»؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، مجدول گرهی.

۳۷۳ برگ؛ ۲۱×۳۵ سانتی متر؛ ۳۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۵۸].

﴿ ۱۳۹۷۲ ﴾

مثنوی معنوی (فارسی)

از: مولانا جلال‌الدین محمد بن بهاءالدین محمد بلخی، مولوی رومی (۶۷۲ ق)

[مجلس ۳۸۶/۸ و ۳۵۲/۱۷ و ۳۳۲/۲۶، ش ۷۸۵۲].

در نسخهٔ حاضر در آغاز دفتر اول دیباچهٔ نثری ذکر شده است.

آغاز: «هذا کتاب المثنوی و هو اصول اصول اصول الدین فی کشف اسرار...

بشنو از نی چون حکایت می‌کند   وز جدائی‌ها شکایت می‌کند».

انجام:

در دل من آن سخن در روزن است   زانکه دل از جانب جان روشن است

شکسته نستعلیق ساده (۴ ستونی)؛ بی‌کا، ۱۲۲۹؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول مذهب؛ دارای شش سرلوح مزدوج با زمینهٔ زرین و لاجوردی و گل‌های الوان کوچک در آغاز دفترها؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر و لچکی با نقش گل و بلبل.

۳۰۸ برگ؛ ۱۵×۲۲ سانتی متر؛ ۲۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۶۰].

﴿ ۱۳۹۷۳ ﴾

جهانگشای نادری = تاریخ نادری (تاریخ ـ فارسی)

از: میرزا مهدی خان منشی نوری استرآبادی (قرن ۱۲ ق)

[مجلس ۱۳۳/۲ و ۳۶۸/۲۵، ش ۷۳۸۲ آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است].

نسخهٔ حاضر از انجام افتادگی دارد.

انجام نسخه: «... همگی دست بیعت دادند شاهزاده نیز ناچار مقلد امر پادشاهی گشته در هشتم شهر شوال سنه ۱۱۶۱».

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.

۲۲۴ برگ؛ ۱۸×۲۹ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۶۱].

﴿ ۱۳۹۷۴ ﴾

برهان قاطع (لغت ـ فارسی)

از : محمد حسین بن خلف تبریزی (قرن ۱۱ ق)

[مجلس ۲۷۱/۲۵، ش ۷۷۸۹] آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است.

نستعلیق؛ محمد المعین بن محمد ابراهیم، یکشنبه غره اسفندماه جلالی ۱۲۵۱ (برای میرزا ابوالحسن توسط میرزا محمدحسن طبیب)؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و مشکی محرر؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل و بلبل.

۳۹۰ برگ؛ ۲۲×۳۶ سانتی متر؛ ۲۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۶۲].

﴿ ۱۳۹۷۵ ﴾

مجالس المنتخبین و تذکرة العارفین = ترجمهٔ امالی صدوق (حدیث ـ فارسی)

از : محسن بن محمدمهدی خراسانی مشهدی رضوی (قرن ۱۲ ق)

ترجمه‌ای است از کتاب «الامالی» شیخ صدوق، مؤلف این ترجمه را در سال ۱۱۹۷ ق. آغاز نموده است. او قبل از این ترجمه، کتاب وارم بن ابی فراس را نیز به فارسی برگردانده است.

فهرست مجالس کتاب در اول نسخه آمده است.

آغاز : «الحمدللّٰه ربّ العالمین و العاقبة للمتقین و النار للجاحدین المکذبین... امّا بعد چنین‌گوید... که چون این واعظ بی‌کردار ضایع‌کار در صفحهٔ روزگار...».

انجام : «... به صدقه دادن و سخی بودن و حسن خلق داشتن و شرّ خود از بندگان خدا باز داشتن».

نسخ؛ بخش اول عبدالجواد نیشابوری، روز عید نوروز ۱۳۰۸ در مدرسه دو درب در مشهد مقدّس رضوی (به حسن توجّه و عون تربیت... اشرف السادات و منبع السعادات سرکار آقای میر سید محمد الملقب بمؤتمن لشکر)؛ بخش دوم محمد الموسوی، شعبان

۱۳۰۸؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف و مشکی و لاجوردی، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر، در اول هر بخش سرلوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان کوچک؛ در اول هر بخش فهرست مطالب آمده؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : روغنی، مشکی، مجدول، مذهب.

۲۱۶ برگ؛ ۱۵×۲۶ سانتی متر؛ ۲۳ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۶۷].

﴿ ۱۳۹۷۶ ﴾

الوسیط فی الاعراب (نحو ـ عربی)

از : محمدابراهیم بن ابی‌طالب (قرن ۱۳ ق)

مختصری است در علم نحو که مؤلف برای سهولت تعلیم مبتدیان نگاشته و در روز یک‌شنبه اول ذی‌قعده ۱۲۰۵ تألیف آن را به پایان رسانیده است.

آغاز : «الحمدلله الّذی وفقنا لتسدید الکلمة و تقویم الکلام و ارشدنا الی مفاتح العلوم لفتح مفالق الاحکام».

انجام : «... فهو حکایة اسم المفرد کانّه قال فاجبت بهذه اللفظة و الله سبحانه اعلم».

نسخ؛ به خط مؤلف، یکشنبه غرّه ذی‌قعدهٔ ۱۲۰۵؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ با حواشی مفصل توضیحی؛ در اول نسخه تملکی به تاریخ ۱۳۱۳ با مهر بیضوی «عبده ابراهیم بن عبدالله الموسوی»؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، عطف تیماج سرخ.

۱۰۸ برگ؛ ۱۰/۵×۱۵ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۶۸].

﴿ ۱۳۹۷۷ ﴾

برکات القائم لایقاظ النائم (اخلاق ـ فارسی)

از : ابوالحسن بن محمدکاظم جاجرمی (قرن ۱۳ ق)

رسالهٔ مفصلی است در بیان تحقیق و تفسیر مراحل عدل و ظلم، ترتیب یافته در یک مقدمه و دو فصل و یک خاتمه دارای یازده فایده، تألیف آن در سال ۱۲۳۹ ق. پایان

یافته است. [دانشگاه ۱۶۲۸/۱۰، ش ۲۷۷۰؛ الذریعه ۸۸/۳].

از همین مؤلف کتاب «ینابیع الحکمه» در شمارهٔ [۱۳۸۶۶] معرفی گردید.

آغاز: «الحمد للعدل الحکیم الّذی لایرید ظلما للعباد... امّا بعد بندهٔ حقیر ابن محمد کاظم ابوالحسن جاجرمی... بر ضمایر عرضه می‌دارد که چون ظلم».

انجام: «در کتاب خدا و احادیث خاندان نبوت نیز شبیه تکرار است و بر فرضی که در حقیقت این رساله مشتمل بر تکرار یا خطا یا سهو یا نسیانی باشد از ناظر امید عفو دارم».

نسخ؛ محمدرضا، ۱۲۴۰؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ترنج، با سر لچکی با نقش گل.

۲۰۴ برگ؛ ۲۰×۳۰/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۶۹].

﴿ ۱۳۹۷۸ ﴾

الفقه الجعفری **(فقه ـ جلد اول فارسی، جلد دوم عربی)**

از: محمدجعفر بن محمد صفی آباده‌ای اصفهانی (۱۲۸۰ ق)

رسالهٔ مفصل فقهی است به طریق سؤال و جواب در دو جلد با این خصوصیات :

جلد اول برای عامه مردم و به فارسی، بدون استدلال شامل طهارت، صلاة، غصب و تجارت.

جلد دوم برای خواص به عربی شامل ارث و دیات.

نسخهٔ حاضر هر دو جلد را شامل است. پس از پایان جلد دوم مطالب زیر اضافه شده است :

الف : فصولی با عنوان «مسئلة ـ مسئلة» در دیات.

ب : «کتاب الذکر» که مؤلف بنا داشته آن را در شش مقصد تألیف نماید و در این نسخه فقط فهرست ابواب آن موجود است.

[مرعشی ۱۲/۹، ش ۳۲۰۹ که بخشی از جلد اول را شامل است؛ الذریعه ۲۹۲/۱۶].

آغاز : «الحمد لمطهر المؤمنین بصبغة اللّه و من احسن منه تطهیرا... و بعد یقول الراکع فی معابد العلماء... کتاب الطهارة بدان طهرک الله تعالی من الذنوب که نماز بهترین عبادات است».

انجام جلد اول : «هر گاه اختلاف نمایند مالک و غاصب در آن چیزی که همراه عبده است... و قد ادعی عدم الخلاف فیه بعض المحققین».

آغاز جلد ثانی : «کتاب الخمس ـ اعلم ان اخراج الخمس من المال و لزومه لما کان خلافا للاصل کان اللازم بیان الادلة الدالة علی خلافه».

انجام نسخه : «السادس ان الذکر فی الملأ من الناس مطلوب للّه تعالی و فی البیت لکثرة البرکة و حضور الملائکة و هجر الشیطان».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا [در عصر مؤلف]؛ عناوین شنگرف، در آغاز نسخه توضیح پیرامون شرح حال مؤلف از محمد موسوی جزایری، در آغاز نسخه تملک محمدباقر؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج با سر با نقش گل، مجدول گرهی.

۳۳۳ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۷۰].

﴿ ۱۳۹۷۹ ﴾

شرح العزی فی التصریف
(صرف ـ عربی)

از : ؟

شرح مزجی مفصلی است بر کتاب «العزی فی التصریف» زنجانی. تألیف این شرح در ربیع‌الثانی ۱۰۹۹ به پایان رسیده است.

آغاز : «الحمدللّه الّذی ارسل ریاح فن التصریف کتصریف الریاح... امّا بعد فقد رأیت رغبة بعض الاخوان فی معرفة التصریف».

انجام : «ان المراد رحمة واحدة او نوعا حسنا او قبیحا من الرحمة و کذا اذا قلت انطلقه و استغفرت استغفارة الحمدللّه علی التمام...».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ با حواشی به امضاء «منه»؛
جلد : مقوائی، تهوه‌ای، عطف و گوشه تیماج سرخ.
۱۱۲ برگ؛ ۱۴/۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۷۱].

﴿ ۱۳۹۸۰ ﴾

شرح شرائع الاسلام (فقه - عربی)

از : ؟

شرح مفصلی است با رد و استدلال‌های فراوان بر کتاب «شرایع الاسلام» محقق حلی. در آن از شیخ انصاری با دعای «قدس سره» در موارد زیاد نقل شده است. شارح ابتدا بخشی از متن را می‌آورد و سپس با رد و استدلال و نقل آرای فقها به شرح آن می‌پردازد.

نسخهٔ حاضر شرح «کتاب الزکاة» را شامل است.

آغاز : «کتاب الزکاة قال اللّٰه تعالی خذ من اموالهم صدقة تطهرهم و تزکیهم... و هذه اوضح آیة وردت فی تشریفها بمساعدة الاخبار ففی صحیحة عبداللّٰه».

انجام : «یکون الفریضة مع خمسة اجزاء من ستة و عشرین جزء من بنت مخاض و به یحصل ما یکون علی طبق القاعدة افضل جمع بین الادلة فلیتأمّل».

نسخ؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها مشکی؛ بعضی از عبارات خط‌خوردگی دارد؛ در آخر نسخه تملک محمود بن ابوالقاسم با مهر بیضوی وی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول گرهی.
۱۴۹ برگ؛ ۱۵/۵×۲۲ سانتی متر؛ ۲۰ و ۳۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۷۴].

﴿ ۱۳۹۸۱ ﴾

مجموعه

۱ - تعلیم المتعلم «۱ پ - ۶۴ ر» (اخلاق - عربی)

از : شیخ برهان الدین زرنوجی حنفی (۵۱۹ ق)

مختصری است در سیزده فصل دارای دستورات اخلاقی که استادان، شاگردان و

طالبان علم باید آن‌ها را به کار بندند.

این کتاب توسط یکی از علماء در دوازده باب تلخیص گردیده و به «آداب المتعلمین» مشهور است که به غلط به خواجه نصیرالدین محمد بن حسن طوسی (متوفای ۶۷۲) نسبت داده شده است.

[پیرامون این کتاب و تفاوت آن با «آداب المتعلمین» مراجعه شود به : فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آستان مقدّس حضرت معصومه ۱۰۵/۲ - ۱۱۱ و دایرةالمعارف بزرگ اسلامی ۱۶۵/۱ و دایرةالمعارف تشیع ۲۲/۱].

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی فضل بنی‌آدم بالعلم و العمل علی جمیع العالم... و بعد فلما رایت کثیرا من طلاب العلم فی زماننا یجدّون الی العلم».

انجام : «... و اعلم انه لابد لطالب العلم ان یتعلم شیئا من الطب مما وردت فیه الآثار الواردة... و اللّٰه تعالی الهادی و الیه المرجع و المآب».

۲ـ نصاب الصبیان ابونصر فراهی (بخشی از آن) «۶۴ پ ـ ۶۵ پ»

۳ـ رسالة فی الصلاة «۶۶ پ ـ ۸۱ ر» **(فقه ـ عربی)**

از : ؟

رسالهٔ مختصری است در احکام نماز در هشت باب.

آغاز : «الحمدللّٰه... ثم اعلم ان العبد مبتلاً بین ان یطیع اللّٰه تعالی فیثاب و بین ان یعصیه فیعاقب و الابتلاء یتعلّق بالمشروع و غیر المشروع».

انجام : «الباب الثامن فی المفسدات فی التحقیق خمسة علی العموم التکلم بکلام النّاس مطلقا حقیقة او حکما و الضحک و العمل الکثیر بلا اصلاح و ترک فرض من الفرایض بلاعذر و لو طری فوته بدون اختیاره و تعمد الحدث».

۴ـ تجوید منظوم «۸۲ پ ـ ۸۵ پ» **(فارسی)**

از : عبدالرؤف

منظومهٔ کوتاهی است در تجوید و احکام آن.

در فهرست نسخه‌های خطی فارسی، منزوی ۱/۸۰، ش ۸۱۰ نسخه‌ای از این منظومه در کتابخانهٔ مجلس به شمارهٔ [۵۴۶۲/۳] معرفی شده است.

آغاز:

بعد حمد و ثنا و مدح خدا — نعت پیغمبر دلیل هدا
بشنو این چند بیت تا گردی — مطلع بر قواعد قُرّا

انجام:

عبدالرؤف کرده این نظم — بعنایات حضرت مولی
تا شود مستفید از این ابیات — حقّ رساند بمقصد اقصی

۵ـ مخارج حروف منظوم «۸۵ پ ـ ۸۸ پ» **(فارسی)**

از: خواجه محمد زاهد

منظومهٔ کوتاهی است در تجوید در چهل بیت.

آغاز:

بعد حمد مربی دو جهان — سامع حرف آشکار و نهان
وز پی نعت بیحد صلوات — بر روان رسول با یاران
گوش کن تا بیاری توفیق — مخرج حرف‌ها کنیم بیان

انجام:

این چهل بیت را شده تاریخ — در بیان مخارج یاران
زاهد تشنه آب همی جوید — نمی از یم رحمت غفران
ربنا اغفرلنا خطایانا — انک المستعان و المنان

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، با حواشی توضیحی در لابلای سطور و اطراف متن، رسالهٔ آخر حواشی دارد با امضاء «منه عفی عنه» و «منه سلمه اللّه»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر و داخل سر ترنج «عمل ملا یولداش ۱۲۶۷»،

مجدول.

۸۹ برگ؛ ۱۲/۵×۲۰ سانتی متر؛ ۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۱۷۵].

﴿ ۱۳۹۸۲ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان اعجاز هروی «۱ ر ـ ۵۴ ر» **(فارسی)**

از: ملا عطاء هروی متخلص به اعجاز (قرن ۱۰ ق)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «اعجاز».

[الذریعه ۸۱/۹؛ منزوی ۲۲۲۸/۳؛ لغت‌نامهٔ دهخدا مادهٔ «اعجاز» به نقل از قاموس اعلام سامی].

نسخهٔ حاضر این بخش‌ها را شامل است :

غزلیات به ترتیب حروف تهجی که نسخهٔ حاضر از قافیهٔ دال تا آخر را شامل است، رباعیات و قصاید.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

آغاز نسخه :

درآ از در که رنگ از روی آتشخانه برخیزد

پریزاد چراغ از دامن پروانه برخیزد

شبی کز پنجهٔ سیمین کنی آرایش گیسو

تذرو آفتاب از شاخسار شانه برخیزد

انجام :

مست و رنگین جلوه شد بر ابرس گلگون سوار

آب و رنگش دامن زین تر از طاوس کرد

جنت دوران برنگی بست هر کس را زبان

نخوت عریانیم را پرده ناموس کرد

۲ ـ قضا و قدر «۵۴ پ ـ ۶۲ پ» **(مثنوی ـ فارسی)**

گویا از: شاعر پیشین

آغاز:

شنیدم روزی از رنگین مقالی ریاض عشق را نازک نهالی
می تلخ بساط نوجوانی قوام شربت شیرین زبانی

انجام:

پسر بر مسند خسرو نشسته به او دختر چو شیرین عهد بسته
مرا شغل محبت کرد استاد نه کار بیستون مانند فرهاد

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مشکی، مجدول.

۶۲ برگ؛ ۱۰×۱۷ سانتی متر؛ ۱۲ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۰۶].

﴿ ۱۳۹۸۳ ﴾

مجموعه

۱ ـ دیوان نظام استرآبادی «۱ ر ـ ۱۳۳ ر» **(شعر ـ فارسی)**

از: مولانا نظام الدین استرآبادی معمایی (۹۲۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۸۷۵/۲۷] مراجعه شود. نسخهٔ حاضر قصاید شاعر را شامل است.

آغاز:

شافی خداست گرچه به هر علّتی ولی
بیمار حرص را ز قناعت بود شفا

خواهی ضمیر تیره کنی صاف چون مسیح
بگذر ببال همت ازین نیلگون سما

انجام:

هر صبح و شام رایت بیداد روزگار در گوششان سروش جفا در دهد ندا

دم درکش ای نظام ازین گفتگو دگر　　آن به که بر زبان بودت توبه ربنا

۲ـ ساقی‌نامه «۱۳۳ پ ـ ۱۳۴ پ» **(فارسی)**

از: میرزا رضی‌الدین آرتیمانی (قرن ۱۱ ق)

به شمارهٔ [۱۳۴۷۲/۲۳] مراجعه شود. آغاز نسخهٔ حاضر با آن نسخه برابر است و از انجام افتادگی دارد.

انجام نسخه:

شب آلودگی روز شرمندگی　　معاذ اللّه از اینچنین زندگی

۳ـ خسرو و شیرین «۱۳۵ ر ـ ۱۵۰ ر» **(مثنوی ـ فارسی)**

از: ؟

منظومه‌ای است در داستان خسرو و شیرین. نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد و در آن از داستان محمود و ایاز یاد شده است.

آغاز نسخه:

به نظمش آنچه لایق بود برداشت　　به جا آن را که بپسندید بگذاشت

چو خسرو گشت بر ملک سخن شاه　　سوی این گنج بنمودش قضا راه

انجام:

منم خسرو مرا شیرین بود یار　　تو فرهادی ترا حسرت بود کار

۴ـ دیباچهٔ بیاض «۱۴۹ ر ـ ۱۵۱ پ» **(فارسی)**

از: ؟

آغاز: «حمد و سپاس بی‌حد و قیاس کریمی را شایسته و سزاست که صفحات مجموعهٔ دیوان آسمان را بجدول شموسی».

اوراق رساله جابجا شده و یک برگ از آخر دیباچه در لابلای مثنوی «خسرو و شیرین» جاسازی شده است.

۵ـ دیوان حسرت[1] (غزلیات) «۱۵۲ ر ـ ۱۵۵ پ» **(فارسی)**

چند غزل است از شاعری با تخلص «حسرت».

آغاز:

از گریه صبوحی کن و از ناله بجوئی   بی عیش بساط دل غمناک انداز

انجام:

خواهی که آگه از غم پنهان من شوی

بنشین دمی چو حسرت من در کمین خویش

نستعلیق؛ رسالهٔ اول ابوالحسن مکتب دار، ۲۴ ربیع‌الاوّل ۱۰۶۵؛ رسالهٔ سوم محمدخان تبریزی، بی‌تا؛ رسالهٔ پنجم بی‌کا، ۱۲۳۵ [۱۵۴ ر]؛ عناوین و نشانی‌های اواخر کتاب شنگرف؛ جلد: میشین، سبز، مجدول.

۱۶۱ برگ؛ ۱۱×۱۷/۵ سانتی متر؛ ۱۵ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۰۸].

﴾ ۱۳۹۸۴ ﴿

مجموعه

۱ـ تاریخ احوال ولیعهد نایب‌السلطنه «ص ۲ ـ ۱۲۲» **(تاریخ ـ فارسی)**

از: مسعود میرزا انصاری ایشلیقی گرمرودی وزیر دول خارجه[2] (۱۲۶۵ ق)

۱ـ در فهرست نسخه‌های خطی فارسی، منزوی ۲۲۹۴/۳ سه دیوان با عناوین «دیوان حسرت»، «دیوان حسرت مشهدی» و «دیوان حسرت همدانی» [مجلس ۳۷۶/۲۶، ش ۷۸۹۶] معرفی گردیده و گویا نسخهٔ حاضر یکی از آن‌ها است.

۲ـ حاج میرزا مسعود انصاری ایشلیقی گرمرودی پسر میرزا عبدالرحیم پسر میرزا سعید شیخ‌الاسلام. او در سال ۱۲۴۴ ق بعد از قتل الکساندر سرگیویچ گریبایدوف همراه هیأتی عازم روسیه گردید و در سال ۱۲۵۱ ق در عهد صدارت میرزا آقاسی از طرف محمدشاه قاجار وزیر امور خارجه شد و در همین سال با ضیاءالسلطنه دختر هفتم فتحعلی شاه ازدواج نمود. عاقبت در سال ۱۲۶۵ ق در شصت سالگی در نجف اشرف بدرود حیات گفت. ر.ک: شرح حال رجال ایران، مهدی بامداد ۷۵/۴ ـ ۷۸.

تـاریخ جـنگ‌های ایـران و روس است. مـؤلف بـعد از قـتل الکسـاندر سـرگیویچ گریبایدوف سفیر فوق‌العادهٔ دولت روسیه در ایران به همراه هیئتی برای عذرخواهـی عازم دربار روسیه گردید این سفر ده ماه و پانزده روز به طول انجامید.

رسالهٔ حاضر گویا بخشی از یادداشت‌های آن سفر است. در آغاز رساله آمده : «در ذکر خصومتی که فیمابین دولت... در ایام سفارت چنانکه سبق ذکر یافت». از ایـن عبارت استفاده می‌شود که این رساله جزئی از کتاب بزرگ‌تری بوده و هم‌چنین مؤلف نیز مدّتی عنوان سفیر داشته است.

در این رساله وقایع جنگ‌های ایران و روس از آغاز حرکت علما از عراق و شروع جنگ تا سال‌های ۱۲۶۰ ق. ذکر شده است.

نسخهٔ حاضر از آغاز ناقص و از انجام ناتمام است.

[منزوی ۴۲۲۷/۶ آغاز نقل شده با نسخهٔ حاضر برابر است؛ فهرستواره، منزوی ۸۳۹/۲].

آغاز نسخه : «در ذکر خصومتی که فیمابین دولت ابد مدت قاهره و دولت بهیّه روس اتفاق افتاده ـ یرملوف که از جانب دولت روسیه به حکومت گرجستان».

انجام نسخه : «نواب امیرزاده عزم معاودت کرد یسکویچ و دیگر بزرگان روسیه نواب را تا منزل مشایعت کردند انواع حلویات و مربیات و انحای فواکه».

۲ ـ شرح حال عباس میرزا قاجار «ص ۱۱۴ ـ ۱۱۸»

یادداشت‌هایی است گویا از فرهاد میرزا معتمدالدوله که در آن‌ها حوادث و شرح حال عباس میرزا در سال‌های آخر عمر وی (بیست و پنج ذی‌حجه ۱۲۴۵ تا شب پنج‌شنبه ۱۰ جمادی‌الثانی ۱۲۴۹، وفات وی در مشهد) به صورت تقویم نگاشته شده است. در این یادداشت‌ها عمر عباس میرزا در وقت مرگ ۴۵ سال و شش ماه و شش روز ذکر شده است.

شکسته نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول.

۶۳ برگ؛ ۱۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۰۹].

﴿ ۱۳۹۸۵ ﴾

جنگ اشعار عربی

از : ؟

جنگی است ترتیب یافته از اشعار شاعران با چند قطعه ادبی به نثر.

نسخهٔ حاضر از آغاز افتادگی دارد.

مطالب جنگ عبارتند از :

۱ ـ اشعاری از :

شاعری مجهول «۱ ر ـ ۲ ر»، علاء الدین علی ماردینی «۲ ر ـ ۲ پ» و «۵۶ پ ـ ۵۷ ر» و «۷۹ر ـ ۷۹پ»، شهاب‌الدین احمد حجازی«۳ر ـ ۷پ»، سراج‌الدین عمر الحاد«۸ ر»، محب الزرعی «۸ پ»، شمس‌الدین بن کمیل قاضی المنصور «۸پ ـ ۱۳ پ» و «۱۵ ر ـ ۱۵ پ» و «۷۶ ر ـ ۷۶ پ» بدرالدین دمامینی «۱۳ پ»، الشیخ الامام تلعفری «۱۴ ر ـ ۱۴ پ» و «۵۹ پ»، ابوالفضل بن ابی وفا «۱۴ پ» و «۴۱ پ ـ ۴۲ ر»، ابن الحجاج «۱۶ ر»، شیخ اسماعیل تنوخی «۱۶ ر ـ ۱۶ پ»، خزرجی «۱۶ پ»، محمد بن وفا «۱۷ر ـ ۱۷ پ»، ابن اسرایل «۱۷ پ ـ ۱۸ پ»، علاءالدین محلی «۱۸ پ ـ ۱۹ پ»، علی بن ابی الوفا فی مدح علی‌ؑ «۱۹ پ ـ ۲۰ ر» و «۵۱ ر»، ابن کمیل «۲۰ ر»، ابوالولید احمد بن عبدالله بن زیدون «۲۰ ر ـ ۲۱ پ»، شیخ عبدالرحمن خلیلی «۲۱ پ ـ ۲۲ ر»، شیخ العارف شمس‌الدین بن زقاعه «۲۲ ر ـ ۲۲ پ»، شرف مقدسی «۲۲ پ ـ ۲۳ پ»، ابو عبدالله محمد بن احمد بن جابر اندلسی مالکی نزیل حلب «۲۴ ر ـ ۲۵ پ».

۲ ـ مقامة فی الزهور «۲۶ ر ـ ۳۰ ر» **(ادبیات ـ عربی)**

از : ابوالثناء محمود بن سلیمان دمشقی معروف به ابن فهد حلبی (۷۲۵ ق)

مقامهٔ ادبی است در تعریف گل‌ها. مؤلف در نزد سلاطین دمشق منشی بود و کتاب «حسن التوسل الی صناعة الترسل» را در تعلیم انشا، شامل صنعت بدیع و مکاتبات خود در تعریف قلعه‌ها و جنگ‌ها نگاشته است. مقامهٔ حاضر گویا بخشی از آن کتاب است.

[فهرست مخطوطات الادب فی المتحف العراقی ص ۱۴۴].

علاوه بر این، مؤلف دو مقامة دیگر دارد با این اوصاف :

الف : مقامة فی اسماء الطیر الجلیل و صنعتهم نظماً و نثراً [مخطوطات موصل، داود چلپی موصلی ص ۱۳۵].

ب : مقامة العشاق [الاعلام زرکلی ۱۷۲/۷].

آغاز : «حدثنی من لست لحدیثه متهما قال اردت اتخذ حماة لی حمی فبادرت ممتطیا الی مغناها مطیة لایدرکها کلال و لا این و سرت مهتدیا الیها».

انجام :

ملک لا تحب زرق قناه — السمر فی الروع غیر لثم النحور
کن یاربّ العباد نصیرا — و معینا فانت خیر نصیر

۳ ـ قصیدهٔ خمریه «۳۰ پ ـ ۳۳ ر» **(عرفان ـ عربی)**

از : ابی حفص عمر بن فارض مصری

آغاز :

شربنا علی ذکر الحبیب مدامة — سکرنا بها من قبل ان یخلق الکرم

۴ ـ اشعاری از :

محمد بن الخطیب «۳۳ ر ـ ۳۳ پ»، جمال‌الدین بن نباته «۳۴ ر ـ ۳۶ پ» و «۳۸ ر ـ ۴۰ پ» و «۵۲ ر ـ ۵۴ ر» و «۶۱ ر» و «۶۴ ر ـ ۶۵ ر»، تقی الدین ابن حجه «۳۶ پ ـ ۳۸ ر» و «۴۰ پ ـ ۴۱ ر» و «۴۲ ر ـ ۴۳ ر»، علامه برهان الدین قیراطی «۴۳ ر ـ ۴۷ پ» و «۷۴ پ ـ ۷۵ ر»، شیخ شهاب الدین احمد بن ابی السعود «۴۷ پ ـ ۴۸ پ»، شیخ صفی الدین حلی «۴۸ پ ـ ۵۰ ر»، شیخ ابوالحسین الجزار «۵۰ ر ـ ۵۱ ر»، ...بن صاحب تکریت «۵۴ ر ـ ۵۴ پ»، نواجی «۵۵ ر»، ابونصر ظافر حداد «۵۵ ر ـ ۵۵ پ» صفی الدین حلی «۵۵ پ ـ ۵۶ پ» شمس‌الدین ملطی «۵۷ پ» جلال‌الدین بن خطیب داریا «۵۷ پ ـ ۵۸ ر» شیخ زین‌الدین بن خراط «۵۸ ر ـ ۵۹ ر» ابن سنا الملک «۵۹ ر ـ

۵۹ پ») جمال‌الدین بن مطروح («۵۹ پ - ۶۰ ر») حریری («۶۰ ر - ۶۰ پ») ناصرالدین الباعونی («۶۰ پ - ۶۱ ر») تلمسانی («۶۱ ر - ۶۲ ر») ابن سنا الملک («۶۲ ر - ۶۲») عمر بن فارض («۶۲ پ - ۶۴ ر») و («۶۵ پ - ۶۸ پ»)، ابن ساعاتی («۶۴ ر») ابن الخیمی («۶۵ ر») بهاء زهیر («۶۵ ر - ۶۵ پ») بدر یوسف بن لولو ذهبی («۶۸ پ - ۶۹ پ») ابن عبدالظاهر («۶۹ پ - ۷۰ ر») شیخ کمال‌الدین بن النبیه («۷۰ ر - ۷۰ پ») ابوالفضل بن ابی‌الوفا («۷۱ ر - ۷۲ پ») و («۸۰ پ») سلطان الملک الکامل صاحب حصن کیفا («۷۲ ر - ۷۳ پ») القاضی الفاضل («۷۳ پ - ۷۴ پ») شمس‌الدین الهایم («۷۵ ر - ۷۶ ر») شیخ عزالدین موصلی («۷۶ پ - ۷۷ ر») زین الدین عمر بن جُنْغُل حلبی («۷۷ ر - ۷۸ پ») عبدالظاهر («۷۹ ر») الحلاوی الموصلی («۷۹ پ - ۸۰ ر») حسام‌الدین الحاجری («۸۰ ر - ۸۰ پ») تسبیح مبارک سحری («۸۱ ر») تسبیح دیگر («۸۱ ر - ۸۱ پ») شعر کان و کان («۸۱ پ - ۸۲ پ») تسبیح شب نیمه شعبان («۸۲ ر - ۸۳ ر») تسبیح مبارک دیگر («۸۳ ر - ۸۳ پ») شعر کان کان («۸۴ ر») تسبیح مبارک دیگر («۸۴ ر - ۸۴ پ») کان و کان («۸۴ پ») و یازده تسبیح دیگر («۸۴ پ - ۹۲ پ»).

آغاز نسخه :

و القلب سُرّ بعیش قد صفا فدعا — بان یدوم فقال الدهر آمینا
و الشمل مجتمع لا یشتفی ابدا — یوماً من الدهر واشینا و لا حینا

انجام :

«کل هذا بفضل خیر البرایا — احمد المصطفی المصفی اخلاقا
فعلیه الصلوة تغدوا اصطباحا — من آله الوری و تاتی اغتباقا

تسبیح مبارک ایضاً سبحان الله العظیم الّذی سجدت لعظمته... عن الانداد و الاشباه».

نسخ معرب؛ بی‌کا،بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: تیماج، مشکی، مجدول.

۹۲ برگ؛ ۱۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۱۰].

﴿ ۱۳۹۸۶ ﴾

شرح قصیدة النابغة الذبیانی (ادبیات ـ عربی)

از: میرزا محمد علی بن احمد انصاری قراجه داغی (۱۳۱۰ ق)

شرح ادبی مفصلی است بر قصیدهٔ دالیهٔ نابغهٔ ذبیانی، شارح ابتدا مقدمهٔ کوتاهی در شرح حال نابغه آورده، پس از آن یک بیت می‌آورد و شرح می‌کند و سپس به بیت بعدی می‌پردازد. این شرح در تبریز سال ۱۳۱۰ ق. در ۱۴۸ صفحه به چاپ رسیده است.

[الذریعه ۱۵/۱۴؛ مشار، عربی ۵۵۸].

آغاز قصیده:

یـا دارمـیّة بـالعَلیاء فـالسّند — اقوت فطال علیها سالف الابد

وقـفتُ فـیها اُصَـیلالاً اُسـائلها — عیّت جوابا و ما بالرَّبع من احد

آغاز شرح: «الحمدللّٰه الّذی زین سوالف المعانی بغدایر الاستعارات و وشّح صدور الغوانی بفراید الکنایات شفّع بغرر المجازات و رصّع کلل الکلمات بدور التشبیهات».

انجام: «و هو کون الصخر مشتهرا کالطود لکنها ذکرته لزیادة المبالغة و کمال التأکید».

نسخ (اشعار ثلث معرب)؛ حسن بن کربلایی میرزا حسین قراجه داغی، ۱۲۹۸؛ ابیات قصیده و عناوین شنگرف؛ با حاشیه‌ای به امضاء «منه»؛ جلد: مقوائی.

۳۹ برگ؛ ۱۷×۲۲ سانتی متر؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۱۱].

﴿ ۱۳۹۸۷ ﴾

دیوان خازن (فارسی)

اشعار شاعری است با تخلص «خازن». او از فرقهٔ ضالهٔ بهائیت بوده و نسخهٔ حاضر غزلیات و رباعیات وی را به صورت نامرتب شامل است.

[منزوی ۲۳۰۶/۳ آغاز نقل شده در آن با آغاز نسخهٔ حاضر برابر است].

آغاز :

زیب سر دفتر توحید بود نام خدا — آنکه ذاتش بود از فکرت و اوهام جدا
اوست شایسته تمجید سزاوار سپاس — اوست در کشور توحید شهنشاه عطا

انجام :

چه بود در دو جهان بهتر از این — نبود بغیر این راه یقین
بهشت رضوان حوری و غلمان — جمال یار است رخ نگار است

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین مشکی، برگ اول جدول مشکی؛ ۵ برگ آخر نسخه سفید است؛ جلد : مقوائی، قهوه‌ای، عطف و گوشه تیماج.

۷۳ برگ؛ ۱۳×۲۱ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۱۲].

﴾ ۱۳۹۸۸ ﴿

مبارق الازهار فی شرح مشارق الانوار (حدیث ـ عربی)

از : شیخ عبداللطیف بن عبدالعزیز مشهور به ابن ملک

شرحی است بر کتاب «مشارق الانوار النبویة من صحاح الاخبار المصطفویة» تألیف رضی‌الدین حسن بن محمد صاغانی حنفی (متوفای ۶۵۰ ق). متن این کتاب را مؤلف در احادیث صحاح نبوی در ده باب برای المستنصر بن ظاهر بن الناصر بن المستضیء تألیف نموده است. **[کشف الظنون ۱۶۸۹/۲؛ مرعشی ۲۵۳/۱، ش ۲۲۶].**

این شرح به صورت مزجی برگزار شده است و شارح پیرامون روات حدیث و تصحیح انتساب بعضی از احادیث متن به مصدر اصلی بحث نموده است.

[کشف الظنون ۱۶۸۹/۲؛ مرعشی ۱۱۰/۳، ش ۹۲۱].

آغاز : «الحمدللّٰه علی هدیة الهدایة و الاسلام و عطیة الدرایة و الاعلام خصوصاً من بیان حدیث خیرالانام محمد المختص بمقام اعلی المقام».

انجام : «... کان قارناً تقدّم الکلام و ما هو اصحّ الروایات الواردة فیه فی الباب

التاسع».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمام صفحات جدول شنگرف، در اول نسخه سرلوح مزدوج با زمینه زرین و لاجوردی با گل‌های الوان کوچک؛ در حاشیه تصحیح شده، با حواشی به امضاء «شیخ اکمل رحمه‌الله»؛ فهرست مطالب در اول نسخه آمده؛ جلد: تیماج دورو، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر، مجدول.

۳۵۱ برگ؛ ۱۷×۲۴ سانتی متر؛ ۲۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۱۷].

﴿ ۱۳۹۸۹ ﴾

مدایح اتابک اعظم (شعر ـ فارسی)

از: احمد[۱]

سه قصیده است که شاعری با تخلص «احمد» در مدح علی‌اصغرخان اتابک اعظم[۲] در بازگشت وی از سفر دوم فرنگستان سروده است.

اولین سفر اتابک اعظم به اروپا در سال (۱۳۰۶ ـ ۱۳۰۷ ق) در معیت ناصرالدین شاه قاجار بوده است. سفر دوم وی بعداز عزلش از صدارت صورت‌گرفته و او در سال‌های ۱۳۲۱ تا ۱۳۲۵ ق. درکشورهای اروپایی و خاور دور و آمریکا به‌گشت وگذار پرداخت و عاقبت در ۵ ربیع‌الاوّل ۱۳۲۵ به دعوت محمد علیشاه با تشریفات خاصی وارد ایران گردید.[۳]

قصاید فوق، گویا در بازگشت وی در سال ۱۳۲۵ ق. به ایران سروده شده است.

آغاز: «بسم الله تعالی قصیده در محامد ملاذ الفقرا و غیاث الضعفا غوث الانام غیث الخواص و العوام

۱ـ گویا همان امیر سید احمد اتابکی فرزند علی‌اصغرخان اتابک اعظم که دیوانش در جلد ۲۵، ص ۳۴۰، ش ۷۳۵۸ معرفی گردید.

۲ـ برای شرح حالش ر.ک: شرح حال رجال ایران، بامداد ۳۸۷/۲ ـ ۴۲۴.

۳ـ شرح حال رجال ایران، بامداد ۴۱۹/۲.

صد شکر که دیدم شب هجران بسر آمد   خورشید نشاط از افق وصل برآمد».

انجام:

نما اتابک اعظم حقیر محزون شاد   بحق شافع یوم النشور و العرصات

ـ برگ‌های ۱ و ۲ و ۷ تا ۹ سفید است.

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات مجدول مذهب مرصع محرر، برگ اول کتیبه مذهب و داخل کتیبه «بسم الله تعالی»؛ جلد: تیماج، مشکی، مجدول.

۹ برگ؛ ۱۳×۲۰ سانتی متر؛ ۱۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۲۲].

﴿ ۱۳۹۹۰ ﴾

السامی فی الاسامی **(فرهنگ عربی به فارسی)**

از: احمد بن محمد میدانی نیشابوری (۵۱۸ ق)

به شمارهٔ [۱۳۰۵۱] مراجعه شود.

نسخهٔ حاضر بخش اول کتاب است و فهرست مطالب در اول نسخه تحریر شده. هم‌چنین ترجمهٔ ترکی لغات در لابه‌لای سطور نوشته شده و نسخه از آخر افتادگی دارد.

آغاز: «الباب الاوّل فی ذکر الاعضاء و المبادی: هو الله اوست خدای سزای پرستش، الذی آنکه، لا اله الا هو نیست خدایی جز یکی، الرحمن بخشاینده، الرحیم مهربان، الملک پادشاه، القدوس پاکیزه».

انجام نسخه: «... المیثاق پیمان بستن بستن آنچ بده ببیند البهجة زیبایی الفوز و النجاح پیروزی».

نسخ خوانا و معرب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ جلد: گالینگور، سبز، عطف و گوشه گالینگور مشکی.

۱۰۴ برگ؛ ۱۳×۱۹ سانتی متر؛ ۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۲۴].

﴿ ۱۳۹۹۱ ﴾

فرهنگ فارسی دری به ترکی

از : ؟

فرهنگی است در بیان ضبط لغات فارسی دری شبیه «مقدمة الادب» زمخشری. مؤلف واژه‌ها را به ترتیب حروف تهجی و در هر حرف به ترتیب حروف اول کلمات به سه قسم (مفتوحه، مکسوره و مضمومه) تنظیم نموده است.

نسخهٔ حاضر از حرف کاف «جفتک» شروع می‌شود. در لابه‌لای سطور واژه‌ها به ترکی و در اندک مواردی به عربی ترجمه شده است و معانی لغات در چند برگ آخر نانوشته مانده است.

بعد از پایان لغات دو بخش دیگر آمده با این عناوین :

الف : «قسم دوم در بیان مصادر و تصرفات او و قواعد در زبان دری باب المصادر نوع اوله الالف المفتوحه».

ب : «باب در قواعد امثلهٔ دری».

آغاز نسخه : «المضمومة جفتک : چلوق، چوبک : اغججق، چنک : قراول، جنگ : ف، جُوَیک : ارماجق. اوله (الحاء المفتوحة) حَسَک : دمردکنی[1] (الخاء المفتوحة) خاشاک : آغاج یونقاسی. خاشاک : چورچوب. خاشاک : شکافته. خَرسنگ : فِلک. خواب سبک : امز غنمق».

آغاز قواعد در امثلهٔ عربی : «بدانید که در مصادر پارسی همچون مصادر عربی تصرف می‌شود نه بود بلکه بدان مصادر بعضی حروف متصل می‌شود».

انجام : «اگر خواهی که هر اسمی را از اسماء دری اسم تفضیل کنی... و اگر خواهی که تصغیر سازی کاف زاید الحاق می‌باید کرد چنانکه خوبک و خوشک و راستک».

۱ـ حَسَک به ترکی دمردکن. لغت نامهٔ دهخدا، مادهٔ «حَسَک» به نقل از جیش تفیسی.

نسخ (لغات فارسی معرب)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، ضربی، ترنج مجدول.

۱۰۶ برگ؛ ۱۳×۱۸ سانتی متر؛ ۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۲۵].

﴿ ۱۳۹۹۲ ﴾

رموز تفاسیر الائمة **(فهرست ـ عربی)**

از : ملا خلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹ ق)

فهرستی است از روایاتی که از ائمه علیهم السلام در کتاب «الکافی» کلینی در تفسیر آیات قرآن کریم وارد شده است. مؤلف برای هر باب و نام ائمه علیهم السلام رمزی قرار داده و آیات را به ترتیب قرآن کریم ذکر کرده و بعد از هر کلمه و آیه اگر روایتی پیرامون آن ذکر شده آدرس آن را با رمز ذکر می‌کند.

[الذریعه ۲۵۱/۱۱؛ مرعشی ۱۸۳/۱۳، ش ۴۹۸۶؛ فهرست نسخه‌های خطی مدرسهٔ خاتم الانبیاء (صدر) بابل ص ۱۵۱ ش ۲۱۹].

آغاز : «الحمدلله الّذی انزل الکتاب منه آیات محکمات هن امّ الکتاب و اخر متشابهات و جعل الراسخین فی العلم مفاتیح تأویل المتشابهات».

انجام : «قل اعوذ ملک النّاس اله النّاس من شرّ الّذی من الجنّة».

نسخ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و کلمات قرآنی شنگرف و رموز مشکی، در اول نسخه وقف بر اولاد ذکور با مهر بیضوی «محمدباقر الحسینی ۱۱۴۲»؛ جلد : تیماج، سرخ، لولادار.

۲۰۴ برگ؛ ۱۲/۵×۱۹ سانتی متر؛ ۱۶ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۲۶].

﴿ ۱۳۹۹۳ ﴾

مجموعه

۱ـ تنویرالاذهان والضمائر فی شرح الاشباه والنظائر «۱ـ۱۳۵پ» **(فقه‌حنفی ـ عربی)**

از : مصطفی بن خیرالدین معروف به جلب مصلح الدین (قرن ۱۲ ق)

کتاب «الاشباه و النظائر» تألیف فاضل زین‌الدین بن ابراهیم معروف به ابـن نـجیم مصری حنفی (متوفای ۹۷۰ ق) است. مؤلف این کتاب را در هفت فن قرار داده است. [کشف‌الظنون ۹۹/۱ فهرست فنون هفت‌گانه در آن مذکور است؛ سرکیس ۲۶۵/۲]. فن ششم این کتاب در احکام فقه حنفی است. رسالهٔ حاضر شرحی است بر فن ششم آن رساله، پیرامون مسائل فقه حنفی از کتاب طهارت تا کتاب فرایض.[کشف‌الظنون ۹۹/۱].

فهرست مطالب شرح در آغاز نسخه مندرج است.

آغاز: «الحمدللّٰه الّذی تقدّست عن الاشباه و النظائر ذاته و تنزّهت عن مشابهة الاشیاء و التصاویر صفاته و دلت علی اتقان وحدانیته فی بادی النظر مصنوعاته».

انجام: «... و حکی ذلك اصحاب احمد بن ابی الحارث و ابوعمرو الطبری انتهی... الذی لا یعزب عنه مثقال ذرة من الخفایا و السرائر».

۲ ـ شرح الفاظ الکفر «۱۳۶ پ ـ ۱۴۸ پ» **(فقه ـ عربی)**

از: ؟

مختصری است در شرح و تفسیر الفاظی که موجب کفر می‌گردند. مؤلف این رساله را به عنوان شرحی بر بخش الفاظ الکفر کتاب «فتاوی بزازیه» و «فتاوی قاضی خان» قرار داده و با استفاده از کتاب‌های «قنیة المنیة لتتمیم الغنیة»، «جامع الفتاوی»، «هدایه»، «درایـه»، «درر»، «کافی»، «مهمات»، «الاشباه و النظایر»، «مفتاح السعاده» آن را شرح نموده است.

آغاز: «امّا بعد حمدالله الکریم المتعال و الصلوة علی نبیّه خیر الآل دعانی الحاجة الی کتب الفاظ الکفر من فتاوی البزازیة و مسائل الحظر و الاباحة».

انجام: «و الذی حررته و هو مختار مشـایخی الشـافعین لداء العـقام بـوّأهم اللّٰـه... بجودک و لطفک یا حنان یا منان یا دیان یا سلطان یا غفور یا سبحان».

نستعلیق؛ رسالهٔ اول عمر العینتانی الساکن فی مدرسة مسعودیة الواقعة فی مدینة آمد، غرّه ذی‌قعدهٔ ۱۰۹۵؛ عناوین و نشانی‌ها و رموز شنگرف، در اول نسخه فهرست مطالب رسالهٔ اول و تملکی با مهر بیضوی «عبده حسن» آمده؛ در چند جای نسخه مهر بیضوی «محمد

رشید»؛ در آخر نسخه مهر بیضوی «خاک قدم سید کونین احمد ۱۲۲۳»؛ جلد : تیماج، مشکی، سوخت، ترنج، مجدول، لولادار.

۱۴۸ برگ؛ ۱۳/۵×۲۳ سانتی متر؛ ۳۱ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۲۷].

﴿ ۱۳۹۹۴ ﴾

الزهر الزاهر فی الدلالة علی قدرة العزیز القاهر **(اخلاق ـ عربی)**

از : محمد بن محمد الدسیاوی (قرن ۱۰ ق)

رسالهٔ مفصلی است در آداب و موعظه و پند و اندرز. مؤلف آن را از روایات نبوی و آیات قرآنی و اشعار شاعران عرب جمع‌آوری نموده است. او کتاب را در بیست و چهار باب قرار داده و مطالب آن را در طی چندین سال جمع‌آوری نموده و از ذکر سند روایات و نام شاعران خودداری کرده است. تألیف کتاب در نوزدهم محرم ۹۴۰ به پایان رسیده است.

فهرست ابواب کتاب چنین است :

۱ ـ فی شرف الرسول صلی الله علیه و آله و سلم

۲ ـ فی بیان ابتداء خلق السموات و الارض و کیفیتها و مازینهما الله به و اخر حالهما

۳ ـ فی ذکر الشهور و فضل یوم الجمعة

۴ ـ فی ذم الدنیا و الحث علی الزهد فیها

۵ ـ فی شرف العلم و فضله و فضل اهله

۶ ـ فی فضل البسملة

۷ ـ فی بیان خلق آدم و صفته

۸ ـ فی بیان مولد النبی صلی الله علیه و آله و سلم و وفاته

۹ ـ فیمن ولی الخلافة بعد وفاته علیه الصلوة و السّلام

۱۰ ـ فیما یتعلق بطاعة ولی الامر و ما یناسبها

۱۱ ـ فیما یصیب الانسان من العلل و الامراض و الاسقام

۱۲ ـ فی الموت و صفة ملک الموت

۱۳ ـ فی المحتضر وُ ما یخشی علیه من سوء الخاتمة

۱۴ ـ فی خروج الروح و صعود الملک بها

۱۵ ـ فی تجهیز المیت و ما یتعلق به

۱۶ ـ فی القبر و سؤال الملکین

۱۷ ـ فی مصیبة الولد و ما یتعلق به

۱۸ ـ فی ما یجوز من البکاء و ما ینهی عنه

۱۹ ـ فی زیارة القبور و ما یترتب علیها

۲۰ ـ فی بیان ما یصل للابوین من ثواب الصدقة و القراءة و الدعاء

۲۱ ـ فی رؤیة اهل القبور و احوالهم

۲۲ ـ فی فضل الصلوة علی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

۲۳ ـ فی ذکر القیمة و ما یتعلق بها

۲۴ ـ فی برّ الوالدین.

آغاز: «الحمدللّه الّذی خلق و رزق و احیا و امات و رتق و فتق و دبر و قدر الاقوات سمک السماء فکانت رتقا لاتمطر ففتقها بالماء الفرات و دحی الارض بساطا فکانت رتقا لا تنبت ففتقها بصنوف النبات فهی تسقی بماء واحد و تفضل بعضها علی بعض فی الاکل... و بعد فهذا مجموع لطیف قد جمعته من کتب شتی علی سبیل التوانی فی سنین و ایام و رتبته علی اربعة و عشرین بابا».

انجام: «خاتمة الکتاب اعلم انه قد ورد عنه علیه الصلوة و السّلام انه قال اذا اراد الله بعبد خیرا استعمله قیل یا رسول‌اللّه کیف یستعمله قال یوفقه لعمل صالح قبل موته فنسأل الله الکریم... و آله و صحابته السادة الاخیار بمنه و کرمه آمین و الحمدللّه ربّ العالمین».

نسخ؛ عبدالمعطی بن محمد النهوانی، پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۰۵۳؛ عناوین و

نشانی‌ها شنگرف، فهرست مطالب در اول نسخه آمده؛ جلد : گالینگور، سبز، عطف و گوشه گالینگور مشکی.

۲۲۷ برگ؛ ۱۵×۲۰/۵ سانتی متر؛ ۱۷ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۲۸].

﴿۱۳۹۹۵﴾

مسلی المصابین فی تسلیة الحزین (اخلاق ـ فارسی)

از : محمود بن علی نقی بن جواد علوی فاطمی (۱۳۰۰ ق)

رسالهٔ مفصلی است در تسلیت مصیبت دیدگان. مؤلف آن را در یک فاتحه و سه فایحه، هر یک در چند عائده و یک خاتمه برای تسلیت شاه‌زاده بهمن میرزا در ایامی که فرزندش درگذشته بود نوشته است.

[الذریعه ۲۵/۲۱؛ منزوی ۱۶۸۳/۲؛ مشار، فارسی ۴۷۵۱/۴؛ دانشگاه ۱۵۲۹/۵].

آغاز : «نحمده علی ما منحنا من المصایب و البلایا کما نحمده علی آلائه و نشکره علی ان صیر الصبر عند نزول بلائه موجباً لتضاعف الحسنات و مزید نعمائه...».

انجام :

لو انهم امروا بالبغض ما صنعوا ‌ ‌ ‌ فوق الذی صنعوا لوجد جدهم

اوصی النبی برفد الآل امته ‌ ‌ ‌ فاستاصلوهم فبئس الرفد رفدهم

نسخ؛ بی‌کا، ۱۲۷۶؛ عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ جلد : تیماج، زیتونی، سوخت، ترنج مذهب با سر، مجدول گرهی.

۱۴۰ برگ؛ ۱۰×۲۰ سانتی متر (قطع پالتویی)؛ ۲۰ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۳۳].

﴿۱۳۹۹۶﴾

سحاب الرحمة فی مصائب الائمة (تاریخ ـ فارسی)

از : محمد جعفر بن ابی‌الحسن (قرن ۱۳ ق)

مقتل مفصلی است در سه جزء پیرامون حالات حضرت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اهل بیت علیهم‌السلام.

این رساله به صورت مجالس وعظ در چندین مجلس تنظیم گردیده و مؤلف مطالب آن را از کتاب‌های شیعه و سنی جمع‌آوری نموده است.

نسخهٔ حاضر مسودهٔ مؤلف و نامرتب است و ترتیب مطالب نامنظم و اغلب بدون ترتیب می‌باشد.

جلد سوم آن مخصوص حالات حضرت سیدالشهداء علیه السلام می‌باشد.

آغاز : «الحمدللّٰه الّذی کان فی اولیّته وحدانیا و فی ازلیته متعظماً... امّا بعد فیقول العبد الاحقر... ان ما الفته و حررته فی هذه الاوراق».

انجام : «آن ملعون را نیمه نیمه بریدند و او را زنده سه روز روی زمین انداختند آنگاه امر شد در میان آتش درانداختند تا به آتش جهنّم واصل گردد».

نسخ؛ به خط مؤلف، بی‌تا؛ نشانی‌ها شنگرف و مشکی، بعضی از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ با حواشی و اضافات مؤلف؛ لبهٔ تمام اوراق برای حاشیه‌نویسی وصالی شده؛ چند برگ اول نسخه جدا شده؛ جلد : پارچه‌ای، عطف تیماج سرخ.

۳۹۷ برگ؛ ۲۱×۳۴ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۳۳۵].

﴿ ۱۳۹۹۷ ﴾

گل نامه

(مثنوی ـ فارسی)

از : شاه‌زاده محمد رضا میرزا افسر قاجار (متوفای ۱۲۷۷ ق) فرزند فتحعلی شاه

مثنوی داستانی است در قالب شوخی و هجو.

[منزوی ۳۰۸۳/۴؛ دانشگاه ۲۵۳۹/۱۲ هر دو با عنوان «گلنامه»؛ رضوی ۶۶۷/۷].

آغاز :

دگر شد والی بیت الشرف مهر	شرافت شش جهت را باد از چهر
بگیتی باز فروردین کبا شد	چو افریدون و کی فرمانروا شد

انجام :

بکلی آن گل ساغر کشیده	محصل را فراموش آوریده

همی غافل پس از آن ترکتازی که در پیش آورد گردون چه بازی

شکسته نستعلیق ساده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین مشکی؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، مجدول لولادار.

۳۸ برگ؛ ۱۱×۱۷ سانتی متر؛ ۱۴ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۳۹].

﴿ ۱۳۹۹۸ ﴾

کتابچهٔ صورت آبدارخانهٔ ناصرالدین شاه ابواب جمعی آقامحمدعلی آبدارباشی ۱۲۹۷

از: میرزا حسین نائب وزیر استیفا (قرن ۱۳ ق)

صورت اسباب آب‌دارخانهٔ ناصرالدین شاه است که حسب‌الامر وی به تاریخ شنبه ۱۹ شوال ۱۲۹۷ میرزا حسین نایب وزیر استیفا تهیه نموده و این اقلام را شامل است : طلاآلات، نقره‌آلات، مفضّض، مس‌آلات، برنج، آینه، اسباب عکاسی، بلورآلات، بارفَتَن،[1] چینی‌آلات، ظروف سنگی، تصویر، تفنگ و طپانچه، فشنگ، اسباب پر کردن فشنگ، چتر و آفتابگردان، دوربین و ذره‌بین، عینک و جهان‌نما، دوای خوراکی و عکاسی، رختخواب، روفرشی، صندوق، جعبهٔ هزار پیشه، عصا، عطریات، کتاب، قلمدان، ملبوس، میز و صندلی و سایر اقلام.

آغاز: «صورت بازدید اسباب موجودی آبدارخانهٔ مبارکه ابوابجمعی مقرب الخاقان».

سیاق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین شنگرف، تمام صفحات جدول زرین و لاجوردی و محرر؛ در پایین تمام صفحات مهر «المتوکل علی‌الله هدایت‌الله ۱۲۸۱»، در پایین برگ «۳۴ ر» دستخطی با مهر بیضوی «حسین بن هدایت‌الله ۱۲۹۱»؛ از برگ «۳۶پ» تا آخر سفید مانده است؛ جلد : تیماج دورو، قهوه‌ای، مجدول، حاشیه و پشت جلد سبز مجدول.

۵۴ برگ؛ ۱۴/۵×۲۲ سانتی متر؛ سطور مختلف؛ [ثبت ۸۷۳۳۸].

۱ـ بارفَتَن : قسمی بلور، نوعی شیشه، لغت‌نامهٔ دهخدا، مادهٔ «بارفتن».

﴿ ۱۳۹۹۹ ﴾

مجموعه

۱ ـ فقه شافعی «۱ ر ـ ۸۳ پ» **(عربی)**

از: ؟

شرح مزجی کوتاهی است بر کتابی در فقه شافعی. شارح، خود مؤلف متن است. شارح در برخی موارد تفصیل مطالب را به «شرح الاصل» ارجاع داده است.

در برگ [۲ ر] گوید: «و العدة نسخ کما اوضحته فی شرح الاصل».

و در برگ [۸ ر] گوید: «و نص علیه الشافعی قال فی المهمات[۱]... و لهذا قیدت بقولی عداوان جری الاصل علی کلام الامام».

در نسخهٔ حاضر نیمهٔ کتاب النذر و یک صفحه (آخرین صفحه) از کتاب الحج و سپس کتاب البیوع تا اوایل «کتاب النکاح» را شامل است و از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغازنسخه: «الله فلا یعصیه انّما یصحّ النذر فی قربة لم تتعین نقلاکانت او فرضاًکفایة لم یتعین کالتزام بحج او صلاة و یلزمه فعل الحج بنفسه ان کان صحیحاً فان غضب اناب».

انجام نسخه: «و یجوز فی الاحرام الرجعة لانها استدامة لابتداء عقد و یجوز فیه الشهادة فینعقد النکاح بها لان ارتباط النکاح بها لیس کارتباطه بغیرها مما مر و انکاح ولیین امراة».

۲ ـ شرح ارجوزة المنطق «۸۴ ر ـ ۹۲ پ» **(منطق ـ عربی)**

از: ؟

شرح ارجوزه‌ای است در منطق که در مقابله با تقریب المنطق ابن حزم ظاهری و به

۱ـ «المهمات علی الروضة» تألیف شیخ جمال‌الدین عبدالرحیم بن حسن اسنوی شافعی (متوفای ۷۷۲ ق) است. ر.ک: کشف‌الظنون ۱۹۱۴/۲.

دستور شیخ الرئیس سهل سروده است. شارح از قطب و شرح مقاصد یاد می‌کند. گوینده ارجوزه ـ که ظاهراً اسماعیل نام داشته ـ این ارجوزه را به دستور پدر و برای اداء حق برادرش سروده است.

در این ابیات به سبب اشارت رفته است :

قد سال الشیخ الرئیس سهل — ذاک الذی تم لدیه الفضل
... ان اودع المنطق نظم الشعر — حتی یکون ثابتا فی الذکر
لاسیما ولی اخ فی حجزی — وصیة الوالد عند العجز
اوصی بان اقضی فیه حقه — و ان اریه فی الصواب طرفه
فاجعله اسماعیل ظهر القلب — حتی اذا بلغت سن اللب

در تعریف علم گوید :

العلم منه ما هو التصور — و منه تصدیق بشی یخبر

و شارح در شرح آن گوید :

«جعل الحدّ هنا من تغییر هذا المرتب الذی اراد ان یحاذی بهذا الرجز تقریب ابن حزم الظاهری و اما الرئیس فانما الحدّ بعد القیاس».

شاعر منظومه مذهب حنفی داشته آن‌جا که می‌گوید :

کما قبلنا نحن عن امامنا — جواز ان تنوی فی صیامنا

و شارح در شرح این بیت گفته : «کما قبلنا نحن عن امامنا ابی‌حنیفة النعمان بن ثابت جواز نیة صوم رمضان».

آغاز نسخه : «و الحکم و الجزاء و المراد الوضع الالهی السائق لذوی العقول... (و الحمدللّه و هو ربّ العقل) ای واهب العقل و هو قوة للنفس بها تستعد للعلوم و الادراکات و هو المعنی به بقولهم غریزة یتبعها العلم بالضروریات... (للنفس حتی خرجت بالفعل) النفس قال ابن فارس هی الروح و قال و الروح للانسان و غیره و عند القوم النفس الحیوانیة کمال اول لجسم طبیعی».

انجام نسخه :

«و شرح معنی الاسم فی المفهوم — یجوز للموجود و المعدوم
و الحد للموجود دون ما فقد — فانّ ما لیس بشیء لا یحد

... کما اذا سمع الانسان لفظا و لا یفهم معناه فانه یقول ما هو و مراده ان».

نسخ معرب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ رسالهٔ اول با متن شنگرف و شرح مشکی، رسالهٔ دوم عناوین و جدول شنگرف؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای.

۹۳ برگ؛ ۱۵/۵×۲۱ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۴۰].

﴿ ۱۴۰۰۰ ﴾

مؤید الفضلا = شامل **(فرهنگ فارسی و عربی و ترکی به فارسی)**

از : محمد لاد دهلوی (قرن ۱۰ ق)

فرهنگ فارسی است به ترتیب حروف تهجی، هر حرف در یک باب و هر باب در سه فصل. فصل اول در لغات عربی به فارسی. فصل دوم در لغات فارسی به فارسی. فصل سوم در لغات ترکی به فارسی و در پایان دو باب : اول در اعداد ترکی. دوم با عنوان «باب العجون فی تهنیة الفتح».

[مجلس ۱۰۹/۳ - ۱۱۰؛ منزوی ۱۹۵۸/۳؛ دانشگاه ۲۷۷۶/۱۲؛ مشار، فارسی (چاپ قدیم) ص ۱۵۲۶ که در آن اظهار شده این کتاب در دو جلد در لاهور پاکستان و بار دیگر در شهر کانپور هند به چاپ رسیده است ولی در چاپ جدید مشار، نام این کتاب ذکر نشده است].

نسخهٔ حاضر از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه : «صدا باد باد ابران تاج گاه که آباد باشد نبودی... در جگر ندارد با یاء موقوف یعنی بغایت مفلس است».

انجام متن : «یلچی راهبر یلقچی کلّه بان یلقی کلّه ینتقشی صَعوَه».

آغاز خاتمه : «باب اعداد الترکی :

بوالمظفر باریکشه شاه عالم باد و هست

در نگین او همیشه ملک جم باد و هست)).

آغاز باب دوم خاتمه : ((باب العجون :

منت ایزد را که فتح ایمانی رخ نمود خیل شاه و مار او در دولت گشود)).

انجام نسخه و انجام کتاب : ((بحر مقتصب فاعلات مفتعلن فاعلات... مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن)).

نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ لغات و عناوین و نشانی‌ها شنگرف؛ در حاشیه تصحیح شده؛ در اول نسخه مهر مربعی «محمد جعفر بن محمد ولی»؛ در برگ «۳۴ پ» تملکی با مهر بیضوی «عبده الراجی محمد جعفر ۱۲۷۲»؛ جلد : تیماج، قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر و لچکی با زمینهٔ مذهب.

۴۴۵ برگ؛ ۱۵×۲۴/۵ سانتی متر؛ ۱۹ سطر؛ [ثبت ۸۷۳۴۱].

فهرست راهنما

عناوین کتاب‌های معرفی شده

«ن»

جلد ٢٤

فهرست نسخه‌های خطی

«کتابهای اهدائی سید محمد صادق طباطبائی»

تألیف

سید محمد طباطبائی بهبهانی (منصور)

با نظارت و مقدمه

استاد عبدالحسین حائری

پدیدآورندگان (مؤلفان و مترجمان)

«ز»

«هـ»

منابع و مآخذ

احیاء الداثر فی القرن العاشر (عربی)

= طبقات اعلام الشیعه

ادبیات فارسی بر مبنای تألیف استوری (فارسی)

یو.ا. برگل، مترجم یحیی آرین پور و سیروس ایزدی و کریم کشاورز، تحریر احمدمنزوی، تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۲ ش، ۲ جلد.

ازاحة الحلک الدامس بالشموس المضیئة فی القرن الخامس (عربی)

= طبقات اعلام الشیعه

الانوار الساطعة فی المائة السابعة (عربی)

= طبقات اعلام الشیعه

ایضاح المکنون فی الذیل علی کشف الظنون (عربی)

اسماعیل پاشا بن محمد امین بغدادی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، بدون تاریخ، ۲ جلد.

تاریخ الادب العربی (عربی)

کارل بروکلمان، ترجمه به عربی دکتر عبدالحلیم نجار، چاپ دوم [افست]، قم، دار الکتاب الاسلامی، بدون تاریخ، ۶ جلد در سه مجلد.

تاریخ تذکره‌های فارسی (فارسی)

احمد گلچین معانی، چاپ دوم، تهران، انتشارات سنائی، ۱۳۶۳ ش، ۲ جلد.

تاریخ التراث العربی (عربی)

فؤاد سزگین، ترجمه به عربی محمود فهمی حجازی، چاپ دوم [افست]، قم، کتابخانهٔ حضرت آیت الله مرعشی نجفی، ۱۴۱۲ ق، شامل این جلدها:

جلد اول چهار جزء: جزء اول علوم قرآن، جزء دوم: تدوین تاریخی جزء سوم: فقه، چهارم عقائد و تصوف.

جلد دوم: شعر (پنج جلد).

جلد چهارم: سیمیاء، کیمیاء، و گیاهان و کشاورزی (۱ جلد).

جلد هشتم: علم لغت (۱ جلد).

مجموعات المخطوطات العربیة فی مکتبات العالم (۱ جلد).

تذکره نویسی در هند و پاکستان (عربی)

سید علیرضا تقوی، تهران، موسسهٔ مطبوعات علمی، ۱۳۴۳ ش.

التراث العربی (عربی)

سیداحمدحسینی،قم،کتابخانهٔ‌حضرت‌آیت‌الله‌مرعشی‌نجفی،۱۴۱۴ق،۶ جلد.

تراثنا ـ مجله (عربی)

فصلنامه، موسسهٔ آل البیت لاحیاء التراث، قم.

التفسیر و المفسرون (عربی)

محمد حسین ذهبی، قاهره، دار الکتب الحدیثه، ۲ جلد.

الثقات العیون فی سادس القرون (عربی)

= طبقات اعلام الشیعه

الحقائق الراهنة فی المائة الثامنة (عربی)

= طبقات اعلام الشیعه

دایرة المعارف بزرگ اسلامی (فارسی)

زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، تهران، مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی چاپ اول ۱۳۶۷ ـ ۱۳۷۴ ش، جلد ۱ تا ۷.

دایرة المعارف تشیع (فارسی)

زیر نظر: احمد صدر حاج سید جوادی، چاپ اول، تهران ۱۳۶۹ – ۱۳۷۴ ش، پنج جلد.

الذریعة الی تصانیف الشیعة (عربی)

شیخ آغا بزرگ تهرانی، چاپ سوم، بیروت دار الاضواء، ۱۴۰۳ ق، ۲۶ جلد.

الذهب الخالص فی القرن الخامس

= طبقات اعلام الشیعه

الروضة النضرة فی علماء المائة الحادیة عشرة (عربی)

= طبقات اعلام الشیعه

ریحانة الادب (فارسی)

محمد علی مدرس تبریزی، چاپ چهارم، تبریز، انتشارات خیام، ۱۳۷۴ش، ۸ جلد در چهار مجلد.

سلسلة فهارس المکتبات الخطیة النادرة (به زبانهای گوناگون)

مجموعهٔ فهرستهایی است شامل نسخه‌های خطی در کشورهای گوناگون، این مجموعه در ۲۴ شماره و هر شماره در چند جلد (مجموعاً ۹۷ جلد) منتشر شده است. بدین ترتیب: شمارهٔ ۱، ۲، ۳ـ اسپانیا، ۴ ـ افغانستان، ۵ ـ آلمان، ۶ ـ انگلیس، ۷ ـ واتیکان، ۸ ـ بولندا، ۹ـ ترکیه، ۱۰ ـ تونس، ۱۱ ـ الازهر، ۱۲ ـ سوئد، ۱۳ ـ (مجموعه ما این شماره را ندارد) ۱۴ ـ فرانسه، ۱۵ ـ مراکش، ۱۶ ـ وین (اتریش)، ۱۷ ـ هند، ۱۸ ـ هلند، ۱۹ ـ اروپا و امریکای

شمالی، ۲۰ ـ برخی نسخه‌های خطی از نقاط مختلف دنیا، ۲۱ ـ آمریکای شمالی، ۲۲ ـ آمریکا، ۲۳ ـ نیجر، ۲۴ ـ تانزانیا

شرح حال رجال ایران در قرن ۱۲، ۱۳ و ۱۴ هجری

مهدی بامداد، تهران، کتابفروشی زوار، ۱۳۵۷ ش، ۶ جلد.

الضیاء اللامع فی القرن العاشر

= طبقات اعلام الشیعه

طبقات اعلام الشیعه

شیخ آغا بزرگ تهرانی، تحقیق علی نقی منزوی، چاپ دوم [افست]، قم انتشارات اسماعیلیان، بدون تاریخ، ۱۱ جلد با این نامها:

۱ – نوابع الرواة فی رابعة المئات

۲ ـ ازاحة الحلک بالشموس المضیئة فی القرن الخامس

۳ ـ الثقات العیون فی سادس القرون

۴ ـ الانوار الساطعة فی المائة السابعة

۵ ـ الحقائق الراهنة فی المائة الثامنة

۶ ـ الضیاء اللامع فی القرن التاسع

۷ ـ احیاء الداثر فی القرن العاشر

۸ ـ الروضة النضرة فی علماء المائة الحادیة عشرة

۹ ـ الکواکب المنتشرة

۱۰ ـ الکرام البرره

۱۱ ـ نقباء البشر

طبقات مفسران شیعه (فارسی)

عقیقی بخشایشی، قم، دفتر نشر نوید اسلام، جلد اول ۱۳۷۱، جلد دوم ۱۳۷۲ ش، جلد سوم

۱۳۷۳ ش، جلد چهارم و پنجم ۱۳۷۵ ش.

طبقات المفسرين (عربی)

شمس الدين محمد بن علی داوودی، بيروت، دار الكتب العلمية، بدون تاريخ، ۲ جلد.

فرهنگ ايران زمين (فارسی)

زير نظر ايرج افشار، چاپ دوم، ۱۳۵۴ ش، ۲۰ جلد در ۱۰ مجلد.

فرهنگ بزرگان اسلام و ايران از قرن اول تا چهاردهم هجری (فارسی)

آذر تفضلی و مهين فضائلی جوان، مشهد بنياد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ اول، آبان ۱۳۷۲ ش.

فرهنگ زندگی نامه‌ها (فارسی)

حسن انوشه با همكاران، تهران، مركز نشر فرهنگی رجا، جلد اول، ۱۳۶۹ ش.

فرهنگ سخنوران (فارسی)

ع. خيامپور، تبريز، چاپخانۀ شركت سهامی چاپ آذربايجان، آبان ۱۳۴۰ ش.

فهارس اعلام هدية العارفين (عربی)

احمد شمس الدين، بيروت، دار الكتب العلمية، چاپ اول ۱۴۱۳ ق.

فهرس الخزانة التيمورية (عربی)

دارالكتب مصر، ۳ جلد، جلد اول تفسير، قاهره ۱۳۶۷ ق، جلد دوم مصطلح الحديث والحديث، قاهره ۱۳۶۶، جلد سوم: اسامی مؤلفين، قاهره ۱۳۶۷ ق.

الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط (عربی)

المجمع الملكی لبحوث الحضارة الاسلامی، موسسه آل البيت، علوم القرآن مخطوطات التفسير و علومه، اردن، ۱۹۸۹، ۲ جلد.

الفهرست (عربی)

محمد بن اسحاق وراق مشهور به ابن نديم، قاهره، مطبعة الاستقامه، بدون تاريخ.

فهرست کتابخانه اهدایی آقای سید محمد مشکوة به دانشگاه تهران

= فهرست کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

فهرست کتابخانه مجلس شورای اسلامی (فارسی)

۲۲ جلد ناشر کتابخانه مجلس شورای اسلامی، بدین ترتیب:

۱ – یوسف اعتصامی (اعتصام الملک)، ۱۳۰۵ ش.

۲ ـ یوسف اعتصامی، ۱۳۱۱ ش.

۳ ـ ابن یوسف شیرازی، چاپ اول ۱۳۱۸ ش، چاپ دوم با تصحیح واضافات از عبدالحسین حائری، ۱۳۵۳.

۴ ـ عبدالحسین حائری، ۱۳۳۵ ش.

۵ ـ عبدالحسین حائری، ۱۳۴۵ ش.

۶ ـ سعید نفیسی، ۱۳۴۴ ش.

۷ ـ مجموعه اهدائی امام جمعه خوئی، عبدالحسین حائری، ۱۳۴۶ ش.

۸ ـ فخری راستکار، ۱۳۴۷ ش.

۹ ـ عبدالحسین حائری، بخش اول ۱۳۴۶ ش، بخش دوم ۱۳۴۷ ش.

۱۰ ـ عبدالحسین حائری، بخش اول و دوم ۱۳۴۷ ش، بخش سوم ۱۳۴۸ ش، بخش چهارم ۱۳۵۲ ش.

۱۱ تا ۱۶ ـ زیر نظر ایرج افشار و محمد تقی دانش پژوه و علی نقی منزوی، نگارش احمد منزوی، ج ۱۱، ۱۳۴۵ ش، ج۱۲و ۱۳، ۱۳۴۶ ش، ج۱۴،۱۵، ۱۳۴۷ ش، ج۱۶، ۱۳۴۸ ش.

۱۷ ـ عبدالحسین حائری، ۱۳۴۸ ش.

۱۸ ـ مجموعه اهدائی رهی معیری، فخری رستگار، ۱۳۴۸ ش.

۱۹ ـ عبدالحسین حائری، ۱۳۵۰ ش.

۲۰ ـ هنوز چاپ نشده است.

۲۱ ـ عبدالحسین حائری، کتب اهدائی مجید فیروز، ۱۳۵۷ ش.

۲۲ ـ عبدالحسین حائری، مجموعه طباطبائی، ۱۳۷۴ ش.

۲۳ ـ عبدالحسین حائری، مجموعه طباطبایی، ۱۳۷۶ ش.

۲۴ ـ هنوز چاپ نشده است.

۲۵ ـ علی صدرائی خوئی، زیرنظر عبدالحسین حائری (از نسخهٔ ش ۷۰۰۱ ـ ۷۵۰۰)، قم مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، بهار ۱۳۷۶ ش.

۲۶ ـ علی صدرائی خوئی، زیرنظر عبدالحسین حائری (از نسخهٔ ش ۷۵۰۱ ـ ۸۰۰۰)، قم مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، تابستان ۱۳۷۶ ش.

۲۷ تا ۳۴ ـ مخصوص معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۸۰۰۱ تا ۱۲۰۰۰ که تا به حال چاپ نشده است.

۳۵ ـ علی صدرائی خوئی، زیرنظر عبدالحسین حائری (از نسخهٔ ش ۱۲۰۱ ـ ۱۲۵۰۰)، قم مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، پاییز ۱۳۷۶ ش.

فهرست کتابخانه مدرسه عالی سپهسالار سابق (مدرسه عالی شهید مطهری) فارسی.

پنج جلد: ج ۱ و ۲ ابن یوسف شیرازی، چاپخانه مجلس، ج ۱، ۱۳۱۵ ش، ج۲، ۱۳۱۸ ش، ج ۳ و ۴ و ۵ محمدتقی دانش پژوه و علی نقی منزوی، چاپخانه دانشگاه تهران، ج ۳، ۱۳۴۰ ش، ج ۴، ۱۳۴۶ ش، ج ۵، ۱۳۵۶ ش.

فهرست کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (فارسی)

هیجده جلد، انتشارات دانشگاه تهران؛

ج ۱ و ۲ علی نقی منزوی، جلد ۱ (۱۳۳۰ ش)، جلد ۲، (۱۳۳۲ ش).

بقیه مجلدات، محمدتقی دانش پژوه، جلد ۳ و ۴، (۱۳۳۲ ش)، جلد ۵ و ۶ (۱۳۳۵ ش)، جلد ۷، (۱۳۳۵ ش)، جلد ۸، (۱۳۳۹ ش)، جلد ۹ تا ۱۵ (۱۳۴۰ ش)، جلد ۱۶، (۱۳۵۷ ش)، جلد ۱۷ و ۱۸، (۱۳۶۴ ش).

فهرست کتابهای چاپی عربی

خان بابا مشار، تهران، چاپخانه رنگین، شهریور ۱۳۴۴ ش.

فهرست کتابهای چاپی فارسی

خان بابا مشار، تهران، چاپخانه ارژنگ، ۱۳۵۰ ش، ۵ جلد.

فهرست کتابهای چاپی فارسی از آغاز تا آخر سال ۱۳۴۵ ش بر اساس فهرست خان بابا مشار و فهارس انجمن کتاب

از سلسله مجموعه ایران شناسی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۲ ش، ۳ جلد.

فهرست کتابهای خطی کتابخانه ملک وابسته به آستان قدس رضوی

نگارش محمدباقر حجتی و احمد منزوی زیر نظر ایرج افشار، محمدتقی‌دانش پژوه، ۱۰ جلد

جلد ۱ (۱۳۵۲ ش)، ۲ (۱۳۵۴ ش)، ۳ (۱۳۶۱ ش)، ۴ (۱۳۶۴ ش)، ۵ (۱۳۶۳ش)، ۶ (۱۳۶۶ ش)، ۷ (۱۳۶۹ ش)، ۸ (۱۳۶۹ ش)، ۹ (۱۳۷۱ ش)، ۱۰ (۱۳۷۲ ش).

فهرست کتب خطی کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

فهرست جدید، کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، مجلداتی که تاکنون چاپ شده:

جلد ۱ ـ علی اردلان جوان، ۱۳۶۵ ش.

جلد ۷ ـ احمد گلچین معانی بخش اول ۱۳۴۶ ش، بخش دوم ۱۳۴۶ ش.

جلد ۸ ـ احمد گلچین معانی، ۱۳۵۰ ش.

جلد ۹ ـ نجیب مایل هروی و سید علی اردلان، ۱۳۶۱ ش.

جلد ۱۰ ـ غلامعلی عرفانیان، ۱۳۶۲ ش.

جلد ۱۱ ـ مهدی ولائی، ۱۳۶۴ ش.

جلد ۱۲ ـ غلامعلی عرفانیان، ۱۳۷۰ ش.

جلد ۱۳ ـ احمد گلچین معانی و غلامعلی عرفانیان، ۱۳۷۲ ش.

فهرست کتب خطی کتابخانه مجلس شورا (سنای سابق)

محمدتقی دانش پژوه و بهاء الدین علمی انواری، کتابخانه مجلس، ۱۳۵۹ ش، ۲ جلد.

فهرست کتب خطی کتابخانه‌های اصفهان (فارسی)

سید محمد علی روضاتی، اصفهان، جلد اول، موسسه نشر نفائس مخطوطات، ۱۳۴۱ ش.

فهرست کتب مشایخ (فارسی)

ابوالقاسم زین العابدین کرمانی، کرمان چاپخانه سعادت، بدون تاریخ.

فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة (دمشق) (عربی)

مجلدات موجود: التاریخ و ملحقاته، خالد الرّبان، دمشق، ۱۳۹۳ ق.

التصوف، محمد ریاض المالح، دمشق، ۱۳۹۸ ق.

الطب و الصیدلة، صلاح محمد الخیمی، دمشق ۱۴۰۱ ق.

علوم‌القرآن‌الکریم، صلاح محمدالخیمی جزءاول: مصاحف، تجوید، قرائت، دمشق ۱۴۰۴ ق.

جزء دوم علوم قرآن، دمشق ۱۴۰۴ ق، جزء سوم: التفسیر، دمشق ۱۴۰۵ ق.

علوم اللغة العربیة، اسماء الحمصی، دمشق، ۱۳۹۳ ق.

النحو، اسماء الحمصی، دمشق ۱۳۹۳ ق.

علم الهیئة و ملحقاته، ابراهیم خوری، دمشق ۱۳۸۹ ق.

الفلسفة والمنطق وآداب البحث، عبدالحمید الحسن، ۱۳۹۰ ق.

الریاضیات، محمد صلاح عایدی، دمشق ۱۳۹۳ ق.

الجغرافیة و ملحقاتها، ابراهیم خوری، دمشق ۱۳۸۹ ق.

فهرس المخطوطات الفارسیة التی تقتنیها الدار الکتب عام ۱۹۶۳ م (عربی)

(فهرست کتب فارسی دار الکتب مصر)

سید نصرالله مبشر طرازی، قاهره، مطبعه دار الکتب ۱۹۶۶ م، ۲ جلد.

فهرس المخطوطات نشره بالمخطوطات التی اقتنتها الدار من سنة ۱۹۳۶ـ۱۹۵۵م (عربی)

(فهرست دار الکتب مصر)

فواد سید، قاهره، مطبعه دار الکتب، ۱۳۸۰ ق، ۳ جلد.

فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان (فارسی)

احمد منزوی، اسلام آباد، انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ۱۳۷۰ ش، ۱۳ جلد.

فهرست مشروح بعض کتب نفیسه قلمیه مخزونه کتب خانه آصفیه سرکار عالی (فارسی)

میر عثمان علی خان بهادر، هند، حیدر آباد دکن، ۱۳۵۴ ق، دو حصه.

فهرست میکرو فیلمهای کتابخانه دانشگاه تهران (فارسی)

محمدتقی دانش پژوه، انتشارات دانشگاه تهران، ج ۱ (۱۳۴۸ ش)، ج ۲ (۱۳۵۳ ش) ج ۳ (۱۳۶۳ ش).

فهرست نسخه‌های خطی فارسی

احمد منزوی، تهران، مؤسسه فرهنگی منطقه‌ئی، ۱۳۴۸ ش، ۶ جلد.

فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه دانشگاه استانبول

توفیق هاشم پور سبحانی و حسام الدین آقاسو، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۴ ش.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانهٔ آستان مقدس حضرت معصومه علیها السلام

محمدتقی دانش‌پژوه، قم، نشریه آستانهٔ مقدسهٔ قم، ۱۳۵۵ ش، قطع رحلی، ۴۳۴ ص، در این جلد حدود ۱۲۱ جلد نسخهٔ خطی قرآن کریم و ۸۰۰ جلد نسخهٔ خطی معرفی شده است. جلد اول، سیدحسن نقیبی، قم، انتشارات زائر، ۱۳۷۵ ش، قطع وزیری، ۴۲۲ ص + ۱۲ صفحه عکس، در این جلد ۴۰۰ نسخهٔ خطی که بعد از فهرست دانش‌پژوه به کتابخانه اضافه شده‌اند معرفی شده است.

جلد دوم، علی صدرائی خوئی، انتشارات زائر، ۱۳۷۵ ش، قطع وزیری، ۴۲۵ ص + ۲۶ صفحه عکس، در این جلد ۳۶۴ نسخهٔ جدید معرفی شده است.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده الهیات و معارف اسلامی (فارسی)

سید محمدباقر حجتی، زیر نظر محمد تقی دانش پژوه، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۵ ش.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده حقوق و علوم سیاسی و اقتصادی تهران (فارسی)

محمد تقی دانش پژوه، چاپخانه دانشگاه، بدون تاریخ.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانهٔ جامع گوهرشاد ـ مشهد (فارسی)

محمد فاضل، انتشارات کتابخانهٔ گوهرشاد، ۱ (۱۳۶۳ ق)، ۲ (۱۳۶۵ ق)، ۳ (۱۳۶۷ ش)، ۴ (۱۳۷۱ ش).

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی اصفهان (فارسی)

جلد اول، جواد مقصور، تهران، وزارت فرهنگ و هنر، ابان ۱۳۶۹ ش.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی حضرت آیت‌الله العظمی نجفی مرعشی (فارسی)

سید احمد حسینی، قم، کتابخانه حضرت آیت الله نجفی مرعشی، ۲۵ جلد.

۱ تا ۱۰ (بدون تاریخ)، ۱۱ تا ۱۳ (۱۳۶۵ ش)، ۱۴ (۱۳۶۶ ش)، ۱۵ و ۱۶ (۱۳۶۷ ش)، ۱۷ و ۱۸ (۱۳۶۸ ش)، ۱۹ (۱۳۶۹ ش)، ۲۰ (۱۳۷۰ ش)، ۲۱ (۱۳۷۲ ش)، ۲۲ و ۲۳ (۱۳۷۳ ش)، ۲۴ و ۲۵ (۱۳۷۴ ش).

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانهٔ گنج بخش (فارسی)

احمد منزوی، اسلام آباد، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، بهمن ۱۳۵۹ ش، ۴ جلد.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی ایران (فارسی)

سید عبدالله انوار، کتابخانه ملی ایران، ۱ (۱۳۴۵ ش)، ۲ (۱۳۴۷ ش)، ۳ (۱۳۵۱ ش)، ۴ (۱۳۵۳ ش)، ۵ (۱۳۶۵ ش)، ۶ (۱۳۵۴ ش)، ۷ (۱۳۵۶ ش)، ۸ (۱۳۵۶ ش)، ۹ (۱۳۵۷ ش)، ۱۰ (۱۳۵۸ ش).

کتابشناسی مجلسی (فارسی)

حسین درگاهی و علی اکبر تلافی داریانی، تهران، بنیاد فرهنگی امام رضا﷣، ۱۳۷۰ ش.

الکرام البررة فی القرن الثالث بعد العشرة (عربی)

شیخ آغا بزرگ تهرانی، نجف، مطبعة علمیه، ۱۳۷۴ ش، ۲ جلد.

کشاف الفهارس و وصاف المخطوطات العربیة فی مکتبات الفارسی (فارسی)

(فهرست موضوعی نسخه‌های خطی کتابخانه‌های جمهوری اسلامی ایران)، سید محمدباقر حجتی، تهران، سازمان مدارک‌فرهنگی انقلاب اسلامی و انتشارات سروش، جلد اول ۱۳۷۰ ش.

کشف الحجب و الاستار عن اسماء الکتب و الاسفار (عربی)

سید اعجاز حسین نیشابوری کنتوری، قم، کتابخانه آیت الله نجفی مرعشی، ۱۴۰۹ ق.

کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون (عربی)

مصطفی بن عبدالله مشهور به حاجی خلیفه و کاتب چلبی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، بدون تاریخ، ۲ جلد.

الکواکب المنتشرة (عربی)

= طبقات اعلام الشیعة

لغت نامه دهخدا (فارسی)

علی‌اکبردهخدا، چاپ‌اول از دورهٔ جدید، انتشارات دانشگاه تهران، پائیز ۱۳۷۳ ش، ۱۴ جلد.

معجم مصنفات قرآن کریم (عربی)

دکتر علی شواخ اسحاق، چاپ اول، ریاض منشورات رفاعی، ۱۴۰۳ ق، ۴ جلد.

معجم المطبوعات العربیة و المعربة (عربی)

یوسف الیان سرکیس، [چاپ افست]، قم، کتابخانه حضرت آیت الله نجفی مرعشی، ۱۴۱۰ق، ۲ جلد.

معجم المفسرین من صدر الاسلام حتی العصر الحاضر (عربی)

عادل نویهض، بیروت، موسسه نویهض الثقافیة للتألیف و الترجمة و النشر، ۱۴۰۹ ق، ۲ جلد.

معجم مؤلفی الشیعة (عربی)

علی فاضل قائینی نجفی، چاپ اول، تهران، وزارت ارشاد اسلامی، ۱۴۰۵ ق.

معجم المؤلفین (عربی)

عمر رضا کحاله، بیروت، موسسة الرساله، چاپ اول ۱۴۱۴ ق، ۴ جلد.

مکتبة العلامة الحلی (عربی)

سید عبدالعزیز طباطبائی، قم، موسسهٔ آل البیت لاحیاء التراث، چاپ اول ۱۴۱۶ ق.

مؤلفات الزیدیة (عربی)

سیداحمد حسینی، چاپ اول، قم، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی، ۱۴۱۳ ق، ۳ جلد.

میراث اسلامی (فارسی و عربی) سالنامه

به کوشش رسول جعفریان و دیگران، قم کتابخانه حضرت آیت الله مرعشی نجفی، دفتر اول (۱۳۷۳ ش)، دفتر دوم (۱۳۷۴ ش)، دفتر سوم (۱۳۷۵ ش)

النابس فی القرن الخامس

= طبقات اعلام الشیعة

نسخه‌های خطی (نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران) فارسی

زیر نظر محمدتقی دانش پژوه و ایرج افشار، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۲ دفتر، دفتر اول (۱۳۴۰ ش)، دفتر دوم (۱۳۴۱ ش)، دفتر سوم (۱۳۴۲ ش)، دفتر چهارم (۱۳۴۴ ش)، دفتر پنجم (۱۳۴۶ش)، دفتر ششم (۱۳۴۸ش)، دفتر هفتم (۱۳۵۳ش)، دفتر هشتم (۱۳۵۸ ش)، دفتر نهم (۱۳۵۸ ش)، دفتر دهم (۱۳۵۸ ش)، دفتر یازدهم و دوازدهم (۱۳۶۲ ش).

نقباء البشر فی القرن الرابع عشر (عربی)

شیخ آغا بزرگ تهرانی، نجف، مطبعه علمیه، ۱۳۷۳ ش، ۲ جلد.

نوابغ الرواة فی رابعة المئات (عربی)

= طبقات اعلام الشیعة

هدیة العارفین (عربی)

اسماعیل پاشا بن محمد امین بغدادی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، بدون تاریخ، ۲ جلد:

هزار سال تفسیر فارسی

سید حسن سادات ناصری، منوچهر دانش پژوه، تهران، نشر البرز، ۱۳۶۹ ش.

رموز و اصطلاحات

آصفیه	فهرست مشروح بعض کتب نفیسهٔ قلمیهٔ مخزونهٔ کتب خانه آصفیه سرکار عالی
الهیات تهران	فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده الهیات و معارف اسلامی
برگل	ادبیات فارسی بر مبنای تألیف استوری
بروکلمان	تاریخ الادب العربی
پ	پشت برگ
ثبت	شمارهٔ ثبت نسخه در دفتر ثبت کتابخانهٔ مجلس
حقوق	فهرست نسخه‌های خطی کتابخانهٔ دانشکدهٔ حقوق و علوم سیاسی و اقتصادی دانشگاه تهران
دانشگاه	فهرست کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
الذریعه	الذریعة الی تصانیف الشیعة
ذیل کشف الظنون	هدیة العارفین
ر	روی برگ
رجال بامداد	شرح حال رجال ایران در قرن ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ هجری
رضوی	فهرست کتب خطی کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
سپهسالار	فهرست کتابخانهٔ مدرسهٔ عالی سپهسالار سابق (مدرسهٔ عالی شهید مطهری)
سرکیس	معجم المطبوعات العربیة والمعربة

سزگین	تاریخ التراث العربی
سلسله فهارس	سلسلة فهارس المکتبات الخطیة النادرة (۲۴ شماره، ۹۷ جلد)
سنا	فهرست کتب خطی کتابخانه مجلس سنای سابق
ص	صفحه
ظاهریه	فهرس مخطوطات دار الکتب الظاهریة (دمشق)
فهرست برلین	شمارهٔ پنجم از سلسلة فهارس المکتبات الخطیة النادرة
قاهره، فوادسید	فهرس المخطوطات نشره بالمخطوطات التی اقتنتها الدار من سنة ۱۹۳۶ ـ ۱۹۵۵ م.
قاهره، فارسی	فهرس المخطوطات الفارسیة التی تقتینها الدار الکتب عام ۱۹۶۳ م.
کحاله	معجم المؤلفین، عمر رضا کحاله
گنج بخش	فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش
گوهر شاد	فهرست نسخه‌های کتابخانهٔ جامع گوهر شاد
مجلس	فهرست کتابخانه مجلس شورای اسلامی
مرعشی	فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی حضرت آیت‌الله مرعشی نجفی
مشار، عربی	فهرست کتابهای چاپی عربی
مشار، فارسی	فهرست کتابهای چاپی فارسی
مشترک	فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی ایران پاکستان
مشکوة	فهرست کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (۷ جلد اول)
ملک	فهرست کتابهای خطی کتابخانه ملی ملک وابسته به آستان قدس رضوی
ملی	فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی ایران
منزوی	فهرست نسخه‌های خطی فارسی
نشریه	نسخه‌های خطی (نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران)
وزیری یزد	فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزیری یزد

نمایهٔ فهارس نسخ خطی کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی

شماره جلد	مؤلف	سال انتشار	مطالب
۱	یوسف اعتصامی (اعتصام‌الملک)	۱۳۰۵ ش	شامل ۱۸۲۸ کتاب خطی و چاپی که کتاب‌های خطی آن در جلد دوم مجدداً معرفی شده‌اند.
۲	یوسف اعتصامی (اعتصام‌الملک)	۱۳۱۱ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱ ـ ۷۸۸
۳	ابن یوسف شیرازی	چاپ اول، ۱۳۱۸ ش چاپ دوم، ۱۳۵۳ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۷۸۹ ـ ۱۲۰۲
۴	عبدالحسین حایری	۱۳۳۵	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۲۰۶ ـ ۱۶۸۴
۵	عبدالحسین حایری	۱۳۴۵	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۶۸۵ ـ ۲۰۰۰
۶	سعید نفیسی	۱۳۴۴ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۲۰۰۱ ـ ۲۳۱۶
۷	عبدالحسین حایری	۱۳۴۶ ش	(مجموعه اهدایی امام جمعه خوئی) شامل ۲۶۱ نسخهٔ خطی و ۳۳۹ کتاب چاپی.
۸	فخری رستگار	۱۳۴۷ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۲۳۱۷ ـ ۲۷۰۰
۹	عبدالحسین حایری	بخش اول ۱۳۴۶ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۲۷۰۱ ـ ۲۷۷۹
	" "	بخش دوم ۱۳۴۷ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۸۲۵ ـ ۲۰۰۰ (معرفی مجدد نسخه‌هایی از جلد پنجم).
۱۰	" "	بخش اول ۱۳۴۷ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۲۷۸۰ ـ ۳۰۵۹
	" "	بخش دوم ۱۳۴۷ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۳۰۶۰ ـ ۳۳۲۲
	" "	بخش سوم ۱۳۴۸ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۳۳۲۳ ـ ۳۷۰۴
	" "	بخش چهارم ۱۳۵۲ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۳۷۰۵ ـ ۴۰۰۰
۱۱	زیرنظر ایرج افشار و محمدتقی دانش‌پژوه و علی نقی منزوی نگارش احمد منزوی	۱۳۴۵ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۴۰۰۱ ـ ۴۳۰۵

شماره جلد	مؤلف	سال انتشار	مطالب
۱۲	" "	۱۳۴۶ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۴۳۰۶ ـ ۴۶۰۷
۱۳	" "	۱۳۴۶ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۴۶۰۸ ـ ۴۸۷۰
۱۴	" "	۱۳۴۷ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۴۸۷۱ ـ ۵۰۳۴
۱۵	" "	۱۳۴۷ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۵۰۳۵ ـ ۵۱۸۲
۱۶	" "	۱۳۴۸ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۵۱۸۳ ـ ۵۵۴۰
۱۷	عبدالحسین حایری	۱۳۴۸ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۵۵۴۱ ـ ۶۰۰۰
۱۸	فخری راستکار	۱۳۴۸ ش	(کتب اهدایی رهی معیری) شامل ۲۳ نسخهٔ خطی و ۱۶۵۵ کتاب چاپی
۱۹	عبدالحسین حایری	۱۳۵۰ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۶۰۰۱ ـ ۶۴۱۰
۲۰	هنوز تألیف نشده	—	مخصوص شماره‌های ۶۴۱۱ ـ ۷۰۰۰
۲۱	عبدالحسین حایری	۱۳۵۷ ش	(کتب اهدایی مجید فیروز ناصرالدوله) شامل ۳۶۸ جلد نسخهٔ خطی و ۱۳۰۰ کتاب چاپی.
۲۲	عبدالحسین حایری	۱۳۷۴ ش	(کتب اهدایی سیدمحمدصادق طباطبایی)[1] مجموعه‌ها
۲۳	عبدالحسین حایری	۱۳۷۶ ش	" " "
۲۴	هنوز چاپ نشده است.	—	" " کتاب‌های تکی
۲۵	علی صدرایی خویی زیر نظر عبدالحسین حایری	بهار ۱۳۷۶ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۷۰۰۱ ـ ۷۵۰۰
۲۶	" "	تابستان ۱۳۷۶ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۷۵۰۱ ـ ۸۰۰۰
۲۷ تا ۳۴	هنوز تألیف نشده‌اند.	—	مخصوص شماره‌های ۸۰۰۱ ـ ۱۲۰۰۰
۳۵	علی صدرایی خویی زیر نظر عبدالحسین حایری	پاییز ۱۳۷۶ ش	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۲۰۰۱ ـ ۱۲۵۰۰
۳۶	" "	زیر چاپ	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۲۵۰۱ ـ ۱۳۵۰۰
۳۷	" "	زیر چاپ	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۳۵۰۱ ـ ۱۴۰۰۰
۳۸	" "	زیر چاپ	معرفی نسخه‌های شمارهٔ ۱۴۰۰۱ ـ ۱۴۵۰۰
۳۹	تألیف نشده	—	(مجموعه اهدائی خاندان معزی) شامل ۴۲۰ جلد نسخهٔ خطی و ۷۳۳ جلد کتاب چاپی است.

۱ـ این مجموعه شامل ۱۴۳۸ نسخهٔ خطی و ۱۷۰۶ کتاب چاپی است.

شناساندن گذشته فرهنگی مان به جامعه اسلامی، خود آگاهی و اعتماد به نفس می بخشد و ثبت میراث مکتوب یکی از کارهای ارزشمندی است که بدین امر یاری می رساند. وجود حدود سه میلیون نسخه خطی اسلامی در جهان، رسالت ما را سنگین تر می کند و به ما هشدار می دهد که باید در حفظ آنها بکوشیم. یکی از راه های حفظ، فهرست گذاری آنهاست.

برای دستیابی به این هدف، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی به فهرست نویسی نسخ موجود در کتابخانه مجلس شورای اسلامی پرداخته است که تا کنون چهار جلد آن منتشر شده است.

Fehreste Noskhehā-ye Khatti-ye Ketabkhane-ye Majles-e Shūrā-ye Islāmi

(Catalogue of Iranian Parliament Library Manuscripts)

Vol. 37

By:

Ali Sadrā'ī Khū'ī

Under Supervision of 'Abd Al-Hosayn Ha'erī

Islamic Studies And Research Center With Association of Library And Center of Documents of Islamic Council Assembly

The center of publication of the office of Islamic Propagation of the Islamic Seminary of Qum.

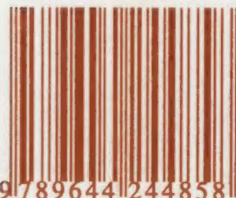
P. O. Box: 37185. 917

Qum, I.R. IRAN. phon no: 742155 - 7 Fax: 742154

شمارهٔ کتاب: ۶۲۰

مسلسل انتشار: ۱۲۳۷

ISBN 964-424-485-0

ناشر برگزیده نمایشگاه بین المللی کتاب تهران ۱۳۷۵

ناشر نمونهٔ سال ۱۳۷۵ (برگزیدهٔ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)